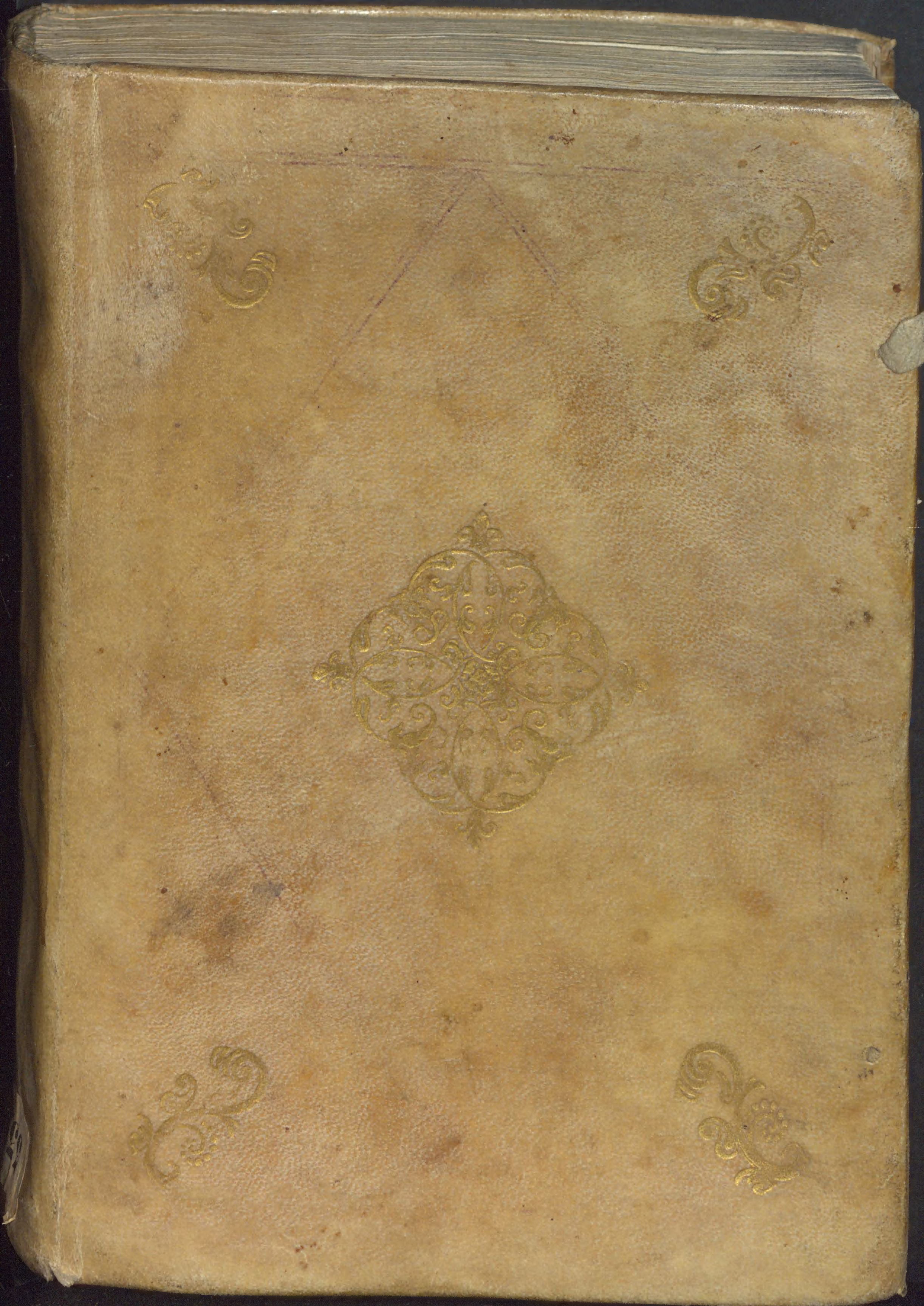
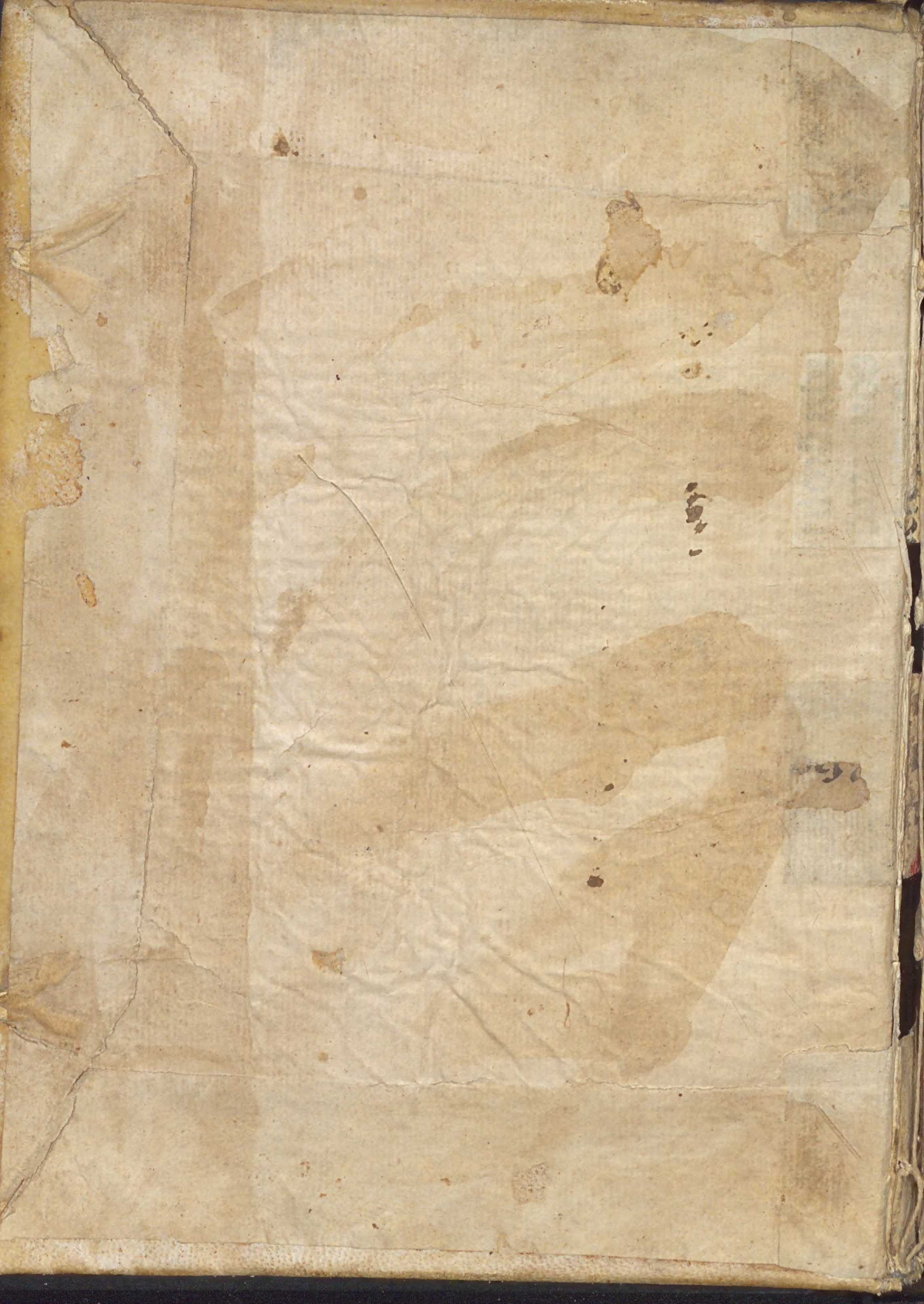

fen 1ª lib. I

M. S. pergamino, en buen estado con 133 f.

De Medicina - 1612.

Vrtarius Tortulatus

la qdmod
de cais ntis
desiri
uimo expua
untis po
sit simile
ius actioes
ffius ptis
desioe tra
med. et
desit in
fus pte,
a morbi
et le
ctis morbus
e assum
citato.

Fen 1a lib. 1

De doctrina cau. aegritud. et accidentis

In hoc pº capite explat, Avic. quid sit causa, quid morbus et quid sint symptomata omissa tum dispositione de causis ... in doctrina 2a di... morbum in ... sic defini ab Avi. aegritudo e dispositio ... ... in corpore humano ex qua in operatione ... ... nocumentum ... pº Galen. lib. de diffis morbo cap. 1º prius ... sanitatem dicens sanitas e affectus naturalis corporis a quo actiones ... operationes integre, morbus autem e affectus ... nam laedens operationes aut impediens, eandem defoe tradit lib. 1º de sanitate tuenda. ... cap. ante med. et 2º metho cap. 6. et magis ... morbum defit in lib. de diffis sinto cap. 1º dicens morbus e affectus ... nam laedens operationes pº ... in quo quidem a morbi ca differt quia licet actionem laedat, non pº ... sed inter ventu alterius, morbi ... dicitur autem morbus affectus ... e degre ...mamentum in quo de affectum reponit Galen. lib. de diffis sinto. cap. 1º citato.

q2 in hoc differt a intemperate sive passione quod sin
thoma habet suam certitudinem in fieri et est degree sellessi
uerû, ideoq passos sive pathema sive epigramma
a graecis dicitur cap. ut Gal. citatus explicat Avi
cen. fen 1a 1i in principio ad fini desit sanitatem di
cens sanitas est habitus aut dispositio ex qua operationes
subiecti ipsius, sana proveniunt, non tamen oportet ut in
hoc Avi loco accipiamus dispositionem astricta illa sig
nificatione qua utitur Aristoteles in praedicamentis cap. de qualitate
dispositionem destinguens ab habitu, sed late ut omnem corporis
dispositionem complectatur, sive facile sive difficulter possit
removeri, sive in qualitate sive intemperamento sive
in substantia, sive in structura, figura numero aut magnitudine aut
situ, sit constituta; nam forsan ut lim... dicere Avi
ibi sanitatem habitum aut dispositionem appellasse ut compre
henderet omnem ~~nitt~~ latitudinem sanitatis tam eam quae est habitus
et ut simpliciter semper sanitas, quam eam quae est in dispositione
ut sanitas ut nunc. Praeterea idem Avic. aliter
describit sanitatem infra in principio huius cap. 2i di
cens sanitatem esse dispositionem secundum quam corpus hominis in sui com

plexione

f. 1. ... 6 ... 19

et corpore tale existit ut ex eo operationes eius omnes
proveniant incolumes, quod si dicas quod Gale. et
Avic. exponunt sanitatem per effectivam operationum. Dicit
Avic. fen. 2a 1i doctrina 3a cap. 1o. ubi docet quod
inter signa dispositionum corporis humani signum
de sanitate ex operationibus est certa et perseverans, ut Iacobus
Forliviensis eo loco lib. 2i artis medicinalis 2a
sua divisione quae 3a textu 3o dicebat ex operationibus cog
nosci dispositionem per eum intimarum corporis sanitatem, et sic
Averrois lib. 2o et 3o Colliget primis capitibus dicebat
sanitatem esse dispositionem cum qua membrum agit operationem
quam debet aut patitur operationem quam debet pati.

Ex his suppositis de sanitate et morbo defini
tionibus oportet ex assertione Avi. morbi definitionem contemplare
in qua per dispositionem non naturalem oportet intelligere contra
naturam sive praeter naturam non enim ut non naturalis accipitur
a Galen. in lib. artis medic. cap. 88. de sex rebus non
naturalibus de quibus ibi Galen. dicit autem Avic. in cor
pore humano, quoniam ex Aristotele lib. de somno et vigilia cap.
po post principium sanitas namque et morbus seu sanitas et
morbus uerba carentibus requirunt habere unde cum corpus

humanum

tribus constet subiectis, continentibus, contentis et impe
tum facientibus ex Gal. 1° de diff. febr. cap. 1°
in fine et ex hippo. 6. Epide. sect 8 in prin. et
tria continentia q. sunt uere pes uiuant sola ille
erunt subiecti sanitatis et morbi et haec e ratio pp
quia humores et spiritus q. sunt contenta et impe
tu facientia no sint subiecti sanitatis et morbi sed tamen
propinquum et immediatum sed tamen remotum, nec obstat
Auic. fen 1a primi cap. 1° q. causa illa materialis
dixisse subiectum propinquum sanitatis ee membrum et spi
ritus oportet n. eo loco intelligere membrum ab spiritu
uiuificatum, q.a ut optime prat. Iacob. de forniuio eo
loco spiritus complantatus e causa membri dispositiua
ut recipiat uitam et sanitatem, causa uo dispositiua materialis
reducitur ad genus causae materialis ut praeti de organi
satione cordis q. e causa ut cor fiat uiuens et sanum
Circa praedictam tria Auic. de fine et doctrinam
ab eo traditam in nostro capite mala excitatur
1° q. 2° q.° apud Ar. de morbi essentia et quiditate q.
pro 1° clarioris doctrinae gratia in duos de dicitur
articulos, in pio disputabitur, num recte fuerit
tradita

Auic. defio q morbi eentia explati, in 2º despu
tabitr, in quo gre seu priito deat morbus colloca
ri, qd ad pm articulum existentia Argenterij lib.
1º de grib. morbo. cap. 1º et 2º multiplici argume
to prati mate Auic. et Galen. morbu defini
re. 1º Sic dispoo seu affus p quem morbus de
fitr e genus qdā coe seu ambiguu complectens
no solum morbum sd et morbi cam et sinthoma.
qº mate defitr p affum seu dispoē, prati ans ex Gal. p de
driis sinthomatu 1º cap. Cum inquit. oes igitr corporis affus
q a natli statu recessit, l. morbus e l. morbi ca l. sintho
ma, et lib. 2º meth. cap. 3º in p. Cu inquit tres ee affus in
nostro corpore pstinam, iā ostensu e cas morbos et sintho
mata &c. et no dicitr affus sub eadē roe, Nam ut dicitr
de morbo, dicit qualitē factā et ut dicitr de cā morbi
no e qualitas facta sd potius subia cu sit humor, qº mate
defitr morbus p affum aut dispoē.

2º Sic potius morbus dīt defiri p habitu quā p dispo
e qº pit ans gā dispoo facile solvitr et removetr a subto
in quo ab habitu destinguitr 2ª Artem afeis aut p quē
quē defitr morbus in subto p manet diu et servatr ut
constat ex Gale lib. de driis simp. cap. 1º certo

Cum inquit in eo iis quod inest et in subito corpore reservatur affectus consistit quod potius est habitus quam dispositio

3° Sic morbus definitur per dispositionem sive affectum quatenus est res permanens et non successiva. Quod potius per successionem debeat definiri, quandoquidem Gal. lib. 1° metho. 9° cap. ad M. sed Dursus sicut illi permanentiam ubi morbis nomen permanentiae subtrahit; quod si uera est haec Galen. doctrina morbus non est de genere permanentium sed potius de genere successivorum.

4° Sic causa morbi est affectus sed non eius ut ex Gal. probatur in primo argumento, sed causa morbi primo et per se laedit actionem quod causae morbificae competit eius morbi definitio, probat maior et probatur minor ex Gal. lib. 1° de diff. 3° et 4° cap. et 3° de sinthomatum causis cap. 1° ubi actionem in uentriculo uitiari asserit non solum per uentriculi morbos, sed etiam per alimentorum quantitatem immodicam aut prauam qualitatem aut per praeposterum aut intempestiuum eorum ordinem uel per recrementa uitiosa quae in uentriculo continentur sed haec omnia sunt causae morbificae et non morbi quod morbus et morbi causa non distinguuntur in modo laesionis operationis et per consequens morbus non distinguitur a causa eius quod morbus 1° et per se laedat operationes, et consequenter hoc asserendum

Ex eo quod symptoma est nullo morbi interveniente, sed per se ipse ledant operationes quod potest quia actio impedita valet alias actiones impedire, quia si vitietur actio ventriculi vitiabitur sine dubio sanguificatio in iecore, et nutritio impedietur absque eo quod mediet morbus aliquis quod sane manifesto exemplo in actione ventriculi probat Gal. lib. de diff. simpt. cap. 4° in m. dicens. Nonnumquam simptoma simptomati convenire.

15° Sic et intendo probare morbum non posse per se actiones ledere, quia ut Gal. affir. lib. p° de natur. facultatibus cap. 2° ad fin. §. porro opus appello &. Hec tria sibi succedunt facultas et actio et opus, itaque facultas est principium agendi et sic a facultatibus dimanant actiones et ex actione emergit opus ergo morbus non potest vitiare actiones absque eo quod prius vitiet facultatem sed si vitiat per facultatem non per se et si vitiat actiones sed interveniente lesione facultatis ergo morbus non immediate ledit actiones.

Confirmatur sic multe actiones vitiantur aut leduntur citra morbum aliquem, ergo actiones non leduntur immediate a morbo, probatur antecedens quia multe partes actionibus sine ullo morbo privantur quia non suscipiunt minimum sive facultatem aliunde corrivatam, ut si ventriculus v. g. sensationem amitteret ex eo quod non influeret sentiva facultas per nervos ipsius orificio implantatos

Et sic coctione paratis quia non offeruntur alimenta tunc ex actiones ventriculi cessant a solito, nullo in ventriculo morbo existente quo actio possit laedi et auferri, sine aliquo morbo partis cuius est actio;

Haec sunt difficilia atque quae dicta Galeni et Avicennae oppositione dubij proponunt. Pro solutione tamen huius difficultatis breviter notandum est ex Gale. lib. de diff. sinthom. cap. I° passionem et affectum longe differre, cum passio consistit in motu et in fieri, affectus vero consistit in quiete et in esse, et ideo dicitur status et alteratio facta. Nam id quod remanet in passo cessante alterante in ipsum affectus est et ideo altera facta et permanens dispositio dicitur, non tamen quia sit in habitu naturali quia aequalis sit impressa naturalis et uniformiter, sed quia non habeat causam sed solum quia est impressa et producta et constat duabus partibus ideo temperies, constitutio et structura dicitur, vocatur etiam haec dispositio quia cum magis intendat assimilare sibi passum debet ponere aliquid in passo, a quo patitur et propterea quod tractitur in naturam agentis ideo producitur dispositio quia includit, positionem ut nomen ostendit unde ex passione fit dispositio et ex dispositione fit habitus, Nam passio, quando pervenit ad statum fit dispositio et quando augetur dispositio et extenditur fit habitus,

Hoc supposito et non obstantibus supradictis rationibus Quaestor Riuini conclusio est dimissa, uerum esse et legitimam Auicennae et Galeni morbi definitionem, hac conclusio probatur ex eo quod omnia comprehensa in hac definitione, praedicantur essentialiter de definito, scilicet de morbo Nam dispositio seu affectus de morbo praedicatur per se primo modo esse de modo, similiter et laedens operationes per se primo, praeterea ulterius quae in definitione hac omnia ordine collocata, quoniam dispositio seu affectus latius patet quam praeter naturam, cum sanitati est communis, et rursus per praeter naturam est latius patet quam laedere actiones per se primo Nam causa morbi et symptomata sunt praeter naturam, non tamen laedunt operationes primo et per se

Qua conclusione sic probata non obstant argumenta in principio adducta Ad primum argumentum Respondeo quod uidetur Argenterius ignorare naturam generis et differentia constitutiua in definitione quod dicit affectum esse generis ambiguum in definitione quia dicitur de causa de morbo et de symptomatibus; affectus namque generis est quod praedicatur de supradictis, tanquam de subiectis speciebus sicuti animal per genus praedicatur de homine equo et leone unde sicut animal non est generis ambigui in definitione hominis, quia ab hinc nec affectus aut dispositio erit generis ambigui in definitione morbi

Ad 2um argumentum pro solutione illius notandum est quod permanens seu stabile sumitur duobus modis, uno quatenus refertur ad motum alio uero modo quatenus refertur ad tempus, modo sic si permanens ad motum referatur, significat cessationem a motu

tu

rem factā et constitutē dib; suis pcib; esq intro ēē dicitr,
cui oppoitr res q̄s mouetr, gignitr et adhuc ē in fieri
et inuia, si uo p̄manenr ad tempus refertr, signat rem
diuturnā et q̄ difficulter immutatr cui oppoitr, breue et cito
mutabile q̄ supp̄a doctrina dilimi q̄d cum Artē iudicat
dispoē breuem fatē solubilē et remouibilē a subito
refert eam ad tempus, ad destinctiō suis, qui diutur
nior et stabilior ē et difficilioris remotionis a subito
quando uo Gal. dispoē uocat p̄manentē et stabilē re
fert eam ad motū, significans q̄d nō amplius ē in motu
sed cessabili iā et facta ē et hoc nō repugnat nae dis
pōnis sed maxe conuenit eis apd Artem, ex hac doctrina se
quitr q̄d q̄do Gal. dicit morbū ēē rē p̄manentē et fac
tam nō excludit morbos q̄ sibi finiuntr, licet semp̄ plus
tm̄ aut minus durent, ut Epilepsia apoplexia, febris
effimera, qā hi morbi eq̄ facti sunt et p̄manentes dicto
mō.

Ad 3ᵐ arg. ex p̄dicta eq̄ doctrina solutr, qā q̄do
Gal. lib. 1° meth. cap. 9 reprehendit olympicū qā in morbo
p̄manentiā ponebat, ideo reprehendit ipsū qā p̄mantiā ad
tempus referebat et sic excludebat olimpicus a rōe mor
bi dictos morbos breues et alios sitis.

Ad 1um arg Dij coctiõ uitiatã in uentriculo propter immo
dicam alimentorũ quãtitẽ aut prauã qualitatẽ, ẽ uitia
nõ ẽe lesã actiõẽ uentriculi Conquisquetis quod uitium
ẽe in obto inhabili ẽ improportionato coctioni, nulla .n.
cã sine patientis apte agere potest ut docet Gal. Lib.
de Caus morb. Cap. 2° ante finẽ ẽ Lib. 1° de diff
febriũ Cap 4° ante finẽ, propter id quod hoc argutũ solluit
Gal in propriis tris po de locis Cap. 3° ẽ 4° Nã in prio
4i Cap. inquit, igitur cibos in his nõ recte fuisse concoctos
nemo negat, quãuis ex hac re uentriculus, haud quaq-
uam fuerit affectus, neque eius quando ipsius rõe primum
circa actiõẽ errauerit ẽ unde ad arg. infra Dij
huius mi actiões nõ ẽe lesas ab intrio, numquã .n.
actiões leduntur ab intrinsico, ni a morbo, ẽ rao ẽ quia actiões
ab intrio solum consiliuntur, a sanitate quae l. ẽ affus
in temperie, l. in ule l. in conformiõe, unde ab intro nõ
possunt ledi ni aliquo dictorũ praeternãm affecto, leduntur
tñ actiões ab extro sine aliquo morbo, ut probat argũm
rõe obti improportiati, circa quod actio perficitur ut quod obtũ
ẽ q peccat inquãnte quãlite aut alia condiõe nãtia
ad actiõẽ,
Ad confirmoẽ huius arg. quod simptomata cum nullo
morbi interuentu ledant actiões po ẽ propter se. Dent aliqui,

Nunquam laesam actionem aliam laedere, ni interuentu alicuius
morbi, et sic dicunt quod ex uitiata chilificatione in uentricu
lo non resultat uitiata sanguificatio in iecore, ni iecur
aliquo morbo sit affectum, ratio huius responsionis est quodli
cunque in statu naturali, actio non facit subsequentem actionem
sed eam efficit per prius peius temperamentum, ita in sta
tu praeter naturali laesa actio uentriculi non laedit sangui
ficationem, sed iecoris intemperies et sic denutritione
et aliis. quae responsio nequit sustineri est praeter rationem aliena
et a Gal. doctrina. Gal. namque apertissimis uerbis lib.
de diff. simpt. cap. 4° inquit diligenter animaduertas uellim
quod saepe numero simptomatum alterum sequitur ad alterum
non eo imbecillimam flexum interim fluctuationes interim infla
tiones sequuntur &. quod etiam probat per totum cap. quare dum
uidetur in hac difficultate omnia simptomata pendere a morbo non
tamen omnia primo et per se sed unum per se primo reliqua uero per exci
dente, nihil omnes tamen omnia pendent a morbo in esse et in con
seruari immediate, ita ut ablato morbo omnia auferantur hui
us doctrinae exemplum tradit Gal. lib. de diff. simpt. loco
citato. §. Igitur quoniam post calculum &. 2a quia doctrina omnium dic
torum sintomatum morbus dicitur causa continens, sed dubius aduer
sus hanc responsionem si haec doctrina esset uera pari ratione
morbi causa primo et per se seu immediate actiones laederet, tamen causa primo
et per se efficit morbum et morbus laedit actiones per alterati
ones

Lesas actiões etiã a cã pendebunt, cui dbi. Dj ex Gal. doctra
1° meth. 8. cap; aliud ẽe d statuendũ de morbo d aliud de
cã morbi, Nam cã morbi põt remoueri manẽte morbo,
morbus uõ nõ põt remoueri manentib; Simptomathib; &
sic Simptomatha nõ dicunt pendere a cã sed solum
ã morbo q ut diximus, dum Simptũm saluãdentiũ ẽ cã
Continens. Taliter ut sublato morbo auferantr Simpta,

Sed si interrogas & remoto uentriculi morbi efficĩti praua
Chilificõe põt adhuc remanere praua sanguificãõ in iecore
et praua nutrio in ptib; Dj q si nullus erat contractus uel
contractus morbus in Iecore & in ptib; remoto uentriculi
morbo sequeti laudabilis Sanguinis gñao & felix nutrio
sed uõ eueniet si fuerit aliqd in Iecore uitiũ contractũ
aut aliquis morbus.

Ponitur etiã aliter ad confirmiõe Dñi tiarij dicendo qd
qñ ex lesa actiõe alia lædit actio pueniet oritr
hac 2a lesio nõ ab initio sed ab extrã ut diximus
uitio dbi impotentiali et inhabilis ad hoc ut pmulet ut
si v.g. ex praua Chilificõe lædati Sanguificãe, illa orit
qa db mãe ineptitm, licet Iecur sit optẽ affectum nõ
põt transmutari ut decet.

qd si adhuc dbij pñte solũe nõ teneri in alio
Simpte, ut põte in dolore, q in pleuritide efficiẽ de ficile
respirõe

et alias latiùs in aliis doctoribus. Dj cum quadam Gal. doctrina lib. de consti. art. medi. cap. 15; ubi docet quod licet simpta pathonomica, in pluribus videantur unum ab altero pendere, omnia tamen à morbo trahunt originem et sic morbus est in causa pro esse cium sequentium simptomatum, quomodo ità reliqua simpta, ut ultimus color et alia lædant actiones et alia infra explicabitur quando sermo de genesi morborum instituatur.

Ad 3.um arg. Dicunt aliqui quod facultas nihil aliud sit quam temperies et cum morbus lædat temperiem lædit etiam facultatem, et sic dicunt, quod morbus nihil aliud est quam facultas læsa quæ cum efficiat læsas actiones, ideo est cum morbo quod probant ex eo quod facultatis essentia, in singularium partium temperamento consistit ut docet Gal. lib. 1.º de facultatibus expulsi. 4.º cap. in principio unde dicunt in læsione operum facultates esse essentialiter læsas quoniam est essentialiter læditur temperamentum. quæ responsio falso nititur fundamento nimirum quod facultates et temperamentum sint idem quod in [illegible] fuit falsitas alibi de morbis [illegible] modo [illegible] vera responsio ad argumentum dicimus quod morbus lædit actiones pro esse, ex eo quod morbus vel est mala temperies, vel mala unitas vel mala compositio, quæ tria sunt instrumenta facultatum, et sic ad læsionem instrumenti facultatis, immediate sequitur læsio in operatione

Vnde sequitr quod facultas essentialiter non potest lædi, nisi tamen illius instrum temperies seu unitas et compositio. [margin: Lædi etiam ... (illegible)]

Ad ultimum atque in quo agitur de morbis per consensum per solutionem huius argumenti notanda est Galeni doctrina lib. 1° de locis 2° cap. morbos per consensum tripliciter dici, 1° modo quando non communicatur materia ad actionem necessaria 2° modo quando non communicatur facultas quæ debebat communicari. 3° modo quando communicatur aliquod præter naturam alicui parti quod non debebat communicari, modo ad argumentum dicimus quod quando læduntur actiones duobus primis modis per materiæ aut facultatis defectum, tum temporis non ægrotant partes et illarum actiones re vera non dicuntur læsæ sed potius impeditæ, quia deficit aliqua conditio necessaria ad actionem scilicet aut materia aut facultas, sicuti non dicimus habere læsam ambulandi actionem qui per compedes non potest ambulare, at eo quando actiones læduntur, extremo modo morbi per consensum facti, ex eo quod communicatur aliquod præter naturam quod non debebat communicari ut quando v.g. laborat caput per vapores a ventriculo elevatos, s. ventriculus patitur per consensum uteri tum partes vere laborant et ægrotant quamvis morbo per consensum, et illarum actiones proprie læsæ dicuntur, quæ doctrina est expressa ad Galeni mentem 3° de locis cap. 1 ante finem. Sed aliter contingunt &c. [margin: morbi per consensum triplices.]

et melius multo I° dictis cap. 6. ad m. cũ inquit

Sq igitur sibi l. mãe, l. facultatis suppeditãe corrumpitur, actiõe laedi probabilius dixeris, proemio ipsã facientẽ haud quaquã laesa. At fũo si l. a uaporib. l. humorib; aliunde ad ipsã uenientib. laedatur eam nõ recte dixeris illaesã &. et haec de I° art. gestis.

2° | In 2° articulo huius quaestis quaeritur in quo gne supremo dñat morbus collocari, & Raõ dubitandi de suitur ex Galen. lib. de dris morbo. cap. 2° ubi aliquando morbũ affectũ seu dispoẽm appellat, aliquando immoderatiõe seu incompositiõe et pptũ librum affirmat dari aliquos morbos in quanto aucta aut in nõ addito q re uera subiae sunt,

qõia cum uideret fuctius in comm.° suy librũ de dris morborũ, asseruit morbũ collocari dẽre in eo õi pdicto nãm in corpore consistit, euertens bem operiem, utẽm aut compõe, siue qualitas sit siue quantitas siue relãõ siue subia, siue qlibet aliud sit; unde infert fuctius morbum in uariis praedicamentis dẽre collocari, et in sua opiõe intellectus fuit Auerroes in lib. 3° cap. I.3. colliget. et Turissanũ in lib. 3 artis medic. commẽ. Sq. suã sentiã totam colligit Turisan.

mensura [illegible] [illegible] [illegible]

Ex Gal. lib. de diff. morb. cap. 2.o ubi docet morbum esse constitutionem praeternaturalem quae constituitur compositione seu unione includit et unio includit unum, quod est genus transcendens unde nil mirum quod habeat genera diversa et species constitutas in diversis generibus seu praedicamentis, hanc opinionem inter alios multos insequitur fernelius lib. pathologiae cap. 1.o ratio autem potissima huius sententiae talis est, morbus qui fit per recessum alicuius qualitatis a mediocritate qualitas est et morbus ille qui fit, recedente aliqua quantitate sive subiecto erit similiter quantitas aut subiectum et prosequens sicut ille continetur in praedicamento qualitatis ita praedictorum morborum alter in praedicamento quantitatis, alter in praedicamento subiecti constitui debet et demum quod quando Aristoteles cap. de qualitate morbum in qualitate constituit debet solum intelligi de morbo intemperamenti.

Haec tamen sententia in bona doctrina nequit sustineri quoniam Galenus multis in locis 1.o et 2.o metho. affirmat omnes morbos unum esse per participationem unius generis et praecipue in lib. 2.o meth. cap. ultimo post principium cum inquit, quippe necesse est eos morbos unius eiusdemque participatione morbos appellari, veluti arbitror et hominem et bovem, et canem, et reliquorum singula animalia unde sicuti plures species aliarum sub unius generis alterius sunt unum

et Sicuti plures huius rei species sunt unius generis, ita plures species morborum sunt unius generis, ergo si morbus est genus ad omnes species morborum non potest morbus quantum eandem rem constitui in diversis generibus seu praedicamentis omne namque genus quod cumque in species distributum est cum suis rebus speciebus, participans quantum eandem rationem formalem, unde infero morbum quantum suam rationem formalem morbi 3° praedicta sententia in unico tantum praedicamento debere collocari et non in diversis praedicamentis

Altera sententia est in hac difficultate a gravissimis viris recepta et inter recentiores illius auctor et defensor est Christof. A Vega 3° lib. de arte med. cap. 1° et 1° de differentiis febrium cap. 1° et cap. 4° et in lib. de primis in proemio qui affirmant morbum quam sanitatem constitui debere in praedicamento relationis quam sententiam probant auctoritate omnes imprimis Gal. in lib. de differentiis morborum 2° cap. in quo ex professo intendit morbi essentiam investigare, affirmat morbum ametriam seu improportionem esse et sic dicit quod non est immoderatum et quod proportio namque immoderatum quod manifeste constat esse relationes constitutas in praedicamento ad aliquid, eandem sententiam confirmat Aristoteles expressis verbis 7° physic. cap. 3° ubi affirmat sanitatem et morbum esse ad aliquid quod in corporis consistunt.

Ex eodē Arīle 5° phis. 2° ubi docet ad sanitatē et mor bum nil pōe ꝑ se moueri, rōo sic, si febris v. g. eēt calor maior nāli et nō eēt relāo a liqua q̄ huic inesset calo ri, sequeret̄ euidenter qd dum corpus incallesceret, adfe brim q̄ ē morbus moueret̄ ꝑ se, consquens ē cō Arīlem q̄ ꝑ illi maior q̄a qdqd ad calorē mouet, mouet ꝑ se, qm calor ē de gre qualitatū q̄ pōunt ꝑ motū compara ri.

Præterea idem Arīles in cap. de oppositis afferit intr, sanū et ægrū nō ēē mediū sd si calor intensus eēt febris adesset sanes mediū intr calorē et eius cōu veluti dest intr albedīm et nigredinē,.

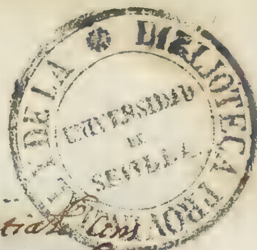
q̄ sentia rōibꝰ etiā pōt comꝓbari pōo sic eaē lex contrariorū ut sub eodē gre collocēt ut nōtū ē, sd sani tas et morbus sunt cōa q̄ sub eodē gre dent collocari hoc suppo sic ꝓcedit argūm. sanitatis eēntia nō con sistit in calore frigiditate et reliquis, sd in ꝓportione et moderāe dictarū qualitatū ꝑ morbus nō ē aliqua qualitas immoderata ut caliditas aut frigiditas sd harū qualitatū immoderāo qd exo pēt qr si calor ē morbus, frigiditas dēt ēē sanitas, hoc nō ē dīm 5° nec illd sd potius qd morbus sit immoderāo q̄ ad calorē

intentū

Intensiũ consequitr q ad aliqd nãrio dici dbt &
consite, qã sicuti calor nec alia simplex qualitas ẽẽt
sanitas, ita neqꝫ pōt ẽẽ morbus sd cã morbi.

2º Sic si morbus nõ collocatr in prædicto ad aliqd
sd in prædicto qualitis erit verũ dicere morbus ẽ qualitas
sicuti ẽ verum febris q consistit in calore ẽ caliditas
sd si morbus in caliditate aucta consistens ẽ ipsa met
caliditas, sequitr evidenter q morbus in quãite aucta
sit ipsa quãitas, sd quãitas nõ ẽ qualitas ergo morbus
in quãite aucta nõ erit morbus si quid ẽ nõ ẽ qualitas
sd nemo dubitat dari morbũ in quante aucta sive in
magnitudine & pp hac inconvenientia & alia neqꝫ morbus in
prædicto qualitis collocari sd in prædicto relõis. itaqꝫ
in summa hac opĩo stat in hoc q calor sive qualibet
alia excedens nõ sit morbus sd cã ametriæ seu improportionis
õis in qua constituitr morbus in suo ẽẽ frãli ametriæ
& q quãitas aucta nõ sit morbus sd solũ cã improportionis q consequitr ad quãitē auctã & sic de aliis

Hæc tñ sentia quãvis a gravibus viris sit recepta, nullo mõ pōt defendi evertit n. nõ solũ Gale. & Aris. doctrinã sd ejs õia fere medicinæ theoremata ut infra de morbis habits, q'r de singulis. ... unica ẽ tãe q talis ẽ

Qũs morbus 2ᵘ Dubiũ ēē fr̃ale et centrariũ Con-
stitutis in p̃rito qualitatis et nõ in p̃rito relis
nesi in alio p̃rito. Hoc cito p̃ratis p̃o ex Arle in p̃re
dis ubi diffinit de rẽ fr̃ali cuiusq rei incap. de
qualitate in p̃rio constituit morbũ et sanitẽ in illo
p̃rito, q̃uia ponens exemplum rerũ constitutorũ in 1ª
sp̃e qualitatis, dicit sciã et virtutẽ et alia huius mi
ēē huius, morbum uo ut caliditatẽ et frigiditatẽ ēē
dispōẽ, quãuis aliquando inquit p̃ diuturnitatẽ su
lumi dispões in nãs seu hũs conuertantur, p̃terea ex
Gale. p̃ratis in lib. de diffis morbor cap. 4º ubi docet
p̃ãs quatuor simplices ægrites ēē nõ 4ᵒ. p̃a inquit
caliditas q̃ nãtem excesserit citimiã, 2ª frigiditas
3ª humiditas et 4ª siccitas, g° Gal. ipsas qualitates mor
bos appellat, et lib. 2º metho cap. ulto post medium
§. deinde calorẽ ipsũ. appellat febrẽ tam calorem
quãtũ iã poit lædere operões. s.

Sed tenẽt Ad. p̃dicta sentiæ Gals dictis locis
morborũ distiõẽ fecisse nõ p̃ ẽẽntiã sed p̃ ipsorũ causa-
litã ut qũo Gals dicat recessũ p̃ calorẽ ēē febrẽ
seu morbũ intelligat calitis hoc q̃d calor ille sit cã
ametria seu improportiõis p̃ calorẽ et sic de reliquis

Et quam refutari probatis evidente Galenum nō sensisse Calorē im moderatū esse causam febris seu morbi, sed ipsum morbum, Galenus namque lib. I° morbo. 8 cap. in principio adducens definitionē interm morbū et eius causam postquam dixit quod morbus seu affectus nō potest separari ab actione lesa subdit eius autem effectus qui actionē impedit, causa possunt quidē nō esse, possunt autem causa sed ubi manere et . c. 3°, doctrina colligitur morborum causas posse manere et nō manere cum morbis ex eo n. colligit Galenus distinctionē ipsum ipsos,

Unde sic colligo argumentum qualitas excedens ut calor v. nō est causa morbi quin sit amettria seu impropositio, quia talis qualitas excedens nō potest nō manere cum ipsa amettria seu impropositione ex quo manifeste convincitur morbi essentiā Galenus locis Galenum collocasse, in ipsis qualitatibus, Ipsi nām factis et nō in amettria que sed ipsas consequitur;

Ratione est evidens probatis morbi essentia nō collocari in predicto relatus, quod morbus ut supra probatum est et omnes fatentur, ledit operationes per se, sed relatio id nō valet efficere, morbi essentia nō potest constitui in relatione maior cum consequentia patet minor probatur quia relatio nullius est activa talis, nihil, n. potest per se operari cum nihil sit ens verus et si aliquid operatur est ex accidenti sed cum morbus

Debeat

Lædere per se pō morbus nō pōt ēe relāo, huius doctrīnæ sit nobis similitudo, qua medicamentū purgans attrahit humorē, nō actio illa attrahendi, fit à subia simili seu à modo subiæ simi: nō aut abipsa similitudine q̄ ē relāo, qd si aliquando dicamus similitem ēe cām trahendi nō debim⁹ intelligere effectiua cām sed ex adiacenti et hac potissimū rōne nunquā dicimus simile attrahere sed simile attrahere q̄a actiōes sunt suppo rū

Vlterius ualidiori argō probatr Ctō. Ventriculus ualde recedens à temperie per caliditatē, ualet consi cere praue alimenta teruia q̄ illi offerunt Naā per adustiōe illorū coctionē uitiat sed talis uitio nō pōt immediate produci nī à calore q̄o calor ē morbus lædens actiōes immediate, Maior cū consequēa pent mino probatr ex eo qd ēet ridiculū dicere a rōe cali qd comburi possetti in presentia caloris cuius bæc ē actio et 2ª nām, unde constat qualitatē ipsā lædere actiōes pō et per se et per ea eandē rōē morbū nō ēe collocandū in impropotiōnē q̄ dicit relaōem,

3º probatr si calor intus intensus nō ēet morbus sed ametria cōa sequeretr qd nullus morbus poet

propie

poterit proprie curari, hoc nō dīm quod præter sequellā quia morbus calidus curatur, á motione frigorum tm̄ á suo 3°, sed si calor internus nō ē formaliter morbus sed morbi cā sed amétria, potius extirpāo caloris debet hēre præcausio quam curāo, quia ōis indicāo quæ sūitur á cā, potius ad præcautionē quā ad curāe pertinet, ut docet Galenus 4° metho cap 3 et confitetur, quia si ametria quæ ē morbus et relāo ... propria et uera curāo id ēēt impoībile quia relōi nihil nil ē 3ᵘ positiuū, quo posset curari, quod nullo mō morbus 2ᵘ suū ēē formale, consistit in ametria sed potius in qualitate

Sed antequā ad dicta rēary pueta pro bāo ctoris et responsiōe argūtorū notandū ē quod morbus collocatur in prenti qualitatis ut dictū ē et nō in qualibet specie qualitis sed in pōa tm̄ nimirū in hū aut dis posōe, ut constat ex morbi superius tradita desōe et sic dicimus quod quāuis dete aliquis morbus in calore v. g. talis calor nō ē formaliter morbus quia calor sed quia præter nām, inquo quidem includit formalem ... dispositōis hoc ē quia per illū calorē male corpus dispositū, aliter n. calor ut calor ē in 3ª specie qualitis patiōe sed aut patibili qualite consistit.

ēentia morbi solū consistit in illa mala dispositione, q. resultat aut ex intemperie aut ex soluta unitate; aut ex mala dispositione;

Nullum enim ē inconveniens qđ una et eadē qualitas sub diversis considerationibus et rationibus formalibus ptineat ad unā et ad alia speciem qualitatis, 2ᵘ quia scientia D. Tho. 1ᵃ 2ᵃᵉ qᵉ 49. art 2ᵒ ad pῑm arg. dicebat qđ si caliditas et frigiditas sumantur ut sunt qualitates dictae pertinent ad 3ᵃ speciem qualitatis et sic dicuntur passibiles qualitates si vero sumantur in ordine ad subiectum in quo sunt dicuntur dispositiones et habitus et pertinent ad primam speciem qualitatis et amplius idem met calor quatenus ē calefaciendi continetur in 2ᵃ specie qualitatis, 2ᵘ quam est doctrinam qđ dicimus quantitatem alterā morbū ēē debemus intelligere nō quatenus ē quantitas, sed quatenus facit eam male corpus dispositum et dispositio de 1ᵃ specie qualitatis; idem dicendum ē de morbo in figura q̄ nō ē morbus nisi quatenus figuram male dispositum corpus seu afficit

Qua supposita doctrina dicendum ad argumenta et imprimis primo dubitat Arist. 7ᵒ phis. cap 3ᵒ dicens sanitatem et morbū ēē ad aliquid, q̄ⁿ dicit intelligi respective et 2ᵘ dicendum nō qđ formaliter sint relata qđ exceperit, q̄a paulum infra dicit esse ēē ad aliqđ virtus et vitium, et pulchritudo et robur q̄ omnia ibi fatetur ēē dispositiones aut habitus, sed q̄a dicuntur respectu, vocantur ad aliqđ absolute sic, quamvis morbus formaliter sit res absoluta et permanens, solet eaptari respectum ad sanitatem ut virtus et vitiū et alia huiusmodi.
+ Et aliquum Arist. 5ᵒ phisi cap 2ᵒ ubi dicit ad sanitatem et morbū nō ēē motum nō ēē motum per se concedimus libenter et dicimus qđ ad qualitatē ē motus per se quatenus ē qualitas passio et passibilis qualitas

Nõ aut, qua ẽ h[ab]i[tu]s seu dis[positi]o aut f[or]ma aut figura, aut na
lis p[otenti]a l[ibet] imp[otenti]a unde ad calorẽ ẽ morbus p[er] se nõ t[ame]n ad calo
rem p[rae]t[er] nãm q[ui] dicit h[ab]itum aut dispo[siti]oem p[er] q[uo]d constituitur in
ẽẽ f[or]male morbi, et sic ad morbũ nõ ẽ motus p[er] se quãvis calor
ut calor motu compareti eadẽ est r[ati]o d[icendu]m ad id q[uo]d dicit[ur]
t[er]tio inter sanũ et aegrum nõ ẽẽ mediũ, Nam quamvis detur
mediũ inter calorẽ et frigiditatẽ nõ t[ame]n adest mediũ inter p[rae]t[er]
nãm et s[ecundu]m nãm, et ad Galeni lib. de diffis morb. 2° cap.
dicimus morbũ dici in p[ro]portione et immoderatione nõ t[ame]n ẽẽ imp[ro]
portionẽ et immoderatione et sic dicit[ur] t[ame]n rectum s[ecundu]m dici
et nõ rectum s[ecundu]m ẽẽ;

Ad p[rim]um argu[mentu]m D[icendu]m est s[ecundu]m hanc doctrinam, morbus n[on] nõ
oponit[ur] saniti in eo q[uo]d sanitas sit p[ro]portio et morbus imp[ro]por
tio neq[ue] in eo q[uo]d sanitas sit calor et morbus frigiditas,
sed opponuntur in hoc q[uo]d sanitas sit h[ab]i[tu]s aut dispo[siti]o s[ecundu]m nãm
morbus vo sit h[ab]i[tu]s aut dispo[siti]o p[rae]t[er] nãm, s[ecundu]m quam sententia nõ ẽ
necesse si constituamus morbũ in calore p[rae]t[er] nãm q[uo]d constituamus sanitatem in frigiditate sed satis ẽ constituere sanitatem
in eo et eodem calore s[ecundu]m nãm se h[ab]ente, idem d[icendu]m ẽ de alijs qua
litatib[us] et morbis et ad confirmatione D[icendu]m q[uo]d sicuti calor ut calor
nõ ẽ sanitas ita neq[ue] calor ut calor p[otes]t ẽẽ morbus n[is]i t[ame]n,
quatenus calor, l[icet] ẽ dispo[siti]o s[ecundu]m nãm ẽ sanitas et qua p[rae]t[er] nam
ẽ morbus,

Ad 2[u]m arg. D[icendu]m q[uo]d bene valet morbus ẽ qualitas t[ame]n
quãvis sit est verum q[uo]d febris q[uae] consistit in caliditate sit
ipsa caliditas nõ t[ame]n ẽ morbus ut ẽ caliditas sed ut ẽ dispo[siti]o
p[rae]t[er] nãm et sic morbus q[ui] consistit in qualitate nõ ẽ ipsa qualitas

sed ē dispōo quā corpus p quantitē auctā male disponit
sed nō .n. de illo qd consistit in alio ē illo in quo consistit
sicuti aqua nō ē uas qā consistit in uase, unde morbum
numero nō ē morbus qa numerus q ē quantitas aut sūbia
sed quia pillum numerū male disponitr, idem dm de mor
bis in figura, nō .n. praua figura morbus ē qua frā ē
aut figura sed quatenus p illam figuram male corpus affi
citr aut disponitr & sic lapis in uesica q ē sūbia nō
morbus quatenus lapis aut sūbia sed quatenus p ipsum
male disponitr corpus & ut sic ē dispōo constituta
in prēito qualitatis idem dm ē de alijs spēb, morbrū
ēt haec de hac quaestione.

In exacta tri morbi seu aegritudinis definitione 3ª q.
dubitatr, an dictr morbus insensibilis, uidetr Glsi hanc
defficultem soluere lib. 1° de dieb decretorijs cap 6 ante
finē, ubi ex Asclapiadū familia docet nō ēe cognoscendas
neq curandas febres leues & rōe contemplabiles & lib 3
de temp. cap 4. post prium. §. Nam bonū quoq affirt
ueteres medicos contemnere eos morbos q nō inferunt sensibile
nocumentū a qq inquit Gls ego nō dissensio eandē confirmat
sententiā lo 1° de sanite tuen. cap 5 ante m. ubi docet sa
nitatē nō ēe pfectā & absolutā cimetriā q pfectisse effi
ciuntr opones, Nā in hac rōe, nullus hō ēēt sanus, sed sit
sanitem magnam latitudinē hēre & intra latitudinē sanitis
exigui aliqui compatuntr dolores & alij leues affectus
q nō impediunt hōes publicis & priuatis negotijs occupari,
neq edere neq bibere neq officia alia necessaria pficere

quia facultates ad usus naturos nimeimperditor Sanitem determinant, g° 2ᵘ hanc Gli doctrinam Quantitate morbus insensibilis et roe tm contemplabilis no repiriti

3ª hi sentia videti Sentire Gls lib. 1° de Tis 2° cap. ante finé quo dicit morbu ee rem Similaré quum primu aggreditur limites nãe tota sua entia hit completa et sic morbus no hit entiã ĝnetoe posteriorem dicet talis morbus, neqʒ a medico neqʒ ab aegro cognoscatur.

Huic defficultati duobʒ mõs poũmus Rñre, 1° dicendo quod morbus quo consideratur formali sive exiguus seu mediocris sive maxiis sit morbus, semp retinet eandé nãm ut p. g. febris formali calor ẽ, q sive sit maior sive minor eandé retinet nãm ité dissenteria formali ulcus ẽ et sive sit magnũ sive sit parvũ semp ẽ ulcus, et 2ᵘ hanc roem, pot reperi reti morbus insensibilis, sicũ morbus consideretur formali quod ẽ ut sit pr nãm et laedat actiones nõ dari morbus insensibilis nã qualitas ni fuerit adeo aucta et manifesta no erit febris neqʒ ulcus ni manifestã fuerit magnitudiné no dicitur morbus, sit namqʒ morbus ex sua nã debitã magnitem in lib. de to tius morbi temporib. cap. 6° nõ ni alia roe morbus pot manifeste actiones laedere neq inferre ~~neq~~ uim nãe.

2° defficulti Rñ quod morbus si consideretur 2ᵘ rei nãm et in phĩa considerre dati morbus insensibilis, nam sanitas 2ᵘ rei nãm ex exacta simetria ẽ et quicquit recessus ab ista sanitate ẽ morbus, sic uo morbus medice consideretur et 2ᵘ sum ut medici considerant et no 2ᵘ rei nãm

tum nō datr morbus insensibilis, sensibilis namq; et manifesta
læsio in operationibus apud medicos distinguit morbū à sani
tate ut docet Gal. lib. artis med. cap. 8. et cap. 88.
et 2° de temp. cap. 4°. in fine docet latitudinē sanita
tis continuē à perfectione operatiōū usq; ad manifesta eaū
noxā siue læsionē q̄ morbum desit et determinat, unde
recte in definitiōe morbi ut distinguatr à neutra dispōe
et ab affectu seu morbo insensibili possumus addere parti
culam sensibiliter ut sit Sēes morbus ē affus p̄t nām
lædens operatiōes sensibiliter p̄ se.

In §. accidens ē res &c. Simpthoma ē vox græca q̄ à lati
nis dicitr casus siue concasus, et accidens q̄a accidit alteri
et ex alio cadit, dicitr etiā superueniens siue succedens cū hoc
tn̄ vitr simpthoma accipitr p̄ eo q̄d nec morbus ē neq;
nec morbi cā sed morbū sequitr ut docet Gal. lib. de
diffis simpt. 1° cap. in fine et cap. 2° et idem Gal.
lib. 1° metho cap. 9. ponit distinctiōē inter simpthoma et
accidens q̄do dicit simpthoma ægris accidere et accidens
sanis nil ōīn tn̄ consideratā riōs signōe sunt una et ea
dem dictio tn̄ Auic. in p̄senti quandā doctrinā prius à Gal.
traditā 1° meth. cap. 8. &c. simpthoma inter nullū nōlumi
tum neq; iniuriā nāe inferre sicuti ueterosus corporis
color, interdū uō ualde p̄t nām ēē et lædere sicuti ē dolor

in §. et ē cum ægritudo &c. docet hac in p̄te Auic. an'iller altra hat.
aliquando unā ægritudinem alterius ægritis ēē cām, et aliquan
do simpthoma ægritis cām ēē q̄a dolor cholicus et quilibet
alius intensus dolor solet ēē cā sincopis et flegmonis

Dolor namque cum sua vehementia et deuteritate virescenti aliter dissoluit et hac roe Gls reponit dolore, inter eas resoluentes virium eentia, 2° acuto 47 et lib. de pulsib. ad tyronas cap. 11 et 12 meth. cap. 1° et 8° et Avic. infra doctr. 2° cap. 22 dicit dolore ee ex valde prosternentibus virtutem; pot tamen aliquis quaerere quo mo dolor vires dissoluat, R. ex eode Avic. citato dolore naim distrahere et sic impedire pes in suis operib. unde pp dolore lo dicti chilificatio, sanguificatio et gtao spiritus, cum q sanguis et spiritus no gtanto ut antea nequeunt pes recte nutriri, seu dissoluuntur vires pp intemperiam et defectum sanguinis et spiritus q atrophiam seu malam nutrione p ide virium namque eentia reposita e in temperamento pcu in sanguine et in spiritu ut docet Gls 12 meth. cap. 5 in prio.

Et altera et stantior cas huius eventus qa qdo aliqua pars dolore intenso, reliquae pes pp condolentiam irritantur et dum opem ferunt pei dolenti agitantur spiritus et humores cum transmittuntur ad ipsam, et pp spiritus agitatione incalescit corpus et interdum corripitur febri diaria et ipsi spiritus pp agitatione attenuantur et magis dissoluuntur,

Ulterius dubitabit aliquis quo mo dolor conciliet flegmone seu inflamatione, qnia dolor sanguinem no attrahit (quamuis illud videatur Gls insinuare lib. de sanguinis motione cap. 8) et rao e qa dolor no continetur sub cais trahentibus namque atractio l. fit a facultate l. a calore l. vacuo

et dolor neq3 e calor neq3 uacuu neq3 aliqua facultas
no n. attrahit roe caloris ut aliquib; placet qa d3 pes
incalescant, et sic trahunt, qnia et caliditas q spiritus
et reperitr in pte dolenti puenit ex fluxione sanguinis
et spiritus, et prius e qz doleat pars qua qd confluu
unt sanguis et spiritus qo dolor no attrahit roe caloris

Gal. 13 meth: cap 3o et 5o aphor. Comm 53.
pponit ista dificulte et eam soluit dicendo, dolore
no trahere sd ee cas qd reliquae ptes transmittant san
guine et spiritus et reliquos humores ad ptem dolente
Nam doloris ca et ipse dolor contristant et irritant
facultatem expultrice, cu q pars qz dolet, sua facult
expultrice, nequeat doloris cam expellere, reliquae pes
uicinae et distantes q consentiunt et uicant p condolia
irritantr contendunt q pei dolenti opem ferre, et ideo,
trasmittunt sanguine et spiritu q sunt in ultra nae q q
expellit et operatr, et qa plus transmittit quã sit
naria cum no ducatr roe et arbitrio flecmone excit
at; ~

§. et plerumq3 ex ipsu acris fit aegritudo, ad huius
Auic. loci explicoe, notanda ueniut Gali doctra 1o de ts cap. 3o 83
reperiri affectu primariu qui Graeci protopasion uocant, et re
perire afum 2dariu et posteriore q illi oppositr docet plerumq re
perire afum p priu, qa graeci dicitr idiopathia, et reperiri
affum p consensu q dicitr a graecis Sympathia et affu
p prio no opponitr affus 2us sd potius affus p consensum
licet interdu affus p consensu q 2us e efficitr p prius, et pma
nente hic deffnitm ueluti qdo 2o p morbum uentriculi afficitr cere
brum.

Vaporib; Coratos ē affui cerebri ꝑ consēsu 2ᵘˢ quod remoto uentriculi morbo remanent uapores intemperantes obstruentes, et distendentes, tum temporis ēē solitī cerebri ꝑprius affectus et nō ꝑ consensum, cum habeat iā ꝑmanentē eam dispōē ē etiā eodem in ꝑsenti ss. ōia simpthomata ueluti sunt actio læsa mutata corporis qualitas, et excrementorum uitiū semper ēē simpthomata quæ semꝑ retinent eandē nām quæ simpthomata sic pendent ā morbo, ut ipso ablato remoueantur, et sic nō indigent peculiari curæ, sed solum morbus ē quod curaōē indigeat, ōlī ē doctrina. 11. metho cap. 12. post. p. et 12 metho cap. 1º quod tñ remoto morbo remanent simpthomata et curaōē desiderant, gerunt uicē morborum quæ transeunt in morbos ut quod morbus consequitur ad alium morbū, et adillius remotionē remotus nō indiget peculiari curæ tum ille morbus dicitur simpthoma quam doctrinam expressis ꝑbat Auic. in ꝑsenti et colligit quod una et eadē res diuersimode considerata, et morbus et cā et simpthoma ēē pōt.

Cap. 2º

De diuisis rub; dispōū corporis humani et de gñib; morborū.

In hoc 2º cap. agit Auic. de gñib; morborū dicens prius tres ēē dispōēs corporis humani, sanitatē sci; ægritudinem et neutrā dispōem, et dictarū rerū dēfiōes adducit, de sanitate et morbo iā nobis dictū ē 1º cap. antecedētē et de neutra dispōē agendū nobis erit 1ᵃ 1ⁱ doctrina 1ᵃ cap. 1º.

in § ægritudinum ijs aliæ sunt quæ sunt simplices &c.
diuidit Auic. ægritudinem in simplicem et compositam, sim
plex ægritudo est quæ unam infestat naturam, composita ijs dicitur
quæ duas vel tres afficit naturas, temperiem scilicet unitatem
et compositionem;

§ et dicemus quod ægritudinum simplicium genera sunt tria
docet hæc ipse Auic. et Galenus lib. de differentiis morborum cap. 4.° + simplicium. ?
Tria esse morborum genera, ex eo quod sanitas constituitur, ad
alia tria genera dispositionum, 2.um naturam se habentium, scilicet temperiem
per compositionem, per unitatem, unde necesse est, morbum qui sanitati oppo
nitur, constitui debere per eadem tria genera dispositionum præter naturam
se habentium, scilicet per intemperiem, per malam compositionem et per solu
tam unitatem, primum genus morborum, 1.um scilicet intemperies, propri
um est partium similarium; 2.um compositio scilicet proprium est partium
organicarum, siue compositarum, ad intra non pertinet, bene
vel male componi, 3.um autem scilicet solutio unitatis commune genus est
partibus similaribus et organicis, quia tam similares quam organicas
seu compositas dentur habere unitatem,

Cæterum circa prædictam Auic. doctrinam subdubitatur genera 1.a q.
ista esse debilissima pro quod denturne plura quam tria genera mor
borum hanc quæstionem, ~~hanc quæ~~ intra libri præsentis disputat
Iacobus Forliuien. lib. 2.° artis me. q.e 5.a quod quidem est clario
ris doctrinæ gratia intres deuidetur articulos et in primo disputabitur
utrum partes similares præter morborum genera, in intemperie et in
ulce, patiantur morbum in mea, in 2.° art. disputabitur, et aliud
morbi genus infra seu extra substantia aut in essentia, in 3.°
et ultimo disputabitur, et detur genus morbi in colore.

R. ad pm arti. dari morbu in ma peii sitariu, pbatr sequentib; rōib; et auctoritatib; I°. Sic in eisdē reb; dēt consistere morbus peium sitarium, in qq. consistit earū sanitas, sed sanitas peium sitarium nō solum consistit in temperie et iute sed etiā in mā debite moderata. g°. dari peium morbi nō solum consistunt in temperamento, et unitate sed etiā in mā, maior ē euidens, apd oēs, minor pbatur ex eo quia dantr in nostro corpore ptes q. licet eidem aut simile temperamentū sortiantr, habent tn māe diuersitatem, quæ ex ellementorū mistiõe, pter temperiē aliquæ ptes sunt duriores aliæ duriores, alia magis aut minus terrestres ut uidere ē in pulmone et in corde q. nō multū differunt temperamento, differunt, tn longe in mā, cor namq; ē densis et grauis māe, pulmo uō sd̄ oēs rara et leuis, g°. si mā ē aliqd distinctū a temperamento euidenter sequitr qd qdo debitā peiī mā mūm nō seruauerit, erit morbus in mā illarū peium, siquidem pter talem diffīm lædunttr ipsarū operões nulli ei dubiū ē qd si pulmo habeat durā et densam mām, debit esse læsionē in suis operõib; et ex consequē tī morbū in mā

2°. eadē sntia pbatr manifestisso experimto, qm aliqi hões intemperati maiores tollerant labores quā temperati, ut sunt illi q agunt uitā terrestrē et laboriosā et ulterius inter hões temperatos illi magis resistunt, q. duriores aut densioris sunt subiæ, hoc autē ad mām q magis aut minus resistit dēt referri et nō ad tempertūm. g°. pter morbos temperamti, dēt dari morbi in mā peiū sitariū.

3° dic robur partiu[m] solidaru[m] no[n] solu[m] conservari qualitatib[us] 1[is] respicientib[us] temperamentu[m] ut caliditate frigiditate et reliquis sed etiam qualitatib[us] 2[is] ut astringentib[us] et aliis similib[us] q[uae] p[ro]prie mediamenta m[ateri]am respiciunt, et no[n] temperie[m] q[uo]d dantur morbi in m[ateri]a et constit[utione]! hoc arguitur ex Gal[eni] doctr. 11 meth. cap. 3. et 12 meth. cap. 8. ubi docet vires partiu[m] solidaru[m] no[n] solu[m] servandas e[ss]e qualitate sed etiam quantitate, sed qualitas respicit temperie[m], quantitas u[er]o m[ateri]am, q[uod] dantur morbi in m[ateri]a no[n] reducibiles ad temperamentu[m]. pp qua[m] ro[ne]m fernel. lib. 1° patholo. cap. 4° 7 et lib. 2° de abditis rer[um] causis cap. 9 et 10. laxu[m] et astrictu[m], raru[m] et densu[m], tenue et crassu[m], duru[m] et molle morbos m[ateri]ae vocat, qua[m] s[ente]ntia[m] videtur confirmare Gal[enus] 13 meth. cap. 15 ubi in lecoris inflamatio[n]e no[n] solu[m] refrigerantib[us] medicamentis sed etiam astringentib[us] utitur ad servandu[m] robur m[ateri]ae secus ubi a letoris et lib. 2° de sanitate tuen. cap. 2° in f. et cap. 3° sequenti affirmat exercitia et duras frictiones artus corroborare, no[n] alia r[ati]o[n]e qua[m] q[uo]d eoru[m] m[ateri]am reddunt compactiore[m] et solidiore[m];

Ulterius eade[m] etiam s[ente]ntia confirmatur ex eo q[uo]d alii ho[min]es intemperati, aut sunt a[liquando] cautiores aut hebetiores iis qui temperati q[uo]d n[on] vario debet referri molliori aut duriori m[ateri]ae, q[uae] o[mn]ia alter vinunt constituendos e[ss]e morbos in m[ateri]a.

Cuius s[ente]ntiae e[st] Arg[enterius] in lib. de gen[eri]b[us] morbo[rum] cap. 4° hac t[ame]n arga solvuntur a suchio in lib. de diff[erentiis] morb. cap. 1° dicendo, temperamentu[m] no[n] solum fieri ex qualitatib[us] elementoru[m] sed etiam ex eoru[m] corpore et m[ateri]a, sed censeat o[mn]ia hac ex tali mistione quinientia, reducenda e[ss]e ad temperamentu[m] hac t[ame]n responsio no[n] admittitur, q[uia] potuit roborare ferme arg[umentu]a qua[e] solvit

qui fern. Solij contendunt probare prÿ temperie q resultat ex pri
mis ellementorum qualitatib, ee morbos inn̄a, q referuntur ad subiec
et corpora ellementorum.

His tn̄ et alijs nō obstantib, D. unica cōi gaudet
dicendo nō dari morbos inn̄a prīu similarium et verā ēe Auice
et Gāli doctrinā q docent solos morbos intemperiei ēe proprios
partium similarium. pro soluē tn̄ difficultas rōtinē qd in qua
cunqz pte prÿs temperiei adsunt duo nempe frā et n̄a q frā
tīra sunt temperie q sunt subiectae a qq particula simi
ēe dēt, cum hoc tn̄ sanitas neqz fit neqz conseruatur a frā
neqz a n̄a. Rāo huius ē q sanitas unius cuiusqz prīs variē
solet quotidie immutari pro imutatiōe temperātū, at nō frā et
n̄a neqz pro morbos neqz pro aetates neqz pro regioēs immutāt
quod si obijt sanī doctrā quod pereunte frā pereunt ālia virtē
sd D. nō inde sequi sanitē ab his prīs fieri, sd solum sani
tē sine frā et n̄a consistere nō poēe, nā frā in n̄a coēte
ēe dēt, cui sit talis, l. talis temperies, in qua sanitas collo
canda ē.

Quia supra doctra D. sedat q ad primi dicendo uerū ēe dari
morbos cū mollitie aut duritie partium, aut cū laxitē aut astrictiōe
et similib, caeterū huiusmi dispōes, alias ēe morbos intemperiantiae
alias nō in compōe, alias ēe simpthomata; Gāli ē doctra lib. de
diff. simpt. cap. 5° post m. § ad eundē modū et tangibiles &
unde mollities et durities prīs, sunt simpthomata qualitatum tangibilium
q ad morbos intemperie consequuntur et sic nō possunt ēe morbi
in n̄a et de duritie prātr et Gāli, 5° simpliciu cap 8° in p. ubi
docet duritiē tribus de causis poēe prouenire, aut a siccitate aut a
concretiōe aut a repletiōe quarum quaelibet peculiarē hēnt curiōē

ut ipse Gal. eo loco docet, nempe si illa humiditate concreta calfaciendo et repleta euacuando, unde sequitur duritiem non esse morbum sed simptoma quod sequitur uaria procedentem intemperiem; quia si illa si fuerit a siccitate, uel frigida si fuerit per condensationem, uel intemperiem cum humoris affluxu, si fuerit ex repletione et tum temporis potius renitentia quam duritiem debet appelari; idem de mollitie dicendum est quia molle est illud quod cedit in se ipsum si comprimatur et loco non mouetur, ut ex platone et Aristotele refert Gal. lib. 3° de diff. pulsuum cap. 7 post ... sed cum molle sit humidum, sicut durum siccum sequitur euidenter quod mollities potius sit simptoma qualitatum tangibilium, insequens intemperiem humidam, idem iudicium faciendum est de laxitate et astrictione, quae etiam consequentia simptomata insequuntur aliquas intemperias, uel forsan et melius dicamus esse morbos in compositione, siquidem in astrictione meatus nimis clausi sunt, in laxitate autem nimis patentes et aperti, praeterea crassities et tenuitas partium ad morbos in compositione reducuntur a Gal. in lib. de diff. morbi cap. 9 et lib. 14 metho. cap. 15 et cap. 16 siquidem dicit esse morbos magnitudinis imminutae et quae dicit refectione et additione esse curandos; sed si tenuitas partium est morbus imminutae magnitudinis sequitur necessario crassitiem esse morbum morbum magnitudinis auctae. Deniquam, raritas et densitas morbos esse collocatos in compositione, ex eo constat quod Gal. lib. 2° de sanit. 5° cap. in fine docet esse morbos in uia secundum in cauitate propter quam rationem ut infra explicabitur referri debent ad morbos in compositione propter quam rationem ~~ad morb~~

Ad 2um autem dicendum I° negando quod corpus intemperatum minus corripiatur, quia cum minus resistat, facilius morbis perdendet;

Ad iiu corpus temperatum qa magis innato temperamento cuilibet resistit no ita facile morbos concipietis q latius docetur in q de corpore temperato et hic 2° Dj qd est si corpus intemperatum intensius resistat no tn perfectius sicut corpus temperatum et haec maior resistentia no debet referri morbo sed solum temperamento.

Ad 3um atq libenti concedimus aliqqu pa actiones aliqd turbari, inquam leuari rebj astringentibj no tn ea hoc sequitur ad morbum illud ee referendum sed ad robur qd adquiritur per haec medicamenta siue alimenta qq pa robur ex calidi con seruati, quatenus Dj per huiusmodi medicamenta siue alimenta calidi innati effluuium prohibetur et in hoc sensu Dj ad Gal. locum 13 meth. 15 cap. ad locum iiu q adducitur ex Galo 11 meth. cap. 3° et 12 meth. cap. 5. Dj qd Gal. no admittit morbum neqz sanitatem in qualitate sed solum suadet qq sit corpus sic consensum in morbis ut neqz in qualitate neqz in quantitate sit deffinitum, et deniqz ad illud qd adducebatur de hebetudini aut acuitati sui, Dj hunc in dispositionem seu propensionem no ee morbos sed potius ei res naturales seu affectus naturales cum ab hominis natura orientes a qq no producitur morbus, ni adsit causa morbifica q docetur a Gal. morti 3° de caus simplicibus cap ultimo ad finem. S. ad de his non Dj et amplius per qd dilium duras frictiones corroborarem actus Dj ex Galo duras frictiones desiccare qa corrigunt temperamentum illarum partium, tunc autem requiritur sicci temperamentum ad motiones temperandas et efficiendas per quem illis per frictiones exercitia tribuunt.

2.° §.°

Quantu' ad 2.um articulu' huius quaestionis q. quaeritur
principalis, similaribus praeter morbos temperamenti dentur morbi formae
seu totius substantiae, dilinij. partem affirmativam huius quaestionis
defendere fernelius longa oratione lib 2.o de abditis rerum
causis cap 9. ad finem fitari, ubi putat dari morbos formae non
reddicibiles ad morbos intemperie, uocat autem morbos formae
morbos totius substantiae sub quo nomine intelligit fernelius intuitu
spiritu' et diuinu' illius calore' et facultates et formam, ratio
principua q ipse ducitur in hanc sententia' e', quia sicut dantur
morbi ex intemperie partium similarium, et ut ipse putabat,
ex uitijs materiae sic debent dari morbi ex uitijs formae, quia ex
omnibus his inquit laeduntur actiones per se primo quod e' sufficiens
ad morbi rationem et constitutionem, hanc sententia' sequutus e'
Argenter. Lib. de orijs. morb. cap 4.o ubi ubi docet. Galenum
recensere aliquos morbos q primis qualitatibus et temperamento
nimento non possint refferri ut sunt omnes febres malignae et
pestilentes et morbi omnes a uenenis producti q morbi proprie
sunt partium similarium quia ipsarum actiones laedunt. Et necesse
e' ut ipse dicit ut ad formam et substantiam referantur partium; hanc eius
sententiam sequitur fuchsius lib. de orijs morb. cap. 4.o et lib. 3.o ins
titutionum sect. I cap 4.o et hanc tenendo sententia', conatur Galenum a
Calumnia defendere in eo quod Galenus nullam horum morborum fecerit
mentionem, dicendo quod Galenus in lib. de orijs morb. cap. 4.o et alijs similibus
locis solum uoluit tradere et docere morbos conspicuos partium
similarium occultorum uero non meminit tamen quia suscepta morbi o
rio comprehenditur, tamen quia de his morbis et de horum causis quae occulta
quadam proprietate totius substantiae operantur librum integrum composuit

Galenus

ut ex eo constat unico loco 6° epid. sect. 6 comm. 5 ad
finem. N. ca iio appellare de leteria & ad quae loca sola
sic remitendum esse Lectorem putavit Gal. de qq. morbis in
alijs lib. non egit et tamen esse Gal. mentem per eodem sententio
potest comprobari ex alio loco eiusdem Gal. 12 meth. 5 cap.
cum inquit ante m. alteratio iio in spiritu, tum ex ulceris
pravum suis, tum ex ambientis aeris malitia praeterea uene
natis facultatib., aut aliorum quae uirus eiaculant uenenis
uerum haec a presenti instituto deponatur &.

Praeterea haec sententia rationib. potest comprobari 1° sic experientia compertum
est struthio camellum ferrum concoquere sed talis coctio non fit ratione materiae
non insito et ellementari calori quo struthio camelus tota substantia
et insita forma ferrum coquit. maior cum caeteris patet min., ing est desi
cultas probatur, ex eo quod leo callidior multo est struthio camello et
tamen ferrum leo non coquit, quod desit illius actionis in tali actu, erit
morbus in forma seu in tota substantia, 2

2° haec sententia probatur facto argumento ex Gal. loco 2° ad
glauc. cap. 2. longe post m. SS. quod non immoderate laxant &.
ubi Gal. tria statuit morborum genera per te compone et item quod
dicit, quod lacxantia debilitant robur partis et uirtutis, et refri
gerantia, frigidam inducant intemperiem, et qualites extra
neae, formam compstella efficiunt, per 2um Gal. doctrinam dantur morbi
qui non ad intemperiem neque ad materiam, sed ad totam substantiam debent re
ferri, confirmatur argum. probato exemplo in trib. uentriculi morbis
in qq. actio coquendi uitiatur quod triplicis contingit, 1° per intempe
riem fridam et ex longo aquae frigida, 1. usu alimentorum frigidorum
2° per relaxantia medicamenta ut per magnam olei assump

tione

3° ex alienas qualites ut ex venenis et talis morbus frae
seu totius substantiae dici debet, quasi dicamus si tum morbum
frae esse peculiarem quandam frae corruptellam quae neque in qualitate
manifesta neque in quantitate consistit, sed in tota specie substantiae
quare talis morbus cum morbus frae.

3° cadem sententia probatur ex loco hippocr. 2° de natura humana
in primo ubi constituat aerem cum commorbos pestilentium qui
totius substantiae proprietate corpora infectat quo similes morbi erunt
frae seu totius substantiae, hoc argumentum constat ex Galeno lib. artis
cap. 85. post. principium § ab aere quidem ambiente, et ubi dicit Galenus
aerem dupliciter nostra corpora alterare, uno modo secundum quali-
tates manifestas, ut frigiditate aut caliditate et alio modo secundum totam
suam substantiam quod si aer secundum hanc ullam mutationem non respicit,
temperiem neque naturam debet respicere formam aut totam substantiam
et consequenter dantur morbi in forma et ad hanc aeris mutatione
refferri potest illud hippocr. dictum quod ex nostri se commiscuit, et si
quid divinum in morbis existit, illius quoque oportet ediscere providentiam

4° arguitur ex Galeno 5° simplicium 18 cap. ubi dicit dari medicamenta
quae a tota substantia operantur, reperiuntur praeterea quam plurima alimenta
medicamenta et venena quae prosunt aut nocent citra qualitatem manifes-
tam sed proprietate quadam occulta quae forma seu tota substantia a medicis ap-
pellatur, non enim aliter vipereus morsus hominem interficit, aut morsus canis
rabidi, quam proprietate quadam occulta corpus ipsum afficiendo, citra excessum
in caliditate frigiditate et reliquis, quare si tale venenum non adversatur
temperamento cordis neque materiae reliquum est ut adversetur formae seu totae substantiae
ac proinde morbum in forma seu in substantia peculiarem constituere debemus constitu-
ere.

Ex his tn̄ et aliis innumeris argūtis nō obstātibus dificult
Ad unicā cōe qualitas nō dantur morbi infrā Sui modo
Subiā pcū Sitarum̄ pdicti tn̄ morbi reducantur ad morbos
Intemperam̄ , q ut potes sic, q hoc corruptio totius subiā
quā pdicti AA. constituunt, ē absoluta ē intro, Limitā e
in fieri, Sd Si ē intro, nō dicitur morbus Sd mors ē interitus
qu etiā semel loco citato eduis fatetur dent, et Si ē in uia nō
ē corruptio Sd alteraō q disponit ad corruptiōē qa Sicuti frā
Subito in gnē introducitur, Licet frā aliquas pruias dispoēs ad sui
introductiōē, Sic corruptio Subito fit, quāuis hēt etiā aliquas dis
ponites alteraōēs, Sd corruptio q fit nil aliud ē qm alteraō
q Si ē alteraō, Solū erit morbus in intemperie, qa ad alteraōē
Sequitur morbus in intemperie, Sd

Dicunt aliqui ad uosū hanc doctrā q ferme ē argē.
Dij hanc qualitatē recensam, nō pōse corrumpere subiā, Sd cum per eum oīē qua conseruatur in cum frā, ē ablata unione q ē temperam̄ta tale, ideo dicitur subiā corrumpere. Sd in hac alteraōe corrumpit subiā et nō qualitas, Sd corruptio res
picit frām q datur morbus frā. Dicunt tn̄ dicendo qd addu
uia nō ē motus, Sd fit p gnōē seu p creaōē q nō sunt mo
tus Sd mutaōēs instantaneā de nō ēē ad ēē, ita docente Arte
I° de gnēiōē. Cap. 4°. q corruptio in uia nil aliud ē quā alteraō
Sicut, gnaō in uia ē alteraō ut colligitur ex Arte 2° phi
1 cap. ad fi. ubi dōt gnōē, eē uiā Seu motū in nām, ubi p
gnōē nō intelligit Artes mutaōē q qua res hēt ēē Sd motū
alteraōis, per frā acquirit unde colligit qd frā ē nā, hoc ē
frā p motū ad quesita, q uō nē alteraō dicitur pruia dispōō
ad gnōē, dōt Galenus lib. de constit. artis medi. cap. 8. et 9.
ubi dōt Solū pās qualitates hēre uim transmutandi in aliā
Subiā qd etiā docuit idem Galenus lib. I° de nat. facul. 6 cap.

j suppa doctrina Phi darg. et qd adfinitu semelis, quare ceteri qui laudant
morbi in mala intemperie, debent dari infra philosophorum consensum posito in
Phae e Clois priores articuli, nimirum qd nec sanitas nec morbus
possunt fieri a mia neqz a fra, quamquam sine ipsis ee no poinit
qd quis per solares compositiones et mia et fra, solu in his
fiebi, qui sunt morbi in qqe uis agendi et alterandi et tota
substantia imutandi gonia solam proueniunt ab intemperie. Na fra
et mia nil agunt, nec patiuntur, qf ipsi de reo dantes pro morbis
Ad pim argumentum de struthio camelo qd ferru concoquat a proprio
fra et a tota substa. Dicunt aliqui ut sunt Strabo lib. 16 cap proprio
et Appianus in lib 3° proprio cap. qd tunica intra uentriculi huiusmodi
adeo calidissima e, ut supposita nostro uentriculo excisae merissime liquat
quoru sententia refutat galenus lib. 3° de alimentorum facul. cap. 21 ad
finem ut quem uidi falsu &

Refutat etiam tanquam ridiculam, Eduardus lib. de drijs alim cap
proprio, dicens durum ac ferrea homini alium uentriculum here nam 2°
quarto, multum pro fluuijs a oto laudati, cum uino exhibitum
in lib. 2°. de remedijs parratu facilibus post m. destruere ad utris
profluuiu qua astringente hoc facult.

ipre uidenes dim fale ait ferru concoquere a proprio
uentriculi temperamento quidam mu n. ho concoquit pani et religalimenta
sibi similia et galina uermes et columba lapides, sic struc
thio camelus concoquit ferru, et ratio huius e, qa oes actiones
proueniunt a facultatibus et facultates tanquam a quadam parti
le, a temperamento ut dicit Gal lib. 1° de psag ex pulsu 4 cap.
in prio qd quaelibet actio debet referri temperamento sed dubitanter ulte
rius ad ullus hanc soluiue qd hec familiaritas seu similitudo que in
alimentis in diuersis animalibus reperitur, e proprietas quaedam q, prouenit a fra
specifica, no aute a temperamento. ut colligitur ex Gal 2° de alime
toru facultatibus cap. 6 ubi dicit cibu ee familiare alicuius sibi ex

proprietate

dictis aliis, ut asinis et equis foenum, palea et ordeum, Cotturnicibus et Melonum, Sturnis cicuta, et alijs pro

Ad tertium huius dubij quod illa familiaritas nutrientis cum nutrito nihil aliud est quam similitudo quaedam, tum in primis qualitatibus, quae resultat temperamentum, tum etiam in 2is et 3is et temperamentum sequuntur quod egregie docet Galenus lib. I de naturalibus facult. 10 cap. in primo ubi inter nutriens et nutritum similitudinem et cognationem reponit in qualitatibus quae omnia insinuant hanc similitudinem, esse familiaritatem quandam, in primis qualitatibus et alijs, unde fit quod quanto alimenta conveniunt in pluribus qualitatibus, citius et facilius transeunt in nutrimentum.

Sed ulterius ad hunc dubium est aliquas substantiae proprietates, quae non possunt reduci primis nec 2is qualitatibus, quae edant actiones in rebus independentes a primis qualitatibus, ita etiam necesse est dari morbos aliquos quorum causae non reducuntur a primis qualitatibus et sequuntur non referentur temperamentum, sunt enim praedictae actiones ut illa quae magnes attrahit ferrum cum magnes non reponatur in nostris medicamentis calidorum sed frigidorum, et piretrum sensum adimit, et accidentia inducit, frigidissimorum medicamentorum, et tamen est medicamentum 4o ordine calidum, et theriaca licet calida sit omnibus calidis adversatur quae omnia experimenta et alia quae adduci possent, quae fere sunt innumerabilia ostendunt aperte, dari aliquas actiones quae non qualitatibus aut temperamento tribuuntur sed formae substantiali.

Ad solutionem tamen huius dubij notandum est Galeni doctrinam I de usu partium cap. 4o post m. cum inquit, insunt tamen et primum et maxime temperamento, quippe quae propriam particularium substantiam consequuntur; et paruo infra de eisdem temperamentis agens, subdit haec igitur

Ex 2ᵘ subiae tõe insunt, & quo in loco pro temperam̃tis pietas subiã intelligit; Gñã de ipso inquit qd carni dat ẽe carnẽ et nervo dat ẽe nervum et aliorũ unicuiqȝ id ẽe qd ẽ, ubi per subiã nõ debemꝰ intelligere sũbiã prietatem sed solũ eo mõ quo ipse Gls dõt aliq a tota sũbia operari q̃ a temperam̃to sive a pprietate temperam̃ti operãtr, unde liquido constat ex qd ualẽt. Contra qd oẽs actiões, (q̃ dicimus fieri a tota sũbia sive a pprietate sũbiae, sive a fõa speci fica) fiunt a temperam̃to, et sic in nobꝰ tot sunt sũbiae pprietates qd sunt pẽs, q̃ũ unaq̃qȝ hẽt peculiare temperam̃tũ. et ẽt si hoc temperam̃tũ nõ apareat in qualitibꝰ manifestis dicitr tale, unde dicimꝰ qd hac pprietẽ sũbiae sive effũ temperam̃ti magnes attrahit ferrũ, rebarbarũ bilem, epithimus melancholiã, et Agaricus pituitã. qd temperam̃tũ sive sũbiae pprietas nõ tõe cognitr sed potius experim̃to et assiduo usu qd egregie dõt Gls. lib. 3ᵒ de temp. cap. 1ᵒ ad finẽ &. eadẽ qȝ facultes &. ubi ponitꝰ quatuor facultibꝰ nãtibꝰ, coctrici &ꝗ attractile &. dicit 3as facultes ẽe effus totius sũbiae in quovis corpore q̃ potius experim̃to q̃ã rõe debent cogni, ut dõt Gls. 13. meth. 6ᵒ cap. post. m; dum inquit cũ eorũ q̃ tota sũbia sunt adversa methodus nõ sit sed oĩa sunt per experientã inventa.

2ᵘ q̃ã tõe Auic. fen 3ᵃ 1ⁱ doct 2ᵃ cap. 7ᵒ. de regime eius qd comeditr et bibitr, longe post. p. inquit. et complexionibꝰ insunt res extra rõem &. et sic tota sũbia operari, nõ ẽ unica qualite manifesta operari, ut dõt Gls 2ᵘ [illegible] cap. 8. ad m. &. videntr &. sed operari pprietẽ temperamenti, et q̃ã a priori nõ pt cogni sive mis mistiõis seu temperam̃ti vocatr a multis, qualitas occulta

aut proprietas occulta, et Avic. inter partes vocant hoc tempus

quod sequitur formam, quia absoluta non est necessarium forma tamen ad aliquam operationem particularem, quod quidem accidit vel propter peculiarem influxum coelestem vel aliquam facultatem seu qualitatem reconditam in eam, vel propter mixtum mistionis rationes [illegible], mixta admirabiles virtutes solent adquirere, de quibus [illegible] aut proprietatibus aliis a nobis disputabitur latius.

Ergo apparet utilissima in praxi doctrina, quomodo summe necessarium est in morbis medicamenta permutare, quia etsi videantur vigere eisdem qualitatibus manifestis morbo contrariis, non tamen in omnibus est equalis et similis mis et similia proprietas, quam doctrinam egregie prosequitur Paulus, lib. 3o cap. 78. consulens in podagricis affectibus medicamenta esse immutanda, quia licet pars sit eadem et causa eadem et remedia eisdem qualitatibus vigeant, oportet tamen medicamenta variare donec tale remedium inveniatur quod habeat eandem similiam proprietatem ipse affa.

[illegible]

Ad 2um argum desumptum ex Gal. 2o de Glauco, 2o ubi tria morborum genera reposuit, partes unitae et conformationem, scilicet laxantia quae nimis immoderate efficiunt, et intemperia et qualitates alienae quae fiunt corruptionem induunt. Dicendum quod hic textus sic debet intelligi quod omnia tria dicta ad intemperiem reducuntur. Nam laxantia omnia similiter intemperantia ad primas qualitates referuntur, alienae vero qualitates (per quas venenosas qualitates debemus intelligere) reducuntur etiam ad temperamentum, quia aliae qualitates, manifesto excessu primarum qualitatum aliae vero 2ae aut 3ae aut radicatae occultis qualitatibus sequentibus temperamentum.

Ad 3um arg. desumptu ex hipp. 2° de ra. victus et ex Gal. lib. artis med. cap. 85. Dj aerē secundū totā suā substā alteratū pestis ēē cām, p malignā aut venosā qualitatem qua mediante immutat et destruit cordis substā seu cordis temperiē q venenata qualitas dicit ēē illa q ab hipp. expendit 1° prnost. s° citato dum inquit et Diuinū &. o.

Ad ultimū arg. ex Gal. 5° simpli. 18. de medicamtis q a tota subia operatur, Dj ex eiusdē Gal. doctra supstradita 5° de usu pūl. q° cap. nēs p totā substā siue ppriete occultam, aut formā spificā, talē .s. tale temperamtu intelligere et ad confirmāe de morsu vipere aut canis rabidi deinij sitia venina, morte inducere, cordis subiā seu temperiē corrumpendo mediante maligna qualite ad intemperiē, reducibili, q nō ē ex primis nec manifestis qualitib, et eadē ē responsio ad opiōē argēterij de febrib pestilentib et de morbis a venino pductis Dj qd ad intemperiē reducātr. Et hae de hoc articulo.

quantū ad 3m articulū quarit et dētur morbus in colore. 3.° q.°

An detr morbus in colore.

In hae difficulte sunt variae opiōes et modi dicendi pa sntia et acutissa ē valesij 4° 3ru 2° cap. de fini ubi affirmat uitiatū oculi colorē ēē morbū quaentia sequitr viri grauissi ex recentiorib et prātr sequentib rāb. 1° sic qn morbus ē affectus pternaro pio et pse et imediate operōes laedens, sed uitiatus oculi color, ē afus ptr nam oculi laedens immediate illius actiōes g° uitiatus color ē morbus oculi, minor inq ē difficultas pria st, pr ex Gal. 1° de simpt. cāis cap. 2° & ci uo humor &.

qm ex colo dōt fuscū colorē oculi; actioni eis uitiare et facere, ut oīa nubilosa appareant. 2° qm experiētia cōpertū ē statū uitiari oculi actiōe, cum pm oculus alieno colore ē ꝑfusus.

Ꝓ 2° ꝓbatr qm nigredo humoris melancholici existens in spiritibꝰ aīalibꝰ, et in cerebri substā lædit imaginōē et eius actiōes reliquarū facultatū principū, sed nigredo humoris melancholici niger color ē, ꝗ color ē morbus seu dati morbus in colore, maior pat ex Gal lib 2° de simp cāis cap ulto cū inquit. Sane qui admiūm externæ tenebræ hōibꝰ fere oībꝰ pauorē inducunt, ni s. audaces admiūm s. docti fuerint, sic atra biles color, mentis sedem tenebris sitem reddens timorē efficit &.

Dāo qē melancholici tristes sint, ē qa spūs eorum ꝑfundūtr illo colore nigro, tum imaginā ficis illud ut triste et qm niger color et tenebræ tristiā et pauorē inducunt. ~

3° eadē sentia ꝓbatr, qm uitiositū gra eæ sunt cū hijs q uittē efficiunt, hoc ē tol mīs uiatr res aliqua, que sunt res q requiruntr ad suā ꝑfectiōē, ut dōt Gal lib. artis cap 8. sed oculus ad ꝑfectiōē ꝓpriæ operōis ꝑtr temperiē uitæ et conformiē requirit splendidē ꝑspicuitatē et denudōt albi colore q pot uittari ꝑ alienū colorē introductū q. et eius operaō et ex consequenti uitiatu oculi color, morbus illius extit

Sane sentiā sequitr Thomas Rodericus lib 3° de ... cap 6 et Arg comm 2° in artē medicā folio 371.

Neqꝫ ualet dicere uitiū in colore nō eē morbū, qm nō ē uittē alicuius qd effriē concurrat ad opīōē, et rō ē, qa uitia in uite et compōe morbus ē et tn neqꝫ ūtas neqꝫ compōo effriē concurrunt ad operōes, tum etiā qa sī solum, qd effriē concurrit

nō ē narīū. qd nibil effriē lædit operōes

ad actiōes

ad actiões ēēt morbus sequeretr qd solū uitiu ēēt morbus + Siquidē sola temperies effectiua concurrit ad opaões quã ad morbi constitutionē sufficit uitiū alicuius rei seu proprij qd intrinsece requiratr ad operões, et cū oculi color seu pspicuitas intrinsece requiratr ad uisiõe sequitr ratio colore aliquẽ extraneũ in oculo, morbũ in illo constituere

in intẽperiẽ temperiei effectiuã [illegible]

Neqʒ ualet 2º dicere cũ functio ʒ instituitr, scil 1ª cauʒ 3º tum temporis actiõe laedi ab humore obstruente oculũ, aut obstructiõe ipsa, ut credidit Julius Alexandrinus et nõ a colore, quia quantũuis remaneat humor et obstructio, si mutetr aut uarietr color, uariatr nũs laesiõis, et quãtũuis mutetr humor et obstructio, si maneat idem color, semper manet idem laesiõis nũs,

Asserit praeterea Valesij sententia, dictum morbũ in colore nõ posse reduci ad aliquod genus morborũ extrinsecus dictis et ab illis relatis, pº quia nõ ē intemperies 2º quia pot uitiari sine uitio temperaturae, permixto aliquo humore qui eandẽ hẽat temperiẽ cũ oculo ut p. g. pot uitiari color lactis albissimi permixtiõe alterius lactis qd nõ sit ita albũ, sine eo qd uitietr illius temperies. praeterea uitium oculi coloris nõ ptinet ad uitẽ neqʒ ad compositiõem, quia nil eorũ qd ptinet ad uitẽ neqʒ ad conformiõẽ ē uitiatũ, ergo morbus in colore reducit, nõ pot ad aliqd extrinsecus morborũ genus, sed manifestũ ē peculiarẽ ēē oculi morbũ et nõ alterius partis quia soli oculi oculo conuenit, a coloribus immutari

Est altera et 3ª sententia in hac difficultate quã

sequitur

fuctius et Iulius Alexandrinus, et eam defendere conati sunt Mo
stanus lib. 3° de morbis cap. 6° et 7°. dicens uitiu in colore
oculi no ē morbu sed simpthoma, in gre affus corporis mutati
seu qualitatis mutata, qd consequitr, ad obstruiōē factā ab
aliquo humore in oculo existente, qui sentiā probatr. 1°. qm Gls
huius rei assiduus indagator nō meminit morbi in colore
sed tm tria gnā morbor constituit. 2°. qm idem Gls lib. de
causis simpthomatu cap. 5° et 2° de lis cap. 9° uitiatu
[illegible] colore ē simpthoma, in gre affu corporis mutati
qd morbu sēqt et ipsu consequit, ergo nunqua colore morbus
3° qm morbus semp et solum consistit, in uitio illorum prin
cipioru in qq consistit sanitas, sed sanitas n consistit in
colore ut dōt Gls 1° de sanit. tuenda cap. 5° in · m
go morbu nō pōt consistere in colore. 4° si uitiatus oculi color
eēt morbus, ut color pallidus qa facit oia pallida apparere, se
queretr euidentr uitiosu linguae sapore ē morbu, ut v. g.
sapor dulcis, facit oia apparere dulcia, et amarus ama
ra, et sic de alijs, hoc ē falsu ut ē in confesso apd oēs, g°
pariter uitiosus oculi color nō erit morbus, uel qm illud
qd sequitr ad morbu simpthoma ē et nō morbus, sed
uitiatus oculi color, semp sequitr ad morbu in intempe
rie aut in compōe facta ab humore obstruente, ergo semp
ē simpthoma et nō morbus

Pro solue tn huius defficultatis, po notādū ē morbu ēē uitiu
in aliquo qd ē in pte uiuenti, et requiritr ad operōēs, et
dicitr consulto in pte uiuenti. Nā si requiratr ad operōēs
et uitiatū immediatē laedat ipsas uitiu in illo n ē morbus

Sin̄ ē in p̄te uiuenti, qua rōe intrīn͂ g pertīb̄ attib̄ et in talib̄ lædens actiōes ord ē morbus.

2° Notim̄ ē oculi ꝯ pleuite et demidatē ab alieno Colore nāriā ēē ad operōes oculi intrīn͂ce, sicut uerū sit effeiūr ad uisiōe n̄ concurrere, sz ut concurrit compō et uitas qd inde pit, qa quātū uis bona sit temperies compōo et uitas, si uiti eti color, læditr actio uidendi, addit tn̄ caute doctissimus thomas Rod. lib. 3° de tīs cap. 1° in dubio q̄ nā sit cāa in melancholicis timoris et tristitia, in Gli doctra ꝑ temperie ēē intelligendā ōē nām pcirco sitarīu, q̄ ex elimētorū mixtiōe consurgit n̄o solum primatu qualitū sd eatū q̄ has sequūtr siue sint 2æ aut 3æ aut alia ut v. g. duritiei aut mollitiei, raritis aut densitis, splendoris et pspicuitatis, qd colligitr ex eo qa reddens rōe qr melancholici tristes sint, qa uidelicet atra bilis nigredine afficiuntr spūs et cerebrum, dicit id accidere qa ai moris corporis temperaturā sequūtr appellat qo uitiū in colore temperie.

His sic ꝯstitutis qōti ꝯ duab̄ cōib̄ 1. sit 1a cōo Nārio ꝯstituendus ē morbus in colore prāta, qa morbus ē uitiū in aliquo pēs uiuentis, qd requiriti ad operōes sd uitiū in colore oculi, ē uitiū in aliquo pēs uiuentis qd requiriti ad operōes, nempe in ꝑpluuite oculi ut supra prāta ē, q uitiū in colore oculi morbus ē; 2a cōo morbus in colore in Gli doctra, ꝯtinetr in morbis in intemperie, hac cōo prāta remit ex 2° notabili, qa p intēperie intelligit Gls n̄o solū uitiū in primis sd in 2is qualitib̄, q. pās sequūtr.

Ad arg. in 3.um adducta R.j ad p.m p.et solui ex 2.a cit.e e illius p.ti.ee. ad 2.um R.j morbu nõ consistere in colore cuiuscumqs p.is q.d uoluit signare Gl.s lib. 2.o de ... cap. 5.o sed solum q.o p.is ad suas operões exercendas requirunt perspicuite, et denudõe a colore, uiciati e oculus, in quo uitiu in colore morbu, Hitub et nõ simptoma, qn uitiat aliqd 2.u nãm requisitu ad operões nempe perspicuitate.

Ad 3.um arg. R.j 2.u bone doctrina, uitiatu colore in alijs p.b; p.ti oculum, simptoma ee ingre affus corporis mutati, ostens morbos, qn actioes uitiare nõ pot, caeteru in oculo aliter se hët, qn immediate et intrinsce, illius actioe laedit, ideo morbus dici dit.

Ad 4.um R.j uitiatu oculi colore morbu ee nõ solu qa e in ca ut uitiose fiat uisio, sed qa uisioe intrinsce laedit destruendo aliqd q.d 2.u nãm in p.te uiuenti requirebatr in p.te uiuenti ad uisioe nempe perspicuite, at uo sapor dulcis siue quilibet alius sapor in lingua nõ e in p.te ipsa uiuenti nempe in lingua, sed in humido saliuali, et inde laedit operao ab extro de fa medij, seu obtinarij ad actioe. unde cu nõ sit in p.te uiuenti intrinsce nõ laedit operões et sic nõ e morbus.

Ad ultum arg. R.j morbi eentia n impediri p.r hoc q.d semp sequatr ad aliud, nam quatuuis aliq qualitas, ex alia sequatr si extens in p.te uiuenti, uitiet aliqd 2.a nãm requisitu ad operões morbus e qn in hoc reposita e morbi eentia, unde infero q.o quauis uitiosus oculi color sequatr ad intemperie, l. ad obstruere erit morbus qa immediate et p se uitiat oculi actioe, p.r hoc q.d tollit perspicuite requisita ad operões, extente in p.te

uiuenti

Cum hoc tn̄ dicimus qd si calor ex illo proveniat qd operationes lædat, debere reponi inter simplicia, et sic reponitur quod calor est adeo remissus ut non valeat lædere operationes. Et hoc de hoc articulo et de tota quæstione.

4. Q.

In hoc et 3.º est genus ægritudinum communium quod suscitatur in præsenti quæstione celeberrima quæ de 3.º morborum genere ab Avic. relato nempe de soluta unitate, quæ sive solutio continuitatis sit morbus, communis partibus similaribus et organicis, sive instrumentalibus, in hac quæstione variæ sunt opiniones et variæ eruditionis plenæ, prima opinio A. est Averr. 3.º Colliget cap. 14, ubi probat morbum in soluta unitate esse morbum proprium partium similarium non tn̄ organicis convenire, qd sic ostendit duplex est hoc solutio continuitatis alia, n. est solutio veræ continuitatis, alia vero contiguitatis, I.ª non potest partibus organicis convenire, quia non sunt continuæ sed contiguæ, ergo si in partibus organicis continuitas solveretur, ergo si in partibus organicis continuam solutio erit tunc partium similarium ex quibus componuntur et quibus partibus debetur vera solutio, et confirmat hoc atque quod expresse conciliator differentia 75. in verbo partibus 2.ª ad finem, Nam sicut murus aut domus constructa est et fit ex lapidibus calce et lignis, et aliis rebus quæ non est vere continua sed contigua, sic membra instrumentalia non sunt vera continua sed contigua, quia ex similaribus sunt facta, ergo cum instrumentum non sit vere unum non poterit pati solutionem unitatis sed solum contiguitatis. seu continuæ. Ex qua doctrina ratione sic insurgo quia eadem sententia, solutio contiguitatis, statuit 2.ª morbi genus, compositionem quæ in membris organicis et est morbus in situ sive in positu, ut infra explicabitur, ergo instrumentalia non possunt pati 3.ª morbi genus quæ solutionem continuitatis

contra tn̄ est quando dicitur sub dictis videntibus dici similare et organicam, quod quæ arteria dicitur sub, blam expansam et continuatam dicitur, et similaris et continua, quod vero est potens recipere sanguinem sub cavitate sicut dicitur pars organica, unde quod dicitur est non solum quæ continua est sed quæ organica et instrumentalis.

Alia sententia in hoc difficultate est conciliatoris differentia 75.

In verbis pp. 3.ii q. sententia fundatur in quadam Gal. doctrina in lib. de Sanguinis mitssione Cap. 4.o q. affirmat primarias actiones effici vi partibus similaribus, 2.darias vero refferri partibus instrumentalibus; q doctrina supposita existat Deliator, solutionem continuitatis per se primo et praecipue morbum esse partium similarium 2.o vero et ex accidenti, partium instrumentalium quae sic probat partes similares sunt unam per se, partes vero instrumentales sunt unum per accidens et per agregationem partium similarium, ergo unitas solutio per se primo refferri debet partibus similaribus, quae sunt vere unae et continuae ex accidenti vero partibus instrumentalibus seu organicis.

Praeterea Confirmatur haec sententia morbi contra similis est propria morbi naturam, et partium cuius est morbus ut supra probatum est. Sed solutio continuitatis non potest accidere naturae partium organicarum, sine eo quod prius accidat naturae partium similarium ergo talis solutio debet refferri primo naturae partium similarium, et 2.o naturae organicarum, et adde ad huius rei confirmationem, quod partes similares patiuntur solutionem continuitatis sine solutione partium organicarum, non tamen e contra ergo illis convenit primo, his vero 2.o

Altera sententia est fernelij lib. I.o phisiologiae cap. 9 in fine ubi prius reffutat praedictas sententias, deinde suam statuit, dicens naturam partium organicarum non constitui, per connectionem et alligationem partium similarium sed per conformationem et figuram instrumenti et hac ratione dicit quod quia continuitatis solutio in instrumento facta, vitiat et pervertit figuram et conformationem instrumenti ipsa quidem solutio tam per se primo erit morbus instrumenti quam similarium partium et ad hunc prius, quam ratione colligit ipse, lib. 2.o phisiologiae I.o cap.

Verba sententia in hac difficultate et a praedictis satis diversa tradita ab argenterio, lib. I.o de generibus morborum cap. 12. ubi quam plurimis rationibus et auctoritatibus conatur ostendere solutionem continuitatis non

Primaria actio est quae immediate emanat ab eius principio ut motus a facultate motrici, 2.daria vero quae fit a b instrumentis illius facultatis ut a nervis et organis inservientibus ipsi facultati.

Dl3 pōe accidere pebȝ Similaribȝ, ut Similares sunt sed ut sunt instra q̄ sententia pbari pōt sequentibȝ rōibȝ. pa rō talis ē morbus ē q lædit actiōes immediate et p se põut sū pra pbatū remanet et Glo passi fatetr, sed actiões pprium Similariū n laduntr immediate p solutiōe ɔtinuitis q solutio nō ē morbus pprius Similariū, pbatr minor. qa actiōes pprius Sila riū, immediate pleduntr, a temperamēto seu facultte q Intemperamtō ē ɔstituta ut dōt Glo 1º de pag. expul. cap 4º in pūo, sed temperamtū et facultas nequiunt immediate corrumpi a solutiōe ɔtinuitis sed ab intemperie, q solutio ɔtinuitis n pōt ēē morbus pprius Similariū; 2 — Qr solutiōe nō ladere actiōe ta q ̄ cū priātis sed tanqa instaria

2ª rāo quemadmodum pēs Similares dent hēre certam magnitē et figuram, sic debebt illis unitas et continuitas sed quando dent morbiū in magnitēe et figura, n ɔlimȝ talē affectioni morbum ēē pprium Similariū ut Similares sunt, sed ut instra efficiunt, gº pari rōe quando solutis ɔtinuitis in Similaribȝ, n erit morbus illarū sed instrī, et ɔnfirmatr qa actiōes pprie pēū Similariū nō laduntr p solutiōe ɔtinuitis uena n aut arteria dehisca attrahit concoquit &ȝ uitiantr triae actiōes cōis q illis competunt ut instra. sed qd sint uia ad deductiōe sanginis aut spūū, p uniūsū corpus gº solutio n erit morbus pprius pēū Similarium sed instrumtalū.

3ª Rāo desūitr ex Glo lib. 2º meth. cap. 6º citato ubi dōt qd obstrutio uenarū cauæ iecoris morbus ē instri, vn pēūs Similaris at uo si uenæ laborant intemperia, erit morbus uenarū ut sunt Similares, ex qua doctra sic insurgo idē nō cumētū sequitr, uenis a soluta unitē et adobstrutiōe, gº sicuti obstrutio ē morbus instri in uenis et n o pēūs Similaris ita erit

et solutio ɔtinuitis

Et prius ulterius quia per solutionem continuitatis in uenis solet im-
pediri distributio sanguinis non uitiata temperie, quod si
contigit in distributione, ut Gal. dicit 2° metho. 6° citato quo eadem
natura laeditur in solutione et in distributione.

Pro solutione tamen huius difficultatis aliqua sunt notanda
primum quid sit continuum pro quo sciendum est continuum tripliciter dici
aliud namque est uere continuum, cuius ultima sunt unum, ita docente
Arist. 5° phisi. 3° cap. post principium et in hoc sensu partes similares sunt
unae et continuae quia illarum ultima sunt unum et tale continuum
dicitur continuum mathematicum, aliud uero est continuum ab arte
ut quando aliquid continuatur et coalescit, glutino aliquo et te-
netur, ut clauo aut uinculo, hoc autem continuum est sicut domus
aut nauis, aut alia huiusmodi instrumenta ab arte facta quae non sunt
uere continua sed contigua, 3° et ultimo est sed huiusmodi continuum naturale siue
a natura factum, quod non dicitur habere unum motum et indiuisibilem, et sic continuum
in hoc sensu 2um Aristotelem citatum est cuius motus est unus et indiuisibilis, ex qua
doctrina constat, in nobis instrumenta siue membra dici continua quorum partes
uno continuo motu mouentur, et una tamen impressione, ut v. g. tibia seu crus
motum habet unum et continuum quia mota quacumque cruris parte mouetur
tota crus, seu tibia, ex quibus duo colligo primum est quod unum et
continuum idem sunt, 2um quod solutio quae accidit primae et ultimae affectioni
continui est uera solutio continuitatis, et sic partes similares quae sunt
uere unae et continuae in prima affectione, patiuntur solutionem
ueram continuitatis et instrumenta etiam a natura facta, quorum motus fuerit
unus eandem ueram solutionem continuitatis patientur, at uero continua ab
arte 2° modo dicta non patiuntur solutionem continuitatis, sed solum contiguitatis
ex qua doctrina constat recte dixisse Auicennam in praesenti cap. et Gal.

Lib. de diffis morb. cap. 11. Solutioē continuitatis morbum iē cōe similaribus ptibus et organicis sive instrūalibus, qd egregie explanavit Gls lib. de Constitutiōe artis medicae cap. 6° et lib. de caūs morborum cap. ulto

2° notandū ē hunc morbū Solutionis continuitatis cōe dici similaribus ptibus et organicis ptibus, n qd seorsim in utrisq ptibus simul reperiatr, sd qd alia in una alia in alia
Conjgit aut Solutio continuitatis in ptibus similaribus ut dcit Gls lib. de Constitutiōe artis cap. 6 citato qdo ossi, nervus, vena, arteria, aut caro, pungitr, erodunte secante, divellente aut rumpente, altera Solutio continuitatis in organicis seu instrūis desumpta ē a Solutiōe ptium similarium et eam admittit Gls lib. de Constitutiōe artis cito, et 4° meth. 1° cap. in pncip; vocaturq eam Apospasma q fit cū derimitr coalitus ptiū diversarū, et ē veluti avulsio, aut separatio ptium similarium, et talis solutio n dicitr morbus similariū sd organicarū ptiū ut Gls citato dcit ut appret in cranio, qd constitutū ē ex cute pericranio et osse cranei q ptes coalescunt, membranis et fibris, eam colligantibus si ergo tollas membranas et fibras, p quas coalescit caro pericranio, tunc apospasma ē seu avulsio qa solutitr coalitus reliqrū ptiū et talis affectio, Solutio continuitatis ptiū organicarū, seu instrualiū a Gls vocatr lis citatis, qm avulsiōe seu separatiōe ptiū similariū, instrū Solvitr, q ptes sic avulsae aut separatae, no amplius coalescunt, ut ej ex Gls colligitr, unde assequitr intelligentia dcti tum defictū Gl. lib. artis med. cap. 90. in p. ubi dcit, curare Solutiōs continuitatis in ptibus instrūalibus ē impossibile, in similaribus rō n semper possibile in cuius loci expositiōe, variae sunt AA. sententiae qdam n. extimant solm ibi p Solutiōe ptis organicae

Intelligendum est de omnimoda separatione membri a membro, ut si v. g. manus a brachio allevatur non amplius ueram unionem recipit, huius sententiae inter alios fuit doctissimus Thom. Roderi super caput 90 art. med. citato, et hanc sententiam dessumpsit ex Iacobo foroliviensi super illum locum.

Argenterius tamen eo loci a libris opinionis reijcit nil tamen noui affert, ad uerborum Galeni intelligentiam, probat suam interpretationem dicendo, unio fit a partibus similaribus, ut similares sunt, non autem a instrumentalibus, quia unio fit a temperamento qui unio, Instrumentalium partium est impossibilis quia partes non coalescunt ut sunt instrumentales sed ut sunt similares unde cum instrumentalium partium unio sit per accidens et non uera, et per se infert expositionem ad Galenum dum unionem partium instrumentalium esse impossibilem, intelligit per se bene tamen, per accidens hanc eius opinionem insenuare uidetur Iobertus lib. de uris motu dictato 8 ad f.

Pro cuius opinionis refutatione, iam supra probatum est in tra dili continua, et non esse unionem per accidens, et sic ueriorem iudico interpretationem a nostri super allatam dici Galenum, intelligendum esse de uera solutione partium instrumentalium quae aulsio dicitur seu aposposma, hac non solutio nequit curari quia illa unio fuit propter ea in prima genesi a facultate generatrice, quae iam abest, deficit enim materia exique talis coalitus siue gluten generatur, non non ille coalitus est aliqua pars quae potest regenerari sed est ueluti gluten quoddam partium unitarum, quod deficit post primam generationem, cum hoc et dicimus posse Galenum interpretari, cum expositione tradita a Thoma Roder citato,

+ Cito solus quin

Quae sic constitutis pro deficultatis decisione statuitur Cito, uera est Auicenae sententia in praeteriti ubi dicit solutionem continuitas esse morbum ... partibus

p̃eb; Sitarib; et organicis q̃ Cõtr̃o hac ualidissa rõe p̃bate de Sumpta ex Cõtr̃o lib. de driss morbor. cap. 4° ad fine, una reperitur ria cõis inter p̃es organicas et Sitares q̃ ẽ unitas Seu ɔtinuitas, q° corrumpens morbus hanc rãm dicit ẽe cõis, ad talis ẽ Solũo ɔtinuitatis, q° utrisq; p̃eb; morbus cõis dicitr,

Reddat mõ. Ratio ad veritatis A.A. et ad argã in ɔ̃n adducta, et p̃o ñ obstat opĩo alr Auctor tradita qa Solũo q̃ p̃eb; instrũalib; debetr, ẽ vera Solũo ɔtinuitatis et ñ ɔtiguitatis ut ɔstat ex p̃o notabili, et ex illa cõi rõe, q̃d õia instra nostri corporis infrantur uni cũ fñã, q° debit ɔtinuari et ẽe unũ p̃se et ñ unũ palliens ut ões fatentr, et ad ɔfirmisẽ q̃d talis Solũo efficit morbũ insitu Seu in positu q̃ ẽ morbus in compõe et ñ insoluta uite. Dij q̃d q̃do membrũ á membro Separatr ut contigit in dislocãe, ɔstituit morbũ in situ, Seu despõe at ũo q̃do p̃es Sitares instri Separantr, ut contigit in apostasmate Seu auulsiõe morbus ẽ insoluta contin uitate p̃eũ organicarũ,

Nõ obstat 2° opĩo ɔsiliatoris asserentis p̃es organicas ẽẽ unũ palliens et Sic Solũisẽ ɔtinuitatis palliens et 2° illis cõire, qa instrũ Siue pars organica ẽ unũ p̃ se et Sic Solũo illi competit p̃ se p̃o, et ad ɔfirmisẽ dicimus, bene p̃oce pim organicã solũõ pati, Siue Solũoe p̃eũ Sitariũ, ut contigit in auulsiõe Siue apostasmate, ñ obstat 3° opĩo fernelij Nã in ea Sentia Solũo ɔtinuitatis ẽet morbus palliens Seu morbi cã aut redualendus ẽet ad depravatã conformiõẽ Seu figurã

et Sic

& sic non constituent destinctum morbi genus sed solutionem continuitatis quod est ex sententia Avicennae in praesenti et Galeni lib. de diff. morb. 11 cap. et aliis locis.

Non obstat 4a argumentum opinio quae erat contra praedictis cui opinioni adhaerent aliqui ut sunt Julius Alex. et Facti. lib. 3 ins titutionum sect. 1a cap. 6. Et Erastus in parte 4a parallelicorum volendo soluta unione in partibus similaribus laedere temperiem solvendo ipsam temperiem ac dividendo sicuti solvit partem similarem unde inferunt quod cum laedatur temperies, non consistit contra partem similarium et laedens actiones partium similarium ad solutionem conti nuitatis et in hoc sunt dicunt, solutionem continuitatis convenire partibus similaribus, sed dicunt ut illi dicant, si soluta unio laedit tempe riem non aliud id valet efficere, nisi mutando temperiem ad intemperiem quod si verum sit, duo adsunt morbi diversi partis in parte similari et soluta unitas et intemperies, hoc autem negant ipsi affirmantes unum tantum esse morbum sed divisionem temperamenti

quae opinio fabulosa mihi videtur, ex ea non sequentia sequun tur incommoda et absurda, dividatur pars similaris in duas partes quo pa ri ratione temperamentum in alias duas partes dividetur, sed si non im mutatur temperamentum solitam producet actionem, quia actio in alias duas actiones dividetur, si temperamentum dividitur, non ex necessi tate exsequitur, ex una parte duae partes resultant et ex uno temperamento duo et ex unica actione duae actiones quae omnia non videntur rationi consona, ac proinde non indigent ulteriori refu tatione,

Aliqui alii ad sententiam et rationes argumenti adhaerent dicendo solutionem continuitatis morbum esse partium similarium non ex eo quod laedat temperiem

temperie sed ex eo quod propter solutionem laedat actiones naturales, attractricem scilicet retentricem et expultricem; quoniam cum hae actiones per fibras exerceantur, quatenus solvitur unitas in fibris quibus indigent facultates naturales dicuntur laedi actiones illarum facultatum.

Haec tamen responsio, salva gravissimorum Authorum pace neque difficultati neque mihi satisfacit et ratio est quia fibrarum solutio competit partibus similaribus non ea ratione qua sunt similares, sed quatenus sunt instrumenta et organa attractionis quo morbus qui accidit huic rationi organicae non potest esse morbus similaris et hac ratione destruitur positionem partium similarium, non est morbus partis similaris quatenus similaris est sed ut est organica et sic dicitur morbus in compositione, quia occupat rationem organicam, mihi sic insurgo, partium similarium dicuntur organa ex eo quod inserviunt sed nutritioni ipsarum partium, quo parti ratione fibrae inservientes tractioni retentioni et expulsioni, dicuntur organa, quo morbus illarum fibrarum erit morbus organicus et non similaris, sed solutio continuitatis in horum sententia solum laedit solvendo fibras, partium similarium, quo solutio non erit morbus partis similaris ut similaris est sed ut organica.

Praeterea quia solutione fibrarum non laeduntur omnes actiones similarium partium, quin imo non laeditur illarum actio propria quae est alteratio sive concoctio, haec non nullis fibris perficitur, sed solum mera alteratione a temperamento facta quo non potest dici non laedentur qualitates a quibus dimanat, haec autem non laeditur a solutione continuitatis quo neque ipsa coctio, quod si laedantur reliquae actiones ut attractio et aliae, dicimus esse non esse actiones simpliciter partium similarium sed ut habent compositionem ut degeneratione dicit Galenus 1° de naturalibus facultatibus Cap 8a.

Nō stare simplici alteri sed frāc eg ulterius sunt multa pēs sitāres q̄ carent fibris, ut ossa et simplex Caro et n̄ ē negandū huiusmi pēs pati soluēe cotinuitatis, q̄ talis solūo n̄ erit fibrarū, et p̄ consequens pēt pēs sitāres n̄ pati soluēe qua soluēes utas in fibris iis sarū perum,

Pēs q̄ carent fibris ✝

Hoc sunt q̄ alternus dō Arget sunt responsa q̄ ut uisū ē n̄ sufficiunt meo iudicio q̄d iudiciū inter tam desimili p̄ferre, arduū q̄d ē, sed aliorū ingeniis meū subij ciendo Deo, ad p̄m atq̄ Argentesij, subiā pēs sitāris ēē priu fratē actōis (intellige cū facultē) q̄ subiē temperiē ūtē et compōē sit tanquā instra ad actōes Unde sicuti pēs sitāres patiuntr morbū euersa temperie, sic paritr morbū p̄ se patiuntr euersa ūte, ūtas n̄ ē cōdio sine qua nō poiunt operari pēs sitāres et cōdio instra sine q̄ n̄ redducitr ad gn̄is cāe instrales sine essentis, oēs tam primo et p̄ se afficientr pēs sitāres, ā soluta ūte sicuti ab intemperie,

Hic affirmat soluēe ūtis essentr concurrere ad uitiatam actōe, et in q̄dōte andeto morbus in colere hoc idem negat q̄d ōra lesui suā sentiā ofirmat. ✝

q̄d si dicas ūtem coire pēs sitānis, hoc quātis, cōtinuū n̄ ē quantū, et sic solutā ūtem eisdē pēs coire, ut sunt instre gn̄ morbi in quantū sunt organici morbi seu in compōe exteō sitārcs. Dēo bene uerū ēē insinuatā quā tūe p̄um sitāres aut acutā p̄tinere ad morbos magnitudinis, seu compōis, at ūo in soluta ūte pēū sitārū, neq̄ ē minor nec maior quātas et sic n̄ erit morbus talis affectio p̄ quātem, sed p̄ solutionem ūtis, unde infero q̄d cū in huiusmi soluēe pēū sitāriū nō addit aliquis morbus in intēperi neq̄ in nō

neq; in figura neq; in magnit. neq; in situ nā ro fatendū ēē
dari 3ᵘ morbi genus destinctū ā pdictis Sz solutiōē unit.
q. sit morbus cōis Sz similariū et organicarū primo.

Ad 2ᵘ argm̄ Dic negando paritatē similitudinis qm̄
ta prim. rōe conuenit temperies ptes similaris, sicuti unitas
q̄d ipsarū cōstitutiō hae duo requiruntur unitas et temperies
et sine his pprias actiōes nō ualent pducere at uō
qdo dicta pes silares sunt in extra debent here figurā
at uō qdo dicta ptes sunt in extra debent here figurā nūm situ
et magnitem.

Sed dices ad eentialē cōstitutiōē ptes similaris solū requiri
q. sit mixta et attemperata ut dicitur infra in q. de ptes similaris.
Rn̄ nō poē aliqd ēē mixtū et attemperatum, sine eo q.
sit unū, q. unitas ingreditur eentiā ptis similaris, ad cōfir
mōē uō huius arg. qd p solutiōē unitatis ptiū similariū nō lae
dantr illarū ptiū pprie actiōes ut attractio retentio et
alia. Rn̄ disjūti, 1ᵒ dicendo actiōes pprias ptes similariū
nō uitiari, dummodo aliqua actio siue usus cōsequitur, hae
autē actio siue usus siue nā q. laeditur ē unitas seu cōtinuitas
q. solutiōe q. p solutiōē possumus dicere laedi actiōē ptis similariū
adde ut diximus sup. morbi eentiā nō desumi ex actionū
laesione, sed ex ppria nā morbi q. cū in solutiōē unitatis laedatur nā ptiū
similariū q. ē unitas, erit morbus illarū, 2ᵒ Rn̄ dicendo qd sicuti in
cōi doctrina morbus cōstitutiōis in priuatiōē materiae ut in nō diminut.
sicuti in digito abscisso et similiter fit morbus dicitur qā deest
aliqd qd pstabat usū aut actiōē, sic pariter similiter qd sicuti
unitas ē de eentia et cōstitutiōē ptis similaris et usū et actiōē in

cōpositum pstat

Naris fatiridi orituls de ssim morbu ei pud dilariu.

Ad ultimum argum quod idem nocumentis sequati ex obstructione venarum Ticorsi et ex solutione status et sanguis n. destribuati. Dz in solutione venarum, considerari duos casus alius e soluta unitas, et morbus e pius dilaris alius e viti ata qualitas, et erit morbus inotralis ut obstructio, l. aliter. Dz solutam itam in venis ut sunt ipes ditates morbus ei, at uo solutam ut sunt inotra ei morbi cam et no morbu et haec de hac q.

In ulta pte capitis §. Egritudines aut egritudines complexionis dite sunt et agit Avi in ipsis de morbis intemperamento et dicit egritudines temperanti 16 ei quo cuius doctrinae maiori explicatione notum e temporu considerare indebita 4or primarum qualitatum commensuratione ut Gls multis in lis dot et praecipue in lib. de temperamentis 2º quam rone colligitur, intemperiem ei, quilibet recessu cuiusvis qualitas, a praedicta debita commensuratione, q. recessus si eo usque veniat ut actiones manifeste laedat dilitur morbus intemperantus, distinguunt autem praedicti recessus temperiem immutantes 2u pias et manifestas qualitates, deli et sex mus atque ita erunt 16 intemperies dite ut Avi dot in praesenti, hoc e. A qualitates pias et manifestas, quarum intemperiem quatuor priores dicuntur, simplices intemperies ut quando v. g. superat sola caliditas, aut sola frigiditas, aut sola humiditas, aut sola siccitas, rursus cu oes hae qualitates saepe soleant complicari et excedere sequitur ne are dari alias 4or intemperies compositas, ut sunt, intemperies

calida

et humida, frigida et sicca, frida et humida, frida et sicca, ruttus qm nostrum corpus, intrdu alteratum nudis qualitatibus, hoc est sine aliqua materia et appellantur intemperies immaterialis, qualis sunt praedicta 8 intemperies, patietur rot intrdu alteratum corpus aliquod substantia siue materia cum qualitatibus ad nocuta et uocantur intemperies materialis siue cum humoris affluxu, hinc perinit ut alia 8 intemperies oriantur, cum humoris affluxu siue cum materia, qualis sunt omnes tumores praeter naturam ut Gal. est 7 lib. de diff morb. cap. 5°

Et quia doctrina secuitatis 1° et intemperies simplices sint 5 itinendo ergo defuisse 3ª ueritatis et Aubor tra, in psenti tradita et Gal. lib. de diff morb. cap. 5° citato, et 3° aph. com. 2° et 1° de temp. 2° et 8 cap. et 6° de sanitate tuenda cap. 2° et 8 meth. 8 insp. Sunt duae opiniones, 1ª opinio A. est Auerr. lib. 2° Collig. 7° cap. ubi dualibus praecipuis rationibus, nititur ostendere intemperies simplices non esse concedendas, 1ª ratio, quemadmodum quodlibet suppositum naturale, debet constare materia et forma, ita in omni mixto debet uigere una qualitas actiua, ut efficiens formalis altera uero passiua quae uicem gerat materiae, sed in hoc corpore qualitates actiuae sunt formales et efficientes, passiuae uero materiales quae facta uariatione in actiuis fiet etiam in passiuis et ex consequenti omnes intemperies erunt compositae et non simplices. 2ª sententia Auic. 1ª 1ª doct. 3ª cap. de complexione et reliquorum asserunt dari intemperies simplices uerum nominea neas esse et non diu durare ac praeterea non esse medicis considerandas

huius rei ratio est quia caliditas verbi gratia in corpore excedens reddit
statim corpus siccum quam oportet et sic de reliquis, similiter quia
intemperies alterius qualitatis mixtioni statim fit composita
et sic dicendum est comes ad augeri quia quod dato
incremento in una qualitate, datur decrementum qualitatis secundae et aumentum in comite ipsius
cui sententia videtur favere Galenus lib 6 de sanitate cum inquit emendi
tum a nobis in lib. de temp. esse fieri non posse ut intemperies quae
libet sola diu durat, quia sibi ipsi, ipsa altera ex necessi
te assistit et ex lib. I de temp. cap. 2. et 4 multis ait inter
dum impossibile esse quamlibet simplicem intemperiem diu durare
re, sed necesse alteram sibi adiungere quod si haec doctrina esset vera
frustra esse intemperies simplices cognoscere, et Avicenna et Galenum de
illis signa tradidisse.

Secunda sententia tradit Avicenna in praesenti et Galenus lib. de diff
morborum citato et potiorem esse censeo et sic ad difficultatem respondeo duplici
conclusione. I conclusio sunt quattuor compositas intemperies, quatuor est
simplices debent consignari quia conclusio probatur validissima habet ratione ex Galeno
desumpta lib. I de temp. 8. quod talis est supponamus verbi gratia cor
pus aliquod recedere ad ebitatemperie per caliditatem et humiditatem, si
sic talis intemperies fit permutatam de humido ad siccitatem
eisdem gradibus caloris manentibus, erit tempus in quo corpus tali
intemperie per totum recedat solum per caliditatem ac proinde dabitur
simplex intemperies. ita probat consequentiam probatur quia quod aliquod
corpus de humido ad siccum mobile debet transire per medium
ita ut sint aequales gradus humiditatis et siccitatis quia tunc erit
verum dicere tale corpus solum per caliditatem recedere et
tale esse simplicem intemperiem idem est de reliquis in

paranteisis

dium e pferea idem prater excess. Gal. inibi aliis agens de cerebro, corde, Iecore et ventriculo et aliis partibus tradit simplices intemperies, ad declarand. prium et illarum signa inquirit

2° Gal. intemperies simplices pount per universum vitae spatium durare, hoc Gal. probat, quia corpus a primordiis generationis simplicem calidam intemperiem habere potuit eam servare, ut reliqua corpora intemperata servantur, et corpus temperatum servatur, facta solum accidentali mutatione quae doctrina hoc exemplo probat generari mixtum inquo contrariae aequales partes aquae et terrae et maiores portiones aeris et ignis in illo corpore, temperato ignis siccitate cum aeris humiditate solum excessus manebit, in calore quae poterit per totam vitam servari, cum hoc tamen dicendum e quod intemperies quae diu durare, non debet esse ingentes et morbosae, quia hoc statim aliquam qualitatem sibi adiungit et de his magnis et morbosis intemperiebus debet intelligi Gal. lib. 6° de Sanit. cap. 2° et aliis locis citatis cum quo etiam doctrina ad Avic. et Arabum sententiam prium dicere et ad Rationes pro Averroe ad 1.am dicendum, quod licet elementa detrivas qualitates habere se ut e fontes et prales non tamen e necessarium fateri quod excedente caliditate debeat excedere aliquis qualitas ex passivis, quae habet se ut materia quae reliquae possunt unae ab aliis temperari, quamvis materialiter et veluti passive concurrant quod summo opere tentetur nam sunt varia ut varia esse fere in fita materia ostentis, quia quorum generatione fuerunt etiam varia, fore etiam varia elementorum et qualitatum mensura

Ad Alteram rationem dicendum quod dedi in mixtione excedat unum elementum.

sint in corpore unus humor illo e[st] necessariu[m] quod credat [illegible]
quod qualitate sua excessus unius qualitatis possit corrigi a[b] excessu
in altera qualitate ex opposito relicta quod quotidie in
pluribus mixtis et corporibus experitur.

6 q[uaesti]o Succedit et hic modo alia gravissima quaestio a quibus doctoribus
de morbis ex intemperie cum affluxu materiae sive intem-
peries sint soli tumores quod nam partes affirmativam huiusque quaestionis
probationi evidenter ex Galeno lib. de differentiis morborum cap. 5° ubi duos
tantum modos morborum in intemperie numerat, alterum ex nudis
qualitatibus, alterum ex qualitatibus cum affluxu materiae, et hunc ultimum
modum solum excitari a tumoribus patet nam probare ultra et
2° quod modum ex quo tumor aliquis corporibus advenit
unit nemo fore medicus ignorat nam et Erisipelas
et inflamationes et idem quod probationi ex eodem Galeno parum infra
ubi explanatis morbis ex sola nuda intemperie subdit,
quod si ex alicuius humoris affluxu magnus quidam tumor
parti adiectus sit erit ex 2° morborum differentia &c.

1a ratio Praeterea idem probatur ratione ex Galeno cito desumpta quod
Galenus affirmat morbos intemperie cum affluxu materiae esse
evidentes et nemini latere posse sed haec evidentia
cum aliis morbis nequit accidere, nisi solis morbis patet maior
ergo solum tumores erunt morbi in intemperie cum humoris
affluxu.

2a ratio Praeterea 2° idem probatur si aliquis adesset morbus
ex intemperie cum affluxu materiae citra tumores probationi maxime
maxime esset febris humoralis sed talis febris non est morbus
ex intemperie cum affluxu humoris ergo nullus posse dari praeter tumores
probatio maior

Maior est quia probat minor probatur ex Gal. cito ubi docet morbos nudae intemperiei deficulter ad nomen cognosci, nisi quando maius et evidens excessus, ut in febre quae praecipue a Gal. dicitur quod ipsa febris morbus est contra temperiem immaterialis et nullo modo cum affluxu materiae. Ulterius eadem sententia probatur ex Gal. cap. 6° in p. ubi quaerens causas morborum ex intemperie cum affluxu humoris, solum explicat causam tumorum praeter naturam, unde insinuat solos tumores esse morbos ex intemperie materiali. 2° quia sententia idem Gal. lib. 4° de propagatione expul. cap. 2° 3° et 4°. Tradens alterationes impulsibus factas ab intemperie cum affluxu humoris solum immediate affert tumores praeter naturam, quod solos illi dicit esse morbos ex intemperie materiali.

Dam tamen sententia S. quod multis alijs modis quam per tumores contingant morbi ex intemperie cum humoris affluxu, tenuit Avicenna quem omnes Arabes sequuti et omnis fere medicorum schola, haec sententia in primis probatur auctoritate Avicennae 1° fen 1° 1° cap. doctrina 3a de complexionibus. et 1° parte canticorum tractatu 2°, a sectione 159 usque ad 163. quae in his dicit morbos ex intemperie cum humoris affluxu, aliquando fieri ab humore exterius, per irrigationem et aliquando intus per penetrationem, et hoc ultimum dupliciter fieri, 1. excitando tumores praeter naturam ut Erisipella et Erminas. 2. nullum excitando tumorem sed sola facta impletione imbibitionem quae sententia rationibus et quod magis est desumptis ex Gal. testimoniis fulciri potest

1° sic paralisis est morbus in intemperie cum affluxu materiae humidae. 2a ratio

Sed paralisis n̄ ē tumor aliq̄ p̄ter nām, q̄ d̄ antea alij morbi ex intemperie māli q̄ n̄ sint tumores, maior p̄batur ex eo q̄ oēs fatent̄ paralesim ɔsistere ex nīa p̄tiulosa, diluti et humectanti nervi substam, minor ɔstat experientia, nullus n̄ tumor adest in nervo paralisi affecto, q̄ sequit̄ euidenter dari morbos intemperiei mālis citra tumores p̄ter nām

3ª rōis 2° Sit humor fluens ad uentriculū illius actiones lædit solum intemperando uentriculi sive eo q̄d ɔstitit tumorē p̄ter nām sed hæc intemperies mālis ē q̄ datur aliqua intemperies mālis, citra tumorē p̄ter nām minor ē euidens q̄a adest humor et adest intemperies, maior p̄batur ex Glo 1° meth. 11 in p̄n° ubi dōt curatē uentriculi intemperies, quasdā p̄uenientes ex humore in cauite uentriculi existenti quasdā uō ex humore impacto et imbibito in ipsius uentriculi tunicis, sed talis humor imbibitus nullū ɔstitat tumorē p̄ter nām (ut ex littera ibi a Glo relata ɔstat) q̄ euidenter sequitur, dari malem intēperiē q̄ n̄ sit tumor p̄ter nām, et hæc est ōna p̄batur ex eodē Glo cap. 12 sequenti et 6° de sanitate tuenda cap. 1° in p̄. ubi dōt bilim innatantē in cauite uentriculi, succo absinti, tunicis uō infixā et impactā, aloe aut picra uacuandā ēē et lib. 8 2ª lōs cap. 6° ante m̄ §. ceteri rursus q̄ dōt locus et qualitas alia p̄im affici et solis qualitatib. et cum humorib. et q̄ aut in spatijs p̄eorum ɔtinentur, aut in ipsa corpora penetrarunt, idem est ɔprobatur ex eodē Glo lib. 1° de lōis cap. 4° post p̄ncipiū ubi

ubi inter alia inquit quod si quis rutum nudo teste
immittat conspicitur est et ab intemperie corporis ipsius
sinus matriculi, hoc eveniat aut a flavabili
eaque, l. in ipsius spatio contenta aut intumica, itaut
eius abstergi potest demissa et. praeterea probatur ex 1° de
simptomatum causis cap. 5° in principio. ubi Galenus de fusi agens
inquit eam excitari, l. a nuda intemperie, l. quod hiatus
lunelli aliquid intemperatum in rorisimum quod ex hisce omnibus est
manifeste convinci adesse intemperiem morbosam cum aliis
...mam sine eo quod adsit tumor aliquis praeter naturam

3° probatur sic arguens, letargus est morbus ex intemperie materiali frigida et humida cerebri, sed letargus non 4.
est tumor praeter naturam quod dato intemperies materialis extra tumorem
maior probatur ex Galeno 1° praedictorum comm. 1°, ubi essentiam letar-
gi statuit, in eo quod cerebri substantia humectarit diluenteque
pituita, ergo tumor non sit de essentia letargi, praeterea quod illo
intimam spiritu cum acribus, probatur ex Avicenna fen 1 3 tract.
3 cap 7° ubi probat varisse pituitam in cerebro et intuneeis
illius impingi et putrescere, quia cum sit crassa et viscida non potest
penetrare, substantiam duram, qualis est tunicarum, neque viscidam, qualis
est cerebri substantia quod letargus est intemperies cum affluxu materiae frigidae
et humidae in qua nullus reperitur tumor praeter naturam et sic dantur
alii morbi intemperiei materialis praeter tumores

4° sic febris ethica seu habitualis quae est intemperies 5.
distinguitur a febre putrida seu humorali, quae etiam est intemperies
sed, haec distinctio a nullo potest desumi, nisi ex eo quod altera sit
immaterialis et altera materialis, quod si febris ethica est intemperies im-
materialis

† et habitualis in partibus alia in materialibus et de primis ab humoribus differunt, .

febris putrida dicit ee intemperies mâtis, n̄o dic febris putrida q̄ ē intēperies mâtis n̄ ē, tumor aliquis ꝑtis nām, q° dantr morbi ex intemperie mâtis citra tumorem ꝑtis nām.

qq. oib; n̄o obstantib; quartis dij unica ctōe q̄ talis ē, nullus morbus pōt dari, ex intemperie mâtis, seclusō a fluxu mâa, q̄ n̄o sit tumor ꝑtis nām, qq. addo mām illam n̄o hēre um cāe efficientis sed ēe de rōe morbi mâtis et de illius ēentia.

hac ctō ē expsse ad ḃti mentē ut ꝓbabit̄ī supra In p̄rio quatitis & ꝓbati ulterius, q̄a mā ꝑ fluens, ad ꝓducendū morbū mâtem, si n̄o eo ꝓuenta ē ut tumorē ꝯcitet n̄o ē morbus sed potius cāa morbi, ut latius infra ꝯstabit, at rō si ꝯstituat tumorē, ē idem cū ipso morbo q° nullus dat morbus ex intemperie mâtis q̄ n̄ sit tumor. Ia pars, huius antecedentis ꝓbatr, ex ḃtō I de lis 2° cap ante m. ubi loquitr de dolore colico, ex influxu ꝓhui ba uitrid ad intestina in quo ꝑdē affu nulli dubium ē dolorē ēe symptoma, intēperiē frigida morbū ēe petui ha auh uitreā ēe cām, q̄ sentia ꝯꝓbari pōt ex alia ḃti. drā I° de lis cap 3° sequenti ante finē ubi dōt, uentriculi pati cum ā ulteris molestabr, hūors, ægrotare rō, aut ꝑ propriā intemperiē aut cū inflamaōē l. ulcus l ablessu hēt, unde ꝓit ꝙ hūores q̄ aggregantr in uentriculo, si diu ꝑsistant et nullū ꝯcitent tumorē sunt morborū cāe et n̄o morbi, et sic n̄ possunt ēe morbi cum afluxu mâe, sit nobis huius drie captum, ꝯfluat humor biliosus ad uentriculū, I° ꝙ de patietr uentriculus sine aliquo morbo ulls cito dōt.

molestiā

Molestia ītri percipiet qd ē pati, conabitr, huiusce illū rei excre atiō. Si aliū humor ibi persistat, & alterabiliū ventriculi, te- zeramtu aut eum exulcerabit, aut excitabit in eo tumorē pri- nām, tunc sine dubio ventriculus ægrotabit, ut Gal. citato affirmat ex qq liquido cstat, huiuces sd ēē cām morbi, intemper- rici &c donec tumorē cstituant, & tunc sunt morbi. nō ēē morbū +

2.a pars superioris ātes aut Gal. &c. q̄ mā tumoris sit ... Idem cū ipso morbo, pbāt 1.o Sic, qa intemperies immātis distinguitr ab intemperie mātli, ut oēs fatemr, & Gal. dēt Lib. de drīs morb. 5.o cap. q̄ dictæ intemperies dēnt distin gui per aliqd intrinecū & de eēntia illarū intemperierum sd nil aliud reperitr pter immātilē & mālilē, q.o si ergo ut im- mātitas ē de eēntia intemperiei immātis, ita mālitas erit de eēntia intemperiei mātlis, mo sit illd qd ē de eēntia alicuius rei n̄ pōt separari ab ipsa re. sd mā ē de eēntia morbi mātis qd mā n̄ poterit separari ab ipso morbo māti.

2.o Sic tumor n̄ pōt cogni nec definiri eēntialiter sine mā ipsa q. mā ē de eēntia tumoris unde cū tumor sit mor- bus, sequitr euidenter qd mā ipsa sit morbus. sd dices nu- llum ēē incōueniens qd quāuis mā n̄ sit de eēntia tumoris sd illius cā effiens, assumatr in tumoris aut morbi definiōe, cū hoc ē apd phōs, & medicos usitatissimū, ut apparet inde- finiōe pulsus, mq cāæ effientes pulsus ingrediuntur, ingrediunti, illius eēntiatem definiōē ut sunt facultas, usus & instrū- Dj tri huic obj nō uerū tenere in morbis qa cāæ effientes illū pount assumi in definiōe rerū successiuarū & q in motu sunt & in ipso totā suā eēntiā hent ut pulsus, at uō in definiōu rerū

permanentiū

1.um qd idem sit sub sta.e alieno qa morbus ē alieno, 2.o si mā ē idem cū ipso morbo idē ē alius ē sibi. — ... induse quitr absurda

2.u qd sequitr ē qd si mā ē idem cum morbo qd debt morbus in mā qd sub negatiōe ~

permanentiu, ia nō hēt locū cā efficiens nā si hēret sequeret evidenti, qd efficiens ab effū n̄ pōet separari qd ēet absurdū dicere, et 2ū hanc doctrā, nunquā in gnēria et ēentiali morbi desfinitiōe cāā efficiens assumitr, a Glō recte morbū definiente.

Letargus paralasis et c̄ q̄ tumoris nōdat hūr, . Si vitiat acti ... ones, obstruendo in ... poros ē morbus ... in tempere. si vō in temperat ... ē cā morbi ... Sol... ē morbus, et intēperie ... morbus ē,

qd sic constitutis ad arg in 2ū adducta redtat Rēre, ... n̄ obstat 1ū de paralasi qa silla petuita ... qd efficiens paralisi constituit, meatus morbū efficit in tempore, q obstrūo dicitr et ut sic n̄ ptinet ad morbos ... si vō petuita illa indu ... intemperiē citra tumorē cā erit et nō morbus

Ad 2ū Rj humorē fluentē in ventriculū sive ... in corpore imbibitū nō ēē morbū ... morbi cām et sic n̄ obstat qd Gls. 7ᵒ metho 11 cap. ... intemperies, alia ex ... extrinsecus ... alias ex humōre impacto et imbibito in ventriculi tunicis ... in utraqꝫ intemperies ē imatlis et humor ē cā illius, intemperiei immatlis qd evidenter ... ex eodē Glō 9ᵒ meth. cap. ... S. 9ᵒ et 6 ubi affirmat se in 7ᵒ lib. ... de intemperiebꝫ ... qualitibꝫ ... Cumqꝫ ... aperte declarat qd ... in 7ᵒ lib. ... fuerit de fluxu mā, cū māe fluxū nō ptinere ad constituendas ... morborū ex intemperie māli. Ex prius dictis idē ... ē ad reliqua Gli testimonia adducta in ... eius ... argumenti

Ad 3ū Rj dupliti 1ᵒ dicendo humorē ... de ... letargi qd colligitr ex 1ᵒ ... 13 meth. cap. 21 ubi Gls affirmat letargū ēē ... 1ū ...

J.

Ad frenitis ē tumor seu inflamaō sanguinea aut biliosa
q letargus dēt ēē tumor seu inflamaō petuitosa, qd est
aperte dēt Aūt citato ubi letargū apostema frigidū, sicu
ti frenitidē apostema calidū; neq3 exeo qd Aūa affirmat
petuitā raro penetrare cerebri subst̄ia colligit̄ nō penetra
re, sd solum raro letargū accidere exeo qd petuita
raro penetrat; 2° qz dō qd si in letargo nō reperiatr
tumor, qd mā efficiēs letargum, nō erit morbus sd tm̄ morbi
cām et tunc letargus n̄ erit intemperies matis sd tm̄ imma
lis ut cōstat ex sup dictis ad 4

Ad 4ū arg̃ p solutiōe illius notm̄ ē febrē Eticā et
putridā n̄ dēt̄ distingui exeo qd altera sit imālis altera uō
matis, qm̄ q̄libet illarū ē intemperies immatis, ut p̄bat Gal
Lib. de diffs morb. Cap. 5. et exeo est p̄bātr qd febris eēntia
cōsistit solū in calore extante in p̄ebz uiuentibz cōiē h̄re
s. n̄ h̄re depēndiā, aut cōseruōē a mā calida qā nō uariat
febris eēntiā qa hoc ē extrineū et accīntale febri unde cū
calor ille factus et cōseruatus sit in p̄ebz uiuentibz sit
febris eēntia et hoc abstrahendo, a q̄libet cā ipsū p̄ducente
sequitr cuidentr ēē intēperiē immatēm q dīcī exeo est
p̄batr qd Gal lib. citat̄ medic Cap. 8 q. dum traderet rōē cu
randi, simplices intemperies, febrē putridā dēt curare p̄
simplici intemperie calida, q cām hēat, dum inquit ut
unā q̄lā q3 prius q effecit cām recindamus sd pterea qualibet
febrē ēē intemperiē immatēm ad hue clarius multo docet
a Gal

A Gal° lib. 9° meth. Cap. ult° per haec verba. q° cum in maioris huius libri: 7. intemperies eas q° alterationis calidatib. in q̃ub. pueniunt pertractaverint, in duob. deinceps libris ad eas q̃ in totib. sc. ab. extendunt venientib. primum agere de febrib. placuit & ex qq. p̃it febrē oē ēē intēperiē imã. ter. 2ª notm̃ ē febrē Ethicam & putridã destingui solū penes maiorē l. minorē, irradicatē in subto & ut prius loquuti, ex eo qd altera illarū ē dispō altera uō hñs & sic febris putrida quã debeat solum dispōē ē facile remouibilis a subto ethica uō quã debeat hñm difficulter unde ad arg. in sua Dicj neq. minorē, Dicj qd destio in has febres solū debet desumi ex eo qd altera sit mãlis alia uō immãlis & dicendo, qd desumitr potius destio, ex eo qd altera sit hñs, & altera dispō, so si intelliges, suppō qd Ethica & putrida in hoc indistinguũtr, in quo dr̃iat intemperies cum mã & intēperies sine mã Dicj qd illa sine mã ēē n̄ pōt, haec uō pōt ēē sine mã;

Ad adversus etiam terum inetoe quã insoluẽ argumentorũ, tradita, q̃ docemr morbus ex intēperie mãli ēē tumores pr̃r nãm, & ēē morbos pẽu similarium, siqdē sunt morbi temperam̃ti, sic Dicj. Tumor pr̃r nã morbus ē pẽu ms fratiũ siqdē ē quantitas aucta l. magnitudo q̃ cortuit nos tra dña ãns pratis ex Glo 1° de simpt. cãis cap 2° in pro ubi connumerans morbos, huiũs cristalini ut ē partis, similaris connumerat & intemperam̃, at uō ut ē partis instrũalis asserit pati obstruẽes, compressiões & tumores pr̃r nãm id ē q̃ pratis ex eode Glo

Lib. 3° de simpt. cāis cap. 1° prīt. p. §. q̄ iō ab īnstralib; &c. et Lib. 3° de simp. cap. 5° ante finē §. q° cū duplex &c.
ibi affirmat duplicē eī affinē in particula flecmone laborante, alterū inqualite alterū inquante q° cū morbus inquante sit morbus in compōe et sit pcū instrūtaliū. Ergo
et euidenti tumorē morbū ēē, pcū instrūtaliū cōpositorū.

Cui distinctioni seu difficulti Rj. ex ḡnata Gli uerbis, Lib. de
variis morborū cap. 12, ubi Gli de inflamatōe seu flecmone agens
hoc ait, Namqz in ipsis ē tumor, si ad tantā magnitudinē ato
llatz, ut ob hoc ipsū opūe impediat, tunc iā morbus ē existi
mandus, si autē membrū in hoc nullā patiatz in opīe iac
turā accidens tantūmō, et postea ipse concubitz, ubi et dolor
&c. ex qq. uerbis sic colligo, tumores interdū adeo exiguos, ut
magnitudīe sua nullā actōiz noxā inferant, sed sola intēperie
interdū iō adeo increscere ut magnitudīe eiz noxā inferant
īmo sic Rj. ad difficultē de qbz tumores sola intēperie lædunt
sunt morbi pcū silarū, qbz iō eiz sua magnitudīe lædunt,
sunt morbi pcū instrūtaliū, qbz q̄ ē quantitas ē morbus compōis
ut sup dictū ē et infra dicetz q̄ respondi ad cōfirmatio ex Glo
Lib. 1° de nā bēa cōm. 6° cū inquit, et inflamatōes qbz
et tumores oēs dolorifi, ac ꝑtīora fiunt, interim ex humore
sup̄flua, in particula fluente, interim uō, qbz succi sint, l.
cōtī nam cadentes, l. frigentes &c. unde sic colligo, si humorēs
sua multitudīe, uicturū trahant, excitabunt tumorē q̄ magni
tudine lædat et erit morbus instrūtalis, sin uō qualite peccent,
excitabunt

tumores
+++.

tumorē q̃ selū intēperando lędat, ꝯ tunc erit morbus pēu
solutarium. Et deniq̃ hanc fuisse Gal. mentē, siue eiusd
ex pōt colligi q̃d Gal. lib. de diff. morb. cap. 8° strumas
connumerauit inter morbos ex intēperie cū affluxu mãe q̃ sunt
morbi pēu solutiũ, in capite uō 9° sequenti easdē strumas
connumerauit inter morbos uero magnitud. q̃ sunt morbi pēu
instrũtaliū, ꝯ sic nil aliud dici pōt nisi q̃d Gal. in cap. 8°
de paruis strumis intellexit, cap. uō 9° sequenti de his
q̃ magnitudine eius lędunt, ut ex uerborū serie ꝯstat, dicit
n. in cap. 9° et q̃ struma uocatur, ē ex hoc gñe, q̃ ubi ni
miū excesserit, magna in operatiōibus affert incommoditatē
&. Sed ulterius aduersus hanc solutiōe, obstat de fōtis Gal.
locus in dicto cap. 8° lib. de diff. morb. ante. n. ibi agens
de morbis pēu solutiu ex 2° gñe, hoc ē ex intēperie cū mãe
hęc inquit q̃d si ex aliquius humoris affluxu magnus q̃d
tumor pē adiectus sit, erit ex 2ª morborū diffia & q̃ mag
nus describitur à Gal. morbus pēu solutiũ non instrũtaliū.

Cui obij Dj duplr, 1° q̃ particulā illā magnus redun
dare, ꝯ sic hēs in marginibus eiusdē textus, ꝯ stella quadā sig
nata ē particula qn̄ si redundare uerbū illud (magnus) ex
cluderet paruos tumores, q̃d ē expsse ꝯ eundē Gal. in mul
tis in locis. 1. 2° Dj Galm nō attribuisse illū morbū ad mor
bos ex intēperie cū affluxu mãe ꝑ magnitudinē, sed ꝑ mãe in
fluxū, nã tumor, siue magnus siue paruus, dummō magnitu
dine nō lędat ē morbus pēu solutarium, si uō magnitudine eius lę
dat ē morbus pēu instrũtaliū. –

Sed ulterius ꝓ completione quaestionis aduersus illud q̃d ex Gal.

sequitur

Lib. de differ. morb. cap. 12. quo dicit, tumorem si magnitudinem laedat non esse morbum sed simpthoma, si vero magnitudine laedat morbum esse. Obij quod tumor quomodo cumque sit, semper simpthoma est non morbus, quod probatur ex Gal. Lib. I meth. cap. 8. ante finem §. qualiter inquis &c. et 7° meth. cap. 2° ante finem §. nec Impirico &c. et 14 meth. cap. 2°, et lib. de tumoribus praeter naturam cap. 2° in principio, quibus omnibus in locis enumerat tumorem inter simpthomata flemmonis seu inflammationis, quae simpthomata dicit esse tumorem, ruborem, tensionem, dolorem et pulsationem, quod tumor semper erit simpthoma et non morbus.

Pro solutione huius obiectionis ... tumorem duobus modis accipi posse, primo modo pro toto affectu, et ut quando dicimus flemmonem, erisipellam et cetera esse tumores praeter naturam, et in hoc sensu accipitur a Gal. in inscriptione lib. de tumoribus praeter naturam, alltero vero modo accipitur tumor pro uno ex signis constituentibus et distinguentibus unumquemque tumorem, quia sua habet pathonomica signa, quibus ab aliis distinguatur, ut docet Gal. in lib. de constitutione artis med. cap. 15 ante med. quibus suppositis dico quod si primo modo tumorem accipiamus, ... morbus esse, si pro 2° modo accipiatur solum esse simpthoma et haec de hac quaestione et de hoc cap.

Cap. 3um. De morbis compositis

Agit Avicenna in hoc cap. de morbis in compositione et dicit esse, in quadruplici differentia nimirum in figura, magnitudine, numero, et situ, dividitque Avicenna unamquamque harum differentiarum in alias species seu differentias, quas universa litera capitis absoluit.

In cuius capitis maiori expositione notandum est quod quemadmodum in cap. ante-
cedenti diximus morbos partium similarium oriri ex vitio complexionum
ipsarum partium similarium, secundum qualitates primas elementares unde sexdecim
intemperies ab Avicenna et a nobis fuerunt connumeratae, pari etiam
ratione morbi partium compositarum seu instrumentalium, oriuntur ex vitio partium
similarium componentium instrumenta, siquidem instrumentales partes ex similaribus sunt
compositae. 2° quia dicimus. Galenus lib. de constitutione artis med. cap. 4° et 5°

morbi in composit. sunt in figura magnitudine numero et situ.

ostendens invenire numerum aut species partium instrumentalium praecipit semper consi-
derandam et cognoscendam esse, partium similarium figuram, magnitudinem, numerum, et
situm, quaelibet namque pars instrumentalis, postulare debet debitam et necessariam
conformationem, et figuram, ut suas actiones recte valeat exercere, 2°
partes instrumentales denique habere debitam magnitudinem partium similarium ut sint
aptae ad perficiendam suam actionem, 3° instrumentalis pars debet constare certo
numero partium similarium ex quibus componitur, ut instrumentum sit optime constitutum et
sanum, et ulterius adhuc ipsas partes instrumentales certo et determinato
numero debent constare ut naturae munus non exedant. 4° et ultimo requi-
ritur certus situs et connexio, partium componentium instrumentum, itaut
una quaeque suum occupet locum et altera alteri cohaereat, quinimo
et ipsum instrumentum suum proprium situm et connexum debet observare neque
ab illo recedere ut recte suam actionem perficiat, unde cum 4or dicta
sint necessaria ad partis instrumentalis constitutionem, sequitur quod quicunque
illorum tale vitium contraxerit, quod actiones manifeste laedat
dicetur morbus partis instrumentalis seu compositae, qui morbi a nonnullis
graeco vocabulo, morbi organici dicuntur, ab aliis vero morbi
instrumentales et ab omnibus Arabibus morbi officiales dicuntur, ut
habetur apud Averro. 3° Collig. 13 cap. Avicenna autem in praesenti morbos

Composi

Appellat, Sicuti morbos partium Similarium morbos complexionis, quae appellatio reijci non debet ut nonnulli Recentiores faciunt, qui licet partes Similares proprie et in rigore compositae sint, cum ex humoribus et Elementis componantur, cum tunc compositio non appareant, Sui Similares et Simplices esse uidentur, quod quidem consonum uidetur domino Aristoteli I de historia animalium I cap. In primo ubi cum partes Similares appellet incompositas dicit aperte Compositionem magis propriam esse dissimilaribus et instrumentalibus partibus idem uidetur confirmare Galenus lib. de constitutione artis cap. 6° et 7° ubi contrariam esse fratrum partium instrumentalium in compositione constituit sicuti Similarium in temperamento ac proinde idem Galenus lib. artis 8 cap. constituit Cimetriam 4or primarum qualitatum esse contra partium Similarium et eodem modo Cimetriam in numero magnitudine figura et situ, quae partium Similarium esse contraria partium instrumentalium.

2° notandum est pro totius Capitis intelligentia ut intelligamus quomodo morbi Corporis oriantur partibus organicis siue instrumentalibus, aduertendum est quod dominus Galenus lib. de differentiis morborum cap. 3° quod dicit uariam esse nostri Corporis compositionem, alia non inquit est compositio earum partium quae Similares dicuntur, quarum partium compositio ex humoribus et ex ellementis constat, Sunt autem huiusmodi partes, uena, arteria, nerui, ossa, cartilagines, Simplex caro et alia huiusmodi, altera compositio est partium instrumentalium ut sunt Cor, Caput, oculus, Iecur, et aliae quae partes ex Similaribus componuntur ultima compositio est totius corporis facta ex partibus Similaribus et instrumentalibus et huiusmodi compositiones expendimus, in ordine ad intelligendos uarios morbos nostris Corporis currentes quod domino assequi non potest, partis nomine ignorato, pro quo Sciendum est quod primum aliquod oportet intelligere partem instrumentalem

pars alia est Similaris et componitur ex humoribus et ellemitis alia est instrumentalis et componitur ex multis Similaribus alia est quae componitur ex istis 2bus.

Ut Cum pro de locis 1° cap. docuit, tum affectis corpi ide ei
quo Clarius docuit idem Gals 4° aphorism. Comment. 27 ad m.
p loca partes intelligendo ex sententia Hipp. et p partes instrumenta
ut cor, cerebrum et Jecur, et reliqua huiusmodi membra. Caeterum
idem Gals ad huc generaliori nomine partem describit lib. 1 meth.
5° cap. post m. dicendo partem esse q totum corpus complet et
integrat, et ratio est ut ipse inquit, quia cum pars sit pars totius
et de essentia totius, Itaque partem esse et de essentia totius et quod
totum comprehendere habet, q Galenus doctrina difficultatem patitur quoniam hac
ratione spiritus et materia partes corporis dicentur, quia ipsis totum componitur
sed spiritus et materia, neque inter similares neque inter instrumentales partes possunt
Connumerari. Praeterea est et alia repugnantia inter Aristotelem et Galenum
quoniam Aristoteles lib. 3° de hist. animalium cap. 2° in principio inter partes simila-
res Connumerat sanguinem, sebum, seminem et excrementa pituita
et utramque bilem, at vero Gals, numquam connumerat neque inter similares
neque inter organicas aliquam partem ex his quas recensuit Aristoteles.
Pro cuius dubij solutione notandum est partes tripliciter accipi posse 1° mo in
ordine ad totum subiectum, sive ad subiectum, id est in quantum sunt partes
subiectum complentes et integrantes ipsum subiectum et sic cum totum subiectum
compleant, p actum compositum ut dicit Aristoteles 2° de anima 1° cap. hoc
est p materiam et formam, ut idem dicit 1° phisic. ultimo merito hac
ratione spiritus et materia partes dici possunt et in hoc sensu potest interpretari Gals
lib. 1° meth. cap. 5° citato, 2° mo accipitur pars in ordine ad corpus
et hac ratione quod quo corpus componit et integrat pars corporis potest
appellari, et in hoc sensu est interpretandus Aristoteles lib. 3° de hist.
cito quando appellavit partes sanguinem et excrementa; 3° et ultimo potest
accipi pars in ordine ad viventia et hac ratione solum illa dicemus

partes

q. actu uiuunt et inspirant spu uiuentis et in hoc su
braitis, pilli, ungues et reliq. extrementa n. dicuntur pes qa certo
uiuunt n. inspirant spu totius, neq. aliquam actioem in uiuentib.
ualent efficere sicuti aliae pes q uiuunt et sunt aiae instra
ut expsse colligitur ex Arist. lib. 2° de aia cap. 1° cum dicit aia
e actus corporis &. cuius pes sunt instra et cum parti dixit aia
perfectio 1a actusq. pris corporis cuius pes sunt instra ex q dra
diuiditur q pes in uiuentis solu illae dici dent q. aligm
actioem ualent efficere ut instra aiae q lu pes ab Arist. rela
tae 3° de hist. ali. cito tales n. sint merito in hoc du aiae
pis dent excludit.

et licet ungues crescant no tri uiuunt, qa cres cunt ulti lapi des f. iuxta po sitionem no io p aggenerationem.

Hac suppa dra pars solaris multis modis appellatur dicitur
n. simplex, omogenea, 1a et ulta, q noia pteb. solarib. fuerunt
imposita per uarias considerationes, dicitur namq. simplex qa qa ta
lis ad sum apparet ut dt Gal. lib. de dris morb. cap 3° l.
qa aliae pes ex eis componuntur, ut dt Gal. 1° de ellimet. cap 8.
dicitur omogenea qa qlibet pars illius e eiusde rois cu toto
dicitur pa qa po fit et generatur ex ellementis, dicitur ulta
qa resolutio corporis fit in pes solares. Sed dij aduersus hanc
dram, dicendo uenas arterias et neruos n. ee pes solares, qm
Gal. lib. 1° meth. cap ulto dixit, sunt dictas compoes here et
sibia diuersitate qualis e sibia carnosa membranosa et fi
brosa, et postea exitu in uena, et 2a hanc roe idem Gal.
lib. de inaequali intemp. cap 2° in p. separauit uenas et
arterias

ario p̄ciu silarius q̄ agens de p̄ctis silaribus ꝯstituentibus, di
gitos inquit has aut̄ d'niuisse in alia sp̄em, n̄ ē, ꝯss:
silatis ac primæ exceptis tn̄ arteriis et uenis, hominisque
ex fibris et membranis . ꝯ. condita et ꝯ. pari est r̄oe,
neruū n̄ ē p̄tem silarē exeo ꝯstat, q̄ neruus ex dei
dis p̄tibus ꝯponitur, duabus ꝯ. membranis et s̄ubia medu
lari, ut p̄ꝫ Gal lib. 1° de plac. cap 3° p̄tes ꝯ. ꝯ. tn̄ sui
tis dō p̄tem aliquā silarē aut simplicē p̄tem appellari, duob
mis 1° mō simplex q̄ ex p̄tibus diversis n̄ sit ꝯposita, sꝫ tn̄ ex
4or ellementis et huiusmi ꝯ. simplex caro et ossa q̄ simp
liciores ꝯ. int̄ p̄tes nostri corporis 2° mō dicitur pars silaris
quādō s̄ū q̄ licet reuera n̄ sit silaris cum ex diversa
subia ut uena neruus et arteria dō s̄ū tn̄ silaris a p̄ato
et breinsiū dēt intelligi Gal̄ius q̄do connumerat p̄tes silares
2us quam dīam ī dem Gal lib. 1° de ellementis 8. et 9° cap.
dicit pars silaris ē illa q̄ sibi et toti silis ē et uni
formis ut caro aut silaris q̄ h̄et s̄ubiā silem et
uniformi in oībus suis p̄tibus q̄ p̄tes silares q̄ h̄ent figurā
magnitudinē nūm, et situm, organa seu instrūa dicuntur, quādō mū
illa q̄ ex pluribus silaribus ꝯponuntur, et de his oībus p̄tibus in
dicto s̄ū intelligitur p̄sens caput Au.e q̄ ꝯ. agit de morbis ꝯpo
sitis

1a q° 3° notūm ē A. p̄rectā dīam maxā exceitari quarte ꝯ
actiones corporis dēant referri p̄tibus silaribus an uo p̄tibus
instralibus et organicis q̄ aut silaribus refferri dēant.

Probant sequentia arg.a et testimonia.

1° Sic temperam.tu e prius effi.cie oi.u operu. ora in.itrii ut saepe Gal. dot et p.cipue lib. 5° de sis cap. ille p hoc verbo. Na re vera semp. particula agit 2u temperam.ti q. ei frequ. Tius inest p.prietate & sd temperam.tu inest pcb. sitarib. q illis dent refferri ois actiõs n aut instrualib. maior, nit pbatõ. mi. prãts ex Gal. lib. qot animi mores. cap 3 ubi icludit itra platone, temperam.tu ee fram subiali piu similariu. a quo depint ois actiõs, et ifirmatr qa fa Cultes q actiõi s efficiunt in singularu p.cu temperamento. S. ititute ut saepe audi.j dicti c et Gal prit 1° de g sag. ex pul. cap 4° in p.

2° Sic ois actio q cung.s ea sit, aut cuiuscunq membri Imminuitr uitiatr aut tollitr ab intemperie, qa ut ex Gal. ifat, 2° Aphor. 20. et 3° de cãis cap 2°. q libet imodica intemperies deijcit actio uirtutis, et sic sola refrigeratio pot reddere crura immobilia, sd nuda intemperies, nil, detrahit de figura magnitude nõ, aut de n alia ad ipoim spectanti, q ois ois actiõs n a ipositis seu instrualib. pcb. exercentr, sd a sitarib. et temperam.to ut fila.

3° eade sentia prãts Gal. A. lib. 2° meth. cap 6 ant. M. S. quippe a sitarib. funtiõs eddi & ubi dot incid.j pcb. instrualib. ee sitarem pcm cui actio sit tribuenda cui actio sit tribuenda q sitarib. et n organicis actiõs dent refferri eande dram dot Gal. lib. 1° meth. cap 2°. et 6 meth.

Cap lo agens de balneis a q frigida, in Ethicis dicit q
tale balneu pes Sitares refrigerat, agg oiu diantelum, ac
tiis pdeunt et lib. 3o de tis cap 3o in pio, et lib. de dris
morb. cap. 6o in pio idem dot Artes 2o de pebi atum
cap. 1o ubi affirit tus oes a pebi Sitarib fieri qoia mani
feste deuneunt, tam artes et natles, qm uiboles actiones Sita
rib pebi et n instralib tribuendes.

2a Sentia, Clarissis uerbis uidere idebts insumuare lib. 1o
meth. cap 6. dg instralib pebi referendas ee actiones fb ea
uerba: Instrui uo appello atis pem, q pfecta edere actio
poit, uti oculus uisioe, et lingua loquelae et crura itio
et eandi Sentia tenet Artes 1 degrot a lib cap 18. et 4o
methodi ullo cap. ubi manu mortua appellat aequiuocamo
nu ex impoa operandi, 2o qm dram Au fen 1o 1i dra 5.
cap. 1a in prio dicit membra organica ee aia instto
ad oplendu mtus et operoes et in isto cap. 2o antecedenti
dicebat Au. membra aut offitialia, opeiu instra et
ingg tis fundatus Turisanus, lib. 1o artis com. 15.
existimauit ois operoes ab organilo instro pfili et Sitares
pes n Simpltr ee instra ad instrora mam.

Jis fri et aliis n obstantib. poti Dj uinuatbe q talis e actio
pcipua et 1a semp tribuitr pes Sitari existente in instro, pse
ic uo actiois seu actio 2a tribuitr instro, ca capiatr
exspo posito in oculo, crure et aliis instris in oculo. n repenti
buus Cristalinus, cui potissa et pcipua actio uidendi tribuitr et re
periunti relia pes q ptant usui et pficiunt uisioi, idem de
crure

dim ē nersion ipse Crurti extenti motio tribuitur, deambalatio uō
toti Crari et institro, & sic intelligitur Gli. Ius 1º meth. cap 6.
Instru q appellatur, quia est Otoē apertissimis uerbis tradit Gtis lib.
de sangrius mission cap. 4º in p. dū inquit cū q primarias actiones
a similaribus corporibus [illegible] attensū, ab instrualibus uō 2rias [illegible] &
hac suppā [illegible], satis patet responsio ad argūa & testimonia putiaq
pe adducta, succedit sū.

Nō alia gratuitas q [illegible] psentis capitis dium, dū pes si 2 q.
lares, point laborare morbis compōis siue instralibus, & instrales
pes point laborare morbis pei similarium, q qdē posita ē ex du
[illegible] articulis seu dificultatibus, quatū ad pam q qrit dū pes
similares point affici morbis in compōe, dicimus pam negam ēe
expse ad Gli menti in lib. de drijs morb. cap. 4º ubi asserit
morbos compōis ēe pprios pei instralium, & morbos ex intemperie
ēē pprios pei similarium, exq drā sic psilio argm illud ē ppriuali
[illegible] rei qd taliter illi coit ut nulli alteri posit coire sed mor
bi compōis pei instralium sunt prij. ergo q nullo mō point coire
pei similaribus.

2º sic pes similares pstituuntur in sua eintia p temperiē
q ē commisatio qualitatum ut dictū ē sup q si corrupantur dent
corrumpi solū p intemperiē tunc sic temperies n pōt im
mutari, a figura magnitudine, nō, & situ, q sunt morbi compōis q pes
similares n point laborare morbis pei instralium, priati ans qa
temperies pstitui immutari recesa aut uitio a qbi cuiu qualitis

Exqua resultat

Sed non resultat ex figura non aut magnitudine aut situ sed calido frigido et reliquis q. ab his et non ab illis immutabiliter, et consequenti morbi corporis non spectant partibus similaribus.

Contra hanc sententia validissimis rationibus potest probari, I° sic partes similares ut similares sunt debent habere propria figura et magnitudine si quidem sint corporibus; tunc proprio quia constitutas naturam et ferè q. vitiata aut magnitudine aut figura exit morbus proprius partium similarium, sed tales morbi sunt in corpore q° partes similares possunt affici morbis partium instrumentalium et confirmatur hoc argumentum quia quod vitiatur figura aut magnitudo totius instrumenti, solum est quod vitium partium similarium componentium instrumentum q. vitiata figura et vitiata magnitudo, coeunt proprie partibus similaribus. Quod ulterius probatur, quia similari vitium intemperamento, fit per proprium vitium qualitatum ex qua resultat, sic vitium in instrumento, fit per vitium per proprium vitium partium similarium ex quibus componitur, q. vitiata figura et magnitudo sunt propria vitia per se primo et 2° totius instrumenti.

2° sic partes similares patiuntur morbum in obstructione meatuum. Sed obstructio est morbus in corpore, seu partium instrumentalium q° partes similares possunt laborare morbis instrumentalibus. mi patet ex eo, quia obstructio comprehenditur sub morbis in figura cum sit in via seu in cavitate ut infra dicemus maior probatur quia partes similares vere nutriuntur, q. debent habere meatus aut cavitates per quas nutrimentum suscipiant non sic tales meatus possunt obstrui, et partes nutritione privari per obstructionem illam q. partes similares possunt laborare obstructione quae morbus partium instrumentalium est,

P. Solucõe tn̄ huius defficultatis notādū ē pām similarē ex sua rōne
esse omogeneā & hic si dividatur, oēs illius pes conveniunt
nōie & rōe, unde sequitur figurā & magnitudinem, n̄ ēē de eēn
tia ptū similarium, q̄a pēs similares eēntia pōt saluari, sed
qualemcunq̄ figura & magnitudine, dumō sit mixta & attemperata
eēntia n̄ & alterio ptū similariū, intemperie cōstituit, ut diximus
sup ex Gal̄o in arte medicā capite 8 unde sequitur q̄d si figu
ra magnitudo rās & situs eēnt de rōe & eēntia ptū similariū
si devideretur pes similaris n̄ remaneret sub eadē eēntia
pēs siquidē p devisionē sit amittere figurā & magnitudinē
attamē n̄ amittit sua eēntia dū sit omogeneo, q̄ figu
ra magnitudo & reliq̄ n̄ ingrediuntur eēntia pēs similares
ut similaris ē, caterū si videmus pēs similares, hēre figurā
magnitudinē & reliq̄ hoc sane illis n̄ accidit ut similares
s̄s. sed ut s̄ instr̄a seu organa corporis viventis, ut appa
ret in venis & arterijs & alijs huiusmōi, q̄ pēs ut s̄.
similares n̄ indigent cavitate & rotunditate, sed q̄ s̄ instr̄a
corporis p q̄ sanguis & spūs vehat, ex quo constat q̄d hac
rā instrumentis in ptib; similarib; apparens morbo affeciti
ille morbus n̄ dicitur pēs similaris sed potius ptis instrumētalis
seu corporis.

q̄ supp̄a dōa quasiti. D. unica cōe q̄ talis ē pēs similares
ut similares s̄. n̄ laborant morbo ptū instrumentaliū, q̄d si aliquo
laborent n̄ id patiuntur in quā s̄ similares, sed quatenus dicunt &
induunt rōē et nām instrumētī, hac Gal̄o ē expsē Gal̄. lib. de diffe
morb.

Cap 4º et sequenti remiet ex dicto notabili; restat ad duo arg.ta que pro 2ª adducta sunt, ad primum argum. Dicendum negando ans. [illegible] quod partes similares ut similares, debent habere certam propriam figuram et magnitudinem, et dilimij hoc illis convenire ut sunt instrumenta, et sic morbi ex laesione numeri, magnitudinis et situs illis accidunt ut sunt instrumenta.

Ad 2um argum. de obstructione Dicendum quod si obstructio accidat in poris et meatibus partium similarium per quos nutriuntur, talis obstructio illis accidit ut sunt organa et non ratione temperiei; hoc n. quod est poros et meatus et canales habere, convenit partibus similaribus ut sunt organicae et instrumentales que dicta videtis apud Gal. mente 2º de sanitate tuenda cap. 5º ad fi. ubi dicit durum et molle, convenire partibus similaribus ut similares sunt. rarum autem et densum eisdem partibus pertinere ut instrumentales sunt, quod etiam manifeste deducitur ex Gal. 1º de naturalibus facult. cap. 5º. et 6º. ubi dicit nutritionem et generationem partium similarium non esse simplicem sed componi ex alteratione et formatione, quoniam cum sint partes viventes debent esse organicae siquidem ab anima informatae quandam organisationem a facultate formatrice recipiunt, ut vivant nutriantur, et augeantur, et sic morbi qui huius naturae organicae uel organica et conveniunt debent esse organici seu compositi et haec de hoc articulo.

3º. Quantum ad 2am difficultatem quaesiti, an partes instrumentales possint laborare morbis partium similarium; pars affirmativa nulla actio reperitur in instrumento, quae non veniret ex intemperie, quod si actiones laesae immediate pendent a morbis talis morbus erit ex intemperie et erit instrumentalis partis. quoniam intemperato instrumento impossibile est recte suam actionem efficere, quod perspicue

cxcv

prate qā derī ē temperies, p̄eu instrualiu atemperie si
militariu, si q̄d actiōes S. dersa, et derilitas actionū sigriat ded
site temperam.ᵗⁱ tum sit in p̄ib. instrualib. reperit̄ ꝓpria
temperies et ē dersa à temperie seu Silarium q̄ p̄es orga
nile ut organicæ patiunt morbū intemperam.ᵗᵒ ꝓprio et nō
cōe seu silariū.

2.° Sec quoad mū p̄es silares sint certā et ꝓpriā tempe
riē adquisita ex qualitib. ellementorū, pari ēt̄ mō p̄es orga
nicæ dēnt hēre certā et ꝓpriā temperiē acquisita ex p̄ib.
silarib. q.ᵒ sc̄ūt silares ut silares S. sint morbū intem
peramenti, ita instrales ut instrales. Dēnt hēre morbos in
suo ꝓprio temperam.ᵗᵒ, pr̄ūs ōis qā sicuti ex mutua acti
one et reactione in qualitib. resultat temperies silariū,
ita ex alterute et attemperantia seu silariū resultat
temperies instrualiu. 3.ᵘ quia rēē, hoc l. illd instrū, dicit
hēre hoc l. illd ~~instrū~~ temperam.ᵗᵘ q.ᵒ si p̄es instrales sint ꝓpriū
temperam.ᵗᵘ dēnt hēre ꝓprios morbos temperam.ᵗⁱ, et ex q̄unti
laborabunt morbis, seum silariū, q. S. ex intemperie

R. Solum tn̄ huius defiℓtatis ratiō ē morbos nec ludi
candos, ex actionū lesione, ꝓpria eorū rā atq. eēntia
unde q̄libet morbus insignari, nō, magnite, aut siti, morbus
ē instruātis siue incompōs siue sit in p̄e instrual. si in silari
siue ūtis actionū aliq. cōe silaris siue actiō ꝓpriā
instri, pari eq̄ rōe morbus ex intemperie ē morbus silaris siue

temper.

tum per se situare sive occupet totum instrumentum, sive laedat
proprias actiones situarium sive actiones instrumentorum ... homo
dictum Galenus lib. de diffis morb. cap. 13. in ... quo igitur
& cum brachium luxatum et simul inflamatum est asserit luxa
tionem morbum esse per se, totius instrumenti inflamationem autem non per se nisi
proprie, sed ex accidenti quia inflamatio particularum ex quibus compo
nitur instrumentum per se morbus est, et ad eundem modum asserit
ophtalmiam morbum esse per se per tunicam adnatam pertinens non
totum oculus ex quibus omnia constat morbos in ... situatem
(quatenus sua obtinet centria) occupet morbos proprie situ
larium vocandos esse quod non instrumentaria nam, (quod a compositione
seu strettura contiam habet instrumentales esse dicendos, istae
situtis, quod si morbos ex actionum laesione et non ex propria
iudicarem sequi evidenter morbos instrumentales nullam per se
per actionem laedere; sed 2o et pertinens quandoque actiones per
se per se dimanant a peculiaribus situaribus 2o et pertinens ab instru
mentalibus ut supra ostensum est in propria quaestione et apertius Galenus
dicit lib. de ... cap. 5o.

2o notandum est morbos proprie situarium aliquando corripere
partes instrumentales et sic videmus aliquando totam manum aut totum
oculum inflamatione vexari ... morbum illum esse instrumentale
non pertinens quia vexat partes ex quibus componitur instrumentum, unde
dicimus quod si casu quod partes situares afficiuntur morbo instru
... ille morbus non dicitur situaris sed instrumentalis, pariter ratione
quod instrumentales partes laborant intemperie, intemperies
illa non est morbus instrumentalis sed situaris, quia afficit instru

per se morbus est partium similarium per accidens instrumenti

ɡ̃tenus ex solitariis, et oposita.

q. q. Sie ostitutis quaesiti R. unica ēe ɡ̃talis ē pes industriales n̄ possunt laborare, sui rōe morbis p̃prium solitariu͂ et rōe p̃eu solitariu͂ ex q. q. ostitutiue, haec ctc. ētiā Gli mente lib. de Diff. morb. cap. 4.º ubi dit morbum ex intemperie ēe p̃prium p̃eu solitariu͂ ex quo sic colligo, si morbus ex intemperie creat p̃es instrumentis, rōe ēe p̃prius p̃eu solitariu͂ et eius cōis ēē hoc negat ḡl ergo p̃es industriales, nō laborant morbis solitariis.

Nō ad arg. in 3.º adducta R. ad p̃m argum̄ p̃et solutio ex 1.º ntabili ē ad illd qd oēs actiōes fiunt a temperam.to dicimus aliquas actiones p̃uenire ab instrumento mediante oposiōe eomo qui dictu͂ ē sup.

ad 2.m arg. R. nullū reperiri temperam.tu p̃eu instrumentali, ē distinctu͂ a temperam.to p̃eu solitariu͂, qm ad hoc ut temperam.tu fiat ē natā mixtio ut ē in ɔ̄feso, et p̃es solitares qd ostitutiōe instrumenti rlo miscentur, neqz deeiduntur usqz ad minima, qd ē de raōe temperamenti et tm se tangunt, incorruptis manentibus, ergo n̄ p̃ōt instrō resultare diversū temperamentu͂ a temperam.to solitariu͂, ex sup. dicta drā ostat error quorūdā existimantiu͂ ratiocinasē ēe actionem mixtā, hoc ē tam solitare qm instrale, cu͂ ottingat, vitiari ex vitio solitariu͂, ē ex vitio instrali p̃eu, qd qm falsū sit exeo p̃et, q hac actio a ~~temperie~~ trahit origine, e quisquis morbis instrialibus laedatur, n̄ sequitur ipsā ēe actionem ~~instrialem~~

Et insiti actione dicunt actiones principiis facultatis
quam morbos ex intemperie laedi in propria essentia quam morbos
vero instrumentales impedire tamen ut de facultate coctrice ventri
culi docet Galenus 3o de simpt causis cap. 1o post 7. p. §. deinde
et rursus &c.

In §. Et creaturae quae aegritudines &c. agit Avicenna de 1a morborum
in compositione specie. Et de morbis in figura et vocat ipsos creaturae, quos
in quadruplici differentia nimirum, in viciata figura, in via, in cavitate, et in superficie, eandem divisionem admittit Galenus, lib. de causis morb. cap. 7. Galenus lib. artis med. cap.
87. nequaquam obstat idem Galenus lib. de differentiis morbor. cap. 7o quo affirmat,
tres tantum esse species morborum in figura scilicet viciata figura, viciata qualitate
et viciata superficies quoniam morbi in via et morbi in cavitate, sciunt sub
eadem specie contineri, morbus in figura ille dicitur quo figura alicuius partis
ita a naturali statu recedit ut actio partis vitietur, quod ut assequatur oportet ut
unus quisque medicus proprias omnium partium figuras cognoscat quia declinationes ab
ipsis nimis ut inde operationes laedantur, morbi in figura dicuntur unde quod
membrum v.g. quod [illegible] debebat, obliquum factum est. I. curvum, l. tortuosum, l. in aliam
quamlibet figuram mutatum, vitiosum seu morbo affirmatur, sed dicis 3a parte
differentiam figura membri viciata non esse dispositionem, et ex consequenti non esse morbum
quia figura est de 4a specie qualitatis dispositionis autem de 1a qualitatis specie. Dicitur
morbos in figura magnitudine numero aut situ non dici morbos ea ratione quia terminus
§. figura aut quantitas continua aut discreta aut situs, quae omnia diversa
respiciunt praedicamenta. Sed ea ratione quia terminus per figura magnitudine numerum aut
situm male disponitur corpus et hac ratione sunt dispositiones seu affectus, de 1a specie
qualitatis quae differentia latius a nobis supra explicata est. morbi autem in
via seu in cavitate triplici nimis possunt accidere 1o quando via aut cavitates
nimis dilatantur, ut apparet in varicibus et in aneurismate, 2o quando
nimis constringitur ut apparet in compressione aut constrictione ventriculorum

Cerebri

q epilepsia solet ee tm, 3° si otio claudatur, uia aut caueas ut ui
deri[j] accidet in ueris misaraicis [q] magnas obstructioes et in uijs uri
nae, [q] magnas obstructioes totalis, et hac tm dnia uersatur inter uasa et
cauitates seu receptacula, qd uia .s. pes per quas aliquid transit,
ad aliquem locum, aria determinatu ut gulla dicitur uia allime
ti asperia arteria aeris pori eius uniuersi corporis per quas uapores,
exhalant et sudores pdeunt, uia, continenti, cauitas aut seu receptacula
.s. ampliora qda uasa q recipiunt et retinent aliquam mam ad ali
quem usum ut uentriculus allimetu et uterus q semen retinet et sic
de alijs; praeterea morbi otingunt in asperitate et lenitate q dicuntur
morbi superficiei ut qdo pes q na sua leues ee oportebat exaspera
ti, et q asperae ee debebant leues reddunti, ita ut actiones ladant;
dicitur aut asperi 2° Artem cap. de equalite illis in quo pes situm
occupant inaequale, ita ut aliae emineant, aliae uo sint depressae,
lene uo illud dicitur in quo pes aequalite seruant taliter ut nulla
immineat neque ulla subsideat, fuerunt aut pes aria creata aliae
leues et aliae asperae, [q] earundem pium proprias actiones unde si
talis mius immutatas, actioes laedi necesse e sit nobis exemplu
asperae arteriae superficies q leuis e si uo exasperetur statim uox rau
ca redditur, eande lenitatem debet obtinere oculi pupilla, q amissa le
ditur uisio, 2ª uo rone uentri culus et intestina asperitatem quam
dam obtinent, ut commodius allimenta retineant quam qdo si ami
serint, alimenta retinere n poine, et lienteriam passioe incurrunt
a morbo nomen sortitam uteri eius interna superficies asperitate donata
e ut semen retinere ualeat, q si careat, aut quantitura effluet,
aut si per aliqd tempus detineatur no erit ad statutu pari
endi tempus, sd antea foetu deijciet,

qm nāria sit asperitas Glē dmostrat, lib: 11. de usu peū cap
8. 9posito exēplō in dentib. mollarib. et similimi morbos nēe
9 temnēdos, Colligitr ex hipp. 6° epide. Sect 2a text 4. ubi tradens
plurimos curandi scopos dicit, leuigare et asperare &. Sd aduersus
hanc 9ām ē ingens difficultas qm uidetr morbos quos superficiei
appellamus hoc ē leuitas et asperitas nō ēe morbos sd potius sym
tomata insequētia morbos intemperamtō: qd ex eo pbatr, qa as
perū et leue. S. 2a qualitas insequētes 1.as ut pstat ex Aristte.
2° de gene et corrup. cap. 2°. qa dent morbi in his qualitatib. repo
ni illos morbos temperamti āns pōt et 9ġuia pbatr qa sāluti sup
negantes morbos in mā dicimus tales morbos ēē temperamti et
nō mae, Secūō euidentr qd sicut durū et molle, S. morbi ex in
temperie aut 9mpōa insequētia temperie, asperū et leue
dēnt ēē eiusdē nāe et 9ditionis. 9firmatr hoc argūm lib. artis
medi. cap. 8. asserente leuitatē arteriae sequi moderatā tempe
raturā, asperitate uō nullā temperaturā. Cui difficulti Respon
Glē lib. 1° de natib. facultib. cap. 5° ubi docz duas facultes
nostrū corpus 9struere alteratricē unā et 9fratricē alterā et ab
illa pduci temperiē in pēbz, ab hac uō 9formiōē, unde cum aspe
ritas et leuitas sub 9formiōe 9tineantr, erunt morbi instru
tis superficiei dicti et nō sīlares, et pr hoc ultum sic ad Glē
minutē ex eodē pbatr 1° de natib. facultib. cap. 6° sequēti
ad finē ubi docz substā pēū sīlariū fieri ā facultē alterātri
ce eandē uō pēū lauites, et qd ad ipsas S. nāria fieri ā
facultē 9fratricē. mo sic: asperitas et leuitas S. qdam

nāriao

Nãtia ad actões q referri dent faculti fratrili et conse quenti morbis seu instrũalium q respondio licet sit ad Au. eminenté, fen 1a 1a dña 6a cap. 2o ad fine, ubi agens de facultate fratrice asserit, hanc precepto sui Creatoris dare membris suis Hanitates foramina, lenitati et asperitate, et situ et coicationé &.

In 3 egritudinu aute quantis due 3 spes dicunt aute morbi in no a morbis in magnite in hoc qd illi ad qualitatis vis creata ii iio ad qualita dtinua referuntr, dicuntr aut morbi in magnite qd seruata membri figura, adeo membru increuit aut fuit deminutu, ut illius actiões ledantr, ita dot Gls lib. de dris morb. cap. 9. dicunt aute Au. et Gls auctores magnitis quoddam ee priapismu aut totius corporis tumoré seu ingetem magnitem, quia patiebatr Nilomachus et ab Esculapio fuit sanatus ut Gls Cito refert, dtingit aute dupliciter alicuius membri magnitudo, 1o p quersioé allimenti in sui nãm, cuius roé mébru 2u oé dimensioé augetr, q augmentaõ ut sit requiritr 1o ut pars q augeri dẽt distentioni sit apta p quem deffinim post ẽtaté dsistentie corpus n augetr, ossa namqz et ptes seminarie post dsistẽtia distendi nequent ut dot Glas 1 de Sanit. tuenda cap. 2o ad Med. requiritr 2o ad hanc aucmẽtoé, ut id qd alit sit tẽ sit pei q augetr. Qdo go membra nostri corporis ultra trium suẽ magnitudinis 2u hanc auctioé, fuerint aucta, egrotant p magnitudine qm uiuntia inter extis dimsuis ptes; hinc artu ctus situ

trium

trium sua magnitudinis et paruitas ut refert Aristoteles 2° de an. Cap. 4° text. 41 et 4° de gene. anim. cap. 4° post medium ubi inquit, sed ut perficiendi cuiusque alius certa est magnitudo tum ad maius tum ad minus, quae trium non superingrediuntur ut vel maiora, vel minora euadant etc. ut docet Aristoteles et in politicorum cap. 4° et aliis locis 2° non solum per virtutem vitae augentis membra, sed etiam quod augetur per humores et excrementa, in ipsis partibus coaceruata et vel ex aliis partibus transmissa, de quibus etiam auementione debet intelligi Auicenna in praesenti et Galenus lib. de differentiis morb. cap. supra citato ut constat in exemplo de tumoribus quod affert Galenus quae partes

+ glandulas + partium + denominatum, in maiori magnitudine, vita exfrigida ma. et sub nomine tuberculorum ab Hipp. et Galeno comprehensa 3° aphor. 26 et in omnibus aliis tumoribus praeter naturam.

In numeri quoque aegritudines et morbi in non duas habent species seu differentias, additione etc. et diminutione, iuxta Galenum lib. de differentiis morborum cap. additio autem solet esse earum rerum quae sunt secundum naturam ut 6ta digitus additus aut caro ulceribus adnascens et alia huiusmodi, alia est additio rerum quae sunt praeter naturam, ut lumbrici lapis in uesica et alia huiusmodi et similia ex quibus quae per se laedunt actiones sunt morbi quae uero mediante alio sunt morborum causa comprehenduntur etiam sub morbis in non partes ablata, seu mutilata et morbus in non debet intelligi. tam rerum partium similarium quam instrumentalium est tum morbus numeri morbus compositis seu organicus quem etiam describit nam quae partes r. dissimilis siue continua sit siue discreta, cum partes et organa ut dictum est ... Galenus ... morbum numeri appellat

defectum partium similarium et compositionem instrumentalium morbus qui numeri appellatur. Defectuum minorum instrumentorum in compositionibus instrumentorum maiorum necessario obstat quod Galenus loco solum faciat mentionem defectus partium simplicium ad constituendum morbum in numero deficientem, quae partes minus composita videntur esse simplices in comparatione magis compositarum, ut v. g. internodia digitorum componunt digitos et digiti manum et manus brachium et brachium et brachium corpus, et sic de alijs. Dicitur autem partes revera simplices non dicuntur sed minus compositae cum magis compositis comparatae, pro simplicibus habentur.

Circa istud dubitandum est difficultas, cuius nam partis morbus dicitur numeri defectus an eius quae deficit an illius partis continentis quae superest. Huic difficultati vel Galenus loco morbum esse partis superstitis et non partis deficientis quia illa non est pars neque adest, unde si medius digitus abscindatur, morbus est medij digiti remanentis. Et si totus digitus abscindatur est morbus manus et si media lingua abscindatur morbus est remanentis linguae, si vero in totum auferatur morbus est potius palati, et sic de alijs. Sed obijcies adversus hanc Galeni solutionem: si manus in totum auferatur certum est morbum esse, sive eadem aufertur actio apprehensionis, et tamen morbus brachij non est ex Galeno loco, sic argumentor: nullus morbus potest esse, qui non laedat aut destruat actionem partis cuius est morbus, sed in manu ablata nulla actio brachij laeditur, sed manus siquidem ablata fuit 3. q.

apprehensio quae est

Ad no ē Iam manus lucus, poit ee morbus g° no ē morbus. Ad huius difficultis solutiōe notanda ē Gal. de usu ptiū cap. 8. actiōes minorū instrtōrū ēe sub ordinatas ad inseruiendū actiōib; maiorū instrtorū ut uidere ē in digitis manu. ad brachio q̄ōia sunt subordinata ad unā magnā apprehensiōe seu amplexatiōē q̄ fit toto brachio efficit.

Tūc suppa dūa dy qd haec aprehensio sit actio ppria manus manu tūt ablata laedit uniuersalior actio q̄ ex actiōe manus et etiā ppria, et sic merito manus ablatio brachij morbus censetur.

4ª Q.° Cr eandē dūam ē alia h minor difficultas q° pars mutilata, seu ex dimidio ablata aut intotū ablata cstituant inter morbos in nūo deminuto an inter morbos deminutae magnitudis. ergo sic morbi cstituunt morbos in magnitudine ptinet sequentib; ratiōib; 1° sic q alij lingua potius abscindatur pars cponentes lingua remanent breuiores ut uenae nerui et arteriae et longis et breue. Cf. dominatiōes quantes cotinua et no discretae q° pars deficit siue mutilata cstitui dit in quante cotinua et consequens in morbis in magnitude. 2° sic morbus ē q actiones laedit immediate aut impedit et locutio in lingua ex dimidiū abscissa, impedita et lingua breuitate q impeditur locutio pp linguae quantitate diminuta no autem pp nūi defectum.

3° Sic dr delitiones membrorum ad [illegible] dicti
fuerunt in morbis in nō secrete carnis excrescentias in ulce
rib; factas, etc; morbos in nō efficere, hoc tn̄ n̄ effici
unt qd partius morbu inquantu seu in magnitudie, q̄ eundem
morbu dr̄nt efficere membrorum delitiões.

His nō obstantib; statuitr cl̄a, Sic etiā morbi dr̄nt
referri ad nūm deminutū, hoc ēt ē expse ad Gal. meti
Lib. de drīs morb. 8 cap. p illius tn̄ maiori intelligia nōm
ē qd deferitr aliq pē indtri, l. mēt cadē membri figura
l. n. Si mēt morbu in magnitē deminutū delitr, Si nō
n̄ mēt tum tēporis morbus in nō deminuto uo ut ut dr̄
Gal. Lib. de drīs morb. 9 cap. p̄rium, et dicere fieri pōe
ut indtū aliq pā molilē et ē morbus in nō deminu
to, auferet n̄ operatio p̄tis deferitis, magnitudo tn̄ n̄
insignitr laedr, ita ut gratia deminutionis magnitudis
sit in actiōe sensibilis laesio qd req̄ritr ad morbū in mag
nitude, cū hoc tn̄ pōt contingere p abscisiōē p̄tis indtalis
qdo tota pars n̄ abscinditr, ut dicta affectio morbus
in nō et in magnitude pōt appellari. rāo huius ē q̄a nūs
et magnitudo sunt spēs quantis ut dictū ē sup et ita deuera
dr̄ morbus in nō etiā in magnitude n̄ tn̄ eo separatr
tn̄ dictū morbi, clarioris drīe gratia.

His sic stitutis ad roēs q. 1 pē adductas Rr ad p̄ā dō
qd in linguae abscisiōē etsi quantas seu magnitudo deperdatr
qa tn̄ n̄ mēt eadē mēt linguae figura morbus in nō demi
nuto dicitr ēt aut morbus in magnitude si altera utiū in

figura

Cap. 5.^m

In cap. 5° Au.^a disputat de morbis compositis, illorum capitulo utitur in compositionem quod continet omnia morborum genera, ad... tamen Au.^a in littera ... seu ... compositionem seu tumorem ... de quo alibi.

Cap. 6.^m

Agit Au.^a in 6° cap. de rebus quae cum aegritudinibus commemorantur, et non sunt aegritudines ut res quae in dolore ... ut affectiones et ... colores et odores de quibus alibi.

Cap. 7.^m

Agit Au.^a in cap. 7 de horis seu de temporibus aegritudinum de quibus agendum ... in fen 1.^a lib. 4.^i

Cap. 8.

Cap. 8 enim titulus ... ad complendum sermonem de divisionibus aegritudinum. In hoc cap. 8. tradit Au.^a complurimas morborum ... divisiones ad cognitionem et curationem summopere [nomina aegritudinum a quibus sumatur] necessarias et in primis affert ... a Galeno tradita in lib. 2° meth. cap. 2° ubi Galenus docet veteres ... multas et varias ... morbis nomina imposuisse. 1.^a ... sumitur ex ... ut pleuritis ... peripneumonia seu pulmonia. 2.^a ... a symptomate, ut convulsio et tenesmus, et frenitis. 3.^a ...

ex utroque

ut capitis dolor, ventriculi dolor. 4us. sumitur a causa veluti melancholia et colera morbus, et leucophlegmatia. 5o. sumitur a similitudine cum re aliqua exteriori ut cancrum et elephantiasis. 6o. sumitur a nomine curantis ipsum morbum ut ulcera chironia, aut a nomine aegrotantis ut ulcera thelephia. ultimo sumitur a morbi accidentia ut febris a fervore.

In secundo inquit Gal. et asserit Avic. Gal. dicens lib. 2 de [illegible] 1o. sunt morbos alios esse manifestos et alios occultos, et vocantur morbi manifesti qui cum sint manifesti aut generantur in partibus exterioribus sive in corporis superficie. Contra vocantur morbi occulti qui sunt tamen occulti aut in profundo corporis consistunt, dicit quod Avic. ex internis morbis alios facilius, alios vero difficilius cognosci, ex primis 1us est dolor ventriculi, ex secundis 2us. morbi accidunt in visceribus primo Hipp. in lib. de articulis et Gal. in lib. 1o de [illegible] loc. affirmant morbos qui in corporis superficie consistunt facile posse sensibus deprehendi, contra vero morbos qui in profundo corporis sunt reconditi difficulter cognosci. Unde sensibus sed mentis oculis oculis [illegible] percipi et deprehendi debere ad sui cognitionem medicum valde exercitatum et in anatome peritum, qui debet structuras actiones et utilitates partium, atque cognoscere affectus et partes affectas, et sic internarum affectionum cognitio difficillima et divinationi proxima existit, taliter ut princeps medicinae Hipp. in primo libri de flatibus dicat verum de non apparentibus et difficilimis aegritudinibus plane opinio magis

ultimo 6i

magis quam ars ipsa Iudicat &c. et sic dedit ad hoc Iu
dicium regni medicum expertum, quam quam nec libros de loc.
affs. Gal. scripsit cum Senex iam esset et expertus, ut ipse
fatetur Lib. 3o de locis cap. 3o et sic illorum Tractatum com
mendauit ipse Gal. artis med. cap. 81 cum inquit dig
tus est autem de his omnibus solenius in tractatu de loc. affs.
quod nullus ante nos aut in artem redegit, aut ad ab
solutam perfectionem deduxit &c. et huiusmodi morborum in
ternorum cognitio non est certa et euidens sed allegata omni
fere quia artefitiosa quae cognoscit quae est media inter scien
et ignorantiam ut Gal. loco dicto, et quae proprius ad veritatem accedit
ut idem dicit 1o aphor. com. 12 in fine et non partit
solum in perfectione intellectus sed quod id regit totem artis
medicae cognitionem et diuturnam experientiam et aegrotantium ins
pectione ut dicit Gal. Lib. 2o ad Glauc. com. 37 et artifitiosa
coniectura saepe in particularibus aberrat, quia similitudo
multis similibus non solum vulgares medicos sed peritissimos
eos et doctos decipere solent ut Gal. testatur 4o aphor.
comment. 2o quod clarius patet ex illa historia quam de se
ipso refert, Lib. 2o de locis cap. 5o post. p. q. Cum pateretur
colicum dolorem, existimauit esse dolorem nefriticum, quam cum iniec
to clistere ex oleo rutaceo excreuisset magnam pituitae
uitriae quantitatem cessauit dolor, et deceptus fuit Gal.
propter magnam similitudinem repertam inter colicum et nefriticum do
lorem et solum inter morbos internos, duo morbi sunt scie

tificam

Cognidi, qa certa signa hent qq. cognianti ut elleganter dat Gls lib 12 meth. cap 7 in fine pbare verba quae regras in oi affi eiusmi notas, quales in pleuritide et dissenteria aparent, quippe Sifila e morborum cognius cognito certis videlicet de filis qb notis separata.

In ss. agretudes quoqz e cu ss. ppria et e cu ss. 2a societate. ss. Ultuit Aiia in psenti, quanda morborum de visione ss. aliu ee morbu ppriu et aliu pcosensu, seu societatis. morbus pprius ille dicitur in quo eintia peis laborat, uoco peis eintia ppria ppria intemperie partis effectae intemperie compositione et unitate continui ss. ssti et ultm. et talis morbus agralis dts ss ideopatya. et pfirmanere separata caa a q fuit pductus morbus aut pssum sive psocietate qa graecis dicitur Simpathia e ille q oritr ex affi alterius peis et remoto illo desinsuete, quos morbos umbras voca bat Arthigines ut refert Gls 1 de lis cap 2 hui usmi aut morbi pasu 2a Gli dram 1o de lis 6o et 3o de lis 3 ss. in triplici dria ut sup a nobis pconsensum in 3 dria dictu e in solvide cuiusda argu, 1us modus morborum pconsensu e qdo alicui peri aliqd ptis nam ex altera caicate ei noxa afferens taliter ut ca morbifica ptransiens n firm os et stabiles pducat affis in particula, 1uti qdo caput laborat ppviciu et ddu ventriculi, et ventriculus infa minis pssum uteri et sic de aliis. 2us modus morborum psisu e

quo facultas alicuius actionis opifex, impedita ita ut ne
2 queat ad p(ro)priu(m) coicari, ut quo impediti sunt motus ex obs
tructione spinalis medulle aut actio videndi ex obstructione
3. nervorum opticorum. 3us modus e(st) quo m(ateri)a q(uae) e(st) ad aliquid extraordi
naria n(on) coicatur, ut quo parva quantitas aeris ad cor
ferti, q(uonia)m pulmones obstructi, l. quo periit vox aut
diminuta p(ro)pter defectum aeris cu(m) efflatione ad laringe(m)
transmitti, q(uae) e(st) vocis m(ateri)a ut dicit Gal. 7 de usu par(tium) cap. 5o
et lib. de voce Gal(en)o adscriptus in p. et quo no(n) coicatur
sanguis p(ro) nutritione par(tium) et sic de aliis. q(ui) morbi p(ro)p(ri)i
si longo tempore p(er)severent in affectum p(ro)prium transeunt
ut dicit Valleriola 3o lib. locorum com(munium) cap. 2o. o(mn)es autem
Arabes Avic(enna) in p(rae)senti interp(re)tantes dictos morbos p(ro)p(ri)os
ad dicta capita reducant, quo quod coicatur quod no(n) debat
coicari, l. quo no(n) coicatur quod debat coicari. ad alteru(m)
tri opit. p(rae)dicta d(ic)tum, morbu(m) primarium, que(m) greci
protopathia(m) vocant, n(on) e(ss)e eunde(m) cu(m) morbo p(ro)prio. na(m) licet
affect(us) 1us semp(er) sit p(ro)prius n(on) tamen o(mn)is affect(us) p(ro)prius p(ro)prius
e(st) primarius na(m) affect(us) p(ro)p(ri)um q(uae) 2us e(st) quo p(er)manet te
sit in corpore dissip(ati)o(n)e, ita ut remoto primario affectu
remaneat efficatius morbus p(ro)prius q(ui) n(on) e(st) primarius ut
patet in affectu cerebri facto p(ro)p(ter) d(olore)m ventriculi, in
morbo autem p(ro)prio ut dictu(m) e(st) semp(er) laditur essentia p(ro)p(ri)us
in morbo autem p(ro)p(ter) d(olore)m e(st) c(on)tra q(uonia)m in 1o n(on) morbi
p(ro)p(ri)i.

grati ex eo quod influit aliquid praeter naturam. Tunc e contra pars
laborat et proprie pars morbo affici dicitur, ut Gal. docet in
artis curatiuis; quare talis morbus nominatur proprie seu im
proprie dictus per consensum quia uere est affectus proprius. dicitur autem
morbus per consensum quia leuiter est impressus et solet remoueri ad remotionem
alterius affectus et sic non indiget peculiari curatione, quod non morbus
per consensum fit, quia non communicat id quod debeat communicari, siue sit facultas
siue materia, tunc e contra pars non laborat, et ideo proprie non dicitur morbus
et sic talis morbus per consensum non reperitur in aliquo genere morbi
sed uocatur tamen morbus per consensum ut Gal. docet per eminentiam (?)

In Multiplex autem autem in nostro corpore reperitur consensus. Nam
In primis inter omnes partes nostri corporis reperitur generalis consensus quia
omnes partes instrumentis eodem fine (?) est omnia uitalia. et omnes partes tendunt 1us
In eundem finem scilicet inseruiunt uiuentis, de quo consensu dicit Intelli 2us
qui Hipp. in lib. de alimento quo dixit confluxio una conspiratio una
natura (?) una, omnibus omnia consentientia, quam sententiam refert Gal. lib. 2o de causis
pulsuum cap. 12. ad explandum consensum inter partes principes et inter
consensum continetur ille qui reperitur inter cor et omnes partes corporis. alius
est consensus peculiaris cuius ratione partes maxime inter se consentiunt et 3us
suas aegritudines communicant, qui consensus 2us Galeni 3o epid. sect. 1a comm.
4o ante finem. §. Nam ipse ait fieri tribus modis consortia &c et 2o 3 Consortia
alleut. comment. 47. ad .m. tribus contingit modis, vel propter uicinitatem, vel propter fa
miliaritatem generis, vel operis. Alius tamen in praesenti cap. Galeni explat
et dicit talem consensum uidetere (?), pro quia continuanti partes instro 4us
aliquo communi, sicuti consentiunt cerebrum et uentriculus et suis
ad inuicem communicant affectiones per insignes neruorum propagines a
cerebro demandatas ut docet Gal. lib. 3o de locis affectis 4o cap. post
priu

qa dicit ad cerebrum ventriculo et ventriculus cerebro, suas affe
ctiones transmittit, id quod propter nervorum ad os ventriculi a cerebro
5.us descendentium magnitudinem sit. 2° quia una pars est via alterius
propter quam ratione, pedes consentiunt cum inguinibus et manus cum ascellis.
Nam propter ulcera et dolores manuum intumescunt et flegmone
affliguntur ascellae et propter ulcera et dolores pedum intumescunt
inguina quia fluxio illa quae ferebatur ad manus aut ad pedes
detinetur in predictis locis veluti in via, cum sint partes magis
parata ad recipiendum quam aliae, eo quod sint, adenosa et
glandulosa, ut docet Galenus lib. 13 meth. cap. 5° in p. 3° modo
6.us consensus fit propter viciniam partium ut quia pars vicina debilis est
tunc magis compatitur, quare, affecto cerebro, partes adenosa quae sunt
retro aures compatiuntur, sic affecto corde partes adenosaeque sunt
sub ascellis consentiunt et compatiuntur, et affecto iecore partes adeno
7.us sa quae sunt in inguinibus, solent compati. fit etiam consensus propter rectitudi
nem partium, quae ratione affecto cerebro compatitur pulmo, et quia una pars est
principium operationis alterius, ut laeso septo transverso laeditur pulmo
quia motus pulmonis efficitur ad motum septi transversi. aut quia
8.us una pars inservit alteri aut est principium illius, quae ratione laeso cere
bro compatiuntur nervi, et laeso corde compatiuntur arteriae et laeso
iecore patiuntur venae et laeso ventriculo intestina.
Si dices nullo modo dicendum, compati septum transversum cum cere
bro hoc est ex inflammatione septi transversi fieret perpetuum delirium
et adhuc magis quia maior reperitur consensus inter ventriculum et
cerebrum et inflammatione ventriculi, et in illius inflammatione non appa
ret perpetuum delirium, idem dicendum est de inflammatione pleurae et pulmo
nis

Cui sibi Dñi ppetuũ delirium notari, ex inflamãõe septi trans
uersi, qui maxũ cõsẽsu cũ cerebro, rõe uicinitate, rõe neruorũ, & rõe
uaporũ ab ipsa inflamãõe elleuatorũ, Caeterũ cum õia haec
& ad huc intentiota, reperiantr in inflamãõe uentriculi & pul
monis, multi uiri docti nostri temporis ut Dall. petr. grali + falso tñ, hoc tn ita petro graci ut uideri pt-
& alij affirmant huiusmi cõsẽsum reperiri inter septũ transuer
sum, & cerebrũ consistere in qdã annalogia, seu Simpathia
reperta inter huiusmi ptes q exprimi nequit, qđ solũo est
si grauissimi uiris placuerit mi n placet, qa solet ẽe
refugiũ in rebus difficilimis ingp n reperitr adaequata
rão euenti contingit in huiusmi casu, ego autẽ in re
tam diffi. crediderim peculiarem & ppriã rõem huius rei
euentus (pter cõẽ cõsẽsum neruorũ uaporũ, & uicinitatẽ & uapo
res supradictã) referendã ẽe in cõtinuũ & ppetuũ mo
tũ quẽ hẽt septũ transuersũ cũ sit respirationis instrũ, D. Si ex cõtinuo mo
quo qdẽ motu, magis suscitat & irritat facultẽ atẽm & Secretr deliriũ; [illegible] tus dantr in pulmo
maiorẽ efficit commotioẽ & agitatioẽ, in humoribus & spũibus ibus quĩ dantr in te transuerso. qđ pu
Cerebri in quo ratio delirij cõsistit; addit ad hoc qđ nerui q ẽ uero hĩs rão. - & si ex eo ibi repe
Implantantr incepto transuerso multi ptis sunt alligati, sed erectus motus qa [illegible] multis neruos [illegible] los magis [illegible]
à suo prĩo sunt ueluti apensi. & sic maiorẽ titilatioẽ & motũ re Cubus &c.
Capiunt, ex cõtinuo motu septi transuersi, qm, si cõe alligati & uincti
ptibus, ut cõstat ex anatome, q õia deficiunt in inflamãõe uentriculi &
aliarũ ptiũ, in qq huius cõsensus idem aut maior cõsus, rõe neruorũ
uiarũ & ppinquitatis deficit tñ illa ppetua motio q incepto trans
uerso

respirili, sed dices tu solue, eandē ēē rōē in inflamaōe pul
monis q ē proximior cerebro et ē in perpetuo motu dilatis,
septi transuersi, dicimus ergo paritē rōes, qā in pulmone reperiuntur, tam insignes neruorū propagines, sicuti in septo
transuerso et sic pulmo obtuse sentit, et solui 2a eius membranas, propter rōē in pulmonia, sed quis reperitur dolor accedit
ad hoc, qd septo transuerso ē neruosum musculum et membranosum, et de ca magis coicat cū cerebro et eius membranis qm
pulmo, et deinde defit in pulmone alia rāō qm diximus
de rāō implantationis neruorū in septo transuerso, et qd sint

Dom. Mar[illegible] non tenet bes[illegible] l. part. 35 suspensi in medio thoracis, et non sint alligati alicui pti ergo rōe maiorē sentiunt et multi ut dictū ē, faliunt.

Et morbis pdictis finē imponamus, nota ut notat gloria eius Aui dua, fen 1a 3i tract 2o cap. 6o in prin ubi agens de
dolore capitis per consensu, quē ipse coitate uocat, dicit duplicē ēē dictum seu coitatē, alterā absolutā et alterā nō absolutā et dicit ulterius coitatē absolutā ēē illā, in qua
coicatur affus sine ca, ut in dolore capitis pueniente ex conuulsione, artheritide, et podraga, et coitē nō absolutā ēē illam

1a in qua simul cū affu coicatur ca, ut in dolore capitis

Io. Fo 81 pp affectiones uentriculi et pp febres.

Et quando dua suscitatur qo pt affus alicuius ptis sibi
coicari sine ca, qd autē pertinet affus coicari sine ca
primo parte sic, dolor coicatur sine eo qd illius ca coicatur qm
pōt ex Aui dicto, qā dolentibus pedibus solet caput dolere.

Doloris causa conservatio;

Sed in hoc casu, effectus conservatur sine causa, quia sine causa doloris solet frangibilis qualitas quod certius est, sine soluta unitas sive intemperies et potest conservari neque conservatur de facto, quod ex evidentia patet, quia si causa aliqua conservaretur dolerent partes inter media, sed non dolent ergo causa non conservatur, et confirmatur quia solutio continuitatis naturae semper reperitur in dolore, sive sit ut causa sive ut conditio naturalis ad hoc ut causetur dolor quod solutio continuitatis non potest conservari, quia non est multiplicabilis ex eo .n. quod non est activa, non potest producere aliquid sibi simile ergo potest effectus conservari sine causa.

2° sic quando reperitur calculus in orificio vesicae, aut in extremitate pudendi circa vesicam, sentitur dolor in glande hoc est in extremitate pudendi et glande, sine eo quod partes inter medie doleant, ergo talis dolor glandi conservatur à vesica sine aliqua causa.

2ª pars quod effectus non potest conservari sine causa probatur sic, omnis effectus qui pendet à causa in fieri et conservari inseparabilis est ab ipsa causa sed talis est dolor, ergo non potest conservari sine causa, maior est evidens et minor probatur, dolor sine dubio est actio laesa, quae totam suam rationem et entitatem habet in fieri et in sustentatione quod necesse est quod dependeat ab ipsa causa in fieri et in conservari quia dolor non potest habere permanentiam cum sit de genere successivorum quod ubicunque fuerit dolor, debet esse causa doloris, et sic quando conservatur dolor debet etiam illius causa conservari. 2° sic [struck] non potest fieri citra

suum

unde plantae n̄ dolent q̄a carent p̄ōa sensiua, q̄ñ dolor ē Actus sūs. q̄d sit sine sansāo. semp̄ requirit p̄sentia obti immutantis, ḡ impossibile ē coicari dolorē alicui p̄ti citra aliquā immutāōē factā ab obto immutanti. q̄d tale obtū ē cā, ḡ n̄ poterit dari dolor, sine p̄sentia cāe obtiuae.

Cui desfeculti, uerit aliq̄ dicentes ex una p̄e dolenti p̄ōe dolorē alteri p̄ti coicari sine cā p̄ sp̄es doloris impssas in imaginatiua et in memoria, dicunt p̄terea q̄d cum āīa sit tota in toto et tota in qualibet p̄e poterit dolor illius p̄tis in altera p̄erttiri sine cā, q̄ sentia absurda ē ideo nequit sustineri. ex eam. sequi eudē rr, q̄d dolente una p̄e reliq̄ deberent dolere, hoc ē falsū ut attat experiā ḡ n̄ coicatr dolor sine cā p̄t hoc euidenter, q̄a dolor, q̄tatr, ab obto māli, mālitr suā actiōē imprimenti, in organo p̄ōe sensiue, g° ubi n̄ reperiatr tale obtū n̄ reperietr dolor, ḡ semp̄ ē nāria p̄sentia cāe cū affu.

qq. Sic positis p̄j quaestiī dicendo. dolorī n̄ p̄ōe dolorē n̄ p̄ōe coicari sine cā, p̄rātr hoc dico q̄a licet uerū sit dolente aliq̄ p̄e saepe enim doloris illius p̄tis n̄ coicari, cum hoc n̄ poterit dolor sine cā coicari, multiplex solet ēē cā q̄re coicetr dolor, 1° q̄a cū dolor agitat humores et sp̄us alterat p̄eum, p̄p illā agitāōē et commotionem, dolentibȷ p̄tibȷ u. g. dolet caput q̄ñ ascendunt uapores q̄ intemperando et replendo, et distendendo p̄tes sensitiuas

Cerebri excitant dolore, preterea dolente aliq. ex reliq. ipsa
tiunt, et retrahunt, et per retractioe illa subitam re
perit obtu. solamen storium et dolore efficiens si
milas qre stringit in dolore, qd doleant pes dextras
tes et n doleant pes inter media, si p sensitiue
qd accidere poet per aliquas cas, Ia ca ee pot disposo
ad patiendu q nascitr ex acutiori l. hebetiori
sen; Na acutior sen pcis ab eade ca magis lé
ditr, qm pars q n ita acuto sen pdita e lé
ditr ad hoc qd una pars dolet ee altera imbe
cilior, l. ex na l. ex morbo, et q imbecilior fuerit
maiore patietr noxa, et hac e ca qre p febres doleant
magis una pes qm aliae.

Altera ca huiuscemodi solet ee mora qa quanto magis
aliq ca immorabr magis imprimit et lædit, et tande altera
ca ee solet qa in illa pe fratr distentio. Na licet pes
inter media stringandi et distendatr, una pars lædit alteri pei
postrema in pars in q fratr distentio cu n sit alia pars q
lædat p capitr magis illa distentio, qa magis et fortius im
mutat, ideo qd in illa pe e dolorifica, et n in pe. inter me
diis, et hec e ca pp qm qdo reperitr lapis aut ulcus in ori
ficio uesicæ p sentitr dolor in glande, tum qa talis pars
acutiori sen pdita e tu etia qa distentio uesicæ et colli
fratr in illa pe et n in pe inter mediis, et hac etia e ca

q̄re dolente aliq̄ p̄te soleat magis et sepius caput
dolere q̄m reliq̄ p̄tes q̄a nimirū uapores q solent ele
uari ex p̄tib; dolentib; et ꝑ doloris cā in ipso ca
pite detinentr, et immorantr q̄ in alijs p̄tib; interme
dijs;]

In ꝑ ōis īeo ægritudines aut ꝑ sanatiua aut n̄ sanatiua
ꝑponit. Au hac inp̄e alterā morborū accidentalē diuisionē
ꝑ q̄ qd morbus sanetr l n̄o, l facilitr, l difficulter sanetr
ægritudo sanatiua illa dicitr, q benigna et salutaris ē et
facile curatr, et in q nil occurrit qd impediat methodicā et
regularē illius curationē; ægritudo uō n̄ sanatiua uocatr,
l q̄a lethalis et exitialis ē, l q̄a difficulter curatr rōe
sui, l alicuius morbi aut symptomatis cū ipso cōplicatorū.
Vti qdo succedit aliqd symphtoma uocans adse curatē
et sic retardat curatē prioris seu originalis affus, l impe
dit illius curatē, l uti ꝑ syncope intensus dolor uiglia
īmmodica, ingens aliq̄ euacuāō aut alia insuasio elle
gans ē cōti drō lib. II. methodi cap. I.I. l q̄a alteri affui cū
cōplicatr cui nēc̄ltr ē succurrendū, aut aliqd maiori
efficatia q̄a sōt magis urgere, et ad id qd magis urget
curantis stilū dirigi dēt ex cōtō 12 meth. Iº cap.
et alibi. Vti ut Ait in p̄senti inquit, si cōiungatr
+ Catarro. dolor capitis cū + reumatismo, aut febris cū hydrope.

hydrope.

Aut febris cu' paralasi, aut pleuritis cu' Emotoica passione. + fluxo de sang
ut dixit Gal. I aphor. comm. 16. aphoris. 16.

Inde asequitur interpretatio ad desitum textum hipp. lib. 6° epid. sect. 3ª text. ulto quod dicit, impedimentum in cruenta sputantibus, anni tempus, morbus lateralis, bilis etc. q. sententia Valesii Iudicio dimmo, sic uenit interpretanda, quod morbum lateralem in cruenta sputantibus non esse impedimentum uenae sectionis, sed impedimentum curationis cruentae sputationis, seu reiectionis sanguinis expectore, quoniam sanguinis reiectio, siue immoderata passio si cum pleuritide coniungatur, difficilius multo curatur, quoniam q. libet affectus dat. est indicationis et curationis, et sic meo iudicio non ualet Gal. interpretatio ad illum locum in comment. dicit. non Gal. morbum lateralem impedire uenae sectionem, quod mitis et leuis esset quod non adest in toto corpore plenitudo, nam pleuritis inquit non quia pleuritis est indiget uenae sectione, sed propriis regulis et conditionibus uenae sectionis illi est succurrendum q. Gal. interpretatio dura et aspera uidetur non solum mi sed doctissimis uiris et Valesio eo loci quia pleuritis nullo modo uidetur impedire uenae sectionem, neque illi repugnare. Nam auctore Gal. 6° meth. cap. 6 in principio quod homo cadit ex alto, aut uulnere afficitur etiam si nullam habeat plenitudinem uena illi secanda est et ad euacuandum et ad reuellendum, ne in particula dolente flegmone oriatur, quoniam dominum iterum repetit Gal. lib. de sang. missione 8. cap. in p. g° si in pleuritide ab intro irruit fluxio in partem nobilem et alicui sius qualis pleura est etiam si nulla adsit in corpore

interpretatio legitima

plenitudo

Nō impedit⁹ uena sectio qm est si per ri abundent sangui
et spu ex pprio sangne et spu a lig le illius portioni tran
mitunt ad prim dolentē ut si molestiam expellant quod exp
dit Gal 5° aphor commet 53 et 13 meth cap 5 quod ostat
euidenter quod uena sectio ex nā sua ptinus sit melis inflā
mao, ad securitē curaois, et ad phibendū inflamaois incremētū
uidetr oferde et quod sit narria licet aliqdo post exclusari,
unde melior et magis aliena uidetr nostra interpretao, quae est
ē ad eiusdē Gal mentē, 1° aphor commet 16 cito

+

In ß et ē tibi sciendū quod egritudo pportialis et 2sti
tuit Au.a hac in pte alia morborū diuisionē, dicens alios eē
morbos pportiales alios uo impportiales, pportionalis morbus
ē qui solitus et familiaris ē nāe etati, tempori, et regioni;
impportionalis autē morbus sr ē et dissitus, quorū morborū in
quit Au.a qui pportiales sunt minus hent periculi impportiali
uo maioris sunt periculi, quod idem prius docuerat Gal lib
7° meth cap ulto post prinpm et ad huc prius hipp 2° aphor
34 quod dixit, in morbis minus periclitantur sunt

2a q.

Quod quidem ē grauissa q. sunt morbi impportiales sint deteriores
pportionalibus; haec quidē q° maria sit defficultē, et impony quod morbi
solitis et pportiōlis sint deteriores impportiōlib, quod ē si Au.a et
Gal et hipp mete, patet sequentibus rōib; 1° sic, febris pestilen
ē solitis et pportionalis, corporibus puris et impportionalis impur
sed deterior multo ē in corporibus impuris quoniam morbi pportiōlis
sunt deteriores et maioris periculi impportiōlib; huius argu
dum patet ex Gal lib 1° de diff feb cap 4 post p ß adue

dixim⁹ &

Ubi agens Gal. de febri pestilenti et de corporib. ad ea paratis affirmat corpora impura et heritia obstructio[nes] et astrictio[nes] facile incidere in febrem pestilentem et difficulter ab ea liberari 2° tu pura corpora et obstructionib. carentia difficulter incidere in febrem pestilentem et facile ab ea liberari. q[uia] cu[m] febris pestilens sit proportionalis et cognata corporib. impuris narro fatendu[m] erit, morbos proportionales et similes deteriores esse improportionatis.

2° Sic ex Hipp. 5° apho. 18. q[uo] dicit frigidum, inimicu[m] ossib. dentib. nervis. cerebro et spinali medulla. calidu[m] vero amicu[m]. ex quo sic. morbi frigidi pueb. frigidis, s[unt] similes et proportionales, sed tales morbi s[unt] deteriores q[ua]m calidi, q[uia] morbi proportionales s[unt] deteriores, q[ua]m improportionales. minor p[ate]t q[ui]a frigiditas e[st] inimica pueb. frigidis calidita[s] vero amica ut d[ici]t Hipp. g°.

3° Sic convulsio sicca e[st] proportionalis. Iuveni improportionalis vero puero, sed talis convulsio periculosior e[st] in Iuvenu q[ua]m in puero q[uia] morbi proportionales, s[unt] deteriores, maior e[st] evidens q[ui]a iuvenes s[unt] sicci + pueri vero humidi, q[uia] sicca convulsio proportionalis e[st] Iuveni et improportionalis puero, maior probatur ex Gal. lib. 3° prorr. comment. 34. ubi d[ici]t, pueros ab humidis, convulsione saepe liberari Iuvenes vero minime, et affirmat, q[ui]a convulsio sicca periculosior e[st] humida, sed convulsio sicca magis proportionalis e[st] iuvenis q[ui]a sua na[tur]a s[unt] sicci, convulsio aut[em] humida e[st] improportionatis, et e[st] minoris periculi, q[ui]a haec curatione admittit, illa vero, incurabilis e[st] aut difficillima h[ab]et curatione ut d[ici]t Gal. 5° aphor. com. 1° et alibi saepe q[uia] morbi proportionales deteriores sunt improportionalib.

+ l. saltim magis q[ua]m pueri.

4.° Sic morbus calidus facile et prompte pertinet innata calida, q(uod) difficulter curabitur et erit deterior. An(tecedens) p(roba)t(ur) sequitur p(er)tinet q(ui)a quo res aliq(uid) uno motu facile moueri, eo motu dicitur difficulter moueri, ut constat in grauibus et leuibus grauia nam(que) q(ui)a facile descendunt difficulter ascendunt, et leuia facile ascendunt et difficulter descendunt, n(on) sic p(arte)s calidae facile incalescunt, et sic facile incalescunt in morbos calidos, q(uod) difficulter debent desfrigorari, (et) e(rgo) morbi calidi in n(atur)is calidis difficulter debent curari, et ex sequenti morbi p(ro)portionales sunt deteriores.

5.° Sic sicuti morbus frigidus e(st) improportionalis n(atur)ae calidae sic etiam et morbus calidus, q(uod) ra(ti)o maioris aut minoris periculi in morbis, n(on) e(st) petenda ex similitude aut dissimilitudi cum n(atur)a p(ro)b(a)t(ur) an(tecedens) q(ui)a tam sanitas n(atur)ae calidae quam n(atur)ae frigidae consistit in q(ua)da(m) mediocritate et p(ro)portione q(uod) sicuti talis p(ro)portio corrumpitur p(er) calore(m), et constituit morbus calidus sic corrumpitur p(er) excessu(m) frigiditatis et fit morbus frigidus q(uod) eade(m) e(st) ra(ti)o morbi calidi et morbi frigidi in p(ro)portione seu cum improportione cu(m) n(atur)a, cu(m) uterq(ue) morbus aequaliter corrumpat n(atur)am et sicuti n(atur)a in morbo calido, apetit redire ad p(ri)stinu(m) statu(m), sic in morbo frigido, q(uod) ra(ti)o utriusq(ue) morbi in similitudine, aut dissimilitudine e(st) aequalis

Ulto et 6. sic, apostema calidu(m) p(ro)portionale et sim(i)l(it)e cordi, frigidu(m) u(er)o improportiale, sed multo deterius e(st) peri culosius e(st) apostema calidu(m) q(ua)m frigidu(m), et uelocitius interficit, ut doc(et) Au(icenna) 11.° 3.i tract. 1.° cap. 2.° q(uod) p(ro)porti onalis et sim(i)lis n(atur)ae p(ar)tis e(st) deterior, confirmatur q(ui)a pulmo

nia

billiosa magis proportionalis est ~~billiosa~~ pulmoni quam pituitosa, sed in flamatio billiosa periculosior multo est quam pituitosa, ergo morbus proportionalis est deterior, probatur maior quia pulmo patitur calida et sangine tenuissimo et feruentissimo qualis est billiosus nutritur. ergo inflamatio billiosa est pulmoni proportionalis, probatur minor quia inflamatio billiosa sit deterior pituitosa quia habet febrem multo intentiorem, et simptomata grauiora et celerius interficit quam pituitosa, ut dicit Avicenna fen 10.ª 3.i tract 4.º cap 10.º et confirmatur ulterius, quia apoplexia est morbus hiemi proportionalis, ualidius in hieme interficit quam in aestate, cui est improportionalis, ergo morbus proportionalis est deterior, probatur ans quia apoplexia interficit suffocando et frigiditas hiemis ad idem magis iuuat, coartando et comprimendo; 4.º quia est morbus proportionalis auctumno et improportionalis aestati, et multo melius curatur, quartana in aestate quam in auctumno, ut dicit hipp. 2 aphor 25; ergo morbus proportionalis deterior est. et difficilius curatur, improportionalis.

Pro solutione huius difficultatis Indicandum est sanitatem quaestionem intelligendam esse secundum paritatem morborum, pro ut in proportione et in improportione, in qua fit comparatio, quia haec est lex comparationis ut in omnibus seruetur paritas praeter id in quo fit comparatio. ut notauit Galenus lib. 1.º de temperamentis cap. 1.º agens de calore pueri et iuuenis et 3.º de alimentorum facultatibus agens de carnibus, et eas interse comparans, morbus ergo proportionalis per se est aequalis improportionali, scilicet 2.ª sum scilicet quo ad rei naturam quo ad quos est sermo. consideratur ea re. ad sum est ut dub;
2.º notandum est morbum proportionalem dupliciter.

2° Notan e morbus pportialis duplic. vocari, l° fraliter et densiatiue et sic morbus calidus maior+ calida e pportionatis. 2° mo uocatur pportialis n fraliter s virtualiter quando scilicet ratione alicuius disposis facile grauis, ut Puulsio sicca in pueris e pportialis n fraliter sed uirtualiter, quia eorum subiecta mollia et tenera, et ideo facile solet resolui, et desiccari, ut dicit Gal. 3° prort. comment. 34. cito. uocatur autem morbus periculosus aut quia sua magnitudine, l. malignitate minatur mortis periculum, quia difficulter curatur, et difficultas curandi dimanat, l. quia morbus intensus, l. per imbecillitatem uirtutis quae non tollerat remedia morbo aequalia, l. per complicationem alterius affectus insipientis curationem.

+ fraliter et densitiue

His suppositis quaestio dissoluitur, sit l. concl., morbus impportialis mortis, seruata paritate in magnitudine, in uirium robore et in malignitate maius habet periculum quam pportialis. Haec concl. fraliter expresse ex Avic. in positi et ex hipp. et Gal. 2° aph. 34. dicitur autem in concl., seruata paritate in robore uirtutis, quia morbus pportialis cum uirtute imbecilla, periculosior est quam impportialis cum uirtute robusta licet quilibet cum uirtute languida sit periculosus, ut insinuabat Gal. 2° aph. 34 cito et Avic. infra dicta 2a cap. 4° in p. dicitur ulterius seruata paritate in magnitudine et in malignitate quia febris 3ana magna et maligna, deterior et periculosior e in homi filiso cui e pportialis quam 3a. mitis in hoc petiuoso cui e impportialis, idem dicendum e de Puulsione sicca in iuuene et viro neruoso, quae e pportialis et e deterior et periculosior, ex sua natura, quam Puulsio humida

Seu in repletione, que est improportionalis. Et per relatas auctoritates

Praeterea Galenus quia morbus improportionalis magis difficilius solvitur, et maiorem habet causam quam proportionalis, quia si utrisque morbus sit aequalis secundum suum, improportionalis multo maior existit quia in eo est multo maior recessus ab statu naturali, et quantus est recessus, ad tantam magnitudinem pervenit morbus ut dicit Galenus primo ad Glauconem primo cap. et quantus est recessus, tantus debet esse reditus ad naturam si morbus curari debent, ut dicit Galenus primo methodi capitulo in principio. Scilicet curatio nil aliud est quam mutatio praesentis affectus praeter naturam in naturalem statum. ut Galenus dicit quarto methodi cap. 14 quo maiori et diuturniori alteratione indiget, et difficilius curabitur, quod uno morbus non est aequalis secundum suum, sed secundum rei naturam, et ita aequaliter a naturali statu recedat, tunc ex improportionalis, habet maiorem et efficaciorem causam. morbus namque proportionalis facilius gravatur a causa morbosa quia nulla aut exigua est resistentia, quae ratione ex exigua aut levi causa poterit gravari. Sed hi morborum improportionales non gravantur prompte et faciliter quia reperitur magna resistentia ad sui gravationem, et ad hoc ut talis resistentia vincatur magna requiritur causa et quanto morbus habet maiorem causam tanto difficilius solvitur, unde morbus improportionalis magis deterior est proportionali.

Quae vero non solum habet veritatem in morbis quatenus servant proportionem aut improportionem, cum natura aetate et anni tempore, regione et corporis habitu, sed extenditur etiam ad symptomata et ad alia multa nam symptomata quae proportionalia, minus mala censentur quae improportionalia

Si ponatur idem non peius febris quo ad suum, tamen febris biliosa multo deterior est febris in phlegmatosa quia ad hoc ut aequetur suum, debet habere maiorem febrem, et causam ipsius

definitio Curationis.

Determina: & sic in hoc Composito & modesto iracundia & ferocitas malum est quia signat delirium, & in taciturno loquacitas est etiam mala quia est improportionalis & delirium signat, contra vero in hoc iracundo et non composito & loquace, modestia, compositio & taciturnitas, sunt malum signum, quia signant melancholiam & soporem, aut letargum. Et quia delirare est illis valde proportionale non est ita periculosum ut dicunt Hipp. & Galenus 2° prorrhet. comm. 2° cum inquit, ex composito modesto quasi homine ferox responsio mala est, & 1° epid. sect. 3ª text. 1° dum docet quomodo morbi sunt cognoscendi ex natura aegrotantis. pariter ratione in febre ardente vehemens sitis, quia est illi proportionalis parum habet periculi; ablatio sitis defectus, quia in febri ardenti est maxime improportionalis malum signat, quia ostendit vel delirium, vel extinctionem facultatis apetitivae oris ventriculi ut constat ex Hipp. & Galenus 2° prorrhet. comm. 22. quo dicunt sitis quae non ex ratione in acutis morbis soluta mala est & 3° epidem. sect. 1ª text. 5°. in historia Hermocratis, & sect. 2ª sequenti text. 3°. in historia filiae Eurianactis. quod dictum intelligi debet dummodo in febre ardenti, si adsit tussis levis, irritans ut notavit Hipp. 4° aphor. 54. cum inquit. quibus plurimum tusses siccae leviter irritantes in febribus ardentibus fiunt, non multum siti infestantur &. & propter eandem rationem, idem Hipp. 1° prorrhet. text. 5° cum sequentibus. In Iuvene febre acuta laboranti & in principio maxime apparet faciem cadaverosam aut valde insignem & in homine extenuato, vel propter morbi diuturnitatem, vel immodicam vigiliam, vel alicui

profluvium.

Minus periculosã ee existimat utpote pportiale idē dōt Gli 12 meth. cap. 6 inquit fine Avi fen 2ª 4ª tract 1º cap. 28. dicebat, & Stat qd qdo infirmantr sani par uis infirmitatibꝫ Signat timore; ide expresse dōt Gli lib 2º de psagatiōe expulsib. 4º cap. ubi agens de pulsu intermittenti, qui in senibꝫ dixit carere periculo, ꝑꝑ debilite uirtutis q̃a talis pul sus ē senibꝫ pportialis sic eẽ corporibꝫ insalubribꝫ & ualitudinarijs morbi ſ minus periculosi, q̃a talia corpora ad morbi q̃iōē n̄ expectant magnã cãm, sd ag cunqꝫ leui cã agrotant, 3ᵒ ẽri in corporibꝫ sanis & robustis morbi ſſ magis periculosi q̃a ſſ illi impportialles & desilius curantr & mag nã cãm requirunt ad morbi q̃iōē q̃a n̄ exiguus cã robur uir tutis uincitr, Nã uirtutis robur oia ꝺtempnit, & uincit, ut dōt Gli lib. 1º meth. 4º cap. ex eadē & dña Stat q̃re morbi assueti minus lædant et minus periculi hēant, 3ᵒ ẽri mor bi dissueti cũ magis lædant, periculosiores ſſ q̃re Avi fen 16. 3ª tract 1º cap 2º post m̃ agens de colirica passiōe, dicit q assuetus ē incurrere colirica passiōe mi nus hēt timoris &. similiter eꝫ ꝑ dolore collice aut nefri + dolor de rinhones. ticũ, aut artetricibus, aut alterius ꝑꝫ frequenti ſſ expti minus dolent & minus læduntr q̃m illi q̃ denouo expe riuntr similes dolores, inquã sum hipp in lib. de nã pueri ad f. text 43. dicebat, primiparas mulieres uehementius do lere. ꝑꝑ inexperiã dolorũ, 3ᵒ ẽri mulieres, q̃ frequẽtr partũ ſſ. expertæ.

minus debere.

2ª C[onclusi]o morbus p[ro]portionalis alicui disp[ositi]oni p[raeter] n[aturam] plus h[ab]et periculi et deterior e[st] q[ua]m imp[ro]portionalis. Iuxta q[ua]m C[onclusio]nem febris pestilens in corporis impuris plus h[ab]ent periculi etsi sint p[ro]portionalis q[ua]m in corporib[us] puris q[uia] e[st] imp[ro]portionalis. Et tabes deterior e[st] in iis quorum n[atur]a vergit ad tabem et ulcera in hydropicis difficilius curantur etsi illi sint magis p[ro]portionalia. C[onclusi]o sic p[ro]batur quia sicuti morbus fortè gravis p[ro]p[ter] illam disp[ositi]o[ne]m p[rae]ter naturam, sic difficultè solvitur quia disp[ositi]o illa n[on] h[ab]et et n[on] h[ab]et virtutem corrigendi morbum, sed potius fovendi et augendi q[uo]d insinuavit Gal. 2° aphor. Comment. 34 dum asserit dum asserit Hipp. sententiam intelligendam e[ss]e solum de n[atur]a ut dicit temperiem et n[on] ut dicit disp[ositi]onem q[uae] disp[ositi]o n[on] immutat. At ca[us]o temperies n[on] h[ab]et q[uo]d mutatur in aegritudine et in reditu ad sanitatem et ipsa temperies h[ab]et virtutem corrigendi morbum. Nam cum consistat in mediocritate o[mn]ium q[ua]litatum e[st] ca[us]a eff[icien]s o[mn]ium morborum curationis et hac r[ati]one, Hipp. 6° epid. sect. 5ª text. 1° dixit naturas morborum medicatrices, et 11 meth. cap. 3 dicebat Gal. q[uo]d n[atur]a tarq[ua]m ad virtutem o[mn]i morbo opponitur, et hac e[st] potissima c[aus]a q[uare] aliq[ui] morbi curentur, et solvantur ab initio sine auxiliis medicis q[uo]d docuit Gal. 11 meth. cap. 1° q[ua]n[do] dicebat, fortunam arte et artifici operari mediante n[atur]a p[rae]sidiorum n[atur]a ca[us]o p[ro]p[ri]e operari. Licet per se ars illi opem ferat, applicando auxilia medica. Nam quemadmodum aq[ua] calida ab intro redit ad p[ro]p[ri]am

frigiditatem

Sponte remitta cā calfaciente, sic pot. tamen morbo calido
qm ex morbo frigido, ab intra solent redire ad pristinā
sanitē remota cā alterante.

3ª Cbo morbus pportiatus immātus plus det periculi
et defficult. solutis, qm impportiatus rāo ē qā febris
ethica 1ª spēi q̄ solet curari multo melius solutis in hi
eme, qm in aestate, et ulterius, prate cbo qā in morbo
imātis rāo defitis curaōis nō ē petenda ex magnitudine cār
qā cā caret, neq̄ ex magnitudine recessus qā talis mor
bus tā pportialis qm impportiatus, dēt situare partē
in magnitudine ut dictū ē sed deficultas curaōis dima
nat ex eo qd morbi siluti sed sētia bene se hent, in grōe, sic ma
le se hent in solutiōe, et tūc sed 2ª male se hent ingerōe, idō
deficultā fiunt et graniti, et bene se hent in solutiōe qā forti ca
rant, sta unū qd sit aliti dessuati et augete, et a 2ª corrumpit
ut dēt Gal 3º ap hor. comment 3.

Ad 1m sic institutis sed arga Dj sed pm ex 2ª Cbo Ej
febrē pestilentē eē pportialē corporibus impuris, rū parnae
et ptis nām dispoīo in ipsis reperta, et siluti pp impuritē
q ē dispoīo ptis nām facile in illis graū, sit deficultā meiis
di solutis.

Ad 2m argū Dj impēti frigidus dupla temperamtū repe
riri alterū natiūis et 1ª primordijs graūs, et natiū, et hoc fri
gidū ē, alterū ē influens pp psentia sanguis et spūs et
humidi natiui quo actu calidū, dutemp temperatū seruari
dēt calidis actu, et frigidis insōa, qm tūc actu frigida sed ti

Extinguere, exiguus calor, pēs frigidarū. ad responsio-
nem dubitationis ii solvit difficultatē, qa licet frigida actu non
lent pēs frigidis, sic frigida in pōa lent virtute et non
etiā qa licet frigida in pōa applicenter actu calida et impmant
calorē actu, cū illo calor sit ascititius deperdit, et ad actu
reducta, manent frigida et sic refrigerant, secuti q erant in
pōa actu frigida q. si cuti frigidū in actu ē inimicū
pēs frigidis, ita frigidū in pōa. ıre alitr dicis et melius
dō qd pēs frigidos: (quas recenset hipp. s aph. 18.) qdo sunt
laduntr, à frigido tanquā inimico, et iuvantr à calido
tanquā à amico, qmus tales pēs feruntur, à calido ni in
cidant in morbū frigidū, qa tales pēs cū sint multa lap
sa agunt cū refrigerant, facile solent incidere in mor
bos frigidos, et earū intemperie q solvit, ē ad ōtē Lib. artis
medicinalis cap. 23. de aculis ubi dīt nās multū lapsas, sive
totius sive pēs, servari et gaudere modico, cōtrio usu, inquit
ōtē ad finē cap. à similis, autē sua temperatura cāy, facile offe
nduntr, iuvantur aut, modico, cōtrio usu, ıre qdo hipp. s aph.
18. dicto, dicit calidū ēē amicū pēs frigidis, de modico cali
do preservante pēs frigidas, à morbis frigidis dēt intelligi. Quis ab
solute de oī calido, poīt interpretari, rū oīū pēs corporis, qā
absolute caliditas salutaris et amica magis ē nāe qm frigidi
tas qd voluit signare ōtē lib. 1 meth. 5o cap. qdo dicit
tempus calfaciendi et refrigerandi ēē aequale, securitate tū
inaequali

Quã maxima periculũ e in refrigerando. q̃re Auicẽna fen 1a 1i dña 3a cap. 1o dicebat senectutẽ maiorẽ habere latitudinẽ uersus calorẽ quã uersus frigiditatẽ, q̃a caliditas e magis amica nãe.

Ad 3m argũ. Rñ. q. variolar. ex[pulsio] sunt pportionale ĩ pueris virtualiter sed nõ ... formaliter, et iuuenib. improportiũis, licet denotatiue apparente pportialis, et rão e q̃a puerorũ substa cũ sit mollis et tenera facile resoluitur, et sic variolae, q̃re facile incidunt, in dulciorẽ simul et illis faciliis, dualhio e pportialis. Ra filii iuuinũ substa sit solida et compacta multũ resistens, resistiri, multo difficilius euacuatur et resoluitur, et ideo difficilius iuuenes patiuntur simul variolae, quia difficilius sibi variolae deuenit sibi utilitate q. subito et difficile introducuntur ad euacuationẽ humidi substae nisi ueniat, q̃re argũ. nil concludit ĩ nostra sentia et ad ẽfirmatiõẽ. Rñ. q. male comparatur, mulito similia cũ similibus humida q̃a extra sua similia dulcio e deterior et periculosior, et paritas seruari dẽt ut dic tũ e q̃do morbus pportialis et improportialis comparantur in magnitudine et in malignitate, q̃re male comparatur, in hoc billioso, febris ardens cũ febri pituitosa, q̃a tales febris impares sunt in magnitudine et in periculo, sine dubio nam q̃ billiosa seu ardens, erit periculosior pituitosa febre h. n. dẽt comparari duo morbi impares cũ una nã, sed unus et idẽ morbus dẽt compara ri cũ diuersis nãis ideo febris ardens, dẽt comparari in hoc billioso et pituitoso, et febris pituitosa similiter in hoc billioso et pituitoso. q. insinuauit hipp. 2o aphor. 34. quorũ nãe

ad 4^m arg. R. qd quando primus motus ē naturalis et 2us ē violentus, qd tunc res q. facile uno modo movetur, de facili[?] movetur modo 2°. ut aestas ingravescit et hiems advenit in aegrotatio. Si primus motus ē violentus et 2us ē naturalis, difficili facile 1° modo movetur sic facile 2° modo solet moveri, et sic dicimus qd corpora calida quae prompte in caliditate facile incidit in morbos calidos quoniam tamen refrigerantur cum veniat ad statum naturalem illi motus refrigerationis non ē violentus sed naturalis quare difficili facile aegrotat morbo calido, sic facile abeo[?] solet sanari, et hanc dicimus aestatem statum quiescentem, ut dicit illud proportionalitate ex minori causa quam aliis et facilius solvitur ... calidi distinctio, et ambiens sit 2us ... non legitima curatio ad siccitatem, in quibus tamen aeris calida natura non talis debet manere sed mutando ē in naturam 3^a. qm in hipp. 2 aphor. 34. sola dicit morbos proportionatos minus habere periculi, tamquam signum quae signat a minori causa fuisse genitum et non tamquam causam curativam, qm certum ē calore aestatis, hic non potest remedium febris ardentis, sed sola affirmat in aestate facilius generari a minori causa

Ad 5^m arg. R. bene verum ē, calida namque non minus certum pro morbo calido quam frigido, quia utrique morbo natura 3^a ē, et per utrisque solvitur mediocritas et proportio temperamenti mediocritas enim et proportio, nil efficiunt conducunt ad sanitatem et ad morbum, sed morbus q. ē affectus distat in improportione, q. ē relatio ut dictum ē supra et sanitas q. ē affectus distat in proportione et sanitas fit a sanitate, non in quantum ē proportio, sed quatenus qualitas habet

-l. dispo.

Et Simili rña q̄ ē temperies, et ē qualitas, contendit corrigere, morbũ frigidum sic contingit morbũ calidũ, ab intro mediante q̄li tate q̄ ē 2ª morbo. et dum nã egreditur, extra pprios limites sive excedente calore, sive excedente frigiditate, semp appetit re dire, ad antiquũ statũ natũm, morbus ṫñ frigidus in nã calida cui ē impportionalis difficilius curatur, ñ q̄a minor sit ppentio nãe in morbo frigido, q̄m in calido, sd q̄a in morbo calido in nã frigida insinuatur, maiori cũm calfaciendo pp maiorẽ resistentiã, q̄m q̄do morbus calidus aq̄lis 2ª rei ñm pducit in nã calida et in nã frigida, sine dubio ē maior cã in nã fri gida, q̄a maior ē resistentia in nã frigida, q̄m in calida ad cãs calfacientes. et maior resistentia ñ pot vinci nĩ a maiori cã.

Ad 6ᵘᵐ p̃ ultũ arg. Dr̃ q̄ apostema calidũ cordis ñ deb cõpari cũ apostemate frigido, q̄a calidũ acutius et deterius ē et velocius interficiens, sd sola apostema calidũ dẽ cõpa rari cũ corde calido et cũ corde frigido et tunc in corde cali do ñ ita velociter interficit, pp rões dictas. pari cũ rõe Dr̃ ad cõfirmiõẽ de pulmonia, q̄a billiosa ñ ē cõparanda cũ pituitosa. billiosa ñ ē deterior et periculosa in duent simplr̃ sd solũ pulmonia billiosa cõparanda ē in pulmone calido et in pulmone frido. et ṫñ pulmonia pituitosa ñ ē cõparãda cũ biliosa sd solũ in pulmone calido et in pulmone frido. cõfirmatio autẽ de apoplexia nulla ē q̄a apoplexio pt̃ id q̄d arguit maiorẽ cãm rõe impportionalitatis, velocius interficit aestate, q̄m in hieme et rõ ē q̄a apoplexia interficit pp defectũ respirõis et in aestate cõs respirõis ē magis adaucta et sic minus du rant apoplectici. et demũ q̄s ad cõfirmãe de 4ᵐᵃ Dr̃ ñ tenere

Nã febris 4ª est proportionalis ē aetate, huius namque melan
cholicae exiguo gradu, n. solum sit per modum subsidentiae, sed
est per adustionem a immoderato calore & ideo frequentes in aeta
te solet generari per adustionem flavae bilis & sanguinis & ita
facilius dissoluitur & evacuatur, huius melancholicus generatur per ado
tionem quam ille qui generatur per subsidentiam, ideo aestiva 4ª facilius
soluitur, accedit ad hoc & alterius de tempore ex temporis na
quae maxime iuvat ad resolutionem humorum.

In 3. dices aut dixit & proponit Au. hac ipsa multas
aegritudines ad alias subsidere & multas aliarum aegritudinum
ei remedium fieri, 4ana solet ei remedium epilepsiae pa
ralisis, convulsionis & aliarum aegritudinum & hoc dicit
ee morbum in alium mutari, taliter ut prior morbus n. me
at, sed superveniens sit praecedentis remedium ita dicit Hipp
5° aphor. 70. dicens a 4ris capti raro, convulsionibus capi
untur, sive prius capiantur & 4ana superveniat liberantur.
& 1° epid. sect 3ª text 4° dicit 4ana non solum a febre ea
securissima sed est ab aliis gravissimis morbis solet liberare
& 6° epid sect 6ª text 7° dicit 4ana laborantes magno
morbo n. capiuntur, si prius aut capiantur & 4ana sup
veniat liberantur, & febrem ei remedium convulsionis dicit idem
Hipp. 2° aphor. 26, sicut aut dicta Au.a de ante ab Hipp.
& Gal°, 6° & 7° aphor. per plures sententias

Quaestio
3.a 9.

Verum cum pdicta ad dicta uertitur in quaestione, an liceat medi
cis pro conuulsione curanda, et paralysi, et similibus febrem
excitare. pars affirmativa huius quaestionis suadetur primo Auctoritate
Hipp. 2o aphor. 26. cito et 4o aphor. 57. et 5o aph. 70.
et 6o epid. sect. 6.a text. 7. ubi affirmat febrem sponte
prouenientem conuulsionem, illam soluere et sanare, quod si haec
dicta uera est, licebit medicis ipsam excitare pro curatione conuul
sionis et similium affectuum, quod etiam ex eo probatur quia quemadmodum
alui profluuium sponte superueniens est illius
remedium, ut docet Hipp. 6o aph. 17. et multa alia, cum medicus
sit naturae imitator, quod si sponte non fit tale profluuium
a medico est excitandum ut Gal. insinuat in comment. et quem
admodum emorroides sponte melancholicis superuenientes ipsos
curant, ut docet Hipp. 6o aph. 11 et 21. et hac ratione, quod
non apparent, solent a medicis recte curantibus prouocari, quod similiter
eadem sententia ferenda est, de febre in curatione conuulsionis quod potest
confirmare ex Cornelio Celso ex lib. 3o cap. 10. in illis
uerbis cum inquit, sed circumspecti quoque hominis est innouare
interdum et augere morbum et febres accendere &c. et sic simi
liter eodem cap. pro lentarum febrium curatione, dicens febres
lentas aliquando augere et intendere ut fiant tractabili
ores et curatu opportuniores

2o eadem pars probatur hac ratione, quia si habet febrilis
calor, pro conuulsione curanda, sicuti calor medicamentoria

calorem

q̃a extinctus ē unus calor dicenti alius, go sicut oppo
dicamus calida remedia posunt excitare febrē et eo
magis quanto magis febrilis calor pstringit pm
affectu q̃m calor medicamentorum

3o et ultimo, sic licet medico pro tetani curatione frigi
dā aquā infundere ad hoc cū tetanus sit passio frigida et humi
da, go multo magis debebit febrē excitare q̃a in ista affe
ctione erit multo minus periculosū remediū propterea q(uo)d
febris calida et illa passio est, convulsione 3a.

Altera tn̄ et 3a sententia pōt defendi sequentibus
rōibus 1o sic q̃a n̄ videtur q(uo)d febris sit salutare remediū
go n̄ pōt excitari pro solvenda convulsione, probatur ans q̃a
cū febris sit affectus pter naturam, vires dissolvens et ever
tens temperiē cordis et totius corporis, igitur manifes
te q(uo)d n̄ pōt aliq(uo)d commodū afferre, presertim cū mor
bus morbo addatur.

2o q̃a ē intollerabile febrē excitare in convulsione si
febris q(uae) excitatur, levis est et sine periculo q(ua)lis diaria
ē aut 3ana aut 4a febris, verū q̃m difficile ē tum tem
poris febrē excitare q(uae) n̄o putrida et periculosa pp
morbosū aparatū q(u)em ista corpora s(un)t f(a)cta s(un)t n̄
valde cacochimica et parata ad istas febres, go n̄ oppe
bit medico in convulsione aut paralysi febrē excitare

3o sic febris erit in hoc affū, q̃a calfaciendo liquat
extenuat et discutit humores crassos in nervis infarctos.

Sed haec omnia tutius aliis remediis absque periculo medicus
contra calfacientibus quam febris non debet excitari, pro Silvij
morbis curandis, 4° dico

4° dico febris non debet excitari, quia vel per resolutionem illam
insensibilem, quae febre inducta perficitur non salvata non
relinquitur tum curari, potenti multum et sclavere. Nam tunc
purgatio nequit exerceri neque vene sectio ut Galenus dicit
lib. de sanguinis missione casu quo insistere ja ubi Galli cru
di exuperant praesente iam febre non est locus neque venae
sectioni neque purgationi quia non est virtus ad tollerantiam
talium remediorum, quo in his casibus non debet febris excitari

Pro solutione tamen haec dificultate breviter dico quod licet
licere medico febrem excitare pro curanda multum et spa
rali et Silvij affectu, quando salus desperata iam est, et non
propter virtutis debilitatem, sed propter morbi rebelionem et
contumaciam, quando reliqua remedia iam sunt tentata et nil
proficiunt, quo quidem fit quia fortasse excitata nova febre
poterit morbum solvere, illius causa per calorem ad aucti
ligata et attenuato et resoluto

quod supra dictum non obstant omnes in dictum adducto, per non ratio solvit
uti dico febrem excitata in multum solvitur inquam naturam per se ubi
licet tamen maiorem afferre ex accidenti et quia vis morbum morbo
addatur, curatio non redditur difficilior sed facilior multo, Nam
si morbus per extensum de ficillis curetur, qui additur tamen facile sol
vitur, et non fovet neque auget per extentionem, sed ipsum solvit.—

ad 2ª rõé R. difficilc ce febrẽ diarie excitari, qerat nãria, ppr corporis morbosu aparatu, et ñ solũ difficile sed audatia et temeritate plenũ ẽ, verũ solet aliquando reme dium ñ fidũ nec securũ posse, quos ñ rõe ñ recti tuis, aliqdo temeritas adiuuat, et ideo in desperata salute, tentandũ ẽ hoc remediũ, quo multis imitat pe riculis, tamen ñ ut celsus affirmat, melius ẽ, anceps experiri remediũ qm nullũ;

Ad 3ª Rõe R. febrẽ ñ ẽe excitandam quo reliqua re media fuerint tentata sine utilite;

Ad ultim Rõe R. uerũ ẽe cũ dixim, quo sucai cru di in uniuerso corpore redundant, uires ñ cõstare ad tolle randa magna remedia, qlia sũ uena sectio et purgaõ, ppterea ĩã febre. verũ si peculiaris fuerit crudorũ succorũ redundantia, et ñ in uniuerso corpore ut in parti li et conuulsioc cõtingit, ñ ẽ negandũ posse febrẽ excitari qã febris superueniens gerit uicem aliorũ remediorũ in cõcoquendo et in euacuando.

In ppr et lienteria sanat apostema lateris et hoc

In loco ppr lienteriã, diarreã debemus intelligere, qd ẽ simili fluxus

Qº 4ª
Q una. Debitatã ñ cũ ppterea dixim talui fluxus siue diarrea sob utilibus et bona ratio in pleuritide, pars nega. huius quaest spritt sequentibus rõibus, et auctoribus; prius hipp 6º aphri. 16. reprobat alui pfluuiũ in pleuritide dicens à morbo laterali s. pulmonaria habito alui pfluuiũ superueniens

malũ

Praeterea roe dic priatz, qlibet euacuão debet ut salubris & bona dicit fieri per conuenientem regionem ut dicit hipp. I aph. 21; & ff home caim sepe dicit Gal. considerandum ee situm & societatem partis affe. ad elligendam euacuationem, sed euacuatio facta in pleuritide per aluum ... per aluum fluuium non est per conuenientem regionem quod debet reprobari, priatz minor quam conueniens regio ad euacuandum pulmonem & thoracem ee per tussim & sputum sicuti gibba Iecoris per urina & caua per aluum, & uentriculus per uomitum, intestina per assellum splenis aluus & renes per urinas ut allegantur dicit Gal. I° ad Glaucon. cap 2°. post m. §. & Idem laborantibus gibbis &c. & lib. de constitutione artis cap. 17. & 7° meth. cap. ultimo inquo sic dicebat hipp. 4° aphoris. 18. Uoleret quod sub septum transuersum purgatione indigere per superiora signant, quod sine dubio, euacuatio per aluum in pleuritide dicit reprobari.

3a sententia defenditur ab Aluro impresenti, quod dicit cliente ria sanat apostema lateris &c. hoc sententiae priatz se quentibus roe. I° sic eadem est ratio curationis & praecaucionis ut dicit Gal. 4° de sanitate tuenda I° cap. sed praecautio pleuritidis aluus f. fluuius est ut dicit hipp. lib. de aere, aquis & locis ubi agens de aquis quod molles dicit. uentrem lenem et lubricum reddere quod praeseruat a pleuritide & alijs morbis idem dicit hipp 6° epid. sect 3a text 4° ubi agens de emorroidibus, de fistulis, abcessibus & alijs euacuationibus, dicit quod sicuti morbos factos tollunt sic futuros fieri prohibent quam sententiam recipit Gal. 6° apho. Comit

qm e res magni momenti et utilitis in regimine
Hiate uentre sanitis q singulis dieb bis aut ter reat, qa tunc
mite corpus a vaporibus humorib e purum et mundatum q
pari rõe in curaõe pleuritidis laudari dbt aluu p
fluuiu.

2° Sic p aluu pfluuiu reuellit humor fluens ad aug
ta inflamaõi q reuulsio in pño inflamaõi sump comi
dari q saltim in pñs pleuritidis dbt laudari alui
pfluuiu et confirmatur qa hipp 6° aphor 17 laudat
alui pfluuiu in inflamaõib raltoris, dicens, lipsie
alui pfluuio corripi bonu, qa sic reuelit et euacuat
talis euacuaõ apte ussa ut dbt Gts in comet q° idem
dbt affirmari de lateris inflamaõe

3° ulto sic, inter oes euacuaões q tam ab arte qm
a naa fiunt illa q fit p aluu e melior et magis dilu
ta naa, qa magis ducta e qm ut Gts inquit 1° meth
ulto insine, ubi ia calentib intestinis, tocinori
superflua tollerare excrementa q euacuaõ p aluu simpliciter
fide erit utilis pcipue qa intestina mediante tocore uni
uerso corpore copulante et sic loca. p commoda ad
suscipienda oia pene excrementa ut dbt Gts 2° com 7
comet 13 ad fine q nõ dbt refraenari huiusmi euacuaõ
in pleuritide

P solutione tn huius quaestionis notu e Avã soluere difficulte
fen 10 3ª tract 4° cap 4° ante m. dicens alui pfluuiu,
(qui ipse dersite uocat) in fine pleuritidis signare letur
debitari et malu ee in pño uo signu ee bonu et liuare.

Haec tn̄ Au.ᵒ solu̅o n̄ solū n̄ solluit desfcultē, quin potius illā reddit desiciorē, rāo ē q̄a alui fluxus q̄ accidit in morbi prīo ante coctiōē nō pōt ēē bonū signū neq̄ iuuare q̄a semp̄ fit ex nāe irritaōē, & debilitē uīe & prauē eē disposis ē signū ut dōt Glī 4ᵒ aphor. comēt 2ᵒ in prīo & comēt 22. sequenti. Nūquā n̄ facultas expultrix opurati ni postq̄m ɔcoctrix p̄fate morus suū obtient, q̄a nāe motus sunt finiti & determiti q̄do ipsa ualida ē & dominatur māe ut dōt Glī lib. 3ᵒ de crisib. cap. 10. atq̄ sic crisis p̄fecta semp̄ fit post coctiōē, & q̄do ff p̄turbaōis uiolentia n̄ expectata coctiōe ɔtingit euacuāo malū ē q̄a tunc simul cū inutili excernitr ut n̄ p̄cedat sequestraō, Glē dn̄a 3ᵒ de dieb. decret. cap. 8 post p̄ncip. & 4ᵒ de p̄sag. ex pul. cap. ulto ante finē, p̄terea n̄ satis facit Au.ᵒ q̄a dixit alui fluxū in fine pleuritidis dēre reparari, ex eo q̄d sit locus debilitatū, p̄ra ōēs euacuaōēs q̄ fiunt p̄cedentib. signis coctionis semp̄ laudantr, & tn̄ tales euacuaōēs semp̄ ɔtingunt in fine morborū seu in declinaōē,

q̄q̄ sic ɔstitutis p̄ clare quaestis status dnām à Mesue traditā cap. de pleuritide post m. q̄ dōt q̄d q̄do in prīo pleuritidis accidit alui p̄fluuiū p̄ humorē multitudinē & cū hoc nā ualens & potens ē, cū illi ponenti nil dēficit ut dōt Glē 7ᵒ aphor. comēt 94. q̄a hoc in casu pōt nā euacuare moderate n̄ solū talis euacuāo citra noxā fit, sed eē cum utilitate. negari tn̄ n̄ pōt q̄d talis euacuāo est utilior

Si spectaret coctionem unde merito debet solum uocari mala
tanquam signum bona uero tanquam causa, quia nimirum talis
euacuatio minuit tam morbificam et cum hoc humoris flu=
xus fluxum reuellit citra insignem naturae iacturam. si uero alui
profluuium contingat in principio propter humorum multitudinem aut maligna
qualitatem et cum hoc uirtus sit debilis et inualida, tunc talis
euacuatio debet reprobari et ut signum et ut causa quia uires debi
litat citra morbi leuamen. quod autem alui fluxus contingit
in statu pleuritidis et adsint et praecesserint signa coctionis
I uti in pleuritide salutari et periculosa obseruatur, tunc
talis euacuatio debet laudari, quia uires naturae prouenit si
contingat alui fluxus sine signis coctionis, imo cum signis
prauis debet reprobari quia prouenit propter imbecillitatem cordis
et uentriculi, prouenientem ex malignitate et uehementia
affectus et in hoc casu debet intelligi Auicenna cito quod reprobat
alui fluxum in fine pleuritidis et eodem modo debet inter
pretari hipp. 6o aphor. 16 cito ex quibus dictum constat, alui
profluuium aliquod in pleuritide est laudandum et aliquod uero
reprobandum, quia etsi euacuatio per tussim et sputum morbis
thoracis et pulmonis sit conuenientior nihilominus tamen ea quae fit
alui conueniens est, et quod a morbo potest aegrum liberare, et
sit naturae familiaris et consueta et totum corpus et eius
partes potest euacuare, ut dictum est cum hoc tamen quamuis hu
mori euacuatio sit amica et consueta non potest esse utilis
nisi temperatura[illegible]

fiat, hoc a' pcedentibus signis coctiois aut cu magno uirtutis robore cu qua dra remint, soluta atq putraspi adducta.

In ss. et cu aegritudines in alias mutatis aegritudines si dat Au^a hae impe alias aegritudines in alias mutari poci ut pulmonia in pleuritide et e, et letargus in frenitide et e. dicit qs mala ei trao, pleuritidis in pulmonia et frenitidis in lethargu, qm dram desumpsit ex Gto 6 epid. sect 6 Comt ulto ad f. ubi dat pleuritide mali mutari in pulmonia et frenitide in lethargu ... bene mutari pulmonia in pleuritide et lethargu in frenitide cu hoc ... ide Gts 1° aphor. Com 11. in f. dicit pulmonia raro aut nunqua in pleuritide mutari, qm inquit si fuerit mitis inflamao, ... noxiu ps sputu expurgatu, in pcitissimo integim costae spaliantes, strangulat aegru.

Qm dram 1° dubitatu, ... mutao pulmoniae in pleuritide et lethargi in frenitide sit utilis et bona, et impmis uidetur qd n poit ee bona talis trao, qa oes morbi acuti et inflamaoes intine, si recte deant curari, requirunt uirtute robusta ut elleganter dat Gts Lo meth. ... cap. ad f. dicens pleuriticis pineumonicis et sqnanticis et oib. alijs q internas inflamaoes patiuntur, una salute ee uirtu robur, ad tollerandas morbi magnitude usqs ad morbi uigore et ad tollerandas inedia et remedia euacuantia, q ss naria p situm morboru curaoe et qds languet uirtus neqs morbu neqs remedia pot toller-

are

usq. ad iudicatio. lo prius despiciet imponi dicit hipp. 1° proti. S
dicebat, plaudentiu, frenitides lethales ee, dr. q° uirtus
roe p[er] cedentis morbi languidae, quomodo poterit ee bona trao diu
forti morborum si supuenit alius morbus allutus, maxe urge
et uires subastas asportellam

Cui desficulti R. mutaoe pulmonice in pleuritide et
lethargi in frenitide periculosa et lethale ee et uocari bo
et utile qa talis mutao e minus mala in qo sii dixit hipp.
6° aph. 53. delipientiae q cum risu fiunt securiores, ide minus
periculosa qn nulla delipientia e secura ut scribit Gli in com.
et 4° aphor. 25. dixit euacuoe sangins deorsu factu qo sang.
e niger ee bona, hoc e minus mallam, na sentia 21. antecedente
silem deiectione tanqua mala absolute pronunciauerat. Di
cimus mo qd sideraando nam peis ast cum pulmo sit nobilior
pars qm pleura, et subia, cerebri qm tenuis menixe et
cum frenitis semp incipiat a tenue meninge, saluti lethargus a
cerebro, ut Gls affirmat 4° de cais pulsuu cap. 14°. in freni
tide opatitr cerebru et in lethargo tenuis menix, qn eode ex Glo
lib. 4° de psag. expuls. cap. 9° in sp ita uilina e tenuis me
nix, cerebro ut n poet pati aliquie affum, quin dillets cerebro
neq. cerebru 2u eius extimam pom patitr aliqu affum, sine eo
qd coiciatr tenui meninge, et qualis ois huius mia affus sint allutij
et maligni asserunt tn Gls et Au, mutaoe pulmonice in
pleuritide et lethargi in frenitide ee bonas ide minus malas
qa mutatt ca de loco nobili ad lum minus nobile ut de pul
mone nobiliori pleuram et de cerebri subia nobiliori tenui menin

gi.

6° G°

Dubitatur 2° an sit possibile sit frenitidem in lethargum muta
ri et e contra. ratio dubitandi est quia videtur impossibile frenitidem in
lethargum mutari et e contra. cum sint morbi contrarii per primum contra. ut dicit
Galenus 13 methodi 21 cap. et 1° particula commenti 1° et per hoc contra
dicit causas. nam frenitis provenit ex humore billioso et lethar
gus ex humore pituitoso ut dicit Galenus 4° de causis pulsuum cap
14 et 1° particula commenti 1°. et billis in pituitam non potest mutari
maiore autem accepta est conversio quoniam pituita et quod est contrarium scilicet
quod est assumptum non potest inbrudari, nec etiam pituita immediate
transit in billem, sed potius mediante sanguine quoniam, nam dum
magis coquitur pituita convertitur in sanguinem et sanguis
deinde per adustionem sive per putredinem transit in billem fla
vam. Cui difficulti dicitur

Frenitis potest in lethargum mutari tribus modis. 1° quod frenitis non est exquisita sed similis est composita cum lethargo, quem affectum graeci typhomaniam, latini vero delirium lethargicum ut dicit Galenus in lib. de pr(a)esag(iis) medicis, et veteres quod libet per febris delirium compositum cum febre continua frenitidem vocabant, cum ergo talis affectus oriatur ex bille et ex pituita, solet billis coqui et resolvi, cum sit his alteris aptior, et remanet pituita que est causa lethargi, et hoc modo frenitis degenerat seu transit in lethargum. 2° modo potest frenitis in lethargum mutari loquendo de vera et exquisita frenitide, sed quod ff. remedia refrigerantia in curatione frenitidis tam intus assumpta quam exterius applicita, flava billis que erat in cerebro fre nitidis causa sic refrigeratur et incrassatur ut etiam si non mutetur in veram pituitam

mutatio lethargi in frenitidem est res affectu de terior est, attamen tota causa morbi deterior est mutatio freni tidis in lethargum quia billis deterior est quam pituitas sic pariter tota causa est.

Ad grendo illius fram, adgrit tn petuita qlites et sic tales affis solet pdutare, q les a petuita, solebant excitari solu pp petuite q lites, et in hoc sic deb inte pretari hipp 3° allutor 4°. qdo dicit aqua imbelitrs billiosare, et in hoc sic deb intrpretari, Au fen 1ª 4i tracta 2° cap 1° ubi agens de potu aq frigida, ad sacietate, asserit illius intruuntu febre billiosa et sanguinea, degrare in petuitosa, 3° mo post frenitis in letargu mutari, succedendo lethargus ad frenitide hoc mo, cessat frenitis concocta et resoluta illius ca et succedat lethargus, qa excibise potus frigidiorib; et remedijs frids adhibetes, corpore plus iusto refrigerato, solet grari succus crudus sive petuita et ad cerebru transmissa pp illius imbecilitate ex morbo pcedenti, contracta lethargu efficit. pp. qm cum post febres billiosas, succedit febris petuitosa et lethargus solet succedere post frenitide.

At uo lethargus mutatr infrenitide qa petuitam solu mutatr de co ad loi sed qa mutat nam et transit in billem ut uidetr intimuare Gal lib 7° aph. com 42 in fine, q sentia roi dissona uidetr. qa petuita immediate n pot transire in bille et qdo putrescit ut in lethargo solu transit in petuita salsa; dm tn e qd petuita q putredine acquirit acrimonia mordacite et calidite q ss. billis qlitaru qualitati roe, excitat et irritat facultate a(l)tero sublata flaua billis ut dot Gal 3° c prid. sect. 3°. com 48 unde qui admiu qdo flaua billis adgrit qualites petuitosas sed n adgrat illius fram, dicimus frenitide in letargu mutari

Pari vi quod perpetuita adquirit quam liber bellis, dicimus lethargum in frenitidem mutari, etsi non mutatur eius patiens.

In nostro est praeterea ex aegritudinibus quae de uno ad alium transit, sicut lepra. Et constituit autem haec in speciali morborum accidentali dicemus dicens alios esse contagiosos, et alios contagione carere, et connumerat varios morbos contagiosos, dicitur autem morbus contagiosum ille qui de uno ad alium transiens similem morbum producit et sic dicit, lib. 1° de diis feb. 2° cap. dicit morbos contagiosos esse lepram, scabiem, lepetudinem, tabem et febrem pestilentem, et addit periculosum esse appropinquare, et conversationem cum illis, quia similibus morbis affecti, est quod contagio, ut dicit fracastorius lib. 1° de contagione cap. 1° infectio et corruptio transiens de uno ad aliud, sed quia in contagione 4or in universum requiruntur, primum requiritur est quod contagio debet esse inter plura aut saltem inter duo, quia requiritur unum quod primo vitium suscipiat, et aliud cui communicet, contagio namque dispersionem, et conciliationem includit. 2° requiritur primum principium contagionis et est vapor seu fuligo corporis subiecta communicans cum humore putrescenti elevatur 3° requiritur quod vapor seu fuligo sit glutinosa, nam sic, magis adhaeret, et magis et diutius immoratur, et sic magis operatur et laedit ut dicit Aristoteles 7° problem. 4°. ultimo et 4° requiritur corporis dispositio nulla namque causa tam efficax est quod valeat operari sine patientis dispositione seu apte, ut dicit Galenus 1° de diis feb. cap 4° et lib. de causis morb. cap. 2°. actus activorum sunt in patiente bene disposito, ut dicit Aristoteles 2° de anima cap. 2° text. 24

4 requiruntur ad contagium.

Et haec est ratio potissima propter quam in constitutione pestilenti quamvis contagiosa est ut dicit Arist. 1° problem. 1. aliqui tamen non incidant in pestem, ut sunt senes et melancholici, et qui succos habent puros et laudabiles quia maxime resistunt seminariis contagiosis, quia seminaria sicuti semper laedunt aut apta sunt laedere quos tamen laevia sunt et imbecilla leves reddunt affectus et quod corpus non est dispositum ad suscipiendum morbi generationem, sed potius est dispositum ad generationem alterius morbi, tunc solet gravari morbus

nota bus non similis in specie, sed in malignitate, et haec est causa quare aliqui habitantes et conversantes cum tabidis non fiant tabidi

Sola seminaria ... sed aliis morbis corripiantur, et quando aliquis adhaeret aut propinquat homini laboranti contagiosa pleuritide non corripiatur pleuritide sed alia inflammatione aut morbo maligno et contagioso

De pestilentibus morbus contagiosus solet communicari vel solo contactu, vel facta ad distans communicatione. Solo autem contactu ut morbus gallicus qui frequenter ex contactu venereo oritur et scabies, et alii huiusmodi morbi cutanei. Sunt tamen alii morbi qui non solo contactu, sed etiam ad distans communicant, sicuti lepidus, tabes, morbus pestilens, et lepra, cuius contagium tam ingens est, ut referat Jacobus de Partibus in presenti quod non solum habitantes in eadem domo inficiat sed etiam et vicinos quare, inquit legibus sancitum est ut separentur a communi sanorum, et solitarii in campis habitent ut colligi

contactu ... vel ad distans

culla

Celebri historia, qm refert Gal. in lib. de Sufficientia Impirila Cap. 12; et huiusmodi morbi solent ad distans Citra Contagiu Comunicari, qa a corporibus dictis morbis affectis, per expiratione et transpiratione exhalant halitus maligni oc et infecti, qui vim hent comunicandi, et similes morbos gignendi qui halitus aut vapores glutinosi recepti in aere, ipsum inficiunt, et per necessitate respirationis et transpirationis utimur, tale aere infecto. Nam velimus nolimus aere attrahimus, unde homines sani qui distant ab his qui aegrotant affici solent peste aut lue, aut similibus morbis et inter alias inflamationes illa quae oculis obstit Lepitudo dicta homines distantibus per dictam rationem solet Comunicari, quia spiritus rumpe et vapores ab oculis egredientes in aere receptos qui distantes oculos insilire solent, ut posse substitutos in corporis superficiei et nudos immediate tangentes laedunt et simili inflamatione inducunt.

Lepitudo comunic.

Solet etiam Seminarium Contagionis non solum ad distans Comunicari, sed cum sit glutinosum potest recipi in aliquo re et diu Servari, et haec est causa propter quam post aliquod tempus videat morbus reverti, post longum tempus, et quod ad regiones distantes fuit deferatur, Cuius rei quam plurima extant nostris temporibus non sine dolore experimenta; res autem quae diu servant Contagionem solent esse Lana, Linum, Sericum, pellis, et vestis lintea et tella ex his contexta, papirus etiam et ligna rara et Spongiosa, ea non quae frigida sunt et solida dura et spissa, non ita Servare

Solent seminaria contagionis aer preterea servare solet dicta seminaria, maxime cum non habet ventilationem, crassus alteratus et seclusus. Solet ipsum seminaria adducere ex locis distantissimis, ut dicit Gal. 1° de diff. feb. 4° cap. ubi refert pestem illam quam Athinienses invasit tempore Thucididis orta fuisse ab Aethiopia quia venti qui perflaverunt seminaria contagionis quae erant in illa, et conceptum, deferentes a frigidore loco;

9° ~ 7ª Dubitatur tamen circa praedictam doctrinam an detur morbus contagiosus et quod talis morbus nequeat constitui proprie, nam morbus contagiosus consistit in hoc quod communicetur et transeat de uno ad aliud sed morbus non potest de uno ad aliud transire quod non detur morbus contagiosus, maior probata remanet ex praedicta doctrina, minor vero probatur quia morbus est accidens de 1ª specie qualitatis ut dictum est sup. sed accidens non potest transire de subiecto in subiectum quod non datur morbus contagiosus communicabilis. 2° Sic multo maior consensus est ille qui reperitur inter partes eiusdem corporis quam inter duo corpora diversa sed inter partes eiusdem corporis morbus unius partis, aliis partibus non communicatur quod multo minus poterit communicari de uno corpore ad aliud et ex consequenti non datur morbus contagiosus. maior probatur quia omnes partes corporis inter se consentiunt et conspirant ut dicit Hipp. in lib. de alimento quod dicit confluxio una, conspiratio una nam omnia omnibus consentiunt &c. probatur etiam minor, quia tabes quae morbus contagiosus dicitur non communicatur iecori neque renibus nec ventriculo, sibi morbus inductis

partibus

producendo, q° si n̄ transit dispe in pim inuno et eodē Corpore, multo minus poterit transire de uno Corpore ad aliud. 3° sic ea ē lex contrariorum ut sub eodē gn̄e collo centur, sed sanitas et morbus sunt contr. q deñt sub eodē gn̄e Collocari. mīo sic, nulla spēs sanitatis Coīcatr, taliter ut de uno ad aliud transeat, q nullus morbus dēt transire pēt aīs ut experiā ipsa dōt qā sanitas hoīs sani n̄ Coīcatr ægrotantib; hoīs; ita dōt Arist 7° Seet sblem 4° et 2. q. Seet pblem. Io. ubi gnit gn̄e hō ex conuersatiōe et appinquaē, cum hoīe bono et iusto, bonus et iustus effi citr; hō autē æger n̄ redditr sanus cū hoīe sano, nec cū hoīe forti, imbecilis redditr robustus, neqs cū pulcro defor mis redditr pulcher, q° si sanitas n̄ Coīcatr, neqs mor bus dēt Coicari. et q. quīns n̄ dabitr morbus ctagiosus.

4° sic morbus ctagiosus ex pbabita oīa requirit priū et seminariū ad hoc ut Coīcetr, et tale seminariū ē sbligo putri da, seu ua por putridus q° qlibet febris putrida dēt eē ctagiosa hoc ē falsū q. pēt sequella qā oīs febris putrida dimanat ab huore putrido, sed a tali huore elleuantr putridi uapores et dimanant a Corpore febrienti q poiūt p. respiroē et trans piraoē alijs Corporib; Coicari q poterunt aliā febrē putridā efficere, hoc n̄ efficiunt, q n̄ datr aliquis morbus ctagiosus.

5° et ultō sic si daretr aliquis morbus ctagiosus maxi tabes sed hoc n̄ q°. pēt minor qā cū tabes sit malies et totius Corporis csumptio ē morbus immalis q° a tali morbo n̄ poterunt elleuari uapores glutinosi q sint priū seu seminariū

ctagiōis

maior etiam experientia constat, dicimus quod tabes sit morbus contagiosus ut omnes fatentur, quia ratio contagii non est quia vapores glutinosi sunt et alii unde pertendatur, et non datur morbus contagiosus

His tamen obstantibus, dicimus cum Aristotele in praesenti vere et realiter dari morbos contagiosos ut res ipsa et experientia demonstrant, quod clare patebit ex solutione argumentorum et sic ad primum argumentum dicimus eundem numero morbum non communicari sed eundem specie in virtute seminaria, quae dimanat a corpore aegrotanti, et in corpore sano producit denuo alium morbum similem et eiusdem speciei et sic hoc non est migrare de subiecto ad subiectum quod esse impossibile libenter fatemur

Ad 2um argumentum dicimus inter partes eiusdem corporis reperiri generalem convenientiam ratione formae et ratione finis quia infirmitas cadit per formam dicimus animatam tali et tendunt in eundem finem dicimus in conservationem totius, non tamen reperitur peculiaris convenientia inter dictas partes, quae pendet ex materia et ratione mistionis quae convenientia reperitur sine dubio inter partes similes diversorum corporum ut inter pulmonem et pulmonem, cor et cor, cerebrum et cerebrum, et non reperitur inter pulmonem et cor, eiusdem corporis ut diximus, et communio peculiaris est quae maxime disponit ad similes morbi generationes, praeterea quia cum morbus contagiosus est admittendus etiam quod diximus de partibus dicimus est de toto corpore.

Ad 3um argumentum dicit Aristoteles non communicari morbum et non sanitatem quia morbus consistit in motione et sanitas in quiete quia sanitas non movet et morbus movet quae solutio non est admittenda quia sicuti sanitas consistit in quiete et in tranquillo sic etiam et morbus consistit in quiete et in tranquillo motus quia est res facta et permanens et non successiva ut dicit Galenus lib. de differentiis sympt. 1o cap. et sic sicuti datur morbus in habitu et in dispositione facile solubili, sic etiam reperitur sanitas in habitu

et in dispõe, q̄ facte amicitis, tradit etiã Aristes aliã causam diuersitatis q̄re virtus ē consolabilis et non sanitas, et dicit quod uirtus ē bonũ aiæ, et sanitas ē bonũ corporis et bona aiæ poũmus imitari et n̄ bona corporis. Nam interdũ gaudendo, interdũ tristando bona aiæ imitamur, q̄ sanitatẽ n̄ possunt efficere, q̄ sed ideo est n̄ admittitur ĩa gaudiũ et tristitia sicuti intempestiue adhibita morbos inducunt, sic tẽpestiuæ sanitatẽ efficiunt, propterea qa n̄ solũ bona aiæ poũmus imitari et aliq̄ sed est bona corporis. Nã sicuti ab uirtuoso operando efficitur uirtuosus sic est exercitio pinguãre et tactu corporis sani fit sanus. Nã ex amplexu pueri boni hũs, ille q̄ hẽt uentriculũ languidũ aut q̄ paralisi aut tremori patitur solet sanari, q̄ dicitur et alia q̄ sanitẽ ut dictũ ē .i. consistere in temperamento .i. cõpõe, .i. cõe, ergo ea sanitas q̄ consistit in temperamento diuturnitate temporis cũ sit actiua aliq̄ seruatis conditioñ, solet comunicari, nã sicut morbus contagiosus ē ille cuius qualitas mediante seminario corporib; sanis cõicatur, pari etiã rõe sanitas temperamti mediante calore natiuo põt cõicari et halitus q̄ a corporib; sanis dimanant et hæc ē cã q̄re ualetudinarij et senes et q̄ morbos frigidos patiuntur maxĩe iuuenes, ex amplexu pueri boni hũs, Galenus laudat illi in imbecilitate uentriculi. lib. 7o meth. 7o et 5o simp. 6. et hæc etiã ē cã q̄re leprosi et tabidi, maxĩe apetant cũ sanis hoĩb; conuersari, qã experientia illorũ respirore illis utilior ē halitus eorũ prauitus. Verũtamen q̄ respirationis sanitẽ

/// ad hoc ut una magis aut altera minus sit. Coicabilis ē
qa Sanitas cōsistit in moderatiōe, & pportione. & sic ē parū ac
tiua & morbus in excessu, & ita Sanitas n ē efficax ad
hoc ut Coicatr, sicuti morbus. Sanitas uo in spōe & in
ūte, qa n ē actiua n pōt Coicari;

Ad 4ᵘᵐ argū. Dr nunquā reperiri morbū cōtagiosū sine
putridine qa n ē cōtagio, sine seminario & seminariū ē
uapor, dns pmins, q n elleuatr a frigidite sd a calore,
& n a quolibet calore, nā caliditas ignea, sicuti elleua
/// sic absumit, sd dēt caliditas ēē tepida & humida
q̄lis ē putrefaciens q separando, humidū a sicco
elleuat uapores & n absumit, & haec ē cā qre cōstitutiō pesti
lens q maxe cōtagiosa ē ut in plurimū ē tepida calida
& humida qa haec paratissa ē ad pudrini & ad elleuand
inquinamta & n cōsumenda & haec ē cā qre in temporibus
ualde frigidis aut ualde calidis sponte solet pestis lib
re & qmuis putredo reqratr in cōtagione n semp dēt ēē
talis putredo qd cōcitet febrē qa dantr multi morbi cōta
giosi sine febre ut ē catharrus & lepitudo, & qd magis
ē pestis pōt reperiri sine febre ut cōstat ex Hipp. & Gal.
3 epid. sect. 3ª 25. & 55. n tn q libet putredo ē cōtagi
/// osa ut argo satisfaciam qa putredo n dēt ēē leuis & superficia
sd dēt ēē magna & pfunda, & illud qd ab ea putredine elleuatr dēt
ēē multū & lentū & glutinosū, qd cū diu, maneat pōt operari si
bi assimilans qdo tn qd ex re putrescētē elleuatr n ē tale facile
dissoluitr & n ē seminariū cōtagiōis & haec ē cā q re febres

putridae

et melancholicae sit paurum contagiosae, febres vero sanguineae et
petutosae sint magis contagiosae.

Ad ultimum argumentum. Dicitur in tabe duo reperiri, nempe macies et
consumptio et reperitur ulcus in pulmone, seu in thorace ex quibus
macies seu consumptio non contagiatur at vero ex putre in ulcere reper
to elevatur vapor putris et glutinosus, qui corpore cum expiratione
egrediens factus seminarium contagionis et per respirationem ab aliis hominibus
attractus, ditem, afficium in illis inducere valent. Ideo dices ad
per dictam rationem male alicui in praesenti iritat morbos contagiosos connu
merare dentium congelationem sive hemodiam, factam ex eo quod vi
deat aliquis aliquem comedere res acidas et acerbas
in quibus nihil elevatur quod possit esse seminarium contagionis. Dicitur
enim huiusmodi simptomata impropie appellari. Alia in
praesenti contagionem non est alia ratione debet appellare contagium
illud, quod accidit, quando aliquis mingit aut patitur oscitationem
aut pandiculationem, in quibus etiam nihil transmissum, contagiat. Ideo
tales affectiones per similitudinem et methaphoricae contagiosae di
cuntur, sed re vera huiusmodi passiones contingunt ex Aristotele in
sect. proble. 2°. per imaginationem et memoriam. Nam cum huiusmodi
passiones sint distractae, tunc horum affectum etiam si in organo passione tale
fiunt sint praesentes non percipiebantur, postea tamen per imutationem praesente
vel masticantis res acerbas vel mingentis vel oscitantis attendunt
passionem et percipiunt eam seu a ceteris. Vel per sentitur irritatio
facultatis expultricis per dictos affectus excitantis

8. dub. In III. et IV. agritudinem quaedam quae in semine hereditantis
Alia hac in praesenti reperiri morbos hereditarios quae dicuntur hereditarii

hereditarij *ulceratalis* [illegible]

Nam q[uo]libet morbus siue hereditarius siue n[on], sub tribus g[e]n[er]ib[us] relatis morboru[m] [con]tineri; de morbis aut[em] hereditarijs late [et] d[o]c[t]e disserit Doctiss[imus] Mercatus ad fine[m] 2i t[h]omi tractatu unico breuit[er] t[ame]n dicimus q[uo]d [in]t[er] o[mn]ia [et] innumerabilia mala q[uae] uirili h[uius]mo[d]i ho[min]ib[us] subeniunt reperit[ur] aliud malu[m] o[mn]ib[us] alijs grauius [et] defficilius [et] fere in medicabile [et] e[st] hereditariu[m], [con]tractu[m] a primordijs nostris p[ro]p[ri]is [et] a nostris parentib[us] [com]itatum [et]c. n[am] filij parentu[m] n[on] solu[m] bonoru[m] s[e]d malor[um] e[tia]m heredes q[uia] certissimu[m] e[st] habiales morbos parentu[m], transferri in filios [et] reliqua[m] posterita[tem] q[uae] morbi [et]c. eiusde[m] sp[eci]ei [et] solent in hor[um] eade[m] p[arti]b[us] habialit[er] p[er]manentia ita ut raro aut nunqua[m] in toto uitae decursu, ho[min]es desserat, [et] q[uo]d deterius e[st], cum, [con]silia [et] uirt[ut]e [com]ducendi su[m]tes morbos in filios ne potes [et] reliqua[m] posterita[tem]. [et]c. aut[em] frequentiores morbi hereditarij podagra. artritis nefritis, epilepsia, [et] omni[s] cranias tabes, scabies, lepra, [et] si[mi]les morbi [sunt] cutanei, [et] deniq[ue] morbus galicus q[ui] morbi ut dictu[m] e[st] trahunt originem [a] primordijs nostris p[ro]p[ri]is [et] p[er] c[on]ti[nu]a ex utroq[ue] semine cuius magna e[st] uis. Na[m] e[tiam] si semi[n]e n[on] [con]fluat ex o[mn]ib[us] [et] filij s[e]d solu[m] ex certis, m[ater]ia t[ame]n ex q[u]a seme[n] [con]ficit[ur], [con]fluit ex prin-

hi hereditarij [con]tinites [et] [com]po[n]i fieri a fatrice, morbi u[er]o hereditariu[m] temperant ex m[ater]iae disp[ositi]o[n]e.

cipaliorib[us] p[arti]b[us] [et] q[uo]d p[rae]cipuu[m] e[st] in [con]ficiendo residet in semine uirtus fratrix q[uae] retinet effigie[m] [et] si[mi]litudi[nem] p[arti]u[m], iuxta q[ua]m in fatu effingit p[arti]es integras in o[mn]i sanit[at]e, aut uitiosas hoc e[st] cu[m] apt[itudin]e aut disp[ositi]o[n]e, ad suscitandos parentu[m] morbos, q[uo]d insinuauit [et]c. lib. c[a]p[ut] [com]m[en]t[ari]o 2 8. [et] si cu[m] agit de podra hereditaria.

solent etiam contrahi morbi hereditarii ex sanguine menstruo nam si mulier ut pregnans est passa est pleuritide aut aliud grave morbum nascitur filius propensus ad istius morbi gravem, sic etiam si mater habuit ingentem et diuturnam cuiusdam cibi appetentiam aut usum nascitur filius propensus ad talem cibum seu appetitum.

Quod morbus parentis actualis non solet transferri a parentibus in filios, cum ex eo quod talis morbus levitur est impressus sive in dispositione consistit, [illegible] est quod aegrotantes illis temporibus gignere non possunt nisi forte talis morbus actualis frequens in parentibus [illegible] videat propter vitiosam alicuius partis constitutionem morbus autem habitualis sive cronicus solet esse hereditarius ergo quia magis impressus est et quia praestat inducias et habet aliquas intermissiones nunquam parentes generare solent frequentius nisi tamen perveniens morbus in actu sed sola potentia seu aptitudine, ad hoc ut parentis morbus subaliatur, non non coitalis [illegible] morbifica desit non in semine, sed in partibus geniti contrahitur imbecillitas quae quae est dispositio quae disponit ad morbum generandum quod particula fuerit sufficiens [illegible] ad producendum morbum parentis quia quod morbus est materialis ad sui generationem non sola sufficit imbecillitas partis cum ficta illius constitutio [illegible] si haec sufficeret, semper epileptici perpetuo morbo laboraverant, cum semper habeant imbecillitatem et vitiosam partium constitutionem, sed requiritur etiam abundantia humoris [illegible] cum primum in corpore abundat [illegible] a partibus robusti oribus, ad partes imbecilles ut egregie docet [illegible] aphor. Comm. 25. et 6° de sanitate tuenda 13 cap. in principio. unde sequitur quod toto eo tempore, quo corpus est purum et a cremetis e[illegible]

mixtionem ad tradendi morbos hereditarios

tionis

Juvenibus liberi ñ gravantur p̄dicti morbi et haec ē cā q̄ re bu-
iusmi morbi possint impediri q̄a stra instituta victus ratione
et aliis remediis idoneis adhibitis pōt impediri abundantia
humoris superflui ergo quam non solent actu apparere nisi g-
nari contrahi huiusmi morbi cū si pūs materia et habitualis
contracta fuerint imbecillitas aliquibus a primordiis generationis fetus
contrahat imbecillitatem et vitiosam pūe constitutionem solum contrahit
morbus hereditarius in potentia. deinde tractu temporis cum accrescunt
humores et redundant manifestatur morbus actu et fit tabif-
cus actu, filius tabificus, q̄ solum antea habebat, a patre
et dispōnem ad tabem, quo uo simul in utero matris abun-
dant humores vitiosi non solum pōa sed actu contrahit morbus here-
ditarius et haec ē cā quare alii infantes nascuntur cum lue
galica infecti et aliis morbis ergo non repugnat dari morbum
in actu ab utero contractum ut constat ex Gal. lib. de diff.
morb. 7 et q° casp.

In ss. et s. egritudinum quidam sunt gnales et p̄ huius du-
intelligentia dicendum ē q̄d Hipp. in lib. de flatibus et 2° de nā hūm
2° et 1° allat. q°. dicit reperiri morbos particulares et
morbos comunes quos gnales vocat Avi. in pr̄ti
particulares morbi vocantur dispersi et disiti, q̄a dessimi-
les affligunt, et dicti ss. sp̄e et in cā q̄ morbi a grecis
dicuntur sporadici, sumpta similitudine ab insulis q̄ in mari
atlantico quas sporadas vocant et inter se distant et sunt
multe et disitae huius autem morbi particulares sive di-
sitae trahunt originem ex victu et rone victus non solum

libe

et potius intelligimus Sed somnu et uigilia, Labores exercita
oes et otia, balneu, usu ueneris, inter studiu et sitia
ut annotauit Gal. 3° epid. Sect 3a Com 4° et 2° de na hua
Com 2°. et Cum singulis hois sua sit peculiaris uiuedi
rao hec e ca qd dissiliter egrotent, na uno et eode
tempore, hoes diuersis morbis afficiuntur quoru morboru
cam peculiare e uictu testatr hipp. 1° de na hua tex. 3
in fine dicens at ubi diuersis eode tempore morbis hoes
afficiuntur, suus cuiqs uictus sibi controuersia ca e, &

Morbi aut coes seu uulgares illi dicuntur q in eode tem
pore aut eade temperatura, oes hoes aut plurimos corripi
unt, promiscue et sine delectu, Na non minus iuuenes
qm senes aut pueros et n minus feminas qm uiros
neqs minus pituitosos qm biliosos sanguineos aut mela
cholicos neqs minus hos neqs minus illos q hoc et illo
uictu utuntur, neqs minus q multu qm q paru laborant
et huiusmodi morbi coes trahunt originem ex coi ca
q talis e aer, cuius usus maxe e hoim coes e illius n p
petua atractioe utimur ut elleganter dixit hipp 1° de na hua
Text 3° cu dicit qdo ab uno morbo multi hoes corripiuntur
eode tempore cam ad id qd coissimu e et quo magis
oes utimur, referre opt, e aut hoc spus et aer, que
spirando atrahimus et morbi uero coes dicuntur a Gal.
in proemio lib epid. in Endemiu, et Epidemiu seu epidemi
cu

Endemius morbus ē ille q̄ seqt̄r nām aut regionis aut aetatis aut stitutiōis ut dīt Gal. 1° alim̄ℓ ℓ° ē huiusmi morbus endemius a latinis vandbis vocatr collectaneus regionalis publicus, ē vernaculus q̄ morbus quo uis tempore ē quo uis anno in aliq̄ regione abundat ē invalescit quā sequit nām regionis ē dīt S. petri ē regionalibus de qq. morbis agit hipp in lib de aquis aere ē lōcis ē in lib 3° aph. ē cū triplex sit indicāo q̄ sumitr ex aēre ut dīt Gal. in lib q° meth. cap 5° in fi ......rū ea q̄ sumitr ex regiōe ē illa q̄ sumitr ex pte .... statu seu stitutiōe ē illa q̄ sumitr ex anni tempore merito igitr regionales morbi dicuntr ab aere pendere ē sic in regione considerata imutatio aeris q̄ nascitr ~~q̄ nascitr~~ ex eo qd lōcus siue ciuitas sit iuxta mare aut iuxta fluuios aut montes aut longe distet, considerari etiā qd sit orientalis aut occidentalis aut meridionalis aut septentrionalis aut qd sit huic l. illi uento expositus considerari etiā qd sit in lōco sublimi l. in loco infimo stituta, considerari etiā qd terra sua sit sulphurea, l. petrosa, aut salsuginosa l. paludosa ē demū considerari ... uictus ē uiuendi ... tali regioni.

Epidemia — Morbus aut̄ epidemicus ē ille q̄ trahit originē ex pte coeli statu, pter nām ē uitioso, ē ideo, in aliq̄ regione l. in aliquo populo aliquo tempore abundat ē inualescit, ut qdo ... pter aeris imutaāo pter nām ualida ē ē diuturna, ē uocatr hic morbus epidemicus a graecis a latinis uo morbus popularis seu uulgaris quā grassatr p populū siuē p uulgus

de qq. morbis agit hipp. in lib. epidemia siue de morbis
uulgaribus. et in lib. 3° aph. usq. ad text 20. et in quibus
dicit mutatio aeris primaria est causa morbi popularis sed debet esse
ualida et diuturna ut constat ex hipp. 3° aph. 8° et ex
Gal. 3° aph. com. 14. quando autem morbus popularis malignus
est et pestiferus plurimos interficiens dicitur pestilens unde
pestis epidimiae est pernitiosa ut dicit Gal. 3° epid. sect. 3° com.
20. et sic morbi pestilentes sub epidemiis et popularibus comprehenduntur, et hac ratione nullus liber de peste fuit descriptus ut
dicit Gal. 1° allut comit 9. et sic morbus pestilens est
morbus communis, popularis, perniciosus et contagiosus. immutatur
enim aer a tempore anni quod deuiditur in 4or partes quae anni
tempora uocamus et ideo aer diuersam habet temperaturam
prima iuxta accessum et recessum solis aer diuersimode alteratur
a sole. et sic uer dicitur temperatum quia tunc aer temperatus
existit et aestas calida et sicca quia tunc aer calidus et siccus
est et auctumnus dicitur siccus et in actiuis in aequalitate temperatus quia haec est tunc aeris temperies, hiems frigida
et humida quia tunc aer talis existit quia humana corpora
immutantur in temperamento iuxta mutationem temperamenti aeris
ambientis ut dicit Gal. 4° allut comit 2° et quia temperamentum
corporis multum facit ad humoris generationem et abundantiam haec est causa
quare hipp. lib. de natura humana a text 33. cum sequentibus docet
uere sanguinem acrescere aestate flauam bilem auctumno melancholiam, hieme pituitam abundare et sicuti in uere acrescit
sanguis

sic humores crassi qui erant congesti propter frigiditatem hiemis adveniente vere funduntur et liquantur, et ideo morbi qui fiunt ex plenitudine et ex humorum fusione, peculiares et familiares sunt veri de quo agit Hipp. 3° aph. 2°. Et quia aestas multiplicat billem flavam et exurit humores morbi billiosi et qui generantur ex humoribus adustis familiares sunt aestati et quia auctumnus facit abundare sua temperie succum melancholicum et servat etiam humores billiosos qui geniti fuere in aestate et non dissoluti ideo et morbi melancholici et billiosi familiares sunt auctumno et quia hiems sua temperie facit abundare pituitam et fluxiones mo bilitat, comprimendo poros ideo tunc generantur morbi pituitosi et destillationes et fluxiones ut docet Hipp. 3° aph. 21. 22 et 23. et omnes huiusmodi morbi cum dependeant ex immutatione aeris a certo anni tempore facta dicuntur communes cum communem habeant causam.

Sed 3a propositio contra dubium 1. morbi communes non minus proveniunt ex victu quam ex aere et morbi etiam dispersi seu particulares possunt ab aere provenire quia Hipp. in lib. de flatibus postquam docuit duplex esse genus febrium alterum commune alterum particulare affirmat utrumque genus febrium ab spiritu seu aere dictari ergo omnes morbi tam communes quam peculiares ab aere proveniunt. Cui dubio Respondetur verum esse aerem omnium morborum esse auctorem verum non excludit esse communem ad generationem

morbi factis

cõiũ & peculiariũ seu dispositorũ. Nã in grõe morbi
cõis, solus aer ẽ cã, immutatus à cœli statu, in grõe
ṽo morborũ particulariũ, concurrit aer, licet causa cũ
cibo & potu & nõ ẽ cã priãtis sed potius cibus & potus,
Nã aer ingreditur intra corpus, non solũ per inspirationẽ
& transpirationẽ sed per os simul cũ cibo & potu ut ostendunt
ructus post assumptionẽ cibi & potus, q calefaciendo
infrigidando exsiccando, & humectando, alterat organa coc
tionis & disponit ad grõe huius alterius sũms.
Hic 2º morbus cõis ẽ qñ hẽt cãm cõẽ, sed cã cõis nõ in
solo aere consistit sed in cibo & potu & in aliis quẽ morbi
cõis ab alia cã pter aerẽ possunt pvenire pcipue cũ
qñ interdũ urgente fame & necessitate tota civitas aut pro
uincia aut exercitus, cogitur comedere frumentũ vitiosũ
aut putre aut aliud simile & urgente siti cogitur bibere
aquã vitiatã, & tunc oẽs hoẽs in eundẽ cõẽ morbũ in
cidunt, & similiter ægrotant ut pẽt cõi experientia & dõt hipp
& sic hipp. 6º epid sect. 4ª. 13º. dicebat grassante
fame q leguminibus vescebantur imbecillitabantur crura & q er
bum comedebant genua dolebant & Galenus in lib. de cibis
boni & mali succi cap. 1º in p. dõt sed ea pestis q suo tẽ
pore, corripuit plurimas regiones imperio Romano subiec
tas initiũ habuit ex anni sterilitate qñ pp annonæ
defectũ & caritatẽ hoẽs vescabantur vitiosis alimentis,
& Iº de diff. febr. 4º agens de febre pestilenti q morbus
ĩ cõis dõt excitari pp alimenta suapte nã vitiosa & in pemio

de morbis vulgaribus in p. reducit Gal. ois morboru cas ad
ea q. offerunt q. lia sunt cibi et potus s. medicam[ta]
oia. ss. cibus et potus s. med.ta s. ad ea q. extrinsecus occurrunt
sicuti e aer e balneu, s. ad ea q. efficiunt s. uti e exercitiu
et labor, uitae studiu usus ueneris ai affus somnus et uigilia
aqq, inquit, oritur morbus cois q.o n. ex solo aere, sed ex mul
tis alijs caus post oium, cu

Cui sbj dij cum Gal. dia in genere de morbis vulgaribus fft aer
ambienti dicendas ee alias cas cois coium morboru, sic coe usum
cibi et potus cois labores et alia. morbi tn q ab ijs cas oriunt
ss. infrequentes et cognitu faciles; qo tn ab mutatae aeris ambientis
frequentes, oriuntr morbi ut Gal. ibi dit, et n. ss. cognitu faciles, qu
siue qdo dimanent ab aere immutato in ppria substa et ingre
namtis infecto, aut alterato ab aliq maligna influentia
ideo hipp. 1o prog 4o dicebat et siqd diuina in morbis est
illius quoqs opit ediscere puidia et 3o prog 38 papit obser
randu ee impetu morboru vulgariu, aeris dispo, cognoscenda
et ad illd qd adducebat de febre pestilenti dij febre pesti
lenti incipere ab allimentis corruptis et praui succi qa eni
roe accendit in multis hoib. febris maligna deleteria
et stagirosa plurimos interficiens, q aere unius corrumpit et ss.
aeris corruptioe, reddit ia illa febris cois q antea erat parti
cularis et haec e rao potissimo qre in anno sicco, putredini o
petti q. soleat morbus pestilens inuadere, qa cu sit ste
rilis et desiant allimento coguntr hoes urgente fame
allimentis praui succi nutriri ass. oriuntr qn plurimi morbi ma
ligni

Inti silientes & ꝓ multitudinē ægrotū q perunt & uapores ab ipsis ægrotantibꝫ ingredientes, Corrumpitur & inquinatur aer & sequitr status pestilens nō à cā superiori, sed ab inferiori.

Obij 3° morbi oēs q sequuntr anni tempora cū ꝓueniant ex mutatiē aeris ut dictū ē Coīs dent uocari, 3ª tr̄ otīs 1° epid sect 1ª

Comit 2° affirmat experiā & rōe dedisci se, qd qdo anni tempora ꝓpriā seruant nām, l. uti in anno cōstanti neqꝫ pestē neqꝫ morbū uulgarē tunc poēe grari, sd oēs ēē dispersos uel tās Comites qm morbi q sequuntr anni tempora q̄ coēs sūt ex uictu ꝓueniunt

Cui obij Dr morbos familiares singulis anni temporibꝫ ex uictu ꝓuenire. Nā natus temporū sullestio & qdo tempora conuenīē sibi nām seruant, l. uti in anno cōstanti, si bona uictus rōe hoēs utantr, neqꝫ pestis neqꝫ morbus uulgaris qn imo neqꝫ morbi dispersi seu particulares solent accidere, nisi corpora fuerint insalubria, q ab intro, parata sūt ægrotare sed ꝓueniunt morbi ex uitiosa uictus rōe fra qn & spēs morborū dimanat ab anni tempore qn illius rōe disponitr corpus ad huius l. illius humoris grōe unde qd generetr succus uitiosus ꝓuenit ex cibo & potu qd aūt sit su cus uitiosus sit, l. flaua bilis l. pituita aut melan cholia aut sanguis uitiosus hoc ꝓuenit ex anni tempore ut notauit otīs 1° epid. sect 1ª cito, idem dīn ē de nāis & ætatibꝫ qa cuilibet nāē & ætati reperiuntr

morbi

morbi familiares ut dicit Gal. 3° aph. à sentia 24 cum leg
ibi; in qq. morbi ex aititio uictu proueniunt, spã tñ et
species morbi dimanat a nã et etate qm qlis ē nã et
etas, talis ē species morbi et quod anni tempus cum cum nã
et etate magnã ui hēt ad hoc ut greta hec I. illa
species morbi unde constat quo mō morbi per sequentis
anni tempora quodam mō cōes, et quodam mō dispersi,
siue particulares possint uocari,

§ In obstinatis morbis capitis. Debes preterea scire quod mem
brorū debilitas complexionis sequi malitia, et raritate
texture corporis. Proponit Aũ hac in re quam ... celebri
propositione sed quod uirtutis imbecilitas intemperiã se-
quitur aut texture raritē, qm propositionem desumpsit ex Gal.
lib. de diff. morb. cap. 5° in fine ubi agens de Imbecilita
uentriculi affirmat prouenire, l. ob intemperiã uentri
culi, l. ob meatus dilatatos. docuit tñ idem Gal. 4° meth.
cap. 2° uirtutis imbecilitē, non aliq qm libet distemperiã
sed eã quę immodica ē et ualentior extit inquiũ sum
idem Gal. lib. 3° de symp. caus. cap. I° ante finē di
cebat ob immodicã intemperiã imbecilitas cē cam, et lib.
2° aph. comm. 20 in m. dicebat ob immodicã intemperiē
uirtutē operões dissoluere, et qm uis quelibet facultas re
quirat peculiare temperamtū quo maxe gaudet perficitur
et corroboratur, in sola qdo ã intemperiã modū excedit

dissolui

Dissoluit uirtuté 2° est qdo ꝑpriũ temperam.tũ quo maxẽ solet gaudere nimis excedit qa tunc est dissolutio ⁊ im becillitate, ⁊ licet hoc sit cõe õi intempẽrie qd uirtuté dissoluat tñ ẽ maxĩa maxẽ cõit, intemperia frigida 1° ꝑ gna de complõe medicam.toru cap. 4° inf. ⁊ rãõ ẽ qa cor rumpit calore quo oẽs uirtutes maxẽ indigent ad operandũ ẽ .n. caloris actio õibus facultatibus maxẽ utilis ⁊ nãria ut dixit Au.a fen 1.a 1.i doa 6.a cap 2° uirtus aut; seu facultas q tenus ẽ aĩe põa n̄ põt languescere seu imbecillitari 2° rõe organi quo indiget ad operandũ q libet namq3 põa re qrit organũ peculiare, in quo ⁊ cum quo exerceat suas opertões ⁊ qdo uitiato organũ dicimus facultatẽ laedi in quem sũm dicebat Aritel lib. 1° de aia 4° cap. si senes hãret oculũ iuuenis uideret sicut iuuenis in iuuẽtu te qa in iuuentute retinet oculus ꝑfectiõe disp̃ões ⁊ ideo tunc ꝑfectior uisio fit, in senectute aut; oculus dispõẽ retinet pẽs imꝑfectiores .S. ideo imꝑfectior fit uisio n̄ rõe aĩa 2° rõe organi organa uõ qq. aĩa põa indi get ad operandũ .S. tempẽries uitiis conformas q uirtute ꝑficere monuit Gal. lib. artis med. cap. 2; tot. n. .S. uitiorũ gra cal bis ꝑ nãm ꝑficiunt, ⁊ cum uirtus sit actiõis cã ⁊ p̃riũ illa opta dispõo q indiget ad operandũ, dicitur robur ꝑfectio uirtutis contrariu uero mala dispõo ad agendũ dicitur imbecillitas ⁊ uitiositas illius ut dixit Gal. 1° de cãis puls. cap. 2 ⁊ hac comodo aut in comoda dispõo dimanat ex temperie, conformatõe ⁊ aliis inter quas dispõis.

Inter quas dispões, temperies plipue disponit pts ad actiones efficiendas qa eadē ē cum calore natiuo et ē effectiuu reliquo dispões, nimiru in osformaõe et uite, n efficia et ideo sint de l. uti caa sine qq n ad agendu et sic minus plipua licet ita nãria et hoc ē ca potissa pp qm Gal eentiã facultes in solo temperamto statuat et n in osformaõe, neqz in uite 1 de Sagaõe expulsib. 4 cap. in primis morbis et lib. 3o de lis cap. 7 in m. et dedisastis &. et pp hanc rõe idem Gal 3o d simp. caus cap. 1o affirmat, qd qdo laditr temperies alicuius pts tunc eentialiter laditr uirtus et pp morbos opis et uitis, n laditr uirtus eentialiter, sd solum impediri operandu, et qm temperamtu spu. (qd ē idē cum calore natiuo spu, et qd ē instr. coe oium actionu) n pōt oseruari sine sanguine et spu hac rõe Gal 12 meth. 5o cap. agens de syncope dicit, uirtus eentiã n in solo temperamto spu osistere sd etiã in sanguine et spu, et hoc pp qm tm ea õia q euacuant, et dissoluunt, sangui et spum euacuant quo uis mo eoru gliter eentialiter uirtute dissoluere dicunt ut Gal eo loc. dot.

ē q. Dubitat Gal 3o de pragaõe expul. 2o cap. agens de pulsu magno ualido et uehementi q signat uirtute robusta, quo mo in febribz ardentibz et sinochis in qqz ē maxa intemperies in corde et uniuerso corpore sit poibile reperiri pulsu magnu et uehementem. rão dubitandi ē qa si tunc uirtus ualet qdo pts sr temperatae, qdo sr ualde

intēperatae

ut in p̃dictis casib(us) n̄ d(ebe)t vallere s(ed) p(oti)us debilitari &
p̃s ẽt(iam) Au(icenn)a ꝑp(ri)ẽ & Gal(enus) locis citatis, aliter n(on) immodilla
intemperies n(on) ẽẽt debilitis cã; Cui defficulti, r(espon)det Gal(enus) dicens
aliud ẽẽ incalescere & aliud incaluisse, hoc ẽ intemperiã,
calidã, aliã ẽẽ fientẽ & aliã ẽẽ factã, & delic(et) Intemperia
facta imbecilitis ẽẽ cam, intemperiã ũo fientẽ, uirtutẽ n(on)
dessoluere s(ed) tn̄ irritare, iuxta q(uo)m ro(ti)o(n)e eodem Gal(enus) in lib. 5 ret(ardat)is
cap. 7° in m. agens de inflamãõe Iecoris affirmat, inea uir
tuti Iecoris n(on) ladi eentialiter, q(uonia)m n(on) ẽ Intemperia facta s(ed)
fiens, rão huius ẽ, q(uonia)m in intemperia facta, temperies nãlis eius
sa, ẽ ã nãli statu undiq(ue) & 2ᵘ oẽs p(ar)tes, tam maiores
q(uam) minores, q(uonia)m sub(it)o aequaliter & uniformiter, p(ar)tes p(er) intempe
rata. ut d(ici)t Gal(enus) lib. de inaeq(ua)li intemp. Cap. 5° & 6° at
ũo in intempiria fienti nãlis temperies n(on) ẽ oĩo eũrta
s(ed) adhuc retinetr, aliq(ua)liter in aliq(ui)b(us) p(ar)tib(us), q(ua)s uirtus agere
p(otes)t; s(ed)

2ª p̃dictã oĩõ obij. 1° q(uonia)m idẽ Gal(enus) lib. 1° de diff(erentiis) feb.
cap. 9° in p° agens de febri ethica affirmat q(uo)d in p° seu
in p(rim)a illius sp(eci)ẽ uirtus nil passa ẽ, s(ed) in febri ethica inte
peria ẽ facta & aeq(ua)lis & tn̄ uirtus n(on) ẽ languida. q° ladi ali
qua intemperia facta n(on) ẽ cã imbecilitis. Cui obij. d(ici)t in febri
ethica semp(er) nãm seu uirtutẽ languescere in 1ª tn̄ sp(eci)ẽ ethica
pauru languida ẽ uirtus & in 2ª magis, & in 3ª sp(eci)ẽ extre
me languida ẽ q(uonia)m febris ethica intemperia ẽ calida &
sicca facta & magis ladit p(er) siccitatẽ q(ua)m p(er) calorẽ, q(uonia)m sicci
tas, c(on)seq(ui)tur c(on)sumptiõẽ humiditatũ & in p(rim)a sp(eci)ẽ exigua facta ẽ

c(on)sumptio.

Et ideo virtus fit patitur aliquid essatu dignum et momentaneum, in reliquis non ergo ad obj. Cum dissumptio humiditatum sit maior, et essatu digna; tamen est evidens et magna imbecillitas et in hoc sensu debet interpretari Galenus 1° de diff. feb. c. 9° quando dicit, in principio ethice virtutem non posse, hoc non habere imbecillitatem essatu dignam.

Obj. 2°. credendum Galeno lo meth. cap. 2°. in fine ubi dicit in primis diebus morbi, virtutem constare semper nisi in valde senibus et in similibus victorum corporis habitu. Nam hi omnes cum febre aliqua acuta corripiuntur, viribus evidenter dissoluuntur et haec febris acuta non est intemperies facta, sed fiens quia in temperie fiens potest esse cum imbecillitatibus virtutis confirmatur haec obiectio quia idem Galenus lib. lo meth. cap. 8° agens in naturis calidis et siccis affirmat quod cum primum huiusmodi febricitant, sive febris sit intermitens sive continua statim dissoluuntur, viribus et periclitantur de vita ut constat ex illa celebri historia illius iuvenis bellioris qui febri 3ana sinopali fuit correptus, cuius meminit Galenus lo meth. cap. 3°. et isti omnes huiusmodi aegri ante adventum febris viribus valebant et cum primum febris invadit non facta sed fiens, vires dissoluuntur ergo non est necessaria intemperies facta ad hoc ut vires dissoluantur, et confirmatur ulterius haec obj. quia quotidie experimur per febres malignas et pestilentes quae quidem non sunt factae sed fientes, vires evidenter dissolui propterea cum etiam si magno cibi fastidio premantur, cogi debent ad ciborum assumptionem, ut vires reficiantur quia qui sic se habent, et viriliter agunt

et comedunt

Solent liberari ut elleganter dixit Au.^a fen. 1^a 4^i tract. 4° cap. 4°. de curatione febris pestilentis, quod prius declaraverat Galenus lib. 3° epid. sect. 3^a com. 1° ... non semper variata intemperantia facta ad hoc ut vires multum et essentialiter dissoluantur.

Cui ... ex famosis ... in ... speciebus ... dissol- vuntur non per intemperiam factam equalem et uniformem, sed dissoluun- tur potius per defectum sanguinis et spiritus ... quod saepe accidere solet quia ut sup. ex Galeno 12 meth. 5° cap. retulimus ... essentialiter non solum ... intemperamento ... existit sed ex insangui- ne ... defectum deficiunt eius vires, sine inte- mperantia facta ...

Isti dictas essentiales morborum divisiones quas Au.^a in ... refert ... et alia multa quorum cognitio valde utilis est ... quod morbus aut est intermittens aut continuus aut ordinatus aut inordinatus et erraticus, ... quod sit equalis ... in equalis ... factus ... fiens ... in sua ... dispositione aut quod morbus sit exquisitus ... spurius sive nothus aut acutus aut cronicus aut magnus aut parvus aut simplex aut compositus, de quibus ali- bi a nobis latius disputabitur, ut huic capiti finem et doctrinae im- ponamus.

Doctrina 2^a fen 2^a lib. I.

Cap. I.^{um} de causis.

Ex tribus rebus ... nam in corpore reperiuntur morbus scilicet causa morbi ... simptoma ut dictum ... a nobis cap. I^o doctrinae I^a ... de morbo satis dictum est I^a in hac 2^a doctrina ... isto cap. I^o de morborum causis verba facit Au.^a ipsas in tria genera sive in tres species dividendo, nimirum in eam

externam

In antecedente et in coniuncta et de unius cuiusque causa natura et essentia agit in toto hoc capitulo.

Causarum ... maiori intelligentia nostri nil dignius aut praestantius medicis evenire potest quam ... medicinam curativam exercere dicitur ... causam morbi, plenam et perfectam habere ... quandoque in arte medica nil potest doceri quod ad ... pertineat, morborum causis ignoratis ... causam ... multi morbi curantur ... diversa ... remedia ... administretur ... cognitio ... ignorata ... indoctum superat, quia doctus morborum causas ... indoctus vero ... causas ... casualiter ... remedio comprehendere ... medico iudicium ... causarum particularium, quae ab illis ... cognoscere ... nisi peritissimis medicis ... lib. 6° ... 5 comm. 27. ... et 2° de naturalibus facultatibus cap. 9° ... morbi causa ... Galenus lib. de diffin. sympt. et lib. de causis procatarcticis capp. 1° ... nam morbum praecedens ... efficiens eandem definitionem tradit Galenus multis ... in locis.

Duplex autem reperitur genus causae morbi ut dicit Galenus in lib. de causis morbi cap. 2° ... et lib. 1° meth. cap. 8. ... et lib. 2° de ... comment. 1° et 5° ... genus causae constituit causam procatarcticam externam.

Primitiva procatarctica, manifesta, evidens, aut occasio et
huiusmodi causa definit a Gal. in lib. de caus. morb. cap. 1.
ad fin. dicens causa externa est quae extrinsecus adveniens vehe-
menter aliquid corpus permutat quae quidem deinde non videtur, circa de causa
externa seu manifesta quam Gal. in lib. 2 meth. cap. 2° et 1°
ad Glauc. cap. 2° agens de causis externis et manifestis
reponit in earum ratione animi affectus, labores corporis, somnum et
vigiliam quae tamen non ab extra proveniunt. Aliqui tamen in praesenti
constituunt discrimen inter causas manifestas, antecedentes et con-
iunctas dicit quod causa antecedens et coniuncta sunt corporeae quae con-
sistunt in iis quae constituunt corporis substantiam, at vero causa ex-
terna est incorporea non quod non sit corporea at vero causa externa
est quod externa existentia corporis atque est et quia anima est aliud
a corpore animi affectus qui proveniunt ab anima vocantur causae ex-
ternae. Verum cum Gal. 1° ad Glauc. cap. 2° et 13° meth.
cap. 5° inter causas externas reponat bubonem, quod excitati ex
ulcere aut dolore manus aut pedis quia bubo neque provenit ab anima
neque ab extra, sed affectus corporeus est in intemperamento et confor-
mationi consistens, merito alia via procedendum est dicendum quod ratio
et natura causae externae manifestae seu primitivae consistit in hoc
quod sit certa et evidens nulla indigens coniectura ad sui — Definitio causae externae.
cognitionem sed ita manifesta est ut res externa quae sensibus
subiiciatur, et ideo quaelibet causa procatarctica aut manifesta
externa vocatur, et exempli gratia quod bubo quod excitat febrem diariam con-
citatam, satis manifesta et evidens causa est externa vocatur

Quintum genus causarum occultarum a diis sive daemonibus quae su-
dicitur, quae in nostro corpore desistit. Fuit §. quarto et ex-
crementa, Avicenna [illegible] in Paradoxis, affirmat quod non haec causa super-
na occulta et solum medicis cognita, est sive addita a Celso
vocata in primis suis operis quod non solum morbos gignit,
sed eos auget et servat, ut docet [illegible] in lib. [illegible] Iul. anni
cap. 6.o quorum variatur quam plurimis dedit occasionem ut
existimarent multa alia reperiri causarum genera praedicta.
Advertere tamen oportet quod affectus sive morbi
qui proveniunt a causis externis, sive manifestis
solent esse parvi, et leves et non multum impediunt quia
causa externa cum sit recens, et non maneat sed statim
abeat non fovet neque auget morbum, quam rationem
Galenus promet [illegible] S. c. 3. docet a causa externa cum non maneat
non est sumenda indicatio curatoriam, neque
in curatione affectus ~~necesse sum~~ neque quam praecaute.
sed solum conferre ad curationem morbi quod latet
quae ut Hipp. in Epid. sectione 2 dicebat occasiones
esse considerandas unde morbi inceperint, quia
causa autem vehemens et praeternaturalis eiusque morbus non solet
consistari a causa externa sui vi sed propter morbosum
apparatum corporis, quae quando dispositio morbosa
completa, et advenit aliqua causa manifesta
illa causa non committat illum morbum sed solum
manifestat, et deinde auget morbum iuxta prae-
parationem morbosae dispositionis, ut docet
Ga

Gs. 4 pautorum ca m. iij et 1 de different. febr.
7 et 1 epidemiorum sectione 4a com. 19 in Hist. a Sle
ni, et hoc in casu ca externa ait Gs. non debet
vocari ca sed occassio. Caa vero antecedenti
seu continenda sive interna potiss.a sumi indi
catio, et ad cognitionem et ad curationem affectus siquidem
curatio affectuum ab hac exordienda est, ut prae
cipit Gs. Lib artis medicinalis c. 89. cum inquit ut
unamquamque earum quae efficiunt causas resciendam
inquit et 1a eiusdem libri methodi cap. in primis ver
bis cum diceret quod qui febrem curare volet ne
cesse est putredinem inhibeat et 1a, quoniam sed perfe
tione ca febris est, cuius ducta non est, quod in
possibile est affectum curare manente caussa
unde natus fuit affectus ipse. Unde a caussa re
mote curatio incipere debet, quis in proprie
dicatur caussa curari, praecaveri in solus caussa
ut docet Gs. 4 meth. c. 3. ubi affirmat caam remo
tionem potius ad providentiam idest ad praecau
tionem pertinere.

Est tamen inquisiti celeberrima quaestio de caussa
continenti. V. videlicet in morbis detur caussa
continens etc.

Utrum detur caussa continens
In morbis

Ratio dubitandi est etc. Aut in quae constituit

Triplex quoque caussarum sit enim procatarcti-
cam, sive externam; et antecedentem seu con-
junctam; et per coniunctam solent omnes fe-
re intelligere continentem, quam quaestionem
Latissime disputarunt Interpretes, in primis et insig.
Galenus in lib. de caus. morbor. et in lib. 1. de loc.
affect. c. 2. et in aliis, eam praecipue pertrac-
tat Vallesius 4. de caus. sympt. c. 3. et S.
Lommius commun. c. 3. et Latius lib. 6. enarra-
tionum medicinalium 1. et Fernel. 1 Patho-
logiae c. 11. Argent. 1 de morbis 9. c. et in
arte med.a Paginas 80. et latissime omnium
Joannes Philippus Ingrassias de tumoribus prae-
ternaturam lib. 1. thomo 1o pag.a 43. Joannes
Langius in epistolis medicinalibus pagina
13. Nicolaus Vietus lib. 1. theorica me-
dicinae. fol. 68. Marcus Antonius Montisia-
nus in suis quaestionibus a 3.a usque ad 9.as
Cardanus 1. contradictionum tract. 5 contra-
dict. 14; Vega 3. de arte medendi c. 2. et
Vallesius 4. controvers. 3. c. et denique doctissimus
Thomas Rodericus 1. de locis. c. 2. et alii in-
numeri authores quorum unusquisque fere pe-
culiarem det opinionem etc.
1o loco pro explicatione tt. quaestionis notandum est
ex G.o in lib. adversus Julian. c. 6. hoc nomen
co continentis fuisse ab Athenaeo inventum
qui

qui credentes dari corpus penetrabile existimabant, nil invenerunt nato poste constare, et sua firmorem consistere, sed omnia indigere alio de nuio ri corpe ipsa continenti quod omnia penetrate facta ipsa sustineret, et conservaret quod quidem continens corpus. cum continentem appellabant, at ut Erasistrati sectatores nomen causae continentis detorserunt ad caussam quae posita ponit effectum, et ablata aufert, de qua ea debet interpretari Galenus lib. 1 de loc. 2. c. in fi. id enim quo tangente afficimur etc. 3° di caussa continens improprie et per abusum de caussa quae sine medio aliquo effectum producit efficiens dicta, Haec autem est caussa coniuncta et immediata ipsi morbo, quae autem continens dicta fuit ab Arabum schola, ea continentis nomen ampliando. ex quibus eo continentis acceptionibus sine dubio sm 1am acceptionem non est concedenda caussa continens. quia praeterquam quod figmentum apparet bona philosophia repugnat dari corpus penetrabile, in 3° accepta (quae impropria est) nemo dubitat dari caussam continentem, quia in omni effectu producto semper datur caussa coniuncta, et inmediata illius, et sic in hac significatione debet caussa dari in morbis, quae ipsos in

Continens e q posita ponit effectus et q ablata aufert eius

producat, de 2° quod accepte debet intelligi

pro praesenti quae quidem dicit caussam continentem meo

quae posita ponit et quae ablata aufert

effectum &c.

His suppositis dico 1° in hac 2° acceptione dari caussam continentem. probatur grauissimorum hominum authoritate ad quam immediate sequentibus rationibus, et authoritatibus probatur.

1° quia caussam continentem videtur admittere Hippocrates 6 epidimiarum sectione 3° commento 20 quum in locis tres caussarum differentias amedico considerandas esse doceat significat dum inquit quemadmodum et de caussis quas antecedentes vocant, et quas antegressas, et quas continentes etiam. et lib. 1. de loc. affectis c. citato Galenus agens de corporis affectibus affirmat dari caussam quae possita afficimur, et qua ablata cessat affectus, hoc quidem proprium est caussae continentis in 2ª acceptione de qua est sermo in praesenti &c.

Praeterea idem quia caussam continentem admittit non solum in pulsu sed etiam in reliquis omnibus libris de caussis pulsuum c. 1. dum inquit. nam triplex quidem esse caussarum genus non in pulsibus modo sed in alijs cunctis, unum quod proximum est, et per se quaeritur

quod

quod quidem continens appellant, cuius inde appellatio deducta est quod illius essentiam contineat, quae sicut modo diximus generationis est caussa etc.a et postea Gal. reliqua duo genera caussarum connumerat, cuius etiam causae mentionem facit Gal. 7 aphorismorum B. 40 in principio ubi docet flatuosa excrementa in ventriculo genita unam habere continentem caussam, ante cadentes vero plures. et lib adversus Julian. 6 c. ut ante finem non solum caussam continentem adhibuit in ~~charie~~ vulsione, tremore, et alijs symptomatibus; sed etiam in flegmone, erysipelate, et edemate, qui tumores praeternaturam morbi dicunt, et lib. 1. de sympt. caus. c. 2 ante medium. Si mala quidem est pupilae parvitas etc.a laxitatis pupilae caussam continentem, appellat tunicae raguides distensionem, et c. 5 sequenti post principium refferens nonnulla symptomata sensus et motus inquit, at continens quidem, sive contentiva, sive proxima, sive quomodocumque alio vocabulo libeat appellare huius symptomatis caussa est talis quaespiam in nervo affectus, cuius accasse a principio ad ipsum virtus transmitti prohibeatur etc.

Et lib. 10 meth. cap. 10 post p. de caus. rigoris et horroris verba faciens inquit, his una ut sit dicam, continens excitatrix symptomatis causa alia quae hanc praecedunt multae &c. huius est causa mentio et sicut Gal. lib. 2 meth. 4° ante m. sup. verba aux. facimus &c. non solum sumit ex propria sed est ex mente illorum, et lib. de opt. secta ad Thrasyb. cap. 33 dari causas quibus ablatis non solum affectus sed et sympt. cessant per causa per continentes esse ponunt ut patet ex essentia causae continentis. Idem ex ipsis verbis probat Gal. cap. 25 sequenti dum inquit multifide igitur evacuare substantia simul et quantitas et causa morbus tollitur &c. Solum etiam dat lib. de humoribus plerumque cap. quod obl. auctoritas cum Hipp. comprobati 2° aphor. 22 quicumque morbi evacuatione fiunt &c.

1a opinio — Praeterea dari causam continentem expresse dat Avic. in praesenti dicens triplex esse genus causarum, primitivarum antecedentium et coniunctarum, eandem causam admittit Celsus in proemio sui operis dicens: quod qui rationalem medicinam profitentur, haec initia esse proponunt abditarum et morbos continentium causarum notitiam deinde evidentium, post haec et naturalium actionum, novisse partium interiorum &c. quibus verbis aperte confirmat Celsus cum reliquis rationalibus medicis continentem morborum causam statuere, ulterius praeter dictas auctoritates sequentibus rationibus probatur, dari causam continentem in morbis in intemperie in quibus est maior difficultas, nam in morbis in corpore omnes fere medici eam admittunt. 1° sic quaelibet febris putrida pendet in esse et in conservari ab humore putrido efficienti ipsam ergo talis humor putridus in illis morbis erit causa continens, patet ant. quia posito humore putrido statim ponitur febris putrida et ablato aufertur, quae est morbus in intemperie ergo.

q° manifeste constat; morbos in intemperie posse habere causam continentem

2° fieri pot ut multoties febris subito solvatur crisi q subito de salute mutao p manifestam humoris febrem efficientis evacuatione q° si morbi habent causam continentem, et confirmatur ex evacuatione ab arte facta, qui multoties contingit ex subito medicamento purgante et humore p ipsum evacuato, s. copiosa sanguinis detractione facta subito febrem cessare q° sine dubio tales morbi pendebant à causa continenti, hoc sentiunt omnes et auctores, q probant, in oibus morbis causam continentem dari.

Tradit 2.ᵃᵐ opinionem Vega 3° artis med. cap. 2° q sententia dicit morbos quosdam, fieri additione alios vero diminutione, et in morbis additione factis constituit causam continentem, minime vero in morbis q ex diminutione fiunt et oes intemperies affirmat esse morbos in additione consistant excessu, alicuius qualitatis quem excessum credit esse morbi causam contra ipsum morbum, pari ratione 6ᵘ digitum autem esse morbi causam cuius causae ablatione tollitur morbus.

Quod dm est in hac opinione de morbis pendentibus ex destructione quia ipsa destructione posita ponitur morbus, ablata aufertur, at vero si morbi in diminutione consistant, s. uti in diminuta quantitate continua s. discreta nil à medicis nec a phis consideratur, qd ita sit coniunctum ipsis morbis ut ipso posito ponatur, ablato auferatur ex quo infert oes morbos in diminutione carere causa continenti..

fundamentum huius sententiae est qd Galenus dicit s. 10° allegato c. 1 de differentiis cap. 4° et in praefatione de atrinis cap. 4° pari pot p constituit morbum in privanto relois et in cap. qualitatis tm infert morbum esse ametriam seu impropotionem sanitatem autem esse simetriam seu proportionem, et sic probat dari causam continentem in ipsis morbis ex additione factis

hoc mo, posito v. g. explo in febre sive in morbo callido dō calorē auctū aut febrilē calorē nō ēe morbū sed ēe cām ɔtinentē morbi in ~~cōplō~~ temperiei sg subiecto existentē calorῑs, posito n. calore ponitr intemperies sive ametria seu impportio q̄ ē morbus in intemperie calida, et ablato calore auferitr eius intemperies seu impportio, id eq. dicen ē de alijs oibs intemperieb; prāt sitis in morbis pēd organicarū, ex additiōe factis dari cām ɔtinentē nām ablata quātte cuius ā ldcirat impportio, remebit pportio ut v. g. 6us digitus additus, efficit morbū in nō seu impportione pū manus, quo digito ablata auferitr morbus, pari eq rōe prāt de morbis ɔtructiōis; de morbis vō in soluta aiit ita extimat, qd solutiōis rōis, q̄ fiunt, hēnt cām ɔtinentē ɔtinētē cū dicant, successionē, solutiōes vō q̄ ld facta sr; cū dicant morbum in diminutiōe carent cā ɔtinenti

q̄ opio salua tanti viri auctorite n̄ pōt sustineri q̄a p̄tr id q̄d illius fundū sit erroneū, ut pbauimus in quaestiōe de ɔdite morbi, adhuc cōstante n̄ ē uera, et rāo ē q̄a sr tam morbi in additiōe q̄m in diminuōe, dicunt relāōē n̄ ē maior rāo q̄re magis una pportio hēat cām ɔtinentē, q̄m alia et in uniuersū huius opiōis, error latius infra ɔtabit qn̄ pprīā statuemus sentiā.

3 opio q̄a sentia in hac re fundatr, 2a aliquorū opiōe in q̄d dā ɔtimēbis 1o de fit cap2 q̄ dic hēnt quippe n̄ nunquā aliā q̄ pprīā ɔitte effūs sed ita ɔiti ut separata cā haue q̄ pōi am ɔmanentē hēat dispōē, interdū aut pim īd factus ē pim ē dum fit. saepe nō fieri desinit abeunte cā lēaio pseuus aūs mcet dispōe Sr

in qq. verbis, suā colligunt sentiā dicentes morborū quosdā hēre suā ēntiā in fieri alios in facto eē diuntaulterius fuentes morbos hēre cām ꝯtinentē, factos uō cū dicant pmanentiā carere cā ꝯtinenti uocant autē fluentes morbos illos q curant sola cāe ablaōe q sentia ex dicendis impugnabit ꝑt id qd n satisfacit defcultati qa dr nōē cāe ꝯtinētis tantam magno rigore dēt auferri ict ipsa ablata nec momento tēporis effēs duret qd qdē nō colligit ex serie verborū eti

4ª Sentia in hac defcultate ꝯtoiā, (eam n. oes fere medici et amplexantur) ē qm tradit valles 4° ꝯtrouer. 3 q hēt duas ꝑpōes; 1ª ē nullū morbū in intēperie poē hēre cām ꝯtinentē 2ª ē oium aliorū morborū illos q fuere producti ex additione alicuius rei hēre cām ꝯtinentē. pbat Valles. 1ª ppōē hac rā fedissima toē, nulla q̄litas q quatr aut gencitr ꝑ motū, ex remitione ꝯi, et hēt aliqd factū pōt pendere ex cā ꝯtinenti ~~qd autē talis q̄litas nūio aliqd factū hēat~~ ꝑdōis q̄litas morbus in intemperie ē q̄litas acqsita ꝑ motū, et ꝑ corruptiōē et remitionē ꝯi et nārio hēt aliqd factū, q nullus talis morbus pōt pendere ex cā ꝯtinenti. qd autē talis q̄litas nārio hēat aliqd factū, ex eo pēt qa ꝑ motum, acqrit et motus ut ex bona phiā ꝯstat, ē actus rei q mouetr; inde seqtr qd nullus morbus in intemperie poē ita fieri, ut nl hēat factū, atqz ꝯi aliqd hēat factū quātūuis minimū qt n pōt hēre cām ꝯtinentē, qa dēt corrumpi ꝑ motū; huius rei rāo ē qa cū motus tempore fiat n pōt res corrumpenda, ne pē

4ª opio.

te

repente aut momento temporis corrumpi. Sit nobis huius rei exemplum febris aliqua fieri, et tollat Deus in instanti temporis eius causas efficientes, febris tunc sine dubio durabit, tanto tempore quanto durabit morbus sua corruptionis.

2am opinionem de morbis alicuius rei additione generatis sic probatur: tales morbos habere causam continentem, quia subtractio rei quae redundat, aut additum est morbi curatio, sive aliqua morbi corruptio, quae posita re addita ponitur morbus et ablata aufertur, quod est proprium causae continentis ut 6 digitus curatur sola illius ablatione et sic de reliquis etc.

Hoc sententia meo iudicio in totum non est reijcienda, cuius impugnatio pendet ex fundamentis nostrae sententiae, cui ut satisfaciamus difficulti. Dico est hanc quaestionem non esse simplicem, quia si inspiciatur an sit varia, in addilina mentio causae continentis si quaeritur an morbi habeant causam continentem, et sic ad primum Dico non reperiri mentionem causae continentis in morbis, praeterhoc quia actiones et operationes, quae motiones quaedam sunt ex propria natura habent causam continentem unde symptomata quae sunt in genere actionis lapsae hanc causam habent natura sicuti sanitas est causa perfectionis et integritas operationum continens et efficiens, cum sit affectus 2us naturam immediate actionem efficiens sic pariter morbus causa continens est hoc modo omnium symptomatum, quae in genere actionis laesae reponuntur, cum sit affectus praeter naturam immediate actionem laedens ex Galeno lib. de differentiis symptomatum capitulo 10 et hoc in sui venit intelligendo Galenus omnibus in locis magna causae continentis seu continentia mentionem facit ut 2 de causis pulsuum 1o cap. quo dicit genus causae continentis non solum in pulsibus adesse sed in aliis cunctis quasi diceret, pulsus et omnia alia quae continentia habent in fi
eri

in fieri et in successione, det causam continentem.

quantum ad 2um articulum, si quaestio immediate non referatur ad certum et determinatum genus, nempe ad morbum ipsum talem ut quaeratur an morbus habeat causam continentem. Ad quaestionem hanc vera conclusio hanc quaestionem continenti quod talis est. nullus morbus in quocumque morborum genere consistat potest habere causam continentem. Conclusio

Inquam conclusio duo [illegible] probanda 1um ex Galeno continentem [illegible] continere quod non Galenus causam continentem non admittat in morbis ex et potissimum probatur, quod lib. de causis morb. ubi expressoque et peculiares causas morborum numerat, nullam continentis causae mentionem facit, sed tantum antecedentium et externarum ut in fine 2^i cap. eiusdem lib. et 1° meth. 8. et 2° de nat. hum. comment. 1° et comment. 5° et lib. de plen. cap. 3° arguitur adversus illos qui causam continentem ponebant. Item quod Galenus multis in locis et praesertim in lib. adversus Iuli. cap. 6° dicit hoc nomen causa continentis inventum Stoicorum fuisse affirmans contra Iulianum plenitudinem non esse morborum continentem causam, et de ipsa causa continenti suam proferens sententiam eodem cap. ante f. inquit ubi nosque ne de nobis contendere videamur, 2um eorum sapius sententiam, quam quidem sic nominantes concedere non mihi cuile ex illis quae absolute esse dicuntur sint sed quod in genere ipsa essentia habet in quo sophismatis consistit explicatio etc. in quibus verbis luce clarius apparet, Galenum voluisse non dari causam continentem rerum absolutarum, et permanentium, sed dari tantum rerum habentium suam essentiam in fieri, successione seu generatione modo sic morbus res permanens absoluta et facta est quod morbi non potest dari causa continens quod autem morbus sit res permanens facta et absoluta probatur quod quod 2^a parte

repugnat

Primate expse ex Gal. morbis lib. 2° meth. 3° id m. q. hin
ac Sanitas qdo e morbus, ac q. cumqz Symptomatum carum
affus et hus I. ex pmanentiu astantiuqz no I. actiones alte
rocesqz inqu. cuiqz re fuerint in ipso fieri eentia sua perdent
et Gal. lib. 1° meth. cap. 9° post p. agens de aliqq. Symptomat
inquit Si q. pmanentia his accedat, inter morbos numerabitur
ulterius id Gal. lib. de dris Sympt. cap. 1° dot passionem ab affu
seu morbo dniere, motu q. alteri dicit Subitionem et motam alteri
autem pmanentiam et Stabilitatem sub his verbis. quippe assumit
eo qd alterabat alterius q. in passo semel affus eius e. ita ut
ut in ipsum verti et mutari et alterari et morari passus gratia
heat in eo uno qd mit, et in subito recipiente servans affum. Si q.
morbus n requirit cam ptinentem, cum post ipsum fit e. remota
qcuiqz cam assistere ut poste qd sit iam factus et pmanens
Jta Gal. multis lib. citis et pcipue lib. de dris Sympt.
dcit duas fuisse medicorum antiquorum Sectas q. ad morborum rom
ptinent, qdam n. voluerunt morbum pprium ee actionem lesam
alij vero dixerunt ee affum viventis particulae in illam f.
eius transmittere introductum qd e. causa pre actiones particulae
laedants, et dicit deinde qd illi q. statuunt morbos nihil
aliud ee qm ipsas actiones lesas, s. actionum lesioni nario dent
ammittere cam ptinentem. at vero q. censent morbos n ee lesas
actiones qd affum illum a quo 1u operoes laeduntur, h. cogunt
ponere aliqm morborum cam ptinentem qd illis suffit ca..
ansis ec. Cum Gal. bene illa sectam sequatur ut ex eo
colligitur

lib. de diff. sympt. c.to et in lib. meth. c.to morbu(m) desfi(niens) p(er) affectu(m) immediate operationes lædente(m) necesse e(st) (con)tinente(m) ca(usa)m in morbis aliena(m) e(ss)e dicamus q(uod) G(a)l(eni) sen(ten)tia accedit ad hoc q(uod) ide(m) G(a)l(enus) lib. artis med. cap. 89 hoc tanqua(m) p(re)cipuu(m) remediu(m) et p(re)ceptu(m) in morbis curandis tradebit q(uod) p(rim)o morbi ca(usa) auferenda sit, deinde curat(i)o(n)e(m) ad morbu(m) facta(m) e(ss)e, (con)uertenda(m), n(on) sic arg(uitur) q(uonia)m s(ed) in hoc l(oc)o debet G(a)l(enus) intelligi de ca(usa) (con)tinenti s(ed) de ca(usa) antecedente, n(on) de hac p(re)ceptu(m) n(on) e(ss)et o(mn)io falsu(m), q(uonia)m post ca(usa)e antec(edenti)s remotio(ne)m, reliq(uu)m e(st) ca(usa) (con)tinens, q(ua) n(on) ablata neq(ui)t fieri q(uod) morbus auferatur q(uod) u(er)o intelligat(ur) de ca(usa) (con)tinenti p(ate)t q(uonia)m e(ss)et p(re)ceptu(m) superfluu(m) q(uonia)m si ca(usa) (con)tinens semp(er) p(rae)sens e(st) dum morbus adest et ea ablata statim morbus tollitur, post illius ca(usa)e remotione(m) nullus alter curandus morbus remanet.

It(em) ta(men) eade(m) G(a)l(eno) p(rae)statur ex fu(n)d(amen)to hoc, q(uod) ex tribus p(er) n(atur)am duo s(unt) q(ui) p(ro)prie uirtute(m) indicandi h(ab)ent nimiru(m) morbus et ca(usa) morbi, symptoma u(er)o eo q(uo)d morbu(m) seq(ui)tur, ex se nulla(m) indicandi r(ati)o(ne)m h(ab)et et si aliq(ua)n(d)o aliq(ui)d indicauerit ia(m) n(on) r(ati)o(n)e amplius symptomatis h(ab)et, s(ed) ca(usa)e r(ati)o(n)e(m) induit q(uonia)m etia(m) n(on) solu(m) G(a)l(enus) s(ed) o(mn)es medici fatentur s(ed) indicat(i)o a morbo sump(ta) p(ro)pria e(st) methodo curatiuo imo e(st) maxi(m)u(m) fu(n)d(amen)tu(m) cui illa innititur q(ua)m u(er)o indicat(i)o a ca(usa) morbifica (con)sumit uersatur, scilicet maxi(m)e p(ro)p(ri)um p(rae)seruatrici unde prior indicat(i)o, ca(usa)m e(ss)e remouenda(m) (con)stituit et hoc ut illo morbi q(uo)d ex p(rae)sentia ca(usa)e futuru(m) e(st) p(ro)hibeamus a p(rae)senti u(er)o ca(usa) morbus fomentu(m) et augmentu(m) h(ab)et cetera in dicat(i)o constituit q(uo)d factu(m) e(st) p(rim)o e(ss)e remouend(u)m, et hoc p(ro)prie curat(i)o e(st) sicuti ablatio ca(usa)e p(rae)seruat(i)o, n(on) sic s(ed) p(rae)sens

q(uonia)m

uera ē ut ē et a nobis grati ?re symptoma qd eis
res pti nam ē et saepe magis molesta qm morbus,
et aeq magis liberari cupimus nullā habet curandi indicat.
nil aliud pōt fieri ni qa symptoma morbū seqtr,
ita remoto morbo ipsum statim remouetr. hoc supposi
cam continentē in morbis cedam et istius cae continentis rōi
ut semp psens sit dū morbus adest et ipsa ablata
remoueatr morbus, n ē dare aliqm rōe qre morbo magis
aliq indicaō sit tribuenda, qm symptomati par n ē ulla
rōe, nā ita ablata hac cā continenti aufertr morbus
sicuti ablato morbo simul tollitr symptoma. unde q hac
cas continentes in medi. introduxere, dū eas expetit expli
care studuint mō hoc mo qua affirmant, qd sine dubio
contingit. Au. in psenti, qm indicō actiones laesas indicō morbi
ponit, et morbū ipsū tanquā carū cam continēte refert
indicū eas cās tanquā continentes iudicat q pprie antes
et antes a Gro uocantr. explicaturus .n. Au. in psenti, qlis
sit ista cā coniuncta siue continens, dicit cam coniunctā caeci
tatis ee opilaōe, ait pterea putredinē ee febris con
tinētē cam, ex quo seqtr Au. censisse caecitatē ee mor
bum, qd qdē abhorret a bona medā. caecitas .n. nil aliud
ē qm noxa actiōis oculi abolita nimirū l. destructo
oculi actio, et eius contraria contrariū ostenderat ipse et in mor
bi defiōe, sup tradita doctā 1a cap. 1o ubi docuit aegritudinē
ee affiōe a quo laeditr operaō, unde si Au. sibi ipsi co
stare uoluerit, necesse ē ut fateatr caecitē n ee morbū

S. simpthoma, et morbu. cu aplicasse aq. puenit, lasio inopa. roib; ~~mq.~~ uentu 1°. ut uerbis Au^a utamur q. obstructio dicit morbus iā factus et proxims dīt ē independens a ca, et inter eos morbos recensendus ē q. dicuntur morbi in uia, qā si obstructio, ē morbus in uia erit illd qd dum in uia et in meatu ē ladit operōes, in oculorū aut uia seu meatu, in ea lite nil aliud reperitur, ni humor ille q. infartus obstruit ... idem dīn ē de lapide in uesica in q. nil aliud inueni... tr, qm lapis ipse uitians actionē. et de humore excitā... le tumore ... nam, inducit morbu in qpōe, idē de 6° digito addito, et de magnitudine aucta et deprauata membri figura et situ.

Qd si obij sequitur ex hac dna dari morbu in subia qd ē absurdu et 2^a ipsius morbi eentia, q. ostituitur in qdica... m° qlitis. R; negando sequela in qditis n. casib; ut in obstruōe lapide in uesica et in reliquis subia et qpie et absolute n̄ ē morbus, mūs tn receptus in subia seu subia modificata ē morbus; et sic dicimus morbu n̄ dis... tingui realiter a subia distingui tn formaliter. uerū obstructio q. ē affus et morbus n̄ distinguitur realiter a re obstruente, q. ē subia sed tm formaliter, quādmodu figura n̄ distinguitur a re figurata neq. mūs a re numerata neq. pulchretitudo a re pulchra, ut v.g. brachiu retortu aut male figuratu, nil dicit realiter ... distinctu ab ipsa brachij subia et tn dicit morbu in figura et qd magis ... hanc soluōe n̄ solu ex logicā, sed methafisicā et medicā ... phūm sd ... qm ... lib. de tumor. ... nam cap. 2°.

agens de phlegmone seu inflamatione illius contia colligit hoc modo
lens, inflamatio ut potequod est rubicundus tumor, non potest esse ni
carnis aut sanguinis copia, sed non est ut ipse putat copia carnis
quod erit sanguinis multitudo, et redundantia unde colligit quod inflamatio
ex ipsa cinquantitate efficit tumorem, quod nam seu morbus
in compositione, nil aliud sit nisi sanguis feruens introductus
et infartus in aliquam nostri corporis partem, unde idem quod
de obstructione et de lapide in uesica, probavimus putat Galenus in in
flamatione, et Gentilis probat elleganter putans ex eodem Galeno lib
de differentiis morborum cap. 5° ubi dicit duas esse morborum differentias quae in
pluribus partibus proprie solent oriri, una quae in solis similaribus
substantiam consistit, et hac intemperies dicitur citra materiae affluxum
alia vero cum affluxu materiae quae in similibus posita est quae materia sive substantia quae
per affluxum allapsa est, et differentia morbi continet, ut dixi super
rius differentia putatur est inquae de tumoribus, ergo nam.

Non obstat praeterea nostrae sententiae aliquorum opinio qui Ara
bum Scholam sequentes causam continentem admittunt aliter
mente quorum sententia dicit morbos quosdam factos esse quosdam
vero fientes, dicunt tamen, quod primus morbi facti et absoluti eo equa
causa continenti illis non quae fiunt, quatenus fiunt huiusmodi causa contine
naria est qua dum fiunt ingeruntur et transmutantur etc. in quaestionibus Galenus
lib. aduersus Iuli. et alibi causam continentem admittit.

9. q.iii fu.

Haec tn̄ sententia falsa ē, qā morbi ut fiunt n̄ s. proprij morbi morbus namq; ut morbus ut sup̄ p̄ratū tot et Gali auctoritate ē ex firma mentiū absolutorū qz ḡre. Sd ōbij rursus q eadē opinio additur dictā soluē, q eadē opiōis, pbando morbos q fiunt et q̄tenus fiunt n̄ario ēē in morbis ponendos, hac ualidissā rōe q̄libet res ptis nām q in nostro corpore, reperitur aut ē morbus aut cā morbi et symptoma, sd morbus q fit neq; ē cā neq; symptoma, q ē morbus q̄prie et in rigore loquendo p̄rātr min. infirmis n̄ ē cā qā lædit immediate operōes qd cā n̄ ualet efficere, neq; ē symptoma qā n̄ sequitur ad aliquem morbum, q n̄ario erit morbus. Rij qd hæc rāo p̄tz ideo qd n̄ ē concedenda morbū fientē imediate lædere operōes fallo n̄ikil fuit. qā qo q̄rit an morbus fiens ut fiens ē sit morbus ē id acsi q̄rat an senis dū incidere alterat; atq; disponitur ad fram hōis recipiendā sit hō, 2. illa n. q grantr dū s. in uia ad forē n̄o dicimus ēē q̄rita sd s. tm 2ū qd et inforā, qo sicuti n̄ primis dicere qd sit aliquis hō fiens, ita neq; qd sit aliquis morbus fiens. Sd qā fortasse dices, id ēē unū in p̄ductiōe subia secus uo res se hēre in accntib. pbo paritr rōis in qq. magis manifestū ē qā s. cum motus ut dealbāo q̄ n̄ signat ut fit et in transmutōe ē albedo uō. s. albū ut factū ē iā et ut p̄manens et stabilis q̄litas et tn̄ dealbāo ut dealbāo ē n̄ ē albedo dum fit n̄o sic ea q fiunt dum fiunt dicuntur esse et respim ad duas p̄tes q̄rū altera iā

facta ē

alteratio futura fieri, et hic dico quod movens ut expectabat
[illegible] est intro aquam primum [illegible] intro aquam, et quia illa prima quia
In [illegible] aquam non indiget motore, quam [illegible] consequenter quando
cessat, ab ipso motore, pariter eadem ratione quod fit morbus non
potest dici morbus nisi quia prima facta et 2um illa [illegible] non
vel a causa ut probatum est de motu et sic non potest habere causam
continentem quia in eodem instanti, ut sic dicamus, in quo incipit esse
effectus incipit non dependere a causa efficienti.

Relinquitur quod dicta [illegible] pro 3a et dici possunt dissolutio[illegible]
facile ex [illegible] dictis hoc unum tamen dicimus pro explicatione
[illegible] [illegible] nunquam in ipsis voluisse dari causam
continentem in morbis et in aliis rebus quae habent suam [illegible]
in fieri seu successione ut dictum est quod si aliquando dicat dari
causam quae ablata auferatur effectus non est intelligendum quod auferatur
in eodem instanti quod est necessarium pro causa continenti sed ex quo
interposito tempore et haec de hac quaestione et cap. [illegible].

Cap. 2um usque 11. Inclusive.

Pro explicatione horum capitum et reliquorum sequentium huius summae
notandum est quod postquam Avicenna in cap. praecedente posuit [illegible]
causarum ultimum, modo in sequentibus [illegible] huius summae capitibus 2o [illegible]
2o agit de sex rebus non naturalibus, quae [illegible] valent morbis [illegible]
immutare, et esse morborum causas, corpus. n. humanum dupliciter potest
alterari ut docet [illegible] lib. artis med. cap. [illegible] a rebus naturalibus
ut a sex rebus non naturalibus quae vitari nequeant ab aliis
rebus non naturalibus

ut, à ferarũ morsu, ab ense à uenenis et ab aliis huiusmo-
rebꝫ (de qq. ñ ẽ agẽ qa sola præcisiõe, uitari poũt?

Ŝ autꝫ Sex dictæ res ñ nãles, aer, motus et quies — *res nõ na-*
Somnus et uigilia, ãi allia, cibus et potus, q̃ euacuant — *turales. 6*
aut retinent, dicunt autꝫ ñ nãles et neutræ, qa media
§. int̃ nãlia et ptr nãm, et appellant mã salubriũ et
Insalubriũ cãrũ, qa si ut decet applicent sanitẽ effi
ciunt et seruant, sin minus morbos excitant, ñmulti
ex AA. referunt, pdictas res ñ nãles, ad 3ᵉ pcipuas fa
cultes nostrũ corpus gubernantes, hoc mõ, ad uitalẽ re
ferunt aerẽ et ãi passiões, ad ãlẽ uõ motũ et quietẽ
et somnũ et uigiliã et ad nãlem cibũ et potũ, et q̃ re
tinent et euacuant. Iᵃ autꝫ fõ Auᵒ agit de aere et de
rebꝫ illius cõditionibꝫ, et nãis rũ corporis humi, ab hoc cap. 2ᵒ
usqꝫ ad 11: inclusiue, et qa de aeris temperie agẽ nobis
ẽ fen Iᵃ Iᵉ, idcirco ab illius tractatõe supsedẽ dixi,

Breuitr tñ p horũ capitũ explicõe, aduertere opꝫ
quandã Gli driñã, lib. artis med cap. 85. aere dupli
cit nostra corporã posse alterare, Iᵒ 2ᵘ q̃litẽs manifestas
ut pertus calorẽ et frigiditẽ &, ubi ñ agit Gli 2ᵘ alte
rõe q̃ fit ab illius nã, et 2ᵘ eius q̃lites caliditẽ sicꝫ et
humiditẽ, hac ñ rõe semp eodẽ mõ corpora alterare +
2ᵒ ea rõe q̃ aer ab astrorũ influxu et uaporibꝫ terræ
solet immutari; 2ᵒ nos alterat aer 2ᵘ totã substãm

qa ē corrumptus et sanguinatus, Au.ª tn̄ in p̄sentī cap. 2º et cap. 5º sequenti, ℣. et tu q̄de Iā scripsisti &c. dōt aere triplicis alterāij quarū alterōū interueniu corpora eq̄ alterat, naliter &c ptinām et 2ª nām, nāteraeris alterōēs uocat Au.ª, mutōēs de tempore in tempus qn tem̄pora sua p̄pria seruant nām q̄ alterāō suōi p̄prios morbos solet grare, ut dictū ē ā nobis sup. cap. 8. et deq. agit hipp. 3ª aph. à text 2º usq. ad 23. ptinatuis aūt aeris alterōēs, uocat qn tempora n̄ seruant p̄pria nām ut si hiems calida sit et aestas frigida &c huius statu tiōis morbi commemorātī ab hipp. 3º aphor. à tex 11. usq. ad 14. alterāō uō aeris 3ª nām, ē qn aer mutatr in ta substia, ut accidit in c̄stitutiōe pestilenti

Cap. 12. de motu et quiete

Postq̄m Au.ª in p̄cedentibus capp. à sunde disputauit de dispōibus aeris, tum in hoc cap. agit de motu et q̄ete ostendens q̄ntū ualeat in c̄seruōe sanitatis et in curandis morbis, p̄ maiori tn̄ cap. expōne notāndū ē Galenū 2º de sanitate tuend. cap. 2º dōte, reperiri motū exercitiū et laborē, ex q̄s motus utiōr ē et latius p̄t q̄m exercitio qa n̄ q̄libet motus, exercitāō ē, sed solū motus q̄ uehemens ē et q. sua uehementia immutat respirōē in magnitudie et celerite q̄m uis interdū in lata sig nificaōe, exercitāō c̄p̄hendit quemlibet ex motibus, ut docuit Gal. lib. 2º de sanit. tuend. cap. 11. inf. licet et

exercitio

sit tarda et lenta; laboriis eam nostros dignat quo hoies occupantr ex natia, sicuti q arant fodiunt metunt transsaliunt et excellent laboriosa opera artefitialia, exercitio proprie dicta desiti dicto, Lib. 2° de Sanit. tuend. Cito quo sit ue hemens motus respiroe immutans, Aut. fen 3a 1i dta 2a cap. po, et Auerr lib. 6° Collig. cap 2°, addunt pdicta desfini, quo exercitao debet ee motus uolluntarius, qui quo hoies inuieti mouentr, solent ita uehementer moueri ut respiratio immutetr, q motus cu sit uiolentus et molestus, et careat suauite n e exercitao, et licet labores qq hoies occupantr ex natia sint motus uoluntarij, et uehementer respiroe im mutantes n merentr noie exercitij qa n temporitiue fiunt neqs mum nec mensura seruant et ideo lassitudine infe runt et uires dissoluunt, qre melior erat desio quo exer citiu sit motus uolluntarius, respiroe immutans factus ca tuenda sanitatis, et quo, labores temporitiue fiunt et cu mo et mensura uocantr exercitia, ut colligitr ex hip 2° aph. 16. et 6° epid sect 4a. 22. et sect 5a text 1o. ubi exercitaoes laborē uocat

Exercitiu autem duplex e; altu partiale, et altm uniule partiale e occupao peis ex proprio offitio et actioe unde dicimus oculu exercari uidendo, aures audiendo uentriculu coquendo, et mamas lactando in quo sic debet intelligi Gli tu 6° de tu uo ... quo afirmat, proprij offitij exercitiu

rubur

peis ad augere, exercitiu vo utile, e illud qd totu unius corpus mouet, s. uti cursus, deambulao, dilatata sudius p. arua, pilae usus armoru ingeo, psipue, in^tra motus uoluntarij mouents, et consequae qda in^tra natia, qd exercitiu utile aut dimanat a nobis aut ab alio fit, s. uti e nauigao equitatio in curru aut in lectica q motus qn nostra uolunte fiunt et q eos totu corpus mouent ideo utilia exercitia dicunt.

Suscitati mo, grauis qo q.

P exercitiu sit nariu pstuenda ualetude.

Inq defficulte q. uaria sentia, e in di 1a sentia e Erasistrati et Asclepiadis, ita referete Gato 1o de sanit. tuend. cap. 8. in q. sentia affirmat, exercitiu inimicu e saluti et uero q sentia sequentibus roibus pbati. 1o sanitas det conseruari eis de rebus qq du e amissa recuperati; eade n. e rao pseruas et curaos, sd in recuperanda depdita sanite n colit exercitiu, q n pot salubrit admiministrari, maior cu segiat nent, minor pbati qa tempore egritudinis, colit in lecto equiescere et nullo mo exercitiu efficere, q exercitiu p. alia rae sanitis n solu n colit sd eis e inutile

2o sanitas pendet et dimanat, ex pfecta huoru dispoe et pportioe, sd hoc n pot fieri p exercitiu, q e nae et sanitae inimicu. pbati, min. qa pfecta sanguis et aliorum huoru pportio n pot repriri ni pba fuerit illoru grao q sine dubio reqrit optima coctioe uentriculi

et lecoris, q coctiones impediunt et laedunt, dum tractu ni miru ad partes exteriores calore, q coctionu e opifex, a quo coctiones gete efficiuntur, ut a parte in somno q cu fit quies max[im]e coctiones iuvat; + ab exercitio

3° per exercitiu augetur et intenditur calor n[atur]alis, se quanto calor n[atur]alis e magis adauctus, tanto magis consumit humidu radicale, qd e illius pabulu et pillius consumptioni, absumitur, ej et caro, q cu calor n[atur]alis sit vite auctor du permanet in proprio humido ex Ar[istote]le de long et brevi. vite, si q per exercitiu consumitur humidu pari r[ati]one d[ebe]t resolui calor q in ipso subsistit, et consequenter exercitiu erit saluti contrar[ium].

Confirmatur hoc argu[mentu]m q[uonia]m experientia quotidiana constat, hoies et mulieres q vitam agunt otiosa et ignava et in carcere multis dieb[us] detentos, salubriter vivere sine exercitio q[uo]d potius exercitiu reprobari q[ua]m laudari d[ebe]t; accedit ad hoc q[uo]d exercitiu q[uo]d d[ici]t molestu et laboriosu e et tollit vita q[uie]te et suavitate, q[uo]d maxe fugiendu e in conservatione sanitatis

2° sententia in hac difficultate, (ut refert Gal[enus], 3° de sanit tuend. cap 11.) affirmat exercitiu consultius utile ee dissuetis ro n coire, q sententia ex eo potissimu probatur q[uonia]m hoes ut Gal[enus] eo loci d[ici]t semper elligunt consuetudine ita sua coiunte q[uonia]m ea aqq[ua]e frequentes laedunt fugiunt q d[icitu]r elligat docet a Gal[en]o 9° meth. cap 16. ubi agens de aq[ua] frigida poti one cam bibere consultis d[ici]t, q si ab illa laderentur no haberentur

In illius consuetudine, sed ab ea abstinuerint, confirmatur haec sen-
tentia ex Hipp. 2° aph. 49. et 50. ubi affirmat exercitia
consueta non laedere et facile tollerari, dissueta vero laedere et
difficulter tollerari, quam ut Gal. dicit 8° meth. ultimo, post primam
[illegible] et delectatio consuetis, et molestia dissuetis quam
contrariam evidentissimis argumentis concludunt, Hipp. 2° adducit [illegible]
de cibis sequentibus quod recte tenet [illegible] sententia, exercitium
consuetis coire dissuetis vero minime

3a sententia quam tradit Gal. 1° de sanit. tuendo cap. 8. et 8°
eiusdem operis cap. 11. quae sententia affirmat exercitium omnibus necnon
coire non solum ut utile, sed ut necessarium, 2° quam sententia Hipp.
6° epid. sect. 4. 22. dicit, perfectionem tuendae sanitatis consiste-
re in exercitio et cibi parsimonia, et 1° de salub. dieta
post principium dicit homo edens sanus esse non potest nisi laboret, sed
est impossibile quod homo non edat si in sanitate debet conservari, quod
in conservatione sanitatis exercitium utile et necessarium est, ratio huius
sententiae est quia excrementa quae ex alimentorum concoctionibus resultant
debent expurgari et resolvi, quod absque exercitio fieri ne-
quit, postremo confirmatur haec sententia ex Gal. dicta 1° de sanit. 1°
in principio et 8. in principio, ubi dicit quod reperitur societas et conventio
in omnibus animalibus cum motu, nam alia recentis nata cum primum in
lucem edunt, motu delectantur ut constant vituli, agni
et quae statim saliunt et huc et illuc moventur, et pueri si illos
loco aliquo concluseris et moveri prohibeas impetu quodam moventur
si quod impetus naturalis quae in singulis diebus reperitur, et convenit ad

suam

perfectiorem et seriorem non debet esse superfluus contra, sine du
bio comendandum est in seniore sanitas, et ideo exercitium non solum
esse utile sed naturale.

Pro solutione tamen huius difficultatis aliqua clariores certa statuenda
sunt. Primo certum est exercitium omnibus naturis et aetatibus esse non solum utile
sed etiam ut naturale, hanc conclusionem probat Avicenna in sen 3a primi tract 2o cap. 1o. ratio
huius conclusionis est quia expurgatio excrementorum naturaliter facta imcompleta et in
perfecta est, cuius ratio ad sui complementum indiget auxilio exercitij praeterea
ratio intelligentiae sumitur, quod cum corporis nostri substantia non sit dura et compacta
sicut ut ferrum lapis aqua nec fluit nec resoluitur, sed cum mollis
sit et calida et humida, quae assidue resoluitur et in perpetuo
fluere sit constituta, tum ab intrinseco actione naturalis caloris, tum etiam
ab extrinseco ratione caloris aeris ambientis et motibus corporis quare ratione
ni sibi substantia assidue etiam repararetur pro ea quae defluxit citi
ssime corrumperetur, ut docet Galenus 1o de sanitate tuenda cap. 2 in
fine et 1o aphorismorum coment. 15. quare necesse fuit comedere bibere
et respirare ut Galenus docet 1o de sanitate tuenda cap. 12. ex
alimentis autem absumptis pro tali reparatione necessaria sequitur natio
reminet excrementa, quia etiam in alimento insunt secundum substantiam
permutationem quae assimilatio est, in principio tamen erant dissimilia et contraria
ut docet Aristoteles 2o de anima cap. 4o. et huiusmodi assimilatio per concoc
tionem accipitur, nam coctio mutatio est in qualitate et similitudinem
et quia alimenta erant multo dissimilia propterea indigebant multis
similibus coctionibus ut assimilarentur, et non in ea quae ratione contraria
varia, concoctiones introduxit, ut docet Galenus 1o de naturalibus facultatibus
cap. 10.

qua in ventriculo, in hepate et venis singulisque partibus alli
menti prius disponitur portio quae assimilatur, ex quo omnibus coctionibus
necessario resultant excrementa, quae intestina repurgantur, ex
coctione hepatis resultat excrementum billiosum, malencholicum et
serosum, ex coctione autem quae in singulis partibus perficitur, remanent
duo excrementa alterum tenue, quod serosum et aqueum est et vaporosum
alterum vero crassum et fuliginosum ut dicit Gal. loco quo excrementa nil
aliud sunt quam pars illa de toto alimento reperta quae non potuerunt
assimilari, et facta sequestratione alimenti manent superflua, et eva
cuatione indigent, hanc autem evacuationem perfici nequit sine facultate ex
pultrice singularum partium cui hoc munus commissum sit quia hoc
facultas expultrix dicta pro insurgit ad expellendum [illegible]
qualitate aut quantitate irritata ut dicit Gal. 13 meth. cap 3o et
dicta excrementa, non sub quantitate aut qualitate irritant
facultatem expultricem quare semper remanent aliquae reliquiae recre
mentorum quae singulis diebus acervantur et coacervata, no
cent, ad quae repurganda fuit necessarium exercitium ut compleretur,
et perficeretur actio naturae, sine ipso non repurgata excrementa imperfecta
manebat, illud autem efficit exercitium, augendo calorem, et vias
et meatus dilatando, et exquirenti excrementa resoluendo, et humores
valentis, dilatando, et movendo, reserat vias, et ab infarctu libe
rat, et excrementa expellit, ut dicit Gal. 2o de sanit. capite
2. ratione quod vehementior est motus &c. et hanc [illegible] Gal. lib. 3o aph.
comm. 25. [illegible] constitutionis humidae sint morbosi
dicit id fieri quia tunc plurima abundant superfluitates generari habil

q exercitium euacuant, et dissoluant, in morbos incidunt, nã tales sup-
fluites n alia rõe comode põint euacuari; n. n. sufficiunt balnea
neq3 unctiones, qa hec tm euacuant supfluites q. s. in cute
et n ea q. s. in pẽb3 solidis et carnosis, et medicamto purgatio
et si oes supfluites põint euacuare, multitudo supfluitu, q
singulis dieb3 colligitr, n regrit medicamti purgantis opeõe
nã medicamta purga q cunq3 ea sint, siue benigna et debilia
siue fortia, semp nocent qa purgant et inueterant, ut dr
Auia fen 3a I doa 2. cap. Io cito post. m qa euacuant semp
cum supfluitib3 aliqm portionẽ substie utilis, et dissoluunt aliqm
humidi natiui qitate, et sic frequens usus medicamtoi purgatiui
uitã breuiorẽ efficit, ĩre solebt ualde ingentib3 et exlongis
intualles uti, qd si aliquis timeat multitudĩe supfluitu in
corpore coaseruari et hac rõe utatr bis, aut semel in
mense, medicamti purgantib3 ptr id qd nocent, dicta incomodo
afferendo, inprauiã eb3 multitudinẽ corpora deducunt qa nã
ignaua redditr ad expellendũ et n recordatr sui muneris, donec
alio medicamto purganti excitetr, obqm rẽe plipit ẽẽ supfluites
q singulis dieb3 coaseruantr, cu pfecte n põint oĩa euacuari
euacuandas ee exercitio, q doa confirmatr eb3 ex hipp. 6o epid.
sect 4a tex 22. cito dicunt, exercitatio salubritatis saturitas cibi
promptitudo ad labores, et Io de salub dieta post. p. dixit, qo edens
sanus ee nõ pot, ni laboret, cibi n. et labores 2as sunt uirtu
tes, qa sicuti cibus replet et reficit sic labor euacuat
et resoluit, ĩre labores et cibi pmixti sanitẽ efficiunt

sipportionẽ

& mensurati seruent, hoc est dicendum, confirmati ex Arte Sect
I aphorism. 47. quando erit quare minuere, Cibum et laborem au
gere sit salutare, et rationem reddit quia quando abundant su
perfluitates, et humores tunc morbi generantur, et haec multitudo
superfluitatum tunc resultat quando augetur cibus et minuitur labor
Quando vero tunc corpus mundum et purum, ab excrementitiis et humoribus su
perfluis quando minuitur cibus, et augetur exercitium, hinc tamen ita
minuendus est cibus in conservatione sanitatis ut sit victus tenuis
cum tenuis est virium detractio ut dicit Galenus I aphor. comment 4° talis
enim victus non debet esse sanorum corpori, sed mediocris aut plenus
modo non sit ad saturitatem, tenuis namque victus debilitat vires et
vitam breviorem reddit, et cum tali victu non debet augere exercitium
sed minuere sicut cum fame, et inedia abstinendum est, ab exercitio ut
dicit Hipp. 2° aph. 16. nam tunc immodice vires dissolvuntur,
et cessat utilitas exercitii. propterea Galenus 2° de sanit. cap. 1. ante fi
nem Sicuti bona corporum temperatura, solet corrumpi vitiosa vic
tus ratione, et ignavia sic multae naturae corriguntur, et meliores red
duntur propter victus rationem et exercitio, Celsus in I° sui operis cap
principio Corpora sana eorum, qui sibi vivunt et suae sanitatis ratio
nem habent, saepe esse exercendo, nam ignavia corpus hebetat labor
autem firmat, illa maturat senectutem, hic longam adolescentiam
efficit, et Hipp. 3° de articul. text 82. affirmat ignavia
corpora, effeminari et debilitari, usu vero exercitii, validiora
et firmiora reddi et tanti momenti exercitium est ut errorem in
victu corrigat ut dicit Galenus lib. de cibo boni et mali
succi cap 2°. ~

2a Cto, exercitiu non solliti assuetis, sed ei dissuetis, I pars pratis
ex bto lib. de diis feb. 2o. ubi affirmat illos hoies q assueta
exercitia relinquunt et febribus et alijs morbis gribus corripi
ptra exercitiis ponitis inter, exercitii ... ex bto 2o aphor. 17.
et 4o aph. comet 2o et Hal roi p demissu exercitiu, assueta
resolutati corpora et impura reddunt, nam si corpora fuerint
temperata et boni succi, demisso exercitio incidunt in pleto
rica dispoe, si uo corpora fuerint intemperata et
pravis succis refertia, incidunt in cacochimia et uaria mor
borum gna solent oriri, ex plenitudie et ex cacochemia
3a utilitas exercitij e excitare et adaugere calore
natiuu et ex incremto natiui caloris hois augruit meliore
distributioni caloris inquam alimenti efficit coctione
et pstantiore nutrice, ut dot Gal 2o de sanitate tuend. cap
2o, demisso exercitio torpescit calor natius refrigeratis cor
poris hois, et oiu peu actioes deteriores redduntur, et ideo trae
intemperiei deteriores redduntur et extenuantur d habitu defrim
inquo sic dot intelligi, Aui fen 3a 1i doct 2a cap 1o. qdo
dicit demitens exercitiu incidit in ethica, unde p ethica
nō intelligit febre quam ethica dicimus sed potius ethica senectutis
q e tales sine febre, sicut senectuti
2a pars cclois pratis, qa exercitio siue ocio modo getenu
illius fuit ad iulius, sed semp laesus ut dot Gal 3o de san-
tate cap. 11. ante f. qa otiu ... ignauia, semp fuit incomodu
ad tuenda sanitatem, ut dot Gal lib. de Cib. boni et mali
succi cap 3o q. de ca, q pp uitae pfessione non poiunt comode
exerceri, exactiori, et diligentiori, uictus roe indiget, et p

exim͞tur ualde, utentes uenæ sectiõe et purgõe ut dõt Gal. lib.
de Cibis boni et mali succi, cap. 1o in p. quã p̃ desu͞m ex
ercitij replenti corpora superfluis et uitiosis humoribus
grauissi͞os morbos solent, generare, et dolore quã etsi salubriter
degere uideantur, q uita utuntur ignaua et sine exercitio,
dubiã tn͂ et suspectã hent salutẽ et grauissimis morbis obno
xiã.
Cõtra exercitiũ q cõiũctis naĩs conatibus no solũ illd
q̃d p̃prie exercitiũ dicit, sd q̃d in cõi signiõe, oẽm motiõe
cõprehendit, hæc Gñ pñatur ex Gño 5o de sanit. tuend. cap. 11
q postqm docuit nullã rẽ reperiri q oĩbus naĩs æqualiter pro
desse, sicuti impossibile ẽ oẽs hoẽs eodẽ calciaro calciari, dõt
exercitiõ p̃prie dictũ q uehement motus ẽ n̄ cõuenire oĩbus naĩs
qn naĩs calidæ et siccæ ɋles s bilioſæ q acrẽ obtinent calorẽ
ab exercitio læduntur et statim incidunt in febrẽ, ut pñat ipse Gñ
ex Gño primigines q quoties exercebat se ualido exercitio
statim febricitabat erat n illius naĩa ualde calida et sicca, pñt
etiã ex Gño aliorũ hoĩũ sitẽ temperaturã, q similiter p̃
exercitiũ, febri corripiebantur, quos oẽs a morborũ gñe p̃seru
uit, ipse Gñ p̃cipiens demittere exercitiũ. pñatur ulterius hæc
dño ex hipp 6o epid sect 4a. 15o. quo dicit calidæ naĩæ re
frigerãs potus aq gestare. Gñs in com. explans hipp sentiã,
dõt calidas naĩs no, calore naĩi, sd calore igneo, et acri, refri
gerandas eẽ qã cũ sint intẽperata n dent cõseruari p̃ similia
sd traduci dent p̃ cõria ad meliorẽ temperaturã, ideo in illis cõuenit
alim̃ta frigida naĩa, et potio aq et soli motus ad naĩal actiõ

cõuenit.

et hipp in lib. de salub. dieta ~~cap~~ 31. text, dicit quod sicut infestat cibos ij et labores minuant, ac uinu bibant id qd quam dilutu, et quam frigidissimum et Gal. in coment. afirmat hipp eo loci referre dtam quam docuerat in lib. e fide; de calidis naturis quo modo sint gubernanda, et multo exac tius ubi dicit quod aqua bibenda est potio nec aquosa q fugiunt nara aq et uini, Iuuat coctione et destributiones et refri gerat, et quod quide minuendu est labore, qa motiones leues fugiunt nonnulli dij et ualida exercitia, in calidis naturis et conferunt ad purganda rebrem.ta quam sententia iteru refert Gal. et hoc modo exponat hipp non est intelligendum de omnia gete na ab hac nullus fuit ad Iutus, sed p gete leues motioes intelligere jam a calidis naturis sufficiunt ad expurganda rebrech.ta et ni p maignes q calida et sicca hit natam, ex ualido exercitio ledebatur et ate batur ad expurgatus, rebrem.ta alia et feliginosa frictionibus, bal neis et unctionibus et leuibus quada motionibus mane et sero sed non deambulat, et loqbatur cu amicis et discipulis, et quam non laua batur duobus aut tribus dies, detentis rebrem.tis foliginosis ille dicite et sicctis cutis, incalebat et febricitbat.-

Sed est ingens dbi et desficultas contra dira dieta est ab Aut, cundobus oportet facultes expulsrices impfecta et impleta est feri tti, et ofleri exercitio et in hoc pcipue, utilitate exercitij consistere, contra quam dra est hipp in lib. de alim; ubi afirmat nam inobus sufficere, quam opre dodulcit et exstat Gal. lib. 1.a de dieb. decret cap. 11. in m. et qdo na ualida est et dominatur solet expellere, crasas et uiscidas mat. p mediu oris

Ut elleganter dixit Gal. 1° aph. com. 24 nā ut dicebant Hipp.
et Ar. 6° epid sect 3 text 2°, nā solet amplificare et mu
nire uias, e docta sine doctore qq suū opus efficit et Ar. in
arte med cap 85 in f. affirmat opera nāe nunq indigere si
de q nāe prescribat in agendis, sed suo impetu recte gubernari
† nā tantū apetit quantū, requirit, necq hēt aliqd nocumentū in
excrementis, necq inquantate necq in qlitate q nā media sue
facultatis expultricis suffit ad expurganda sua recrementa, e operatio
illius e pfecta et pleta nullo indigens auxilio, et ex quo
exercitiū ad hoc n e necessariū, et affirmat dicta q recrementa no
possunt nocere, ni quantitate aut qlitate, at tn quādo nocent, qlitate
aut quantitate imitatur facultas expultrix ad ea expellendo
p antequam ualeant nocere, possunt omnia pfecte expurgari.
Cui dixit P. cū Gal lib de caus morb. cap. 6 inf. et
dixit nā construxisse uaria organa ad expurgationē recrementorum et illis
tribuisse facultatē expultricē, q oia ad illa recrementa expurganda
Corpora† sufficiunt, qdo bona uictus rone utuntur, et aer ambiens opte se hēt
qd si corpora sint intemperata aut utuntur praua uictus rōe, aut
aer e intemperatus, tunc n sufficiunt ad expurganda re
crementa et indigent exercitio, prt id qd exercitiū, in lati
tude sanitatis e pars bonae uictus rōis, nā dieta seu uictus
rōo uictus e curatiuis et conseruatiuis, ut dicit Hipp et Gal 1.
q° de sanis et egris e conserns et coīs, et nāe consuetudo sex
res n natales, inter quas ponitur motus et qes deqq in pfecti nā
p ōnuis sit temperato ut debet dēt gubernari, et tunc gubernatur
ut debet, qdo ad limati exercitio tanqm una ex rebus integrantibus
uictus rōe

Est ad confirmand. p. demisso exercitio excrementa reliquas materie[s] quae iam paulatim colligunt et coaceruant non solent irritare a coassuetis n. non fit passio, cum id quod paulatim fit solet pervalere et neque in sollicitum neque dolorificum est, ut ex platonis sententia dixit Gal. 1o de simpl. cap. 6. in p. et dic reliquo excrementa in parua quantitate paulatim collecta grauius alterant in magna quantitate non solent irritare ob tractatam rationem, Deinde vero debentur, et si intemperentur, putrescant et irritent non possunt expelli quia vias sibi obstruunt et ipsas imbecillas reddunt, sed grauiores concitant affectus ut dixit Gal. 7o de usu partium. 1o.

4o et vltima. Cum exercitium sit utile et proprium exercitium dicatur, requirit aliquas conditiones quas ars medica praescribit et tuendae sanitatis, hae conditiones sunt mensura et determinata quantitas exercitij, hora certa, tempus suis idoneum, in quo debet fieri exercitium, et illius modus, sine quibus conditionibus non solum non confert sed maxime nocere solet 1a conditio est mensura et determinata quantitas quae cum sit conceturalis difficillime cognitu, praescripsit in 1us diebus ut dixit Gal. 2o de sanitate 1o et 7o in m. et lib. de consuetud. cap. 4o et paulus lib. 1o cap. 16. et 17. et Aetius tetrab. 1o serm. 3o cap. 2o et 3o. et Au. fen 3a 1 doct. 2a cap. 2o et 3o tradunt signa quibus quantitas exercitij praescribi et confirmari potest, haec autem signa sunt rubor corporis et color floridus cum venarum intumescentia sudor apparens cum vapore calido, iucunditas agilitas et celeritas motus alterum immutatum, ergo exercitium has rationes non attingit imperfectum est et imperfecte auget calorem neque integre excrementa expurgat, ergo has excedit immoderatum est et non solum expurgat excrementa

+ tractu

Sed resolvit humidū radicale, et ideo calore uiresque dissolvit. Cognosces autem exercitiū his signis qd n̄ cessat rubor et calor et habitu et neque agilitas neque ordo in actionibus nec iucunditas sed potius molestia et lassitudo, et accidit immutatio in qualitate et quantitate sudoris, qm̄ imminuitur sudor autem non calidus sed iam frigidus appa ret futurum tum iam minime excedit exercitiū

Tertio exercitia non conveniunt aequalia in omnibus aetatibus etsi debent exerceri exercitijs adultis in tempore senectutis, senes multo minus debent exercitari et exercitiū qd illis convenit angustioris termini habet, qm̄ non debent exerceri usque ad provocationē sudoris, qm̄ cū sint frigidi et sicci et habeant densā cutem siccā, repugnant sudori, et si in illis non posset provocari sudor nisi ualido et uiolento exercitio, qd nullo modo illis convenit qm̄ ualde exsiccat, et siccioribus factis breviori multo erit uita qm̄ tota ratio conservandae sanitatis in senibus est humectare ut docet Galenus de sanit. tuend. tex. 8.

Pueri etiam non ualidis exercitijs debent exerceri in I.o septenio qm̄ uarias exercitationes non tollerant eo quod facile resolvuntur, adde etiam qd. in exercitiū periculū est, ne membra distorquantur ex ualida exercitatione ut docet Galenus, I.o de sanit. tuend. 8. a post Ium annū magis debent exercitari qm̄ exercitijs magis sufficiunt, ut ita exercitium quod propter uoracitatem congerunt absumantur, in aetate autem adolescentiae et iuuentutis cū uires ualidae sint conveniunt exercitia quae supradictos terminos debent habere; ualidis ualida exercitatio convenit sicuti debilibus debilis

De exercitio aetatibus convenienti

Pari ratione non omnibus naturis aequales exercitationes conveniunt, qm̄ naturae frigidae et humidae ualidius sunt exercendae ob frigiditatem temperamenti quia

qm̄

Excremti abundant nãe autz frigidae & siccae. sz pp frigidite
temperamti ualidã exercitõi expostulant, pp siccite uo minus
dent exerceri; minus autz calidae & humidae, & adhuc minus cali
dae & siccae, temperatae uo nãe pcipue qdo crassiori uictu utūt
modice dent exerceri, qdo tn̄ sucissimi nãe s̄ incontinentes, tunc
maxe exerceri dent, qa semp mensura exercitij dēt ēē iux
ta mensurā cibor. ut dēt hipp de dieta, sicuti mō de habitib;
dm ē, nã graciles minus exerceri dent, obessi & crassi ua
lidiores expostulant exercitões, ut notat hipp lib. de salubri
dieta, cap. 10 eodē etz mō, ofendū ē de anni temporib;
nã aestate minora & leuiora exercitia cõiunt, qa tunc
corpora calidiora & sicciora, & imbecilliora s̄ & minus ex
crementis abundant; qm̄ s. p insensilē halitū, aut p sudorē ap
tis poris extenuata, & rarefacta, resoluunt, in hieme uo ua
lidiores exercitões cõiunt, qa corpa tunc s̄ ualidiora & frigi
diora, & phibito calido effluuio pp frigidite ambientis, magis
excremtis abundant, ideo ut incalescant, & excrementa expur
gent ualido exercitio opus ē, qd eousqz dēt pgredi quo
usqz sudor appareat, multo n. magis pūocandus ē sudor
hieme exercitõi, qm̄ aestat, quius ca hiat Arist. pblema. 33
& 42, uerior tn̄ ē dicta sentia & cā oēs medici sentiunt, &
deducitr ex hipp lib. de salubri dieta text. 25. in uere autz
& in auctumno minus oēs dent exerceri, qm̄ in hieme & magis
qm̄ in aestate.

2a conditio ē tempus seu hora idonea ad exercitiū qa quouis
tempe & singulis dieb; cõit exerceri, sicuti cõit comedere ut sup.
retulimj

q tn dici som, deat exercitio exiberi, no declaravit Hipp qo
tm dixit labores dere pcedere cibos, Gal tn exactisse id do
cuit, lib. 2° de sanit cap. 2°. post m. ubi dit tempus acco
modatu exercitio ee qdo cibus externus dupliti coctione fuit
immutatus s. dupliti coctioe, i iecore, ventriculo et venis
et trim utriusqs coctiois debit, cognoscendu ee ex colore, et substa
urinae, qm si fuerit tenuis et alba no utraqs coctio dta pacta
e, signat n. no dtu gnita fuisse flava billis q tingit urina
et qdo rufa aut flava e, signat ia fuisse pacta 2a coctioe
in iecore et longu tempus transisse, at vo qdo pallida e signu
nus coctioe pacta ee in hepate ergo sic colligit Gal. qdo no
covt exercitatio qdo urina rufa aut flava e, qm tunc exercitio
e in ca ut multa quantitas billis gnetr et tunc transactu e oportu
nu tempus exercitio, imo potius tuc e tempus cibandi de no
vo; 2a vo qdo urina e tenuis et alba, qm ndum cibi cocti
st crudi. S. n covt exercitiu, qm tunc cibi crudi raperetur
corpib; et morbi ex obstructioe et putredine pvenirent, covt
tuc exercitiu qdo urina pallida e hoc e qdo mediat inter alba
et rufam. - Ceteru ut hoc melius intelligatr, notandu e Gal. dre
3° de natib facul. 13, quo in loco nata operatioe a nutrima
in 3a membra destribuit in qua tempa. 1u e in quo allima
dcoqtr in ventriculo, et illi incipit apponi 2u e in quo a
ventriculo, ad iecur destribuitr et in ipso dcoqtr et illi inci
pit apponi, in quo tempe allimtu qd erat in ventriculo ap
situ incipit a gglutinari. 3u tempus e in quo sanguis a
iecore

humas singulis pbs destribuitis et illis incipit apponi
inquo tempore allimentu qd erat, Iecori appositu aglutinati, et
qd uentriculo erat aglutinatu assitatis, qd qde tempus no
e inquo esuritati et famescit, Imminet tn et pxiu
e esuriendi tepus qa Id pts attrahunt exuenis et uenae
ex Iecore, et Ielus ex uentriculo, qd tempus e maxe ido
neu et oportunu exercitio, qa augendo calore et Hile
ritis mouendo spus commode repurgantis exlocm 3ae
coctiois q Id erant coaseruata, et Iuuatis destribuio coc
tio et nutrio peu et Iuuat etia futuras coctiois in,
uentriculo et in hepate, et psentes coctios haru pratu no
ledit, qa tunc corpus no exercetis, exercitiu namqs dit inci
pere postqua coctios uentriculi et heppatis pactos fuerint
ut dictu e. et sicuti exercitiu in hoc temp e magnae
utilitis ad sanite sic maxe solet nocere, si ante dictu
tempus adhibeatis, ut dot Gls in lib de cib bon et
mali succi cap 3o et n solu qm allimto. ss cruditas no
cet exercitiu, sd etia qa in Ia corporis regione, reperitis
multo succoru crudoru, na multo melius e succos crudos
ibi manere, qm a uenis et apehis attrahi seu rapi ut elle
ganti dot Gls 4o de sanit cap 5o. inp. sic etia qdocor
pus plenu e aut cacochimu alienu e ab oi exer
citiu, qa agitando sanguine et liquando et reliquos
humores grauissoru morboru e ca ut dot Gle 3o aphs comm
20 ante f. ueteres tn cu semel in die cibu assumeret elligebant
in ostate

ad exercitium horam matutinam quia id tempus tunc est temperatius et in
vere et in autumno horam meridianam, et hieme elligebant horam
vespertinam, ante solis occasum, quia propter diei brevitatem reliquas horas
ponebant in negotiis publicis, et privatis et in literarum studiis propter
brevitatem temporis. cum sit positum in consuetudine. sit indiu esse
ad saluberrimam consuetudinem, pro exercitio elligendum est tempus matu-
tinum, quia tunc corpora sunt leviora et validiora per somnum praecedentem
et propter id quod iam sunt celebratae coctiones ventriculi et aliorum
[illegible] consulit, ut ante exercitium deponatur alvi et vesicae ex-
crementa. aliter enim talia commota et extenuata per exercitium solent
habitum transmittere et ventriculo cerebro cordi nocent pari, et ratione
excrementa capitis et thoracis prius sunt expurganda per nasum per os per tussim
quia commota exercitio non solent differri per vias per quas expurgantur
sed deferuntur in ambitum corporis et laedunt excitando obstructiones et
alios affectus.

3a conditio est locus idoneus et aer, quia non in quolibet loco exercendum
sed potius in loco salubri puro et temperato erit autem locus cuius aer
expers vitiis labi non contrahat et ventilari debet aut exponi apertis
ventis, et sunt septentrionales et orientales nam ut docet Hipp. lib. de aere
aquis et simul immutantur spiritus et ventres quia ipsi est aeris dispositio, in-
spirantur spiritus et corpora bene aut male afficiuntur, nam in aere puro et
salutari quod corpora exercitatur redduntur leviora et salubria, et in
exercitio debet esse aer lucidus et temperatus nam si homines exerceantur in
aere calido, aut frigido solent laedi, quia cum corpora per exercitium sint la-
xiora et rarefiant et assidue mutent aerem maxime laeduntur, ideo Gal.
2o de sanit. cap. 7. praecipit locum temperatum elligendum esse aut saltem
non sit calidior aut frigidior communi aere civitatis et quoniam cum veteres pro-
tabant loca exercitiis dicata in aedificiis versus septentrionem in [illegible]
versus meridiem quod dicta debet intelligi de natura temperatis quod natura calidiores
in loco frigido debent exerceri, et natura frigidae in loco calido

Ista doctrina, ueritati cū nimium exercitij, quā tradit Gal. 2° de Sanit. Cap. 2°
dicens hoīs antequam exercere, incipient, debere prius leuib. motionib.
moueri, deinde sindone fricandi postea oleo, in ungendi ut flexiles
ptes redantr, nā ita postea in ualido exercitio, poūnt sine
noxa trahi et distendi post hac oīa incipiant debilitr exerceri
ut paulatim ad Sumā intentionē exercitiū peruniat, qd exercitiu cū
attingit ad triū, n̄ debet subito cessare, ita ut Statim quiescat sed remissa
ex[illegible]eois uehementio[illegible] breui tempe debent moueri, deinde
linteo Sudor ē abstergendus, postea balneū debent ingredi et la[illegible] cedata
agitoē balnei et exercitij ad cibū accedant, quia n̄ Statim post
exercitiū et balneū cibus ē assumendus ut docet Hipp 3° aphor. 57 quia
maxime solet noceri, tr n̄ retinetur neque coqtr alimtū ni prius agitao
et aestuao fuerit remota.

Nostris tn̄ temporib. et ministri et frictioes et inunctioēs
satis ē ante ualidas exercitioēs prius leuib. motioīb. mouere et post
exercitioē n̄ Statim qui gescat sed leuib. motionib. moueatr, deinde mutet
tunica et Sudor linteo abstergatr, quia si Sudor immoretr et re
frigeretr ualde nocere Solet, refrigerando constipando et obstruendo.

Restat nūc 2as Sentias et earū fundta euertere et imprimis nō
obstat Esclap. et Erasist. Sentia et ad 1a roē Dj falsū ei Sanitē conser
uari eisdē remedijs qq amissa recuperatr, quia in morborū curaōe
conueniunt medicamta purgia, media et uictus tenuis, q. oīa n̄ conueniunt
Sanis in conseruaoē Sanitis, idē e ts qd exercitia aliqq. aegritudinib.
conueniunt, conueniunt ut infra pebit. ad 2a roē libenter concedimus Sani
te consistere in bona humorū pportioē et ad hac requiri recte fieri
Coctioē uentriculi, et Iecoris. negamus tn̄ has coctioes laedi uitiari
aut impediri ab exercitio quia ut dictū ē sup quando debito
tempore fit exercitiū potius iuuat quam laedit ad 3a roē Dj
cū doīa a nobis Superius tradita, dō qd quando fit exercitiu

Cūmo.

et mensura ri solum, n̄ absumit humidū radicale, nec resolvit
Calorē nalē, quin potius reficit et instaurat humidū, et
intendit et auget natem calorē, et solū corp.is relictū resol
uit et euacuat, et ad pfirmād dicimj illos q uiuunt in ocio
aut in carceribj detinenti, dubiā et suspectā hēre saluti
et sæpe ægrotare grauissīs morbis ut dīt Auerr. lib.o
Collig cap 2o pta incarcerati n̄ uiuunt salubritj qa Co
thaletici aparent, et uitiosū hēnt colorē qd si aliqdo de
sinunt ægrotare illud solet accidere q robur naie q
maxe iniurijs solet resistere, et ad illud qd dicebat ex
ercitiū pp molestiā ēēt et sic n̄ ēē utile, Dj maiorē ēē utili
tem Negtr cū illo, labore et exercitio n̄ ducente hōīs extra latitu
dīē sanitis pm molestiā ex illo labore pceptā q qdē paruā
solet.

2a sentia q dīt exercitiū psuetis ēē īnc et n̄ dissuetis et si plaus
bis aspareat falsa ē nā exercitiū ut sup̄ pbatū ē, utile et ne
riū ē, assuetis et dissuetis et ad funita et sola pbat sentia
adducto Dj imp̄mis cū Ciō 5o de sanit tuenda cap
hōīs, sæpe pa hēre psuetudinē prauā et nociā suæ natur
qa intrdū hōīs dulcedine aut ignorantia capti, aut uag
studijs aut negotijs denti nō aduertunt ea q sibi cōiunt
solent immorari in rebj notijs et ad illud qd dīj ex hipp exer
citiū psuetū minus lædere et facilius tollerari Dj ex eod
hipp in illis tīs ubi pcipit rebj ēē assuefaciendū utili
tatis et securitis caā pp. rectū &.

++..

propter inopinatas occasiones quas homines subsequuntur, quod si ex hipp. sententia sententia sententia tendenda est omnibus est assuefaciendum quanto magis debemus assuefieri rebus utilibus et naturis sicuti est exercitium et denique debemus nam iuvari et delectari rebus assuetis et molestari dis suetis verum hoc quod est prava assuetudo quia tractu tem poris valde solet nocere, paulatim et sensim est mutanda tempore sanitatis et non tempore aegritudinis ratio huius quia quod de natura vitiosa est mutatis in meliorem temperaturam quia quod est quia quod est vitiosa reddit homines morbis obnoxios idem omnino de assuetudine contracta in otio et in propria ratione exercitiis.

3a Sententia quod verior multorum etsi est falsa si intelligatur de exercitio proprie dicto quia tale exercitium nequit omnibus naturis conveniret et quod hipp. 6o epid. cito tradens rationem conservanda sanitatis sumit initium ab exercitio tunc per exercitium quamlibet motionem intelligit et non exercitium proprie dictum et quod isti hanc sententia dicunt recrementa in omnibus naturis coacervari et repur gari indigere per exercitium, hoc non tenet in naturis calidissimis quia in siccis naturis recrementa possunt repurgari sine exer citio proprie dicto frictionibus nimirum unctionibus balneis et levibus motionibus in quibus naturis suspectum maxime est et timendum exercitium non propter naturam debilem sed propter temperamentum calidum et ad illud quod adducebat ex Galeno 1o de sanitate tuenda cap. 1 et 8 ma nifestum est esse communem omnibus animalibus cum exercitio quia illa societas est communis in aliis reperta non est cum exercitio et cum motu quia exercitium res artificiosa est et non naturae quia tres conditiones

quas perhibet ars ut dictum est supra quae deficiunt in victu
qui alia habent compensioni et inclinatio.

2° In nobis e presens cap. plures ee exercitij diff.
ut Av. dicit in presenti et infra fen 3a 1i doct. 2a cap. 2o
quoddam n. e exercitatio multa alia vero pauca, quoddam ve-
lox alia tarda quoddam fortis alia debilis quoddam continua
alia inter rupta quoddam equalis alia inequalis et alia huius-
modi, quorum exempla adducuntur a Gal. 2o de sanitate tuen-
da cap. 8 cum sequentibus et ab Av. cito. Et quod nostro
i n oes exercitationes hoi sano conveniant contra. Nam d-
ti nulli hoies qui ab aliquibus exercitationibus maxie ledunt
et sic quilibet hoi debet elligere exercitationem sibi con-
et iucundam unde ut dicit Hipp. lib. de salubri dieta
text 26 unde quando aliquis hoi habet partem aliquam
languidam non debet elligere illam exercitationem quae illam
partem movet et exercitat. Nam maxime ipsam ledit, sed debet elli-
gere illam exercitationem quae reliquas partes moveat et
consequutione quoddam proveniat utilitas exercitij ad partem
affectam inter oes tamen exercitationes maxie comendat Gal.
in lib. de parvae pillae exercitio ludum parvae pillae
propter illius facilitatem et quia caret periculo et delectationem
afferat et oes corporis partes equaliter moveat, post ludum parvae
pillae comendat venationes fortiorum atque timidorum,
comendatur etiam cursus, deambulatio dilatata et alia huius

us modi

Interdicuntur validae exercitationes quae conveniunt aegrotantibus, praeser
tim febrientibus, et maxime quando acuta assistente febre aut
alio acuto morbo laborant, quia tunc dolores solent infestare
quia hoc in casu vehementia et impetus morbi melius tolle
rantur cum quiete quam cum motu et exercitio. Debent nam aegrota
tes quiescere et iacere in lecto, aliquando tamen viarum mo
uentur, aut moveri debent, sicut quando aegrotant in itinere
aut urgente aliqua magna necessitate aut sponte recusendi do
mum, ut docet Galenus 2o aphor. comment 28. et tunc motio debet
esse morosa et placida qualis est gestatio in sella aut lectica
aut curru, et non equitatio, nam quamvis ea sit labor et lassitu
dinem infert, et sic quando febricitantes exercitantur acutissimis
morbis conveniunt, quia validam commotionem corporis et
humorum ut docet Galenus 3o aphor. comment 20. quare Hipp. 6o epid.
sect. 3a text. 31. reprehendit Herodicum, qui febricitantibus
consulebat cursus, luctas, et alias exercitationes quae ipsos sic
interficiebat, nam malum inquit febriculosis est illis nimium
quia labor laborem addebat. exercitationes tamen leves et
blandae aliquando aegrotantibus conveniunt quia motio in cunis in lec
to pensili et in sonis hinnitibus rotas et uectio in lectica.
Tum solum conveniunt in quadam lentibus, seu ingenitis morbis et in febribus
aliis diuturnis et maxime in declinatione febrium putridarum ad
excitandum calorem et ad coquendas et absumendas reliquias
humorum, et ad conciliandum somnum, in hidrope tum et in morbo

regio

In lepra, et in morbis cutaneis comendari navigatio prope littora, nam in alto mari magis commovet varios [illegible] asfus inducens, quam in primo, vomitum procreat valde utilem, propterea quam ibi comendatus est in podagra, in Sciatica et in affectibus vesicae, [illegible] excitata [illegible] maxime comendatur in affectibus thoracis et ventriculi, qui trahit originem ex [illegible] ~~calida~~ frigida et humida, inveniunt ibi maxime huius motiones in affectibus capitis et in emotione passione, quae omnia colliguntur ex Aa [illegible] et ex [illegible] tertia 1a serm 3o cap 6o et 7.

Pro notitia [illegible] tradi ab Au in presenti cap aliquas propositiones pro maiori intelligentia exercitii 1a propositio est exercitium et quilibet alius motus corporis auget calorem nativum quam propter collisionem et refrictionem partium excitatur et accenditur caliditas. Intenditur est calor quia absumuntur excrementa quae retundunt, et imminuunt calorem nativum et denique quia exercitatio agitat et comovet sanguinem et spiritum et distribuit per universum corpus et cum sint calidissimi[?] [illegible] [illegible] potentia [illegible] magis incalescant, et quo motus corporis fit in aere calidiori tanto magis calfacit unde exercitatio sub sole et in pulvere et in arena magis calfacit quam ea quae fit sub tecto, et propter 2am rationis quies infrigidat,

2a propositio exercitatio fortis et brevis magis calfacit quam resolvit; et e contra exercitatio debilis et diuturna, magis resolvit quam calfacit haec propositio colligitur ex Gto 2o de sanit. tu.

Cap. 11. et ratio est quia resolutio non solum fit a calore sed requiritur etiam mollities et laxitas substantiae, ut experimur in puero et in iuvene, in quo licet calor sit qualis in pueris tamen multo maior fit resolutio, propter mollitiem et laxitatem substantiae, at vero in iuvenibus exigua est resolutio quia substantia habent densam et compactam, exercitatio autem fortis hoc habet peculiare indurare corpora per collisionem et confricationem partium, at vero exercitatio debilis et diutina emollit et laxat, unde exercitatio fortis si brevis est solet augere calorem et parum resolvit, secundo tamen debilis et diutina etiam si parum augeat calorem multum valet resolvere,

Ultima propositio. Cuilibet motus quando est inmoderatus inviventibus refrigerare valet non per se sed ex accidenti quia absumit humidum radicale pabulum caloris naturalis quo humido absumpto necesse est calorem naturalem imminui. an motus

Et primum huius propositionis veritas inquietem animalibus dat causa caloris rebus non solum animatis sed inanimatis motus sit causa caloris pars affirma huius quaestionis quod inomnibus rebus motus calfaciat suadetur videtur ab Aristotele 2o de caelo cap 7. Cum inquit motus non est ligna et lapides et ferrum ignire solet, et parum infra plumbum in sagittis extinctum, per motus velocitatem liquescere asserit etiam 5o physicae Com mentum 13. motum esse caloris, et in metheororum 3o cap. infirmat corpora superiora motu hoc inferiora calefacere quod sentio spiritu dic, quod animalitas calfacit potest excere quae sentio spiritu dic, quod animalitas calfacit potest excere ... ab experientia, quod vero motus calfaciat res in animatas

pit ex percussione silicis cum ferro facta exij ignis igniti et quod lignum diu a ferro confricatum, non solum contrahit actualem calorem sed etiam ignescit et ardet.

3a tamen sententia quod motus non possit esse causa caloris probatur sic motus non est formaliter calidus ut ignis nec est calidus imminenter ut sol, nec est potentia calidus ut piper, et medulla ursina et aliamenta calida, sed nullo alio modo res aliqua valet calorem producere ergo motus non potest esse causa caloris. 2o quia res omnes liquidae et calidae ut sorbitiuncula et alia huiusmodi quanto magis mouentur infrigidantur, tantum et aqua ipsa frigida quanto magis mouetur tanto solet infrigidari ut quotidie experimur, in aquis quae niue refrigerantur, in vasis Aeneis aut argenteis ad id accomodatis in quibus quanto magis aqua mouetur eo vehementius magis infrigidatur,

3o aquae quae quiescunt quales sunt stagnantes et detentae multo magis solent calefieri a sole, quam aquae currentes et fluentes ergo motus non calefacit res inanimatas, et confirmatur, quia si motus calefacit quanto maior est motus magis deberet calefacere sed motus immodicus tantum abest quod calefaciat quin potius refrigeret ut constat ex 3a propositione a nobis superius allata et ab Aristotele in praesenti ergo motus non est caloris causa in quibus dicendis cum sit varia sententia et mea dico. 1um dixi mus affirmat, quod quando duo corpora dura mouentur et confricantur, ex illa collisione et confricatione, ignem excitari quia partes ignis in corporibus repertae cum quae intus delitescunt foras extrahuntur, quemadmodum in aliis

ubi motus sanguis et spus ad exteriores ptes ducuntur, siue innó
minentibus. dicit allidere per motum; quae Sententia non est recipienda
quia in mixtis elementa non manent formaliter, et licet quidam formaliter
in mixtis manere, ptes igneae non ita facile extrahi possunt in cor
poribus duris, praeterea id quod ad dilatationem partium separatione, sine dubio
mixtum corrumperetur, hoc autem non accidit per praedicta Sententia reij
ci non debet

est et alia Sententia quae affirmat quod quando duo corpora duraque fri
cantur, aer rarefit et penetrat per meatus corporis et ptes igneas
reconditas et dilitescentes ascendit, quae sententia etiam non recipienda quia
aer intermedius inter corpora, attenuatus cum sit tenuissimus et fica
cissimus potius per latera fugit quam intus penetret, et etiam quod
si ab hunc dannis intus penetrare, non ita libere facile posset
penetrare ut posset uentilare, et ascendere ob natiuam corporum den
sitatem, et ea quae uentilatione ascendunt, semper solent ascendi ob
motum natiui caloris quem habent et experimur fortem densissimum
et frigidissimum ascendi ob motum

Ista est uerior Sententia est quae fricationem habet, est motum calefa
care quia ita attenuat et resolvit aera, ut sub propria forma non
posset conseruari et corrupto aere per attenuationem necessario ignis
generatur. Sed est obiectio contra ista Sententia, tenuitas et raritas
non sunt qualitates actiuae quae ualeant producere calorem et ignem
et ignis etiam ob raritatem solet corrumpi ut patet in flamma
ualde attenuata per motus non ob raritatem et tenuitatem ignis generatur
Cum hoc tamen uera est Sententia et ratio est quia sicut ex dispositione materiae

sine cā univoca et particulari generante, alia ex putredine
quā disposita materia cāusis generat uile peculiaris et
similia et dicitur generatio ex accidenti, pari est ratio eb
motū su rarefacit aerē ut consumpsit, et disposita ma
aeris generatur ignis à cōis superioribus. hoc n. ē valde mirum
re aliqd dantis in nā ctiosū.

quo supposito ad 2ᵃ arg. Dj ad 1ᵃ rōē. Dj ex dicta
dēa quā temporis ignis generatus n. ab igne neq ab alia
cā peculiari sed à cā superiori cōi. ad 2ᵃ rōē Dj in
rebus liqdis, calidis commotis ob motum, pis calidas frige
fieri extra spiritū aeris et resolutioni p vaporis calidi
desilientibus illis rebus calidis. et aqua frigida quanto
magis mouetur tanto magis infrigidatur quā extenuatur
et rarescit et à subiectis frigidis succinis frigiditē ctitur
et id qd citius infrigidatur aqua mota ex eo qd p motū
plures mutat superficies generatur citius infrigidatur

Ad 3ᵘ Dj qd aqua quiescens q. ē in stagnis magis
solet calefieri ex sole qm ea quæ mouetur, quā radij so
lis magis in ea reflectuntur et ad 4ᵐ rōē. Dj mo
tū ex accidenti refrigerare q qdo imodicus ē absumit
humidū sine quo n. pōt conseruari calor ideo in animalibus
calorem quem dilatat motus sui rōē extinguit
absumendo illius pabulū ~

Cap. 13.u

De Somno & Vigilia

Agit Au.a in p̄senti cap. de p̄prietatib; somni & uigiliæ + una ex sex
Tribuunt corporib; tanquā de sex reb; n̄ na.lib; in cuius
explicat.e ea solū à nobis adducent.r, q̄ notatu & scitu dig
niora fuerint.

De q̄ditate & c̄entia somni, de eis indu Centib; somnū & alie somni p̄prietatib;

Pro explicat.e t̄ri huius tract. ē imp̄mis exp̄l.m q̄d
sit intelligēm n̄oie somni & uigiliæ, q̄d ut intelligatr,
sciendū ē tum dici al. uigilare q̄d sentit, stat &
exercet motus uoluntarios, aut saltem p̄ōt opera hæc
efficere sine impedim.to. dicimus aut al. dormire
q̄d cessat ab operib; istis, aut caret dispo̊e exo̊sce
randū mō n̄ sit ab aliq. cā morbifica, q̄m citra
somnū alia n̄ solent dictas operoēs exercere, at sic
Ar.tes lib. 2o de aīa 1o cap. dicit somnū sitem eē ua
canti operōe, uigilia aut sitem eē ɔtemplaōe, in q̄ sic
Au.a in isto cap. dicit somnū sitem eē quiete, uigilia
uō motui.

Sub citat.e t̄ri ac q̄d ecta d.ram caius aīæ p̄ōa somnus & 1.a q.
uigilia fiant q̄ caus.t dub.ij solui m.q.ndū ē, cur somnus n̄
mihi p̄lantis q̄ n̄ostis p̄ōs hiut, quandoq. somnus n̄ ē narius
p̄ p̄ōis alib; sed et q̄ natib; uidet n̄ somnus p̄lantis n̄ario
ɔuenire, q̄a sicuti uigilia oēs p̄ōas dissoluit, sic somnus
illas corroborat

ordinat, et Aristoteles in lib. de somno et vig. hac ratione probat somni necessitatem, quia omnis potentia quae habet actum determinatum quando nimium excedit sive in tempore seu in intensione solet fatigari et nisi potentia ab opere quiescat dissolvitur debilitatur et corrumpitur, ex quo datur somnus introductus.

Potentiae naturales repertae in plantis finitae sunt et actus habent determinatos, ergo quando nimium excedunt debent fatigari et indigent quiete quae somnus est, quia sicuti potentiae illis fatigatae et dissolventur, dissoluto omni spiritu, et indigent quiete et somno ut reparentur, sic potentiae etiam naturales debent fatigari in suis operibus et debent indigere quiete ut reparentur sed talis quies somnus dicitur in animalibus ergo ex hac ratione somnus debet esse omnibus animalibus perfectis et etiam plantis et omnibus vegetantibus.

Cum desideratur quod somnum non inesse plantis solum animalibus quia somnus ut infra ostendetur est ligamentum sensuum at plantae sensibus carent, quia si haberent sensum haberent dolorem et delectationem et ex consequenti appetitum et motum localem non habent motum localem non habent sensum indigentia ex eo quod sunt terrae affixae, illis semper et perpetuo suppeditatur copiosum et idoneum alimentum ut dicit Aristoteles 4° de vita spirituum cap. 7. et 1° de somno et vig. cap. 1° ergo quod cum plantae careant sensu, somno etiam debent carere

Restat tamen solvere rationem positam quae probabat plantis et aliis somnum inesse. quae ratio multis modis soluta est, primo dicitur alia in potentiis animalibus fatigari et ea accidentaliter pati et ab opere desistere
do quies

q defectus siue quies somnus uocatur, plantas est pari rōe
defatigari in suis actionibus, cum habeant fētes potentias et
tandē ab operōe deficere, uerumtamen, talis defectus in plantis
et in oībus naturalibus pōis non dicitur somnus sed corruptio et mors ap
pellatur, q responsio non soluit difficultatē, hoc non ē quod quaeritur
quare in pōis aīalibus defectus operandi sit somnus quo reficiuntur
et reparantur at uero in pōis naturalibus defectus operandi sit corruptio
taliter ut per quietem et defectum ab operando non possint refici
et reparari.

Resp. 2o hoc uersari discrimen inter pōas aīales et naturales
quod in aīalibus pōis tempus operandi et durationis ē inaequale, quia
non semper sunt in actu 2o sed cessantes ab opere remanent et saluae
durant, at uero in pōis naturalibus tempus operandi et durationis ē aequale
quia pōae naturales semper sunt in actu 2o et cum primum cessant
a suis operationibus non amplius durant nec saluae remanent,
sed deficiunt et aduenit interitus, causa huius euentus ē
quia pōae aīales utuntur spiritu aīali, qui licet instrumentum sit suarum
operationum, quia spiritus cum sit tenuissimus, facile dissoluitur ex
cuius dissolutione quiescunt ab opere quousque reparentur et fit
somnus quare pōae non possunt semper operari, contra tamen pōae naturales
utuntur spiritu crassiori et minus dissolubili, quare pōae et sunt in actu
2o et non patiuntur lassitudinem

q solutio est non soluit difficultatem quia est si uerum sit
in pōis aīalibus tempus operandi et durationis esse inaequale, et in pōis
naturalibus

ēē ēqle n̄ tñ sediti ēā huius discriminis nā pōe nātēs
n̄ pōint ēē spetuo in actu 2º ut dicunt AA. 2º sl̄ius
qrō spūs uitales et calor nātēs qñ sr. facultā nātēs in istā
ab sumanti, qā licet spūs uitalis sit creatior aliē adhuc
spūs uitalis remāt tenuissimj et paratissimj dissolūi
Jabiti ut dicat Aā 11 meth. cap. 1º ante f. ita celerit
dissolui ut quolibet temporis momento minor apareat ē,
stat euidens, nātēs pōas dōe defatigari, qm uis n̄ ita
celerit neq ita intense, sicuti pōe altes, et sic reqrunt
qd quiescant ab operib. ut poiint recreari.

Rj 3º altes pōas defatigari, et lassitudini pati, qā
operant cū labore et resistiā qrōe indigent quiete ut dicunt,
qā instrā alia cum sint grauia et molesta
facult motiui qre cū labore et aliq resistio mouēt
a pdicta facult, ~~qrōe cum labore et aliq~~ et sic sūs
ab excellente sensibili dissoluit et corrupitē, at uō pōe
nātēs n̄ operant cū labore aut resistiā, qā nutrio
et aumentaō qē sīt eatū operōes n̄ fiunt cū labore et
resistia qā cari instrū ē nātēs calor, qā n̄ ē moles-
tus neq pōis neq pēss et hac rōe dicunt n̄ pati la-
ssitudinim neq indigere quiete. dicunt pterea p hac
solōe pōas altes, operari cū delectaōe et dolore, qre
conatū et impetū assumunt ad agendū et sic indigent
quiete ad creationē suā at uō cū pōe nātēs operent
sine delectaōe et dolore n̄ assumunt conatū neq impetū
et ideo

nō defatigante in suis operib;

q̄ Solutio quamvis sit subtilis mihi n̄ placet, et rō
ē euidens quia pōa nālis est operante cū labore et resis
tia nā vt q̄ corpus cordis et arteriarū, grave ē facultti,
uitali, et ab ipsa mouetr, cū labore et resistīa et nunquā
facultas uitalis, patitr lassitudinē neqe cessat ab opere
pterea, qd alimtū ad pēs superiores destribuitr cū
sit grave, attrahitr et expellitr cū labore et resistentia
g° pōa nālis ex hac rōe deberet pati lassitudinē. addit
ad hoc qd instta respirōis graviora s. facultti āli a q mo
uentr, et tn̄ nunquā facultas āīs in respirōe patitr lass
situdinē dumō nālitr operetr, quia urgente necessitte respi
rōis nā cōtinuo transmittit facultti auit spūm ālem et illa
quies q̄ reperitr in respirōe et impulsu, n̄ fit quia facultas
āīs ē uitalis defatigentr, s. ppr cōtrariū motuū, dila
tatiōis scz et cōtractiōis inter quos nārio debet dari quies, pterea
n̄ ē credendū ut pdicta solutio credit facultes nāles n̄ assumere
conatū quia Gal. lib. 4° de caus. pulsū cap. 2° affirmat
urgente utilite et necessitte n̄ solū facultte ālem conā
tū assumere s. ēē hoc est cōe oīb; facultib;. addit ad
hoc qd facultas nālis expultrix operatr cū tristia
et molestia quia tunc insurgit ad operē quanto moles
tati quantite auit qualite ut passim Gal. dicit.
ueraltri huius deficultatis solutiōe po nō tn̄
ē alia ꝑ et plantas cōveri in pōis nālib; quia fra sensitiua

uirtte

uitte distinct uegetatiuã et oẽs illius poãs, . S. tñ pfectiores
poẽ nãtis in aĩtib, qm inplantis, Nã sicuti frã
sensiua ẽ pfectior uegetatiua, sic hẽt plures operões
pfectiores et reqrit pfectioẽ sub~iã qrõe corpus aĩtis
ẽ pfectius magis mixtũ et magis elleuatũ ab elle
mentis et ẽ calidius et rarius, et ad suas operões utitr
instro pfectiori, ut pote calidiori et tenuiori et hac
ĩ potissã cã pp qm aĩlium sub~ia, ãti magis resol
uatr qm sub~ia plantarũ, qre illd qd in aĩtib resol
uitr reparatr cibo et potu, et indigent pterea aĩlia
traspiroẽ et respiroẽ ut sic excrementa fuliginsa
transpirent et repurgentr q in illis consumuntr pp calois
excessũ et ad attemperandũ caloẽ cordis et ad qrõẽ
spũũ qq. oĩbs maxĩe indigebant aĩlia at nõ plantæ,
solum dsruantr, allimento crasso qd ãtinuo suppeditatr
ex terra et ex aeris ãtactu
2° nãm ẽ somnũ in aĩtib nãriũ ẽẽ et pp poẽs nãtes
aĩtis et rõ ẽ qã sicuti uigilia imodica dissoluit poẽs
aĩtes et carũ actiões sic lædit poãs nãtes et impedit
ãuitrr carũ operões, ita tñ somnus oẽs poẽas reficit et ins
taurat aĩtes sis et nãtes ut infra latius explicabitr nãl
rõ tñ licet somnus sit nãrius aĩtis pro oẽbs poẽs et
reparaẽ deptidi tñ necessitas somni incipit ab operi
aĩtis qã p operões aĩtes n solum absumitr spũs aĩtes sed et
spũs uitalis

et Caloris natiui debilia, siue humidi substfiles in gra
subiectati, et ex eo qd operões ates distrahunt spum
uitale et calore absumunt laduntur ab ipsis operõibus na
tes et hac ratõe ff. qm qdo cessant operões ates ut
in somno ctingit ut operões nates pfectiores fiant,
qa neqz distrahitr calor intrs nec resoluitur, sed sicuti
reparatur ates spus p somnu sic uitalis spus et debilia
Caloris natiui p operõis nates reficit.

qq. sic ptitutis desimulli ps dõ somnu ee simplr
narru, p pons ates, et sic illius necessitas incipit a facult
ati Licet ut dictu e pficiat etiā facultib; natib; raõ
cuius e qa si n eent operões ates pote nates n indi
gebant somno, q dra sic ptituta, ad raõe, ates ps dõ qd
pto pote aie sic agunt et operant, ut p suas operões nõ
reparent illd qd resoluitr, qo tales pote nimis excedunt
in agendo solent defatigari et lassitudini pati et sic
indigent quiete et otio ut reparentr, huius gra ff pote
ates q n reparant aliqd p sua actioe imo absu
munt et resoluunt spum atem, ideo dictis pons fuit
narius somnus, ut ab operõibs quiescerent et reficerentr.
qo uo pote aie p suas actioes reparant illd qd assumitr
aut absumptu e n solent nimis excedere in agendo nec solent
defatigari, ideo n indigent quiete et otio et huius gra ff ões
nates pote, et hac raõe somnus n e tributus a na in gra
tia facultu natiu sed solu atium e sic ppo ates

Solū ē intelligenda de pōis aīalib. Sed dices, Secundū eam
rōē plantas pōe in ppetuū durare, mediis iis pōis nālib
siqdē in illis reparatur semp illud qd dissoluitur. R tū
qd tam plantis, qm aīalia, quaius p actiōes nāles reparatur
illud qd resoluitur qa semp illud reparatur deterius et
sicilius ē ut alibi demonstrabitur, et calor nālis ex assiduu
actiōe et reparatiōe et deteriori humido acquisito, tandē
imminutus sic peruenit ut sit nāriū peruenire ad tēpus
in quo pōe nāles deficiant in agendo et cessant q quies
n ē somnus sed mors et corruptio uocari dēt, et hec
rāo potissa mortis nālis in oīb uiuentib

His ita psupositis ad id qd 1° fo explicandū ppo
Q somnus et eius oia. suimus deueniendū ē sc qd sit somnus et in quo illius nā
et eentia consistat, p cuius rei explaōe sciē ē ex Arīle lib.
de somno et uig. somnū et uigiliā eē passiōes q insunt oīb
aālib et attribuuntur sēui cōi, quia pōa qdā ē organica
aīalia namqz ad inuicē seu alternatī uigilant et dormiunt
si bona ualetudine fruantur, nullū n. aal reperitur qd
ppetuo dormiat aut ppetuo uigilet, hoc prat Aristo.
qa aal deficit p sensiū, sine p sēum q pōa ē apta
agere et uigilia nil aliud ē qm sēus in actu, unde
necesse ē aal uigilare si aal ē, et qd n debet somnus
ppetuus sine q nō sit excitabilis 2u nām, prat,
Arīles ex eo qd si hoc eet frustra daretur sēus aālib nec dab
aal

quod perpetuo vigilet ut probatum est, suppositio quia actus potentia quae sit actu determinatus quando exadit modum defatigatur, et ni quiescat corrumpetur, ergo quies, sensuum seu facultatis actus somnus est ut posito exemplo in visu probat Aristoteles citato, et quia somnus et vigilia alternatim actibus et hominibus inesse debent, cum insuis est naturali consequentes, hac ratione dicebat Hipp. 2° prognost. 11. ex natura et consuetudine positum esse noctu dormiendum et diu vigilandum, et sic textu 12. sequenti dicebat, nec noctu nec diu dormire pessimum esse signum quia signat dolorem aut laborem aut delirium, in quo sensu dixit idem Hipp. 2° aphor. 3° somnus atque vigilia utraque si modum excesserit malum, et ratio est quia pereunt homines ab immodico somno et ab immodica vigilia, ab hac dissolutis viribus per dissolutionem caloris naturalis et spirituum, a somno vero pereunt, suffocato calore nativo et relictis detentis, scitius tamen perire solent ex somno quam ex vigilia superfluo quia mors quae provenit per dissolutionem non est ita velox sicuti illa quae provenit per suffocationem in quo sensu refert plinius lib. 7° naturalis hist. cap. 51. in fine Mecenatem, propter id quod perpetuo febricitabat, per triennium, vigilando superstitem evasisse, traditur ut toto illo tempore neque noctu nec diu dormierit

Hoc supposito Aristoteles fine 1ae 3i tract. 4° cap. 1° in principio somni naturam et essentiam explicat dicens, somnus autem utilis est reditus spiritus actus ab instrumentis suis et motus, ad principium somni definitio

Cum quo priuantr, ipsorū instru. ab spūb; in actu, ni
q. nāria sunt ad hoc ut uita pmaneat, et illa sunt sicut
instra anhelitus.
Hoc ultim indefinitione addit Ausa ut insinuaret priuōe, q. addit in somno n extendi ad opēroe simplr nāria, ad uita unde cū respiraō, sit uitæ nāria, n solū in somno sed adhuc in aplexia existētibus nā ab urgentia et necessite ut assidue transmutet spum, seu facultē ātem, ut dixit elleganti Gal. 2º aph. 42. et Aueri. 2º Collig. 21. dicit somnū retracti oné eē caloris ad pēm interiorē, Arles lib. de somnu et uigilia ante q. somnū defēns dicit, somnū eē reciprocaōe caloris intra cor, melius multo idē Arles somnū defīt in eodē cap. et lib. longe post principium, dum dicit somnū eē ligamentū, aut immobilitē, aut nodū aut copulā sūs, aut 1ⁱ sensorij.
Ia. gm Arlis defīōe obij. Argēt. lib. de somno et uig. cap. 12. 1º qā Arles 6º topicor 3º rephendit eos q. defiunt somnū p. impōā, qm somnus n inest sūi et si eius impōa sit, sed oporteret inesse, inquit n. Arles qd somnus n ē impōa sūs sed alterū eē effūū alterius qā ppt impōā dormimus aut sumus impotentes ppt somnū
Obij 2º Arlem uariū eē in explicando somni nā et certe. Nā aliqdo dicit somnū ē uinculū siue nexū et aliqdo eē impōā siue immobilitē aliqdo refrigerōē facta ab ante prouistari; et in eodē lib. dicit ut diximi supra somnū eē reciprocaōe caloris intra cor. Et
Obij 3º ex Gto 2º de motu muscul. cap. 4º et 7º ubi dicit

Insomno n[on] pes n[on] op[ort]et priuari de s[e]nsu, a cerebro aut cor[por]ale virtutis s[ed] aliq[uid] obta sentire poss[it] q[uod] n[on] recte defin[itu]r, Somnus p[er] imobilit[at]e aut impo[tenti]a sentiendi, q[uod] ceteror[um] ut d[e]sumpsi satisfacion[em] d[ic]ti e[st] def[initi]o[ne]s p[er]ducte defi[nitio]n[e]s e[ss]e imp[er]fect[as] in rigore logico et 2[ªª] leges bone defi[nitio]n[i]s, s[ed] t[ame]n o[mn]es utiles et n[ecess]aria medicis et p[ro]p[ter] ad inveniend[um] et explicand[um] somni n[atur]am, q[uia] somni e[ss]entia et illius fr[ue]ntas ... fit inmote s[ed] inquiete q[uia] n[on] de[bet] defiri p[er] reditu[m] sp[irit]us aut retractione[m] caloris cu[m] sit motus, nu[n]q[uam] t[ame]n repetiti somnus p[er] reditus sp[irit]us aut refrigeri caloris q[uia] interdu[m] antecedunt et interdu[m] subsequu[n]t[ur], et sit multa p[rae]t[er] som[num]

Dormiunt alia et tam[en] n[on] retrahit[u]r, s[ed] q[uia] etiam retracta inde possit expandi ad p[art]es exteriores p[ro]p[ter] q[uo]d m[od]o excitati a somno dicit[ur] e[ss]e somni e[ss]entia n[on] co[n]sistit in p[oten]tia I[mi] sensorij, nascit[ur] t[ame]n ex illa q[uia] vigilia q[uae] e[st] actus s[ens]us tunc fit q[ua]n[d]o solvit[ur] s[ens]us co[mmun]is, q[ui] e[st] fons et origo s[ens]uu[m] externoru[m] unde s[ens]us externi s[un]t veluti riuuli illius, et q[ua]n[d]o solvit[ur] s[ens]us co[mmun]is, solvunt[ur] et s[ens]us exteriores et s[un]t in actu et hoc e[st] d[ici]t[u]r vigilare, s[ed] dices q[ua]n[d]o solvit[ur] aut solvunt[ur] s[ens]us co[mmun]is D[ic]o q[uo]d q[ua]n[d]o I[mu]m sensoriu[m] hoc e[st] cerebru[m] bene affectu[m] aut dispositu[m] e[st] ad operandu[m] *primum sensorium hoc est cerebrum* +

[et] cu[m] somnus et vigilia privative oponant[ur], sicuti vigilia nascit[ur] ex p[oten]tia I[mi] sensorij hoc e[st] ex op[tim]a illius disp[ositi]o[n]e et apt[itudin]e ad ag[endu]m, sic somnus nascit[ur] ex impo[tenti]a I[mi] sensorij

P[ro]p[ter]ea sic co[n]stituit[u]r vera et legitima somni defi[niti]o sic statuit[u]r. Somnus e[st] ligamentu[m] s[ens]uu[m] factu[m] ex impo[tenti]a I[mi] sensorij ex q[ua] defi[niti]o[n]e colligo I[º] fr[ue]ntas somni in p[ri]ori de[finitione] historie, q[uo]d expresse colligit[ur] ex Ar[istote]le lib. de somno et vigilia cito, et ex somni defi[nitio]n[i]b[us] ibi ab Ar[istote]le allatis, et expresse in lib. I[º] ethicoru[m] cap. ult[im]o post m[edium] q[ua]n[d]o inquit *legitima somni defi[niti]o*

quasi ingruunt, à miserijs felices in dimidia uita nil
differre, hoc aut recte asseruit Somnus n. actiu e aiae, tam
studiose qm uitiose, et Lib. 2° ethicoru ad Eudemiu
parum post p. inquit, Somnus n. e uitae actiu, sed operis
&c. Sectiue 6a pblem. 5°. qdo quaerit q re cum pe desecta
Corporis cubamis Somnus retq accedit, vel an qd Somnus
priuatio motionis e &c. et Sectiue 18. pblem. 1°. dicit Somnu
requiem ee et Lib. de Somno et uigilia in pr. dicit Somnu
quadam uigiliae orbitas uidelt &c et paulus, in Lib. 1° sui
operis cap 97. in pr. dicit, itaq Somnus uiriu aiaiu
ut ita dicam reges e &c et Aua in psenti Cap. In 1a ubi
affirmat Somnu uehementi quieti similem ee, et deniq
Gal. Lib. 1° de Simpt. caus cap 8. id aperte demonstrat
In prio de somno agens dicit igit initio illo tempore, ui
deri aiaes uis quiescere, naturis aut uehementius operari &c.
et hinc pet ex loci dicendi, &c. sentiendi omo n. n. Som
ni cognoscimus ni p uigiliae priuatio.

Colligo 2° qdo dicimus Somnu quiete ee aut actiu
aut priuatio facultatu aliu, n ee intelligim, qd cessent ob
aiaes pot ab suis operoibus na Gal. 1° de Simpt. caus &
Cap. cito, dicit Somnu ee quiete facultis aialis, n integra
sed ee .i. uti remissione uigoris actionu suiu, inquit n
Gal. liquet aut n secus et qd in somno aut ob ferienti
suis

aut exilliter, et obscure agant, rationabile q̃ ē exiguu uir tutis à prio in singulos neruos tunc cfluere, &c. et sic uidemꝰ indormientibꝰ sũs obscure agere, et n̄ pcipere ni in gentia sensibilia et hac ē ca q̃re uocantes audiant, et tangentes sentiant, expsa ē ob dña, 2° de motu mus colorũ cap 4° ad f. q̃to dicit temoraria igit̃ sntia ē q̃ asserit aiam dormientiũ quiescere, ni cessationi tm̃ n̄ pfectã quietẽ sꝫ q̃ sit intimitionẽ quandã uigoris dicat, et subdit n̄ n̄ sũs expertes penitus sunt dormi sꝫ difficulter sentientes &c. et despõs internis n̄ ē dubiũ operantur n. saepe ratrices põs, ut cstat ex somniantibꝰ, et de extimis lã prãtũ ē patet etiã de motu locali quẽ multi dormientes ex multi dormientes exercent et ob facere 1° de motu musc. cito se dormientẽ integrũ statũ peregisse exaggerat som ni duplice alius pfectus inquo maior ē priuão operõũ licet n̄ totalis alius impfectus inquo aliq̃ operões patum priuati et fere libere remanet, alia uo n̄ ita q̃ d ra ē expse ad mentẽ Artis 5° de gnie aial 1° cap. ante m. &c. addit n̄ dormientibꝰ &c. ubi dõt aliquos dormientes resurgere et ambulare, alios uo uidere eo mõ quo cuigilant.

Sꝫ dubitabit. ca pdictã dnãm experia cfirmatã q̃ sit inter dormiendũ aliq̃ sũs sint magis alij minus ligati cui difficulti rñt fracastorius, Lib. 2° de intellectiõe folio 140. q̃a nec sp. adeo spũs obstorũ nec eadẽ uia peruas spũs ad organa sũs decendunt nec idẽ spũs et sic

poterunt

alij sūt magis alij uō minus impediti q̄ responsio licet
uera sit n̄ in totū satisfacit et sic melius ꝑ corpus aut su
bstā cerebri siue dorsus pōs iuxta extentionē suā quoad
neruū eij q̄ inseruunt in particularioꝛ organo, ꝓcedunt a
dorsis ꝑtibꝫ cerebri 2ū rectitudinē unde fieri pōt ut cū
somni q̄ impedit delens sp̄ūs aut uirtutis intercipiat
magis 2ū unas pōs qm̄ 2ū alias, et 2ū aliqm nullo mō
intercipiat, licet uō raro aut nunquā ꝯtingat, ꝑ qm̄ cum
fieri pōt operatio unius sus et n̄ alterius, aut simpli
aut minus ꝑfecte qā sēt sūs magis aut minus ex
pedita uiam ꝑ qm̄ pōt portio sp̄ūs, aut sufiens
2 facultas cōilari 2ū qm̄ drām dixit Gal. 1º de sinto
cais cap 8. cito plus .l. minus agere sūt in somno
ꝑ influentis uirtutis quante.

Sᵒ. ꝯpetitā drām adhuc ē magna deficultas
qre potius somnus sit legamtū suū qm̄ motus rāo
dubitandi ē qm̄ in dormientibꝫ operati magis pōa
motiua qd̄ exeō pōt qā ꝑ somnū ētiā respirant
et sēt loquunt cū dormiunt, et in lecto de latere
in latū mouent et exsurgunt et ambulant ut dictū
sup et n̄ solū in motu retinunt figurā mediā sed extremā
q̄ agit actione tonica q̄ inter oēs actiōs ualidissā
actio ē facultis motiuae ut dōt Gal. 2º de motu
muscul. cap 4º et experia ꝯstat et licet pōt-rem

Problema phisi cū deficultate

+

ꝑ operõibꝫ intrinsis facultatũ principiũ, spũm ãlem Coicari
ꝑ cerebri meatus et cauitas et ꝑ uisu, auditu, gustu et olfatu
Coicari spũm ãlem aut facultẽ ãlem, ꝑ neruos hentes
originẽ ex pẽ anteriori cerebri et ãlem facultẽ ꝓ motu
uoluntario Coicari ꝑ neruos originẽ ducentes a spinali me-
dula, et sic ꝙ mirũ, somnũ ẽẽ impedimtũ sẽs et nõ motus
Nõ satis facit haec responsio et rão ẽ qã eodẽ hcu ꝑ eos
de neruos nõ influit facultas motiua et sensiua, et eo
hac interdicti defficultas qã motu maiorẽ influxus facul-
tatis aut sẽsus ẽ motius qm psũ, Cuius rei rão ẽ qã
motus agendo pficit, sẽsus uero patiendo, ut dõt Gli lib
1° de simpt Cõs cap 5° inf. et lib. 1° de Lis cap 6° post
m. ꝓ secũ nãrio, qd si ligati sẽs multo magis dẽt
ligari motus, ꝓterea ctã uidet qd sicuti nõ ligati motus
In somno nõ ligetr sẽs, qã expẽria pẽt dormientes somniare
se pcipere somno colores sapores et reliquas qlites sensi-
biles et actus sẽs Cõis ẽ pcipere frãs sẽu spẽs sensibiles
sẽuũ externorũ et ut Iudex illorũ, eas discernere, et cũ hoc
ctingat in dormientibꝫ ut pẽt ex dictis nãrio debemꝫ
fateri solui sẽum cõe et cũ sẽs cõis sit radix et origo sẽuũ
externorũ soluto sẽu cõi deinde solui sẽs ~~externi~~, et
Ex quenti somnus nõ ẽ ligamtũ sẽs;
Ex cuius defficultatis solũn doctor opẽt pñã sensiuã
differre a põa motiua qã motiua põa agit et operatr
Imperata ab apetitu sensiuo, qre operão põe motiue
libera ẽ at uõ põa sensiua saltẽ exterior, nõ operatr
imperata

ab apetitu, et sic actio potentiae sensitivae non est libera, quoniam posi-
to obiecto et virtute et organo recte dispositis non potest impedi-
ri actio sua secundo quandoque mere agentia naturalia quando
non sunt impedita statim exeunt in suos actus, pari ratione
potentia sensitiva naturaliter elicit suum actum, nisi impediatur
a potentiis superioribus internis, propterea quoniam ratione quae sunt in extasi
et qui fortibus imaginationibus detinentur, quae sub oculis desonantur (?)
non vident, et haec est causa potissima propterea quoniam qui vulnerantur
In praelio et in certamine neque vulnera insilientis neque
dolorem sentit, quia melius occupata mens in offensione et defensione
non percipit alterationis suum extmotum et eadem ratione ebrij et delirij aut
aliqua forti imaginatione detenti, non dolent nec sentiunt dolorificas
alterationes hoc est qualitates sensibiles excedentes ut dicit Hipp. 2° aph.
6°. Cuius rei rationem tradit Galenus lib. 1° de defectibus [illegible] cap. 12
sed quia mens variis imaginationibus et cogitationibus detenta occupata sit
distracta a sensationibus exterioribus ut ea quae noxa inferant non percipiat
[illegible] repetit idem Galenus 2° de motu musculorum cap. 6° in fine
quod reddit rationem, quare oblivisc[illegible] actionum gestarum propter metum
aut ebrietatem aut aliam fortem animi passionem; apetitus autem ut dicit
Aristoteles lib. 3° de anima cap. 10 movetur ab imaginativa et
rationativa, nam hae potentiae cum cognoscant obiectum et illud apetitui
proponant sub ratione convenientis aut disconvenientis tristis aut delecta-
bilis movent apetitum ad fugiendum .l. prosequendum, et cum
in dormientibus ligato suo omni sensu [illegible] imaginativo et quia tunc
non reprimitur a ratione validissima est imaginatio et valde similis
imaginationi brutorum et hac ratione validissime movet et haec est causa potissima
propterea quoniam

imaginatio [illegible] in somnis sit [illegible] brutorum

In dormientibus solvatur motus et non sensus.

Sed ad oppositum huius est praedicta dubia, quia videtur quod sicuti solvitur motus sic deberet solvi sensus, quia potentia motiva non potest operari sine spiritu animali aut sine illius influxu, qui debet communicari pro motu ex cerebro ad organa motus, quod si communicatur sicut spiritus sic facultas viae erunt expeditae reseratae et non obstructae; si igitur in cerebro et in nervis viae sunt liberatae ab obstructione et sunt liberae, minime debet solutus sensus communis, et per consequens sensus exteriores, et sicuti communicatur spiritus pro motu sic poterit communicari pro sensu, maxime quando pro calore via influit motus et sensus. Quare respondendum videtur item spiritum multo magis esse dispositum et temperatum requiri pro sensu quam pro motu, quia ratione, licet minor quantitas spiritus seu illustrioris sit necessaria pro sensu quam motu, quia sensus est potentia cognoscitiva et sic requirit maiorem temperiem et puritatem in spiritu, unde quamvis in dormientibus fit transmissio spiritus animalis ad motum, reserantur et expediantur viae. In principio tamen somni et in medio animalis spiritus non est idoneus pro sensu, licet sit pro motu, quia tunc spiritus ut ita dicam est impurus et fumosus et calidior quam par sit, quia sicuti flamma multitudine lignorum in principio crassa et caliginosa est, deinde vero quod victa sunt ligna et accensa fulget flamma et clara est, sic animalis spiritus propter multitudinem evaporationis et quia detinetur in cerebro, redditur caliginosus et impurus, et licet tunc communicetur non est aptus sensui, quousque purior reddatur, et haec est causa quare freneticis et manicis vehementer solebant moveri propter caliditatem irritantem et propter siccitatem corroborantem parum sentiunt; tamen obtuse non solum propter distractionem imaginationis sed propter nimiam indispositionem spiritus animalis in quo est calidior et impurior quam sensui conveniat.

Quare frenetici moventur et non sentiunt

Ad illud uero quod 2° loco adducebatur sensum non ligari per somnium. Dicendum: Solutio tamen notum est somnium naturalem semper fieri quia cerebrum obstruitur, repletur et opprimitur euaporatione alimenti, spiritus et sanguinis, et pro diuersitate euaporationis potentiae intimae magis aut minus solent ligari quia quando euaporatio est multa et crassa omnes potentiae ligantur et tunc insomnia non apparent, ut contingit post cibum copiosum et magnum uini potum quando uero euaporatio non est ita copiosa neque crassa soluitur aliquo modo imaginatiua potentia ligato sensu communi et tunc quia resplendentes species seu phantasmata confusa et inordinata apparent insomnia terribilia quando uero euaporatio modica est et magis extenuata solet etiam solui imaginatiua cum cogitatiua et memoria, quod accidit in fine somni quando uero euaporatio exigua est et tenuis non solum imaginatiua potentia soluitur sed quandoque soluitur sensus communis, et eo modo quo soluitur sensus communis soluuntur sensus exteriores et tunc somnus, ut Aristoteles loco dicit non est integra quies potentiae sensiuae quia sensus tunc exiliter et obscure agunt et quia potentia sensiua quae tunc collocatur organis suis exigua est torpet in actione et non immutatur, neque a paruo sensibili neque a medi[o]cri sed a magno, et tunc exit in operationem et excitatur animal, et in quo libet somno non adest omnimoda obstructio cerebri et uiarum spiritus et hoc est causa quare ex magno clamore et strepitu aut magno lumine aut splendore intromisso dormientes solent excitari non enim esset possibile in principio et in medio somni, quod homines excitarentur a somno et uigilarent, si uia cerebri et neruorum quia influit spiritus aut uirtutes essent omnino obstructa, et quia non sunt omnino obstructae uia illae et collatae aliquantulum spiritus aut uirtus excitantur homines ab ingenti sensibili. Constat ergo ex his

dictis

In somnia n̄ sollū ꝑtinere ad pōā phantasiæ seu imaginatiuā
s; etiā ad sūm cōē quia interdū dormientes, ꝑsentiunt insomnia
c. frās et spēs sensibiles Cæterū qā sūs cōis n̄ ōio solutus,
ideo decipitr in illis et fit insomniū, et qā nūquā sūs cōis
ōio solutr destitr somnus q̄d sit ligamtū sūs.

Sed adhuc c. hunc articulū de somni eēntia dubitare 9° aliās
utrū somnus sit aliq actio nāe, an potius passio seu affe
ctio, rāo dubitandi sumitr ex Cto lib. de intro oostratus cap
5° in f. ubi dicit n̄ eē facile inuenire an somnus sit nāe
opus ꝓueniens ab aliq āia pōā s. potius sit affectio
ꝓueniens qā cerebrū patiatr, s. afficiatr ex eua porrōe alli
menti quo intō uidetr fauere huic ulte sentiæ, dicens som
nū eē quiet, uerū multo melius eē dīti sūs ꝓpetuo agere, Cæterū
inquit qā id n̄ poōtat fieri, sine magna noxa et suī
corruptione, hac rōe fuit nārii ut sūi quiescerent ā suis actio
nib; et hoc ē somnus ut Cīt ibi affirmat. ꝑtō artis lib.
de somno e uig. id etiā affirmare uidtr q̄do dicit potius
eē affectiōē q̄m actiōē āiæ cū dicat eē impōā sūs
ꝑtō huius sentiæ uidetr eē Au° infra dīa 3° cap 3° post
m. cū agit de obgēe signorū q̄d sumitr ab operōib; dicit
somnū n̄ eē ex summa operōū opernatiū q̄ directe et prima
ria rōe aīa fiunt, s; somnū uocari actionē nāem ex ddi
ctione ꝑ impōā sūā, et sicuti senectus et mors n̄ dicuntr ope
ra nāe, s; nāe opera ꝯsequūtr, sic de somno dīn ē,
Da sentiā defendit Auerr. lib. 2° Collig. 21 ad f ubi
ꝓbat eē somnū nāe opus, et effici ab āia mediante q̄dā

pōā

q̄ regitiua ab eo appellat, qm dicit ēē de q̄re Sensiuarū
ex eo q̄d uegetabilia solū, Sicut plantæ careant somno q̄
facultas sup̄ pōa intro retrahit calorē et spūm, q̄ Auerroij
Sentia pōt ɔfirmari ex Arīte lib. de somno: et uigi ubi
dīt somnū hēre cām finalē, salutē sij et ɔseruārē aīlis
qā nā õia operatr alicuius boni grā, ubi aperte insinuat
Arītes somnū aīlib; cessū salutis grā ēē nāē opus, q̄ sen-
tia, rōe pōt ɔfirmari qā in reb; nālib; cā efficiens et finalis
ita sī unitæ et ɔnexæ ut una h̄ pōt ab alia separari qā
Sicuti cā efficiens operatr ꝑp finē sic finis intenditr ā cā
efficiēti alicuius boni grā, q̄ si somnus hēt cām finalē et nālis
dēt hēre nām seu nāē facultē q̄ cā efficiēte, et sic erit
illius actio; q̄ rāo et sentia pōt ɔfirmari ex lib. lib. de usu
pulsuū cap. 1°. ubi prīns ɔtractioē pulsus ab aliqua fa-
cultē uitali; sic dicit absurdū ē nec fieri pōt qd alicuius
rei aliq; utilitas cū sit ingrata uirtus illius utilitis cā
q° si somnus utilis et nārius ē aīli cū sit nālis dēt hēre
cām efficiētē q° somnus actio et opus nāē ē et ex ɔsequenti
nārio cū Auerroe dēmū ɔstituere pōā regitiuā siqdē nulla
alia pōa et sensiuis somnū ualet efficere.

Ing̃ difficultē. cū destinctiōe scdm ē dō qd in somno
et reperitr affectio siue passio et reperitr opus seu actio nāē
rāo ē qā cū fraile somni ut diximus dup̄ sit priuaō quies
et ligamtū sius affectio ē, qm affectio nil aliud signat nisi alā
priuaōē et cessaōē actiōis ut insinuat Arīs 2° de motu ani.
Cap. 9° in p̄

Ubi dubitat de expiratione, an sit opus alicuius facultatis et exercitatis mediante aliquo musculo, videtur potius esse motum thoracis et ipsius opus, et multo melius dicitur quod sit affectio illius decidentia sitis, nam quia thorax cessat ab agendo fit expiratio ut decidat thorax et redeat ad pristinum locum, a quo cepit moueri eodem etiam modo quo sensus cessant a suis actionibus et quiescunt fit somnus et est affectio; at vero quia dum licet retrahitur calor et spiritus in profundum corporis et est actio naturae, quia talis retractio non fit sponte et sine causa sed efficitur ab anima mediante aliqua potentia hac ex parte somnus dicitur et est naturae actio, quam animae potentiam Auerroes regitiuam animalis vocat et dicit non esse potentiam naturalem quia plantis esset communis et ut diximus dicit esse potentiam animae sensitiuam et eam tribuit soli cordi, et dicit ulterius Auerroes talem potentiam distingui a reliquis potentiis sensitiuis quia potentiae reliquae sensitiuae solent cessare ab opere, et hoc semper esse in actu 2o, ut supra a nobis ostensum est at vero haec potentia sensitiua regitiua dicta semper uigilat, licet semper sit in praesentia somni et est in actu 2o, aliquando transmittendo spiritus ut in uigilia aliquando vero colligendo seu reuocando ut in somno. id tamen quod dicit Auerroes de potentia regitiua eam soli cerebro tribuendo quod est primum sensitiuum, falsum uidetur quia facultas haec animalis quae regit et prouidet non magis cerebro quam cordi est tribuenda quam cor in passionibus animae ut infra explicabimus retrahit et expellit calorem, sanguinem et spiritum et tamen in corde non constituitur haec potentia regitiua per passionibus animae, sed anima ipsa

mediantibus

suis potentiis attractiua scilicet et expultrice. mouet sanguinem et spiritum
intro et extra, et eodem modo debemus philosophari in cerebro, anima enim inter
uentu facultatis attractiuis et expultriuis spiritum animalem dis
tribuere et retrahere et colligere, et sequentide quod sanguinem
et spiritum vitalem sequitur illum motum, nam hee subiecta determinate se
suauerunt quoniam tot uidetur sufficiens esse pro somno et uigi
lia potentiam vegetatiuam constituere neque obstat Galenus dicens quod
lib. de rig. trem. et palpit. 6° cap. post. m. dicat rigorem
esse affectum caloris naturalis, et quod affirmat calorem naturalem intro
et extra moueri quia est subiecta per se, semper mobilis inquit. non
quod calor naturalis compositus est ex calore et frigiditate, et ratione
caloris extra fertur, et ratione frigiditatis intra colligitur. Galenus
non ex toto credidit talem calorem animam esse, et esse subiecta quae sentit
Galenus hac in parte non admittitur, est non plena erroris propter id
quod motus caloris intro et extra qui apparet in sanguine
et in spiritu non prouenit ex calore et frigiditate sed potius dima
nat ab anima mediantibus suis potentiis. Cum hoc tamen bene uerum
est calorem naturalem esse temperatum cum frigiditate quia non est absolute ca
lor, sed est calor sui generis caloris artis, qui est calor contemperatus
cum frigiditate, et est magis aut minus contemperatus in diversis
1. 3ª corporibus ut desiderabant actiones ipsarum specierum.

de Causis — In 2° articulo huius tractatus quaeritur quae sint causae somni
et uigiliae, cui difficultati uarii uaria responderunt, primus
Auerroes lib. de somno et uigilia quinque numerat

Cãs Somni. 1ª Cã inquit ē vehemens cogitão, qm hæc retrahendo spuim ãlem ab organis sñui, facit ipsos quies cere et cessare ab actione. 2ª Cã ē necessitas deqquendi allimta qa cũ ãia plures hēat põas et plures et dĩsas opeões et unicũ tñ instrũ cõe, calorẽ scĩ riatem, fit mõe ut qdo aĩa ad exercitiũ virtus speroẽ, attrahit calorẽ ñalem, reli q actiões dent debilitari aut quiescare pp defcũ instri q si calor ñalis intro colligitr ad coctionẽ allimentorũ sñus calore seu instro destituti dent quiescere et hoc mõ somnũ ostingere affirmat. 3ª Cã ē euaporão allimenti q cerebrũ humectans et replens et vias cerebri et neruorũ obstruens cã ē somni. 4ª Cã inquit ē qñ spũs immi nuunt, inquãtũ et remittuntr inqlũte pp qm rõe retra huntr versus priũ ñi duce ut refitiantr et corrigantr, 5ª et ulta ē qn spũs ãlis, caliginosus turbidus et crassus ē et ineptus motioni, ad sũs, et cõlãoi organis sñus et motus et sic purior qdo reditr, et extenuatr, tunc solet et pot cõlãri et vigilat ãl,

Arĩtes lib. de somno et vigilia agens de cãis somni, prœ mittens cãs frãles et effentes, solum connumerat et ppo nit cãm mãlem et finalem, finalis cã inquit Arĩtes ē, salus ãlis. mãlis aũt ē euaporão allimenti facta á ventriculi decoctione qñ vapores q ex allimto elleuantr, ascendunt ad caput, et ibi condensãntr pp cerebri frigiditẽ ut in exteriorib. apparet, nã vapores qñ a solis calore elle uati sr. exaq̃ sursũ feruntr et in media aeris regione

condensãnt

a frigiditate illius loci, quam similitudinem iterum repetit lib. 4. de sensib. antiquis cap. 7° contra quod Aristoteles plaudit multo[s]. Argenterius lib. artis med. cap. 40. et lib. de somno et vigilia cap. 3° quod breuitatis causa praetermitto.

Galenus autem cum Hipp. alibi sentit nam 2° aphor. coment. 3° circa finem et 3° de causis pulsuum cap. 9 in p. et Hipp. 6° epid. sect. 4ª text 14. affirmant somni et uigiliae causam esse caloris motum intro et extra, et idem Galenus lib. 3° de causis pulsuum cap. 10. de eisdem causis agens dicit quando calor natiuus solutus et defatigatus natiua humiditate egens, ipsam desiderans intro colligitur et fit somnus naturalis, postquam tamen ea humiditate fruitur et ualidior est redditus, excitatur ab somno et uigilat, et 2° prorrhetic. coment. 29 affirmat uigiliam fieri propter caliditatem et siccitatem partis sentientis, et somnum prouenire, quando cerebrum utilium humorum copia irrigatur, et lib. 7° de simpl. causis cap. 8. de somno agens, dicit tunc somnum conciliari quando cerebrum propter uirtutis aut spiritus transmissi absumptionem, et propter labores exsiccatum et defatigatum est quod tunc otio et quiete indiget, et affirmat etiam Galenus.

Somnum fieri propter repletionem et humectationem cerebri. hae tamen Galeni [illegible] de causis somni et etiam quae ab Aristotele [illegible] traditae imperfectae uidentur iam plures. Causae somni quae requiruntur [illegible] quibus [illegible] quamuis musica, silentium, strepitus et murmur aquae decurrentis, lectio, titillatio pedum, frictiones et motus leniter somnum conciliant, quia [illegible] omnia nec euaporationem praestant ipsi cerebro.

Neq; absumunt aut resoluunt spiritus, neq; sunt virtute
colligendi caloris ad partes internas.
Au(icenn)a 3i fen 1a 3i tract 4o cap 1o definiens som
num ubi ut a nobis dictum est supra dicit esse reditum animalis
spiritus ab interioris seu [illegible] ad [illegible] et cetera idem Au(icenn)a
parum infra dicit somnum naturalem esse reditum spiritus vitalis
cum profundare ad interiora ut digerat cibus, quae in ipso
regitur spiritus animalis [illegible] quam somni [illegible], [illegible] gentilis
[illegible] quod videtur Au(icenn)a asserere causam propriam somni, esse retrac
tionem spiritus vitalis ad interiora Secundo [illegible] sententia
seq videtur, Auer. 2o collig. cap 21. et [illegible] sequi
[illegible] 1o sic in somno ut patet experientia partes externae
refrigerantur et interna calidiora redduntur, sed hoc non potest
contingere nisi per retractionem caloris et spiritus vitalis ad interi
ora quo talis retractio dicit esse somnum [illegible] minor teneat
quia calor influens qui actu calidas reddit partes externas
substat in sanguine et spiritu, quod si frigent partes erit per ab
sentiam et retractionem dictarum substantiarum. maior probatur
ex hipp. 6o epid. sect 4a text 14o ubi dum inquit, cui
dens vigilans calidior exterius, interius autem frigidior
dormiens est 3o idem probatur ex Arist. lib. 3o de historia
cap 19. post m. [illegible] dicit dormientibus partes san
guinis, copia partes exteriores deserit, subit quae interiora
4. 2a [illegible] Au in praesenti in [illegible] cap dicit quod autem
ex diss[illegible]

Somni ē superans qd in ipso calor occultatr et frigi
ditas manifestatr et pp hoc sub membris tanta uaria
op opetimento, quanta in uigiliis n uaria & 2o sic
In somno uberiores effectiones op operones natles, ut pēter
speria et Gli dot 3o de caus pulsuū cap. 9. et saepi
alibi, qo id accidit qā uigorans illarū instrū calor
& natlis, pp retractiōe sanguis et spūs ad pēs internas
3o: Sic Gli qo de caus pulsuū cito qdicit p som
nū contractiōe pulsus ēe maiore dilatōe qā motus caloris
ad interna uiget p uigilia seu p somnū p uigilia uo
dilatatiōe ēe maiore qā uiget motus caloris ad exteriora
qo retrao caloris et spūs ad pēs internas ē somni cā confir
matr qā lilie accidit in somno retrao spūs aliter qd nō
ē negm, inquit Aū cap. Io cito ēe l. ti requieti ad retra
tionē spūs uitalis q spūs ē radix respirationis spūsalis
qo cā somni immediata spectat ad retractiōe spūs uitalis
pm sententiā segr Argent. lib. de somno cap. II. pūat n. Ar
gente in somno natli cessare operones suas et motus qā pōa
priuantr instro cōi nempe spū uitali qā e fut inquit
cōis ad cām cōe dict referri, credidit n. Argēt uigilia
fieri pp psentiā spūs uitalis, in instris et organis ex
ternis et somnū fieri pp eiusdē spūs uitalis absentiā

f cor. Credunt fuiūt cor ēe priū hunius sententiae consistit in hoc qd Aū illius unde diminat uirtus ad sum et ad motū, mediante spū uitali q á corde pcedit, q spūs cū

in somno

Nali retrocedat ad cor, priuantur sensu et motu ... compressione medici ... antiquiores uocabant, uenas quae in cerebrum post aures ingrediuntur, Carotidas idest Soporarias quia iis uenis compressis aut obstructis inducitur somnus, non alia ratione nisi quia prohibetur calor et spiritus influens a corde in cerebrum In quem sensum Hipp. 2 de articulis text 21. dicit, musculos mandibulatum Soporiferos esse non alia ratione nisi quia quando distenduntur, comprimunt uenas dictas carotidas, seu soporarias.

quae sententia potest ... et infra dicendis refutabitur non tenet quia si uera esset, sequeretur quod in syncope et in maximo timore, in quibus maxime spiritus uitalis retrocedit ad cor, causaretur somnus, siquidem in his affectibus est multo maior retractio spiritus quam in somno naturali et tamen non contingit somnus quare retractio spiritus uitalis ad cor non est propria et immediata somni causa, quod cum intelligeret Aristoteles dixit dictam retractionem ad somnum non sufficere quod esse simul necessariam euaporationem alimenti modo a nobis superius dicto.

quibus sic constitutis, propter ueram solutionem difficultatis nostrae est in somno ... causam reperiri, quia imprimis reperitur causa materialis quae tamen non est ex qua somnus componitur quia accidens est, et accidentia sunt simplicia quae non habent materiam ex qua componantur, sed solum habent materiam subiectiuam ut constat ex Aristotele 8 methaphysicae cap. 4° ad finem ubi agens de iis quae per priuationem et desitum fiunt, posito exemplo in eclipsi et insomnis

causa materialis somni subiectiua est cerebrū. =
potentia cuius passio est est sensus comunis.

dēt n̄ hēre mām exq̄ ꝯ ponātr q̄d dētr mā subti
ua ut in eclipsi ē luna q̄ patitr defectum luīs et in
somno ē p̄m sensoriū q̄d n̄ ē cor ut dicit Ar̄tes ut
latius infra ꝯstabit, sed cerebrū, nā hoc ē p̄iū sēs et
motus. 2° q̄m dīā si ꝯsideremus āīa p̄ōā cuius somnus ē

† dubio ē sūs cōis

passio seu affectio, sive et † si ꝯsideremus p̄ēm cui p̄ō inest cerebrū
tanquā p̄iū sēs et motus, per et q̄a ꝯe cerebri inest ali
ad eū subtū somni,

Reperitur eē insomno cām frālis et sic in ctōe primus
articulj ꝯstitutus ā nobis ~~fract~~ frālis somni in p̄iuōe
q̄a etsi Ar̄tes lib. de somno et vigilia agens de cāis somni
n̄ ꝯstituat cām fralem q̄n ut eo loci addit D. Tho. pri
uōis nulla ē frā, q̄a priuāo potius ē defectus et absentia
frāna cū nō sit ēns positiuū reale, sed potius ens rōis
q̄d mens fingit, n̄ pōt hēre fralem, q̄ ꝯstituat illius
eēntiā. Ar̄tes 5 methaph. cap. 4° cito, agens de ijs q̄
p defectum et priuōē fiunt affirmat q̄d sicuti in illis
reperitur mā substiua sic in illis reperitur, sp̄ēs et rāō
q̄ ē illius defectio, q̄ dum ꝯsiderata apparet q̄do ponitur in
defectu cū effectu simul, ut si dicamus ~~effec~~ eclipsis
ē defectus luīs in luna interposita terra et somnus ē liga
mentū sēs pp evaporōē alimenti ubi aperte Ar̄tes ꝯstituit
in somno cām fralem nā frā sp̄ēs rāō et defectio dicitur

Et Cum definiatur Somnus per privationem modo quo definitur habitus sua ratione et causam formalem, non tamen habet definitionem essentialem constitutam per species essentiales, nec definitur definitione discriptiua quae traditur per accidentia sed definitur definitione causali quae traditur per causas ex quibus Somnus et privatio (causa forma)
privatio, propter quam rationem, dicitur Aristoteles quod definitio privationis et privationis definitiones numquam est completa, nisi addita causa efficienti, et eo modo quo privationes habent rationem formalem.

Reperitur est causa finalis in somno. Salus scilicet animalis, ut dicit Aristoteles lib. de Somno citato, quia non poterant sensus semper operari cum delectatione, quia defatiganter et dissolvuntur quare ratione Indigent quiete et otio ut late ambobus probatum est supra. (finalis contr
uatio)

Triplex autem est finis aut utilitas Somni in particulari ut dicit Avicenna fen 1a 3i tract 4o cap 1o post principium. 1a utilitas est quia quiescunt sensus ab opere ne amplius dissolvantur et corrumpantur. 2a utilitas est ut animalis spiritus restauretur, et absumptus, 3a est ut colligatur in visceribus ad Iuvandas coctiones etc.

Sed dubium ex Aristotele 8. metha cap. 4o citato ubi videtur affirmare non esse constituendum finem in iis quae fiunt per defectum et privationem sed solum attingere propter necessitatem materiae et causae efficientis quia finis solum reperitur in agentibus et cum defectus et privationes non sint agentia positiua realia non possunt agere neque aliquem finem habere. Dicendum tamen ex dictis superius tradita in somno reperiri, operationem naturae ad quam sequitur quies sensuum, ideo Somnus, licet non intendatur a natura per se ratione et directe intenditur tamen 2o et indirecte

pro conservatione ut alia diu possint conservari.

Et deinceps in somno reperitur causa efficiens, quae sine dubio anima est, quae mediantibus suis potentiis colligit et retrahit calorem ad propria sua simul cum spiritu.

causa efficiens anima quae retrahit

Quibus ita constitutis restat difficultas haec unica, cum causa immediata somni est retractio spiritus animalis ad cerebrum, tanquam ad principium a quo fluxerunt productique spiritus animales aut saltem quam ibi creati, exitus spiritus animalis ad exteriora, a causa aliqua non alteri ex quo Cloe sequitur non tenere opinionem illorum qui asserebant causam somni esse retractionem spiritus ad cor vitalium, ratio huius est quia multo probabilior et certior est opinio contraria, omnium fere medicorum affirmantium, cerebrum et non cor esse principium et fidele, unde demandatur facultas ad sensum et ad motum et quia in somno naturali, actiones facultatis in organis externis quiescant aut remittantur, sine dubio credendum est, retractionem spiritus animalis ad cerebrum et non vitalis ad cor, esse immediatam somni causam et non est audiendus Argenterius existimans unum tantum esse spiritum vitalem in nostro corpore, quia reperitur spiritus animalis, perficit naturas pro operationibus sensus suis et motivis. Cum hoc tamen oportet necessario fateri simul cum tractione spiritus animalis ad cerebrum retrahit et moveri spiritum vitalem ad cor, haec tamen retractio spiritus vitalis habet se veluti consequens, et sic non potest esse immediata causa somni, ratio huius est quia facultas sentiendi non procedit a corde ut dictum est et contra doctorem, et etsi calidum influens sit a corde

Et retractio facta a natura ob conservationem finem;

quā tūc nō statim qd desit, quā tūc nō statim qd desit, cessat cau
sa, cessat autē statim qd facultas a cerebro nō influit ergo
seqtr euidenter cām immediatā somni nō esse retractionē spūs
uitalis et caloris ad cor, qd ex eo pēt quia posita retractione spūs
alis ponitr somnus, nō uō posita retractione spūs uitalis,
Et qmuis retractio spūs uitalis ad interiora nō cstituat cām
immediatā somni sufficit siml cū somno adesse ad hoc ut col
tiones in ptibz internis pficiantr et qd ptes internae sint ca
lidiores psomnū et externae frigidiores et qd ctingant
multoties in pulsu a gto et a nobil superius allatae.
illud uō qd adducebatr de uenis carotidibz seu soporatiis falsū
ē et ut tale repphenditr a gto 2o de placit cap 6o ad f.

Pro aduus poiectā ctoē et adrā dbz 1o cū roe superius anob
bis facta sg qd in ai deliquio in syncope et in timore
nārio dēt adesse somnus, siqde adesset retractio utriusqe spus
tam uitalis qm alis ad sua pria et tūc pdictā retractio
nē nō seqtr somnus, sed pdicta symptoa qr retrāo spūs
alis ad cerebrū nō ē immediata cā somni, cui dbz uerū aliq
do in pdictis affectibz sg ai deliquio syncope et timore pō
et posse spūm uitalē ad cor retrocedere et ɔsequutione qdā
spūm alem ad cerebrū in somno uō ē d. 1o alem ad
cerebrū, ɔquenter uitalē ad cor, qr solutio nō satis facit
1o quia nō oēs fatentr, in ai deliquio affici cor p ppriā passi
oē et cerebrū affici p ɔsū, quin potius affirmant ce
rebrū affici p ppriā pasioē sicuti in somno, et sic hoc ē
uerū

ri tenet solũo qtenas dstituit dr̃ia int aĩ deligiũ et
somnũ natũm. 2° qa si ad huc ẽ uera sententia q̃ talis
reperiat, dr̃ia int somnũ et aĩ deligiũ et alios affec
tum hoc eẽ seqtr in dictis affectis dicte simul reperiri
somnũ natũm sigdẽ reperitr illius ca immediata retractio
spũs alijs spũs ad cerebrũ, eẽ si se hẽat aquiet ad aliã
retrahẽre.

Alij aliter tenẽt dõ reperiri dr̃ia int somnũ natũm
et aĩ deligiũ et alios affectũs, qmuis coiant in cã immedi
ata: qa in aĩ deligio retrocedunt spũs ad cerebrũ, su
bito et affati, pp rei nouitẽ pt naturam, aut pp aliqm eualu
de.. atuo in somno n ite res se hẽt, sed retrahuntr
aut retrocedunt spũs n cu uiolentia sed paulati et secũ
sed natũ quodã mõ ad efficiendas operoẽs ẽ ad aliũ pe
culiarẽ finẽ ex dictis supra, q solũo n intctu sa
tisfacit qa n reddit roẽ qre n fiat somnus natũs
ex illa subita retrahẽre, qtr rendũ uidetr.

uera solutio est q in somno est retractio... [illegible] syncope ... solutio [illegible]

No ẽe dicendũ dormire somno natũ q aĩ deli
gio aut syncope affeciuntur, qa atqm solum priuat pri
uati sensu et motu, q priuaõ n ẽ somnus, n n q talis
priuaõ sẽus et motus se hẽt ad dictã cu somno sed so
lum illa q seqtr cãs natẽs erit cã somni natũs.

Hoc dõ 2° oa pdictã dñm, si cã pxia somni ẽet,
retractio spũs ad cerebrũ, seqrẽtr operoẽs priatũ atiũ
internatũ, ẽe effectores p somnũ, hoc ẽ falsũ ut pa
experiẽ

q° retrãõ spiis ãtis n̄ ē cã Somni. prati sequilla quã ac
tiones nãles q̃ celebrantes impedi internis pfectiores fiunt
p somnũ pp retrãõe spiis uitalis et maiore copia illius
q̃ idem dici dẽt, de retrãõe et abundia spiũ atium
ad hoc ut pfectiores fiant operões internarũ facultã
sensiuarũ. Cui dbi pij n̄ ee nãtũ abundare spirn ãtem
In cerebro post retrãõe in somno factã, quã retrãõ fit
qn̄ spiis ãtis ē ẽsumptus, q° patet cẽt, ẽsumptio p
uigilias elabores et exercitia quin sit abundia spiis ex re
trãõe, accedit ad hoc qd retrãõ fit ã uentriculis ma
gis et actioes potẽtiã fiunt in subia cerebri, et denique
quãuis ẽcedamus maiore ee copiã spiim atiũ in cerebro post
retrãõe n̄ inde fiunt pfectiores operões potẽtiarũ interna
rũ quã euaporãõ alimti p somnũ facta, cũ spũbi ẽmix
ta, ē in cã ut actioes n̄ ita pfecte fiant in somno si
cuti in uigilia, et uapores solent cerebrũ replere aut
Intemperare, taliter ut indisponatur pfectioe dictarũ
operõũ. n. n. alia rõe diximus sup magis aut minus insom
nia fieri ni pro uarietate et magnitudine, et crãtie euaporitis
2ũ quin rõe cẽt 1° prãt. comet. 5° pspicuitẽ aut obscuritẽ
Insomniorũ redigit in multitudine, 1. paucitẽ uaporũ,

3° 3ª eandẽ rõe dbi uapores ascendẽtes ad cerebrũ et alia
multo somnũ efficiunt et ẽciliant q̃ retrãõ nõ
ē pxĩa et imediata cã somni; cui desiunti pij euaporõe

ēe eþ cām effinte, ñ priale sd coadiuuante, priatis nāq
ē retētio, et qmuis Aristes lib. de Somno dicit euapo
rōe allimti cām matēm, intelligendus ē eo mō, quo nos di
cimus huores febriū putridarū ēe cās mates morborū ma
lum cū sint potius efficientes, pari eþ rōe cāe q dissoluunt
spūs aut infrigidant, aut incrasant, aut distrahunt
dicuntur eþ cāe efficientes coadiuuantes.

P maiori pri huius solutionis intelligentia notum ē ad hoc
ut fiat sensatio, opus ēe facultati sentienti nō distractā
aut impeditā pp. qm cām in extasi, et in delirio nō
fit sensatio, neqʒ dēt ēe resoluta et extincta sicuti re
perit in paralisi, et in grangrena seu sphacelo, requiritur
preterea debitū mouens pōā nā pp. defectū illius nō operatur
et ē otiosa. requiritur eþ instrumentū opte dispositū, nā si oculus
d. g. sit male affectus ñ fiet visio, et si reliquis organis sen
sorijs male affectis ñ fiunt aliae sensatiões, et cū alijs facultas
ñ sit omni ex pte insita organis, sd indigeat influxu cerebri, p
spūm alterm aut illustrāe, opēt ut meatus cerebri et ner
uorū sint expediti et aperti ut fiat distributio.

Preter hoc oia requiritur ē calor influens cordis sine quo
nulla pars neqʒ aliqua pōa quacunqʒ ea sit pōt agere, sē n. in
fluens cordis calor instrumentū cōe et generale aiae ad oēs operatōes
exercendas, ut elleganter docet Gleñ lib. 5° de loc. aff. cap. 1°. cum
dicebat oēs pies indigere actiōe et influxu cordis, et pereunte
actiōe cordis reliquarū pēu actiões perire, necesse ē. quia calor

pēu influit

Insitus non est sufficiens ad agendum, ni influat simul calor cordis influens, et spiritus actuans excitans et efficiens, 2° quoniam cerebrum neque organa sensus neque motus, agere possunt cum solo influxu cerebri, ni calor influens cordis simul adueniat.

Ex quibus dictis constat causam communem somni, esse non posse defectum obstructionis nam in praesentia obstructionis aduenit somnus, neque potest esse uitium potentiae aut organi, quoniam homines sani recte dispositi, dormiunt, nec similiter obstructio, licet impedimentum est causa communis somni, et proxima quoniam ut dictum est super titilatio pedum, suauis cantus et alia huiusmodi somnum efficiunt non obstruendo cerebrum et neruorum meatus, sequitur quod nostris causam proximam somni, esse a nobis adductam in conclusione, retractione scilicet spiritus animalis aut impeditam, illius exitum. Cuius retractionis spiritus et caloris aut impediti exitus, non una tamen est causa sed multiplex nam quaedam somnum efficiunt resoluendo causam spirituum, et subiecta caloris licet uti sunt labores, uigiliae, uenae sectio, ueneris usus, et reliquae euacuationes quoniam tunc et spiritus et subiecta caloris propter sui paucitatem, retrahuntur ad sua principia ut reparentur et reficiantur, quoniam trahuntur a partibus internis propter defectum aut propter eandem causam retinentur et non communicantur. alia autem efficiunt somnum quoniam spirituum et calores subiecta refrigerant incrassant, et pigra reddunt ad motum, quibus impediti distribuuntur spiritus ad sensoria et ad partes externas, et propter hanc causam alimenta frigida, et medicamenta opiata somnum conciliant, et sitis lotiones refrigerantes, crurium et brachiorum, et lotiones capitis calidae, et frictiones ualidae, alia uero sunt causae somni quae tenus

seq

Causa immediata somni retractio aut impedimentum caloris spiritus animalis ut fiat

ratio recuperandi somnum.

avertunt calorē et spūm deorsū ab organis sīuū eḡ
Fames resolvunt, nox aut tenebrae, et Silentiū, st
Cae Somni pp defectum obiectorū, q̄ n̄ excitant pōas ad suos
actus et ideo spūs cū calore ā suo munere solutus, retra
hit, a ptibꝫ internis, qq inserviūt coctioni alliment̄i, nali
qd in via sit obiectu. 5a voluntas et conatus dormiendi
ē Cā Somni, et ratio ē qa cū reperiatr, ꝯsus inter āiae pōas
Siculi qdo hō, vult vigilare, voluntas imperat et pōae ad ꝯ
naria illae obsequuntr, et irritatae, transmittuntextra calore et
spūm, et fit vigilio, id etiā efficit āia, qa repsentat obiecta
et ꝑponit q̄ excitant pōas ad suos actus, pari etiā roē qdo
hō vult dormire, voluntas imperat et n̄ā obsequens illi re
trahit ā ptibꝫ externis calorē et spūm, et seqtr Somnū, tum etiā
qa removet obiecta q̄ excitant pōas sensiuas ad suos actus ulte
rius, frigiditas aeris ambientis ē Cā Somni, repellendo calorē
ad ptes internas, et simł cū ipso vapores et spūs, et sic caput
replent et impediunt ꝯīcaōe facultūs, ad organa extrna,
Ptusionis etiā Capitis, et vulnera Cerebri Somnū efficiunt,
obstipando meatus cerebri, et impediendo distribuoē spūs ad
organa Sēuū; inflamaōes etiā internae visceru, st Cae Somni
ꝯtenas ex universo corpore Sangnē et spūm attrahent, et impe
diunt distribuoē caloris, 5a musica, titilaō pedū, fric
tio blanda, strepitus aq̄ decurrentis, st Cae Somni qa in
ducunt delectaoē et āiam demulcent, q̄ roē averti ā sensoris
externis, tum etiā qa calor et spūs tunc n̄ attrahunt
ā sensorijs

ppter defluium sensatiu, reuocati tn ad ptes internas, et ab illis
attrahit, ut inseruiant coctioni allimenti, et denique lectio et
cogitatio, interdum somnum excitant, et interdum, uigiliam ut docet Arist.
17. sect. problem. 1° et 7°. Cuius euentus haec est causa quod lectio et
cogitatio uersantur circa res difficiles, quas hō n assequitur, contristatur,
et propter tristitiam, retrahitur ad interiora calor et dormit, quando
uero uersatur circa res quas intelligit insurgunt tn aliquae difficultates
quia tunc irritatur anima ad inueniendam ueritatem et dissoluendas
difficultates, distribuit calorem et spiritum et uigilat hō inuenta
tn ueritate anima delectatur, et propter delectationem a ueritate a sensibus
externis et sequitur somnus retracto calore et spiritu ad ptes internas
Sed ad haec remanet ingens difficultas circa propositam conclusionem dicitur, C°. 4°
cum somnus sit retractio spiritus ad interiora dubitatur, a qua causa effectiue
producatur talis retractio, aliqui respondent huic difficultati, ipsos spiritus
propriam retractionem causare, per suae conseruationis, quae responsio n est admittenda
quia ille motus localis spirituum n est ab intrinseco illorum proprio n
n. habent aliquam uirtutem naturalem motiuam a propria forma dimanantem
a qua talis motus producatur, immo potius spiritus ex se habent naturalem
leuitatem qua possint sursum moueri ni impediantur, quo neque exitus spirituum
ab intus ad exteriora nec retrocessus ad interiora conueniunt spiritibus a
principio intrinseco, siue seipsis sed tn motus intro quam extra ad
uenit spiritibus ab extrinseco principio. quae difficultas dilucide soluitur in
opinione Auerrois in qua dicitur poni intrinseca propria de que sensitiuarum
quae quidem hos et similes motus ualet efficere, quae est opinio ut diximus
supra dictam est n admittitur, quia n est iuxta placita Coli Aug et
Arist.

Alij uo aliter ricnt Situm spiuu retraoe fieri a fa
Culte, ult: qa talis facultas, e aia instru, ad oes Sitas op
roes efficiendas q sentia nequit sustineri, rao e qa ac
tiones aie pote Sensiue solum s. Sentire apetere et mou
re localiter, procedente cognitione et actu apetitus, sed hac aie po
per nulla actioe exclusis, pot spus ates mouere intro et ex
tra, go facultas alis sine aie, pot Sensiue n pot ee ca
retraois spiuu; maior huius argi e euidens; mi uo prati
per pes singulas imprimis n mouentis ab aia per cognitioe, qa as
sante cognitioe, deret cessare motus spiuu intro et extra n tn
cessat, go e talis motio n puenit ab aia per aliqm pota cognitiua
nec puenit ab aia per mium imperij uoluntatis qa hoc mo aia
Sensiua solum mouet corpus pro instat, et sic n ualet mouere
aliqd extrinsecum Sicuti mouet Angelus, nec sic pot mo
uere per motu locali cerebri, qa talis motus, ut alibi
explicabitur, n e motus aie Sensiue put cognitiuis. go
n e dum tali spuum retractio fieri motu illo dilataois
et contraois in cerebro reperto qa talis motus n e ad attra
hendos spus ab organis suis externis; pot qa sicuti qa
sicuti motus cordis dilataois n e ad attrahendu spus uitales
sed ad attraoe aeris qia cordis utilitas, ita motus cerebri dilatois
n pot ee ad attrahendos spus ates. Negari tn n pot cerebri
motu contraois posse spus expellere, n tn alio motu eos trahi
ulterius tali motu spiuu n fieri, ab aliq aie pota cognitiua prati
2o qa actioes facultis Sensiue cognitiui s. libere et sibi subs

a sed

moueri intro et extra, Cognitione aut aliq alia actione Cogni
tioe Supponente esset in nostra potestate talis motus et
exquenti, Somnus et uigilia. hoc autem falsum e, quia nullo
precedente Cognitione pot aliqs mouere Spus intro et extra
neq obstat, qd argenter. Lib. I° de Somno. 13. cap. addu
Cat ex Gal, Somnu et uigilia esse in nostra uoluntate,
uerba q affert argent: Gal: Lib. I° de Simpt. caus cap 8.
sunt .m., hoc mo; ad ea uo de quibus nunc agitur, illa ad re
ptinet qd cerebru, ubi regeslare a multis actione uult natu
Somnu, ati indulit, et qm hoc Gal uerba male intelle
xa ab Argent pilla n; particula (uult) no intelligit Gal
uoluntate libere agente, neq facultate aliqm atero facientē
Somnu, sd desiderante quiescere. Cerebru autem pot appetere gesere
S. appetu nati. I. Cognito aliqd qd mouet apetitu, Sensiui,
et exinde palia facultate, pducere cam immediata Som
ni q stati explicabitur

Cui deficiente p... hac ratione, retrao Spus ati ad cere
bru fit, immediate a facultate, nati attractice cerebri, quod cere
bru indiget, ati Spu, hac ratione priuati tum qa a suffenti
Spu cruimuitoe, n pot assia poa Consignori. tum priuati aspi
qa Siluti Cor, in defectu Spus uitalis ipsu ab uniuerso corpore
attrahit, qa e priu fons et origo, illius, d ppria facultate
attractice cordis, Sic dm e, in cerebro, attrahi Spum atem ues
dus sui priu, a facultate atractice. Sd dicas, si oes pes ex
terna et oia Sensoria, indiget, Spu ati p suis operib, n e da
bilis aliq rao pp qm dicta pes n retineant Spum atem

q° sine adsit in cerebro indigentia reliq; pes n privatis s°
Dj tn maiori ei uirtute ad attrahendu in cerebro, q in in
alijs ptibj ad retinendu spum, qa cerebru priu e et ad ppa
facilis e retraere ut uidere e in corde, qu pcu ualidissimo
in attrahendo.

Extat tn soluendu quadam n leue, dictu e sup in somno
nali n solu moueri spus uersus cerebru sed et uitales uersus
cor et ptes internas, dubitabitq tn q sit ca effectiua motus spus
uitalis ad interiora, dirce e naria talis retractio p somno,
cui difficulti; vet Au.a fen 1.a 3.i tract 1.o cap. 7.o post p
ubi affirmat ut diximus sup prius in somno spum uitale
uersus cor moueri, et sequente et 2.o atem ad cerebru, ori
dit cam dicens id accidere, ppt pmixtione spuu et dy mo
ueri ne detr uacuu, agens n de reditu spus uitalis ad
intra, inquit Au. quem in ipso tepe spus alijs sicut fit
in motibj subtiliu corporu pmixtoru, ppt necessite uacui d.
q Au.a responsio n uidetr satisfacere, et rao e, qa qdo
aliqd corpus succedit in locum alterius ridetr uacuu de
moueri versus ptem qua deserit ptm corpus, hic ro uersu de...
aliter n n succederet unu corpus in locum alterius, sed spus
aiales mouentr uersus cerebru in quo adest defectus. similiter
itas et spus uitalis mouetr versus cor et uiscera interna
q° nullus mouetr in locu alterius et sic n mouetr simul
Solutio rne uacui. Dj tn huic difficulti, spum uitale ad cor
et uiscera interna moueri tempore somni, attractu a sua
calo

Attractiva cordis, q trahit versus se, et reliq viscera inter
na; sed dices quod non est necessitas motionis spiritus vitalis ad cor
in somno, si tamen per somnum est necessaria retractio spiritus animalis, et si
spiritus vitalis movetur per permixtionem, cum animali, ergo inversus spiritus
ad cerebrum movetur, sed animalis spiritus ad cerebrum tamen et vitalis ad
cor; dicunt aliqui id accidere, per subordinationem harum potentiarum
que responsio non videtur probabilis nam inter actiones harum potentiarum
nulla est subordinatio. ergo potius dicendum quod id accidit,
somnus per reparatione illius quod deficit de spiritu animali, absumitur
etiam portio spiritus vitalis, pro reparatione illius quod deficit de spiritu
animali, ~~[illegible]~~ ex quo animalis fiore habet, et sic cor per indigentiam et est per necessitatem per cerebrum sicut in somnis
attrahit etiam versus se spiritum vitalem, sicuti cerebrum attra
hit autem, nec est necessarium quod cor attrahat, ab extimis et remo
tioribus partibus; satis enim est quod trahat ex vicinis et propinquis
et sic consequutione quadam succedunt spiritus ne debet vacuum
ex partibus exterioribus, et in hoc sic debet interpretari ali
quis cito et sic spiritus vitales premunt per somnum, non solum in
corde, sed etiam in reliquis visceribus et partibus interioribus, quarum
consentia fiunt perfectiores coctiones in dictis partibus tempore
somni ut supra a nobis dicta est et [illegible] passim [illegible]

Post ea, autem quod ad causas somni spectant absolvamus sermo
est, aliquas reperiri somni differentias per causae varietatem, et sic alius somni differ.
somnus reperitur longus, alius brevis, aut somnus est profun
dus et gravis, aut est levis, aut est longus et profundus, aut longus
et levis

astringuit namq3 Gal 2° aphor. Comit, 3° Somnu longu
& pfundo aut e brevis et levis q oi drie dimanant ex
dria evaporatis qa qdo evaporao e copiosa Somnus e longus
idest diu durat, qdo uo e paucla, brevis e et parum durat, si
aut evaporao e crassa Somnus e gravis et pfundus, agrestis
defficulter excitantur, et qdo evaporao e tenuis efficitur som
nus brevis, et qdo e multa et crassa tunc e Somnus longus et
pfundus sicuti qdo multa e et tenuis, Somnus e longus
et levis et qdo paucla e et tenuis efficitur somnus brevis et
levis.

Alta epriatis Somni dria e q alius Somnus e natu
q cas het nales et moderatas, et mum servat in longitude
et pfundite, alius aut e Somnus ptnam, q cas het indi
tas, et neq servat mum in longitude et in pfundite et
Semp talis Somnus solet nocere, ut aparet in soporosis
affectionibus.

Alius e Somnus q n natis dilite q medium het inter pdictos
et talis Somnus het cas nales immodicas, et mum solet ex
cedere in longitude et pfundite e tn talis Somnus utilis
et solet reperiri in ebrijs et post immodicos labores et vi
gilias, et solet evenire in pueris, et cum morbos iudicant
de qq e in pgnosticis hipp. 2° prtit. text 2. q. dixit so
por, art [illegible] ubi qs malus, qr 2u qm sentia Gal 3° pnost.
Comit 1° post. p. dicebat puerossfuisse liberatos a gravi
ssimis morbis pfundisso Somno, Gal etij 3° epid sect 3
Comit 3 q explicans hipp. sentia dicente, detinebanturq aut

sopore perpetuo in somnolento, aut uigiles erant, cum laboribus &c. Constituit ergo medium affectum, inter somnum et uigiliam, qui accidit quando homines sponte dormiendi, conniuent et claudunt oculos, et non possunt dormire, l. uti accidit in comate uigili, quo modo autem id possit accidere, quando quidem somnus et uigilia priuatiue opponuntur, alibi disputabitur, cum agemus de affectibus soporosis,

Ar. 3.us

Denique in 3.o articulo huius tractatus, agendum nobis est de somni et uigiliae effectibus et proprietatibus quas tradit Aristoteles in presenti cap. 13. et in primis dicit uigiliam esse sicci natura, somnum uero sicci gelidi, quam doctrinam desumpsit Aristoteles ex Hipp. et Galeno 4.o aphor. 14. et 15. cuius doctrinae ratio est quia sicuti motus calfacit et exsiccat, resoluit et humores agitat sic et uigilia et sicuti quies refrigerat et humectat replet et remouet humorum agitationem, sic et somnus.

Alia proprietas somni est quod somnus reddit operationes naturales fortiores et facilius, cuius rei duas reddit causas Aristoteles in presenti prima est quia constringit, et colligit calorem ad corporis profundum ubi redditur potentior et fortior et cum sit naturae instrumentum quanto potentior est tanto uirtutes potentius et efficacius operantur, quae ratio traditur a Galeno lib.o epid. sect. 4.a com.o 14. et 1.o aphor. 15. et eam tradit Aristoteles infra doctrina 3.a cap. 3.o

2ª ca ē qd somnus iuuat virtutē alterā qd qd
hibeat ipsa qa facit eam ab operib; cessare
ut restauret, & corroboret, nā ut diximus sup op[er]ātio
anim[a]les impediunt naturales & qd operōes naturales efficiantur
tempore somni in visceribus. dicit Hipp. 6° epid. sect.
4ta t. 10. & qd in nervis & in arterijs meliores fiant
& in universa corporis mole dicit Gal. 1° de sympt.
caus. cap. 8. & 3° de caus. pul. cap. 9° in p.
[illegible] Tertio 2a p[ro]dicta dicunt aliqui q[uonia]m sit t. imped[ime]nt[um]
externis tempore somni, ē impossibile meliores fieri acti-
ones qm in vigilia [illegible] pbans qa tempore somni adest
absentia & defectus caloris & sp[irit]us a partibus externis, ut [illegible]
probatū 9° cū deficiat instrumentū imperfectior fiet operatio. cum
[illegible] in somno calorē [illegible] rec[illegible] retrocedere a partib; ex-
ternis ad internas qa si id accideret, neqz viverent neqz
pulsarent; verū exigua illa caliditas q[uae] remanet in
exteriorib; condensata cute, & prohibito effluvio, sic unit[ur]
& colligitur, ut p[ro]p[ter] tale sufficiat [illegible], q[ua]re responsio nō
ē sufficiens, qa licet concedamus [illegible] calidit[at]em, in partib;
exteriorib; remanere, ita exigua ē talis caliditas, ut
dicat Hipp. dormientes exterius frigidiores ē unde de-
ficiē videtur crescere exiguā illā caliditē si [illegible]

ut sufficiat perfectae coctioni; quare 2° et melius Avicenna libro
3° de causis pulsuum cap. 9° ubi videns causam quare in
dormientibus in principio pulsus sint minores, deinde vero in
progressu somni sint maiores et vehementiores, affirmat
id accidere quia licet calor retrahatur ex partibus exterioribus
ad internas in principio opprimitur et luti imminuitur, deinde
fortior et vegetior redditus, incipit expandi per totum
corpus ut contingit in flamma, quae multitudine lignorum oppri
mitur, in principio parva et obscura apparet, deinde vero cum iam
vincit ligno fulget magis et redditur maior et disper
gitur. Similiter accidit in calore nativo nam quod retrahitur
tempore somni, ad alimentorum coctionem in principio licet unitus
et colligatus non redditur maior nec vegetior, sed imo
est luti oppressus, praesertim si alimenta fuerint frigida; dei
nde vero postquam superavit alimenta et illis fruitus est et
validior redditus, iam incipit expandi per totum corpus unde
constat quod in principio somni in partibus exterioribus minor est cali
ditas quam tempore vigiliae deinde vero in processu somni
~~facultas~~, iam coita, seu caliditate, idoneior et sufficientior sint
calorem spiritus per coctionem quare perfectius tunc inservit cocti
oni, quam tempore vigiliae quia in vigilia apertis poris resol
vitur calor, at vero in somno licet non ita copiose colliget

calor

ut temp.e uigilia, p Clausis poris et condensata cute
unitis ita ut melius inseruiat Coctioni, temp.e Somni
do hue in exterioribus partibus coriceat sufficiens quantitas corporis

finis p somno.

— LAUS DEO —

+

Disp. De quetibus pulsuum an fiant a facultate.

In hac q.e ut certu supm e. cu Gal. 1.o de diff. puls. cap. 3.o in pulsu no solum reperiri duplice motu, dilataionem s. et contractione, sed etiam gemina quete, interna, consequuta post contractione, externa vero post dilataione. nam cum praedicti motus sint contrarii et oriantur ex pte necessario debent discontinuari, quod fit saltim in co., oppinioni media quete etenim non nunquam exorditur unus arteriae motus sine cessatione priori ut eode in 10 Gal. dicit, quod intelligendum est ex timo salti de quete nega. siquide non semper est necessariu inter duos motus contrarios positiva et temporaria quete reperiri sed sufficere quete negativam ut manifeste videri licet in pulsu dicroto in quo distentionis motus continuus e, recurrit tamen et retrocedit arteria sine quete manifesta et temporaria.

Quo supposito, probatur sequentibus rationibus fieri quetes a facultate, tamen consectaria actione naturae. quia sicuti e motibus sunt pulsus differentia nimiru celeritas et tarditas ita ex quetibus frequentia et raritas, q.o sicuti motus pulsus fit a facultate ita et quetes. nega probatur na sicuti pulsus aliquando fit celer

A intercla / mutatio pens

dicrosto

interdũ uõ tardus, et uariatꝰ ꝑ usus indigẽtia sic qñq
fit frequens et ꝑ usus cõmoditate uariatus, sicq̃ qñ
magnitudo et celeritas nõ sufficiunt ꝑ caloris attemperatiõ
aegritr frequentiã ut sic nã melius usui adaucto
satisfaciat, qᵒ sicuti pulsus fit ã facultate sic ergo
et ꝯfirmatur hac rõe nã qetes pulsuũ ꝗ̃ nãria sũ eius
cam finalẽ qᵒ debẽt fieri abeadẽ facultate ãnsꝑbonã
na sicuti ẽ nãria aeris attractio et fuliginũ expulsio
sic ẽ nãria fruitiõ illius pꝰ ista n̄ rãõ attractiõs in hoc
fundatur ut nõ sit ꝑꝑ ipsũ attrahere sꝫ ꝑꝑ fruitionẽ
unde cũ attracti aeris fruitiõ fiat in qetib, dũ nãrio
fieri ã facultate.
2ᵒ idem ꝑsuadetr, nã dillatato aut ꝯtracto corde
arteria qeslit ꝑ tempus detratũ qᵒ qetes pulsus fiunt
ã facultate. et si rñas ex ꝑdicta rõe m colligi qetes pulsus
fieri ã facultate qa lẽt fierẽ ab alia cã poirẽ arteria
detratõ tempore qescere. 3ᵃ nã seqretr si hac solũ nõ
eet vera qd qes interna ẽ seqtr ꝯtraẽ oĩ in tempore
eẽt eqlis si salti ista q es nõ fit ã facultas pẽt seq
sta nã cor et arteria ꝗ̃ membra grauia qᵒ si arteria nõ de
tinetr

inulla gete à facultte, ppus indigia semp cit aq̄lis et pulsus semp obtinerent aq̄litatē in varite et frequā tio qd e da experiā Igitr dm e, utramq geté fieri à facultte. pbatr nā in gete aliq datr actio igitr dēt dari tris correspondens illi actioni si veru e p actionē aliqd pduci. ans pbatr nā si qdo cor et arteria dillatantr n detinerentr p aliqm nāa actionē pirio post dillataōē deprimerentr à gravitate cavi dē peū d corde movere conante, q si do roē gravitatis post distenti onē cor et arteria in tēo aliqto detinentr, hec aliq nāa actiōē fieri dēt, qrtr qdo datr varitas in gete extrina, cfirmatr haec roō et declaratr amplius nā si post dillataōē immediate cprimerētr arteria et post cpre tionē dillataō fieret, neq aeris frigidi attractio neq fuliginū expultiō point fieri qd ad inutile sic impedirent qo cū p geté extrinā aeris attractio cpleatr, siqdē cor p illd breve tempus quo arteria quiescit refrigeratr, et sistitr, p geté intrnā fuliginū expurgaō pficiatr seqtr evidentr pdictas getes fieri ab aliq facultte.

Huic tn desimilr rint aliq cū Valez. lib 3o cto. cap. 2o.

ante f. dõ ex duabꝫ gēbꝫ, in statu nãli sola caũ
na q̃ sequtr dilatatiõi ẽẽ nãe actiõi degente nõ intna
q̃ sequtr ꝯtractiõi ita opinantr hĩc arterias nãli
quodã ꝯ ppriũ cauũ, qd retinent ch ꝑ ꝯstricti
onẽ qd intelligm ẽ qdo ꝯstrictio nãlis ẽ ꝯ ñ uiolenta q̃lis
ẽ illa q̃ ꝯtingit in pͥsis accessiõu cũ qo dilatat arteria
ultra cauũ, nãlem extentionẽ patiuntr ac ꝑinde ã sola
facultate uitali fit talis ꝯ dilatatio, cũ nõ ꝯstringitur usq
ad nãlẽ cauũ, id agitr ã facultate ad tuta membri gra
uitate, inquiunt etenim qd in pulsu ꝑtr nãli q maxĩ
hẽt ꝯstrictionẽ q̃lis accedit in p. accessionũ febris pu
tride qd tunc qes intrna, fit nãe actione qa in ꝓtra
nãle cauũ ꝯ tũi ꝯprimuntr et uiolentr detinentr
qdo nõ nãlis ẽ tunc intrna qetẽ ꝑ sola nãe ac
tionẽ ꝯtiũ fieri qd tunc arteriæ in sua nãli
ꝯstitutiõe ꝯstio ꝯstitutiõe, cũ sit in loco nãli sibi de
bito. Q̃ sententia qm uis acuta ꝯ ingeniosa aliqbꝫ uideat
sempr existimaui ẽẽ falsã ꝯ a ueritate alienã qa si qes q̃
sequtr ꝯtractiõe qdo nãlis ẽ nõ fit nãe actione qa
arteria quiescit in suo loco nãli sibi debito seq retrm
tum ꝯtractionis solum fieri a grauitate nõ obstante

faculta

facultate vitali hoc tamen est falsum contra Galenum 6° de usu partium
8; ubi affirmat contractionem fieri operantibus fibris transversis, et est contra ipsum Galenum asserentem in contractione naturaliter
operari facultatem vitalem et simul gravitatem arteriae igitur
dicendum est contractionem naturalem non fieri a sola gravitate, secundo
probo naturalis talis motus arteriae quod naturalis est, contractio est
naturalis ipsi arteriae siquidem fit a gravitate, et cum hoc sit sufficiens principium motus deorsum dicendum est, non esse necessarium in contractione operari facultatem. Confirmatur hoc nam naturaliter licet lapis
possit deorsum moveri de facto, a gravitate et impulsu impresso
a proiiciente, nihilominus quamvis impulsus non imprimeretur,
sufficiens erat sola gravitas, igitur si in constrictione naturali
arteria movetur a gravitate, ea sola sufficit sine eo quod facultas vitalis aliquid operetur. accedit quod hoc eodem modo
se habet arteria quo quiescit in parte interiori ac se habet lapis quo quiescit in centro, ergo sicuti motus lapidis deorsum fit a sola gravitate ipsius sic constrictio quo naturalis
est a sola membri gravitate efficitur.

Huic tamen contrarium potest esse Doctor dominus optime probare arguimentum contractionis non fieri a facultate vitali ut Gentilis affirmat.

Sed tm̄ à gravitate membri nō minus qm̄ motus lapidis
ad Centrū Cū solla gravitas sit sufficiens priū illius
motus, ꝯtique trī in oppīoē ꝯbatioē asserente gravitatē
et Levitatē nō eē Cam̄ instrūtalem motus sursu et deorsu
sed Cam̄ principalē aequocā q̄ sine influxu subiacti
forma Corporis gravis pōt motus illos ꝓducere.
3° nā tā motus dillataoīs Cordis et arteriarū qm̄
motus ꝯtractioīs ipsarū 8· actioīs vitales inca ꝯsiderōē q̄
oēs actiones ꝯimanantes ab aīo 2ū grum intellectivū sensi
tivū et vegetativū vitales appellantr, sed actioēs vitales
ꝯpendent ab aīa media facultē vitali et pōā aīae, igitr dil
ē, ꝯtractionē nātēm debē fieri a facultē vitali, sicuti
et dillatāo fit; ꝯfirmatr haec rāo nā n minus necriae
ꝯtractio ad Caloris atemperāoē, sicuti et dilatatio
Cū moderāo caloris Cordis exaeris attractione et fuligin
repurgaōē igitr dm̄ ē ꝓdictū motū debē fieri ā facultate
et si dicas pulsū nō eē actionē vitalē 2ā oēs pes sed tm̄
2ª dillataōē, nā et si fiat ab aīa hoc nō ē immediatē
neqz media pōā vitali sed trī media gravitate, cū tā
ut Coīs opīo affirmat nō pōt efficere motū deorsum
ni operante fiā gravis tanquā cā priātis. ·. 3ª

3°. Nã si sola grauitas eēt cã motus constrictionis
sequeretur motũ constrictionis arteriæ semper eē æqualẽ, si ab ex
trinseco, arteriæ nõ imprimatur impulsus. (dico eē æqlẽ
æqualitate seu proportione illa qua mouentur corpora grauia quod ad
centrũ pergunt quo motu mouentur celerius inf. quam insp.)
hoc tñ ẽ falsũ et cõ experiẽ cũ uideamus motũ constricti
onis interdũ eē maiore uelocitate interdũ minori et tar
diore. g. sequella probo nã grauitas ẽ cã motus deorsũ
igitur si hoc in uarietate mit sine dubio motus erit æq
alis qd falsũ ẽ, cũ facta sola mutaõe in calore cor
dis uariet constrictio qũ magnitudẽ et alias differentias mo
tus. .·.

2ª pars Dicæ aduersis cõ opiniõ ualesij cũ ipso asseren
do qd ad motũ cõ absolute nõ erat nãria facultas, mouer
entur n. arteriæ illo motu tñ q facillẽ demitterent,
quamuis nõ mouerentur cũ rhythmo ad quẽ nñm motus ua
ria ẽ facultẽ uitalẽ simul cũ grauitate membri operari
alias .n. ut iã dictũ ẽ, si sola grauitas eēt cã constric
tionis nõ sic faciliter ex sola mutaõe usus et uirtutis
rhythmus mutaõẽ reciperet cũ rhythmus sit proportio temporis

dilatationis ad tempus contractionis quam proportionem sentimus immutatione recipere, motu autem dilatationis aut reddita tardiori motu constrictionem hanc eandem spectat. ex qua solutione sequitur etiam quietem internam fieri etiam operante facultate. Siquidem rhythmus non solum consistit in comparatione temporis dilatationis ad tempus constrictionis, sed in comparatione quietis contractionis ad quietem dilatationis et in comparatione temporis dilatationis ad reliquum tempore, ut docet Galenus 3° de dignotione pulsuum cap. ultimo et lib. 1° de differentiis pulsuum cap. 7.° quo inquit rhythmus nihil aliud est, quam comparatio temporis motus ad tempus quietis per motum intelligit dilatationem, per quietem vero internam intelligit contractionem cum gemina quiete ut ipse met Galenus docet lib. de pulsibus ad tyr. 7°, internam solum tempus contractionis, quo si rhythmus non solum attenditur in motu sed etiam in quiete, dicendum est quietem internam non solum fieri a membri gravitate sed etiam a facultate vitali.

Tertio evidenter impugnatur praedictus dicendi modus quia videtur impossibile praedictam quietem fieri posse fieri a gravitate membri quia ut evidenti demonstratione constat motus contractionis non fit versus partem inferiorem igitur neque motus contractionis neque quies possunt iuvari a facultate contractionis evidenter

ē ans spati, nā si manus, prona cōstituatur, si cōtrahatur fit versus ptēm superiorē, q̄ nō pōt fieri ā grāuitate neq̄ illius cōtrariis ab eadē cōseruari. Et si rñas pdictū motū cōtractiōis nō fieri ā grauitate simplr, q̄lis illa ē q̄ reperitur in terra ad motū deorsū, in q̄ oēs gnis grauitatis reperiuntur fieri tn̄ ā grāuitate 2ᵃ qd̄ cū in arteria oēs grauitatis gnis nō reperiantur q̄ motus neq̄ sursū neq̄ deorsū, sd̄ ad mediū, ut euidenter uidere licet in motu q̄ a pte superiori et inferiori ad duū tum naturam. Cō nō motus dilatatōis neq̄ ē sursū simplr aut 2ᵃ qd̄ sd̄ uersū ptēm exteriorē, igitr dē motus cōtractiōis cū fiat ad cōpositū, nō fiet uersus ptēm inferiorē sd̄ uersus ptēm interiorē.

Sd̄ cōa hanc cōrām insurges probando pdictā qetē internā fieri a grauitate qā in corporibus defunctis uidemus arterias remanere qetas in ptibus inferioribus, igitr cū in isto casu in arteriis et corde nō detr facultas pulsifica cōm ē pdicta qetē nō pōt fieri ab ipsa. Et si rñas ut dēt uēri dari qetē in atteriis in ptibus inferioribus qā membra sufficientia s. impedimento collapsus atteriā; cui addit ar cōnā cohabitū cōtinere cū corde et aliis ptibus inferioribus. Cō

D[illegible] na mors pot [illegible]tingere extente arteria in statu dilatatois, ut [illegible] si urgeat necessitas magis refrigerois, qm expellendi fuligines, igitr cu arteria in dicto casu quiescat in pte exteriori ubi finitr dilatatio, dm e quiescere in pte interiori et ex consequenti qd motus ille contractionis no fiat a facultate sed potius a gravitate, idem dm erit de quiete in sequenti contractioe; Rx. tn p dicta [illegible], qd si no adesset ca extrinsica efficiens motus arteriae sine dubio quiesceret arteria in pte ubi finitr dilatatio, verum qa p motu dilatatois arteriae imprimitr impulsus in carne et aliis ptibus, cuius merito caro et ptes extentes versus ptem exteriore moventr, caro etiam et aliae ptes de novo imprimunt impulsu in arterias, sicq3 postea arteria versus ptem interiore movetr.

+ exteriori

Verum cu qes duplici [illegible] acceptioni na [illegible] pro nuda cessatioe et privatioe motus [illegible] [illegible] pro p[illegible]sentia locali p motu acquisita. ex hoc pendet dilatio pntis difficultatis q talis e, si qes arteriae sumatr pro nuda cessatioe et privatioe motus dilatatois et contractiois n fiunt a na nisi actio facultatis pulsificae ad ipsas [illegible], verum si accipiatr qes in alia consideratioe, p hoc qd e p manere in suo loco naturali

sive per ubi acquisito per motum dilatationis et contractionis geminae pulsus quietes sunt naturales ipsi arteriae dicesque actio facultatis pulsificae contra ad eas contrarias, cum actio naturae inducatur quietes, sit contrarie naturae ubi acquisiti per motum dilatationis et contractionis. Prima huius decisionis pars potest persuaderi meo videri efficaciter siquidem actio naturae, est vere et realiter et proprie positiva et realis quae fit a vera et reali causa, igitur naturae debet habere reale et positivum contrarium, siquidem verum est, scilicet actioni identificari cum termino, scilicet ipsam esse causalitatem causae efficientis per quam aliquid ad extra producitur. quo supposito sic procedit argumentum. Sed quies frequentius non est aliquid positivum et reale sed potius carentia et privatio positivi, ergo actus facultatis non potest contrari cum ipsa. quin potius non fiet per actionem sed per carentiam actionis, quo pacto tenebrae producuntur.

Cui non obstat quietem esse aliquid positivum cum inter sensibilia communia ab Aristotele 2° de anima connumeretur et quod sensibile commune percipi a pluribus sensibus externis, dices quod debeat esse realis et positiva entitas hoc inquam non obstat nam quando Aristoteles constituit quietem inter sensibilia communia non sumit quietem frequentius per privatione motus nam si quidem quies non potest percipi a proprio aliquo sensivo externo, sed positive

2° Tm privatius quoniam non immutatur ab aliquo obiecto positivo ad eum modum quo visiva potentia dicitur percipere tenebras, quod quod Aristoteles connumeravit quietem inter sensitia communia sumpsit quietem pro permanentia in termino acquisito seu pro presentia localis quae positive percipitur a potentia tactiva quamvis dicit quietem localem in varietate distantiae a potentia visiva.

D... tam motus ... ad eadem facultate aqua motus ... ...

3° Tm pars ex eo potest persuaderi quia in quiete ut iam dixi duo reperiuntur, nam reperitur quies quae fractio est privatio motus, et permanentia in termino acquisito, igitur cum in quiete ad sit naturalis actio realis et positiva, et non potest habere pro termino quietem ipsam quae ut dixit privatio motus debet tamen adesse ... ... ubi acquisitum per motum dilatationis et contractionis ... nega nam sicuti se habet brachij motus et status in quo tensum et rigidum manet, sic se habet cor quod in quiete extitit nam sicuti in motu fonico facultas animalis operatur omnibus musculis, sic in quiete operatur facultas vitalis omnibus fibris ut licet videri apud Galenum 6° de usu partium 8. ubi de dilatatione et contractione agens, dicit dilatatio est fieri operantibus fibris rectis contractione transversis et quietes operantibus omnibus fibris 2° ...

ingete oper... ... ...

obliquis. quod etsi confirmauit Andreas Laur. lib 3° hist
annat. cap. 10 ad f. igitur si in motu tonico actio alicuius — *operatio illius*
facultatis contrarii intrinsece ad conseruandum ubi acquisitum, tum etiam,
actionem facultatis vitalis contrarii est ad conseruandum ubi acquisitum
tam per motum dilatationis quam per motum contractionis. Confirmatur haec
ratio quia in motu tonico brachij totius corporis l. alterius
cuiuslibet partis magis operatur facultas actiua quam si motu
l. corpus moueatur, ergo si in quietibus operatur facultas vitalis
dictis fibris magis operabitur facultas in ipsis quam in motu
dilatationis et contractionis. ergo cum illius actionis debeat assignari
realis terminus, terminus erit conseruare ubi acquisitum per motum dila
tationis et contractionis

Ex cuius rationis serie infertur euidens ratio quare quam ad pulsus
raritatem sit necessarium intensum virtutis robur, (durius raritas — *maius robur ... ad pulsum raritatem*
non conueniat cum virtutis oppressione), quam ad frequentiam, ratio quia
in actione tonica magis operatur facultas quam in motu, ergo
sic quoddam luti actio tonica seu potius in quiete dicta actio tonica
Hinc est quod quando cor plus temporis consumat in quiete maiori
robore indigeat. Huius 2ae conclusionis primam etsi a nullo inuentam existi

marim

Inueni ap. doctiss.m Ugone Senensi, in coment suis ad fen 2.a
ij doa 2.a Cap. I.o fol. 27. ubi dot quod illae qualitates possunt
dici motus in relatione ad uirtute uitalem quae sit opera-
rationes eius. sicuti tenere manus rectas et stare dicuntur
motus locales.

Sed 3.o hanc 2.a decisionis partem obij aliquis quod sequi-
retur actionem illam tractam ad qualitatem sumptam pro termino acquisito per motum
sui dillatationis et constrictionis esse motum localem et quod cor ingeste
moueretur, siquidem actio tractatur ad ubi; ubi autem est terminus motus
localis intrinsecus et per solum motum localem acquiritur, quod actio
illa, est motus localis et ex consequenti cor in illo moueretur;
Huic tamen roi breuiter. Respondeo dico uerum esse actionem facultatis
uitalis pulsifica tractari ad ubi tanquam ad terminum intrinsecum,
illius specificatiuum, ex hoc tamen non est inferendum esse motum
localem aut in eo statu cor moueri localiter, quia sola
illa actio meretur nomen motus localis quae tractatur ad ad-
quirendum ubi denouo non tamen illa quae tractatur ad conseruandum
ubi acquisitum. ni uellis dicere illam actionem esse eandem cum
motu locali realiter, pro quo tamen in opinione satis probabili
asserente actionem conseruatiuam esse eandem cum actione productiua
precipue tamen quando fit ab eodem agente et cum eodem concursu
esse

mãtis solumqȝ frātur dicunt, & dic qd actio conservativa tri
acqsiti p motū ~~localem~~ dilatāois et contract.is sit eadē actio
cū motu locali; solumqȝ noīe dicant, ut iā explicatū
ē ceterisq motus localis dicit producōē ubi de novo, conservō productiōē
vō dicit ubi iā producti p manentiā.

Sed ad hoc dico probando actionē illā eē motū localem
qā oīs actio identificatr cū tro seu cū motu, g actio illa
conservativa erit motus tum sui, l. ē motus augmentoīs l. alte
roīs sed neutrū dicendū g cū trū sint tres spēs motus
proprie dicti dm ē, actionē illā conservativā tri, eē vere
et proprie motū localem. Dico trū dupliciter intelligi pōe acti
onē, eē motū, uno mō eē motū proprie dictū continuū et
successivū, et hac rōe falsa ē propositio cū certū sit dari
multas actiōes instantaneas in qq nō pōt eē successio, ut dicas
motū proprie dictū, tam multū qm motui successivo, 2° mō
intelligatur, ōē actionē eē motū prout comprehendit motū tam
proprie qm improprie dictū, in q acceptiōe vera est propositio exquo
constat actiōē illā conservativā improprie motū appellari, sicq nō
ē motus localis sed conservāo tri motus localis ex qq rōib, in 2a
addit constat solutio ut aut pōit aliqq. solut ad tiberi ingerendā ē.

Q. 2.a An pulsus quietes sint partes essentiales pulsus

In hac q.e est diff.as supra e., tanquam actui quietes pulsus ce-
narias ad sp.ui gen.e quod instigm e. de q.etib. cordis n.a
licet arteriae quete afficiantur, non deveniunt aliquid ad sp.ui gen.e
cu. hac in probabiliori opp.ne non perficiatur in arteriis sed tm
in cordis cavitatib. quod si inspiritus fieri pot. non fit virtute p.
arteriarum neque virtute collata, a corde, sed q.a activitas ipsius sp.
pertingit usque ad certam distantiam, arteriae intra quam possunt
ipsos sp.us, et licet ad sp.ui gen.e debeat conferri aliquid ipsis arte-
riis saltem per modum influxus medio quo perficitur generatio
Cum hac tm virtute non deveniunt arteriae in genere causae efficientis sed
tm in genere causae materialis sustentando ipsa virtute perveniat per
actione cor attingit sp.uum generandi. hoc supposito, cum
pot. persuaderi quia sp.us gen.o fit per decoctione, cui ea media
ante producuntur dispositiones variae per introductione finis sp.ual.
igitur sicut coctio media quiete perficiatur, dm e. quietes pulsus
ee. nariaz ad sp.ui gen.e. deinde nam sp.us generantur ex san-
guinis evaporatione et aere tanquam ex materia, igitur in ea debet
introduci dispositiones mediis qq. f.ra sp.ui producatur atque adeo
cum una ex dispositionib. sit determinatus calor dm e. sp.ui gen.e
fieri in quiete nam cum mora sit naria ad actione, quo aut
magis

In cavitib, cordis dilatentr melius introducetr calor qd
fit ingete.

Ad 2am hanc dtam insurges na si eet vera seqretr,
spus gravi no fieri in motu dilatatis et dtract. hoc
tn e falsu et 2a roe, nam licet cor, sit in motu nihilomi
tn facultas retentrix p'em magis prta p groe spum retinet
temp. sufficienti ad intrdu dispoi et coctioe siqde facultas
concoctrix n pot operari ni retentrix suu efficiat actu qm dm
getes pulsus n ee narias p spum groe huic tn argo
dicedo veru ee spus poce perfici extente corde in motu di
latatois [illegible] roe tradita na licet membru moveatr facultas
tn, retentrix retinet mam ing det introdi fra spus
q operao getes ab oib appellatr, et hac roe venit, intelligitr
qd coite in ore oib circuferetr, coctioe fieri gete ex
hoc tn no det inferri getes ee magis narias p spu,
groe absolute, licet dicatr nario fateri ingetib melius
perfici spum gravi, qm in motu dilatatis et dtract. qa
perfectior coctio fit extente mebro in gete qm si moveatr
et si in utroq casu detr operao facultatis retentricis.

Ad 2m tang certu qd suppm e gete extrna q seqtr strac
tioe ee naria ad caloris [illegible] seu attemperatioe, si veru e

frigiditatem spirituum, et substantia cordis procedit non solum propter atrabilem sed etiam propter attractus est, hoc constat meo videri evidenter, siquidem eo tempore quo atra atrabilis non tollitur a corde ita ut ideo trahatur in illius naturam, et assimiletur sibi passum quod remittet aer cum intensiori frigiditate quam reperiatur in corde atque adeo cum sit agens naturale adeo refrigerabit cor, dabiturque mutua actio et repassio inter agens et patiens, igitur dicendum est caloris attemperationem fieri media gelida externa, ut affirmat doctissimus Virgilius [...] sup[ra] cit[at]o.

Ad quintam dicendum insurges non si gelida extrema conducerent caloris attemperationem sequeretur in febribus et distemperiebus calidis cordis deberet esse pulsum rariorem, consequens est falsum et contra experientiam cum tunc reperiatur frequentia siquidem quod magnitudo et celeritas non sufficiunt pro attemperatione caloris supplet frequentia; dicendum quod est gelidi externi non conducere ad caloris attemperationem, sed [...] non quod adest maior calliditas in corde est magis necessaria caloris attemperatio, quod cum mora in agentibus sit necessaria ad actionem, [...] cor maiori tempore debere cessare ut sic calor attractus melius possit calorem attemperare et fiat melius fruitio illius. Huic tamen rationi [...] verum est caloris attemperationem fieri in gelida ut iam probatum est

ex hoc tn̄ rō l[ice]t inferre, pulsū existente distemperie calida in corde debere ēē rariorē quā caloris attemperatio magis ꝑmoti quam ꝑ gestō, efficitur et sic quando adest usus adauctus pulsus potius fit frequens, quam rarus quā cū arteria minus gestat et celerius moueatur, simulque adsit magnitudo, maior quantitas aeris ~~attrahitur~~, celerius trahitur quā melius calori adaucto fit satis, quod si arteria ꝑ maius temporis spatiū quiesceat nā ꝑ mutuā nouā et reiteratā aeris abtractionē melius multo ventilatur ventilatur calor cordis quam eadē quantitate aeris multo temporis spatio in corde siquidē in aere nup abtracto, maior reperitur frigiditas quam si extiret multo tempore in cordis cauitatibus nā aer illa semel abtractus, si longiori tempore detineatur in corde, magis ac magis ab ipso calfit, atque minus ꝑfecte fiet caloris attemperatio. mutuā

Secundum quā caloris attemperatio nō solum fiat media attractione aeris frigidi, producentis frigiditatē in corde aut productā seruante sed etiā media expulsione fuliginū calidarum aggregatarum post cor calidius reddi. maximē tn̄ in robustius defecitē dicti minore, an[...]ges interna quā integris attractione etiā educat ad caloris attemperationē; suntque in ea fui oppinione ut existimarē, gestē internā

est conducere ad caloris attemperationem eo nimirum functo, nam ideo
per contractionem calor ipsius cordis ventilatur ad modicum quod dum
sa expelluntur fuligines quae poterant cor calidius reddere
quod cum in quiete arteria maneat contracta et quidem maneat intus
acquisito, per contractionem sine dubio quies interna aliquid conducit
ad caloris attemperationem contra praedicta difficultas:

quies interna non conducit attemperationem caloris

Respondeo quietem internam nulla ratione conducere ad caloris attempe-
rationem, dicta ratione et quod arteria maneat contracta sive quod fuligines
expellantur quin potius impossibile dico, posse fieri expulsionem
fuliginum a facultate vitali, existente arteria in quiete interna
nam ideo in contractione expelluntur fuligines quod medio motu
cordis et arteriarum minor cavitas in ipsis relinquitur, sic quod
fuligine magis appropinquante, cavitatibus dictorum per eum eis impressus
imprimitur impulsus a quo illae extra moventur, igitur in quiete
non poterit fieri fuliginum expulsio, patet consequentia quia ad im-
pressionem impulsus duo requiruntur conditiones, Tactus seu Corporis
contactus, motus utriusque aut alterius quod existente arterio
in quiete nulla ratione poterit imprimi impulsus in fuliginibus, iam
neque cor neque arteriae moventur, neque fuligines, non igitur
ventilatio caloris fit in quiete interna. Et quam potest fieri fuligini

potest expelli existente arteria in quiete interna, non quidem opere facultatis vitalis, sed facultatis expultricis. nam cum non omnis quantitas fuliginum per unicam contractionem expellatur, quae aliqua pars servetur, et facultas expultrix sit agens naturale, necessario efficiet expulsionem fuliginum. Dico nam talem verum est fuliginum expulsionem in quiete interna, non potest effici a facultate vitali, quis potest effici a facultate expultrici naturali contra illam sed in contrarium. Sic quis poterit dicere quietem internam conducere aliquid ad ventilationem caloris, ideo quietis media operatur facultas vitalis atque conservatur ubi acquisitum per contractionem, sed quietis media potest facultas expultrix, ut agens naturale, efficere actum expulsionis.

Contra iam resolutionem insurges, nam si hoc esset verum sequeretur, dari vacuum in cordis et arteriarum cavitatibus, sed non potest dari quietes internas neque cor aut arteriae quiescere post contractionem, hoc tamen est falsum, quod dum fuliginum expulsionem non potest effici nisi a facultate expultrice ipsius cordis probo sequelam nam cum fuligines sint corpora substantia trina dimentione, debent occupare locum circumscriptivum, igitur facta earum expulsione sed debet dari vacuum cum non detur aliud corpus replens locum relictum a fuliginibus sed si succedit aer ad occupandum

occupādū illū locū etsi pēs cordis & arteriarū deināt dila-
tare, alias idē inconueniens sequetur.

R. exhalaões ēē corpa parua dimensionū, cū
exhalaons sint tenues calidæ et sæ elleuatæ ex spē terminū
alienū unde quis occupent locum circumscriptiue non recte
inferts dari aliqd illorū, in cōium, nā licet existente
ria in statu quies internæ non pōt ingredi corpus aliqd rep
lum relicta à fuliginibus aer externs in cauitat cordis de
bus tempe strictis succedet, ne detr uacuū, & si minus aer
succedat non recte infertur, pēs cordis debere mutare locum
& sequenti qe non detr qes interna, nā hic succedet aer, & pēs
cordis & arteriar inedocto pmaneat, cū illo in casu aer
rarefiat à calore cordis ne detr uacuū;

Unde licet aliqi ex nostris reddant pulsus quies ēē
nārias p attemperoē caloris affirmant tn id non ēē prim
rio, nā primo instituta s. quies, ad distinuandos motus di
stro et pallons ad attemperoē caloris qd dicendi un
licet. Contr in schlis teneatr nulla rōe defendi pōt
1o quā expulsu dicendo, dstat nō ēē nāriā quiē, p dis-
stinuatōe motus, cū in ipso distentionis motu distinua
sit, recurrat tn et rebollidat arteria sine quies in
inferta et temporanea, igitur dmi ē primariū usū quies

n ē per discontinuaõe motus, sequẽ deficiente ḡete privativa datī discontinuũ motus. Et si reas quod ltē deficiat ḡes privativa n̄ tñ deficit nega q fit in instī q sufficiens e, per discontinuaõe motus. D.

Ut autẽ solutiõ hac impugnetur opẽt probare ḡetẽ privativā I. negãm nõ eẽ nariã p motuũ discontinuaõe, nec posse distinuare predictos motus quod ni falor n̄ erit defitẽ, ut ex sequentibus constabit. I gẽ cõtinuare ē effẽ formalis indivisibilis copulativi et discontinuare indivisibilis terminativi ex eo .n. res aliq discontinua 8 jã affā ẽ indivisibilis terminativis ẽ motus cũ sit de gñe cõtinuor, ẽ in probabili opinio cõstituatur in predicamento qlitis, dm ē in ipso reperiri duo gña indivisibiliu, terminativa nimirũ et cõtinuativa quibus dicunt correspondere effus formales. Et si reas effum formalem indivisibilium trãntiũ n̄ eẽ discontinuare sed trare. D. si effus formalis indivisibilis trãtivi ē trare nariõ discontinuaõ ob quod dicit ab ipso per unire siquẽ eo ipso quod res aliq inse trãta ẽ discontinua, ē, ab alia alors adeo dm ē ḡetĩ privativã nõ posse motus discontinuare. Confirmatur hac raõ et declaratur amplius eius vis nã si tempus sit idem realiter cũ motu, nil ēius in motu sua indivisibilia destincta reperiuntur

q. in ipso appellanti mutata ee, in tempore uo instantia q. tempus no e sufficiens ad distinuandos motus neqz q
et si reas motus poe discontinuare toe temporis ut sit vi
deri in diuidbs, motibs factis in diuersis temporibs. 2a nã si in
temp.e dicta indibilia reperiunt, ac.m motu, sicuti dis
otinuão temporis n̄ puenit roe motus, neqz distinuão
motus pueniet roe temporis.

Vo eaq diferunt spẽ nulla roe poũnt otinuari cũ n̄ possit
dari aliqd coe, illis qd motus n̄ driunt spẽ roe qetu qd roe
troru ad quos cu ordine ad ipsos motus otractio psessione
igitur dtn e, qeti negatiua nulla roe poẽ distinuari
motus. et si reas qd ets motus diferunt spẽ penes diu
ordines ad tros ad quos n̄ sequir no poẽ discontinuari
p qeti negatiuã, nã si haec rão aliqd olluderet, ets dis
otinuão motus no poẽ fieri roe indiuisibilium trantium
nã ets indiuisibilia siue mutata ee driunt spẽ ab ipsis
motu, nã indiuisibila siue sit trãtiuũ, siue copulatiuũ
pẽu motus n̄ e motus sicuti indiuisibilia temporis n̄ parti
cipant roe temporis. 2a nã tri indiuisibilia driant spẽ
a psbs otinuis et terminatis, sicuti et qes nil oius tn otinuare
nuare et distinuare ee ss. efus frales illorũ indiui
sibiliu n̄ aut qetu, cu efus fratis qeis sit otituere sub
sub

quo multo melius potuit tribui esse discontinuos in deui sibilibus terminatiuis quam quietibus;

B idem persuadetur, quia antequam incipiat quies motus est discontinuus quo motus discontinuatio non potest conuenire rei quietis. Nega consequentiam, ita quod ratio est nulla rei potest realiter causari. ad hoc patet non quies privatiue incipit in tempore quo est uerum dicere nunc non est et immediate post hoc erit, quo ita motus est discontinuus antequam adueniat quies non quo potuerit discontinuari rei quietis. et si nega quod etsi quies incipiat in tempore hoc non obstat ut non possit discontinuare motus, nam si quies incipit in tempore etiam motus desinit in tempore. cum sit uerum nunc, est et imadiate post non erit, sic quod bene potest discontinuare praedictos motus. alludit ad hoc nullum dari tempus intermedium in quo incipit quies et desinit motus, quoniam etiam nullum datur tempus in quo non afficiatur motu aut quiete, siquidem motus et quies opponuntur privatiue et tunc uerum sit etiam motum desinere, extrinsece nihil obiut in illo priori nunc antequam detur quies motus discontinuus erit, igitur cum non detur quies dominum est, discontinuus non fieri medium quietibus sed medium indiuisibilibus. etc. ut supra nostra satisfaciet.

4° pot idem psuaderi quia res ee discontinuam e aliqd positiuu siqde solum continui e actio p qm res discontinuanr igitr cu sit actio realis eius tradit ei aliqd reale, igitr n consistit in corrupte indiuisibilis copulatiui sd in productione indiuisibiliu terminatiu, 9° cu quies sit aliqd priuatiuu n potent cãre discontinuãnem motus. et q vtas ex eo qd sit aliqd priuatiuu, n potest cãre essentialr discontinuãre motus na q e cã essentialis motus e eius radix discontinuãis eorunde potest tn formalr cãre discontinuãnem motus sd neg̃o na ideo quies n pot cãre essentialr discontinuãnem q nimiru e aliqd priuatiuu et nulla dicit reali entitate, sd ad canda discontinuãre in gñe cãe formalis eius nãria e entitas realis, igitr dum quies n potest discontinuare pdictus motus in gñe cãe formalis ex nãrio puiniat rõe indiuisibilis ...atiui.

2° pars resp. pdicto desumitr simul ex resp. relequis, qd qdo dr quies discontinuare motus no sumitr quies p dicti priuãe motus, sd sumitr in alia ... nimiru p ... acqsito p motu p ubi seu psentia locali aq sicuti p ... ficãõ motus sumitr sic pcedit eoru discontinuãs.

Dᵃ adhuc pbatr disztinuitr motus n̄ p uenire a t̄ro, ja est termini diuersi motuu et disztinui et hoc debt puenire ab alia ca, cu n̄ possit puenire a sibi ipsis, dm et e pueni re ab indiuisibilis tratius t̄r̄n na sicuti in motu, repe riuntr pes et indiuisibilia copullatiua et tratiua suaru pt̄u eadē reperiunts int̄r̄o ac q̄tito p quā eius motum

Principio intro motus localis

Dqm dr̄d dbj Ct̄m 1° de d rij pulsuu 3° affirmare, impulsu duplici reperiri motu, geminamq etem quaru preci pua utilitas e ad disz continuando motus. Rj Ct̄ro p̄oie to in loco noluisse asserere quietē ee cam disz continuitij motuu, fratiro aut effitiente na hoc e impossibile ut Iā pbatu ē, sd solum asseruit qetē ee nam ad disz ti nuandos motus, tanqm signu, ita ut qes sit signu disz tinuatj motuu, q rōe est intelligm ē illd qd coits dr, temps disztinuare actiōis et motus nō qdē fratius aut effetti na hac ulla rōe solu hēt rōe mensurae, cu sit mensura actiua et dr actiōis l motus discontinuare itern si tempus intercadit inter duos motus motus l actiones, ē signu dis continuationis earundē.

Dis q° supposit. e cois medicorum opiō, pulsus quietes ee de eēntia pulsus, ita ut sint pes illius eēntiales q̄ sentia pot probari ex eo q̄a ideo dilatao et 𝔡tractio, in õib' existimar constituunt pes eēntiales pulsui q̄a s' nāriae, ad caloris vationē, igitur cū quietes ut ex sup dictis stat sint nāriae calorj atemperaõe, cōm ēēe pes eēntiales pulsus. hoc ē, sicut funtum quo cōtr sentia fulcit. verū si recte a deretur falsa prorsus et 2ª verā p̄bitam videbt, et Gal. ex p̄is verbis apd Glm, lib. 1° de dignoscendis pulsib' sr deficultt resp. 2° 3° et 4°, ubi interptando Canonis sentia ea p̄fesso testatr in pulsu gemina reperiri quiete ēē p pes fallens pulsui; dm g° quietes nō ē pes eēntiales pulsui neq. valet intrptao Mercati lib 1°. de usu pulsuū tract 2° foli 53, ubi id Glm pes ex accidenti appellare, q̄a subsequentes accidentib' dillataoe et stractioe, hoc in p̄m intri p̄tal non valet nā ex hac solutioe sequeretur ei stractione appell pars fallens pulsui q̄a sequitur post dilataoē, quis cū fuerit falsū dm, ē, intrptaoē Mercati sinistrāe, et co sona ee quietes nō ee pes eēntiales pulsui

Ctes

Ex ugg. vera huius qus decisio statuit, pulsus quietes nō ee de eēntia neq pes eēntiales illius, hoc decisio ptr p̄su

Evidenti fundo 2.a sententia nam si per aliquam rationem quis esset de essentia pulsus ex eo esset quia sit necessaria ad conservationem Caloris, illud tamen est falsum quod dictum est esse partes pulsus pro minori, nam in dest inquit causa materialis et formalis & causa efficienti et finali quod illae sunt de essentia quia pertinent, ad compositionem, at vero hae sunt extrinsecae igitur dictum est, quietes non posse constitui ut partes essentiales pulsus quoniam pertinent, ad temperiem et conservationem caloris imo per eandem rationem neque dilatatio et contractio possunt constitui partes essentiales pulsus cum causa finalis sit extrinseca

2.o potest persuaderi ista dicta decisio nam pulsus essentia consistit in motu ut docet Galenus in locis citatis quod quies non potest esse de essentia pulsus neque illius pars essentialis consequentia probatur nam motus et quies sunt contraria unum autem contrarium neque pars essentialis neque de essentia alterius Est tamen in his quae privative opponuntur oppositione; et si respondeas cum Mercato, quietes non esse partes essentiales pulsus quoniam motus solum absolute sed quoniam motus componitur et quoniam quies, nam actio alicuius finis gratia intenta, quae ratio est inbigam, quod communiter in ore omnium circumfertur, pulsum consistere in motu, hoc est in actione et sic comprehendit motum et quietem. Dico nam imprimis haec solutio est contra Galenum qui tradens pulsus definitionem inquit esse actionem cordis deinde arteriarum vero quae dilatatione et contractione mouetur, ex quibus enim demum colligitur essentiam pulsus non consistere in actione, sed in motu tamen, si quod est,

affirmat esse actionem et postea subdit quod dillatatio et constr-
mouentis, ac si diceret esse motum spirituum ex dillatatione et constr-
quod in pulsu non potest includi quia essentialiter, sicque pulsum non dicit solum
actionem sed motum.

Deinde tertio nam si pulsus sumatur pro actione adhuc non potest
includi in essentia pulsus nam quia non est actio formaliter, siue sumi
priuatiue, siue pro termino motus aliud non est in quo esse dari actionem
nam aliud esse actionem, quod dum in pulsu non potest includi, essentia-
liter. Tertia probatur quod adhuc si sumatur pulsus prout est motus
situs ex dillatatione et constrictione non potest quia includi in
essentia quia motus formaliter et quod successiuum, cum sit actus entis in
potentia prout in potentia est, quod motus spirituum solum includit essen-
tialiter duplicem successionem et non quia dum igitur est quia non est per
essentiale pulsus.

His tamen [illegible], posset aliquis respondere quod quando Galenus
asserit quia esse per essentiale pulsus non sumi quia formaliter pro motu
priuatione sed pro termino acquisito per motum sed pro ubi seu praesentia
locali. Haec enim solutio falsa est, et uerum est, nam motus in
motus est, quam uis distinguatur a termino ad quem et realiter identificetur
cum illo, nihilominus tamen terminus non includitur in essentia motus, cum hic sit
quod successiuum at uero terminus dicat permanentiam igitur dum quia sumitur
pro termino acquisito per motum non ingredi essentiam pulsus, deinde
uia prior est quam terminus saltem prioritate naturae, in permanentia

Et tempore successionis cũ q° (cũ in) illo temp.ᵉ aut priori nõ deb
trũs dom̃ ẽ, q etiã sumptã ctrõ ac qsito p motũ nõ ingredi
illam ẽentiã. ~ finis ~.

Disputatio unica
De Semine.

Ut ea quae dicenda sunt clariori methodo procedant, placuit disputationem hanc in duas sectiones dividere, in quarum priori ea quae ad seminis naturam attinent in medium adducemus, in altera vero de similitudine filiorum ad suos parentes sermonem instituemus, afferemus deinde in calce illius sectionis vim et efficaciam imaginativae potentiae, qua absoluta remanebit finita haec disputatio.

Sectio 1.a de seminis natura.

Q.o 1.a quid sit semen.

Plures solent de semine definitiones in medium adducere. Prima est aliquorum simul cum Hipp. lib. de genitura asserentium semen esse colliquationem a toto defluentem, per motum veneris dissolutam; quae sententia si ut iacet est intelligenda, merito reprobatur ab Aristotele 1.o lib. de generatione animalium cap. 5.o. Primo nam si semen esset colliquatio, sequeretur foetus minime posse assimilari parentibus; hoc tamen est falsum. Antecedens quia semen non esset colliquationi [illegible]; consequentiam probo: quando fit colliquatio amittitur membrorum similitudo, siquidem substantia colliquata antea habebat determinatam figuram, postea vero proprio termino non tenetur sed alieno more humorum; quare semen non potest obtinere rationem colliquationis. Et sic [illegible] quamvis substantia quae colliquatur amittat figuram quam antea habebat et non tenetur proprio termino, ex hoc non est colligendum filios non posse assimilari parentibus, quia postquam illa substantia colliquata est recipitur in utero, vis spermatica quae ex illa producuntur [illegible] similiter.

frari parentibus aqq. pro colliquatione delibutum est semen sed 2° quia
Si semen pro colliquatione, a toto corpore delibutum est non appareret par
ticis similes fieri, parentibus quia in substantia colliquata non re
perit primum aliquod efficiens, tales similitudines, cum in toto corpore
adsit facultas generativa, a qua in substantia colligeneata, posset deri
vari, prius effectum illius similitudines, quod dum est quod semen non
colliquatio.

2° Nam colliquatio actio quod dum est preter naturam accidentalis
fiat a calore intensisso ut videre est in febribus ardentibus sed sem
fit media actione facultatis coctricis naturalis, in corpore ostendit sim
quod semen non est colliquatio.

3° quia si hoc esset verum sequeretur crassos homines et pingues, fecun
diores esse, hoc tamen experientia repugnat, cum eadem sit materia seminis
et pinguedinis, quod non est colliquatio, sequella probatur, quia homines
crassi et pingues, maiori quantitate pinguedinis constant, et sunt
magis carnosi, quod maiori constant aptitudine, ut fiat colliquatio
essent quod fecundiores, cuius contrarium experientia compertum est.

Deinde quia in colliquatione sive fiat per febres sive per exerci
tium sive per usum veneris substantia colliquata non habet in corpore
locum determinatum ubi colligatur, at semen, peculiarem habet
locum nimirum vasa spermatica deferentia quod dum est semen
non obtinere rationem colliquationis, praeterea.

Praeterea quia si semen esset colliquatio semper laceret liquido
sis a calore preter naturam, hoc tamen est falsum, cum media excretione semi
nis corpus sano alacrius reddatur, et usus veneris plurimorum mor
borum, a melancholia pendentium, maxime sit leniens, semen quod non est col
liquatio.

Et si rās ex hac rōe nō eē colligm̄ seminis ēē colliquaōe est si corpus, alacrius reddat, & liberet amoribus, & melan cholia pendētib; q̄a usus ueneris semp aliquā noxā infert, eo q̄d magna quantitas spiritus in eo consumatur.

Sd 3ᵃ rā est si in seminis excretiōe m̄āa quantitas spiritus dissoluatur nihilominus tn̄ maior ē utilitas, q̄ noxa, in dicto casu, si q̄dē rōe gaudij et uoluptatis, cū sint oīa passiōes, fit m̄a xa in huōrib; commotio, q̄ n̄ leuis ꝯsideratiōis ē p medella mor borū, ā melancholia pendētiū, cū rōe illius commotiōis, humo res crassi attenuentur & calorē concipiant, q̄ oīa maxe nāria sunt ut illa conquoquatur et morbus finiatur.

Vltō diuinitur illa sēntia q̄a si semen haberet rōē colliquatiōis, pducta colliquaāo careret, ppt calorē pductū ex motu membrorū, sd calor ille pductus talē colliquaāoē efficere nequit, q° n̄ ē colliquaāo, p̄ria minor, q̄a si uirtus caloris eēt sufficiens p efficienda colliquaāoe sequere ꝯ in oīb; febrib; colliquaāoē reperiri. hoc tn̄ ē falsū, q° pbo sequella, q̄a calor q̄ inuenitr in q̄cūq; febre intentior ē calore pducto, ex motu membrorū q° melius efficiet, colliquaāoē, si q̄dē calor ille febris ā pti nāli, at uō calor pductus p motū mem brorū, in coitu, ꝯtinetr, inter limites nāe; ꝯre sentia hac sicut sonat intelligatr, falsa ē ni dicam; hippo. illo in loco, nolu isse affirmare semē ē ēē colliquaāoē, sd solū uoluisse significare refferre similitē colliquatiōis, cum semen, pinguis et alba substa sit, ꝯsluti ea q̄ p colliquaāoē pū excernitr; et hanc existimo eē mētē hippō.

Alij uō cū fernel. lib. 7° phisiolo. cap. I° sic definiunt semen, ē id excrem I° oriunt ea, q̄ secundū nām ꝯstituunt pnt ex nia

Sed ut ex efficienti, haec tertia semel definitio, falsa continet quoniam inco-
solum affirmat semen habere virtutem effectivam, in corpore ad substan-
tiam viventis, hoc tamen est falsum, ergo definitio haec veritati non est consona, probatur
nam quia semen non continet solum efficiens, sed etiam materiam, cum sit materia ex
qua erumpunt semina viventium, ergo non habent esse per creationem, ergo haec defini-
tio est insufficiens, confirmatur haec ratio quia sicuti ex sanguine tamquam
ex materiali oriuntur omnes partes carnosae sic ex semine, tamquam
principio omnes partes spermaticae, ergo definitio haec non sufficienter demon-
strat seminis naturam, · confirmatur secundo, nam etsi semen sola conti-
neret activum, adhuc haec definitio non esset optima, siquidem non traditur per
essentialia sed potius per extra, cum causa efficiens sit extra essentiam
rei ergo haec definitio non est recte assignata.

Ex his ergo et aliis definitionibus relictis, vera et undique adaequa-
ta seminis definitio est; Semen est Corpus humidum, Calidum, spumo-
sum et album, ex reliquiis alimenti ultimi et spiritibus permixtum, in
testibus coctum elaboratumque ad perfectam animalis generationem; hanc defini-
tionem inter omnes melius exornat Andreas Laurentius lib. 8. de historia
anathomica cap. 2° quaestione 1. quae per suas partes explananda est: est enim semen
Corpus humidum, ut constat ex eius fluxibilitate, cuius ratione minime
terminatur proprio termino sed alieno, ut dicitur ab agente naturali facile trans-
portatur, per tramitem vasorum spermaticorum, quae ex ipso tamquam ex materia
habent suam constitutionem; dicitur humidum esse semen non solum colligendum est ex
eius fluxibilitate, verum etiam ex eo quod semen, substantia sit oleosa et
pinguedini maxime similis in qua humiditas, quae praedominio inuenitur, ut
videre est in aliis similibus subiectis hoc etiam constare potest, ex eo quod testes
testes nutriantur semine quod ipsum assitatur in suis qualibus

per habere perdu-

q dnu. lilet uera sit magna in uolunt difficulte, qa si semi
humidu eet, a pdominio sequeretr oes pts spermaticas ei hu
midas, hoc tn e falsu, cu ossa tendones nerui et ligamenta
et alie pes spermatice, siccitate sint affe. dm q e semi n ei hu
midum a pdominio, pro sequella na oes pes spermatice fue
re pducte ex semine, q si ita se habent siccis prijs dm q
si semi e humidu, etq pes spermatice humite debent stare
ad hoc tn argu. Rq q etq si pes spermatice pducte sint
ex semine qd humidu e a pdominio, nihilominus n rema
nent humidae sed potius sicce qa qdo dicte pes pducuntr et
framtr, humidu qd pabulu e caloris fuit absumptu a ca
lore spus genitiui, et quia roe pes remanserunt sicce, et frate
tio ppria.

Sed contra hanc solutioe insurges 1° qa sequeretr oes pes
carnosas ee siccas a pdominio qd e falsum, cu oes pes carno
sae sint affe humite, q dm e pes spermaticas, et
illa roe n poss remanere siccas pro sequella, qa qdo
pes carnose fuerunt pducte ex sangne etq humidu fuit
absumptu a calore spus uitalis sicq e, etq mentitur
tio ppria q si pp humite absumpta in sangne n poterant
remanere pes affe humite neqz etq humitas q fuit absump
ta in pes spermaticas poterat hoc pstare Rq tn ad hoc
argu qd humitas q absumpta fuit pp frarie peum
spermaticaru e in magna quante, cuius roe remanserunt
pes dure et sicce a pdominio at uo humitas q pgeri
tur carnosaru fuerit depopulata, parua e et in parua
quante

et sic pes remansere molles et cum moderata humiditate solum in quantum propter calorem istarum partium fuit resoluta illa humiditas quae erat sufficiens ad hoc ut pes carnosa pro sic transiret.

2° contra eandem resolutionem dicitur quia siccitas illa partis spermaticae non causatur potest produci per humidi consumptionem quod pes spermaticae dant tamen humidae, consequentia tenet quia propter quam consumptio illa est resolutio subiectum dicit defectum et privationem sed defectus non potest illam siccitatem producere cum sit privatio quae nullo modo potest influere realiter in effectum defectu entis realis igitur pes spermatica non per unit siccitatem constare. Respondetur ad hoc argumentum siccitatem illam repertam in partibus spermaticis non posse produci efficienter a defectu humiditatis cum sit privatio sed solum producitur ab ipso occasionaliter, hoc est defectus subiecti humidi est occasio propter quam producitur siccitas in partibus spermaticis et siccitas quae est causa per se productiva illius siccitatis. Respondetur pes crasas duras et terrestres in semine residentes et causam effectivam per se dicta siccitatis alterius ab intrinseco contra istarum partium dimanat illa siccitas.

De calore vero seminis sicut eius ratio calidum est a dominio calidi tamen, ex eo quod habet tamen intrinsecam propter eductionem ex eius potentia et per spiritum spermatarum partium facta media humidi resolutione et consumptione quae spermaticae omnes proveniunt a frigore provenire cum frigus non ingredi ab generatione rei ex adiuncti contemperando calorem

nisi potius

Aliq opinantur semen ex natura sua frigidum esse a praedominio licet ab extrinseco calorem habeat per magnam quantitatem spirituum simul cum semine exeuntium, atque tamquam a spiritu aliorum in dictorum productorum ... efficiuntur.

Quae sententia potest probari hac ratione, nam partes spermaticae ex natura sua frigidae sunt a praedominio quamvis ab extrinseco per calorem influentem ab spiritu vitali communicatum calidae appareant, sed partes spermaticae producuntur immediate ex semine, ergo semen debet esse ex natura sua frigidum. Confirmatur haec ratio, nam partes carnosae ex eo sunt calidae a praedominio quia sunt productae ex sanguine calido, ergo si partes spermaticae sunt frigidae ex eo provenit quod semen ex natura sua sit frigidum.

Haec sententia dicendi modus, licet facillime defendi possit, asserendo calorem seminis non esse proprium illius, sed ab spiritu genitalico communicari qui non infrahit formam seminis sed formam habet distinctam, nihilominus tamen communis sententia verior est nimirum semen ex natura sua calidum esse quamvis a commixtione spirituum intensiori calore afficiatur quod contra aliquos his rationibus potest comprobari. Primo quia confirmatur ex doctrina Galeni, lib. 14 de usu partium cap. 6 ubi in postremis verbis capitis inquit semen calidum esse ex crasi. 2° probatur ratione quia semen ex natura sua et de motis spiritibus est substantia flexosa, igitur semen ex se habet calorem a praedominio, consequentia probatur quia omnis substantia flexosa ut constat ex pinguedine, quod quidem est aerea natura, igitur si semen pinguedini constat erit calidum a praedominio. 3° ratio in semine reperitur.

uirtus attenuandi et resiccandi ci calrilez, cu promotione
ut tarn unicu remediu extat, q ex nã sua dēt ēē calidum
à pdominio, ipm pēt, rpium frat, nā dicti effus, n pueniunt
à frigore sd à calore, q semen calidu ē et sic reas huic
rei, ueru ēē pdictos effus, pueuire à calore, n gdē seminis
sd spiritui, simul cu ipso existentiu. 2a qd semē ex qlica
trili applicats, cō ipso nō ētmits spūs, qa stati ab
semin extabili, à suo tō nata, euanescunt spūs, igitr si
dicti effus, pueniunt à calore n erit spūum sd semi
nis;

Sd 2a hanc dūm insurget aliquis, qa semē assitatr
testib; insuis qualitatib; 1is. sd testes s. frigidi et humi
di ex nā sua, ergo semen n pōt ēē à pdominio calidu
maior ē certa, si qdē semen pducitr p pcotiōe p quares
assillantis, pquenti inqualitatib; minoris pba nā testes s. pts
spermaticæ, pducto ex semine sicuti aliæ pts, srreliquæ
spermaticæ ptes s. frigidæ à pdominio, q et testes assillado
semē n erit calidum.

Etsi reas huic ergo ueru ēē testes ēē pts sperma
ticas cu ex semine sint pducta et sic ēē frigidas ex nā
sua, hoc tn intelligendu temperamto innato, nā si psiderett
temperies resultas ex pgnata temperie et influenti cali
dos ēē unde qa semē si assitatr testib; p cotiōe inna
to temperamto sd resultanti ex innato et influenti
hinc ē qd semē euadat calidum. q responsio licet
alluta sit n pōt sustineri, nā si hæc solutio ēēt uera
sequeretr manifeste sāē ēē calidum, à pdominio et

experiā

Et veriti repugnat, igitr solũo hac n̄ pōt defendi ꝑ hoc seque
lla riã idẽo semen ẽ calidum, qa n̄ assilatr temperamto in
nato tertiũ, ꝙ resultanti ex influenti, et innato, igitr,
Cũ lac gneretr, etĩ ꝑ coctioẽ in glandulis supra pectus exis
tentibꝫ n̄ debt assimilari temperamto innato ꝙ resulti ex
innato et influenti tum sic, ꝙ dicto temperamto illa
sũt glandulosa, ꝓ calida cũ in ipsis magna quantitas ue
narũ et arteriarũ reperiatr, ã qq. pōt reddit calida ꝙ
ꝑdomino igitr lac calidum debt ẽẽ
  q̃re argo ꝙ testes n̄ solum temperamto resultanti
ex innato et influenti, sd etĩ solum temperamto innato
ẽẽ calidos, ã ꝑdominio, cum magna sit ꝙ pene incredibilis
testiũ uis n̄ mō ad fecunditem, sd etĩ ad temperamti hũs
ꝓpriæ subiæ, ꝙ motũ alterationẽ, cũ illis ceptis uniuersũ
corpus refrigeretr. Et licet reliq̃ ptes spermaticæ fri
gidæ ꝓ ã ꝑdominio, temperamto innato n̄o sequitr etĩ
testes dẽre ẽẽ frigidos, innata temperie qa ex eo ptes
spermaticæ remanserunt frigidæ ã ꝑdominio etĩ sĩ ꝑdue
ta ꝓ ex semine calido qa ꝑ illarũ fraẽe maxĩa qntatis
spirituũ ꝙ ptiũ calidarũ, fuere resolutæ, ꝑ qm r̃e frigi
dite ꝙ affcæ. at uõ qa ꝑ fraẽe testiculorũ parua quantitas
spũs, et calidarũ ptiũ, fuit resoluta hinc ẽ ꝙ adhuc
meant calidi innato temperamento. qd uõ ꝑ fraẽe testi
culorũ n̄ sit absumpta tanta quantitas spũs colligitr ex eo
ꝙ eius mã ꝙ subiæ magis molis remanserit qm subiæ ali
arũ ptiũ spermaticarũ.

qa magis calida, et melioris dispo[siti]onis in ordine ad generatione[m] cu[m]
sit principiu[m] illius n[ost]ri, quin et sit magis proprium stati[m]
principiu[m] t[ame]n in opp[ositi]o[n]e admittenti spiritus complantatos in p[arti]b[us]
n[ost]ri corporis q[uae] s[unt] spiritus genitivi in semine residentes q[ui]
postea complantati vocantur.

Sed ad hanc responsione[m] dices aliquis quia spiritus illi spiritus
seminis non habent eande[m] dispo[siti]one[m], ac spirituosa na[m] in illis
reperitur tenuitas splendor et nimia caliditas, at vero in
p[arti]b[us] crassis reperiuntur [illegible] qualitates igitur cu[m] forma p[ro] sui
conservatione requirat certa[m] et determinata[m] dispo[siti]one[m], [illegible] in
p[arti]b[us] spirituosis non pote[st] inesse forma seminis, cu[m] ergo
f[ac]t[ur]e dicis semi[nis] non e[ss]e corpus similare in rei veritate sed eterog[e]
neu[m] et diversa[rum] p[arti]u[m], et sic non esse n[ecessa]rium q[uod] in o[mn]ib[us] suis p[arti]b[us]
habeat eande[m] dispo[siti]one[m] ut constat in nostris corporib[us], in quoru[m]
p[arti]b[us] tanta diversitas dispo[siti]onu[m] reperitur, unde licet certa
dispo[siti]o p[ro] conservatione formae sit n[ecessa]ria, haec t[ame]n non e[st] n[ecessa]rium q[uod] re-
periatur in qualibet p[ar]te, sed sufficit q[uod] determinet ex o[mn]ib[us] p[arti]b[us]
totu[m] componentib[us].

De albedine vero in semine reperta constat n[on] fieri
solum ab quantitate spiritus quantitate, sed q[uia] sanguis
ex quo semen fit, in testib[us] coquitur et p[er] coctione[m]
assimilatur ipsis in qualitatibus et alijs ut constat est de pure
et alijs similib[us] subiectis q[uae] p[er] coctione[m] similantur p[arti]b[us] in quo
alterantur et coguntur. Sic videmus q[uod] q[uan]do sanguis q[ui]
convertitur in semen n[on] rubet coquitur, s[ed] p[ro]p[ter] debilitate[m]
facultatis coctricis s[ed] q[uia] facultas retentrix languet

aut expultrix magis irritata est quod eventu expellitur semen
ut contingit iis, qui supra modum veneri indulgent: gignitur ergo
semen in testibus ex sanguine et spiritu vitali attinguam ex spir-
matibus, quod in illis vasis defertur expilatur ex reliquiis ali-
menti ultimi et spirituum commixtione cum talle residuum sit
sanguis et spiritus,

Verum cum semen fiat ex reliquiis alimenti sine dubio habet rationem
excrementi ut docet Aristoteles loco citato quod probat inductione, quia quod est in (est excrementum)
corpore continetur aut est pars corporis, aut alimentum, aut colliqua-
mentum aut excrementum, sed semen non est pars corporis quia non insitatur,
alia ratio, neque colliquamentum ut iam probatum est quoniam cum non sit alimentum
omnis partis, dicendum est quod habet rationem excrementi, et sic resolvis quod est de semine
non habet rationem partis neque colliquamenti sed sequitur quod obtineat rationem excre-
menti, dicendum est obtinere rationem alimenti cum ex eo nutriantur,
tertio est reliqua partis spermatis, ad responsionem ultimae omni-
nime dicendum Aristoteles quia quis semen superfluum quod in testiculis
ducitur habeat rationem alimenti non ipsorum, bene potest habere rationem ex-
crementi.

Quod ut melius intelligatur advertendum est excrementum dicit Lib. 8 aph.
com. 3 quod excrementum est in duplici differentia aliud est excrementum
utile ipsis partibus aut ex eo quod ex ipso pars nutriatur aut
quia propter grandem usum sit natura cum non quod libet viventis
nitatur esse et suam speciem conservare, adeo se conservandum,
convertit alimentum in propria substantia etiam ad speciem eos perpetu-
andam quandam partem alimenti reponit ut ex ipsa proles gene-
retur, quoniam alimentum proprium dicitur semen et ex eo quod redundat
ex tertia nutritione vocatur excrementum non quidem in qualibet sed tantum
in quantum ad eum modum quo [illegible] dicitur excrementum

rii ventriculi; Na cu si ventriculo sit coiens sibi assum
ta Cibi pe ab ipso dug fluu taqua onerosu ate pellet
Sic postqm semé in testib; gnitu é qd superat sump
ta parte Cibi p tertiu nutrioe expellitr a facultate
expultrice tempore Coitus q. fetus giri, et sic hēt roe elem
menti inquante solu redundatis alias minu pōt expo
a facultate expultrice qd uo Semen solu hēat roe exc
menti quante redundatis Colligitr exeo qd pueri et dele
piti semen n immittant, qa i ipsis nulla supsunt reliqa
al. qa pari seminis gnerent, ut allerit decrepitis, roe
debilitatis uirtutis. l. qa cu si gnerent, tota sub similatio
aumento tertiu ut stingit in pueris. allerit uo rox
menti gnus e inutile Cra exeo qd dissili e et noxiu
ab ea subia et qlite n pōt adtari sibi ut uidere e
in alijs gnib; excrementorũ q a corpore exterminatr et
hac roe semen n hēt roe excrementi

q dra hēat Cois aliqua mi ingerit defectu
tati qa impossibile uidetr qd dotu sola quante mole
tans, pōt immutare facultatem expultricem si uirtu e stimula
ius cuiusqs pōt ipsa immutare in gne cau efficientis, igitr cu oē
qd immutat efficiens dēat aliqd pducere in eo ubi astat
pōa dm e qd cu quantas nullius sit actiuitatis qd ipsa
solam quante nulla res pōt hēre roe dotu rii facultatis
expultricis et ex sequenti qd nō pōt ee semen excrementu so
la quante adundans. Dj huic argo nulla rem fficisse so
la quante pōt hēre roe excrementi et dotu facultatis
expultricis ut cludit argm sii aliqd pdreatr in pi
uinci qd Coitr dicit dotu facultatis expultricis ee q mo
stans.

quantite l. qualite, n̄ ē sic intelligendū qd obtū d̄la quantita
ꝑsit immutare facultatē, ita ut quantitas rōe obtū sd qd quā
tas sit in eā, ut qualitas extens in re disconvenienti
magis immutet facultatē expultricē ꝓducendo aliā qualitatē
in pte ubi extit facultas cuius ꝓductē maxē deſideris e quā
tas cum in maiori quanto pr ꝑiū multitudē maior insit
virtus, dic qd diximus semē n̄ ee obtū facultatis expultricis nisi
se hz quatē qd qā rōe quantitis qualitas extens in semine
ꝓducit aliā in tertiis, et valis ꝑ ꝑermixtis in maiori intē tōe
et sic reddit obtū ꝓportionatū facultatis expultricis ex d̄s rōe
qualitatis ꝓductae pars n̄ extrahat ab obtaliis nātis ut ꝯtingit
in alijs ptibus excrementorū.
Ista g° defiōis pars ē semē ēe nātiū ad aliquid generandē scam.
particula, cum finalē seminis demonstrat cā. n̄ ēe viventis
in ꝯtinuū ꝑmansurū n̄ ēet in individuis, ut salti in spē ꝯservaretur
dia suis sufficit, alia semen immittere, ut ex eius mā et pōa
aliqs fiū educerētur, et aliud al ꝑcrearētur iuxta qm dicam alij
sic definiunt semen. ē corpus imꝑfectū ꝑducta agēnte cuius
fra n̄ ē intenta ꝑse, sd ꝑ alterū, ut sg gētr ex ipso aliqd
sīte generanti. q defiō opta ē melior tn̄ efferē cum expleta
coincidens. ē qd adducitr a ꝑeramato lib. de semine in p.
semē ē priū et ellementū tam activū qua passivū corpo
ris humani ex ꝑo sanguis alteta, et terra et pingui, ui fertiū
in se et seminarijs vasis ellaboratū, et sanguā extrinsetū
quantē et n̄ qualite digravans, expulsū et intercadente
dubita, in uterū amare et faemina ejaculatū, et sibi
inviceꝯ ꝑmixtū, vimhēns tale ꝓpriā generare quale ē id a
quo decidit ad sṗei ꝯservatōē et hac de hac quaestione

An Semen decidatur ex omnibus corporis partibus; an solum ex testibus

Ut autem ea quae dicenda sunt melius intelligantur. Supponimus in hac quaestione tanquam certum, Semen non posse excerni a partibus carnosis; hoc videtur mihi evidens, quia partes carnosae non producuntur ex semine neque mediate aut immediate neque in ipsis reperitur virtus conficiendi semen ergo semen ex quo partes formantur non decidatur a partibus carnosis, et quia potest reperiri in partibus carnosis reperiri similem virtutem cum sint eiusdem aequivocae, cum producentis seminis. Et quia si in ipsis partibus talis virtus reperiretur esset in ordine ad nutritionem ut videre est in testibus in quibus semen producitur ut ex ipso nutriantur, sed partes carnosae non nutriuntur semine ergo si semen non producitur in ipsis neque potest excerni ab illis confirmatur hoc ratione quia in allimento paulatim introducitur similis dispositio ac reperitur in partibus ut debeat assimilari, sed allimentum acquirit rubedinem in partibus carnosis et consequenter non poterit produci in ipsis siquidem albo colore affectum est.

Quod vero licet verasit non videbatur secuta antiquioribus medicis simul cum Hipp[ocrate] citantibus lib. de genitura, de morbo sacro, de aere locis et aquis semen ab omnibus partibus corporis educitur ut sanum decidatur a sanis et aegrum semen ab aegris cuius similitudinem fundamentum illud est potest quod semen sit ratione colliquationis a toto corpore delendatis, unde quia partes carnosae facilius possunt pati colliquationem ratione caloris humiditatis et mollitiei dicitur et semen ab omnibus partibus corporis decidatur.

q̄ sentētia possit confirmare sequentib; fortib; licet cōib; rōib; 1°
quia filij maiori ex parte parentib; similantur, n̄ solum in specie
et sexu, sed etiā in effigie, hoc autē n̄ pōt accidere nisi semē
decidatur ab oīb; ptib; q̄ n̄ a solis testib; decidit, minori
ptē. Nā similitudo in effigie supponit in semine similandi
potē ac in membris, cuius similitudo exprimitur, sed similis disposō
in semine n̄ pōt inueniri, nisi mā ex q̄ pducitur, à liberetur in
singulis ptib; merito cuius alterius pducat, similis disposō
q̄ semen ab oīb; decidit ptib;

2° et corroboratur pcedens argūm. quia ex claudis claudi
oriuntur, ex mutilis mutili gñantur, ex epilepticis similes
pducuntur, igitur cū hoc n̄ possit puenire, nisi quia semē de
cidatur ab oīb; ptib; n̄ decideretur á solis testib; pbo sequelā
siquidē n̄ uidetur q̄ rōe morbi hereditarij, possint gnari
Nā cū morbus sit disposō, si similis pducitur morbus eādē dispōe
pducenda ē quo si semen decidit á solis testib; ē impo
ssibile cū sfera actiuitatis capitis, pedis, et alterius membri
n̄ possit attingere ipsos testes, ad pducendā similis disposōs in
semine q̄ examinatur

3° Pā quo semen excernitur, ac semens psentitur,
delectatio in uniuerso corpore igitur semē ab oīb; decidit
ptib; corporis, patet cōsequentia nā actus delectatiōis supponit
obiectū cū ipsa ē qq. ratio pariter q̄ cū semen sit obiectū
illius delectatiōis, si in oīb; ptib; psentitur delectatio, ab oīb; ipsis
sic dicitur examinari semen. et hic rēas uerūsē in seminis ex
cretiōe, uniuersū corpus uoluptate afficitur ad hoc tn̄ n̄ ē necessariū
semē ab oīb; ptib; decidere, sed solū á testib; quia cū ptes gñōi
dicata exquisiti sint sēū quo semen excernitur, in ipsis p
sentitur uoluptas et uniuersū corpus transit in cōsensum. 3°

qā universū corpus traheretur in oēsū hoc ēet [illegible]
3° dc tis 1° qā s. deficit aliqd qd debebat coicari
hoc n̄, cū nil candū delectaõe poit deficere, s. qā coi-
cari aliqd qd n̄ debebat coicari, qd etiā falsū ē qm [illegible]
tiis nil coicatr, nē avius poīnt pcs trahi in ossum co-
cari in ipsius delectaõe illa, et si ulterius dicas qd qd semi-
expellitur ab ipso vapores elevante, q coicati pprō univ-
so corpori s. cāe illius delectaões, qm qā quis dicti vapores
coicentr universo corpori voluptas n̄ pot fieri ab ipsis sic
qd in vaporib n̄ invenitr sitis dispōo illa q in semine
reperitur. āq cātr delectio, q° ab ipsis vaporib n̄ poterit
cari voluptas absq adeo semen excernitr ab oīb pcs, ēfirmatr
pcipua rāo qā in nimio usu veneris universū corpus re-
solvitur et aliqd in tabe ducitr, cū cuilibet evacuaõi
et pcipue seminis sit anexus casus virtutis, dm [illegible]
ē ab oīb pcs corporis semen decidi.

4° qā in seminis expulsiõe oēs pēs corporis comprimuntr [illegible]
patiuntr convulsiõe, pp qm rōe n̄ sine rōe aliqi coitū parvā epi-
xiā vocavere, igitr cum illa pēu ospsio fiat pp expulsiõe
semi ē qd ab oīb pcs semen decidat et n̄ solum ā testib,
si qde [illegible] n̄ fit solū in ipsis. pterea qā si semen n̄
decideretr ab oīb pcs corporis nulla eēt rāo pp qua ex hac
pte seminis fūeretr cranium, ex illa brachiū, ex alia [illegible]
nervus, cū sit omogeneū, q si oēs pēs pducuntur ēēt portiõe
seminis certa et determinata, dm ē ab oīb pcs decidi.

et ergo quia ut dicit hipp. testes castratis quandoque ostinentes uenae retro aures quae scissis steriles homines redduntur, sed hoc nulla ratione allidere potest nisi aliquid seminis, a capite defluceret quod semen non a solis testibus deciditur.

Haec tamen hipp. sententia falso nititur fundamento nam semen ut quando est perfecta dictum est non habet rationem colliquamenti sed tamen induit rationem excrementi quando solum redundat et sic igitur haec hipp. sententia non potest defendi ... et aliquo fundamento nititur probabi liter proferri potest, affirmando semen non decidi a partibus carnosis sed tamen a partibus spermaticis quia sicuti producta sunt ex semine in principio generationis, sic nutriuntur et augentur semine in ipsis genito, cum eadem sit ratio nutritionis et augmenti omnium generationis atque omnibus partibus tempore coitus, semen decidentibus, sicque illo tempore in omnibus partibus consentiri illa delectatio.

Ut autem haec opinio his fundamentis stabilita, funditus euer ti possit, ante quam ad alia procedamus determinare oportet an in partibus spermaticis semen producatur et ex ipso nutriantur. Cum dicendum nunc est, quod sicuti partes carnosae, nutriuntur im mediate ex sanguine, quia producta sunt ex ipso, sic partes sperma ticae nutriuntur semine quia cum sint producta ex ipso, illa tri uersatur differentia inter semen productum inter tibi et in aliis partibus quod istud tamen in ... neque ex illo fieri potest generatio, illud uero perfectum est et fecundum.

Hic tamen dicendum nunc licet coitus semper existimaui est falsum et a ueritate alienum quia ut dicit Galenus 6o de plac. cap. 8. una quamque actionem ex propria sui parte subita partes oriri

Igitur cum seminis productio sit actio substantialis, si semen producitur in testibus, non potest produci in aliis partibus spermaticis, praeterea unius subiecti repertus in ipsis, non potest in aliis partibus inveniri, et si veras huic actio, verum est, unum subiectum repertum in testibus in nulla alia parte potest reperiri, et sic productio seminis prolifici, solum in ipsis potest perfici verum quod ad generationem seminis infecundi non requiritur determinatum subiectum, sed quodcumque repertum in partibus spermaticis est sufficiens, sic provenit quod in omnibus partibus producatur ut ex ipso fiat nutritio, sed non in nostris corporibus actio quae ab omnibus quae non gaudent determinato suo subiecto sed sufficit quolibet

3a repertum in parte ut apparet in actione tangendi et in aliis similibus actionibus omnibus, de quorum genere est seminis productio 3a. quia si semen produceretur in omnibus partibus spermaticis, et generaretur in corporibus glandulosis hoc tamen est falsum. ergo non producitur in omnibus partibus spermaticis minorem probo quia si in omnibus partibus produceretur, et fieret in mamis, sed in istis produci non potest cum producatur lac ex quo nutriuntur, ergo semen infecundum non potest fieri in omnibus partibus, et quia potest ulterius dici, quod in ipsis et producitur lac et semen infecundum, et quod nutritio non fit ex lacte sed ex semine. Sed pro una quaeque species sufficit alimentum 1° et per se, ad sui nutritionem, 2° vero in utilitatem aliarum partium ut videre est in ventriculo, hepate et testibus, ergo si in mamis lac producitur, ad proprium nutrimentum debet, atque adeo vel nutritur lacte, vel semine. Itaque ex utroque non fit nutritio cum sufficiat una ex ipsis substantiis

2° probatur quia ratio in qua fundatur debet praedicta sententia est quia eadem existit materia nutritionis et generationis, sed haec ratio est nulla quia semen infecundum non potest produci in aliis partibus spermaticis propter mi

gā segreti poti Sanguinē grari in pēb; carnosis, cū ex
Sanguine sint pducta, qc cū hoc sit falsū dūm in pēb;
Spermatilis, n̄ poti Semen pduci; et si reās Sangui ad
Sui pductioē, reqrere determinitā dispoē. quā nō possimus
inuenire in alijs pēb; carnosis pterquā in hepate, atiō
ad Seminis infocundi goē, in oīb; pēb; Spermatilis reperiri,
Conienē dispoē. Ia si prius Sanguiā certā psupponati Semen
infocundū n̄ drierē spē eintiali, a ptifilo, sd tm accidēta-
liter penes dersas dispōes accidentales gra metilo, ptat conuer
sū in ōrdē ad groē quo suppo sic insurgo. Sanguis adali pduc
tioni reqrit determinitā dispoē, ergo qd cunqs Semen sid de pfec
tius ē qlibet illorū, licet aliter quā sanguis igitur si Sanguis
n̄ pōt pduci in oīb; pēb; carnosis neqs Semen infocundū po
erit grari in oīb; pēb; Spermatilis, pfirmati hac rāo. Nā ut
dicebamq lac solū pducitr in mamis, ita autē in reliquis pēb; Sper
matilis & neqs Semen poerit pduci in eisdē pēb; sd solū intes
tib; cum sit maior rāo unius quā alterius.

Quare est certū tenendū ē Semē n̄ poē grari in alijs pēb;
Spermatilis a testib; neqs illas ex semine nutriri sd aliquo si
mili Seminis, nimirū ex 2is humiditib; q dersiē admium ss.
pdersite pēis nutriente, et dic in ossib; medulle appellate, in
mamis lac, in glandulis extenetis sub lingua, saliua in alijs
uō pēb; caret noie ad eum mium quo pēs est carnose nutri
unt ex 2is humiditib; sic distinctis pdersite pēi, q si
ea cōrdrā sitē eandē ē maxm nutrireis & groris, n̄ ē nitig
endū ēo eandē in spē, sd sitem, hoc ē seruare similitudinem cū
ipsa, in q̄ testib; sicqē est prātui ē uerū Semen n̄ pōt pduci in
alijs pēb; a testib; sane dicam uideri insequutos [illegible] quis n̄
clare

Valuerius, lib. 2° D.^uus cap. 8. et Pesamato. Lib. de semin. folio 86. in m.

Sed contra hanc drām, obij 1° qā pēs spermaticas, postqm ablatae s. Solent regenerari, saltim in pueris cū multoties, in magnis ulceribus plurimas venas et integras regeratas viderit Gal. lib. 1° de semin. cap. 13. Sed hās pēs spermaticas ex semine pducunt q cū talis regeneratio, fiat ex residuo alimenti, dm̄ ē in pēbs spermaticis verū semen gñari.

Et qā huic argo rīri pōt, verū ēē pēs illas q de novo regenerantur, fieri ex semine, n̄ tn̄ gnito in ipsis pēbs vi ipsarū solū virtute, ad eū mōdum quo sanguis solet gñari, in venis virtē hepatis n̄ auts virtē ipsarū, cum in testibus magna virtus reperiatur ad totum corpus universū alterando ipsi cōicando virilitatē, et calorē q solū licet alluta magnā involuit densitatē, qa sphera activitatis ipsorū testibus in ōrde ad pductioē seminis n̄ stringit universale corpus, sed solū vasa spermatica pparantia q pēs q denuo regenerantur n̄ fiant ex semine pducto in testibus, Verum Janet ans praty, Nā sphera activitatis hepatis n̄ stringit universas venas sed illas q n̄ multū distant ab ipso, g̃ neqs in testibus reperietur tanta vis ut pōit semen pducere, in pēbs distantibus cū moles hepatis multo maior sit, qm testium, Confirmatur haec rāo qā eg̃ si in testibus reperiatur virtus ut pōit alterare universū corpus, tn̄ sphera activitatis ipsorū pro seminis gnōe, n̄ pōt stringere illo qa cū sit subia pfectissima et pducatur p coctioē requirit maiorē ppinquitatē ut dictu est in pductioē aliarū subiarū, qre

q re hac respõ relicta Dj in p'mo q'ro q' p̄tes oẽs spermaticas
ẽe p̄ductas ex semine. al'ũ q' postea regenerant', nõ p̄du
ci ex semine q̃a cũ p̄tes ĩstae p̄ducant' ex residuo alimenti
sicuti ñ nutriunt' uero semine, sic nec regenerant', illo, sed su
bia simili semini, cuius similitudinis r̃oẽ affirmari potuit p̄tes sper
maticas denuo regeneratas fieri ex semine.

D° obij quãdum una q'q' pars spermatica nutrit' reparat
& resarcit' similem substantiam, ac p̄fluere deperdita ẽ, sed q'd p̄
actioẽ caloris resolutũ ẽ, ẽ q̃ p̄pria spermaticae. q° dẽt reparari
semini uero atq' adeo in oĩb' p̄tib' semen p̄ducit'. Dj ad
hoc argũ illd q' actioẽ caloris deperditũ ẽ, ñ ẽ uere sperma
ticũ neq' uerũ sperma. cũ sit subia uiuens. si q'dẽ oẽs
p̄tes spermaticae uiuunt & informant' aĩa, unde q̃a illd q'd
deperditũ ñ ẽ uerũ sperma, sed q'd illi simile, sic ñ dẽt re
sarciri loco illius uerũ semen, sed aliq'd ei simile q' p̄duci
tr, in oĩb' p̄tib' spermaticis. sed c° hanc solutioẽ insurges
Nã si eẽt uera, seq'ret' testes ñ nutriri uero semine
sed aliquo simili ei, hoc tñ ẽ falsũ q° p̄ p̄bo sequella. Nã
subia testiũ uiuens ẽ q° cũ subia q' deperdit' in testib',
ñ sit uerũ semen dicendũ ẽ nõ nutriri uero semine,
sed aliquo illi simili. Dj uerũ ẽe subiã testiũ q' media actioẽ
caloris resoluitur, uita [illegible] ex hoc tñ ñ seq'tr, ñ seq'tr eã
dẽre reparari aliquo simili semine, sicuti subia aliarũ
p̄tiũ spermaticarũ. q̃a cũ subia testiũ sit ueluti semẽ coa
gulatũ nulla alia subia q̃ in uerũ semen, hẽt maiorẽ simili
tudinẽ.

cum proportione cum ipsis et sic uero semine completo nutriri

3° obj. Nam saltem sequeretur, omnes uenas corporis esse uirtutem producendi semen. Nam in uasis praeparantibus sanguis qui ad testes ducitur dealbatur et acquirit dispositionem praeuiam introductioni formae seminis, et cum uasa praeparantia sint uenae et arteriae eiusdem rationis cum reliquis uasis corporis, omnino est quod sicut in ipsis reperitur uirtus producendi dispositiones necessarias ad introductionem formae seminis, sic et in aliis uasibus, atque adeo quod in omnibus reperiatur uirtus producendi ipsum semen, nam quae ualet producere dispositiones necessarias pro aliqua forma, ualet ipsam producere. Dico uerum est in uasis praeparantibus introduci in sanguine dispositiones necessarias pro seminis generatione, cum sanguis in ipsis incipiat dealbari, hoc tamen non fit uirtute ipsorum uasorum sed testium, cum sphaera actiuitatis ipsorum attingat uasa praeparantia et sic non sequitur quod ad hoc in uenis gratia ueri semen uirtute ipsarum.

Vlto, Nam saltem sequeretur, uasa deferentia in quibus semen perfectum continetur nutriri ipso, siquidem in praedictis uasibus non continetur sanguis ex quo fieri posset aliquo sicut semini ut in ipsis fiat nutritio. Dico saltem uasa uero semine nutriri, non autem reliquas partes spermaticas, quia solum in illis uerum semen continetur, si non in reliquis partibus spermaticis uerum et perfectum semen contineretur aut produceretur sine dubio ipso nutrirentur, l. si hoc non malis Dico praedicta uasa non nutriri uero semine sed ex aliquo illi simili quod ex partibus circumuicinis suppeditatur illis uasibus sanguis ex quo illo simile semini, quod potest

Ex qq. satē impugnatr opiō allata. Nā si semē n̄ pducitr in reli 15.
quis ptib. spermaticis dm ē n̄ pōit excerni ab ipsis, sed solū
a testib. sic ḡ dē qd n̄ grātr in aliq pte n̄ pōt excerni ab ipsa
pterqm qd qūis semen in reliq. ptib. spermaticis corporis p-
duceretr, adhuc n̄ pōit excerni ab ipsis cū nulla apareat uia
p. qm semē pducta in ipsis ptib. ad uasa deferentia pōit du
ci, et si rēas qd l. p poros pēū ducitr, ad dicta uasa. l. qdem
en pducti in cauitatib. pēū ad uenas trāditr, et ex uenis ad uasa
spermatica. 3o jā impōibile uidetr qd tam celeris sit expulsio
seminis, si p poros pēū aut p uenas, ad spermatica uasa semen
ducatr, cum cauitas pororū, adeo exigua sit, et uenarū licet
maior citat plena ē sanguine et aliis huōrib. q impedimto ēunt,
p seminis celeri expulsiōe. 4o Nā si semē delideretr, ab oīb.
ptib. spermaticis corporis sequeretr uoluptatē n̄ psentiri,
eodē tempore in oīb. ptib. corporis q° cū hoc sit falsū in hac
opiōe, dm ē a solis testib. excerni. Sequella pbatr nā
pdicta uoluptas cātr ex motu seminis, p. pēs, sed n̄ mouetr
neqz delīditr, eodē tempore ab oīb. ptib. cū n̄ ablit aq
lis sūu in ipsis ut pōint psentire irritaue, cātā a semi
ne p uoluptas n̄ pōt psentiri eqlitr et eodē tempore,
in oīb. ptib. spermaticis

1o Ab aliis uō hae sentia his roīb. solet impugnari
qā si semē ab oīb. dimanaret ptib. etī semina stirpi
um, ab illarū oīb. ptib. deliderētr cū plantæ ab aīīb. sola
ariant curte ātiū et uitaliū, in his tm q p tinent ad

na tem

uirtute, nil diriant, sed in stirpibus, etsi ab ipsis multae, magnaeque partes abscindantur, sua semina producunt, quia in stirpibus non deciditur ab omnibus partibus, neque in animalibus. hoc tamen argumentum nullius ponderis est quia plantae sunt omnes partes eiusdem rationis, et sic etsi abscindantur, plurimae partes quae remanent sunt uirtute, fecundi sua semina, at uero in homine et animalibus aliter quia constant partibus diversae rationis, non potest semen generari in qualibet parte et ex consequenti ab omnibus ipsis debet decidi. accedit etiam ad hoc quod in stirpibus quaelibet pars quae separatur germinat et producit aliud simile quamuis non sit semen quod in animalibus non inuenitur.

2° Debet impugnari quia si semen ab omnibus partibus aliud decideretur, uel esset a simplicibus ut a carne, osse et neruo, uel a compositis et instrumentalibus ut a facie uel manu, et quod neutrum constat. Cum partes compositae non sint aliae a simplicibus ex quibus non uidetur semen posse decidi, quia non sunt certa neque determinata figura quae constant partes ex semine producta. haec est ratio nihil concludit quia etsi partes compositae constent ex simplicibus, in quibus non reperiatur certa figura quatenus tales, sed nihil omnino partium cum aliter producitur, pariter partes ex semine decisae, a facultate formatrice certa et determinata figura constantibus, propterea quod non dirmanat a simplicibus nisi quatenus componunt organicas et sic constant, determinata quantitate;

2ª Sententia est Aristotelis libri 1 de generatione animalium cap. 19 et libri 2 cap. 1° et lib. 4° cap. 8 asserentis, duo illa prima nostrae generationis nimirum sanguinem menstruum in foemina, et semen in maribus

produci in corde uerum quod antequam ad seminaria uasa semen in corde
productum deferatur, per uniuersum corpus distribuitur ut in ipsis mem
bris quandam relinquat alterationem, per similium membrorum generatione, alias
minime possent similia membra produci. Annumerat autem membrorum in
quibus semen in corde productum alteratur separat testes, in quibus semen
generari aut alterari negat, sed esse tantum planas quasdam affirmat ex
pellibus a testiculis appensas, ut esse certum seminaria uasa intus non
reddant, sed sibi in illis sufficiens cauitas pro seminis expulsione
hanc suam opinionem confirmat aliquibus futilibus rationibus, quas quisque eo loci
uidere poterit ne in leuibus tempus teramus.

Et haec tamen sententia per quam quod destruat, compositionem et harmoniam con
stitutam a natura in testibus uasorum praeparantium et deferentium pro semi
nis generatione et conseruatione, falso etiam nititur fundamento, etenim absurdum
est asserere, sanguinem in corde generari, cum solum in hepate genere
tur, ut latius diximus in disp. de humoribus. Sicuti quod semen
etiam in ipso producatur, et foemina ipsum non immittat quod falsum
esse non obscure potest persuaderi ex eius doctrina nam si semen in cor
de producetur, sequeretur foeminas semen emittere quod est contra ipsum
quod potest sequella. Nam utriusque cor uiri et foeminae secundum eius
doctrinas conspici quoad dent obtinere eandem uirtutem atque adeo in
corde foeminae uerum semen producitur, et dicit Regas quod etiam si cor
foeminae sit eiusdem rationis cum corde uiri non sequitur quod debeat
actu semen producere quia in ipso reperiatur uirtus producendi
illud, quia deest debitum temperamentum et accommodatum pro illius generatione
quod non impediat aliquando reperiri mulierem calidiorem aliquo uiro,

Cu multoties contingat mulier ee bellica, que salte in ui
casu in corde mulieris semen produceret, siquidem illud corpus
sit temperantius calidiori quam naturalis est feminis generatio.
Praeterea conuincitur haec sententia quia si testes veluti pondera
appenderentur, ut facilius semen expellerent, impossibile foret
eius intemperie diuiso pondus non desiccaret, potius ad
corpus reddere quod cum ipsa frigida intrinsecus testium, hoc
impositus reddant, dum est alia non indigere ponderare testium
decorum temperie et capienti quod in ipsis semen producatur.

3a sententia est Aristotelis fen 20. 3 tract 1o cap 3o asserentis
semen non decidi a reliquis partibus corporis sed solum intestinis
primi et ab ipsis immediate excerni, verumque materia ex qua semen
producitur nempe sanguis et spiritus, tam vitalis naturalis quam animalis
a tribus primis membris nimirum principalibus confluere, nimirum a cerebro
corde et hepate a reliquis vero partibus non semen sed aliquid
non ab hac parte non ab illa cuius signum inquit Aristoteles est
fortem maiorem obtinere similitudinem cum parentibus in membris principalibus,
ut apparet in eorum operationibus quam in aliis membris.
Hanc opinionem alii alia uia sequuti asserentes semen
non decidi ab omnibus partibus corporis, sed tantum a tribus membris
principalibus, atque conclusive vasis spermaticis et testibus, ita videtur
sentire Albertus magnus lib. 3o animalium cap. 8 dicens maximam
naturam seminis partem a cerebro excerni in cuius confirmationem commemorat
quendam ex immodico usu veneris obeuntem, cuius
cranium inuentum est sine cerebro et aliqui, qui post inflictum
capiti uulnus veneris appetentiam amisit, eandem opinionem
sed de parte spirituosa insequutus est thomas de garbo

Lib. I. sue Summe tract. 1° cap. 46, ubi inquit sperma
ticum affirmat esse spiritum genitivum in eo existentem decidi
a tribus membris principalibus necessario ita ut sit impossibile
semen esse fecundum nisi in eo sit spiritus cordis, hepatis et cerebri
Ipse vero corpulenta seminis existimat immediate descendere
a vena cava et arteria magna quantum ad maiorem sui partem

Contra dicti est dicendum, minime posse defendi quia
dicimus, scilicet semen a tribus membris principalibus deciderete,
aliquod daretur vas per quod talis materia illis communicaretur, sed nullum
datur peculiare vas quod vero dimanat ab illis tribus membris
principalibus semen scilicet materia ex qua fit, et sic reas quo ad hoc non esse
necessarium peculiare vas, cum per venas ab hepate, per nervos
a cerebro, et per arterias a corde possit communicari usque ad va
sa deferentia et quia in vasis spermaticis praeparantibus conti
netur materia remote, sanguis et spiritus ex quo semen potest produci, cum
sint extracti a facultate attractiva a vena cava et arteria mag
na quod non est necessarium materiam communicari ab illis tribus membris
principalibus. Confirmatur haec ratio nam sanguis qui communicari
potest a tribus illis partibus est eiusdem speciei cum sanguine ex
istente in vena cava iuxta originem vasorum praeparantium
et cum maiori commoditate potest fieri productio seminis
ex sanguine existente in ipsis vasis atque ita non erit necessarium
a partibus tribus communicari. Et quia ulterius verum potest verum esse
Et quia ulterius potest verum esse in vena cava et arte
ria magna sanguinem continuari eiusdem rationis et speciei essentialis
cum eo qui reperitur in corde, et aliis partibus principalibus tum
quod differat accidentaliter ratione in ipsis partibus principalibus in

Sangui-

ac g[e]runt dispo[siti]o[n]es uariae, ut semen possint g[ene]rari intestib[us]
quam in partib[us] carnosis ut in corde et hepate, n[on] reperit[ur]
uis p[ro]ducendi semen, neq[ue] eis in testiculo ut iam p[ro]batu[m]
ē, q[uia] nec possunt in sanguine p[ro]duci dispo[siti]o[n]es p[ro] seminis g[enerati]o[n]e
et diuersitas. Dicta dispo[siti]o in sanguine acquisita in tribus
illis membris p[rinci]palib[us] n[on] ē uaria absolute p[ro] seminis g[enerati]o[n]e
ē t[ame]n ut sit p[ro] specifica, 3° quia in dictis partib[us] n[on] reperitur uir
tus ad p[ro]ducendas dispo[siti]o[n]es absolute p[ro] seminis g[enerati]o[n]e, p[ro]
neq[ue] aderit uis ad p[ro]ducendas dispo[siti]o[n]es, ut semen sit specifi
cu[m], cu[m] hoc maiore p[er]fectione includat.

2° q[uo]d pars illa spiritosa n[on] dimanat a trib[us] membris p[rinci]
palib[us] immediate, quia ut ex dictis constat spiritus genitalis distin
ctus a uitali et animali, n[on] [illegible] alterius facta intestib[us]
in uitalib[us] spiritib[us] fuit acquisita dispo[siti]o, cum q[ua] minime
compatitur [illegible] ipsoru[m] p[ro]p[ri]a pars spirituosa residens in semi
ne, n[on] deducitur immediate a trib[us] p[rinci]palib[us], deinde [illegible] qui
uis dicto genitiu[us] spiritus solum distinct[us] ē a uitalib[us]
a uitalib[us] et animalib[us] q[uia] diuersa dispo[siti]o acquisita in
testiculis ad hec n[on] uidetur, potest deduci immediate
a trib[us] membris p[rinci]palib[us] diuersa illa dispo[siti]o n[on] acq[ui]
ritur immediate in membris p[rinci]palib[us] sed solu[m] intes
tib[us]. Deniq[ue] pars spirituosa n[on] deducitur immedi
ate nisi a solis ipsis.

Huic t[ame]n argum[en]to [illegible] potest uerum ē spiritus genitalis
spe distincte a reliquis spiritib[us] [illegible] quia [illegible]

Cedo

Spiritus genitalis distinctus spe a uitali q[uod] ē semen a sanguine. quia utrobiq[ue] sola datur diuersitas [illegible] tertio.

a tribus membris principalibus, tum quia producti spiritus non possunt produci nisi concurrentibus spiritibus uitalibus a corde, naturalibus ab hepate et animalibus a cerebro per arterias uenas et neruos. Hoc sufficit, ut pars spiritualiter a tribus principalibus dimanet. Dicimus quia ut in Iª, in dispositione de influxu facultatis ut confirmatum est, gignitiua facultas animalis non communicat mediis spiritibus sed irradiatione, quo spiritus animales non possunt esse materia pro generatione spirituum gignitiui. De naturalibus est hoc possit. Nam sicut positum dixit in controuersia an dentur uerisimiliter producti spiritus non cum minore cum pro ipsorum constitutione deficiat finatis ex quibus facultates naturales, illa temperie innata et influenti suas efficient operationes. Quoniam primus spiritus uitales sint materia pro gignitiuorum generatione, non uidebantur immediate a corde constat, cum spiritus uitales continuantur simul cum sanguine arteriali in arteria magna, igitur cum sint eiusdem non erit necessaria a corde immediate deriuari, et si naturas autem facultate mediis spiritibus animalibus communicari et si spiritus gignitiuos non solum fieri ex uitalibus sed etiam ex aliis. Dicimus quia primus facultas animalis directa ratione confirmata est, adhuc spiritus gignitiui non fierent ex spiritibus animalibus, quia isti communicarentur in hoc casu per poros nerui usque ad testes. Sed neruus non accedit ad substantiam testium neque usque ad uasorum spermaticorum cauitatem, ubi semen efficitur, sed in tunicis et pelliculis uasorum et testium implantatur, quare spiritus animales non possunt esse materia spirituum gignitiui-

Et si tandem dicas sufficere neruum in plantari, intel-
ligitur ut spūs aïales sint mā spūs genitiui ...
eo loco ponit atrahi spūs aïales ex nervo, usq. ad ...
tem naturae et substā testiū ubi semen producitur. Dico
suppo quod a facultate atractiue spūs atrahentis non ...
nariu descendere immediate tempore coitus, a cerebro ...
suffit spūs atentos in nervo atrahi atq. adeo ut ...
tenendū ē spiritū spirituosā non decidi immediate a ...
spēbi princibus sed solū a testib;
Alij uō licet sentiant semen generari in oīb; pēb; spermaticis ...
existimant non decidi immediate a toto corpore sed a solis testib; nā ...
facultas attractiua ipsorū, atrahit semē productū in alijs pēb; ...
... mane ... existit. Nā si testes semē atraherent
... illorū nutrio; Nā nil atrahit ... ipsū atrahere sed ut
n atracta fruatr, sed in ipsis testib; semē producitr, igitur ex ipso
fiet nutrio et sic non erit nāria, quod atrahatr, ab ipsis testib;
Et si rēas non atrahi ... nutrioē sed ... gnōe foetus, ... si ...
semen producatr in ipsis non grāte, in quante sufficiēti, ut poit
fieri foetus gnāo, Dico Nā ... foetus grāte, non excellit quan...
maiusculae formicae, quod cū ab utroq. parente semē decidat, quod
in unoquoq. illorū parua quantitas producitur in testib; ex
utroq. decideret, sufficiens pro gnōe foetus.
Solutio quaestionis His tū sententijs ... reliut uera huius quaestionis ...
ē, semē ... solū produci in ipsis testib; et ab ipsis

immediate excerni. Notanter dico semē prolificū. Nā
licet à nobis determinatū sit, in aliis ptib. spermaticis
uerū semē n̄ pduci, tn̄ cū dicendū nūc ut iā iudi
mus existimat semē infecundū, in oīb. ptib. pduci, et
sic affirmo, semē prolificū, immediate solū à testib.
excerni. ubi nōie testiū n̄ solū intelligo; ipsorū substā
sed et corpus illd glandulosū, cōstans uenis et arteriis
Nā testes ex peculiari substā suā, hñt hoc qd ē semē
pducere, ita ut in nulla alia pte sit his uirtus reperi
atr; Hac decisio hētr apd Galē. lib. 14° de usu ptiū
Cap. 10. et in lib. de semine, pcipue lib. 1° Cap. 12.
15. et 16. hoc est ex dissectione clarū remēt; Nā uasa
spermatica pparantia ad utrumq testē trasa, n̄ pcedunt
recto itinere ut alia, sd uariis mōis circūuolūta ut in
ipsis circumuolutionib. et anfractib. pfectius semen
pducatr, ut elegantr tradit Galē lib. 14 de usu ptiū cap.
4° et lib. 1°. de sem. 12. cito ubi dicens. ubi n nā
exacte, maim uult pficere, diutmā ei morā, in coctionis
instris cōparat et sic. s. de fitem transitū et angus
tum parat, s. longū cōstituit iter, ut uidere licet,
in hecore ubi sanguis grōe, et in cerebro, ubi grōe
aïu spūu in q. nō n̄ cōstituit, grandē aliquā ca
uitatē, pfectionē illarū substiarū, sd in hepate ad hāc
illam repetitā, sīmā porta, deinde et in cerebro plexū
Coroides

Et si dicas ex eo quod vasa preparantia dictis anfractibus
desint non sequitur quod semen perfectum in testibus producatur
sed solum quod semen productum in reliquis partibus spermaticis
perfectius in dictis anfractibus ut ex ipsis fiat gradus
3us. Nam ex eo quod in vasis mamilaribus predicti anfra-
ctus reperiantur colligitur lac in mamis generari, igitur etiam
ex circumvolutionibus repertis in vasis preparantibus colligi
debet semen in testibus produci.

Deinde quod semen in testibus generetur, et ab ipsis decidatur
convincitur ex eo. Nam ut supra dictum est in iis qui nimis veneri indul-
gent pro seminis effectu, solet excerni sanguis, scilicet semen cruentum
quod si semen decideretur a reliquis partibus in ipsis quam generaretur, quoniam
vasis testes aliqua distemperie essent affecti, perfectum semen ex-
cerneretur contraria generatur. Nam extractis testibus animal semen non
amittit, et infecundum penitus redditur, dummodo quod est causa seminis
productiva est testes, ideoque ipsis deficientibus deficit semen.
Et si dicas quod etiam si extractis testibus semen deficiat ex hoc
non sequitur, quod in ipsis generetur, quia in ipsis extractis vasa [illegible]
lescunt quoque semen deducitur ex universo corpore, ad pudendum [illegible]
clausa, sicque semen non potest excerni. 3a. Nam ut supra dictum est se-
men illud quod poterat excerni si in omnibus partibus produceretur
erat infecundum pro stantibus vasis apertis et eo nullo pacto
fieri poterat a testis gradus.

Pro 2a. dictam huius textus dubitatione: Inde nam experientia comperitur
Eunuchos tempore coitus magna affici delectatione quod cum hoc
provenire non potest nisi ex seminis expulsione, quoniam est ad hunc
extra

Testium posse fieri seminis productionem tamen breviter Dico
delectasse illa in Eunuchis non provenire, a seminis extractione
seu abhumidiate quadam salsuginosa genita in parastatibus glan
dulosis existentibus non radice producendi atque immediate causa delec
tationis cum ipsi vasa seminis non emittant. + Quod si cum Communi
omnium existimas semen infecundum posse produci in omnibus
partibus spermaticis. Dicendum est delectasse illa in eunuchis
provenire a seminis infecundi extractione genita in parasta
tibus glandulosis cui non intendebat repugnans quod si tamen
in dictis partibus producitur quod ab ipsis tempore coitus in
eunuchis posse excerni quod uti in Communi opinione in dictis partibus
semen producatur conveniunt a parte nam si semen effectum
licet infecundum posset produci in alia v. g. nervo aut ligamento
potiori iure poterit produci in parastatibus glandulosis,
nam cum dictae partes sint corpora glandulosa maiorem similitudinem
cum substantia testium quam aliae partes spermaticae

2.° obiicitur ex Actis diversorum hominum qui castrati et ita extra
ctis testibus generare ibi non tanquam mirandum apponit tantum
2. quamvis testes extracti erant nihil omnium tamen genuisse quod
semen fecundum adhuc extractis testibus posset produci atque
adeo non a solis ipsis deducatur. Dico cum Realdo Columbo
Lib. 11. de re anathomica Cap. 13. Casum esse possibile, ex hoc
tamen non licet inferre semen fecundum posse produci et
excerni ab aliis partibus spermaticis. Nam semen illud a viro
expulsum non fuit genitum postquam testes extracti erant

sed ante illorum separationem, et in parastatibus glandulosis aut potius circumvolutionibus observatur. Quae ut ex anathomia constat in illo loco, ubi vasculi illius in plantatur, sufficiens cavitas invenitur ut illic possit servari tanta seminis quantitas quae sufficiat pro factus generatione.

Ut autem huius quaestionis dubium clarius evadat duo in gres primo quomodo si a solis testibus semen deciditur cum ex iguis testes, tanta seminis copia conficiant si vere e virtute magnitudini vide, huic dubio satisfacit Andreas Laurentius lib. 8 de hist. anath. cap. 2° q. 6. dicens peculiare animae institutum esse ut partes officiales, non modo commodis et accomodatum conficiant alimentum, verum multum et copiosum, ut ad alios usus sufficiat sic hepar plus conficit alimenti quam proprii nutritione sit necessarium sic est cor, spiritus gignit copiosissimos non sibi soli sed toti, atque ideo testes cum sint membra officialia et prima generationis organa plus trahunt sanguinis quam ad peculiarem sui nutritionem sufficiat. quae solutio licet vera sit videatur omnem non solvit difficultatem. Nam certe testes adeo copiosa producere seminis quantitatem, ut non solum sufficiat pro nutritione sed etiam pro generatione, quod quis invoyuit dificultas est generatione possit produci tanta seminis quantitas cum exigua sit testium moles. Nam si in hepate plus sanguinis generatur in corde

plus spiritus vitales, in maribus plus calidis et ardentibus propter magnam molem reperitur ut sic sufficiat pro illarum [illegible] generationis; item quod testes ad conficiendam tantam seminis quantitatem videntur indigere maiori mole nam cum sint calidi et humidi et intensam habeant virtutem decoquendi defectus quantitatis suppletur, intentione virtutis. Accedit ad hoc primo quod natura unicuique parti organice tribuat quantitatem determinatam in ordine ad operationes, accedit 2° quod sanguis ex quo semen producitur flexuosum et pinguem est, et cum ipso [illegible] magna [illegible] Cum inter [illegible] substantia facilior sit transitus facilius converti in semen. accedit et 3° facultatem [illegible] testium semper esse in actu 2°. ut sic possit producere semen pro ipsius nutritione et foetus generatione.

Quo ingressus in sinum producitur sanguis in venis hepaticis sic producatur semen in vasis praeparantibus quod [illegible] cum [illegible] super cito seminis generatione, in vasis praeparantibus incipit cum ibi incipiat disponi sanguis pro seminis generatione pro quo summo studio inquirunt et [illegible] est plexus ille vasorum ut sic materia illa quae rubra erat incipiat paulatim dealbari et elaborari inmediate. Ita dubium est quin magna pars laboris, fortasse minuatur [illegible] vasorum implicatio deorsum usque ad testes descendit [illegible] epididimo ad interiorem ipsa testium

Substa

penetrant, in quantum porus semini producitur, postea quam conuenientiori fit, per testium nutrionem quod superest ad ua
sa remigrat per testes generationem
Quum solarem uerum ee existimo solum illud mihi infert difficultatem
quod asserat Realdus sanguinem incipere dealbari ut mistis uasis
preparantibus magna pars laboris testium remmaneat, cum dispositionem
illam quam in sanguine introducunt non producunt ui ipsorum uasorum sed
testium uirtute, alias ut iam dictum est in ipsis uasis reperiretur
uirtus producendi semen. Nam agens quod ualet producere dispositiones
uarias per introductionem alicuius formae ualet ipsam formam producere
quod non reat producta uasa colore albo esse affecta et suam rationem
in ipsis sanguis alterari uirtute ipsorum, et paulatim dealbari
atque adeo acquirere dispositiones per seminis generationem. Dico quod iam illa alteratio
quae potest fieri uirtute uasorum in ipso sanguine non est in ordine ad
productionem seminis sed tamen in ordine ad productionem illius substantiae, ex qua
nutriuntur, quae non est uerum semen, cum dicat species atque adeo sit,
dispositiones introducuntur, non erunt sufficientes per seminis generationem.
Dico. Dum potest uim producendi semen stilla insubstantialem
reperiri, uerum quod potest uerum semen produci in uasis spermaticis
testium uirtute, ad eum modum quo producitur sanguis
notão in uenis hepatis non quia productio illa fiat efficienter a uasis
adhuc uirtute communicata sed solum quia sphaera actiuitatis
eius, contingat uasa ipsa continentia, ingressum cum materia
sanguinem continentia, maxime in quo debet introduci forma semi
nis, ab ipsis testibus et influxum receptum in ipsis uasis

Ig. Eam psupositis ad arga in p pstita n erit desptie reie, Si pō argō dicami exeo qd filij parentib similentur, n ee colligendu, semen ab oib pib corporis exciri, etj Si, Stilitudo in effigie psuponat in semine Sile dispoē, ac in membro Cuius Stilitudo ex smili, na in ipso, Semine cu sit corpus etherogeneu pes dersa uies et Siles dis pōes reperiunti, Siluti n qdo pes parentu fratte fuere n oes s pducte, ex pe seminis eade dispoi ostanti ut aparet in Cerebro, Ligamento et aliis pib. Sic in semine ex quo filij griantr et pducuntr, uaria pes dertes dispōib ostantib point reperiri, cu facta sit ex 4or huois, sic destinctis et dertys. Ptt qm qd (ut infra dicami) Silitudo in effigie Stilitudo p in effigie ad robur faculttis fratrisis in qu faculte fra i reperitr, uirtus pducendi oia membra Stia gratitrice reducenti et Sic n erit nriu Semi ab oib pib decedi

Si 2° argō dicami ex Claudis Claudos oriri, ex mutilis mutillos n ee ppetuo uerū, qa mutilli solent pfacto generare fetus et de auricullato, n semp si tes grare Sed aliquando Suiue euentus Cam. reducendu e ad facul tis fratricis robur, et ad maa abundia ut Ceits dicitu qd sic intelligendu e, Ota eū utero parens, Oeurat actione ad groe et in semine alutroqs deciso residcat facultas fra trix, mullotics fratiua matris fortior e, et assilat sibi; efuin ea in pi oj mutillus e pate, d ūo defu maa Stingere solet Sa mallotus n adsit Sufiens maa copia p groe oiu membrorū

De epilepticis et de aliis morbis hereditariis, sic sentiendum esse puto, quod si sit vitium in figura, i. in alia re quae pertinet ad compositionem reducendum est ad facultatem formatricem, quae habet virtutem tribuendi cuilibet membro, suam figuram, situm et magnitudinem ut in parentibus reperitur, si vero sit morbus in temperamento

notanda

alii existimant etiam reducendum esse ad facultatem formatricem nam haec valet producere situm non solum in figura, sed etiam in temperamento, et in numero subiectorum, etiam si omnia haec sint morbosa, quod falsum esse ex eo convincitur quia facultas formatrix in semine residens non tribuit partibus temperamentum siquidem non valet producere calorem frigiditatem humiditatem et siccitatem quae causa morborum hereditarii temperamenti non est facultas formatrix, et sic dicas quod facultas formatrix potest producere temperamentum et primas qualitates tanquam causa aequivoca ad eum modum, quo lux potest producere calorem dico quia etiam si hac solutio de se instantiam patiatur impugnabilis nihilominus defendi non potest quia si facultas formatrix, posset producere primas qualitates tribueret omnibus partibus debitum temperamentum, hoc autem est falsum, cum partibus carnosis non tribuat calorem et humiditatem nam istae partes ex sanguine habent qualitates participatas, neque partibus spermaticis tribuit frigiditatem et siccitatem quia partes crassae quae remanserunt, facta, resolutione calidarum sunt causa frigiditatis et siccitatis quod facultas formatrix non est causa temperamenti partium. quare

resolutio. +

dicendum est morbos hereditarios pertinentes ad temperamentum et malam dispositionem resultare. Nam in hominibus si pars est carnosa ex quoque membri parte, i. in parte seminis talis est dispositio

ut facta, tanta s. tali humidi resolutione à calore talle resultet temperamentum morbosum ipsi parti, sic quoniam non est necessarium semen ab omnibus partibus decidere, ut S.

Et si inquias quare potius hoc membrum quam illud praedicta dispositione eadem affirm. Dic quod sicuti hoc membrum producitur ex hac seminis parte potius quam ex illa quia reperitur melior et convenientior dispositio ad huius membri productionem, potius quam ad illius eadem ratio reddenda est de productione morbi hereditarij, nam ex eo quod in hac parte seminis reperiatur convenientior dispositio pro generatione huius membri sic in eadem parte reperitur pro generatione morbi hereditarij.

Nec est adhoc necessarium ut inquit Mercatus lib. de morbis hereditarijs, humorem transmissum ad testes, atque inde in secore, sigilatione quandam seu idolum, ac potentialem similitudinem ut possit alterum nostrae generationis principium, recipere statim seminis ita ut determinata pars corporis ex alia seminis determinata fiat quia praedicta sigilatio si in aliqua parte augenda est, immediate solum potest esse in testiculis aquibus immediate decidit semen cum virtus gratiua quae tribuit praedictam sigilationem non sit inherente sed solum in testiculis. Praeterea nam multoties hereditarius morbus patris existebat in partibus carnosis in quibus etiam imprimitur in filio et cum partes carnosae foetus non fiant ex semine sed ex sanguine menstruo matris qui minime morbo afficitur dicendum est praedictam sigilationem nullius esse momenti, quo ergo etiam convincitur non esse necessarium pro generatione morbi hereditarij semen a toto corpore excerni, cum sanguis ex quo partes carnosae producitur et fruitur minime a patre decidatur et nihilominus in partibus carnosis

fœtus

morbus hereditarius pullulat, sicuti efficit erat patri

Si dicam 3.º ex eo quod scindanti uenae retro aures et impotentes homines reddant, non quod semen, 2.ª partem, a capite descendat, nam ut optime dicit Andreas Laurentius, loco citato, cicatrix inducta in uenis praecisis non potest esse impedimentum per descensu seminis ipsius, nam si crassior sanguis per dictas uenas fluit et refluit inducta cicatrice, ea stante semen spumosum surgens per eandem uiam permeauit, quod si intelligatur cicatrix obturet, ut nulla ratione semen possit descendere, adhuc non redderet homo infecundus, quia uenae illae quae post aures apparent externae sunt, et per uasa ad partem interiorem cerebri fundia, semen potest profluere, cum partes internae cerebri per dicta uasa alliciant alimentum

Ingres tertio quod 9.º est causa obquia, sectis illis uenis sterilis homines reddantur, supposito quod semen non descendit ab omnibus partibus corporis, aliqui cum uallesio loco citato, extimant hoc prouenire quod cerebrum facta scissione uenarum, imbecille reddatur, priuatum influxu spirituum uitalium, cuius ratione ita ignaui redduntur et imbeciles, ut non possint laborem coitus sustinere, et sui uehementer eddere motus; quae solutio defectis est ne dicam falsa. Nam cerebrum facta scissione uenarum non priuatur influxu spirituum uitalium, cum tales spiritus non solento cerebro suppeditari exteriore sed per uasa interna quae sectis uenis retro aures steriles minime reddentur homines ob dictam rationem. Deinde, quamuis dictae uenae scindantur, adhuc non poterit cerebrum priuari influ

quam sterilis sectis retro aures uenis

Vitalium, spiūs, cū isti nō coeūnt cerebro, p uenas, sed p arte
rias. Accedit etiā qd etiā pducttas uenas, spūs coeūnt nō
potest hōes reddi impotentes, cū inducta cicatrice sanguis
et spūs fluat, et refluat ad cerebrū.

Et si reas uerū eē spūs coeūnt cerebro p intima
uasa, nihilomin tn̄ qñ facta sectiōe uenarū fit sanguis ma
xima, hemorragia rōe cuius cerebrū imbecillitate, et frigida
intempē afficit, desi spūum q coeūnt erant, p intima
uasa exeo qd sint dissoluti, ut pp anasthomosi, et coeūtiōe
uenarū et arteriarū. 2ª nam inducta cicatrice iniuriis
uenis iterū coeunt sanguis et spūs cerebro, qº intempe
riei frigida pōt corrigi, adeo adeo hoc nō erit cā suffi
ens ad reddm hōē infecundū; qd si tandē rēas, q ante
qm spūs coeūnt insufficienti quāte, ita cerebrū im
becille reddat, rōe distemperiei inductae ut nō pōt recte
nutriri, sicq pp defectum subita calidae ipsius, tc spūs
denouo coeūnt, nō sit hoc sufficiens ad remouendū, im
becilite eēntiali et distemperies frigida auferat. 2ª nā
suppō qd cerebrū imbecile reddat, rōe illius hemorragia, adhuc
nō erit sufficiens cā ut hō reddat infecundus, sigdē nō
ē uariū in oīb hoīb, ita uehementes furi motus, temp toitus
q.n. alig hoēs ita calidi et hūdi, ut sine aliq agitōē
semē exterminant, solo conatu pēū genitaliū.

Alij uō opinant plisē pp. uenarū sectiōe hoēs nō red
di infecundos, sed exeo qd simul cū uenis scindant

nervulus

qdã, descendens, iuxta uenas illas ad pes inferiores, qm extimant ẽe admitte Vesalij. Verũ hæc solutio uera apareat prorsus falsa exhit, nã, etsi scissio unius neruulus scindat, adhuc nõ poẽnt hões reddi infoecundi qã neruus q ad testes et uasa seminaria ducit ex 6 coniugatõe ẽ, et nõ tendit p pem exteriorẽ, sd p internas gutturis pẽs ut cstat ex anatome

Deinde qã uera scissio illius nerui, nõ impedit concoctio seminis, cum semẽ si cocto coctũ nõ ducatur p ipsũ neruũ sd p uenas, et si uerã, quod licet nõ ducatur p neruũ semen, coctari tñ spũm ãlem exiguo producentes spũs genitiui et semẽ foecundũ redditur

2a Nã neruus ille q scindi pot nõ trahit ad testes, cum nõ sit 6 coniugaõs sd 3ae et 4ae quod sit spũs ãles cẽnt neruj p grõe spũs genitiui, secatis illis uenis cũ neruo nõ poẽnt hões reddi impotentes.

Illius q maior tres assignantur cãe ex hipp. 1a cã I. qd in Scythia ubi fiebat uenarũ scissio frequentius equitabantur, et frequens equitãs, sudorẽ renũ, partimque spermaticarũ robur dissoluit, p cipue tñ quod fit sine stapedis; hipp. n. sic ait, inter Scythas, ditissimi magis et nobiles afficiebantur, minime uo infimi et q grẽ ac robore illustres erant, cũ equitãe hæc patiebantur, ignobiles uo minus qã raro equitabant; 2a cã ẽ qã ex crebra et frequenti equitõe Ischiatico dolore corripiebantur, et nil cõs corpus infirmum

cum dolor sit de valde protestantibus virtute, ut antiqui ditos egritudi miderenti, venas retro aures scindi, Iubebant.

Et si inquras an nostris regionibus seq potest sterilitas exdictatum venarum scissione; Dico esse sit 3.a quod ex tali scissione potest homines reddi infecundos non quod ut dicebat Valbes, rote fluxus sanguinis cerebrum imbecilla reddatur, ut non potest ferre laborem coitus privatum in fluxu, spirituum in talium facit hoc aliquid Iuuat, sed quia ex immodico sanguinis fluxu et spiritum refrigeratur cerebrum in cuius, dum trahitur, cor hepar, et testes, propter quem rote semiaquium sterile et infoecundum possibilis.

Sed 2a hanc omnia obij non sequitur, quod secta quelibet vena redderentur homines impotentes, quam facta cuiuslibet venae secti one, magna fit sanguinis emorrhagia potest quam cerebrum refri gari, et patitur, & prosum. Dico casum esse possibile praecipue si magnus sit sanguinis fluxus, frequentius tamen stringit quod homines infecundi reddantur, ex scissione venarum retro aures rote propin quitatis cum cerebro; facta n. clarum, scissione I.o evacuatur San guis in ipsis dentibus, deinde venarum proximarum, dicitur fre quentius stringit imbecillitas, in partibus priatis, accedit et ad hoc inter testes et cerebrum magna reperitur simpatia dum rote correspondentium tendentium cuius signum est quod facta emo rrhagia per nares si partibus genitalibus remedia frigida aplicetur, et aqua frigida emergantur illius medella .S.

Si ultimo arguendo dicam, delectatione non percentiri in omnibus cor poris partibus, sed tamen in membris genitalibus, et vasis deferentibus,

a qq. immediate semen excernitur, si n. ab iis pēs deci
deceret, nō simul pliperete delectaō in illis sibi aliis
temporib, cū semē nō decidat ab ipsis aqli tempe neq
moueatr simul oēs pēs, verū qā delectaō adeo magna
et ingens ē videlt universū corpus volupte affici, id simi
limi in magno capitis dolore in quo ff illius magni
dolore, videtr illo totū corpus affici cū hoc tn̄ dilimi
in seminis extreōi totū corpus spati nō qdē adhoc qi
voluptate affici, sd quantū ad seminis extreōē, cū oēs
corporis pēs tum tēporis zprimante, licet ab ipsis immde
nō decidatr.

Nec valet si dā hoc ultā ob [illegible] I° [illegible]
sum fieri, qā coitatr, id nō debebat, l. qd qd nō debat
coitatr, et qd dicta zpsio nullo ratori mirū fiat, nā si ali
quo fieret eēt qā coitatr aliqd qd nō debat coitari, ni
mirū vapores ex semine ellevatos qq. poterat cāri zpsio,
actiue vij irritando, facilliē expulsiuē, hoc tn̄ ē falsū, cū
ti tempe fiat zpressio et vapores nō aqlitr pount coitari
sib, pēs, cū prius deant coitari, prius, deinde destantib, qd
dicta pcū zpsio nō sit posipcii. Obij dicta pēs zpsiōe
nō fieri posse sd p subordinoē poarū distinctū nō ē, aliqd
fieri possum aut p subordinoē poarū, nā ad hoc ut fiat pōi,
necesse ē qd fiat illis duob; nisi adhoc ūo ut fiat p subor
dinoē nō ē narū illo. sd sufit qd ff zpsioē pēs zpōi si
catis aliae pēs corporis zpsiōi afficiantr solū ff poarū
subordinoē

sine co qd illego colects.

Et si ingras; unde g° pvenit hae pōas subordinaō.

Dj cu suar. thomo I° sua meta disp 18. sect 8. nō 39 dicente pvenen ex radicaē in eade aia hac n. I suppim p illā qd pvatim operatr, & utitr his faculta dum p una pcipit optu sibi disconis, p aliā illo expellit, nō g° qā una efficiat in aliā, sd qā ex obto p una aphenso, excitatr ad operādu p aliā, qd idem reperitr in dolore, inquo pōs distantes eq̄ opprimuntr, & roe - pnōis pōes defluunt ad pem dolentē, qd nō fit p sūm sd p subordinaē pōaru.

Q.° 3°

An qualitas sit obtum delectōs q° semen exercitatr

In cuius quaestis enodaē illd tamqam certu pcipim ē obtu pse immutans, vel qd pōam tactiuā in ordē ad delectaē ēe semē, sicuti obtu pōe visiua. I. cuiusqs pōa ē sensibile in actu, sōlu g° qd in hac q. ingritr ē qd sit obtu quo idē qsit qlitas in semine q. ē rao pcipiendi ipsu a pōa tactiua pēu gnitaliu

2°. ut certu psupim ē, delectoē fratr n ptinere ad pōa tactiuā exteriori, sd ad appetu sensitiuu cu sit eius psecutio facta ab obto conenti & actualiter sum pficienti, sicuti dolor ptinet fratr ad appim sensiuu & ē eius fuga psequuta de obto disconienti idem, dm delectaē cu sint pr uniu qā delectaō pu sumi ēe fratr ē passio ap̄etus sensiui, sic sōlu reperitr in cerebro ubi extat appetitiua pōa, cuius actus nārius ē ad actu ipsius appetu qin g° dicimj delectoē fieri in pēb gnitalib intrinsē malitr seu catr; nam

p actio

obti tangibilis facta indiuisi pcti, ē inñ q̄ fiat in appetu[?]
nō in q̄ cōsistit frātilis delectaō.

Et is q° psuppis Cois medicor opio, et dī mus ut Cottei[?]
q° cū delectaō in Cōi cōsistat, in reditu pcis ad natalē statū affir-
ēdum ō talis reditus fiat celerit, sic in expulsiōe seminis id ex-
mant, nam q̄do semen expellit uā deferentia cōprimunt, et
cōuulsiōe afficiunt, in quorū reductiōe ad sitū nātim delectaō
qm sentia cōsonā eē olli dixe lib. 1° de sympt caus, ō mine ē
cum ibi posito cōpto in uatis seminariis, in hac uerba prump
delectamr q° in hoc sūi q̄re dum ad nātem statū reddulitur
sentiā q° magis ē insequi thomas Roder. lib. 6. de tis 6.
463. anō 10 usq̄ ad 60.

Verum licet inore oiu medicoru nil frequentius sūat, qm de-
lectaōe cōsistere in reditu pcis ad nālē statū, tñ re perilius cōsiderata
in seminis expulsiōe hoc dstare nequit q̄a seq̄rete euidentis in semi-
nis expulsiōe n̄ psentiri delectaōe, hoc tñ experiēa paret,
sum q° sentia hac nō stat. Sequella pbo q̄a tunc cōtingit dele-
ctaō q̄do pcs redeunt ad nātem statū, s° q̄do semē expellit uasa
nō redeunt ad nātim statū, cum tunc cōpsiōe afficiant
ōm ē in seminis excreōe nō psentiri delectaōe. cōfirmatr hac
q̄a uasa q̄do cōprimuntr nō s°. in statu p̄t nāli q° q̄do dess
sunt a cōpsiōne nō transeunt ad statū nātim sicq̄ dele-
ctaō nō habitr in ipso reditu et ri hinc cōfirmir Deas q° tū
uasa q̄do s°. cōpsa nō sint in statu ptrnali, tñ q̄a q̄do dess
sunt acq̄runt meliorē ac cōuenientiorē statū, hinc puenit q° in
reductiōe psentiatr illa uehemens delectaō. Dī cōtrā potius psentire
uoluptas post q̄m facta ē excreō seminis pcis nā post q̄m sm
expulsū ē, redeunt uasa ad meliorē statū, sed q° psentiri delectaō eo nō

fit seminis excretio

Exc[eptio]

Dissolio ergo priali rcas, reditu ad nale Statu no ee adaequata desistant a Sensoe sed quod imitant quod quo pcipitur cu molestia dissolu est Solutio vti[illegible], Sicut quod alius quod fit quod vasa expellunt maim irritante, nimiru seme in cuius expulsione cari et pcipitur delectao illa. quod eis Solutio defendi no pot. Sicque dicta roe minus pot cari voluptas, qa ubi desinit obtu immutans poa, neqs dolor neq voluptas pot cari, potius n. ex eo qd deficiat obtu irritans cabitur desil actiul et dolorisq quam voluptas quo pp dicta roem mine porit cari delectao et si ulterius reas uera ee, ex eo qd cesset ca irritans no poee cari delectaoe pcise, sed solu relationaliter defu ca irritata pis e ollasio pp quam pot acquirant ppria unioi, q privata erant, in cuius acqsitoe cari voluptas. 3o qa unio ella ad quam pot reducuntur, e motus localis quod cu motus ut stati dica sit Sensibile coe si no adest obtu pprio medio que pcipiatur mine poerit cari delect[illegible] qd si dicas medio quo psentitur ee molitie vasor, 2o qa obta delectaois quod semen expellitur noe molities, neqs in seminis expulsioe quis unqua dixit delectatione pvenire a molitie, dm quo e pp roe tradita no otingere delectoe.

2o cumulitur dra illa qa si voluptas accidit ex eo qd seminaria vasa liberantur, et redeunt ad situ que antea hebent sensibile coe pcipitur sine sensibile pprio, quod cu hoc sit falsu dm e n cari a dicta roe, anspit na qlitas extens in orgo no pot psentiri neqs ppe manui aplicato. nec p spim sui ut pot in calore, quod cu intemp quo vasa redeunt ad natim stati no ad sit obtu quod pot psentiri nario pcipitur sensibile coe sine sensibile pprio et a coi sensibili motus caretur voluptas quod metas rois egreditur.

Quia tamen tam impossibilis sit ratio de rerum sensibilium semine posse expelli sine proprio subiecto nisi per spiritum sensibilis proprij, continens ipsum modificat unde licet sensibile proprium in organo externis non possit percentiri in illa exquisite parte ubi inhaeret

ubi inhaeret licet tamen immutare per viam distinctam itaque reditus ille ad naturalem statum percipitur media sensibili proprio tactus communis non in parte ubi fit. Quod Tum vasa spermatica quae ipsa trahit et redimentes ad naturalem statum sentiunt delectationem illam. Igitur si sensibile proprium extensum in organo non potest persentiri, ipsa dicta ratio non tollitur delectatio.

Andreas Laurentius lib. 8. De hist. anath. q. 7 huius ingentis delectationis tres precipuas assignat causas. 1a est seminis turgentis et quasi prurientis titilatio. Sic quod delectatio in hoc consistere quod sentiant quendam pruritum seu titilationem a qualitate seminis et spirituum calida. Nam semen sine spiritibus qualis per gonorrea expelli solet nullam efficit delectationem quam est ratio quod frequentius veneri utentes minus percipiunt voluptatem. 2o. requiritur excretionis celeritas iam dicenti dolet non constringit nisi quando subito et aspera erumpitur eodem modo ad delectationem requiritur motus subitus. 3o. natura est partium genitalium exquisitissimi sensus ratione cuius percipitur actum et nimia cum delectatione.

Verum hac doctrina, quantum ad duas alteras causas, mirabile est cum certum sit talem excretionem vere esse subitam,

Extraordinarium est expositum seminis ut possit fieri voluptas
quod nemini umquam dubium fuit, solum quod quod inquirit
est quod sit obiectum immutans passivum potentiam
ad efficiendam delectationem quod non assignat Andreas
nam dicit seminis turgentis sed non aut declarat
quod qualitas seminis et spirituum illam faciat titillationem
Praedicta tamen qualitas dici potest calorem esse, cuius vero
propter celerem seminis expulsionem causatur voluptas quod
contraria omnia in Galeni doctrina lib 14 de usu, cap 10. ubi
dicit, cum humores ij acres incalescunt quod accidit cum servi-
ores alces, sub cute sese sint allerciati, titillant non
sine et pruritum excitant et suo motu voluptatem afferunt,
idem docet Avicenna Lib. 9° de animalibus cap 3° dicens
quod delectatio accidit ex decursu materiae illius quae calida
est et ventosa et super membrum inguens facit titillationem
acutam. idem docet Aristoteles lib. 1° de generatione cap. 20.
Haec tamen sententia falsa est quia impossibile videtur proportionatam
prurientem causari delectationem quia Galenus lib de diversis simpt cap 3°
postquam dixit dolorem egregium esse simptoma tactus
dixit, Iam pruritus quoque ex hoc genere simptomatum est,
idem, ex dolorisque tactus idem demonstrat lib 1 de causis simpt 6°
ubi tradens illius causas inquit omnia huiusmodi simptomata rigor, ho
rror et pruritus a interiore sensu proveniunt quod si pruritus
est dolor et simptoma in actione lesa dum est voluptatem
non causari in seminis excretione a qualitate pruriente cum
haec potius causet dolorem. et si tamen in pruritum prius devenit

Irritatio facta a q'libet irritanti et efficienti pruritu
et haec i dolor cu sit actio tristis q habet roem simpliciter
tis 2o consideratis, excalfactio, seu titillatio facta per
irritatioe cuius roi ca efficiens pruritus consistat
delectatioe qd idem reperitur in seminis excretioe cu
ante illius excretioe fiat irritatio in actu tn excretionis
Ingens voluptas caeteris. 3a Resp. qui ca pruriens cu
expulsioe irritabat et dolore cabat ppter motu mini
post caeri delectatioe dignitate roi ipsius ca irritationis n
llam acquirit scientiam natiret ad actu delectatio
atque adeo voluptas h caeteris a q'libet prurienti

Si vero alia via pdicto atque satisfacias de deli
tatioe caeri mediante titilatioe inducta in pedibus q in
talibus ca roe qr pruritus inductus ibi sit
moderatus q'libet e ille q stringit in seminis expul
sioe nam si titilatio e magna et vehemens dolorem
ca e et roe simplicis habet de q intelligendus i calis
lib de doris simpl 3o qdo dixit pruritu e
c dolore. 3a Resp. eo loci Galenus absolute dixit prurit
eē dolorē cu sit actio tristis q cu ea q dicunt s
nes magis et minus n variant speciem, omn e q
remissa titilatio habet roem doloris accedit ad hoc q
pruritus parvus et remissus etiam inducit molestia
et etiam obtinebit roem doloris.

2o princ. pdicta caeri prurientem n efficere delectatioe qa
si talis titilatio ab abstergenda ca efficeret maiore calore etc

extendi

In semine, quia calor non potest efficere pruritum quem necesse est
esse cum delectationis praenominati, nam sequeretur quod quando fortius
spiritus, sanguis arterialis expelleretur, ut contingit iis
qui nimie veneri indulgent esse magna perciperetur voluptas
quod cum hoc sit falsum et contra experientiam, dicendum est titillationem
illam non fieri a spiritibus in semine extinctis, quod si ratione
spiritus causet delectationem non esse spiritus vitales, scilicet vel illi qui
expelluntur in casu proposito simul cum sanguine, sed esse genitivus
spiritus diversos ab illis. Contra. Nam in corpore operi spiritus genitivus
non differt specie a vitali, sed tamen accidentalibus propter
diversas dispositiones, quia si spiritus genitivus valet efficere delec
tationem suo calore et motu, inducendo pruritum et titillationem
idem etiam spiritus vitales poterunt praestare, confirmatur haec ratio
nam in spiritibus vitalibus intentior calor reperitur quam in genitivis
quia si spiritus genitivus suo calore id valet effi
cere melius vitales hoc praestabunt. Quod vero vitales spiritus in
tentiorem habeant calorem, manifeste constat. Nam sive spiritus gig
nitivus differat specie a vitali sive non, vitales spiritus alterari
in testibus ut fiant genitivi, quo non possint recipere
calorem, cum intentior in ipsis reperiatur, deinde ad medio
criti reduci agendo frigiditatem.

Alii vero existimant cum Galeno, lib. 14 de usu partium cap.
quo voluptatem non fieri a calore spiritus genitivi solum
sed ab ipsa acrimonia spirituosa et ab humiditate salsuginosa simul
cum semine

expulsa, haec n. cu substa salsa sit et habeat mordacit.
tando titilaoe et pruritu efficit delectaoe. Cuius
discursus potius nos colligere 1o q. quanto semen
aquosius e tanto maiori voluptati afficiant
2o exco qd in urinae expulsioe n. parua adsit
voluptas ex quo n. licet inferre maiore dari e
voluptate in urinae quam in seminis expulsione
ipsi sumi si tanta e quanta urinae et tam parum
seminis qa dz deesse substa spiritosa in urina qnia
ea abundat in semine aq titilao et pruritus
efficit cuius roe voluptas cati.

Haec eq sentia mine defendi pot qa ut 1a proba
e substa spiritosa n. pot efficere delectaoe suo calo
qd uo necesse poit fieri ab humite illa salsaginosa
qa substa haec acris e et mordax sed mordacitas n. pot
efficere delectaoe n. q. delectao fiet ab humite
salsaginosa pbo minore qa s. mordacitas e qlitas 2a
destincta a primis ut pbabilior fert opio s.
e qlitas 1a nempe calor et frigus cu aliquo
peculiari mo sed neutru istoru pot efficere de
lectaoe q. minore pbo na si e qlitas 2a in ea
n. reperitr virtus ad delectaoe faciendo cu adhuc
sit necesse in obto reperiri roe convenientie ut
poit

Sum producere quod inequalitate mordaci non possunt reperiri,
Si vero dictas esse calorem, et frigiditatem cum modo peculiari
Secunda namque calor humiditas salsuginosa non possit immutare tactum
Cum qualitas prima ut actualiter percipiantur possit immutare intentionaliter
Item negant, realiter productionem qualitatis cum humiditas
salsuginosa non possit producere calorem in speciebus, qualitatibus
quae in ipsis intentionaliter sit productus ab spiritibus cognitivo dicam
est humiditatem salsuginosa nullo modo posse producere delec
tationem. quod si ulterius dicas calorem productum ab spiritibus percentiri cum
modo producto ab humiditate salsuginosa et sic causari delectationem. Secundo
Namque ille motus quo calor modificatur naturis dicit esse sensibile com
munis quod percipitur a potentia tactiva quae cum non sit quantitas motus
figura, et quies, erit motus, aliquis adeo productus modificatus bene
poterit fieri, ab ipsis spiritibus sine eo quod ab humiditate sal
suginosa proveniat, si vero tu dicas mordacitatem qualitatem esse 2am dis
tinctam a primis et posse percipi sine dolore et tristitia, cum ad
hoc ut dic percipiatur sit naturis solvere continuum, si vero
sit moderata quae possit obtinere rationem qualitatis convenientis
efficere posset delectationem, Secundo Namque a mordacitate delectatio
proveniret in seminis expulsione sive mordacitas adesset
quoniam cum in excretione seminis non sentiatur aliquod mor
dax, dicam est delectationem non causari a mordacitate humiditatis resolutio
salsuginosa, quae productio deficeret. Respondetur cum Petro Gar
cia

disp. 55. cap. 6° in seminis excretione voluptatem fieri a qualitate quadam 2a tangibili ipsius seminis tum a partibus genitalibus quae ab ipso sentiuntur ex cuius stillatione voluptas consurgit; hanc solutionem sicut dixi, verbis prius tenuit Conciliator, Gentilis florentinus serm. 6° tract. 1°. cap. 14. dicens melius fieri de cetero cum delectatione earum forte obtusa proportionata sibi ipsarum. hanc delectio ex eo suaderi potest quia sicuti dum corrumpitur et alteratur natura dolores fiunt dicente hipp. lib. de ... in natura, sic dum perficitur natura fiunt voluptates, sed in nulla qualitate potest ita perfici, solum a qualitate illa tangibili sibi proportionata, igitur a nulla alia potest delectatio causari. pro modo quia si ab alia qualitate dicta perfectio posset causari, cognosceretur ab excellentibus seminis, quod cum in seminis expulsione non dicant delectationem causari a calore genitalis ... sensus ... necessario in mordacitate, sed ex ... ... sine ... sione, an sit haec qualitas, vel illa, dum videlicet fieri a qualitate 2a tangibili

Contra hanc decisionem insurget 1°. Nam sequeretur quod antequam semen excernatur sentiretur dicta voluptas, quod cum hoc sit falsum, dum est delectatione non fieri a qualitate illa 2a tangibili pro sequella, Nam dicta qualitas applicata est, eadem modo sentiretur dum quiescit, ac dum ... uti

cum sit intra sphaeram activitatis per speciei productionem atque
adesse necessaria sit pro sentiri, affirmatur hoc ratio, quia inter
requisita motus localis ut conditio ad agendum in quantum
per rationem illius aplicatur agens passo, quod si semen applicitum
est antea quam in motu sit debet presentiri qualitas 2a
in eo existens. affirmatur 2o non insuper productam qualitatem
illa tangibili sed innuenda perfectio intensiva, ratione
motus localis cum ratione illius non despondet plures species obiecti
quod semen non indiget motu locali ad causandam delectationem
Respondetur cum sperma nullam perfectionem intensivam adquirere ratione motus
nihilominus non potest efficere delectationem ~.
ni inexpulsum quia sicut illa tali modo producitur per species illas ut
efficiant delectationem, hoc quod semen motum ut conditio sine quo non
ad causandam delectationem et merito quidem quia cum semen non debeat in illis
detineri sed natura dat exitum ut fiat prolis generatio, tunc
presentit voluptas ut alia ad coitum alliciant, quod est in extra
nobis videtur in titillatione quam vulgo appellatur Cosquilhas quo
Ineam obiectam ut causet delectationem debet moveri, ideo videmus in
rigore in quo necessarium est humorem irritantem moveri ut rigor
efficiatur quod si motus requiritur ut conditio in quantum ratione illius
agens aplicatur passo cum semen non sit applicitum nisi per eius
quod incipit moveri necessario debet per alias moveri utique + pes
prius aplicari et causat delectationem per quam quod ad hunc in spe nisi
quiescit non causat delectationem ut prius semen, motio necessario ac
grat, quia qualitas tangibilis quae presentitur per unum pruriens
operatur

lilat n. ōo ea rōe qd dicta qlitas p titilaōe qn da cō
plicare ita ut hec sit oditio ad uolluptatē.

Ex qb dīa inferendū ē qōre uoniat intelligendus
Ots lib. 4 de usu pcū cap. 9 qūo asserunt sedit
uoluptate fieri pp titilaōe et pruritū n. qā sedit
titilaō et pruritus hēt rōe obti pprij ad causādā
delectaōe sd qd titilaō se hēat tanquā oditio; sicut
sensibile cōe modificans qlite tangibilē ut causet
delectaō, unde cā ad hanc titilaōē seu pruritū lu
uare poit mordacitas, in humiditate salsuginosa, ex spōto
sili rōe intelligend ē qd Ots in eod. cap. asserit nimi
ū pp mordacitate et spiritū multitudinē cari delectaō
n. qde ut cā obtiua, sd cādiuuando, titilaōē et pru
ritū. 2° insurges. Dā si motus seminis ēēt nārio r
qsitus ad delectaōē, sequeret in gonorrea expelli seu
cū delectaōe, igit cū hoc sit falsū dīn ē motū n. req
iri tanquā oditionē. pro sequella qā admittat rō
requisita ad delectaōē ex parte obti, se hēat semen,
stant sili qlite tangibili, et est ad sit oditio ex pte
motus siqde moueat seme p easdē ptes, qd in gonorrea
seminis expulsio fiat cū uoluptate. Dj hoc ultim
uerū ēē cū hoc tn defiure uoluptē in gonorrea
qa n. qlibet motus seu expulsio ē sufficiens ad causandā
delectaōē, sd nārio dēt fieri subito et cū affluxu sicut conty
tio

et alteratio naturalis ad dolorem. Unde ergo in gonorrea seminis expulsio fit paulatim sine fluxu ... quod non causat delectationem.

Ergo dicta est inferre videtur falso Andream lau ... hoc loco asserere causam propter quam semen in gonorrea expulsum non adest delectatio esse defectum spiritus. nam videtur tractu temporis quando gonorrea multum perduravit tempus adest defectus spiritus et sic una ex causis ob quam non adest delectatio, attamen deficit causa quam adducunt ... tamen quando gonorrea incipiens est semen quod expellitur abundat spiritu, nam cum sit verum et perfectissimum semen et solum expellatur propter distemperiem aliquam humidam ... tionem rei cuius facultas retentrix et expultrix operatur, aut deficit ab operatione. dum est perducta causam nullius esse momenti, quod si teneas quod facultas expultrix irritata et expellit semen per aliquam distemperiem calidam ergo provenit quod spiritus ... dissolvuntur et sic deficiat delectatio ... nam saltem quando facultas retentrix debilis est ut non possit semen detinere deficit delectationis non provenit ob carentiam spiritus, sed defectu celeris expulsionis ... hoc nam quando gonorrea incipiens est spiritus et semen quod expellitur, perfecti erant et quando adest distemperies humida non potest adesse spiritum dissolutio, quia deficit voluptatis non provenit per carentiam spiritus.

3.º P.º eandē drām insurges qā in urinae expulsiōe
ꝑsentitr eƺ delectaō, Sed in prima solum reperitr mordacitas
seu salsugo ā q̄ pōt puenire delectaō q̄ in semine n̄ ē nō
riū, multiplicare q̄lite illā tangibile īdē argūm fieri pōt
de hūore efferite scabiē ꝑ pruritu, nā postq̄m fit scalpelaō seu
fricaō ipsi ingens fit delectaō dumō dicta fricaō n̄ sit
uehemens igitr sufficit calor seminis ꝑ mordacitas ꝑ efficiendā
delectaōē. Dƺ adhuc in expulsiōe urinae obtā efferit de-
lectaōē n̄ ē mordacitā sed q̄lite eƺ 2.ūm incaluit ꝑ ꝑceptiō
fit uoluptas dicta tn̄ q̄litas ut dicebamq; iuncta ā mor-
dacite ut ꝑcipiatr primum prurientis; idem drī de hūore
pruritū efficiētibq; necꝭ mirū uideri dēt nos in urina ꝑ dictis
hūorib; cōstituen 2.ª ista q̄lite qā nā puida adhuc in ex-
crementorū expulsiōe ꝑduxit dictā delectaōē ut quo adesset ne-
cessitas expellendi ea alia allicientē ad ipsorū excretionē
addidit eƺ adhoc in urinae ꝑ aliorū excrementorū euacuatiō de-
lectaōē eƺ ꝑsentiri quo pōs redducuntr ad statū nālem quē
antea hēbant. nā licet quo pōs erant ꝯpressae n̄ sūt in statu
ꝯtrnālī tn̄ qā ꝯpressio facta ē ad expellendā cum irritante
quo cessat ā tali ꝯpressiōe in ꝑfectiori statu cōstituentr,
ꝑ in reditu ad illō cātr delectaō postq̄m dicta excrementa
excreta sūt.

Exquo eƺ 3.º inferendū ē inhoc sū poē intelligi drām
Ari lib de drīs simpl cito quo posito exēplo in seminis
excretione asseruit, delectaōē, cōsistere in reditu pcīs ad
nālem statū cū hoc cātr sit intelligēm quo quo semen

expellitr

n caitu delectatio dicta rōe sed quo semen expulsū e in
quo statu piel reducunti ad aggrediendū situ sine
tior; et si in hac reductione non potest sentiri aliter extens
in organo ab eadē expulsū sic ubi inhaeret potest tu pli
pi a uelina ut ex hac dra colligamj in seminis excretioē
duplici rōe stingere delectatioē et in ipsa expulsione aglite
2° in semine residente et postquam expulsum e exeo quod pes
redeant ad nālem statū.

Pro ampliori tui intelligentia duo inquiri 1° in quo sit maior an maior de
uoluptas in uiro an in foemina inque de facultate, ut certū sit lectatio in ui
ponendum e in foeminis maiorē ee uoluptatē extensiue ro.
hoc e longiori tempore perdurare quod prouenit non solum
quia ut aliqui dixere in ipsis caiti delectatio ex multa seminis
a uiro eiaculati intra uterū ut dōt Aui. fen 21ª 3ⁱ tract
1° cap. 2° sed etiam prouenit ex eo quod non ita celeriter semen
expellatur, tum propter ipsius remissiorē calorē quia sicut in pluri
mis frigidius e tum etiam propter angustiā uasorū non expelli
tur cū tanta celeritate. Solum quo e dubiū in quo sit maior
delectatio intensiue, licet breuiori tempore duret
quo suppono communi sententia recepta e in uiro intensiorē
ee delectatioē in seminis excretione quam in foemina, quia nimi
rū semē maris calidius e magis est spirosum, et quasi
quasi saltu expelliti, hanc sententia percipue insequitur
e Andreas lib. 8. de his. anat. q. 1ª uerū haec sententia
licet

recepta sit falsa ē quia n̄ impleat aliā mulierē in de-
lectatiōi intensiori, siqdē pōt reperiri mulier calidior qm
vir, q̄ in isto casu infœmina villiosa, calidius semen
pducet qm in viro petuitosa atq3 adeo intensiori delectatiōe
afficiet qd si dicas hoc n̄ repugnare cū hoc tn̄ delectatiōe
n̄ ēē intensiorē quia vias p quas semē excernit angusti-
ores ss qde cū semē n̄ pōt expelli cū tanta velocitate ord-
ria infœmina qdo semē emittit cū celeritas reperit q̄ nec-
saria ē ad delectatiōe q cū longiori tempore detinet
in expulsiōe, ppt viarū angustia si semen calidius ē intēsiorē
immutabit pōa tactiua pducendo spēs intensiores, atq3 adeo
n̄ implebit mulierē intensiori delectatiōi afici

Tertie ut certū tenendū ē aliquando fœmina intensiori
afici delectatiōe licet ut in plurimū viri intensius delectent
hunc dicendi mō insequutus ē complutensis garcia lopez in
tato na voluptas et delectatio in seminis expulsiōe n̄ solum
pcedit ex his q se tenent expte obiti sed etiam ex dispōe
ad pfectiorē sensatiōe igitur cū in fœmina possit reperiri
melior dispōo expte organi, dum ē poē afici intensiori volup-
tate qd etiā in fœmina pōt reperiri convenientior dispōo p
psuaderi hoc dra nicoli florentini in cato ubi delectatiōe in
coitu poe intendi et remitti existimat ppt aliquas causas pro
qdē expte spermatis na quanto semen calidius et magis
pporcionatū ē tanto intensiorē cāt voluptatē exquo pvenit
1o hoīs ut in plurimū intensiori afici volupte pvenit etiam
2o eos q nimio veneri utuntur, minori afici voluptate quia sibi

semen-

q° imitant minus spirituosũ e. 2° minui pot aut intendi delec
tatio ex parte sũs in ptibus gnitalibus extremitis. nã quo vehementior
& acutior e sũs ptis tanto vehementior e intentior e delectatio
cũ rõe perfectioris dispõis pñã tactiua plus de intentiõe obti
ncipiat unde qã n repugnat in ptibus gnitalibus mulieris
et in vasis deferentibus acutiorẽ reperiri sũm hinc e qdm
intentiori poent affici delectatiõe q eis deca in tligm e Iuue
nes intensius delectati senimq et pueris qa exq sicoti alta
nit sũ. 3° eis ex alio capr intendi pot aut remitti voluptas
In seminis expulsiõe nimirũ rõe quantis, enim quanto
semen magis abundat tanto intentior e voluptas cũ imma
soti quanto maior insit virtus unde rõe quantis no solum
intentior e voluptas sed eis diuturnior exeo qd rõe maioris quã
tis et extensionis maius tempus sumitur in illius expulsiõe
& ppter hanc rõe sanguinei intentiori et diuturniori solent affici
delectatiõe. 4° idẽ eis et prialius pot prouenire, rõe intenti
onis qlitas 2ae q spermiũ prurientis pñãm tactiuã immutat
nã hoc quanto intentior e tanto intentiorẽ voluptate cãt q
deca bilibri hões intensius delectant qm ptuitosi qa
cũ semen sit calidius ppter ultã dispõe qlitas illa tangibilis
intentior pducit. ulto eis idem pot puenire rõe statutis
ipsius spermatis nã quanto semen, pinguius ptes
gnitales attingit et qu plures ptis, rõe maioris uniõis
eo intentiorẽ cãt delectatiõe sbqm cãm, vasa obtinentia angus
tiota n solum maiori hoc diuturniori, sed eis ~~diuturniori~~ in
tensiori

uolupte poiint affici exquo euenit qd q. corre incidi
unt qa uasa angustiora sint, intensiori sint delectat

Verum hoc ultim magna in uolunt defficulte na er
obto e poa pandite noticia qo si obtu e ca delectaois
cum pp angustia uasoru n segtat intensione dni e, cam
n poie ei cam intensioris delectaois, confirmati hac raio
nam qletas 2a tangibilis q ca e delectaois immutat tal
tu intentionaliter q cu spes n heat dn impediens suis
diuctioe licet uasa ampliora sint, hoc n e impedimenti
intensioris delectaois. qd si raas uerii ee obti no alg rer
intensioe roe angustia uasoru e qlite tangibile, immu
tare poim factiua intentionalite, media spei pdu
cum n dit actiua ita ut poit pducere suilem qlitati
nil oius tn qa roe amplitudinis uasoru, semini cu maiori
celerite excernitur, hinc e qd n poit pducere spem, su
intensioe. hac tn solito licet acuto uideatr magna tn p
tite defficulte qa spes defici temporis n poerunt n pdu
cigli intentione affis si uerii e n. hre dn impediens eoru
pduioe e qd hic deat pduci in insti sicuti alia
qlites pducunti, carentibq dn go ff dicta roe angustia
uasoru no erit ca intensioris delectaois

Huic tn argo Dj insemundo solutioe tradita alia tn
roi qd posita pariter in intentioe illius qlitis roe angustia
uasoru intentior uoluptas cati qa spes ea maiori intentione
pducuntr, exeo qd n ita celerite d tanta angustia exeuni
tr

quo si species non sit 3a .Q. dico quod licet species se carentes ita sic spectant produci in instanti, ex natura sua sicuti lux, non tamen sic producuntur, quia qualitas illa 2a a qua species producuntur, ut causet delectationem requirit dictum tempus tanquam conditionem unde quia voluptas nequit causari sine speciebus sive quod species in tempore producantur ex quadam angustia vasorum sit causa intensioris delectationis hoc apparet in aliis sensationibus tactus natura species caloris, quamvis non habeant quantum et sic postulent ex natura sua produci in instanti, tamen quia potentia tactiva non immutatur, a qualitatibus .I.s tantum intentionaliter sed etiam realiter sive quod sicuti calor producitur in tempore cum species supponant reali productione caloris frigoris quod etiam in tempore producantur, quod etiam similiter videre est in luce quae producitur in tempore ex eo quod agens illam producens applicetur per motum localem.

.I. 2a Resp. quod posita aequali intentione obiecti, l. extensione angustia vasorum, quamvis qualitas 2a non sit ita intensa intensiores producunt species propter speciem seminis multitudinem et unionem, roe non angustia vasorum species seminis non sit dillatata, sed magis unita quare causa melius et intensius, potentia tactiva immutatur, quia illa qualitate, cum densitas, unio et multitudo fiat, non solum sit occasio, ut celerius producatur effectum, sed etiam intensius, quoniam si ab alio agente fieret aequalis intensionis producerentur, non tamen excedendo perfectione qualitatis extensionis in ipso. 2o dubitabit aliquis an venus aliqua ab hominibus solum ad coitum alliciatur, irritata seminis qualitate an etiam recordatione preteritae voluptatis, cuius dicendum est, venus aliqua ab homine moveri ad coitum solum irritatam seminis qualitate horum dictum sequitur valleg lib. 6 de lib cap 5o + dubitatio

ubi cū bto in eodē loco ait qd sicuti alia, per expulsione
urinae, et excrementorū aliū, mouentur gaudenti irritatae sic
ad coitū, et excitari arbitrat. Non qd existimet bruta cuiusmodi
spem pse ferre, sd ut semen, qd ex retentiōe alia ipsa
molestat, excernant, hic tn dicendū mihi ex eo persuaderi
posse qd reliq alia ab hoīe n̄ quolibet tempore, sd certis
et determinatis periodis ad coitū excitantur, uel experientia
qr cū recordaō preteritae delectaōis quolibet tempore adesse
possit dm ē reliq alia n̄ moueri ad coitū ni excitata
seminis retenti molestia. confirmatur nā ideo hoīes quolibet
tempore coitus apetū qā spem delectaōis pse ferunt qd
si reliq alia ab hoīe, sic ad coitū posint allici dm erit
nō determinatis periodis coitū apetere;

Istis tn n̄ obstantibus dm uidetur qd reliq alia ab
hoīe licet magis alliciantur irritata seminis q̄lite posint
etiā allici, preterita uoluptatis recordaōe, sicuti hoīes hoc tn
debet intelligi post qm alia, coitū fuerint experta sigdem
uice alliciantur, qā irritante per seminis quante eq̄lite,
quoniam postea posint preterita delectaōis recordaōe moueri
constat cū nihil deficiat, ad illius recordaōe siquidem ē pdita
alia obtinuerit memoratiuā poā cū spebus antecedete dele
taōis. et qd sicuti recordatur, aliqorū obiectorū, quorū spes sunt in
memoria sic poterit elicere actū memorandi, obti tantis de
lectaōi igitur sine dubio reliq alia ab hoīe poterunt allici
ad coitū memoria preteritae delectaōis qd si recas alia alia
ab h

potē ad irritari ad hoc ut ad coitū alliciant, memoria p̄terita
delectaōis, uerū qd ante agim memoria elliceat suū actū
p̄cedit irritaō a semine facta, cuius rōe spes delectaōis
seruata in memoria cognoscunt, p° qā hoēs, sine eo qd p̄cedat
irritaō a semine cāta solent moueri p̄terita uoluptatis me
moria, 2° qz relīq alia pōt ꝯsequi, qā idē hoēs sic mouēt,
qā in pōa memoratiua adsunt spēs seruatæ, a qq pōt elli
ci actus, 3° si in reliquis aīalib, ōīa hæc reperiunt, sine
eo qd p̄cedat irritaō poterunt soliū p̄cise p̄teritæ uolup
tatis recordaōe et si ulterius rōes qd quantū ē ex pte pōæ
cōspectum, sine dubio sicuti hō allicitz p̄teritæ uoluptatis
recordaōe, sicut qz relīq aīa tm qā pōa memoratiua
indiciēs ē exte, ad cognoscendū hoc obiū .l. illd, quorū spēs
s. reseruatæ in ipsa, sicut qd qā in hoē, pōt aplicari me
moratiua pōa ad cognoscendū hoc obiū a uoluntate, aīo in
reliquis aīalib, n̄ pōt, ad hoc dēt n̄i p̄cedente irritaōe
qd relīq alia ab hoē n̄o poñt moueri ad coitū p̄teritæ
tm delectaōis recordaōe, 2° nā multotis, sine eo qd p̄cedat
actus uoluntatis solet, pōa memoratiua hoīs cognoscere
obiū et recordari p̄terita delectaōis, q̄ sicuti mō in reli
quis aīalib, poterit eadē pōa aplicari, ad cognitioē illius
obiti, sine eo qd p̄cedat irritaō, siue in hoē et in re
liquis alib, p̄iuriat hoc rōe motiōis spērū, qd māxā
obtinet deficultē. siue rōis aplicaōis pōæ memoratiuæ † dubitaō
ad p̄ceptionē alterōis spēi qd certius ē rōe alicuius dispōn

In organo pro ipsius productione;

1o primi nam experientia constat quod equus qui quietus erat sine lascivia ex eo solum quod equam videt lascivia tenetur, siquidem venit et ad illam movetur, quo cum in hoc casu non augeatur quantitas seminis neque eius qualitas intendatur, dicendum est non moveri ex eo quod praecedat irritatio sed praeterita voluptatis memoria et si rectius ad huc in hoc casu non moveri potest nisi recordationis praeteritae delectationis quia communis quantitas seminis non augeatur, neque qualitas intendatur, tum quia ratione distractionis potentiae non praesentit irritationem causatam a semine, sine est quod postquam data advertentia non movetur praeterita delectationis recordatione, sed irritatione causata a semine ad eum modum quo quando aliquis negotiis detentus erat non sentit necessitatem causatam ab urina, postea melioris recordatus communis non crescat quantitas urinae, neque illius acrimonia intendatur, quia non est distractus et continet advertentiam, idem dicitur, in casu proposito, quia ob id rationem distractionis et additionis ad aliam actionem pro tunc praesentiatur molestia a semine causata, nisi ... prius est alia moveri. Saltem, pro ratione naturae ad coitum praesentiatur irritatio quod dicendum est saltem in illo priori, potest moveri recordatione praeteritae voluptatis quod si ulterius tenetur, simul fieri sensatione illius irritationis et visione equae. 2o quia visio causatur in instanti cum species visibiles in instanti producantur, at vero irritatio a semine facta cum fiat a calore ipsius seminis non sic potest fieri, quia sensatio tactiva a primis qualitatibus non fit solum mediis speciebus intentionalibus, sed est media qualitate reali caloris, igitur cum species praeponat reali productione caloris, sic calor in tempore producitur est species atque adeo antequam praesentiatur irritatio, actualiter allicit

eium

ad Coitũ recordaõe solum præteritæ voluptatis, quod si ultimo vocas calorẽ stante adtentia non producitur de novo, sed iam est productũ in ipse simul, cum ergo ex defectu ipsius adtentiæ non persentiri. 2ª quia dico productũ est in organo non potest persentiri cum non immutet, quod si postea persentitur irritaõ, dicendũ est aliquid aliter in organo produci et ex sequenti, quod prius alia sint allicita ad Coitũ præteritæ de lectaõis recordaõe. Ad 6um Dico illo non licuisse dicere reliquia alia ab hõe solũ attrahi irritaõe causa ad seminis expulsionẽ, quamvis in ipsis producta rõe fiat, principalius motio sed est præteritæ voluptatis recordaõe quod significãnt verba ab eo allata exemplo in eo ut modesti viri propter hanc causam si quod modesti existentes hões non moventur solum, irritaõe sed est præcedentis voluptatis recordaõe idem poterit fieri in reliquis aĩalibus; hoc tamen advertendũ est quod licet reliqua alia et hões alliciantur ad Coitũ præteritæ voluptatis memoria tamen expulsio seminis non potest fieri nisi præcedat irritaõ, nam cum talis expulsio fiat saltim à facultate expultrice, et hæc non potest moveri à suo obiecto, nisi præcedente, irritaõe dicendum est, ea rõe fieri, ut autem hoc melius intelligatur ingrediendũ est 4º.

Qº 4ª.

Quãnam facultate, fiat seminis expulsio.

In hac quæstione, est ut certum præsuppositum est seminis excretionẽ ab aliqua fieri facultate. hoc constat evidenter nam seminis expulsio actio quædam est vitalis quæ de sua intrinseca rõe postulat fieri à principio vitali igitur cum aia non sit immediate operativa, sed mediis

instru

operetet dari e seminis excretione ab aliqua fieri facultate immediate. quod dicta statuitur, 2o aliquos asserentes seminis expulsionem non esse actionem vitalem, cum dicta expulsio fiat a facultate expultrice et ab spiritibus in semine residentibus, et ipsi imprimentibus impulsum nam spiritus cum leves sint et propterea sursum moveri velint impedimentis a parietibus vasorum impellunt et movent ergo per alium locum non possunt quam per pudendum, per hoc movente simul cum semine tum per se tum per accidens, cum eis quam illi imprimitur impulsum, quod dicta dicitur e Arist., sect. 30 problem. q. 1o asserentis et semini nil quam in cumbendo profusione, citationemque ab spiritu impellente fieri possibilitur e, candem etiam videtur affirmare Galenus 5o aphor. coment. 63. praedicta tamen seminis excretio potest appellari actio vitalis quantam attinet ad actionem suam tantum cui illa vitaliter quam in expulsione attingit hoc tamen dicta minime defendi potest nam licet spiritus inveniunt praedictum motum (quod non est intelligendum Artes et Gal. supra citati) tamen spiritus prius aegerunt motionem. quo cum hoc non possit fieri a parietibus vasorum immediate exercendo impressive impulsum requirate medius utriusque corporis persistentis seu explicati, aut alterius tamen, et spiritus et vasorum latera quorum obtineant, dari quo e. spiritus prius moveri a facultate expultrice, seu ab alia facultate 2o veritas huius rei exeo praevideri potest nam si adeuerit aliorum retamentorum natura distribuit facultatem aliquam expellendi

naturale opus uiuentiu sibi site grate ad euacuõe seminis certã facultẽ debuit attitudare. 2° suppm ẽ f

2° suppm. ẽ ut actus facultẽ expultricẽ membri uirilis n ẽ cam excreõis seminis cum uirile membru ssm se hẽat ut uia et mediu pqd ducitr et expellitr semẽ sqde antequm semẽ accedat ad pudendu ja expelli tr et ẽ in motu qd cstat ex Gal lib. 6° de usu partiu capitulo pẽs g° q expellunt semen p uasa seminaria defe rentia cu hec sint q irritantur et sentiunt, irritaõe a semine citam ut uidere ẽ in gonorrea inqa affectiue pars q afficitr n ẽ pudendu, sd deferentia uasa, simul cu partis talibus glandulosis et si 2a hanc dnem dbis nã uidetr qd ctis facultas expultrix membri uirilis iuuet saltẽ semi nis excreõe, ja qn membru semẽ mouetr in ipso etiã exercitr facultas expultrix, g° cu hec sit agens nale et operetr, nario posito obto qn ẽ pocẽ iuuari potentia mo tum, a facultẽ expultrice citatũ pẽis. Dis qd etsi qn se men transit, membru sit in motu pcedẽs tn motus n iuuatr a facultẽ expultrice ipsius, licet facultas sit agens nale et operetr posito obto qa facultas ex pultrix in alijs pẽbs ptrqm in dtibs qndo elicit actu expultroi fit media pẽis opsiõne et qa tn mem bru uirile pp nimia tenšõe n põt opprimi. Somuẽ qd facultas expultrix pudendi n põt iuuare semi

nis excreõe

Mouetur quod semen quod transit per pudendum immediate ab impu-
lsu lato à facultate expultrice uasorum, deferentium, eo modo
quo lapis mouetur à proijcientis quod si immediata ea facultas
debet nuncupari, quoniam hoc pacto debet esse quod nulla alia facul-
tas dici est quae immediatius concurrat in semine expulsio-
ni quam expulsiua uasorum

Sed ingressus animalis, posset humanari conditiones motus Semin[is]
à grauitate ipsius. Dicimus breuiter quod sine dubio, concitata Seminis
excretio, iuuari potest à Seminis grauitate cum eam insequitur
hoc tamen intelligendum est dummodo Semen excernatur modo naturali, quia si mem-
bri uirilis superiorem partem respiciat, solet multotiens Semen
excerni sicuti quod dictus motus, potest iuuari à grauitate sub
deinde moueat deorsum et Semen moueatur contra inclinationem grauitatis

Tertio, Dubius suppositus in hac quod existimarunt, alij Seminis excre-
tione fieri à facultate animali non autem à facultate expultrice
quam sententiam probari potest duabus rationibus, prima quoniam illa actio, quae fit praece-
dente aliqua imaginatione pertinet ad animam sensientem, quod cum Semi-
nis excretio fiat praeuia imaginatione sigdem quanto uehementior
est imaginationis actus celerius tanto solet immitti Semen, debet
fieri à facultate animali, confirmatur, haec ratio nam in dormientibus
potius quam in uigilantibus contingit Seminis excretio, non alia de cau-
sa nisi quia tempore somni imaginatio ualidior est igitur Seminis
excretio fit à facultate animali

Secundo nam in Seminis excretione, uniuersum
corpus contrahitur, quod cum sine motu contractio fiat per uoluntatem, seu

proātu, dm̄ uidetr fieri ā facultate anī, cū ād Subordinatiōe ſit nā
riū facultēs ā eiusdē ordinis exgrīs, cōfirmatr etſ hoc
rāo, nā multotieſ, solet cōtingeri in ēbilipsia, Semē et
vrina expelli, rōe cōpressiōs cōmotus cōuulsiui, igitr si coitus
ē parua epilepsia, eodē aut simili mō, cōtrahentis membra
atqʒ adeo, cū cōtrāo in epilepsia fiat ā facultate anī, ab ea
dē fiet Seminis excretio

Hoc tn̄ sentia falsa prorsus ē, nā si Seminis excretio
fieret ā facultate anī, in nostra erit potestate, Semē expellere
hoc tn̄ ē falsū cū expulsio Seminis, nō fiat cū uoluntā
dm̄ q ē nō fieri ā facultē anī. Sequella pro nā facul
tas anīs motiua Subordinata ē imperio uoluntatis igitr
si ab ista facultate, fit Seminis expulsus in nostra erit
potestate, hunc actū efficere, cōfirmatr nā ex eo motus res
pirōis anīs et uoluntarius ē, qā facultas hoc Subordi
nata ē uolunti, q si Semē, expellitr ab ista facultate
erit in nostra potestate hunc actū efficere et si rōas,
facultē anīs motiua duplicē ē, altā imperio uolūtis
Subordinatā, aq nō fit Seminis excretio, aliā uō ē, n̄ Subdītā
uolunti, cuius grās ē in opiniōe aliquorū, facultas efficiens ✝ — pº gar. Mercado
pulsū, aq facultē fit Seminis excretio cōtā qā facultas hoc
anīs n̄ Subordinata uolunti, n̄ pōt Subtari, in oībʒ
uasibʒ Spermaticis, cū existis uasibʒ duæ sint arteriæ
et duæ uenæ, q minæ ſ eiusdē rōis cū illis atqʒ adeo

Seminis

Expulsio n̄ fiet ab ali facultāte, cū hęc n̄ possit ...
In venis.

2° Nā motus ātis fit medio musculo, tanquā motus musculus ut dicit Ari. lib. de motu mus. sit instrum. motus, cū excretioni seminis nullū musculū nā destinauerit, siquidē neq; in testib; vasis spermaticis, aut parastatib;, glandulosis nulli aparent musculi. Dm ē, excretionē seminis n̄ fieri, a facultāte āti, qd si cū allegg. anatomicas musculos adesse Cremasteres, extrinsecus intestib; quoq; fit expressio vasorū, et seminis excretio, 3° nā esti, excretio seminis iuuetur aliquantulū, a compressione dictorū musculorū, qd n̄ admittit ab oib; annatomicis, tn̄ in mulierib; et reperitur seminis expulsio in qq. dicti musculi n̄ aparent, igitr dm ē, seminis excretionē n̄ fieri ab āti facultāte

Andreas Laurentius lib. 8. de hist. annatho. q. 5 existimat seminis excretionē, actionē ēe mixtā ex nāti et āti, ātem ēe inquit qa pcunte fit imaginatione, et voluptate stimulata, nātem qd stimulante nā a qlite titilante et prurienti, aut copia grauante efficitr, musculorū opē, hoc tn̄ intelligi nō inquit, de seminis effusione q fit in nāti nā q simpatica ē qm potentiā vocant, neq; imagione suppetente, neq; fit cū voluptatis illecebris, sed cum agnoscit seminis alleui ... vasorū imbecilitatē et conditē quulsionē. hęc tn̄ sentia ...llatr a ... n̄ soluit, defficultatē cū dubiū minē sit seminis excretionē voluptatē adiunctā obtinere, et ptecunte fieri, imaginatione pp hoc tn̄ n̄ ē seminis excretionē mixtā ēe actionē nā pregressis oē expulsionē fac... ipsi corporis potissimū in offib; mixtā ēe actionē hoc tn̄ ...

q̄ hic dicendi nisi Tolletum neg.t pot se q̄lla q̄a nulla excretio fit
in ipso sentiente, in q̄ p̄ōa facultas n̄ ꝑsentiat, imitatio̅ condelectiā
catā a rectum tit r̄o̅e cuius cogitatiuā ꝓcipit illā ob̄tā ut discrimus
sic q̄s pellitur a facult.e expultrice q.o cā relig.q excretiōs n̄ dicantur
actiōes mixtæ neq.3 expulsio seminis ꝑ r̄o̅e traditā, Et hac
difficultas solā sit intelligēda de p̄rio efficiente illius excretiōis,
an sc̄ sit facultas ātis motiua an uō expultrix n̄ālis, et si uēas
q̄d quisitmodi pel̄ sentientib̄ fiat expulsio media sensāē facultas
n̄ tn̄ hoc sufficit ad dicatt actio mixta ex n̄āli et ānali, Cū tn̄ hoc
sit n̄arium, ꝑdictā expulsiōē fieri cū uoluptate unde q̄a tn̄ se
minis excretio fecū et urinæ dictatiōe fiunt, hinc ē q̄ istæ tn̄
dicantur actiōes mixtæ. Pō q̄a si urinæ et fecū euacuāō mixtæ dicātur
actiōes n̄ ē rōe adiunctæ uoluptatis, sed q̄a ad eorū euacuāē duæ
concurrunt facultates, n̄ālis expultrix et āīa motiua ātis, q̄ si ad se
minis excretiōē n̄ concurrunt duæ facultes, n̄ erit actio mixta
deinde n̄a q̄uis uoluptas sit coniuncta cū seminis expulsiōē illa
n̄ ē cā efficiens excreōis et motus localis seminis, sed tn̄ se hēt
concomitanter ex eo q̄d seminis expulsio fiat cū uolup.te n̄ erit
actio mixta si solū excretio fit a n̄āli facult.e accedit
ad hoc prius ēē semen motiōē et agitōē aegrere inuasis, et per
maticis q̄m delectatiōē carere atq.3 adeo n̄ erit actio mixta ꝑ
dictā rōē.

Conplutensis tn̄ p. gal. disp. 65. cap. 4.o ut certū tenet
facult.e immediate excernēte semen n̄ ēē ātem sponte operantē
tum q̄a seminis expulsio n̄ fit cū uolunt. tū etiā q̄a n̄ operatur
parte media musculo solo, et sic inquit negari nullo pōe, quin
aliqd in seminis expulsiōē operetur, facultas expultrix pres.
cū n̄ sit maior rā cur dū ex uentriculo et iecore, sanguis et chylus
mouentur, q̄d talis expulsio fiat a facult.e expultrice et n̄ seminis

motus

ū adsint oīa requiruntur talis facultas oportet; tū qū aliqūo excernitur citra hoc qd p̄sentiat, irritatio p̄cedit qdo expellit citū, tūc adsit, contraria allata cām opet imminire &

Nunc, tū concessum uiru, asseruisse in seminis expulsione operari facultē expultricē, ac si diceret p ēē nāriā semp in expulsiōe, dicta facultē actū elicere qd tūn aliqdo, n aut nat cām efiuam excretis seminis, qd ipsa citra citū ... liti. qd falsū ēē pbāts, in multo tātū, pōt fieri semin excretio n̄i p̄cedente irritōe cāta abipso. p̄ cū facultas expultrix sit agens nāle posito obto irritanti nārio dēt ... excernenti, cū semp ac semē excernitur molestet quāuis qlite nunquā pōerit expelli sine opere facultis expultricis.

Si tñs aliqdo pōē excerni semē citra irritōē, ... uasorū cōpsionē p̄ueniente tōe, cōuulsiōis, l motus cōuulsiui ... corporis ut cōtingit, in epilepsia, inq̄ qd cōpsiōe uentriculorū ... desit sūs: cō p̄cipitāōa irritōe a semine cāta ē ... facta in ipsis uasis expellitur qd mediante ipsorū cōtinetur. ... epilepsia n desit oīs sūs, sd solū deminutus ē in pcp, ... nā cū maior uirtus sentiendi requiris ad motū qm ad sūs, ... cōuulsiuus in epilepsia fit ab alī facultē ... adest sūs & cū tōe tensiōis uasorū semē cōtinetū in ipsorū cauitas mouent irritauit, & a facultē expultrice poterit expelli. ... solū n cōnat ... ipsius ... inferius asserat expultiōē fi... tensiōe uasorū, semē exprimētū n tū citra facultis expultrici ... tōe qdsi ut ipse inquit, expulsio, ... uentriculo ... quinis excrept semp fit actiōe facultis expultricis nāri... seminis excretio fiet ab eodē pūo cū n sit maior rāo ... quam alterius.

Et his tn̄ n̄ obstantib; dico videlt, contra oiu, qui eq̄ uiderī-
mente seminis excreē n̄ solū fieri à facultᵉ nāli, expul
trice, s₃ etiā facultᵉ uitali, comprimente uasa deferentia et sic
ē mixtū motū, ex nāli et uitali, qui Iuuari aliquo mō
affirmo a facultᵉ aīli musculorū Cremasteris nuncupator
saltē in hoīb; nā in mulierib; nullo mō pōt Iuuari à fa
cultᵉ aīli, cū deferētia uasa n̄ tendāt ad pudendū, s₃ ad collū
uteri. Hac positio pōt ex eo persuaderi, qd in arterijs de
ferētib; sanguis arterialis et spūs uitalis n̄ solū fit oper
facultatis attractiuæ et expultricis, s₃ etiā compressioē arteriarū
facta, à facultᵉ uitali, q° cū ex uasis deferentib; duo
sint arteriæ, compressioē dictorū uasorū, fiet seminis excretio.
Et si rōis qd ex uasis deferentib; alia duo sūt uenæ
ingg° saltē, n̄ fiet expulsio à facultᵉ, uitali, s₃ solū
ab expultrice nāli. Dicō nā licet in duabus uasis, n̄ fiat
seminis excretio opere facultᵗⁱˢ uitalis, tn̄ in uasis arte
rioris fiet qd sufficit ut seminis excretio sit actio
mixta ex uitali et nāli, cū in istis uasis n̄ solū. Firma
fit, facultas uitalis s₃ etiā nālis expultrix. Præterquam qd uasa
deferētia n̄ sūt inter se destincta, ita ut uena ē arteria distanti
nua sint, sicuti uidemus in uasis separantib; s₃ potius uniti-
cū ē uas continuū resultans ex duabus uenis et totidē arterijs
Et sic bene poterit, pro dormitatiā ex eo qd sint continua
per correspondētes uenis, moueri ab impulsu cāto ageis, corres
pondētib;

arteriis, 2° exeo persuaderi post quam arteriarum compressionem non di
fit sanguinis et spirituum destributio sed eius fuliginum, et ali
excrementorum expulsio, quod cum semen sit eius excrementum saltim
inquantum abundans dicitur, oportet potius expelli opera facultatis
vitalis. 3° possumus id persuadere quia semen non expellitur contin
quantitati et luti per saltus, igitur dicitur praedicta seminis ex
non fieri solum opera facultatis expultricis sed etiam vitalis
consequentia nam actus expultricis elicitus a facultate expultrice
fit continue exeo quod pars, continue sit compressa, actus ex
contra a facultate vitali fit intercollati, nam post motum compressionis
sequitur dilatatio, unde si expulsio seminis fit quantitati et lu
per saltus dicitur actio esse mixta ex naturali et vitali

Sed contra hoc obiicies nam si ex modo expulsionis seminis collig
vere, excretionem fieri a vitali facultate sequeretur non sic
fieri seminis expulsionem, patet nam si post compressionem arteri
sequitur dilatatio, toto tempore quo duraverit dilatatio dictorum
vasorum non fiet expulsio quousque denuo fiat compressio ar
ac eo non ita violentius, excretio seminis contingeret. Respondeo quod
licet post compressionem fiat dilatatio tamen tam celeriter contingit
expulsio, quia cum sit actio mixta ex naturali et vitali quando arte
ria est in statu dilatationis, facultas expultrix elicit
suum actum, tamen non excernatur tanta quantitas seminis, sicuti
quando arteria est in statu compressionis quod patet experientia cum videamus
in seminis expulsione, vicissim, maiorem quantitatem seminis ex

3 cel

quo nimirum arteria e in statu compressionis, 8o 2a Solutione insur-
ges, nam videtur impossibile, tempore dilationis arteriam posse
fieri, seminis extrectioni a facult. expultrice, cum haec
facultas ut iam dictum e non elliciat actum expulsionis nisi medio
compressionis pus, ergo cum tunc vasa sint in statu dilationis
non poterit fieri seminis expulsio a facult. expultrice
Resp. concedo vasa adhuc posse expellere in statu dilationis
operante facultate expultrice, quia quo expellunt non sic dilatantur
ac deberent dilatari, si non adesset expulsio, cui accedit vasa
maxima tentionem habere causa apud vendi erectionem, cuius ratione non
sic possunt dilatari, et iuvatur ergo seminis expulsio

quod ut perfectius intelligatur, adverte quod sicuti, in mag-
nis epilepsiis universum corpus vehementer convellitur per expul-
sionem materiae cerebrum irritantis, adeo ut aliquando semen ex-
leat externum, ratione nimiae compressionis et multus eodem modo
in coitu, cum sit parva epilepsia dicente democrito,
vasa seminaria sibi assum, convulsioni patiuntur, cum maxima
sint tensa, et ratione tentionis .s. uti convulsa universa habe-
tur habetur apud Galenum expositionis morbis, 14 de usu partium lo. idem
dicit 3o de sympt. causis, 4o ubi, instituens sermonem de gono-
rrhea inquit, tenso igitur quodammodo pudendo ipsi cum convulsione
quae sibi in illa patiuntur, idem tenet Av. fen, 20 3i tract.
1o cap. 3o unde cum vasa adeo maxima tentionem patiantur
propterea ipsa bene possunt iuvari expulsio seminis ergo in
statu

delatius et tanta naria e dicta uasorum tentio, ut sit impossibile semen excerni, nisi uasa dicta tentione sint affecta.
Sed contra hoc insurges, nam uidetur quod non sit necessaria adeo magna tentionem in uasis adesse ut possit semen excerni, nam facultas uitalis et naturalis, non indigent tanta, quam sui, ad elliciendum actum expulsionis cum a suo obiecto sufficienter irritentur, sine tanta tentione, ergo haec non est necessaria ut possit semen excerni. Respondeo praedictam tentionem necessariam esse, quia cum irritatio necessaria sit pro expulsione illa non sentitur, nisi sit nimia tentione, docente Auicenna cap. citato per haec uerba, quia tentio facit accidere mordicatione, ratio uero, quia cum existente tentione in uasis sentiatur, irritatio non augetur ea deficiente haec est tunc quam tunc tensionis uasorum, semen mouetur et sic magis irritat tamen est quia eo tempore, quo uasa sunt in statu tentionis semen magis unitum est, propterea quia tunc intentius operatur accedit est ad hoc et sit 3a et praecipua ratio, quod semen tunc tensionis uasorum cum motione integrat pluribus partibus sensientibus ipsorum applicatur, cuius applicatio meritorio maior fit irritatio ex quo prouenit quod licet semen in uasis sit ante tentione non sentiatur, irritatio, quia nimirum cum sit in quiete, pars quae applicita est non alterat de nouo sed iam est alterata et sic non irritat donec tentio in uasis accedat, tunc cuius aliis partibus applicatur, ut ipsas possit alterari, etc.

Sed ingētes aquo efficienti causs motus ille tentiōis uasor.
Cōis etiā mōūs ē dicta tentionū tam in uiris qm in muli
erib; fieri primum conuulsiōis ex repletiōe, nā ā multitud:
Seminis et spūum uasa distendūt, 2ᵘ latitudine et breui
ora fiunt 3ᵘ longitudinē. Quoniam hoc solito statere n̄ pōt siq;
de stingere solet, parua adesse seminis quantē in
dictis uasis, et nil oiū magnā reperiri, tentiōe nō
s̄ predicta uasorū tentio fit ā multitud. Seminis.

Tn̄ petrus gar. et cito extimat predicta uasorū tenti
onē dum citra morbū stingit in uiris fieri a petitione
fistulosi nerui nempe pudendi, in mulierib; ē ga eis ē
tentigo pportiōatis illi, quā solet pati uiri, ātis cā
redenda ē, nā predicta uasa ad facile pudendi transit
et quod pudendū tendit tentiōe assiliunte, imo hoc fuit
maxe narini nā cū uasa deferia in exortu atestib;
crassa et fungosa sint mox cō ubi atestib; relidunt
nerui crassiori instar dura candida q a patent, exiguaq
et fere insensile cauile, tentia sic q ut maior fieret
cauitas coiens fuit uasa deferia ita tendi ut scilicet
fieret seminis expulsio

Et hoc tn̄ solito licet uera sit et ideo amplectendo
cū hoc tn̄ dm̄, predicta tentiōe uasorū n̄ solū fieri pp
eleuaōe pudendi, sed etiā ā facultate expultrice cū hec facultas
talē mōūm expulsiōis hēat, in dicta pte, nā sicuti uentric

In uomitu mouetur à facultate expultrice ea vi quod sun
dum uentriculi reuertat ad os, ut sic possit pellere materiam sic
facultas expulsiue uasorum per vim tradita, ita tendit se
situ uasa, ut facilius possit expellere semen.
quod si contra hoc insurgas nam si posita uasorum tensione necessa
ria sequeretur quod ea posita necessario deberet semen excerni, sed
cum hoc experientia appareat falsum, dicendum est non esse necessaria. Respondeo
quod quamuis sine tensione predicta excretio non possit fieri, non
recte infertur ea posita necessario debere expelli semen. cum
possit aliquid deficere aut adesse impedimentum ex parte alicuius
requisiti pro expulsione.
Ad 3am ergo rationem positam ad probandum seminis excretionem fieri
à facultate animali. Respondeo Sedicamus 1° cum confirmatione sua quod quamuis
ad seminis expulsionem sit necessarium precedere actum imaginationis
ex hoc non est colligitur eam fieri à facultate animali motiua sed
quia facultas uitalis et naturalis, a quibus immediate semen expellitur
connexionem quandam habent, cum illa quamuis non sint, eiusdem ordinis
quia non conuenit ex eo quod potentia imaginatiua aliquid percipiat, ipsa
dum dictas potentias necessario consequuntur, sed propter sympathiam et proportionem sub
ordinationem, conuenientem ex stabilitate ipsarum in eadem anima quod uero
Inter dictas potentias subordinatio aliqua inueniatur constat in
animi passionibus, in quibus spiritus mouetur ad diuersas partes ex quo
constat, tum habere actum imaginationis, et seminis excretioni
natura conducit ad tensionem uirilis membri quatenus ratione illius
spiritus mouetur ad illam partem, unde quia tempore somni imaginatio

validior ē, & nō hēt rōē repugnātē, et nō datr attētia ad
aliā actioē, hinc ē qd potius isto temp. qm uigilia
Sulledant, Seminis excretioēs. Si dicamus 2° atq. qd
Videt in Seminis expulsioe brachia et Crura et uniuersū
Corpus ctrahatē, nō ē colligendū eā fieri ab āīā facultē
Cū dicta ptes ut iā diximus Sup. puniat p poīatum
Subordinaoē. ?.

An semen, utriusq3 parentis effiue ccurrat ad grōē,

Pro Solutioe huius quaestis imprimis adtēm ē, totū dubiū in eo
Stare an fœmineū Semen effiue ccurrat ad introductioe frē
qm de masculo nullū ē dubiū. 2° ē adtēm, ad aliquos
actiones fœminas effiue ccurrere ut ad ccoctionē, cfec
tionē Seminis, in ipsis uasis in qq. pparata, et in testibus,
in qq uerā Seminis frām recipit

Deinde psuponendū ē tanquā Certū, mulierē cfi
Cere, uerū, et fœcundū Semen, in ipsis Spermaticis uasis
pparatū deinde in testibus ultimate dispositū ad frē
introductionē, qa qui admū, in uiris dantr uasa pparantia
ad pparaoē et deferētia, Sic et in fœminis eodē mō unde
in ambobus ē utilissi ratio

1ª sententia S. G. quod mulier non concurrat ad generatione effective, sed solum materialiter, subministrando materiam pro generatione est primum argumentum Aristoteles. Mulier non emittit verum semen, ergo nec effective concurrit. Antecedens probatur, verum semen debet esse a predominio calidum ut efficaciam habeat, sed in muliere non habet a quo accipiat excedentem calorem, quod minore probo mulier est a predominio frigida; 2ª proprie temperatum, quod et unaquaeque pars, ex quo totius compositum sic, illa pars in qua ellaboratur semen mulieris est a predominio frigida, quod semen calidum non potest evadere, siquidem orta tenuitatis suis prius.

2º ad unamquamque generatione requiritur actio ad introductionem et passio ad receptionem, quod cum masculi sit agere, ut omnes consentiunt, feminae necessario erit pati. Et confirmatur quia femina subministrat materiam pro generatione embrionis, sed hac passiva est et non activa, quod passive concurrit.

3º femina subministrat materiam pro generatione ex qua fetus perficitur, componitur et diliniatur, quod si vim agendi haberet, se sola sufficeret pro generatione fetuum, sed hoc non solum in hominibus sed et in brutis repugnat rationi et experientia, ut dicit Aristoteles 1º de generatione animalium cap. ultimo et Plinius lib. 9 cap. 50, quod femina nullo modo concurrit ad effectum, concurrat.

positā tn sententiā, sc; qd fœmina effiue concurrat, defendit Hipp. in lib. de genitura, Gal. 6° de l. s. cap. 5° Democritus, pitagoras et hippo, ut refert picus mirandula 5° de examine uanitat. cap. 26. relictis tn auctoritatib. pbatr rōe. pposita sententia

1° Mulieres uerū semen imittunt, lēt minus pfecti erit go effiuū, anis pbatr à Gal. 2° de semine cap. 4° à fernelio 7° phisiol. cap. 6° a thoma Roderic. 6° de l. s. à Vesalio 5° de fabrica cap. 15. à valle 2° controuer. cap. 7°, à valeriola 1° locorū coīs cap. 11. deinde pbatr rāe, calor ē priu actionis, sc semen mulieris ē calidum ut oēs consentent, g actiuū,

2°, pationes eiusdē rōis sequuntr fras eiusdem spēi, sed mas et fœmina hent fras, coīnitel in eadē spē go et passiones eiusdē rōis mi. pbatr a porphirio lo. metho. cap. 12. text. 25. et 2° de grōe aliā cap. 2, y° si mas het poā grandi, pfecto ex tali frō cū tali mā silit et in fœmina talis poā dit in uniri pp silitudinē in spē go par ē utrobiq3 rāo.

3° fœtus assilatr utriq3 parenti, in membris in figura et in aliis, sed assimilāo ut oēs consentiūt fit, a facultati frātiei, q in uirtute grāntis het uim operandi

& assilandi 2ᵘ imagini et ideā sibi inditā aīa go utrumq semē hēt uirtutē agendi.

3º frā nō pōt introduci, sine pręuijs dispōib in mā, s^d hę, introducuntr, ab agente totali, ualente introducere frām, go cū nō solū hō, neq sola fœmina ualeat introducere hāc ultimā dispōem, ab utroq simul erit, s^d dispō ē calor, go utrumq hēt uirtutē calefaciendi et pōquens agendi et introducendi frām.

4º sol et hō grant hōē ut Artes; s^d sol solū g^d grare, q̄teriꝰ cū calore suo, fouet, disponit et seruat mām fœtus, s^d fœmina agit cū insito et natiuo calore in illā mām, go potiori rōe grn sol dicenda, efficiue concurrere.

Qq his pręhabitis, amplectimr 2ª sentiā tanquā uerā Asserentē, ex utroq semine collectiue et nō separatim, pōis grōē pfici, tanquā ex duāb cūis partialib, instrumentarijs facientib unā totalē, effectiue cōcurrentē, ad introductionē ultimę dispōis, pō introducēte frē, q. quidē uera cōcoiōr aparet in medica schola. deinde, istę duę cāę partiales, licet nō coiant in pfectiō grn una ē pfectior grn alia coiunt tn in rōe, et intrīc deqūē qa utraq inducit calorē, et tendit in introductionē frę in su

Ad 1. opposite dicitur Dico ad primam rationem Aristotelis, negamus deinde, dari mulieri uirile semen et foecundum generare, quia licet temperamentum mulieris dicatur frigidum, hoc solum est in comparatione cum uiris, quia semper actiones proueniunt ab excedente calore, et semper quodcunque corpus humanum est a principio calidum, quia aliquin interiret, deinde licet quoad totum corpus dicatur frigidum non tamen quoad partes, quia hepar est et cordi non calidum, testes etc. unde semen mulieris quod Aristoteles uocat materiam generis est illud, et quamuis in illa requiruntur dispositiones pro forma introducenda, non tamen excessus est dicendum, quod non habeat suum calorem, quia cum testes habeant innatum calorem excedentem potuerunt illud tribuere semini, ut esset facultati formatrici instrumentum pro operationibus.

Ad 2um Dico eandem rem 2 diuersas considerationes et agens et patiens esse, sic semen mulieris deinde ex eo quod, mas habeat uirtutem agendi non tollit quominus foemina sit ex actiua licet imperfectiori modo, unde cum foemina agat remitiori calore ideo, dicitur, imperfecte operari.

Ad ultimum Dico ideo de sola foemina non potest generare dici, prope imperfectionem actionis, quod si dicas si duo agentia applicantur, impulsu ut dicere, et unius sufficiat, euacuabit sine dubio, alteri istis in agentibus non sic res se habet, quia actio unius cadit,

ita subordinatt actioni alterius, ut sine illius ope nullo mō poẗ operari, q̄a una dependet, ex nāe lege ex alio in operari ita si ambæ nō applicent, nūquā efficient effum, et sic ē in illis partialib̄ cāis ut, una sola nō poẗ totū pstare &c.

Incipit fen. 4.ᵃ I.ⁱ

Dña Iᵃ Cap. I.ᵘ

In hac fen. Tractat Au.ᵃ tria pcipua: in I.º et 2.º Cap. de uictus rõe, ubi illa pcipue quaes exagitat an in prio tenuius sit cibum amm inistro an inf. in 3.º 4.º 5.º et 6.º capit pcepta ad purgaõe natia clare ac destincte nobis impertite; in qre illa pcipue qº exagitabit, an in p. extenu mã cruda, purgaõ pãt caute ri; l. 5. spectanda e alig lis coctio qna ista dicit Cé; post hac in cap. 20. latisse disputa de plebotomja. hoc e. de sanguinis missiõe tradendo pcepta gnãlia et partia. et inf. de deinps ne uera rũ q deelarn dnt. et postea de corrigendis simp lib.

Induxit, cum ad intelligentiam huius doctrinae cognitio loci situs et soli itis pari, ad edocendas evacuationes per sanguinis missionem sive revulsionis sive evacuationis gratia id fiat. Ceterum ut hac doctrina intelligatur suppono, in venis esse revulsionem derivationem et evacuationem et opus mixtum ex revulsione et evacuatione et derivatione, revulsio est retractio ad distantiora seu ad revulsio
diversa vel ad originem fluxus; derivatio est retractio humoris derivatio
ad latera seu ad loca vicina ex Gal. 4 meth. 6.
et lib. 5 meth. 3. evacuatio autem illa dicitur quae per eandem evacuatio
partem excernitur sensibiliter et insensibiliter Gal. artis med. cap. 95 in p.

quae omnia ut melius intelligantur advertendum est reperiri humorem quod in dum fluit et movetur sed quietus est nihilominus tamen paratus tamen est ut fluat, 2o invenitur humor qui fluit et paratus est fluere, 3o invenitur humor qui partim influit et qui partem iam influxit.

§. Revulsio debetur humoribus fluentibus aut illis qui iam parati fluere et maxime tempore fluxio est recens aut velo Gal. [illegible] 4o meth. 6o derivatio vero solum debetur humori fluenti 5o meth. 3o. 6o epid. sect. 2 text. 1o. sed quando fluxio iam est antiqua et adhuc sequitur irruit humor. evacuatio et derivatio humori fere iam influxu et qui partem [illegible] ue 2o ad Glauc. 2o et 4o meth. 6o. destinguit derivatio

Ita deriuatio debetur humori influxo qui adhuc est intra uenas et intra cauitatem, ut non euacuatio debetur humori impacto in corporis [illegible] et extra uenas appellatur est humores [illegible] euacuatio opus mixtum euacuatiue et deriuatiue [illegible] Galenus simpliciter euacuatiue appellet 4o meth. 6o inf. et [illegible] simpliciter appellatur deriuatio quod humor influxit et de nouo influit simul emittitur et euacuatur tale opus uocatur [illegible] euacuatiue et reuulsiue

§. quod sciuerimus quomodo [illegible] dicit [illegible] pro confirmatione eorum quae dicta sunt quod dum humor est in motu et adhuc fluit ad partem affectam quod tunc ex tribus speciebus euacuationis illa est euacuatio quae [illegible] uocatur reuulsio seu humoris fluentis auersio in partem contrariam et maxime distantem detrahit quod in huius euacuationis administratione 4or conditiones sunt obseruandae et euacuatio reuulsiua utilis et efficax existat 1a conditio est quod fiat per contrarias et oppositas. Sicut Galenus 4o meth. 6o et 5o meth. 3o definiens reuulsionem et [illegible] in lib. de humoribus in p. dicit reuulsionem esse retractionem contrariam ita ut sub nomine contrarietatis intelligamus per distantiam istas contrarietatem et oppositionem statuit Auicenna inspiciendas esse secundum trinam dimensionem aut secundum longitudinem sursum et deorsum a superioribus ad inferiores et e contra aut secundum latitudinem a dextris ad sinistras aut e contra aut secundum profunditatem

hic

ante et retro, sub q 3a dimentione comprenditur alia
que appellatur intro et extra, q̄lis illa e reuulsio q̄ cele
bratur in pleuritide quas duas d̄rias comprendit profundi
tas ista d̄ria de trib. dimentionib. scitur elegantiss.e
apud hipp. et Gal.m 5° aph. 68. 5° meth. 3a et lib.
de reuulsione cap. 2°.

2a conditio ē q̄d seruetur societas hoc ē ut fiat
euacuatio per uenas q̄ consentiunt cū pte affā et in hoc consil.
die generalis consensus p̄cū sic hip. lib. 5° aph. 50 - men
ses sistit aplicando cucurbitulas ad mamas per uenas
mamilares q̄ consentiunt cū utero.

3° conditio q̄d seruetur rectitudo inter ptes eius
dē lateris et in ista consideratione inflamati lecore mittitur
sanguis ex uena axilari dextra et inflamato liene
mittitur sanguis ex uena axilari sinistra.

4° conditio ut fiat reuulsio humoris ad p̄rem lon
ginquā ne humor fluens facile reuertatur, de ista Gal.m
con. lib. 13. meth. cap. 11. et quā rē si q̄s fale
ret admonet longiss.e aperte tentata fluxione humoris
reuellendum ē, et sic meritō Gal. lib. artis med. cap.
9.9. 5° meth. 3° et 5° aphor. 68. admittet longitudinē
et rectitudinē ēē seruanda in reuulsionib. q̄ d̄ria instigatur
q̄do n̄ constat de orig. fluxionis nā q̄do medico constat

de origine

ut cum venit in epileptia ex pede aut ex brachio versus illa est abstrahendus humor

ducere retrahendus e versus ipsa origine 5° meth.

13 et 13 meth. cap. 6.

§ Cumque ad versu trahere volueris ... dol ...

... praedictis dixi duo praecepta ee observanda ...

quod dum procuramus revulsione et interdimus humores

trahere ad partem aliquam, 1ª quod ante omnia debemus mitigare dolore existente in parte inflamata quia interdum ab humorum fluentium occursu. 2um praeceptum

est pluremus ne ducere illa quae retrahitur aut evelitur ... diat per aliquam partem principalem

Primum praeceptum, quod ante revulsionem prius dolor sit mitigandus quamvis videatur ee ad mentem Avicennae cap. 3 ...

Et cap. 20. § Tibi quoque cavere debes &. prohibentis sanguinis missione in hora fortis doloris et videatur ee ad mentem

Hipp. 2° acut. T. Statuentis in pleuritide ante sanguinis missionem, utendum ee fomentis pro sedatione doloris ergo quamvis

ee ad mentem Gal. in 6° epid. Sect. 6. text 5. quod in dolentibus partibus sumopere comendat usum fomentorum, nihilominus tamen

praeceptum indiget expositione

Gre. dicimus quod Avicenna intelligendus e de illa revulsione

quae sive evacuatione celebratur aut cucurbitulis aut frictionibus aut ligaturis aut sinapismis aut aliis remediis doloris inter

Dico quod in pleuritide prius utimur fomentis.

notte

ex Gal.° Lib. 5° meth. cap. 3°. § fricctio &c. et 13 meth. cap. 11. in f. et Lib. 1 ad Glauc. cap. 14 in med. § sed nequissimolis, manus et crura &c. aut quod oritur dolor a ca primitiva, ut ex ictu, studio, motu, a liis aut ex intemperie nuda sine occursu mat. tunc ante remissionem opus est lenire dolorem quia in istis casibus humor excitatus et motus uelociter atque [illegible] decumbit in partem principem propter uehementiam et attractionem doloris — nota

Dicimus 2° quod dum oritur dolor a ca interna, quis i sola plenitudo aut plenitudo adiuncta cacochymia, quod tunc sine sedatione humoris est euacuandus ante omnia 3° epid. sec. 3ª comment. 76. quia in isto casu facta euacuatione simul remouentur fluxio et dolor, neque opus est medicamentis lenientibus, iuxta quam expositionem intelligatur Gal. 1° apho. 23 quod determinauit in maximis doloribus se nullum magnum remedium inuenisse quam euacuare usque ad animi deliquium addimus 3ª quod aliquando sic maxime urget magnitudo ut in angina strangulante, in saeua pleuritide et similibus maximis morbis ut non debet occasio praesedatione doloris, ante sanguinis missione, quod dicta intelligenda est quod uires constant quod possunt perferre magnas et uelocias euacuationes quod si uires non constant sed languidae erunt, tunc dolor doloris prius est sedandus, non debilibus medicamentis anodinis sed si curant medicamentis stupefacientibus, quod tollunt sensum per se, ad hoc ut recreata, et restituta natura, post ablationem doloris possit deuenire

quod dolor est a ca primitiua prius est sedandus dolor at cum quod est a ca interna nullo modo. — quando uires non constant tunc prius est sedandus dolor

ad methodicā curā̄ auferendo cām q̄ ipsū dolorē dictabat, 2ᵘ ꝑ aphī

2ᵘ ꝑ aphī q̄d in evacuatiōb, ā n̄a l. abarte tentatis deat fieri transitus illius hūoris q̄ evacuatr, luxta membra ꝑn̄alia docuit hipp. 1 aph. 21. q̄do asserit evacuatioēs ē celebrandas quo n̄a vergit ꝑ ea loca, talia aūt s̄t membra, excretionib⁹ destinata q̄ ignobilia existunt, et sua n̄a apta ad recipiendas fluxiōēs. istud aūt 1ᵘᵐ ꝑ aphī m̄ debs verit intelligi de revulsioē, s̄d etiā de evacuatioē, et sic q̄do motus hūorꝭ ē ꝯtus aliqm ptem principem, talis fluxio dēt ꝓhiberi aut retrahi ad aliquā ptem ignobilē q̄ sit minoris momenti, ꝑ ꝑ istā cām in agritudinib⁹ capitis revellimꝯ et evacuamꝯ hūorꝭ, ꝑ cauteria excitata in medio suturæ coronalis q̄do ex crem̄ cerebri s̄t tenuia, et ustiliginosa aut ꝑ setones et cauteria excitata in pte capitis posteriori in exortu cervicis l[?] ubi desinit cutis capilata q̄do s̄t cerebri excremᵗᵃ s̄int crassa, in agritudinib⁹ pectoralib⁹ revellimꝯ et evacuamꝯ hūorꝭ ꝑ cauteria, excitata in brachijs, et in agritudinib⁹ pectoris ab dominis, ꝑ cauteria excitata in crurib⁹, et sic de cæt.

q̄ dīa qm̄iꝯ sit 1ᵘᵃ, et ipse sit explicatus plurib⁹ instiās, 1ᵒ dicit hipp. in lib. 5ᵒ aph. 68. posteriore capitis dolentib⁹ secta vena in fronte iuvat, s̄d talis

evacuatio

D'o pōt fieri ni si fiat transitus hūoris iuxta membrū priale q̄le ē ipsū cerebrū, q̄ istud p̄ceptū Av.e nō ē uerū, discursus p̄ratis ex demōe annathomica et deinde exp̄ientia q̄m in lecoris inflamaōe secatr axilaris uena dextra; secatr etiā in lienis inflaōe axilaris sinistra ad reuellendū et euacuandū hūorē de in istis casib; nario hūor euacuatr p̄ cor, q̄ id fit transitus iuxta membrū priale, sic in affectib; capitis et oculorū exercetr purgāo p̄ uentrē et intestina de in istis casib; transit p̄ cor p̄ hepar, et uentriculū q̄ in euacuāōib; nario dēt fieri transitus p̄ membra prialia sic hipp. in pleuritide descendente 1° acut 15. comendat purgōē,

2° q̄do uomica pulmonis expurgatr p̄ urinas aut p̄ aliū fluxū nario pus ex uomica resultans dēt transire p̄ ipsos uentriculos cordis q̄ id in euacuāōib; dēt fieri transitus p̄ membra prialia discursus āte Celi ē 6° de lis cap. 4° et f.

3° in sanguis immodica euacuōe p̄ nares, et in sup̄fluo he patis p̄fluuio p̄ aluū ad sistendas tales euacuōes isti he pati cucurbitulas utiliter aplicarj q̄ n̄ solū fiet transitus supra membrū priale sed ibi detinebitr hūor; et p̄firmatio q̄ā in frenitide et in letargo oxirrodina q̄ .s. med.ta repulsiua cū magna utilitate aplicantr fronti et temporib; ut repellant hūorē a capite q̄ nario fiet transitus supra membrū priale

iste discursus privatis experientiae et obiectis testimonio lib. loc. meth. cap. 15. ... repellendus est a capite suo quod falsum dicit ... et legatis illis de frenitide et lethargo.

istam contradictionem et repugnantiam ut aliqui de medicis ... stant asserunt, quod si materia est putris venenosa aut maligna nulla ratione debet transire nec duci in principia principalia propter magnam noxam quam potest afferre membris principalibus ex illo humore putri venenoso aut maligno nec per viam transitus nec tanquam ad terminum. at cum quod humor est benignus et laudabilis (dicunt isti) quod bene potest illa materia duci ad membrum principale per viam transitus et non tanquam ad terminum ... in tali membro ... atque in isto sensu est dissolvenda illa ... adducta quae probat est in evacuationibus tam a parte quam ... humores transire per membra principalia

... solutio quantum ad utramque partem videlicet falsa et a veritate aliena cum ex ... dicta Nerineus dicit in lib. ... de ... cap. 4º. pus in pulmonibus in ... evacuari non potest per urinas nisi prius ingrediatur sinistrum ventriculum cordis et evacuari non potest per ... nisi prius ingrediatur dextrum ventriculum cordis et ab isto ingrediatur hepar quae duo sunt membra principalia, et deinde sic ...

ctj ad cor tanquam ad fontem duci humores et revocari sanguinem sine aliqua noxa ut videremus in subita inspersione aquae frigidae et subito sit ostensum quod dum fluxus sanguinis ex naribus vel cucurbitularum cessat fluxus et revocatur sanguis in partes principes tanquam ad fontem quare ista solutio non potest stare.

Alij asserunt, sensum verborum Avicennae sic esse accipiendum ut credamus dolorem esse sedandum, medicamentis frigidis quae valeant materiam repercutere accedente calore temperare et dolorem coercere, sed quoniam talia medicamenta frigida in tali corpore possunt nocere. Cavendo humorem retrocessum ad aliquam partem principem ut admoneat nos, ne magis infrigideris quam oportet dicit Avicenna et cave ne fiat transitus sui ad membrum principale idest cave ne medicamenta quae dolorem reprimunt adeo frigida sint ut humores in membra principalia pellant et trudant. quam expositionem esse de mente Avicennae inde colligo quod alias istud praeceptum videtur adducere extra rem et 2° quia ipse Avicenna non fuit ignarus in revulsionibus non debere humores transire per membra principalia cum in fen 10. 3ii tract. 5° cap. 1° de curatione inflammationis pectoris stati in principio capitis dixit sanguinis missionem faciendam esse ex latere 3° et de saphena opposita in longitudine &. quam interpretationem laudat et testatur se alle

gisse

a quodam perito medico arabico Antonius Carthag.ens in p.e lib. de febr. pest. cap. 4.o rubrica 5.a quam esse ut ueram ego amplector.

alij asseuerunt quod d.a euacuatio indiferenter per fi... no per partes principales no per quascumque alias partes quod in isto casu nullo modo est facienda per membra principalia. dicunt 2.o cum destinatio nullum esse in corpore, imo nimium quod dat quando humores delati in partem principalem tanquam ad trium... et maiorem membrum principale ex larga et copiosa euacuatione debile est quia in isto casu ex mora et retentione humoris in parte principale nulla surgit laesio sed potius ta... lia membra recreantur et roborantur. illius humoris sen... ca eo indigeant. dicunt 3.o quod dum materia peccans est maligna nulla ratione dict transire per membra principalia si fieri potest, imo est detinenda et uocanda ad par... tiones, sic bubone pestilenti existente sub axilis in principio sanguinem mitimus ex brachio ipsius bubo... sic existente in inguinibus ex talo pes et directo respi... cientis buboni existentibus in inguinibus: dicunt ulti... quod dum materia est maligna et aliter fieri non potest esse si... cum aliquo periculo, sit et noxa euidentis talis hu... tam ab arte quam natura euacuatis per uiam transitus per membra principalia ducendo ibi non immoretur sed uelociter tra...

ca tn̄ seruata lege quod talis euacuatio celebretur
et fiat cum spe maioris utilitatis et iuxta istam doctrinam dicunt
manere dissoluta argumenta in 2.ᵘ adducta · quod solutio et doctrina
uera est quod non saluat secundum aptum Aui. cum omnibus modis admi
tat transitum super membrum principale, quod uidetur repugnare
Aui.

¶. Et utilitas quod est quod sequitur et cetera. Cum insuperiori
dixerit Aui. membrum cognitum ex 4.ᵒʳ scilicet ex temperamento, forma,
uirtute, et situ, atque deinceps actum sit de temperamento forma et situ iam
in isto ¶ disputat Aui. de uirtute seu facultate membri quod conducat
ad inueniendam quantitatem medicamenti quod ut te et opere allegimus
dicit Aui. quod utilitas quae sumitur ex uirtute seu facultate membri constat
ex tribus 1.ᵒ considerando an membrum sit princeps et nobile 2.ᵒ conside
rando an membrum licet non sit principale et nobile sit tamen officium
et colligatum cum membris principalibus ut patet de pulmone et uentriculo
ex quibus pulmo in opere respirationis ministrat cordi et uentriculus
in opere nutritionis ministrat hepati · 3.ᵒ considerando suis acuitatem, aut
hebitudinem . ~

Est necessarium considerare an membrum sit nobile et principale
propter quantitatem remedij quia talia membra non sunt euacuanda leuiter
tanda medicamentis fortibus ne damnum toti corpori colliget, 2.ᵒ quod
licet conueniat aliquando resoluere et relaxare, considerata tamen natura
membri medicamentis resoluentibus et relaxantibus admisceri medicamenta
astringentia et boni odoris istam doctrinam docuit Gal. 2.ᵉ ad Glauc.
cap. 2.ᵒ ante f. · et 7.ᵒ meth. ult.ᵒ ante med. quod meritis sit 5.ᵗᵉ

ad inveniendā q̃ūātē remedij ū desumendā indicōē adiq̃
te ē contra p̃eis rōe sanitatis ē q̃a p̃el principes q̃ universo
corpori coīlant facult̃s aut nimium nārā ꝯgrū uirtute
naria, ꝑ ꝯuētū uita nō point tolerare fortia medicam̃ta
sive evacuandū sive alterandū sit nō uicilā uia evacuando
neq̃ subito ꝯ ꝯfertim alterandū ē s̃d paulatī, ꝯ ꝑ remitione re
media al ūo q̃d p̃s. ss ignobiles ꝯ sibi s̃olis inservien
tollerant med̃ta in illa magnit̃e quā expostulat magnit̃o aff̃
unde sicuti dignitas p̃ed p̃cipalū nō ē ꝯq̃lis sic nō ex ꝯq̃
illarū p̃eū robori ē prospiciendū ꝯ sic magis dignitati cordis
ē ꝯsulendū, minus dignitate cerebri ꝯ ad hūc minus digniti
Iecoris ut dit Av̄a hic ꝯ G̃ti 1° meth ult̃o ꝯ alibi sæpe et
q̃m G̃m in lib. 2° a aul. 47. declarat G̃t velocissas mort̃
fieri patiente corde 2° lō patiente cerebro ꝯ tardiss̃e ab h
pate. ꝯ ōbij ꝯa istā d̃ram G̃lm in lib. 11 meth. cap̃ 9
de curōe feb. putr. asserentē post m. cap. sit nec. n
pulsus nū dutaxat uires ad ꝯuimū agenda firmas reg̃ri ny
. l. uti neq̃ eius facult̃s q̃ voluntariis motū præst, ꝯ sed ꝯalia
ē dictū ipsius potius ꝯtetribus ꝯ ꝯ q̃o facultas nāt̃s
digniorē cū febris putredo sanāō, pendeat ā ꝯctioē sequa
trāe ꝯ expulsioē humoris, q̃ s. opera facult̃s nāt̃s q̃ re
det p̃calhs in Iecore ꝯ sic videtur magis Iecori ēē ꝯsulendū
q̃m cordi et cerebro in curōe febriū humoralū. istud arg̃
expostulabat ut disputarem de rō ꝯ prestra membri
spiralū s̃d q̃m de his ā nobis fuit dictū in cap. 9° lib.
m

et dicetur in fen 1a 1i ideo hac disputatione omissa dicemus huic obi-
aliud est nos indigere aliqua virtute simpliciter et absolute et aliud
est nos indigere virtute magis robusta et sic dilimus quod tam
in sanis quam in egris simpliciter et absolute facultas vitalis est alys
magis necessaria ad vite custodiam at vero facultas naturalis robus
ta magis necessaria est in morbis materialibus qui finiuntur et terminantur coc
tione et expulsione atque hoc voluisse Galenum his locis, que est da
tis fit huic desiculta.

Non solum ad inveniendam quantitatem remedij ad evacuandum
et alleviandum sumenda est indicatio a virtute et precipue partis ut
medicamenta sint moderata sed necessarium est cum relaxantibus medica
mentis admiscere astringentia medicamenta et boni odoris ut servetur
natura partis cuius doctrine causam et rationem utile adducit Galenus in lib. artis
med. cap. 93. ante finem § que in earum curationibus inquit ergo Galenus cum
relaxantibus admiscet astringentia ad servandum robur partis et vero
medicamenta boni odoris ad penetrationem quia sola astringentia non possent
vnt permeare et penetrare sic intelligatur Avicenna infra in cap. 25.
fol. nr. in § cum igitur hora resoluendi affuerit et quando
agens de apostematibus propter illorum resolutionem imperat admis
cere medicamenta astringentia et boni odoris. ista regula et doctrina
melius observatur in affectibus laboris qui indigent resolutione re
laxatione et deobstructione, ut dicunt Avicenna hic et Galenus in lib. 13
meth. cap. 15 et 26. quod preceptum dicit observari in omnibus membris
principalibus ideo Avicenna paulo infra dicit in principalibus
precipue uti medicamentis relaxantibus et fumosis non solum dedendi

an membrũ sit priali sed ẽ q̃d licet n̄ sit membrũ priale ha
tñ peculiarẽ cõitem, et sũm cũ aliquo membro priali
adeo nariã ẽ ista cõsideratio ut posteriores Gal. in lib. q° meth.
lo attribuerit cor cerebrũ et hepar, ẽe membrũ priale et di
xit q̃ has facultes cõseruari nil aliud ẽe q̃m uitã seruare
et in lib. 7° meth. cap. illo post med. dicat ꝑportiõe, lien
et uentrli. de h̃c opius late opto q̃d in uentrlo duplex actio
reperit maxe nariã ꝑ totius alis cõseruatiõe nulli alteri
cõcessa, ẽ sus indigentia cibi, et potus at excitans [illegible]
de usu pẽu cap. 7° post p̃. sed soli uõ uentrlo [illegible]
actio q̃ reperit in uentrlo ẽ g̃neratiõ chili.

ẽ g̃ratio chili sat specialẽ opius nutrij ut cõsistat dicat Sectiones [illegible]
rimego dixisset Gal. in lib. 2° de arte cur. ad Glauc. ante [illegible]
in sed hepar. n. cor cerebrũ et testes sed in ẽe uentrlo atq̃ [illegible]
mulierbrib̃ ꝑprias facultes nulli alteri pẽs cões.

Pulmo et satis narius ẽ ꝑ corde ꝑ ea ꝑ respiratiõ [illegible]
dixerit Gal. ipse in lib. 6° de usu pẽiũ cap. 7° Gal. aliter
pertinentia sete dextrũ uentrlũ cordis et pulmonis qd de
ter uentrlus fuit d'nã fabricatus in gratia ꝑ pulm.
et pulmo fuit fabricatus ut respiratiõ et uolis, [illegible]
ẽe instrũ opte q° dixit Au.ᵃ q̃ in aphorism med. et in
sudando illorũ quantẽ heda ẽ rõ membrorũ. q̃ licet n̄ sint
priala tamen cõiũe cũ membr priali ideo Au.ᵃ [illegible]
captũ in uentrlo et pulmo tanq̃ua in membris [illegible]
tet n̄ sint priãlia sed tñ maxi naria adiuuat [illegible]
ista cõsideratiõe dicit Au.ᵃ q̃d in ardentibus febrib̃ [illegible]

Imbecillitas non curat corpus aq. frigida quamvis sine febris curet — *in ardentissimis febribus cum ventriculi imbecillitate non curat corpus aq. frigida sed curat sine feb.*
quod dictum est Gal. in lib. 9o meth. cap. 5o ante med. Sed multa
laborantis particulae imbecillitas et quam etiam sequutus est Avicenna
ipse 1a 4i tract. 2o cap. 7o ante med. Sed humores [illegible] aq. frigida
uti cholerici et confirmat per certam dictam Gal. in lib.
de consuetud. cap. 1o ubi dicit quendam phtisicum ex potu aq. fri-
gida mortuum fuisse quia gracilis erat una et ventriculo [illegible]
frigidum bibebat haec tamen Avic. et Gal. dicta intelligenda
in de illa ventriculi imbecillitate quae dimanat ex frigida intem-
peratura quia illa imbecillitas quae ex calore procedit optime corri-
gitur et emendatur potu aq. frigidae dicente Gal. in lib.
7o meth. cap. 4o in med.

Visionarium est considerare sui actionem aut debilitatem
[illegible] quae non exigua dubiis indicatio ex Gal. 7 meth. ult.
in f. Sed non spernenda indicatio est et de 2o ad Glauc. 2o.
in f. quia illa corpora quae sunt debilis vires medicamenta contemnunt
et e contrario corpora acuti sui medicamentis resolvuntur et debilitantur
Cum Avicenna cap. 5o sequenti post p. Sed cum autem aliquis sit
imperat ut aegrotantibus non assuetis purgationi ~~[illegible]~~ clementia
medicamenta exhibeantur propter timorem sui ventriculi debilitatem cum
Gal. lib. 4o 2o loc. cap. 4o commendat medicamenta pro oculis
prius est abluenda

Sed ex parte autem aegritudinis et absoluta ea dicta cognitionis
quantitatis medicamentorum in praesenti conatur Avicenna ostendere tempus accommodatum

p apliõe medicam.tor et sic tria facit, I de mostrat occasi
exibendi aut aplicandi auxilia medica supra indicata
tempore morbor. ponens explu in medicam.ti et in uic
rõe. in medicam.tis q̃a si morbus ẽ inflamão in pricipio con
repercussiua in statu, resoluentia at ũo in augmento
cui ẽ mediũ tempus inter priũ et statu, sic medicam
dẽnt ẽe oposita ex repercussiuis et resolutoriis, sic
Gal. in lib. 9o meth. cap. 14 immed. §. nã ũo in uni
& dicebat p apliõe medicam.tor tempus oportunũ de
ex 4or temporib. febriũ 2o ponit explu in exibitioe ali
mentor. q̃d anobis sufficenter fuit explatũ in disp. de uic
rõe ubi inter alia multa pulchra et egregia docuimus p
de utrum ad ẽgritudis p seriem uictus rõe no solu tenui
aliquando tenuissa ut est ãu repetit in isto tõ
3o ponit explu in euacuãe p medicam.ta purgãa osten
q̃d in pricipio nulla spectata coctiõe debemus euacuare, et q̃d ẽ ha
dẽm, expectare coctiõe humorũ ut latius dicemus infra.

§. Cognio aũt tertiũ q̃ sua oia signat. dĩt Auicena
sẽ q̃d est quãtitas medicam.tor uariatur ex illis reb. q̃ sua signã
oia sũt ex reb. coindicantib. et cõindicantib. talia dixi
sup. in §. quantitas aũt ipsius mensura ẽe sexũ, ẽtatẽ, cõsuet
regionẽ, artem, uirtutẽ, et sim. q̃q est addimus sex res non na
de quib. agit Gal. in lib. 9o meth. cap. 14 et in lib. 13
cap. 16. §. Coindicantia igitur uocant. inter oia ista q̃

Sua coia signare, constituit aerē ambientē ut digniorē q intr dia
ē cū morbi et eū leuat intr ūo ei contrarietas et gerit uice temi
dij ut v. g. qdo morbus ē calidus et aer calidus tum aer gerit
uice caē, qdo uo morbus ē frigidus et aer calidus gerit uice temi
dij et e 2a. appellatr aer dignior intr oēs alias res q sua coia
signant, qa inquocūqs statu nāra nostra alterat corpora
dicente Gal. in lib. artis med. cap. 85. qa uelimus nolimus
aerē attrahimus ōre solus aer, uite et morbor constituts auctor
ex hipp. in lib. de flatib. post. p. III. mortalib; aucq; uitae
et morbor agrotis solus is ē auctor et qd breuius docuerat
in lib. de nā huma comēt. 2o tex 2o et 3o. et sic p uaria
morborū nā uarie pparate ut dicit Gal. 9o meth. it. l meth.
8. et Aui. l. 4 tract 2o cap. lo ante med. IV. et ōpet ut aer,
sit infrigidatus &. usq adeo uerū ē aerē magnā hre uim in
transmutando corpora ut dicat hipp. 6o epid sect 5a text 20.
coire in longis morbis, solū uertere idē mutare terrā et sic
morbus comitialis curatr, mutatē loci et regionis 2 aph. 45.
sic laborantes ulcere pulmonū Gal. in lib. 5o meth. 12.
mittit ad tauias qd affirmat plinius lib. 31 nalis his.
cap. 6o ante med. scribens quosdā tipsicos repertos in agipti
nauigasse ppr calidū et sicū aerē illius regionis a quo capit
cornelius celsus lib. 3o sui operis cap. 23. in med.

Haec dūm gmuis fuerit ōpte explata ad mētē Aui
hipp. et Gal. duas patitr nō exiguas defficultes 1a defficultas
ē

que modo aer ambiens possit curare indicare. Si aer ambiens
non est quod curatur sed ipse morbus, cuius dubitandi ratio illa
extitit quod absurdum est dicere aliud esse quod curatur et aliud quod
curandi prescribatur ut dicit Galenus lib. 3° meth. cap. 1° in principio

aer quod curatur gerit utilem esse quod non prescribit rationem curandi gerit vicem remedij

2° quia si aer ambiens ex unus est ex nostris remediorum quod contra morbi
in aliquo suarum qualitatum quod in contrario est morbos, potius erit indicatum
quam indicans curandi sequella inde patuit, probare quia illud
quod expostulat curationem est quod indicat remedium, et remedium est
quod expostulatur et indicatur

idem aer est indicans et indicatum sub diversis consideratis. quia indicat quod remedium indicatur.

Postremo quia Galenus in lib. 9° meth. cap. 14 dicit
aerem ambientem esse illud sine quo nec morbus tolli nec sanitas
possideri potest et sic statuendum est causam sine qua non, quod ambiens
aer non indicat curationem. Et confirmatur quia Galenus ex eo videtur colli-
gere aerem indicare curationem quia cogimus uti presenti coeli sta-
tu, et quia necessarium est corrigere eius noxas, sed in levibus
morbis et ingravissimis aer mutatur et non est desiste corrigere [illegible]
noxas alterando et preparando ipsum ut morbus expostulat [illegible]
eodem Galeno lo meth. 8. et 9° meth. 14° cap. quod aer non indicat
curationem. accedit ad rem quod multo difficilius sit corrigere
noxas contractas ex cibo et potu, et nihilominus nulla ratione indi-
cant curationem sed sunt indicata. deinde quia saepius in fugien-
morbos regimus somnum et vigiliam quae aliquando nulla ratione [illegible]
ari aut removeri possunt. ulterius quia incommoda [illegible]
difficilius evitantur quam incommoda ex aere, cum experiamur in [illegible]
te

Imo in una regione aquam ea unam aut parum differentem quin
sinus aere in illa regione quotidie variari imo in quolibet
hora. His et aliis arg. convictus et allucinatus argen
terius in lib. 2° de officiis medici cap. 6° nullo recedit
a Gal. et miratur quomodo repugnante ratione ausus sit Gal.
determinare aerem ambientem aliqua ratione indicare curasse, sed
magis miror ego virum alias doctissimum ob rationes tam futiles
deseruisse Gal. quia aer ambiens in sua ratione consideratus cum
sit materia vitae narium et quasi naturae primum vitale, cur indi
care curandum tanquam causa sine qua non est vita non tamen indicat curari
per se et ratione sui quem ad minimum morbus qui curatur ut Gal.
expresse dixit 3° meth. cap. 1° cito quod tamen aer ambiens
aegrit quolibet morbo contra tunc est remedium et indicatur,
et vocatur indicatum, nullum non est inconveniens quod eadem res sub diver
sis considerationibus sit indicans et indicatum. est indicans aer ambi
ens quatenus consideratus in sua ratione abstrahendo ab hac vel ab illa qualitate
accidentali simpliciter est ad vitam narium tam ratione substantiae quae generatione spirituum.
quam ratione qualitatis pro moderatione caloris nativi cordis et totius corporis
ut elegantissime probat Gal. lib. de utilitate respirationis per totum sed
praecipue cap. 4° in §. exemplo omnis expilum est quod non ob eva
cuationem a toto corpore spirituum in balneis exhalantem, ac vitam finiant
sed ob caliditatem &.

2a difficultas quae occurrit est an aer ambiens in transmutatione
corporis maiorem vim obtineat quam cibus et potus aut reliquae res
quae dicuntur non naturales. pro parte affirmativa quod maiorem habeat vim in tempera

tando

I° ē Avi.ᵃ in isto declarans inter oēs res q̄ sua cōia signant aerē ēē digniorē et potiorē, 2° q̄a in fen 2ᵃ I.ⁱ d.ⁿᵃ 2ᵃ cap.ᵒ in p.ᵒ dicit aerē ēē ellementum nostrorū corporū et spirituum et q̄ q̄o maiorē vim hēat in statim mutando nostra corpora q̄m alia res n̄ nat̄les, hipp. etiā in lib. de flatib. post p.ᵐ longa oratiōe ostēdit aerē ēē dominū et auctorē inter oīa q̄ corpori occurrunt q̄ d.ⁿᵃ ɔfirmari etiā pōt Gal.ⁱ testimonio in lib. 9° meth. cap. 14° circa ✠ ubi igitur cū medendi in doctoribus ✠ asserente q̄ dū aer ē siccus morbo, oīa alia remediorum vires ēē ad augendas q̄ q̄a singulas vincit potestate et robore. 2° ɔfirmatur haec pars singulari Gal.ⁱ testo in lib. artis med. cap. 85. asserentis q̄ si aer occurrit corpori temperato sic etiā temperatū q̄ sola mediocritas fuerit in aliis sex rebus n̄ nat̄libus in ordine ad tale corpus at vero q̄do aer occurrens ē intemperatus recedens a mediocritate q̄ tunc ē corrigendus iste eius recessus si fieri pōt per oēs res n̄ nat̄les in gradu equali, s. salti per aliqua eandē sententiā ɔfirmat I° epid. sect 2ᵃ, text I°ᵒ ✠ q̄ corpus et. 2° probatur rōe aer n̄os ābiens, ɔtinuo et perpetuo alterat, s̄ reliq̄ res q̄ sua cōia signant n̄ possunt n̄ ita alterare q̄ aer inalterando corpora hēt maiorē vim maior ē Gal.ⁱ in lib. 9° meth. circa asserentis sine aere nec n̄ tolli nec sanitatē ɔservari pōsse q̄a uelimus nolimus aerē ad minus, minorē per hoc q̄a comedere bibere coiunt et uigi

Et pati a passionib; aiae, et nō semp ē nāriū imo saepius nō
lcet aliud qd aer nō tangat nos, nō possum; exulare, et sfir
mati, qa aliqui morbi s. q nullo ingenio potuerunt curari
Omnīs oriis solo aere fuerunt psanati, ut sup dictū ē.
ulto. qa aer n solet immutat nostra corpora ut agens p
qualitates, s ex psuā subiā cū ex aere generat spūs
7o de usu pciū cap. 8. Et alibi saepe.

Ad 2e nega talo ē argū cibus et potus et medela
mta magis immutant nostra corpora q aer nō hēt maiore uim
in transmutando nostra corpora aiis paribus qa crassiore et
densiore retinent subiā et magis retinet eo, in corpore, unde
maiori ptracta mora magis alterabunt. 2o qa aer ambiens
ē tm conservativus aliū et nō hēt qualites excedentes consensi
beles ctrias qq magis immutet corpora ex Arte 1o physicor
6o 3o cibus potus et medelamta magis cōiant in nra cū nos
tris corporib; qm aer q magis immutant aiis paribus qa s. cor
pora, cposita et mixta aliud ē corpus simplex, aut
saltē iste quo fruimr, nō ē mixtū pfectū. Ultō praeterea
Arte in lib. 1o problematū problemate 13. dicente grauiore
ēē mutarē aq qm aeris q aer n hēt maiore uim imutan
di corpora aliud in aq.

In hac difficulte dic cito aer nos ambiens hēt
maiore uim in transmutando corpora qm cibus potus et qm
reliq res q sua cōia signant. Haec cito ē conciliatoris
ctra LII. in verbo pp 3u ēē ttn cona pro qa aer pp tenuitē

Subito celerrime penetrat universum corpus ... et cordi per respirationem, cordi per pulsum, universo corpori per transpirationem cutaneam cum arteriis. 2° quia nos perpetuo eum [illegible] intervallo immutat et cum eisdem viribus: 3° quia fere immediate attingit cerebrum cor et universum corpus tum exigua sit illa alteratio quam suscipit in pulmonibus cum in eis non immoretur et substantia pulmonis sit rara et spongiosa quae non permittit aerem detineri in eis, e contrario vero cibus et potus et in ventriculo multum detinentur magnamque transmutationem accipiunt et ex magnis intervallis assumuntur. 4° quia pars quae perpetuo ab aere alteratur est cor quod facile transmutatur ex levi occasione unde cum immutentur pulsus et respiratio ex quacumque causa per immutationem cordis spiritus reliquae partes fiunt participes illarum immutationum dicente Galeno lib. de sanguine ... cap. 5°. ... quia celerrime aer inficit et corrumpit ut patet in apertione sepulchri, fovei, aut puteorum ut patet similiter ex ... quae resultat a corporibus mortuorum in bello ab stagnis et paludibus per pinguis putrida aut venenosa exhalatione ... fontibus ex Aetio 2° tetrabibli sermone 1° cap. 94 et ... lib. 2° de re medica cap. 34.

Argumenta vero in contrarium adducta facile dissolvuntur ex iis quae dicta ad ... aut ... ex problematibus dices 1° locutum fuisse ... de aqua quatenus gerit vicem alimenti dices 2° quod mutatio aeris etsi ad magnam distantiam fiat semper manet sub eadem constitutione caeli, at vero non aqua passim mutatur ex diversitate terrae locorum et fontium. Dices 3° aquam mutationem esse graviori quoad sensum,

Nõ tri quo ad effũm qñ aeris mutãõ nõ cadit sub sensũ
ni quando alterati in primis q̃litib; dices ultº Aũtem
loquutũ fuisse ex uulgi opĩõe q̃a dicit q̃r dicunt grauẽ
ẽẽ mutõẽ aq nõ aut aeris q̃ñ loq̃ti ex aliena sentia
accedit ad rem q̃d aq ex mutãõe aegrit uarios sapores odo
res & uarios mõs subire q̃ desiunt in aere.

Io. addito prĩalit in III. & dicem; q̃d in ægritudib; q̃
ista ẽ ultª pars cap. in qua tradit Auª. quasdã regulas,
obseruandas ꝑ exercitio cõrũ q̃ dicta s. 1ª regula ẽ q̃d in mor
bis acutis ex qq ẽ timor ne talib; ægritudinib; affi
uelociter moriant ex defẽu remediorũ curãõ inchoanda ẽ
ã fortiorib; remediis. at uo in reliquis morbis in qq tale nõ
imminet periculũ q̃d gradatĩ debem; incipere ã leuiorib;
& paulatĩ ꝓcedere usq; ad maiora remedia ista regula
ẽ tradita ab Hipp. in lib. 1º aph. 6º. dicens extremis morbis
extrema remedia oĩre. & ad uerbũ fuit desumpta ex Glo
in lib. 5º meth. cap. 15. post p̃ ubi agens de illis
q̃ tabẽ corripiunt ex sputo sanguinis. dicebat q̃d illi q̃
plane desplerati nõ sũ ꝓ hæc tria seruant. ꝓ sanguinis
missiõẽ ꝓ purgãõẽ & ꝓ ea q̃ caput roborant & deinde paucis
inter positis uerbis, statuit in illis morbis q̃ periculo carent
ã minorib; incipienda ẽẽ curãõẽ. 2ª regula ẽ q̃d in aplicatiõẽ
medicam.torũ & reliquorũ remediorũ nõ debem; recedere ã recta ñ desiste a
uia, id ẽ a methodica curãõe q̃muis nõ apareat ~~noua~~ etiã mento sed
commoditas utilitas & iuuamentũ statim, et ẽ q̃a dicit nõ ẽẽ a parte at [illegible]
immorandũ

In errore quam is statim post aplicationem alicuius remedij non appa[ret]
noxa et incommodum.

Istud praeceptum captatur ab Hipp. lib. 2° aph. 52. omnia [...]
ratione facienti et cuius sententiam adducit Galenus in lib. 2° 2ae [...]
cap. I° titulo de his quae Archigenes dixit in quibus [...]
quod quando medicus sumpta indicatione et consideratis omnibus quae natura [...]
ad inventionem remedij et deinde in debita quantitate qualitate et m[odo]
tempore opportuno exhibuerit remedium quod dum tale remed[ium]
methodice applicatum est ratione quod non statim debet mutari etiam [si]
post eius aplicationem non illico sequatur evidens utilitas quoniam [...]
quamplurimi morbi rebelles et contumaces qui multum resistunt [et]
non vincuntur nisi decursu temporis qualis sunt illi qui oriuntur ab [...]
morbis crassis crudis et frigidis et ex flatibus crassis ut dic[it]
Galenus 2° 2ae [...] cap. I° decursione [...] in med. Medici [...]
peratores plus efficiunt nihil agendo quam plura agendo [...]
dicit fabius et iuxta ista dicta cunctuperandi sunt illi med[ici]
qui se nihil fecisse putant nisi passim de novo nova et [...]
remedia aegris applicuerint et quo quaque impensior exhibe[tur]
diligentia ut quotidie aliquid circa aegrotis corpus fia[t]
ut dicit Galenus in lib. 11 meth. cap. 18 ante med. sed [...]
accedit ut in huiusmodi morbis et de quibus medicus petisse in[...]
gati illud Galeni in lib. I° de diebus decretorijs cap. I.
post [...] quando dicit in illis quae natura sunt qui comitantur [...]
et [...] isti quoties ad aegros accedunt toties [...]

Sed dubij male medicu posse cognoscere remedia methodice dicta opportune fuisse applicata si ex illis no appareat utilitas. dices hoc posse cognosci optime ex situ casu et ex situ appli cone quando tes post tempus applicationis remedij fuerit contemplatus eui dente fuisse subsequuta utilitatem quamuis eius euentus tardauerit. 2° cognosces a priori quando methodice sumpta e indicatio a morbo et d. ca. si tunc no proficiunt remedia medica, iudicandu e causam ee rebelle et contumace quod los. 8 audi huius p. difficultu conquerat. It, ex Gal° 2° aph. 52 cito, non solu in cura methodica remedia medica no sunt pro mutanda, tamen no appareat euidens utilitas sed quamuis aliquid seqtr noxa ratio fundalis e quia aliquado auxilia que deinde pro desse, solent conturbasse partem in principio quae postea tolli ta, et cessant, ut patet in curatione morbi pelaei ratione de costi parati, ex cumulata asperitate et uno modo ut patet sitatis in morbis frigidis per usu medicamentorum calefacientium ex Au. l. 3° fract 5° cap. 12 in f. de apoplexia

Sed ne extimaret medicus absolute nunquam mutanda ee auxilia medica, 3a regula adduxit Au. statuens oportere in eade agritudine permutare auxilia medica. ob duas causas 1a e ne assuescat na uni medicamento quia ab assuetis no fit passio. 2a ratio e quia contingit ut in una hora et no in alia patiatur istud corpus. l. ista pars ab uno medicamento aquo no patitur in alia hora.

ista regula de fitis e, et manifesta inuoluit repugnantia cu ipso Au. si considerem fuisse dicta ab eode Au. et ab hipp.

no eã ꝓ mutanda medica auxilia q̃ methodica et 2ᵘ̃ rōe
visa ꝑ coire tā nō statī apareat utilitas q̃ male dili
in ꝑsenti qd oꝑꝫ ꝑmutare medicamᵗᵃ

Dices tñ ꝑ remotiōe huius defficultas qd mutaō ōn medic
mtis aut fit 2ᵘ q̃litē et uirtutē aut fit 2ᵘ quantē et gradum
aut fit 2ᵘ spēm et fōam, aut in mō aut ī tempore.
qdo actu manet eadē dispoō morbi atqꝫ eadē indicaō ꝑ[illegible]
nulla rōe tꝫ mutare medicamᵗᵒ 2ᵘ q̃litē et uirtutē bene
ṫñ qdo uariatꝛ dispoō et indicaō v. g. in ꝑ. curaōis ali
cuius flecmonis, in ꝑ. coiunt repulsiua, in aumēto repercus
ua et resolutoria in statu resolūentia, sic in febribus bellis
coiunt infrigidāa medicamᵗᵃ qdo nō mutantꝛ in febres quarta
nas coiunt calefacientia, et incidentia siue intrigantia. Au dispoō

ꝛ qdo ꝓhibent mutari medicamᵗᵒ. Dices 2° qd mutaō in
quante et grū medicamᵗᵒʳ pōt fieri mānte eadē dispōe et
indicaōe nā sicuti morbus acrescit et decrescit sic medica
mtū mutari pōt in quante et grū. 3° uariatꝛ et mutatꝛ medi
camtū infrā et spēm mānte morbo sub eadē dispōe et cū eadē indi
caōe qdo denuo ministratꝛ aliqd medicamtū diūse spēi qd
hēat eandē q̃litem et uirtutē cū ꝑo ut v. g. qdo in morbo
calido fꝫ unius medicamᵗⁱ infrigidantis in 3° grū ministra
ṫñ aliud medicamᵗᵘ diūse spēi qd etiꝫ infrigidat in 3° grū
q̃a in ueniuntꝛ plura medicamᵗᵃ diūse spēi q̃ retinent
eandē q̃litē sic dōt Gꝉi in lib. 5° de sanitate tuenda
q° Ꝗ qd uariatꝛ dicit ꝗ ista mutaō coit nō solū ꝑ fugiendū
tedi

ægrotantis. Sed pp duas alias cas quas hic Aue adducit in fen. 1ª. Tract. 1º cap. 4º de curatione ægritudinis ante mediu, 1ª ca e nea ssu escat na et 2ª ca e qa aliquando inter medicamentu et corpus ægrotantis inuenitur talis proprietas cuius merito patitur corpus ab isto medicamento et non ab illo licet habeant eandem qualitatem et virtutem ut patet experientia et quando unum medicamentum sub una specie ministratum, tam infra emplastri, iam infra unguenti, tum infra fomenti, sic purgans medicamentum ministratum infra pillularum, et infra potionis vel infra morsuli seu bolli; et sic de alijs medicamentis

qq. hic intelligis nulla relinqui contradictio inter Aue cum in uno sui sup determinavit mutanda esse medicamenta ut sup dictum e et in alio sui statuat non esse mutanda medicamenta.

Cum autem ignoras q sit ægritudo et sic ponit Aue 3ª regula valde necessaria pro exhibitione medicamentorum dices qui medicus non constat de natura ægritudinis quod in isto casu totum negotium ipsi naturæ ægrotantis relinquatur quoniam aut ipsa natura interueniente pugna superabit ægritudinem aut manifestabit eam. Totum negotium non e relinquendum naturæ quando ignoramus ægritudinem. dices huic obiectioni totum negotium e relinquendum naturæ nil agendo et nullum remedium aplicando quando ignoramus genus et speciem ægritudinis at uero quando cognoscimus genus ægritudinis sed ignoramus eius speciem tunc debere attenuantem uictus ratione ut p. g. quando cognoscimus aliquem morbum esse febrem sed ignoramus esse biliosam pituitosam melancholicam aut sanguineam, debet instituere uictus ratione tenuem qa in omni febre humorali conueniens e talis uictus. dices 2º dubij nil posse actu

pi

victui tenui uno modo quoniam est remedium tentativum et tan-
quam signum ad cognoscendum et manifestandum agritudinem alio
modo quod est remedium curativum. Si primo modo consideretur victus te-
nuis concedit ab Av. tanquam remedium tentativum, conve-
niens ad cognoscendam aegritudinem et sic loquutus fuit fen 1a 4i tin
2o cap. 7o libro. altero 2o modo negat Av. victum tenuem
in isto §. tanquam remedium activum. 3o dices quod quando Av.
ait quod si non cognoscimus agritudinem totum negotium est relinquendum
naturae quod locutus est de administratione illorum remediorum quae naturam
§. tam ad intra quam ad extra et non excludit optimam victus
rationem cum tali quae supponatur in omni morbo ad hoc ut aeger
possit perdurare, et sic nullo est dubio in dictis Av. cum dicere-
dit quod instituta debita victus ratione aut natura devincet
agritudinem aut manifestabit eam.

Et si rursus petas an quando ignoratur agritudo in specie
sed cognoscitur in genere, praeter commodam victus rationem eius possint admi-
nistrari alia remedia dices 1o quod cum cognoscitur genus agri-
tudinis et ignoratur species possimus aliquibus remedijs medijs
sed non omnibus uti v. g. quando cognoscimus febrem esse putridam, sed igno-
ramus an sit putrida biliosa an sanguinea, an melancho-
lica et sic debet non solum possumus uti clysteribus, sed etiam sangui-
missione, quae talia remedia etiam indicantur a genere morbi. sed
dicit Gal. in lib. 11 meth. cap. 15 post med. salubre
mi igitur est in omnibus febribus venam incidere non continentibus
modo sed in alijs omnibus quas putrescens humor, valde excitat.
Similiter quando ignoratur species morbi sed cognoscitur aliquid illius species

qd eod se neat tota curaoe applicanda & aliq medicam au
xilia ideo ignorata spe febris superuenit dolor cap. aut
alterius peis q immodice resoluat uires conens e lenire
dolore; Similr qdo cognita morbus sed ignorata pars affa
conens e tn multis roe aplicare aliq auxilia medica, ut cogit
indolore peu abdominis, quando medicus dubitat an talis
dolor sit colicus, aut nefriticus, seu renalis, conunt uomitus
clisteres emollientes, et extina medicamta q mitigant dolore
qm oia ista auxilia conunt in p. utriusqz doloris, tet insleme,
curoris uariente remedia ut Gali dit in lib. 6° de lis cap 2°
tales n. dolores hent magna siltudie et coed inter se, unde
tales dolores et silitudes in morbis, no solu decipiant,
medicos uulgares sed etj doctos ut testatr hipp in lib. 6° epid
sect. 8. referente ipso Gal° 4° aph. 2° post medi et rie Gli
in se ipso deceptus e cu pateretr dolore cholicu, et existima
ret ee nefriticu in lib. 2° de lis cap 5. Similr etj cogimr
uti remedijs multis qdo cognitus morbus sed ignorata eius ca
ut pcl in sincope, et morbo epilentico in qq egritudinib;
cognita morbus in p. sed ignorata ca in sincope, an sit ina
tio an sit repletio in epilepsia an sit plenitudo an pituita
an flaua bilis an melancholia, an talis morbus sit p. cosum ali
cuius peis an p primogea affectioe, et nil ons tame tet uti
frictiob, uinculis dolorifilis aliis, clisteris, suppositorijs alau
tis cucurbitulis sternutatorijs ad reuellendu ex cap et ad sus
citanda sopita facultate a lem. &
§ Et cum egritudo facit dolori ad iuncta &c solet aliquado

dolor, coniungi cum aliquo morbo, tanquam illius symptoma ut p. g.
dolor capitis q sequitur febres aut alicuius partis inflamationem, aliquando
est coniungitur dolor tanquam morbus cum alio morbo, ut quando dolor
colicus aut nefriticus seu renalis coniunguntur et aplicantur cum febre
aliquando est dolor sequitur aliquam causam extrinsecam ut quando [illegible]
lor ab ictu, a casu, vel aporatione in qq. omnibus casibus consulit Avic.
lenire et mitigare dolorem quia illius incuria distrahit naturam
2° quia excitat fluxionem agitando humores resolvit vires ac de
nique semper debet tanquam causa sine qua non morbus curari et re
moveri nequit. quando dolor est vehemens q immodice resol
vit vires, tunc non solum convenit mitigare dolorem medicamentis ano
dinis quia sunt illa q modice calfatiunt et sine virtute ex
tenuandi rarefaciendi digerendi et colliquendi, quorum [illegible]
vito inducunt sensationem iocundam, delectabilem dolori a
ex Galeno 5° simp. cap. 11. sed est convenit mitigare et lenire dolorem
medicamentis narcoticis, idest stupefacientibus, q tollunt sensum partis
et sic non sentitur dolor quia dolor non fit sine sensu [illegible]
lito iste autem usus medicamentorum stupefacientium quia extinguunt
calorem proprium atque impedit illarum actiones igitur talia medicamenta
non sunt aplicanda nisi cum urgentibus necessitate vita in vehemen
tissimo dolore in vigilia immodica vel influxione immoderata
ut dicit Galenus in lib. 2° 2um loc. cap. 4° sed 5° ins. 1° 2um
loc cap 4° in pr. et 12 meth. cap. 1° post med. ea
servata lege quod in talium medicamentorum usu, aliquando dies
sen

ut minus lædant. 1ª cõditio ē qđ semp elligantr, nattica magis domestica ut posito exēplo in papauere albo dōt Au^a hic. 2ª cõdio ē qđ exibeantr ventre, existente vacuo, et nō exibeatr alimētu nī transactis 4or aut 5. horis à taliū medicamētorū assumptione, quia sic alimētū nō debit crudū, et corrupe tr. 3ª cõdio quia securius administrantr in cā calida quia simul tollunt dolorē et corrigunt intemperiā calidam q exitatr dolor ut latius declarat Gal. in lib. 12 meth. cap 8.

qđ si obj. ipsū Galēn asserentē in lib. 12 meth. cap. 1º Fi. de medicamētis narcoticis hæc verba ptulisse. et taliū medicamētorū usus eorū q adsius simptoma pugnant ē pprius potissimū ubi ē frigida cā dolor e excitatus obijunt n. talia, toti affui et curaōi cōtumaciā reddunt. Quia obj. dicunt aliq. rendū ēē qđ iste tū Gal. sic legatr, et taliū medicamentorū usus pprius ē eorū q adsius simptō pugnant; nocant n. affui, et curaōē cōtumacē reddunt pcipue qđ à cā frigida oritr q solūo cū admittat opiata medicamēta nocere in affui calido exitante dolorē ē falsa cū talia medicamēta in isto casu nō cōtrari ētis potius invent proxime ac facile curent. dicas tn cū eodē Gal. in isto cap. 1º 12 libri methođ. medicamēta narcotica securius administrari in dolore à cā calida. quā in dolore à cā frigida pueniente, tēt talia medicamēta magis cōtiant in cā frigida nō simptū maiori tn cū

pericto

Sed qa ista medicamta magis conveniunt quo medicus solum respicit symptoma neglecto affu et solum in dolore a ca frigida quia medicamta narcotica pot de medio tolli symptoma no considerato affu imo potius continuis augeatur affus ideo dicit Gal. usum narcoticorum esse proprium illorum q adversus symptomata pugnant quo est frigidus affus qa solum in isto casu dumtaxat indicatio specialiter ab ipso dolore vocante ad se universa curatio. at vo qa in dolore causato a ca calida simul cu affu tollitur dolor a narcoticis medicamtis illorum usus no est proprius illorum q pugnant adversus symptoma idem dolorem qa tunc usus narcoticorum est proprius illorum q pugnant contra morbum et 2° contra symptoma nullo existente contraditio in verbis Gal. cu solum velit Gal. medicamta narcotica in dolore a ca frigida tantum indicari a dolore et no a morbo frigido. at vo in dolore a ca calida tantum indicari a ca sive a morbo calido.

§. Scias pta quo ex omnibus istis circa hoc explanationem petenda est ex iis q dicuntur in lib. artis med. cap. 85. et dicuntur in fen 2a 1i cap. de ai passionibus inquo hoc demonstratur quanta utilitatem habeant ai accidentia in morbis ad curandum l. laedendum

§. Sed ex eis patet q huic no satis in isto hoc inducit Avic. q pro extirpandis morbis optima consilium est, mutatio de terra in terram de aere in aerem ac de fris in fris idem quod infirmi varias res hic e ut agere intueantur propter contra illis fris con-

figuris quas patiuntur membra aegra ut p. g. intortura oris opitum ē remedium inspiciere speculum, ut tortura oris emendetur.

Mutatio de terra in terram in terra de regione in regionem de aere in aerem habet sibi adiunctam quandam delectationem quae omnes potentias animae recreat, ac reficit, deinde etiam excitat calorem nativum ac roborat facultates quod tamen ista mutatio ē in aerem patrium magis prodest ob influxum coelestem connatalem primae formationis ipsius atque 2° ob collationem cum amicis et ob usum rerum consuetarum, quae dicta intelligatur quod fit mutatio in aerem conuenientem quia interdum patrius ipse aer solet nocere, propter intemperiem in qualitatibus manifestis sic helicus ob in aere patrio calido, hic patrio solet agrotare, siculi quando aer ē quasi morbus morbo solet esse maximum remedium dicente Ph.o in 9° meth. cap. 14° inquit obstinatam enim illi morbi qui nec medicinis, nec neque alijs auxilijs sanari potuerunt, mutatione aeris curantur, sic Hipp. in lib. 6° epid. sect. 3° text 20 in longis morbis mutare solum dicit cum quia aer ambiens in hoc excedit reliqua omnia quod non solum extrinsecus attingens corpora alterat sed intrinsecus per inspirationem et transpirationem, attractus continuo de novo occurrens corpori. Quae dicta quamvis uere ratione et experientia confirmata, nihilominus tamen intelligenda ē de aere patrio conuenienti non tamen excedente debito mediocritatem excessu, effatu digno quia siculi in nutritione alicuius foetus elligitur maternum lac quia magis familiare ē si quod foetus ē intemperatus et lac maternum uitiosum, tunc uitium ē lac maternum et tanquam

Inutile repbate pariter quando aer patrius e intemperatus
et 2a repbate [illegible] experientia pet hões calidos in calidis
regionibus male se habere et in regionibus frigidis salubriter
uitam degere qd e contra oibus naturis intemperatis ut bene se
habeat, ad cas 2ai qm [illegible] ex 3o aph 3o.

Ista mutatio de terra in terram et de aere in aerem
solu recipienda e in morbis cronicis ac diuturnis
ob id dixit hipp 6o epid cito in longis morbis conuenit
mutare terram et nõ dixit in morbis absolute cuius ratio
tatis ratio illa e qa in acutis morbis quies in lecto
mobis maxe naria ex hipp 4o aph 48 qa motus
trahit a coctione, nam frangit et lassitudinem parit
nõ solum mutatio de terra in terra de aere in aere in
morbis acutis e pniciosa sed mutatio de domo in domum
de cubiculo in cubiculum, imma ad hunc morbis nõ licet ægris morbo acuto correptis in eodẽ lecto se pliicere
et iactare de to in locum excede 4o acut. 48. Solum
qdo aliquis ægrotat in itinere, licet ægrotu aliquando
mutare spe redendi in domum ppriam et remouendi patria
et qda deficiunt naria p curatione morbi dicente bto 2o
aph 28. [illegible] utuntamẽ aliquando ptingit moueri

§. Ex regulis 5ta quas obseruare debes & aliud
optum pceptum addidit Aut qd in temporibus fortibus fortes om
tamen medicies p tempora fortia intelligit multu calida.

& multu frigida ut in hieme ut explat ipse ottu in cap.
5, sequenti sed f. ... & dicto qd tempus & ista temp.a
fortia vocauit hipp. magnas temporu mutoes, in qlitib,
primis lib. de aere aquis & locis, in medi ... obser
uare autem opet & qa his mutoib, magna dicit occasio
ad ministroe remediorum ... cam, quaerebat Arist. in 1 pbl.
3 pbl. qd temp.a mutoes grent morbos intendant tollant
& iudicent. temp.a calidiss.a phibent medica auxilia fortia
ut dot Gls 4° aph. 5° qa na nostra ex magno calore imbe
cilis facta ex magnis remediis magis dissoluet, 2° qa
moueti na duob, motib, 1° rõe caloris ambientis ad ex
teriora & rõe medicamti purgantis p uomitu aut secessu
ad interiora, calor ambiens ad exteriora hũores euanescere
facit, excitando sudores aut efficiendo insensilem resolutione
maiorem, ita delicat accidit ad rem qd dum calor e magnus
si assumatur medicamentu purgans cu ex sua na calidum sit
· aph. 24 magnu calore in corpe excitabit aut febrim gra
ta augebit, ~~tem~~

Tempora frigidiss.a phibent fortia medicam.ta qa in temp.e
hiemis fortis detinetur calor natis in quanto aut in quali
no poterit resistere frigiditi ambientis qre ut calor de
bilior no reddat a forti remedio in temp.e frigido non conueniunt
fortes medicin. 2° qa humores q euacuandi sunt requirunt uias
apertas, & ipsi humores debent ee flexibiles ut euacuentur prompti

q'dia desiunt in hyeme cu' vn' immodico frigori jui
sint clausa hum. pigri ad motu' ex q'b' accreti:
Ex fortia medicam^ta seu medicos intelligit Au.
ualidas purgões tam p vomitu' quá p secessu' intelligi
apertiones etiã urtiones, ut etiã hipp. in lib. de aquis aere
et lo. loco cito de purgõe q'd sit exercenda in tempo-
rib. calidis locutus e hipp. 4° aph. 5° p illa' sententia
sub cani et ante cani quā dicta peculiarius explanauit
ipse in lib. de purg. med. ad f. libri de latte in
pore estatis à cani ortu p. 50 dies coire euitare et
no' dare medicam^tu' sed illiu' loco coire uti clysterib. ob
quā etiã cam Gal. in lib. de theriaca ad piso. cap. 17
prohibet usu' theriacae in temp. estatis de sanguinis m-
sione q' n' sit exercenda in fortib. temporib. e singu-
lare textu' apud Gal. 1° de arte cur. ad Glauc. cap. 1
post p f ista uerba at q'r ideo oes qq. medici nil om-
ni temporu' statu cogitantes sanguinis abstulerunt
interierunt et q'd etiã explicauit in 6° epid. sect. 3 tex
44, quando in temporib. calidis negat sanguinis missio-
imo ut Au^a in cap. 20 huius fen ante me S. tibi quod
cauere debes et negat sanguinis missiones in corporib. habitu-
in temporibus uehementis frigiditatis et in regionib. fortis frig-
ditatis fortasse fuit edoctu' à Gal. in 13 meth. cap
de m. S. itaq' incidenda in talib. affect. uino

ubi inter prohibentia sanguinis mittere connumerat anni tempus
et regionem, in qua sit extremus calor aut frigus, de aper
tione aut ustione eadem ratio dicenda est, hec dicta sic explicata
observari debet in omnibus egritudinibus que requirant fortes medicationes
et in temporibus fortibus est intelligenda de cura methodica et
regulari quia de cura contraria in quovis tempore possumus pur
gare sicut per vomitum aut per secessum, possumus sanguinem mittere
secare et urere ut in angina strangulante et quacumque
alia seva egritudine cuius remedia nequeant differri

§. Ex rebus quoque ingressum medicationis aliud capitulum
adducit Avicenna quod est dum pugnantes et contrarie indicationes con
gruunt, in tali casu magnum studium et diligentia adhibenda
est ut assignemus a quo istorum morborum qui sunt pugnantes
indicationes curatio sit inchoanda, quia dictum latius debet
idem Avicenna in capitulo 3 huius fen statuens et declarans in
complicatis affectibus quo modo curatio exercenda sit, et nos suo
loco latius dicemus, pro nunc autem sufficiat pro intelligentia huius
dicti Galenum 1° meth. 12 tria esse observanda quando adsunt
contrarie indicationes, 1um observandum quod cum unius affectus est causa alterius
indicatio per sumptus a causa est potentior et prestantior quod dictum non solum
est intelligenda in complicatis affectibus sed in uno simplici affectu
ut verbi gratia in quotidiana et quartana febre quarum causa frigida
est licet ipse affectus calidus 2° observandum est ~~licet ipse affectus~~
~~calidus sit~~, quod dum unus affectus est causa sine qua non alter curari
non potest

I rão breuida ē illius affis 4 ē cā sine q̄ nō alteriꝰ
ulto obseruandū ē q̄d semp curantis debiū diḡ
id q̄d magis urget altº nō neglecto ut dīt Gal
de arte cur. cap. 14 artis med. ff. ēadē mō si duo
morbi eundē hoiem obsederit & relig nō indigent
explicāe et sat de hoc cap.

Caput 2ū. in ordine

Post q̄m Auā egit de ḡrali medendi rōe q̄ debi
morbis in ḡre 1a mixto cap. 2º de cādē pcu
liares & pēs morborū q̄d caput de uidit in duas
In Ia agit de regulis obseruandis in curāde morbori
In temperamto uārio in 2a pē cap. multo particulari
ista drām p̄regreeli. et ad pām pēm accedens dīt
Auā q̄d duplex ē intemperies, una immalis sine allaturā mā
alia ~~immalis~~ cū allaturā māe, intemperies sine mā corrigit all
rōe 1a at uō intemperies cū mā curatr eius euacuāe cā de
ꝑuitiōe adhibita q̄d dū intemperies nō ē facta sofeis sufit
ꝑ eius remotiōe euaciāo māe at uō si intemperies ē facta
nō solū sufit euacuāo s̄ alterāo, dīcit Auā deinde intem
periēs aut ē facta sine dependa māe, et tunc solā postulat
curatiōe ꝑ 1 aut ē facta cū dependia a mā et tunc postulat opa
mixtū ex curatiōe et ꝑseruāe aut intempera ē futura fu
et tunc solū postulat ꝑseruāe huius tū triplicis ḡris sua
curatiōis adducit expla in putredine huōru febris 4ª et

In 2a pte Cap. ad magis partem descendens. In qo cu aug-
inalig egritude docuit pria qd si de aliq egritudine
dubitavit medicus an cam materie sit frigida l. calida, qa
veritas, erit in vestiganda ex iuvantib et nocentib modera
tis et nn intensis, quo ndtm ee in tali cognitione ne nos decipiat
accidentalis caliditas l. frigiditas, causa a iuvantib et no
centib docuit ulterius qd lev sit tempus, aqle qd in cale
faciendo et infrigidando eveniat qo maius e periculu qd
timetur ex infrigidatione qm ex calefactione, et uo in humectando
et dessicando aqle timetur periculu lev maius sit tempus
qd in humectando, viceversa p cuius dictae explicatione docuit
humiditate et siccitate iuvari a sitib, et corrumpi a suis causis
at uo frigiditate iuvari a sitib, aut suffocato calore natli
aut resoluto at uo caliditate augere a sitib, ex aliis qui ipsu
calore uiuidum constituunt qualia st humidas temperata, et ex
pulsio recrementor, et reseratio obstructionum qui ut fiant aliqs
adducit conditiones et relenset merita qm tale opus assequatur
detrans gradati ee pcedim in usu mentorum de obstruentia
scilt qua ria iteru, conuertit suu sermone ad determinandu
aliq de infrigidatione et calefactione concludit pstu caput
dicens aliqdo cotie, cum uolumus aliqm intemperiam corrigere
admiscere cum medicamentis ea qui faciunt ipsa penetrare
ut accetu et aliqdo ea qui dirigunt medicamenta ad mem
bra at ipo cu mixtus infrigidantib cor, admiscemus crocu
aliqdo

ad mis lem; ca q impediant ne loci penetrare ut fit cum balsamo et medicamentis multum calidis et multum penetrantibus, ad mis lem; licet ut detineantur medicamenta.

Huius cap. maiori explicatione noto 1° quod sicut in
omnia corporis triplex invenitur natura seu perfectio sic etiam triplex
invenitur vitium quod triplici perfectioni triplex natura seu perfectio
scilicet temperies unitas et compositio, vitia opposita his tribus nam
conveniunt morbi intemperamento in compositione et unitate continuitatis vitiis opposita
et vitiis agit hic autem solum de vitio temperamenti quod appellatione ... vocatur intemperies quia sicut temperies est qualitas
media resultans ex mutua actione 4or qualitatum sic intemperies nil aliud est quam recessus propria ab illa mediocritate
et proprio temperamento quod aliquam qualitatem excellit 4or ...
primis si iste recessus seu intemperies, lato naturalis lato praeternaturalis
intemperies naturalis est illa quae tamen constituat recessum a proprio temperamento
non tamen extra latitudinem sanitatis invenitur talis intemperies, invenitur in homine bilioso pituitoso et melancholico, invenitur in ...
... calido frigido humido et sicco et sic de aliis, ...
illa est intemperies praeternaturalis et morbosa quae lato invenitur extra
latitudinem sanitatis et quam constituitur morbus de quo loquitur hic.

2° noto quod intemperies morbosa aliquando est simplex
ut cum una tantum qualitas excedit ex illis 4or quae constituunt
temperamentum et denominatur a qualitate excedente aliquando est
composita ex duarum qualitatum recessu ut ex calore et sicc...

q...

3° noto qd tam simplex qm composita intemperies dr malis et immalis intemperies immalis illa dr q non trahit originem ab aliq materia et humore sed dumtaxat consistit in excessu nude alicuius qualitatis e 3a malis intemperies illa dr qo simul cu aliquo humore fit ut patet in febrib. putridis in inflamationib. et tumorib. iuxta qm dra e intelligendus Gal. qdo dit 2° de arte cur. ad Glauc. cap. 1° inflamationes aut ee siccas aut humidas siccas vocat inflamationes sine materia humidas vero affluxu mate

4° notum e qd intemperies sive sit malis sive immalis seu simplex sive composita l. e recens facile solubilis et in dispone l. antiq. in facto ee et difficulter solubilis hoc e in habitu ut Gal. dixit 8 meth. 1°

5° notum qd intemperies sive sit malis sive immalis dr intemperies aequalis et intemperies inaequalis intemperies aequalis illa dr q omnes partes corporis patientis aequaliter afficit at vero inaequalis intemperies illa dr q partes corporis patientis inaequaliter afficit ita ut una pars magis alia minus, ista dra et definitiones colliguntur ex Gal. lib. de inaequali intemperie cap. 1° ut tn rectius intelligatur sciendum e qd sicuti aequali opponitur inaequali, tanquam oppositum et 3a ita solitis cognita ra unius cognitis ra alterius sed qdo res desiderata e id assequimur posito exemplo in intemperie aequali hoc posito fuerit qd ad hoc ut cognoscamus qdo aliq intemperia sit dicenda aequalis l. non qd tria debemus ponere ante oculos sci duo extrema q inter se comparantur, et medium sive illud in quo fit comparatio ut qdo diximus

lineam linea est æqualis, tria inueniuntur quæ duæ lineæ
quæ comparantur inter se, et mensura illa unius digitorum palmorum
in quo fit comparatio unde quando utrisque lineæ eadem est mensura dicuntur
æquales quando uero non est eadem mensura dicuntur inæquales, sicuti quando du
comparantur inter se ita similiter plura possunt comparari ut uide
est in pulsu quando comparantur plures pulsationes inter se aut in magni
tudine aut in uelocitate aut in frequentia aut in uehementia
aut in omnibus simul, quæ tunc uocatur æqualitas collectiua pulsu
quando in aliqua istarum differentiarum conueniunt omnes pulsationes et e
uocatur inæqualitas collectiua quando omnes pulsationes non conueniunt i
tali differentia, sed cum

sed cum agamus de æquali aut inæquali in temperie uidendum est
Iuxta istam diuisionem quæ sint illa quæ comparantur et in quo fiat compa
ratio quod uidetur difficile, cum solum inueniantur duo qualitas quæ compa
et substantia quæ afficitur a qualitate sed præsuppositum est quod subiectum illud quod comp
aliqua qualitate fit uidetur simplex similare et omogeneum
et sum plurimis constat particulis quoad intellectum ut v.g.
cartilago una et quælibet alia pars similaris unde omnes comp
cartilaginis una aut alterius partis similaris particulæ comp
rantur inter se et medium æquale quod et in quo fit comparatio est q
illa afficiens totam partem quando quia qualitas omnes particulas p
indiferenter et eodem modo occupat dicitur intemperies æqualis
et similiter quando non differunt et non eodem modo dicitur inæqualis, di
citur utroque n. modo tunc dicitur æqualis aut inæqualis, Fac

comparatione ad aliam rem aut comparando partes eiusdem rei inter se quia uocamus eqlem .i. ineqlem comparando unam uiam alteri uiae .i. comparando partes eiusdem uiae inter se ex Gal. in lib. de opti medici Comment. 11. sic frequenter uocat eqlem comparans partes inter se lib. 2° de opti med. Comment. 22 et sic est e ... de eqlitate et inequalitate in unica pulsatione ita ut comparemus partes unius pulsationis ut dicit Gal. 4° de arte cur. ad Glauc. cap. 6° de quartana in ... et ipsius motus inequalitatis ... ... quod loquimur de eqli aut ineqli intemperia ... comparatio inter partes corporis ... et intemperies ... tanquam in medio ... si partes ... afficiat ... equalis et si ... in eqlis ut uidere est in calida intemperie febris hecticae aut in frigida intemperie alterius morbi unde quod ... adest eqlis intemperies in aliqua parte ... non sentitur dolor cum in tali statu omnes partes habeant unam ... temperiem ... non sit ex partibus una quae agat et altera quae patiatur, cum omnes sint ... et habeant unam ... temperiem docente Gal. lib. de inaeqli intemperie cap. 3° et cap. 5° in f. ... parte una ... intensiori qualitate quam alia ... intemperies inaeqlis ... et dispositio illa uocatur facta et in ... iuxta ... intelligatur Gal. context. in 2° de temp. cap. ulto ad f. ... ista uerba ... in aeqlis ... in ... flammare laborant partes intemperies e ... ...

Corporib; a ppria via no dii a motis, sed assidue ambu in
ruitioe atq3 alteroe arisantib; &c.

Concludimi go aeqli intempie ee q oes ptes aeq liter
Immutat ita ut in oib; aeqlis sit intentio, q dra noe
intligda qd oes pts corporis uiuentis siue sint uene
siue arterie siue ossa siue alie q cunq comparatem
oes heat morbosa intemperie in eode gru intentionis quo
hoc e impoibile cu certu sit ptes sua na calidas aeutim
calore ingru aeqli nato ee manere calidiores sed
hu dicere faciendu ee comparatioe particulare uniusq;
inter se et unius ptis ad alias ut dictu e in q dra stat
a 3o Su, inaeqlis intemperies e q inaeqliter immutat ptes
corporis ea seruata lege ita ut in una pte sit inten
et in alia remittur talis autem inaeqlis intemperie
e ~~mottus~~ composita ex 2bus qualitatib; sed simplex q'd sic
Igat in febre lipiria in Epiala, et in priis [illegible]
intermittentiu, simul psentiri calore et frigidite no e
intemperies inaeqlis ex calore et frigidate sed in tali
tpore et in talib; aegritudinib; sunt duae intemperies inaeq
les una calida et alia frigida in diuers ptib; existen
tantis dra ista e Gal. lib. de inaeqli intemp. cap
sed go autem in priis accessionu nonnulli febricitantes sim
rigeant atq3 febricitant sic at in eod e cap. paulo

ad f. postq̄m declarat Gl. in prim̄ accessionū duas inueni ri
inæq̄les intemper. 2ḡ caloris et frigoris. sic loq̄ti.
porro compositis ex hac intemperie et illa q̄ febrici
tantiū ē Empialus, appello febrē ~~diuilla~~ Empiala
cui ambo semp̄ alludunt ing tō intentū. Gl. nō ēde
terminare q̄d inæq̄lis intemperies componatr ex una
et contra ex duab. intemperiis, q̄d Zodlū uult statuere
q̄d febris empialus ē nobis 2positus ex duplici in
æquali intemperie nō tn̄ ē negan̄ de facto dari inæq̄lē
intemperiē 2pām ex duab. q̄litib. q̄ bene se 2patiuntr
in eō ē temp̄e et in eodē subto, ut calida et humida
calida et sicca, frigida et humida frigida et sicca
negan̄ tn̄ poē inæq̄lē intemperiē 2pām ex duab. q̄li
tatib. actu 2ʳⁱⁱˢ, cū uideatr impoibile siml et semel in
eodē temp̄e poē assistere ēde subtū 2ʳⁱᵃ una et eandem
2pām imō potius in isto casu dicimus assit 2plicati
q̄d si dr. 2ᵃ dicta determinoē Gl. in lib. de cāis
morborū cap. 6ᵒ dixisse alludit licet fieri ñ poē uideatr
ut idem corpus simul, aut frigidius aut calidius aut si
mul humidius et siccius q̄m p̄ nātē sit reddatr ut est
hæc intēperies inæq̄lis q̄ ex Gl. dicta ia datr inæq̄lis in
temperies ex q̄litib. actu 2ʳⁱⁱˢ sc̄ cū frigidite et calidite
dices huic 2ʳⁱⁱ q̄d dū corpus duab. intemperieb. afficitr aut

utraq;

Corpus inaeq[ua]liter afficit et utrasque dolore inficit q[uo]d tunc du-
plex reperitur inaeq[ua]lis intemperies et in utraque sp[ec]i[e]
ex calore et frigiditate atq[ue] ita intelligi[tur] ... et
ipse ultramq[ue] q[ua]litate[m] ... intenti simul incadere ...
Subiecti q[uo]d in diversis ... apparet in febre epiala
Tertium est ... q[uae] reperitur in inaeq[ua]li intemperie q[uae]
constat ex q[ua]litatibus q[uae] simul se ... ut calid[itas]
et siccitas caliditas et humiditas
6° animadverto q[uo]d intemperies aut est fiens aut
facta aut futura fieri ut dicit ... lib. artis med. cap. 87.
morbus factus seu intemperies facta ... q[uae] non amplius in...
dependet a causa ... intemperie[m] facta[m] ... separabili
a subiecto q[ua]lis est febris diaria et in hoc sensu est loquutus ...
... melius ... in ... q[uo]d dicit ... habere ... febres diarias
cum hecticis q[uo]d non amplius fiant ... q[uo]d diaria in ...
hectica ... in ... aegre ... consistant fientes intem[pe]-
ries illae dicuntur q[uae] ... habeant totam suam ...
in subito Coincidunt non tamen habent totam suam p[er]fectionem imo ...
quantum ad hanc ... dependent a causa et dicuntur fientes ...
... omnes febres putridae omnes inflamationes et in isto sensu diaria ...
... fientes q[uae] habent partim factum et partim facturam et in isto ...
1° de diff. feb. cap. 5 et 2° febres putridas et diaria ...
vocat fientes calores ex q[uo] ... colligo nullum esse ...
ipsis morbus sit res facta et permanens at ...

illos dicatis fieri, quia morbus non dicitur fieri quando est factus et praesens (quod in hac materia constituitur) sed quando augmentum perfectiore maiore quam morbus ut patet de febribus quae perseverante constrictione aut quavis alia causa magis aut minus augentur, cuius augmenti ratione dicuntur fientes. Intemperies futura fieri illa est quae nihil sunt apud rei et cuius causa [illegible] non est praesens in [illegible] Sativo nec [illegible] dici causa [illegible] de [illegible] potest morbi advenire.

Verum dicto in arte medica tria inveniri ingenia seu remediorum genera quorum interventu morbi de medio tolluntur et corpus in statu [illegible] conservantur, talia ingenia sunt curatio, praecautio et opus mixtum ex curatione et praecautione quorum multis in locis est apud Galenum sed praecipue 2° aphor. 22 comment. 11 meth. 2° in arte med. etc. Curatio quae perficitur alteratione contra solum morbum debetur, praecautio debetur morbo qui non dum praesens existit sed futurus est et sic debetur morbo futuro fieri qui non est praesens nec in genere causae sed solum in aptitudine natus fieri, ut quando invenitur in corpore causa aliqua quae non dum fecit aegritudinem sed parata est aegritudinem efficere, tunc huius causae remotio dicitur praecautio, opus mixtum ex curatione et praecautione debetur morbis fientibus, in quibus invenitur aliquid factum et productum quod expostulat ~~[illegible]~~ curationem et alterationem et invenitur aliquid futurum fieri quod expostulat praecautionem per remotionem causae quoniam ablata causa praecavetur morbi augmento cuius ratione fientium illud est quia curamus quod praesens est, praecavemus quod futurum est quia non [illegible] est

qd morbus ille q̃ nunc est ĩ cũ cã fovente pim sit fact
rõe illius pris q̃ iã dependet a cã & pim dicatr fieri
futurus rõe pñs q̃ ad huc fit & futura ẽ q̃o rõe illius
qd ẽ factũ bene dr curari rõe illius qd fit, & ẽ futu
pcaueri & sic curão & pcautio ppie dicunt ẽ q̃a m
ci officiũ mẽ duplex solũ unũ qd morbũ psento ex
& alterũ ut morbũ imminentẽ phibeat ne adueniat ideo sol
duplex medicinæ pars astituitr unã q̃ morbus curat cũ
dicta & 2ª q̃ sanitẽ tuetr pseruatiua dicta ex pto 4
3º
q̃ dra opte intellecta intelligimus est opte dixisse Au
in p huius cap intemperiẽ immaterialem factã cũ nõ heat
sine eaeuõe curari p solã rã alterõe, at ũo qdo intemp
ẽ matis fieri & grõe postulare curõẽ & pcautiõe q
intelligenda ẽ ñ semp sed ut plurimũ q̃a dum intemper
nõ hẽt fixã & pmanentẽ dispoẽ ablata cã breui tem
spatio sua sponte cessat qdo intemperies sic ẽ im
ut heat pmanentẽ & firmã dispoẽ tunc ñ solũ req
tionẽ cãe ut curetr, sed est alterõẽ iuxta qm drãm
gal olt lib. artis cap 89. qdo dicebat narij
quancunq cam abscindere deinde intemperiẽ
curare qm drãm explat olt lib. 2º pnti com
§ rite et 8 posito expto in lignis calfactis ĩ rõe
cã nõ meat dispoẽ, et quo ablata cã ĩ meat ad suu s
demit Iº de tit 2º uersus f posito expto in dicentu

Quadrā opte instituta adeo ūa ē ut febris putrida sive sit quotidiana sive 3ana sive 4ana aut q̄cunq; alia febris hūalis nec sanguis mittiōe neq; purgōe q̄ respici unt cām) tollunt quo indigent istæ febres alatione illius malæ dispōis ing̃ distil: ūa morbi ob q̄m cam di cebat Gal. in lib. 2° de dīe feb. cap. 11. posti ri. nunquā febres intermittentes desinere in gmta dispōo inpe grante exatimenta seruate

§ etiam dubitas: D. dōt Au. in hac pte q̄d dum medicus ē dubius an cā stitutiua alicuius morbi sit calida aut frigida, s. alterius nāe q̄d in isto casu ue ritas determinanda ē à iuuantib. et nocentib. aut q̄ dōāinsito fra sumpta fuit à Gal. lib. artis cap. 69. de iisce alluta in quo to statuit Gal. q̄d dum nō cognita nāa pēs, et temperatura tentandū ē ea cognere, à iuuan tib., et nocentib., sit Au. in psenti statuit q̄d dum medi cus dubitat de cā ægritudinis dōt tentare illius cog nitiōe à iuuantib., et nocentib., ad hoc ut morbus nō maneat sine curōe, ut Hipp. impetrat lib. de lis in hōe post med qā tentato aliquo remedio siue cadat siue fuerit ex noxa. 1. utilita sa uia curōis inuenta ē v. g. si remediū

iuuat

prosequenda e talis uia et si nocet relinquenda cuius
furtum inde desumitur quod dicitur curatio debet fieri per
et remedia quae nocent et conferunt aegritudini, sed qui intellexit
ut ait Avicenna quod remedia ista quorum intensio
intendimus cognitae cum aegritudines sint moderata et
fortia quia magna et fortia remedia nihil faciunt
mediocre sed siue malum seu bonum efficiunt semper cum
excessu et minima cum mediocritate, si non iuuant non
iuuant et si nocent multum nocent ex Galeno super alio
commento 26. et commento 40 post med. sed sic non crasis
status debet et medebat autem istas graues nocet di-
cutare et salutis procurare quod si non potest at non nocere
ex Galeno 2o epid. sect. 2a com. 8 se
Sed aduertit Avicenna quod dum intendimus a lumenti[illegible]
[illegible] in uenite quae sit cum morbi quod plurimi ne noster
erat alimentalis impressio seu alteratio quia interdum non
producunt effectum dum sua natura non per se calefaciunt,
atque natura sua est frigida sed calefacit calefaciendo
in multis uidetur in tempore frigido per recolectionem ca-
loris ad interiora fuga contrarii. balneum aquae calidae
euacuando humores a centro ad circumferentiam infrigi-
dat calefacienti ut medicamenta purgantia solent in-
frigidare euacuando calidos humores, hoc autem ex ac

Sicut est aq assuetia caliditate solet calefacere quam
... Gal. 3° simp. cap. 3° Pro danda o... opera
... dixit ut ad cognoscendum virtute alicuius medicam.
... illi sit propria et connaturalis quod non debemus uti medica
mentis habentibus alteram et assuetam qualitatem sed medicamentis ... opposito
usque ad finem operemur semper eodem modo, semper calefa
ciendo aut semper infrigidando &c.

Et debes scire quod infrigidationis tempus &c.

... ista verba dicit Au. quod tempus infrigidationis et calefacti
onis est aequale taliter ut non consumatur plus temporis in
calefaciendo quam in refrigerando licet maius sit periculum
in frigore quam in calore quia calor est magis familiaris
naturae et frigus magis ... Gal. 1° meth. cap. 3° dicit quod lesiones
frigidi temperantur velocius et securius curentur quam lesiones
longiori tempore cum maiori periculo, tota tamen illius cap.
... ad 4or colores sicut ... reducit.

Sit ... pro intemperia calida et frigida, pro fa ... praticto qualitas acti ... fatius attesanti e ... ideo fatius ... et sic alterius ... tollunt
... levioris ... quam alia intemperia ista ... non solum
e. Au. in isto cap. sed ... infer 10a 3i tract. 1° cap. 24
... pro ... cum designat ... quod intemperia cali
da et frigida corrigunt velocius qualitates etiam activas
qualitas

facta ex parte cu passiuis cu multo efficatiori nominis ... bili ē nō solū inalterando sed in uelotiori temp.e ... ducendo suū effectum.

2.a propō alterões ex humido et sicco defitius carentis ... ē tardiores cuius ppōis cām illā assignat ... quia remissio ... qlitas fit qlitas magis debilis et magis mallis, hoc ē inte ... quentius, adiões mōa, et ... ex plans hanc rōe ... conuenire ... qd passiua qlitas sunt debiles ad inficiendum ... ad suū effectum ... qd prius docuerat ... lib. de ... actis cap. q.o dicens ac caliditas et frigiditas tota alta ... sicca possunt eodē mō humitas et siccitas tamen si nō ... sup dictis caleficiendo q dicta ē intelligenda de cās humec ... tis et infrigidantib; ... de nō aut de ... ex accidenti hu ... mectant, et desiccant qlia s. calefacientia et infrigidantia ... q.a caliditas resoluendo exsiccat frigiditas comprimendo ... impediendo resolutioē humida subia humectat et hoc ex ... accidenti, unde siculi calefatio et infrigidatio s. uelociores ... alterões siē humectatio et exsiccatio s. uelociores alterões ... pōo licet ex accidenti causis à frigore et à calore.

3.a propō tempus calefaciendi subiectum frigidum et infrigidandi subiectū calidum quodammodo ē aquale licet maior sit securitas in calefaciendo quam in infrigidando ista propoē adducit ... in isto ... slire ...

Adducit ch. 13. 3i tract. 5 Cap. 624. Aliqui quod spatium calefaciendi frigidum, est solum spatium refrigerandi calidum, et ista propositio sit duas partes 1a quod tempus infrigidandi et calefaciendi est aequale, quod supponit a Galeno et Avicenna tanquam certum 2a pars quod maior securitas sit in calefaciendo quam infrigidando, probatur ex eo quod caliditas sit magis amica naturae et frigiditas magis inimica, usque adeo quod non possunt qui curantur ... illa pero quod curati sint calida, maxime laeditur a frigiditate

Ista propositio fit Galeni et Avicennae videtur falsa quoad utramque partem ut sic probo caliditas quod est primum activum calefactionis est multo activior et efficacior quam frigiditas quod tempus calefaciendi et infrigidandi non est aequale. ait est Galeni in lib. 3o de causis symptomatum cap. 3o in principio mellam non activarum generatum adeo breui tempore potest quod appinquat alterare videtur diluti calidi &

2o. si tempus calefaciendi et infrigidandi est aequale, sit respectu corporis temperati vel corporis intemperati neutrum istorum dicas quod tempus calefaciendi et infrigidandi non est aequale. dissimul ... iste probatur sic non tantum corporis temperati quia corpus temperatum facilius mutatur et inclinatur ad calidum quam ad frigidum si videremus corpus determinatum quoad iustitiam et intensionem symbolum, faciliorem esse transitum ad ... quod calefaciendi erit breuius. si dicas 2o quod non corporis intemperati 5a corpus intemperatum calidum a causis calidis

facilius alteratur versus calorem quam si alterarentur a frigidis versus frigiditatem, sicuti e contra si corpus intemperatum in frigidum, velocius alteratur a causis infrigidantibus quam a calidis.

3° quia corpus vivens applicatis causis calefacientibus et infrigidantibus, minus resistit calori quam frigiditati, quia tempus calefaciendi et infrigidandi non est aequale. Consequentia probatur, quia in quolibet viventi sive temperato sive intemperato caliditas ad tactum est maior quam frigiditas, ergo alterabitur a calore, cum resistentia ex parte frigiditatis magis remissa sit minor.

4° maius timetur periculum ex frigore quam calore, ergo frigus velocius alterat animal est nostrum a calidis. Consequentia probatur, quia frigiditas ut non laedat partem debet impediri a partibus calidis vicinis illi parti quod debet alterari, ergo quia velocius alterat cum actio debet impediri a partibus calidis vicinis.

Tertia est falsa propositio quidam alia pars ut sic ostendit aequalis est laesio causata a frigiditate et calore quia non est maius periculum calidi in calefaciendo quam infrigidando. Contra probatur, quia tam a calore quam a frigore diversae actiones laesio in minuta depravata, et a solito in modis calefacientibus naturalibus et vitalibus, ut patet a sufficienti partium enumeratione.

et inde q̃a tam a frigore q̃m a calore succedit mors.
2° in morbus frigidus in corpore petuloso e minus periculosus q̃m morbus calidus q° maius e periculu in calefaciendo q̃m in infrigidando. Idq pt ans p'rat q̃a morbi materiales sportiales s. minoris periculi q̃m materiales impepratis dicente Hypp. 2 aph. 34.
3° in illa altero e maius periculu p q̃m corpus velocius mutat a suo nali temperamto s. p calore velocius mutat a suo temperamto q° in calore e maius periculu maior e evidens, mi pbo ex eis q dicta s. q magis minus resistat corpus caus calefacientibus et q° calidit as sit magis activa q̃m frigiditas.
Ad solue istorum arg pontu e p argus d pam primo prantis, no ee aliq'le tempus calefaciendi et infrigidandi q° dividi; mi pot intelligi respectiue tempus cē aq'le uno mo rigurose aliomo cu latitudine q° a tēe n sit cfatu digna, in q considerare s. intelligendi olr et Ar., no tri in sue rigurosso et dic olr ipse in lib. 7° meth. cap ulto dicebat tempus calefaciendi et infrigidandi quodamo ee aq'le et n dicit absolute ee aq'le.
2° dico q° refrigeratio et calefactio s. dupliciter considerari una mo simpliciter et absolute q̃tem s. 2a alteratio

q trinte ad trium d.ᵘ alio mo point considerari ḡter
alteros 33. media ḡda ad sequundā sanite, qdo calef
et infrigidatio considerant simplr et absolute rū ca
corporis qd d.ᵗ calfieri et infrigidari si ponatur par
in quantite roborē. et grū ca calfacientis et infrig
erantis si ponatur paritas in dentite et rarit m
in approximatione in motu utriusq̄ agentis et in oībus q̄ 33. nar
ad servandam aq̄litē in calfaciendo et infrigidan
tum tempus dr̄ eē aq̄le qā actio dimanat ex acti
tate agentis et dispoñe ex pe passi, atio uictoria
unius agentis sup aliud dimanat ab excessu agentis sup
activite et resistiā alterius unde qdo servatur aq̄lis
portio inter activite agentis et resistiā passi narionē
eē aq̄le tempus calfaciendi et infrigidandi servat
conditionibus a nobis ia dictis, rō fundalis e qa tal cal
tas inter ōes q̄lites p[ri]mas sit magis activa taliter ut
liquas vincat in activite, vilorius ūo frigiditas vin
in resistentia caliditē, et sic qn̄tū deficit infrigid
de activite ~~tanto~~ facta cōparatione ad calorē tantu
ficit de resistia in calore rō frigiditas q̄re mi
aq̄les caliditas et frigiditas. et sequenti instantia
erit tempus infrigidandi et calfaciendi aquale i

Quod tn̄ calefactio et infrigidatio non considerantur simpliciter et absolute ut vult alteros 3° secundi gtenj 88 medio alteros secundum sequendam sanitatem in quocunque humano corpore quia tio ... et in actu, habent calorem actualem dimanantem a corde et ita potest servari paritas, ex parte passi tamen non potest esse aequale tempus infrigidationis et calefactionis quia cum quodlibet vivens sit secundum factum magis calidum quam frigidum minus resistet causis calefacientibus quam infrigidantibus quia est si de facto dentur aequales intemperiae calida et frigida si aequaliter sumuntur in agendo et resistendo nihilominus quia corpora viventium sua sponte, et ab intrinseco principio defluentis et inclinantis ad calorem ratione cordis ideo dicimus quod ... consideratum ad hunc aliquanto brevius tempus calefactionis est, quare optime respiciens ... ad ... ita dixit tempus calefaciendi esse aequale quodammodo non absolute.

quod dicitur non est intelligendum de qualibet intemperia calida et frigida sed duntaxat de intemperia frigida leviter impressa leviter et in principio quod facilius et brevius corrigitur quam illa intemperia calida quae est valde leviter impressa et in principio quia dum frigida intemperia est inveterata et in fine alterationis constituta multo difficilius corrigitur quam similis intemperia calida ... aetas senectutis

qã mors n̄ pōt evi- tari et Sacria qi- tus desolime pōt Curari.

multi ... c̄ē calore destituta multo de aliis citi ... qm hectica 3ª spēi. Cuius dictũ funtũ illū qã intemperia Calida n̄ soli curari alteratiõ sed eti illis remedijs q̄ natẽ calorẽ exaltant et ... ificant. qlia sp. ... pigmenta Sanguinẽ et spūm ingentũ mediocrite ... sanitas et ... at iõ frigida intemperia ... calore naturalem spum et ... extinctiõ n̄o solũ desolim sed impossibile videtur qd pōt corrigi.

His iactis fundtũ R. ad 1um argũ ... uerũ ... qlites 1as sit magis actiua qliditas, sed negam inde seq. qd tempus calfaciendi sit breuius qm temp. infrigidandi accipiendo in calfactiõ et infrigidã simplr et absolute ut sc. dua alteraõ ... c̄ē seruata ... rite in ... ut dictũ fuit, qã tũ frigiditas n̄ sit adeo actiua ut caliditas, ē magis resistens ... utraqȝ qlitas sc. caliditas et frigiditas, euadit aequalis et in isto sũ ... ēē intelligẽ ... in lib. 3º de cãs simpl ... dic caliditẽ ēē magis actiuã.

Ad 2um argũ R. ex 2º notabili infrigidõẽ et calfactiõẽ n̄o solũ considerari in ordẽ ad corpus temperatũ sed ēti in ordẽ ad corpus intemperatũ et considerandi

talis alterius non simpliciter et absolute ut ex dictis extant media quidem ad sequendam sanitatem absque dubio credendum est tempus calefaciendi esse brevius cum omnia viventia recedant a calore et actu sint calida ac deinde ratione caloris non resistant causis calefacientibus sed infrigidantibus et in isto sensu non est intelligendus Avicenna quod asseruit tempus calefaciendi et infrigidandi esse unius sed in alteratione considerare accipiendo alterationem a frigido et a calido causatas ut dictum est per se abstrahendo a subiecto viventi ad 3um et 4um argumentum patet responsio ex dictis

Ad argumentum 2am partem propositionis dissolvantur non esse maius periculum in infrigidando quam in calefaciendo, dicto primo quod dicit Avicenna et alii qui statuunt maius esse periculum quod resultat ex infrigidatione quam ex calefactione, non sunt intelligendi de quacunque infrigidatione et calefactione cum certum sit omnes operationes in viventibus a calore et frigiditate compleri cum certissimum sit quod frequentius una actio a calore roboratur et alia actio a frigiditate veniunt intelligendi de infrigidatione et calefactione quae recedunt a mediocritate optimi temperamenti complexionis pro tali recessu cadunt actiones in hac vel in illa parte complexionis ex tali

ex tali laesione, l[ong]a ma[gi]s periculu[m] et timor in infri-
e calfaciend. [margin] gidando ut docuit G[aleno]s lib. 3 de sympt. cau[sis] cap.
5.

2° [secun]do dicto q[uo]d in a[n]i[m]antiu[m] corporib[us] nulla [est] actio q[uae]
n[on] fiat instrumentu[m] caloris tanq[uam] a[b] co[n]stantiori q[ua]lit[ate] et
instro magis co[n]venienti co[m]pleti unde factu[m] [est] q[uo]d sicuti
caliditas convenientior e[st] [operationi]b[us] viventib[us], sic e co[ntra]
[fri]giditas [est] magis nociua et repugnans o[mni]b[us] ope-
rib[us] viventib[us]; calore[m] t[ame]n e[sse] instru[mentu]m o[mn]i[um] operatio[num]
+ aut a[n]i[ma]m [margin] dixit G[aleno]s 2° de sympt. cau[sis] cap. 5 q[uan]do asseruit e[sse] san-
guine et sp[iritu]m aut uti tanq[uam] instr[ument]is docuit
sicuti Ar[istotele]s lib. 2 de gen[eratio]ne a[nim]al[iu]m cap. ult[im]o
ubi aperte d[ici]t, sic se h[ab]ere sp[iritu]m et calore[m] in reb[us]
a[nim]a[lib]us co[n]stitutis sicut se h[ab]et malleus in arte fabrili
per q[uo]d o[mn]ia fiunt q[uare] sicuti calor magis co[n]veniens e[st]
q[uam] frigiditas ita sicuti maius periculu[m] impenderit
ex infrigidatio[n]e q[ua]m ex calfactio[n]e.

q[uod] si opp[onitu]r dicta r[ati]o[n]i q[uo]d q[ua]m argu[mentu]m sit tam a
calore q[ua]m a frigiditate in actionib[us] natu[ra]lib[us] et vitalib[us] dari
actio[n]es laesas deminutas depravatas et abolitas et
sicuti dari morte[m] et op[eratione]s p[er]d[it]as argu[mentu]m q[uo]d n[on] inde s[equi]-
t[u]r q[uo]d in ipso infrigid[atio]ne et calefa[ctio]ne n[on] sit co[m]mis-
[s]a natura q[uae] ex frig[iditate] o[mn]e co[n]trahit[ur] ut magis repu-
nante n[atur]a

qm ex calore magis amico et familiari. 2° Dj qd n̄ ple
dit de facultate de ultimato calefacere et de ultimato
infrigidare, cu certu sit in tali casu aeque e periculu
cu frigus sit ide, sed morbus qd facit de facultas de cale
facere et infrigidare n̄ ultimatis.

Ad 2m Dj do qd servata parite in oibus q servari dent
morbus calidus deterior e in corpore frido qm morbus frigi
dus in eode corpore qa morbus calidus in corpore petuitoso
s. malenchdlico arguit maiore recessu, ab statu nali ut suo
loco latius dicemus sed no inde sequitur qd n̄ calefacere maius peri
culu infrigidare et calefacere qm recessus e aequalis qa morbus
calidus in corpore frigido sit nā repugnante q apetit
redditu ad suu nalem statu et sic ni huius natis nalis
inclinois et apetitus debita mensura minus periculosus e atio
morbus fridus in corpore frido cu sciat nam et temperam fo
uentia istu morbu ex isto casu deterior e.

ad ultimu argu Dj neq in illo alteratione maius ee periculu
p qm corpus ulterius mutatis, a suo nali statu qm inter sentia
symbolu facilior e transitus et tn no e maius periculu ut dictu
e de morbis pportiatis, sic corpora biliosa magis parata
ad febres et frequentius febricitant qm petuitosa et nihilo
minus illis succedit minori cu periculo ut quotidiana expe
rientia compertu e. q.

4ª ppōo intemperies sicca et humida cū æqli siccitate curantr, licet talis curāo nō fit semper æqli humiditate propt rāo funtalis illa ē q̄a ut docuimus in capitulo de intemperiis humiditas et siccitas cū sint q̄litates materiales et passivæ, nō solū remissius agunt q̄do alterando corpora s. sine violentia id efficiunt ut Gal. dat lib. 1º de symptom. Caus. Cap. 6º in p. §. quippe humidū et siccū &c. sed Gal. ipse lib. 6º de sanit. tuenda Cap. 3º post med. §. §. at si vis q̄dvis membrū efficiat &c. dicebat q̄d si corpora plus desiccarentur aut humectarentur q̄m opōrtet q̄d n̄ solent lædi ista enim patet ex p̄to ætatū q̄a pueri habent corpora humidissima, senes siccissima, et n̄t̄lōminus tā una ætas q̄m alia sunt dicta temperam.ta sine læsione actionis q̄d vere dictū ē a Gal. et Avi. æquali dari solutionē in humectando et desiccando, opus vero in desicōe et humectōe nō pacē āe æq̄le posita paritate in subtis inde colli g.º q̄d inter q̄litates 1as siccitas sit magis activa q̄m humiditas, et ex sequenti plus temporis exigitur ~~in desiccando q̄m~~ in humectando, q̄m in desiccando.

Hæc 4a ppōo q̄mvis sit Gal. et Av.ª vix divus tn̄ quoad utraq̄ꝫ partem videtur falsa et a vertt. aliena. et 1º pbō n̄ pōe cū æq̄li siccitate humectari corpora et sanari ut sic os tendo

Ideo ē maius periculū in infrigidando qm̄ in calefaciendo
qr caliditas ē amica naē frigiditas uo magis inimica
sd humiditas ē magis amica naē qm̄ siccitas ḡ maius
dēt ēē periculū in desiccando qm̄ in humectando maior
hēr expse apd Gal. et Aui. ut in 3a ppē aduerñ minor inde
[illegible] qa humiditas sit altera nostra grōs priu. et intenil
aliud dic qm̄ ꝑmansio caloris in humido ḡ maior ē peri
culū in desiccando qm̄ in humectando. 2° sequēt pe sic ꝑbo
morbi sicci s. magis periculosi et magis exitiales qm̄
morbi humidi. g° n̄ pōt ēē aqlis securitas in humectando qm̄
desiccando cuius ē Hipp. et Gal. 2° aph. 26. et in lib. 5° aph. 30.
1° in gg. tñ cōmunior siccā, magis ēē periculosā detrant
et in lib. 7 meth. cap. 10. ubi Gal. intemperiā siccā dicit
pessimā constituit, n̄ solū facta cōparōe ad intemperiā
humidā sd ad calidā et frigidā ut pt. ex serie textus

Dices tn̄ ꝑ solue huius dubij siccitē et humiditē
adeo ēē languidas et imbeciles qlites in alterando nostra cor
pora ut ex illarū humectoē et desicoē nō solū n̄ appareat
periculū sd nec manifesta lesio in operoibus ut ex mente
Gal. de Auicenj in lib. 6° de sanit. tuend. cap. 3° et maxi
sicū caliditē et frigiditē cōparentur q qlites cū multū sint
actiuae n̄ solū uelociter alterant sd cū periculo, sd nō
ob id negandū ē qd cū afficiuntur corpora intemperia hu
mida et sicca tn̄ magis n̄ periclitari roē siccitatis qm̄ roē
humiditatis

qa siccitas ra sua e magis activa et minus amica nat
et minus est corrigitr ut Gls dixit in lib. 7o meth. cap. 7o
etenim nulla alia de ca sit timor q in humectando
dessiccando pot considerari duplex e aut ru rn aut
dais humiditas et siccitas put s. in via et distunt
in alterari et in ista considerone cu sint qlitas ignavae debi
les et pari activae q n possunt vehementer operari, sed tarde
et sequitr timor aut periculu qd pot expectari ex humect
et desicce minus, at si humiditas et siccitas considerentur
in tro qtenus 2a sit introducta et qtenus sint qlitas acti
q alterando et corrumpendo corrumpendo corpa possunt mu
tari in alia spem in ista 2a considerone maior e timor
et periculu cu alterando et corrumpendo inducant alia
spem, comparando aute intemperia sicca cu intemperia humida
absq dubio sicca intepia e magis periculosa ut argu pro
bant, qd in tottosu n veniunt intelligi Gl. alia cu ea damna
q possunt consurgere ex humectone et desiccone n manifestent
velociter, ob ignavia qlitu in operando, qa illd qd paulat
fit sum latet, ut ex platonis dna dixit Gls, in lib. 1o de
simpl. cais cap. 6o qd alitr accidit in calidite et frigidite
q cu sint qlites maxe activa velociter sua damna mani
festant et sic latitudo sanitis e multo maior versus
humidite et siccite qd praesertim versus humidite, ex qu,
constat facte sij ad Glm in lib. 7o meth. cap. 1o asserentem,

siccu

siccã intemperiã ee oium pessimã, Si dicamus Gal. fuisse loquutum
de consumata siccitate quam ee incurabilem dicit Gal. in lib. 7 meth.
cap. 10 cito, sive talis intemperia sive natis, ut in extremo
senio, sive sit morbosa et praeter naturam ut in hectico 3a speciei
de q duplici siccitate, dixit Gal., que marasmus occupauerit
tunc ne sanare tentes. qa ritu senectutis moritur ho.
Si dicamus 2° loquutum fuisse Gal. de intemperia sicca
que ultra excessum in qualitate sit adiuncta, priuatione et defectum
humidae substantiae quam in istis casibus, ex defectu caloris natis
non potest reparari sicut docuimus

Quod etiam 2a pars propositionis sit falsa, suppono, sicuti nec siccitudo qa te siccitas sit magis a
siccitas uincit humiditatem in agendo sic humiditas uincit tiva per se. et aliis
siccitatem in resistendo ergo tempus quod absumitur in desiccando et hu magis resistiua
mectandum etiam debet ee aequale ans pirati iuxta Gal. per calitatem, qa densat corpus
probatur assertio, quod ubi plus est de actiuitate ibi minus debet ee humiditas mollificat et ideo resistit mi
de resistentia, et econtra ubi est plus de resistentia ibi debet ee minus nus
de actiuitate, ergo cum in siccitate et humiditate meat aequalis proportio in
resistendo et agendo, aequale erit tempus quod absumitur in hu
mectatione et desiccatione.

2° morbi qui proueniunt ex siccitate, senili et paulatim ge-
nerantur, sed morbi qui fiunt ex humiditate, uelociter et confestim ut morbos humi dos q repente fiunt
generantur, ergo saltem tempus humectationis est breuius quam tempus non ee humectando
desiccandi. Totus iste discursus deducitur ex Gal. in lib. 3 de sed obstruendo
lis affectis cap. 7° in fine agente de epilepsia et ex 2° de
simp. f. eius cap. uero ad med. asserente morbos humidos ge
neratos

subito inuadere at uo morbos illos paulati et sensi g tempus humectandi breuius e qm tempus desiccandi. Rj ad ista dubitata.

Siccite esse suapte nra uincere et superare humiditate n solu in agendo sed et in resistendo et obsista cum tempus humectandi dre ee longius, ut apte dicunt Gal. et aliis cuius dni fundamentu adducitur a Gal. lib. 5 simpl. cap. ultimo ubi affirmat n reperiri medicamentu siccu in 4o gradu sine calore, bene tn in 3o gradu at uo humidite nunquam transcendere 2u gradu quantu ad modu operandi docuit Mesue in suo lib. de simpl. cap. de psilio, et clarissime Gal. in lib. [illegible] 2u [illegible] cap. 5o in [illegible] §. uehementissimi dolores fiunt [illegible] caliditate et frigiditate moderati uo iuxta siccitate et humidite uo nullus sequitur dolor [illegible] qd n pot accidere alio pmo qm ex maiori l. minori actiuite; 2o deducitur ista dna ex mo operandi qa siccitas congregando et densando et corroborando ppr densite mat n solu resistit sed magis agit at uo e co humiditas qa reddit subiectu fluidu et molle n solu minus resistit, sed minus agit ista dna uidetur insinuare Gal. in lib. 3o de simp. caus. cap. 3o in f alludit ad rem qd du siccitas dicitur esse humidorum consumptione defitiens aut impossibilis e talis subiecti resistitio, ppr ignauia et debili nam, humiditatis in agendo defitientis et [illegible] siccitas, concludimus go qd si consideretur humectatio [illegible] ut e qualitatiua tm, qd tunc tempus humectandi longius

Siccitas magis agit et se qa magis accedit ad calorem et resistit magis sed q calens [illegible] condensat et constipat mam.

[illegible] cloij.

q̄m tempus desiccandi; at u° si assideret, humectatio q̄tenus fit a su
bia humida replente, poros et cavitates corporis, sic tempus humectationis
dicitur brevius, q̄a humor velociter moveri pōt de loco in locū q̄d
fluidus ē, et in isto sic intelligatur Gl̄, q̄do asseruit in locis citis
epilepsiā et apoplexiā subito generari, q̄muis sint morbi frigidi
et humidi, at u° humores sicci q̄a magis .8. inepti ad motū desilius
moventur, hoc autem n̄ ē alterare humectando, aut desiccando.

Ulterius addito, in .8. et caliditas q̄dē fit fortior. U̇r d̄ dōt
Au° in hac p̄te tres ēe cās q̄rū interventu calor n̄alis augetur ē
roborare, n̄ fit desse ꝑ excellenti, I° ca ē, mundificans corpo I^a
ris ab humorib, lædentib, sive sint frigidi, quorū ablatione
corpus conservatur et redditur callidū, sive tales humores sint calidi
sua multitudine suffocantes, l. sua q̄litate, intendentes calorē
et inflamantes corpus, unde ablatis excrementis calidis ad suā
mediocritatē reducitur calor n̄alis. 2° ca roborans et augens 2^a
calorē n̄alem ē corpora liberare ab obstructionib, q̄ obstructiōes
claudendo vias, impediunt colorē et transitū spūs et san nota
guinis ad p̄tes ex quorū defectu fiunt frigida. deinde, clauden nota
do, et detinendo, tū sanguinē q̄m spūm inaliq̄ p̄e nō
p̄nt comode ventilari et sic aut extinguitur illorū calor
aut redditur putredinalis ratione p̄hibitae ventilationis. 3° ca robo 3°
rans calorē n̄alem, ē humiditas temperata conservans ca
lorē tanq̄m eius n̄ale pabulū et subiectum. q̄m cām ipse
dicebat Au° in fen I^a I^i d̄ra 3^a cap. 3° in med. .8. ꝑ ciendū
ē

p calliditas post tempus, existendi minuitur propter quod alt[er]e...
dans materiam eius (quae est humiditas.) Et sillat[?] ... exig[it] ...
... Sū oppte colligit Au[ctor] cēs adaugentes frigiditatē ...
ra certū nō solū involuit, defficultē quod dilat Au[ctor] frig-
ditatē fieri fortiorē, qūdo resolvitur calor superfluus ...
siccite 2[u] ēentia, et ā calore 2[u] accidens cū certū sit ...
humidas aversi in vapores et resolutione fieri ... ā cali-
ditate nō autē ā siccite, consequens male videtur dictū, reso-
lutionē fieri, ā siccite 2[u] ēentia propter ista Cam[?] dicit hugo
Senensis in comment. ad istum locū, quod Au[ctor] ... ē intelligendus
de resolutione quae fit per aversione in vapores sed de resolutione
qualitatis quae vere et proprie dicitur remissio, cū certū sit, ...
rando siccitē cū calore remissionē caloris, per se et imme-
diatius, deinde siccitē, quaeri ... in mistis ē cause
disponens ad remissionē caloris, absumendo humiditatem.

Sed quia autem Calidis superfluitis ... Au[ctor] in hac
p[ar]te, de methodo curativa ... quando simul coniungunt
intemperia calida et obstructio, quia si frigidis medica-
mentis propter curam intemperiā corrigere, redditur deterior
obstructio et si calidis medicamentis propter curam auferendae ob-
structionis ... calida intemperia adaugetur ... de fit,
redditur curatio cū adsit 3[a] et pugnantes indicationes propter ...
defficultē curationis, decrat Au[ctor] in isto casu curationē eē
incipiendā, ā medicamentis abstergentibus, et tollentibus obstructiones

q. simul sint frigida, et quod ista non sufficiunt dicit eelli
genda medicamenta temperata, quod si rursus pro curandis
obstructionibus dicta medicamenta non sufficiunt dicit deueniendum
esse ad illa medicamenta quae modice sint calida. ratio fuit
talis quia est quod licet talia medicamenta suo calore uideantur
ad augere intemperiam, nihilominus tamen maior est utilitas quam
noxa, cum remota obstructione quae causat putredinem et calorem inten
dit facile curet intemperiam calidam [illegible] quam causam delibat
Galenus in lib. II. meth. cap: II. inf. nullum esse reme
dium quod tam magnificum [illegible] quod altera ex parte non laedat
Dimissa ista dicta satis narrata pro curatione desumpta est
ex Galeno in lib. 11 meth. cap. 10 et cap. II. desum
pta est ex 8 meth. 4o cap. est tamen intelligenda ut prius quam
accedamus ad tollendas obstructiones totum corpus euacuetur,
et sanguinis missionem et purgationem l. per illam purgationem
ut in lib. 8 meth. 4. dicit Galenus, per ista uerba, praestatque
ueiori [illegible] maiori parte iam emissa ad detergendas obstructiones
accedere cum aliquo [illegible] sit, si obstructionibus liberandis prius
quam uacuaueris studeas, ne ipsas magis impingas [illegible] istud
autem [illegible], multo melius declarat Galenus in lib. 11 meth.
cap. 10 cito, posito exemplo in febre putrida, inquit in casu
autem coniunguntur intemperia calida et etiam obstructio in
quo cap. ostendit Galenus duo nos dire considerare in febre pu
trida

sq intemperiã febrili et putredini q est cã coniuncta ipsi febris putridae, ꝗtenus rursus putredo, orit à phibita transpiratione siue uentilatione et phibita uentilatio orit ab obstruẽe siue obstruẽe ab humoribus obstruentibus ꝗ sola multitudine, l. ꝗlite peccantibus sq. lentore, uiscositate et crassitie. ꝗre ad tollendas obstructiones citata lectione in 1° lo. Commendat Au.a aquã hordei et succũ scariole, tanquã medicamta frigida obstructionis remouentia abstergendo. Ibi autem laudat aquã multũ tussinam et cremorẽ eius 2° loco oximel simplex, ꝗpositũ quod oẽs indicões ꝗplectit, ex lib. 11 meth. cap. ꝗa nec febres accendit nec putredinẽ auget, sed attenuat incindit, detergit, ex lib. 8 meth. 4° et maxe si ꝗponat cũ decocto hordei, sed ista medicamta hac nostra tempestate n. sunt in frequenti usu ꝗa utrunq oximel, intestina ladit, tussim excitat et neruosa ladit ex lib. 11. meth. cap. 11 ꝗibꝰ hodie cũm in hac nostra tempestate securius multo et minori cũ noxa administrantur decocta et sirupi ꝗ hẽant uirtutẽ deobstruendi.

oximel ladit intestina et tussi excitat et neruosa ladit.

§. et nulla res ad hoc tn ꝗuenit &. postquam dixerat Au.a oẽs cãs infrigidantes quos excedunt hẽre uirtute

humectandi; dicit non in hac parte nullam esse rem, que sic hu
mectet, quemadmodum otium, et balneum assiduum, quemadmodum nisi humec
docuit multo latius in fen 2a 1i doctrina 2a cap. 3 que sententia contra otium. tat ut balnea
non est intelligenda de quocunque balneo cum plurima sint
balnea que habeant virtutem calfaciendi et exsiccandi,
sed dum tractat de balneo aque dulcis cum conditionibus tra
ditis ab Avicenna 1a 4i tract 3o cap. 6o et Galeno 1o meth.
cap. 6. et 10 meth. cap. 10 per totum ubi dicit aquam
debere esse temperatam deinde moderate in ea immorandum
et deinceps quotiens in die balneo sit utendum, et mollitiem
corpus esse abstergendum quod etiam elleganter dicit Avicenna 13. 3i
tract 1o cap. 29 in principio
. C. quamvis illud videtur de fide quomodo otium possit hu
mectare, si ipse Avicenna dicit in fen 3a 1i doctrina 2a cap. 1 in fine
otium exsiccare et inducere hectica quod prius docuerat Hipp.
in lib. 3o de his que in medicatrina fiunt text 28. di
cens usus corroborat, et otium tabefacit imo Galenus in commen.
dicit, ratione et experientia otium exigere corpora infri
gidare et humectare contra Auctoritatem Avicennae in isto
fen dicit Galenus in lib. artis cap. 85.
ingere illud certum est otium exigere infrigidare pri
vando caloris augmentum humectare vero, detinendo in corpore
evacuatis excrementorum aggregatis calor suffocatur ad tem
tri

Ad 3um fr. Au.o suppa haec uerita sint aliq. ctiu. o g. ex acdnti inducere hecticam qm intruentu ctij detinu. excrem.to et detenta, calefiant calefacta putrescunt, ergo febris q. tractu temporis transit in hecticam. Sed talis quar- vanes infrequens et potius ad libitu, uidetur, qre a[...] vet Gentilis loquuti fuisse Au.a de hectica senectutis q. e affris frigidus, ut ibi uidetur insinuare Au.o, q. de- ris assentaneu e defectu exercitij pes debiles reddant immimuto calore nati. q. defecte ri aliunte, ut nati e consu exsiccanti defectu allimti. Et roe ctij h[...] tentes accidentalis ex retentione excrementoru ut possu- mus intelligere in senib, et hecticis quoru tempera[...] p. sicca et nihil oius abundant pituita et excremen[...]

Tractatus de uinis. Tempus de temp. uini in pasiuis. Vinu q. fta mixtu in humectando e forte; et q. ista Au. dixim, magna lis et controuersia, tum ab antiquis qm a recenti[...] excitata fuit de temperatura uini. Ex una pe q. uinu [...] qlitib, pasiuus sit siccu et obtineat facultate exsiccand[...] e uidens hipp. sntia in lib. de ulcerib, ins. dicens is ulce[...] no, nisi uino ei abluenda. qa siccum e pxu sano, et in lib. 3.o de fract. text 3.o ulcerib, panos uino madenes su[...] posuit eande, sntia. confirmat lib. 2.o de dieta. no 22 et in lib. 2.o de fract. 72. qq. in locis expsse uinu sicca[...] dixit, hanc eis sntia poum. comprobare ex Gal.o in eode 2.o de fra- cturis com.t 72. q. uinu siccare pot q.

Et in lib. 3° meth. cap. 4° post med. ubi dicit Gal. ulceri ingentum ulcus, uinum est optimum medicamentum, ex quo Gal. textu tale fratres arguunt; sed ulcus ingentum ulcus, indiget desiccante. Sed ulceri impurati ulcus uinum est optimum, ergo quia uinum sua natura est siccum, maius quod probatur est Gal. Lib. 5° meth. cap. 1° ubi mortificatum est omne ulcus siccantia medicamenta requirere &c. et est Aui. infra in ista fen cap. 17. post princ. ubi et scito quod intentio in medicando ulcera est exsiccatio &c. et 1° 3i tract. 1° cap. 18. post med. ubi natura cura uulnerum est exsiccatio &c. et 4° tract. 3° cap. 1° in princ. dicit et scias quod omnia ulcera indigent exsiccare quod desumptum ex hipp. in lib. de ulcerib. dicente in princ. siccum esse propinquum sano, humidum uero non sano; minor est Gal. 3° meth. cap. 4° citato quod arguit probat de ulcere simplici, in quo nullus dicit esse alius scopus, quam exsiccatio et astrictio, atque ut unico uerbo dicam conglutinatio et confirmatio hac dictione fames canina orta ex petuita acida curatur uini potu ergo uinum in partibus quibus siccum est ans est Gal. in lib. 2° aph. 21. ubi agens de fame canina orta ex petuita acida dicit talem famem uini potio sanat &c. ergo inde deducitur quod ois curatio fit a contrario, ergo si fames canina causata a petuita acida remouetur uini potu tanquam a contrario medicamento, ideo est quia uinum sit calidum et siccum. ultimo probatur

ex affec. quos inducit vinu(m) q(ua)l(ita)tes s(unt) sitis et vigilia imm-
dica q(ua)e n(on) fiunt sine siccitate et calore et q(ua)l(ita)tes s(unt) mor-
biliosi ut frenitis et febris ardens, dicente Gal. in lib. 4°
de r(ati)o(n)e victus coment. 3° et in lib. 2° de temp. cap. ult.
inf. s(unt) ... q(uod) victus r(ati)o(n)e et vinu(m) meratius ... q(uod) adducit
historia(m) illius pueri gramatici q(ui) ingenti siti cruciatus
defe(n)te aq(ua) cu(m) potasset vinu(m) meratius statim febre ard.
et immodica vigilia fuit correptus et cu(m) dictis sympto-
matibus tractu temporis mortuus fuit q(uod) evidenter colligi(tur)
in passivis q(ua)litatibus vinu(m) sua n(atur)a e(ss)e siccu(m).

Pro p(ar)te aut(em) co(ntraria) q(uod) vinu(m) in passivis q(ua)litatibus sit humidu(m)
n(on) desunt r(ati)o(n)es et testimonia 1a auctoritas Gal. apud Gal.
in lib. 5° de sanit(at)e tuenda cap. ... s(unt) neq(ue) oleu(m) neq(ue)
aq(ua) dulcis calens balneu(m), neq(ue) vini potio his p(ro)dest
q(ui) humectatio(n)e n(on) indigent 2a auctoritas Gal. in lib. 1° de
sanit(at)e tuenda cap. 11 ubi Gal. n(on) alia r(ati)o(n)e vinu(m) inter-
dicit pueris ni(si) q(ui)a immodice humectat 3a autoritas Gal.
in lib. 1° de r(ati)o(n)e victus 22 ubi hipp. in morbis siccis
o(ste)ndit vinu(m) magis humectare q(ua)m tipsanam et Gal. in
coment. dicit magis humectare q(ua)m aq(ua). 4a auctoritas Gal.
in lib. 3° de cau(sis) pulsuu(m) cap. 11 ubi agens Gal. de
immutatione pulsus ex vino statuit appositione(m) q(ua)m facit et
celerem q(ui)a vinu(m) sit humidu(m) in cuius co(n)firmat(io)ne ad...

Hipp. in lib. de allim.to dicenti quamquam calori regunt appositionem his humidum videtur. quoniam etiam calor est dux, humiditatis adducit etiam dictam Ex lib. 2° aph. 11. ubi Gal. disertis verbis uinum humidum esse declarat ut longa serie extat, 2° aph. 18. non solum isto dicta est Gal. sed Aris. etiam in lib. 3° problem. 11. ubi uinum esse humidum pronuntiavit ... in isto nostro tractatu et deinde probatur si uinum inter omnia allimenta maxime et celeriter nutrit quod est humidum omnis est Gal. 2° aph. 28. celerrime et maxime uinum alit, conseque inde probatur quia allimenta sicca pauciorum et tarde nutriunt.

Vidit sententiam de ficalli Manardus lib. 14. epist. epist. 3a et asseruit, uinum posse duobus modis considerari uno modo quatenus est allimentum et alio modo quatenus est medicamentum. dicit uinum esse alimentum quia superatur a calore nat. unitur et tandem probatur et conuertitur in substantiam aliti, Quum vero dicitur uinum medicamentum quoniam nostra corpora alterando illorum, immutat temperiem quod supposita dicta fit huic deficalli, dicens quod si uinum accipiatur quatenus est allimentum absque dubio esse humidum, at vero si consideretur quatenus est medicamentum naturis esse siccum et sic esse intelligendum omnia testimonia Hipp. et Gal. quod solum tamquam falsa reprobatur a Gal. 4° meteoris, cap. 13. et a complutensi in lib. 2° +

dearte medendi; Cap. 2° de uinis et plurime his rebus, in quibus ager tia natura a principio sue generationis habet proprias facultates et qualitates, quas opetimus, quod non possunt mutare eas per nostram industriam, ideo autem de ducto tanquam uero a Lafenti plerumque enumerationes, ideoque indigna est omni illo Artis et philosophi axiomate, per nostrum affirmando aut negare nihil ponitur in rebus.

2° Vinum est res simplex similaris et omogenea quia potest dere una substantia per quam humectet distincta ab alia per quam exsiccet.

3° Si uinum est humidum, consequenter est alimentum et conuertitur in sanguinem quia sanguis humidus est, quod quodcumque alimentum humidum est uertitur in sanguinem; est falsum quod et Sentio Manardi, ideoque probo quia in alimento a se sua qualitate habet augere substantiam caloris naturalis et conuerti in sanguinem. minorem probo quia lactuca cucurbita et similia alimenta essent uocanda et humida et calida quod falsum est. Sit omnia generant sanguinem calidum et humidum, nihilominus alia sunt alimenta calida alia frigida, alia sicca et alia humida alia temperata quia sic appellantur, consequenter generant sanguinem magis aut minus calidum aut magis aut minus humidum quam sit naturale et sanguinem temperamentum sanguinis, unde cum subtilis temperamentum sanguinis calidum sit et humidum in certa mensura cum latitudine quadam, ideo sanguis est calidior sanguini tempe-
rato

dici calidus quod uero est minus calidus temperato sanguine dici
frigidus et quod est humidior sanguine temperato dici humidum
siccum quod est minus humidus temperato dici siccus, pari ratione alli
menta ista per que generant hunc vel illum sanguinem, dicuntur
eius huius vel istius temperature, quo sub ista ratione sanguis
genitus, ex uino erit calidus aut siccus, et quando
uinum in passiuis qualitatibus siccum erit, cum experientia compertum sit
sanguinem ex uino genitum facile inflammari et accendi facile
conuerti in bilem et facile excitare febres, quod non aliunde proue
nire potest quam propter caliditatem et siccitatem, ideo sententia Manardi
non uidetur amplexanda.

His autem et aliis argumentis commotus Valesius in loco
citato asseruit absque dubio uinum esse sua propria humidum cum
excalenti tamen exsiccare, hanc sententiam confirmat auctoritate
Galeni in 5° aph. 5. asserentis uinum neruosas partes pene
trando, sua subtili mole eas replendo, conuulsionem
excitare, at uero dictas partes calefaciendo et exsiccando
sua qualitate sonare, quod tale exsiccationem dicit Valesius cum
excalenti. 2° obstat suam sententiam experientia balnei aque
calide quod licet calidum et humidum sit nihilominus tamen
quia calore illo humores liquat fundat extenuat et re
soluit

vt ex allienti exsiccare, q sentia tit sic grauissi ... parcat videtr ā uetile alieno, qa oīs paulas et Aetius, et ... liq medici facultes et gradus in qlibz, I.us nō tribuunt medicamtis rōe illius qd heñt excallienti, sd roe illius qd inest de se, deinde qa uina de uturnite tempore redduntr amara q a fortiori dēre ēē sicco ut ... 1.o simp. cap. ... ad med. alij assenserunt uinū ēē humidū rōe suasionis qa leuitr inflamatr nō aliter qm oleū qd humidū qa facile inflamatr, sd ista solutio ē ad libitū, qa sicuti oleū qa aereū ē facile inflamatr sic ea q sunt calida q sunt sicca et tenuiū pcū celeritr inflamatr ppriam ignea q pollent, ut pt de aq uitrea et sulphure, q si uinū celeritr inflamatr, id ē assequutum nō qa hēat rā aerea sd qa calidū et siccū ē.

Pro huius difficultatis determinione, animaduerto uinū dupliciter nos desfacto appellari humidū I.o nō qa ad augeat et ... uat humidū radicale substantificu in quo tanquā in ppria subto hēt pmania calor natus 2.o nō uinū appellatur humidū qa ē liqdū et fluidū et ductile in ... aliter qm utraq bilis, tam flaua qm nigra appellantr corpora humida et fluida, de qq duabj

appellari, huidus non curris nostra deffectulltas cum certum sit nullum esse in coriens quod alii res utroque modo dicatur humida quod quod in presenti expostulatum est an vinum roe sue natus temperatura, sit astituendum in pattuus qualitatibus humidum an non siccum.

2° notte quod sicuti plures sunt vinorum sic varia astituenda est temperies alia non sunt vina alba et tenuia aquosa dicta quae sicuti nam aquae fuerunt assequuta eius sitis temperie, talia autem vina non solum humida sed etiam et frigida sunt vel pari calida dicit appellari ut Galenus decerat 8° Simpl. cap. 13 et 14. eo quod non calefaciunt manifeste ex Galeno 3° alimentorum 2° sunt plenius etiam et iuxta quam doctrinam de istis vinis intelligatur Galenus quod in lib. 12 meth. cap. 4° dicit nec non invenies ex albo vinorum quae calidum ullum, alia sunt vina, absterra et acerba quae etiam sunt remisse calida cum tales sapores a frigiditate produci dixerit Galenus 4° Simpl. et iuxta istam doctrinam intelligatur Galenus in lib. de boni et mali succi quod dicit vinum album et austerum ab antiquis destingui frigiditate, alia sunt vina accida quae potius frigida quam calida dici dent asserente Galeno 4° Simpl. dicit acidum frigoris vi evenire. ab istis vinis separantur vina dulcia, amara et alia quae dulcia sunt

modera

calida & sicca, fortiora vero amara et ad hec magis aeria alia vero vina salsa quorum meminit Gal. 2° lib. de antidotis cap. 15 ad f. que parantur cum mixtione aque marine dicente plinio lib. 14 natis historie cap. que minus calida existunt quam amara sed magis quam dulcia quia salsum magis calefactum redditur amarum, 4° simpl. ... iuxta quam doctrinam, intelligatur Arist. lib. de sensu et sensibili cap. 4° quando dicit idem fore esse salsum et amarum alia vero vina mixta existunt saporibus que per mixtionem varietatem mixtam habent temperiem. his

His iactis fundamentis sit conclusio omne vinum quod non est aquatum sive accipiatur ut medicamentum sive ut alimentum sive interius assumatur seu exterius applicetur est siccum in potentia, hec conclusio intelligatur de vino, potente actuare, quod valet excitare quia vinum licet sit potentia siccum quando non vincitur et superatur a calore nativo, remanet crudum et accendit et generat egritudines frigidas et humidas ut dicemus istam conclusionem sufferentur primum dicta testimonia, et omnes que adducuntur in ... prandium vinum esse siccum et multo melius eam intelligemus si satis faciamus argumentis pro parte adductis

Ad dicta testimonia ex 1° de sanitate tuenda ... dicta 1 notabilis vinum vocari humidum a Gal. non ratione qualitatis humidi

Sed quia adauget humidum subito, scito et veloci reparatione
Et quam velocissime nutrit, et in isto sic loquutus fuit Hipp.
2° aph. 11. quando dixit facilius est impleri potu quam cibo,
et quando etiam in lib. 7° meth. 6. illas intemperantias ven
triculi mediantibus vino et aliis alimentis humectantibus
sanare intendit ista dicta et solutionem eius ad mentem
Hipp. colligo evidenter ex eius lib. causis pulsuum cap.
17. in fine ubi videns causam quare velocius a vino quam
ab alliis allimentis immutentur pulsus, eam statuit ex
Hipp. in lib. de alimento cito quia vinum efficit celerem
apositionem causam vero celeris apositionis dicit inde pro
venire quia vinum humidum est quod si de qualitativa humectatione
et non de substantialis ipsa esset intelligendum etiam immutatio
pulsus non fieret versus celeritatem et magnitudinem,
sed versus oppositas differentias, scilicet versus parvitatem et tarditatem.
atque sic existimo intelligendum esse textum Hipp. ex 3° acut.
22. quando dicit etiam in comune vinum non solum humectare
magis quam tipsana sed etiam magis quam ipsa aqua quia dicimus
non loquitur etiam de humectatione allimentali qualitativa, quia ad istam
considerationem certum est minus humectare vinum quam tipsana
et aqua sed dicimus loquitur etiam de humectatione substantifica dicendo ulte
rius quod dum vinum antecedit siccitati tipsane et eam dco
mitati

q̃a Iuuat distribuendū & nutriendū debilis magis humec
q̃ auxiliatr cibis. dixo 3º loquutū fuisse Gtm,
de expurgōe p sputū q̄ appellatr humectatio, nō alia rōne
qm dū nisi expurgati appellatr morbus siccus, hanc
n. expurgōe p sputū q̄ magis mouere uinū q̄m aqua
Certū ē cū frigiditas aq̃ adensando & coprimendo
expurgatiōe detineat & caliditas uini adiuuet

Ad tium Au.ª Ry de uino lymphato loqui
aq̃ admixto cuius p mixtioēs interuentu, q̃a rōe
humiditatis aq̃ q̃a corrigitr siccitas uini magis humec
alledit ad tem quod ex admixtioe uini cū aq̃ mo
gis penetret aq̃, & sic magis & uelocius hum
tat, ista oīa deducitr ex Gto lib. Iº symp. cap
2q. dicente aquā cū uino efficatius sitim extin
guere. ad reliquas rōes Ry uerū ēē inter oīa ali
menta uinū diu celerrime nutrire, s.d nō inde se
qtr quod sit humidū & p dominio rōe pprij tem
peramti, adeoq n. ēē humidū q̃a uelociter reparat
humidū substicū q̄ dūi opte interfecta, nō erit de
file intelligere quomō uinū curet ægritudines humidas
& frigidas cū sua nā sit humidū, assequimr autē
melius ex iis q̄ postea dicenda 8. in dispute de
temperatura uini in qlitib. primis.

Ex cuius praestis decreti, facile est privius colligere natiom vini temperiei in qualitatibus activis recedere secundum calidum ut Galenus et Hipp. docent, in omnibus locis adductis in quo vinum siccum constituit, modo furitalis est quia vinum non solum accipit caliditatem ab ipsa planta scilicet a vite sed etiam ex ardore solis docente Galeno lib. 4° simp. cap. II in med. non n. omne vinum calidum est, sed dumtaxat dulce acre, amarum et salsum, in quo exuperat caliditas reliquas qualitates sed talis caliditas non est aequalis in omnibus qualitatibus vinis, 2° gradum, ut in 2° notabili praeterita disputationis dictum est, 2° variari gradum caliditatis in vinis ratione aetatis ipsorum, huius occasione dicebat Galenus in lib. 7. simpl. cap. quod nos idem vinum esse calidum in 2° gradu, mustum in I° at vero antiquum vinum in 3° gradu caliditatis ... siccitate, usque adeo vera est ista sententia ut vina antiqua cum sint acria non solum existunt calida in 3° gradu, sed concendum est fere 4um gradum calidorum attingere, unde fit ut vinum vetus vigilias delirium inflamationes et febres excitet, quod adimmodum dixerimus, contigisse puero gramatico existente Galeno lib. 2° de ... cap. q. et de isto vino antiquo fuit loquutus Galenus 5° aph. 5°. in coment. illius sententiae, si ebrius quis prae repente obmutuerit, convulsus moritur etc. quod asseruit

Delemo in aetivis (margin)

sanare ægritudine[m], q[uae] sua copia effiliunt sua q[ua]lit[ate]
nervos calfaciendo et exhillarando.

Ista d[ic]ta q[uo]d vinu[m] in q[ua]litib[us] activis sit calid[um]
n[on] e[st] intelligenda de o[mn]ib[us] vinis, q[uonia]m vinu[m] albu[m] tenue
aquosu[m] absteru[m], acerbu[m] et acidu[m] in co[m]paratione ad n[ost]ra[m]
temperie[m] frigidu[m] e[st] q[uonia]m tales sapores insunt reb[us]
frigidis 4[o] simpl. G[alenus] et i[ll]o q[uo]d multis verbis uti opus.

Cu[m] G[aleno] in lib. de succoru[m] bonitate et vitio cap. II
ad fine[m] hanc re[m] detrauerit, vel istu[m] vinu[m] q[uo]d roma[ni]
Chelibu[m] vocant ab albo et absterso et novelo crasso t[ame]n
distare, ut alteru[m] vehementis calfaciat, alteru[m] sensi
bilier refrigeret, q[uo]d n[on] una sententia de o[mn]ib[us] vinis p[ro]fe
renda e[st] cu[m] destitute sit, vina p[ro] temporu[m] sive d[ic]to
tu[m] varietate plurimu[m] inter se differre. atq[ue] eade[m] r[ati]o[n]e in sp[ec]i
vis q[ua]litib[us] h[abe]nda e[st] sc[ilicet] in siccitate et humiditate ut superius
declaratu[m] e[st].

Q[uo]d si petas si vinu[m] ex dominio calidu[m] sit quomo[do]
gra[vat] frigidos affect[us] et humidos, q[ua]les s[unt] d[e]i multis apoplexia
Epilepsia lethargus, paralisis, e[t] similes affect[us]. D[icendum] q[uod] i[n] talis
affect[us] vinu[m] n[on] care[n]te sua q[ua]lit[at]e excedente s[ed] sua copia
et multitudine, q[uonia]m virtu[s] n[on] valet devincere nec
superare r[ati]o[n]e fu[n]ctalis e[st] q[ua]n[do] d[icitu]r assum[p]to vinu[m] in mag[na]

Ita ut nō poss. illud concoquere uinū frigidius et humidius ex crudite relinquens unde fluida et corpulentior substantia quae pro
tū ē causa aegritudines producit, calidite et siccite eo tempore delitescentib., et de pōa ad actū nō dū reductis quod dra
ē Gal. in lib. 3° de temper. cap. 2° dicentis, proinde nec
uinū semp calefacit at aeq. ut neq. oleū flamā semp ac-
cendit, lcet ignis sit familiarissimū nutrimentū, imo si im-
becilla, et parua flama, coferti multū oleū infundes,
suffocabis extinguesq. eam potius quam augebis, sic uinū ubi
plus bibitr quam ut uinei poss. tantū abest, ut al. calefa-
ciat ut eq. frigidiora uitio gignat, nō autem immorari
uinū in uentriculo ut concoquatr testatr Auerr. 7° Colleg.
cap. 16. quo solū in Iecore immorare scribit, ubi
tum propter multitudinē, tum quia in uentriculo nō fuit antea ela-
boratū exiguā aut nullā alterōē, suscipiet, incoctū ad neruos
articulos et alias pēs defertr, in quas ob suī frigiditatē
deinde quia crudū et deminute concoctū ē, acescit seu in alte-
rū trasmutatr, cuius merito dolores cruciatus et alia
mala producit. absoluta iā dispōe de temperatura
uini ut promissa sic amplicamr agendū ē de uinorū differ.
Ingrē Gal. diū insequimi et maxe in lib. 3° de facultat.

In morbis acutis com(en)t 1° ubi Gal. 5° annumerat
d(iffe)r(enti)as vinoru(m) q(uae) o(mn)es desumuntur a colore, a sapore, a
substantia, a virtute, et ab odore poss(u)mus et 6am d(iffe)r(enti)am
numerare desumpta(m) a tempore, seu ab etate vinorum
q(uonia)m alia s(unt) vina vetusta, alia recentia et alia me-
dia cu(m) latitudine magna, q(ua)m 6a(m) d(iffe)r(enti)a(m) omissit Gal.
q(uonia)m ab extro p(ro)veniat et no(n) a p(ro)pria vinoru(m) na(tura) s(e)d quo-
mo(do)cunq(ue) sit necessariu(m) e(st) o(mn)es d(iffe)r(enti)as sigillati(m) p(er)curram(us)

de d(iffe)r(enti)is vinoru(m) — 1a d(iffe)r(enti)a co(n)sistit in colore cuius sp(eci)es s(unt) albu(m) nigru(m)
fulvu(m), flavu(m), et rubru(m). plinius t(ame)n in lib. 14. nat(uralis) hist(oriae)
cap. 9° agnoscit [..]as colore d(iffe)r(enti)as in vinis s(cilicet) albu(m) flavu(m)
sanguineu(m) et nigru(m) ex qq. coloribus duo s(unt) extremi s(cilicet) albu(m)
et nigru(m) reliq(ui) inter hos s(unt) medij sive sint no(m)inati sive
no(n) sint nominati explanatur t(ame)n p(er) verbu(m) magis aut
minus. magis rubri aut minus, magis aut minus flavi
et sic de reliquis medijs coloribus.

2a d(iffe)r(enti)a sumitur a sapore et gustu cuius ratione de-
sumunt(ur) 8 vinoru(m) d(iffe)r(enti)ae q(uae) s(unt) acerbu(m), austeru(m), acidum
dulce, pingue, salsu(m), amaru(m), et acre, alij addunt in-
sipidu(m), s(ed) immerito q(uo)d(am) cu(m) p(ro)miscuu(m) sit a theophrasto
lib. 6° de caus(is) plantaru(m) 1° ubi ex p(ro)fesso agens de saporib(us)
illas solu(m) d(iffe)r(enti)as adducit quas retulim(us) et Gal(enus) scilicet

2° Canonis tract. I° cap. 3° nõ uidet̃ insipidũ inter sapores annumerare, dũ dicit sapores ẽẽ penitus 8. et unũ priuo tũ sapore, qd ẽ insipidũ qd priuatiue opponitr reliquis saporib, et sic sub eodẽ gñe collocabitr, tanquã priuati uũ, ingg. uinis austeru et acerbũ sola intentiõe disti gunt. et sic Gt. lib. 4° simp. 8. dicebat austerũ ẽẽ acer bũ et solutũ qd et frequnes pöunt ↄsiderare iã unũ p alio accipitr ĝre in lib. I° simp. cap. 39. dicebat Gt. acerbũ ab austero sola intentiõe differre, sd tam acer bo, qm austero coit astringens tanquã gñis cõe ex I° de alimẽt facult. I° et ex 4° simp. litis, q. si ab antiquis alia diia 8. adducta, desumpta ẽ a sapor ib, ões sub istis ↄphenduntr.

Ex dicta 8. ut asegmt, iuxta saporũ diias eẽ uini tempe riẽ, uariari unde sicuti sapor acerbus austerus et acidus temperamto frigidi 8. sic uina cũ dictis saporib, minus calida 8. uina et sicuti sapores dulcis, salsus, amarus et acris calidi 8. pari rõe uina, tentia dictis saporib, ex Gt. lib. 4° simpl. citis capp. et ex Au.a 2° canonis tract. I° cap. 3°. in 8. nõ ẽ pöbile, ut sapores dulcis, amarus, acutus et salsus, sint ni in sũbia calida nec ponticus, stipticus et acetosu sit ni in sũbia frigida. Tingg oib, talis seruati ordo ut uinũ â cre, sit oiũ calidissũ, mox, amarũ, deinde salsũ,

Deinde uinũ dulce, cuius calor ut Gal. dicit lib. 4° simp. q.
nõ immodice nostrũ calorẽ exasperat,

3ª uinorũ differentia sumitur a consistentia, cuius rõne uinũ dr te
nue, mediocre et crassũ;

4ª differentia sumitur ab odore, q. differentia maxe copulata ẽ cũ sa
pore et sic Aristoteles 2° de aia cap. 9. lib. de sẽ et sensibili
cap. 5° spẽs saporis cũ spẽbus odoris pportionari dixit, sic
uinũ qđ ẽ gratũ odoratui, ẽ etiã gratũ gustui,

5ª differentia sumitur a uirtute cuius occasiõe uinũ aliud ẽ
potens, aliud imbecillũ et aliud mediũ, potens uinũ appellat
uinosũ, qđ multã tollerat aquẽ mixturã, huic ẽ cõ aquosũ,
qđ in oĩbus mõiũ assimilatur aque, luti in colore tenuitate in odo
ris priuatiõe, et in mistura calefactiõe, talia uina siue albi
siue arũa pareant, calidiora extant qm aq. sed frigidiora
qm corpus humanũ, de qq. loquens Gal. in lib. 2° aph.
11. dicit in sua nãa ẽ aq. uicina, q. uina qmuis sint cali
diora aq. qã tñ uelocissime penetrat magis qm aq. infrigi
dare dicuntur exquo puenit ut sitim uelocius extinguat
attestante Gal. lib. 11° simpl. cap. 31. rãs fundalis ẽ qã
aq. sola diutissime in pcordijs immoratur, q. mora et detentiõe
prius calefit qm distribuatur, at uõ è cõ uinũ aquosũ qã
hẽt calorẽ cuius interuentu penetret, nõ detinetur in uentri
culo, de quo uinorũ gñre credim ẽ dixisse Aristoteles in lib.
27. problem. problem. 4°. uinũ et si nãa calidũ sitim amplĩ
us extinguere qm aq.

Istoria uinorum in ueniunt in diuersis genibus, quae uix possunt enumerari, nam pauci nobilia quae tempore plinij erant. 80 ut ipse dicit in lib. 14. cap. 11. alia plura uina nobilia post illud tempus inventa. 8. at uero ignobilia uina. 107 quae ut non possunt enumerari cum quelibet regio sua uina peculiaria obtineat.

Non solum inuenitur ista uinorum multiplicitas in diuersis uinorum genibus, sed in uno eodem atque uini genere, pro caeli et terrae natura, pro cultu, pro uitis diuerso ad solem aspectu, pro arborum conditione quae maritatae, diuersitate pro uuae maturitate, et ipsius plantae uarietate, haec dicta sint ut assequamur, optime fuisse dictum sui ... a Manardo in lib. 14 epist. 3a in universa nostra historia dificultas nos posse assignare aliquam rem in qua maior adsit dificultas quam in uinorum genere quae admirum etiam signauit Galenus lib. de succ. bon. et uit. cap. 11. in f. Sed quantum terrarum et caeli diuersitas, ualeat ad constituendas diuersas naturas uinorum declarat Galenus in lib. 3o de caus. simpl. cap. 2o et med. cum dixit, uites mutatas ad alia loca diuersa producere uina. Similiter quantum motus uina alterare ualeat, notissimum est cum experientia compertum sit ea meliora fieri nauigatione, ut scribit plinius lib. 14 cap. 18. dicens, tum a uetustatis uinis adijcies, quantum nauigationis durarint quae sententia solum de grauioribus intelligenda est nam uina languida metu et calore circumfusa et ascescunt quae dicente Galeno in 4. simpl. cap. 14.

[illegible]

ria infirma, ualidũ nec calorẽ nec motũ sustinet, & po-
tius dissipatur, qd in nostris uinis rubris, frequenter aspicit
q̃ cũ imbecilla sint illorũ mixtio & unio ex q̃ cũ pot-
sint facile dissoluunt quo fit, ut nec multũ calorẽ nec
motũ tollerent, neq diutius integri point.

qq mtbus uinũ cõiat. 3° Sĩ descẽdũ ẽ qq morbis uinũ ingrẽ cõiat, qq officiat,
qq aetatib, & qq rõ, & deinde ad particularia descendere
inde sumpto, exordio, qd uinũ in morbis frigidis plerumq cõit
in calidis raro, cuius dice ca attulit Gal lib. 8. 2ũ locor cap
1. posito uerba, didicimus n. qd allimenta 2ũ suã subã spe-
cietatẽ & familiaritẽ sunt ad eã allunt, qd maxĩ ẽ in he-
lusmi affecb, curantes q̃ iuxta intemperiẽ fiunt, qpte n. in his
dis faciunt, q̃ unã cũ hoc, qd intemperiẽ curant etiã alle-
uinũ bõie citra erisipelas abceßũ aut inflamatiõe. põint, & ob id etiã uinũ cõentissimũ ẽ citra inflamatiõẽ e-
risipelas aut abceßũ, aut calida intemperiẽ ægrotantib
dã & nutrit & cõquit & roborat, & putrefactiõi obsistit, &
si intemperies ex humidite facta sit & frigidite, ea citra
õe molestiã secare psanat &.

Aliquando cõit uinũ in affectiõib, calidis in qq maxĩ
in 3ã noth uinũ dedit urget mãe cruditas & uiscositas qm ipsius morbi caliditas
sic in febrib, quartanis quotidianis & 3ariis nothis ob eandẽ
cam ante coctiõẽ soleoni, uti uino atũo in exquisiti 3nis & in
alijs morbis acutis, ante declinatis tempus nõ dedi

Postea uo omittis qa paulati per urinas, et putridu expurgat Coctioni iuuat, et uires corroborat: De cura in toto uinu dedimus in acutis morbis (sed hue cruda existente mta) roe alicuius magni symphomatis uires dissipantis, aut imminuentis ut qdo initio uentriculi agri corripitur sincope. Et tunc, aliq noxa principaliori affer inferatur ex Gal. 11. meth. Cap. 5. Finge namque capiti qa et prohibete ergo uinu morbis, inanis inflamoib, in capitis dolore in frenitide, inquacumque alia passione q ad efficiendu delirium e apta, qa dicente Gal. lib. 3. ad Glauc. cap. 14. magna et qsi insanabilia a potu uini huiusmi affect, nocumenta proueniunt. Similiter prohibetis uinu in podraga, artritide, in oib, fluxioib, et reumaticis dispoib, ingq humores ex uno loco in aliu affluunt, aut sunt parati affluere.

Non solum prohibetis uinu in aliqq morbis sed etiam mali qq aetatib, et principaliter in pueris, rao funtalis e qa in pueris, e addere igni igni qa humiditat immodice calefacit uniuersu corpus caput uaporib, replet et alia plura nocumenta gignit tam aie qm corporis. Similiter interdicitis uinu, tam adultis ni exigua quante qa ipsos ad ira reddit, precipites ad iniurias facit instimentes et perm aie rationis turbida et hebeti reddit, loco tri istis dicitis uinu aliquado qa excrementa belliosa mitigat et expellit, deinde Similiter in pecb, exhibetis[illegible] recedite

qnita ex labore et exercitio aut ex proprio temperamento cal
& illis humectando, quod exsiccatum est. Deinde bilis al
cominia mitigat per sudores et urinas euacuat, haec
ora ad verbum est Galeni 1° de sanit. tuenda cap. 11. quam
multo antea docuerat plato, in lib. 2° de legib. quo uinum
interdixit pueris ante 18. annum comprehenderis cum simul cum pr
eritia pubertatem, quae extenditur a 14° usque ad 18.um imo
paulus lib. 1° sui operis cap. 14. Diatis interdicit
uinum, usque ad 21um annum.

Non tamen me fugit hipp. in lib. de salubri diaeta
pueris infantibus, uinum dilutum, quod non sit prius frigidum, dic
dere, quia sic minus conuulsionibus tententur, quo omne uinum puer
nocibile est, nec me fugit Aetium in lib. 1° tetrabibli ser
mone 4° cap. 29. pueris a uino multo arcendos esse ex
istimare, quia dictum est hipp. non comparare uinum cum aqua
cum uino merali, ut si dicat in pueris minus cari conuulsion
a uino diluto quam a uino merali et non inficiatur hipp
magis conuulsionem cari, a uino diluto quam a sola aqua quod ui
detur explicuisse Aetius in lib. 7° de hist. alium cap. 12
ubi postquam dixisset pueros aliquando conuulsionibus tentari,
dicit nocere etiam ad hoc morbi genus uinum, magis quam nigrum
quam album, et quod minus dilutum est quibus uerbis manifeste
insinuat omne uinum, nocere ad puerorum conuulsiones sed quod mag
dilutum est minus nocere, propterquam causam idem Aetius lib. de [illegible]
et us

Cap. 4.o pueris et nutricib. uinu bibere sanguis pniosu,
condemnauit. q Aristotili in tantu arrisit medicis nostri tempo
ris ut no solu pueris s. et nutricib. uinu intutu abdica
uerint existimantib. expotu uini pueros facile conuulsionib.
et epilepsia tentari, cu tn Traliani in lib. I.o sui operis
Cap. 15. lacte craso extente aut caseoso uinu moderatu
extremti expetit, uini q3 dulci nutricib. ppinandu statuit
et paulus lib. 3.o Cap. 14. Si lac fuerit immi nutri ple
niori mo et uino dulci in potu, tractanda ee nutrice ait,
qd et concedit Au.a in lactis pauicate. 3.a I. cap. 2.o f. qd cius
lac subtile fuerit, pcipiatr ut quiescat et ab exercitio remo
ueatr et cibis nutriatr q sanguine crasu faciunt, et post
ea dabitr ei ad potandu (si no fuerit ibi qd pbibeat)
uinu dulce aut mustu coctu et pcipiatr ei ut diu dormiat
et Aristot. et ipse in lib. de somno et uigilia
Cap. cito idem uoluit, p ista uerba, uinu pueris uti
le no e nec et nutricib. (nil. n. interest, nutrices, an pueri
bibant) nisi dilutu et modicu hauriatr uinu;
Ego obs. q.a pdicta dram uinu aquosu neqqm nocere
pueris s. ut utile ee ocedm, qm uinu dilutu cum oxime
lite potentius e, et imbecillos neruos magis offendit, qles
reperiuntr in pueris s. oximel. concedite pueris morbo
comitiali affectis, in lib. de documento pueri epileptici capt
post med. S. nparatu mi reipse atigit et

q° multo melius uinũ ɔcedet, q͞d falsũ uidetr cũ Cels
in lib. 3° cap. 23 pueros epilepticos a uino interdũ ɔ
bibendos dicat, q͞d etiã uoluit paulus in lib. 3° cap. 1
q° si isti AA. in adultis epilepticis de quibus loquuntur uin
ꝓhibent, q° multo melius in pueris id eẽ fugiendũ cens

Istam ɔtrouersiã, conatus ẽ dissoluere Tralian
in lib. 5° cap. 18. statuens epilepticis pueris uinũ eẽ
ꝓhibendũ rõe a[illegible], et uõ rõe uentriculi ɔcedũ eẽ in m
derata quãte q͞a iuuat Coctionẽ, dixit tñ oximel, abso
lute eẽ ɔcedẽm, ɔt eã aut; ĩam ꝓhibet uinũ, q͞a repl
caput Oxiedit oximel, q͞a attenuat dissecat, Consilit, Co
Cteriales huõres morbũ epilepticũ g͞rantes, s͞d ingenue
fateor, me nõ inuenisse aliquẽ ex antiquis, ꝓt Tralian
q epilepticis ~~uinu~~ oximel ɔcedat, nec uidetr rõi ɔsonã, q͞a
ex uno cap. huõres incindat et attenuat, ni͞lominus ex ali
Cap. neruosa puerorũ Corpa ut imbecillia offendit,
Et sic illa d͞ra, q ex lib. de documto pueri epilepti
adducit, nõ uidetr amplexanda quĩ ad uinũ a[illegible] multa, dicit
in illo lib. exqq. unũ illd h[illegible], quando in ꝓ. cap.
3ª p͞tem panis eẽ assumendã in prandio et reliquas du
in Cena cũ ualentioribus obsoniis, cũ Auic. I° 3i tract 5i
Cap. 11 ubi dixit cibũ eẽ deuidendũ in 3ª p͞tes ex qq. du
ɔcedit in prandio et unã in cena. 2° falsũ ẽ q͞d dic

Apiu et Smirniu, Coire pueris epilepticis cd Av lib. 2.° Canonis tract 2° cap. 83. Statuit apiu ee malu in epilepsia, qa in epilepticis illa excitat, et I° 3i tract 5° cap. 10. annumerat apiu inter cas epilepsie

Sd his iactis funtis iuxta veriore Gti et platonis sentia uter loquendo nos extimamus uinu prohibendu ee pueris ni in hectica senectutis hoc e in morbo senio uocato, aut in ventriculi immodica imbecilitate, aut in lienteria aut in diutino alui profluuio, in qq casib; nostru uinu rubru dilutu e optimu, qd nulla roe sit Gratu atqs haec de pueritia

Superest ut ad ceteras etates perueniamus plato in lib. de Legib; ab anno 18 usqs in trigesimu, uinomoderate uti ee dixit, sd magna cu dilliga ab ebrietate Iuuenes ee abstinendos detrauit ob magna damna q, plinio recensita in lib 14 natis hist. cap. 22 q multo melius adducuntr a Diuo Basilio tomo I.° humilia I.a qd si uinu dedit a 18 anno usqs ad trigesimu iure opto dedit in etate resistendi atuo senib; aptissu et conuenientissu putatr, ut Gles dixit lib. 5° de Sanite tuenda, cuius cam adducit plato, in lib. 2° de Legib; dicens uinu datu senectuti acerbitatis magnu remediu ee. quo sq senes ipsi reiuuenescunt aegritudinu qs ai obliuiscuntr

Atq3 coria duriores ai morte, tanqua fortu igni impositu, remollesc
at iio plinius in lib. 23. Cap. 1o post med. qq. uini dandu sit
& qq ti sit dandu longa serie declarat in ss. quoad febriu ua
letudine attinet, certu e no dandu in febrib, & inqua ea omni
statuit potius noctu ppinandu ee uinu, cuius 3 exercat in
praxi, na semel in die bibentib uinu, in prandio et no
cena administrate, ne si noctu accedat, p somnu retta
nota to uino simul cu calore ad uiscera immodice corpus in calesc
fateme tn aliqdo noctu utilits uinu poe ppinari in remitt
febriu ad 3ciliandu somnu. statuit etia a partu, et abortu no
ee dandu uinu, in q re 3siderotoe dignu e quo mo id pferat
plinius absolute, si scribat Blondus in lib. 8 Roma triu
phantis no Lege a fine se Legisse dotale instru, ante an
paulo plus minus ua 300, adstipulata, quo sponsa ma
pmitit, quoties peperisset, uinu illi octo primis dieb quanti
ceret bibendu daret, et pariter, de 3silio medici quandiu eg
tasset insup in dieb solemnib festiuis illa oblectare uni co
uini potu, na cu mulier q nup peperit, ex laborib, et
uigilijs resultantib a partu uires hat fractas et indiget
calida potione ut menses cicius fluant, uinu ad oia ista
maxio auxiliu 3mane si mulier q peperit sit uino
assueta aut laboret imbecillit uentriculi, audacius uinu mi
istrabimus dumo no febricibet, nec uisceru aliq inflamati
afi

afficiat.
qn istis in casib, vinu dēt pbiberi, quemadmodu si menses immo
derativs fluant, qa tunc nō debem, uti vino ni forte absterso
aut calibeato, aut illo in quo auru ignitu, saepius fuerit extinc
tum, aut cu realiq astringente I. sanguini cohibere valente
mixto ut in lib. de nã muebri ad f. scribit hipp. ubi dēt, qd si
fluxus obortat, caneri fluviatiles, in vino suffocentur, et vinu
tribuatur in potu. ulterius dit qd si fluxus oboriat, stercus
muli obustu, tusu, ac cribratu, et vino dilutu bibat, addit
qd si fluxus fuerit inveteratus, spongia obusta ac trita vino odora
to diluta ministrem. multa alia de vinoru nã, pōcem adduce
cere sed placuit hec pauca ut magis selecta enarrare, q̄ reliq
q desiderant, ex serie disputoīs poerunt sciri. reliqua
oia q in isto cap. relinquunt sine exceptione dese pent solu
in II. amplius scire des movere disputaõ. ꝯ in febrib, seniu,
magis sit infrigidandu qm in febrib, aliaru etatu, sed qm
ista q. ptinet ad enarroē de morbis ꝑportialib, ca placuit dsi
qre in suu ꝑpriu tum.

Cap 3.ᵘ in ordine.

Cum Arᵒ in p. cap. 2ᵉ docuisset intemperias ca affluxu,
mãe indigere evacuoē in isto cap. 3ᵒ conatur ostendere q roe
opus evacuoïs sit exercendu. qd caput in duas deuidit ptes
In pa pte, adducit decē res q ad recta administroē evacuoïs
attendi dent. in 2ᵃ q ē in II. sclias pte. qd intentio stq. adducit
quinq ee oīderanda ad hoc ut recte et cu magna securitate

pdicta exercaat euacuão. ad pãm pem accedentes dit
qd decem res q nobis indicant et demant quando coīa
euacuare et qdo nō, s. temperamtū, plenitudo, uirtus,
aetia coīa, fiā seu figura, tempus, dispõo aeris, et dispõo re
gionis, ɔsuetudo euacuandi, et denique ars euacuandi, ostens
tum ēe euacuandū qdo ōia ista ɔsentiunt, et eō nō ēe eua
cuandū qdo ista repugnant ut tū pdente dīā uerā ē
ostendat adducit scopos ostendentes euacuōe nō ē celebranda.
Tales aut statuit ēē inaniōe, imbecillitatē facultis uitalis aētis emitt
3° temperaturā calidam et siccā, temperaturā frigidā et humi
4° figurā p. figurā intlligit corporis habitudinā crassam
aut tenuē corporis raritam aut densitatē et hum pinguitaue
grasilē 5° adducit aetia mala ut inclināo ad diarteā et
sioni. 6° adducit etatē q nō dū tetigit trium nātis auenum
et adducit etatē q iā tetegit trium incrementi. 7° adducit
tempus qd immodice calidum aut frigidū impedit euacuā
situs regio calida et immodice frigida ɔsuetudo sitib
euacuandi ē de reb. q pbibent euacuōe ultimo annum
rat artē intlligit p artē uitæ institutū laboriosū immin
ens huōes ut seruire in balneo et portare onera.

In 2° cap. pe statuit quinq ēē seruandus ɔdiōes in euac
1° qd euacuet humos pcctans, 2° cū ɔferia et tollerantia, 3° qd euac
huōr, iuxta inclināoē nāe, 4° qd euacuet huōr p. ɔuenientes regi
ones seruata rectitudine 5° ūnis euacuāo fiat p. membra ma
gis ignobilia. 2° p membra euacuoi, talis peis insciuī ent

3° q̄d in ipsis p̄tib, p quas fit euacuaō, nō sit aliq̄ antiq̄ ægritudo q̄n in dicto casu, euacuatim p aliud membrū fit nō sit ita accomodatū, 4° q̄d suauit̄ et mollit̄ fiat et q̄d nō fiat cū maiori noxa ut q̄do ex euacuaōe oculorū ꝯcitati suffocaō ut laringe; 4° principalis ꝯdiō ē q̄d seruet̄ hora euacuaōis p horā intelligit tempus coctiōis determinans, q̄le sit istud tempus in morbis cronicis et acutis p cuius exacta cognitiōe egregia adducit dīa satis uaria, de coctiōe et p̄paraōe hūorū ad euacuaōes obeundas. 5ª ꝯdiō p̄ncipalis ē q̄d humor peccans euacuet in debita quātitate iuxta mensurā uirtutis, ꝯcludit Au. enarraōe diens in euacuaōis, sequenda ē rectitudinē, et in reuulsiōib, nō ē facienda derisionē, p duas diametros, 3° tm̄ p una adducit siliter hūores magis aptos ad euacuandū ē illos q̄ s. in uenis 2° q̄ s. in membris et in iuncturis postq̄ oīa detrāt quomō cibandū sit post purgaōē quomō immodica euacuaō q̄rēt febrem q̄do coīat suspsas euacuaōes redire et q̄d melius sit diminute q̄m immodice euacuare et q̄d euacuaō partita q̄do coīat q̄ corpora nō tollerent euacuaōes et deniq3 in q̄ regiōe sit minus euacuandū.

P cuius maiori explicaōe adūto 1° Aūa statī in p̄ncipio statuere deē ēē res, q̄ indicant euacuaōē ēē faciendā ut colligere possumus colligere ex textu 1° ad Glauc. cap. 14. 2° ad Glauc. cap. 2°. post p. §. aetas igitur. 9° meth. 5° antep. et cap. ulto, 11. meth. cap. 14. 13 meth. cap. 11. ante med. §. mīum uō euacuaōis.

lib. de curandi rōe p. sang. miss. cap. 6° exeqq. ōibz rebz
tm. ss. q° indicant euacuōe. sz. plenitudo seu repletio
uirtus ipsius aegrotantis, s° diversa rōe, qa repletio seu ple
tudo, ut q° cōtr nāte indicat euacuōe eā expostulando
tanquā auxiliū nāte cōgruenū repletiōs at uo uirtus
cōicat euacuōe nō expostulando, s° pmittendo eam et nō
prohibendo, hoc aut uocatr cōindicare prialitr, qinuis
Gls in qdā cōsideroe dicatr cōindicare 2° allat 45. de
de sang. miss. cap. 13. reliq. oia eiz dicentr indicar
quonis signant uirtutis et repletionis dispōes ideo tn
annumerauit so istas res cōmō annumerauit pulsum
tumorē urinarū, grauitatē et tensionē, qa siluti noth
omissa. ss.

2° dubito in ss. et allia cōia dōt Au. p. ista uide
tur res q indicant cōire euacuōe, annumerari allia
aut discōia intelligimz p. dicta allia cōuenientia et
cōcurrentia qlia tn sint ista allia dōt Gls in 1°
Claue cap. 14 ad med. ubi pponit 4or in euacuōibz
deranda ut euacuao fiat aut nō fiat 1ū ē uentr
lapsio 2ū ē febris cū p. fluuio ueneris, 3ū qdo adest cō
cūrepleōē 4ū cū adest immedita uigilia aut uehemens
q tēt nō impediant euacuōes nihilominus cōmonent mo
das ēe ut tn Au. pbit ista dram, ponit exēplū in illis q
tiunt alii fluxū, aut de facili tali fluxu corrip
ingq. euacuōe p. cōsiliū cōdemnat, tanquā p. nitiosā qa solu
uem

Sup ventris soluoe valde timorosu e . in na in isto casu im
modica irritata no solum ab humorib. q concitabant fluxu ventris Solvere ventre e sup
sed etia a medicamto purganti precipitata modu excedit in evacuando ventris solutio e valde
taliter ut adveniat sup purgao q deficulter aut no removetur. timorosu.

Haec dra mutuata e a Gal. 1o de arte cur. ad Glauc. cap.
14 post p. in ff. neq si fuerit febris cum profluvio ventris alia
opus e evacuoe, etsi pro multitudinis roe no fuerit evacuatum
q.n. aliqm evacuare tentaverunt, aegros in maxa discrimina
adduxerunt, & e sn peculiariter adducta ista Au dra ab
Hipp. in lib. 4o de roe victus et a Gal. in comet. 116 qd dicit nota
alvo fluenti sanguine no detrahes, antequa ventre confirmes,
et robores qa si post sanguinis detractione, proseverat alvi
fluxus, dissolvitur et sucumbit virtus taliter ut remanente
evacuoe no poet tollerare.

Ista tn sentia qmvis sit Au in isto ff. et Gal. sictu
et Hipp. in locis a nobis citis, no solum videtur falsa et
a veritate aliena sed in praxi satis periculosa ut possum colli
gere ex eode Hipp. et Gal. et Sillit. ex veritate. 1o qa ipse Hipp.
in lib. de locis in hoe, ante f. libri et in N. 52 vomitu cu
vomitu, et fluxu cu fluxu, curandu ee declarat, Sillit. in
lib. 6o epid. sect. 2 text 9o Gal. cu Hipp. dont curare alvi
fluxu excitata purgaoe per intestina et Sillit dont psana
re vomitu excitando vomitu, et acres deiectiones clisterib. et
graves dolores, excitatis denuo alijs dolorib. qo solvere ventre

Sup ventris fluxu

nõ ē timorosũ et periculosũ, q̃ utile et nãriũ, Au. eţ in p
16.a 3i tract. 2i cap. 13. in p. in D. hipp. n. dixit &. et in
fen 1.a 4.i tract 2.o cap. 15. in p. eandē sententiã pferre ui
ē. 2.o pbatr q̃a hipp in 1.o aph. 20 et 21. dõl q̃d evenit
evacuat, p crisites regeantes et pfecte q̃d totũ negotiũ nãi

quoniã pfecte evacuat totũ negotiũ illi relinqs, sin minus adiuuã.

relinqit at uõ q̃dc impfecte evacuat oportere pficere p
uõl nãã altera evacuõe artificiali, excitata ut D. q̃ sini
coepit evacuare hũores peccantes p alvũ et impfecte evacu
turu nãriũ ē in coatã nãe operõe pficere medicam.to ali
purgante p celessũ, q̃o venere solvat, ne ex hũore detent
et rie evacuato, aut ingravescat morbus aut succedat recidiv

nõt

sic n. vulgariter dictũ ē ã õib. q. relinquunt in morb
recidiva facere consueuunt sic Au.a ipse in fen 2.a 4.i trac
1.o cap. 64. de Iudicijs evacuõs. dicit et q̃dc abreviat
evacuãõ postq̃m inceperit opt. ut coãiuvet, hoc eţ u
signare in fen 1.a 4i tract. 2.o cap. 1.o multo post m.
dicit q̃d si nãa nõ mouet moue tu, motu sibi motui en
q̃o m. voluit signare Au.a ni q̃d docuit hipp. in 1.o aph
21. ut evacuemus iuxta motũ et inclinõe nãe. et cõfi
ti, hec dñã elleganti õti otextu, in lib. 9.o meth. cap. 5.o p
m. D. q̃d si tempore mitensi sanguinũ menses mouet
ontigerit inspicere opt. fluentis impetũ &. ubi dit q̃d
aliq̃dc ontingat q̃o nariũ sit venã secare et tunc mens
debito temp.e fluant 1. ex emmoidib, 1. ex narib, flue
sanguis q̃d tunc debemus inspicere sanguis fluentis im
petu

q si fuerit sufficiens ut quod desideramus euacuet, statuit Gal.
totum negotium esse relinquendum naturae, sin minus tales euacuationes
sint imperfectae dicit adiuuandas esse ut ex ambobus coniunctim
scilicet ex euacuatione tentata a natura et ex euacuatione tentata ab arte ex
trahatur quod necessarium est euacuari, quod non solum euacuationes per sudorem
per uomitum per nates, per uterum, et per emorroides, debemus adiuuare
sed etiam per alui fluxum.

Et confirmatur etiam post hoc dicta in cap. 20 huius sen. multo
ante med. et amplius uenae quando quis phlebotomaret et ubi dicit sup
posito ex parte influxu sanguinis ex naribus, ex utero et emo
rroidibus, quando uolumus sanguinem cohibere, optimum esse remedium
uenas in brachio secare quia prohibetur euacuationes cohibens tamquam
remedium reuulsorium quod sanguinem mittere in dictis casibus ad huiusmodi
fluenti sanguine conueniens est

Item, in alui fluxu originem trahente ex intemperie
calida hepatis uenarum aut intestinorum, ad prohibendam inflammationem
aut uitanda ulcera in intestinis, conueniunt remedia infrigidantia
et reuellentia humores, sed sanguinis missio infrigidat et re
uellit quod exerceri debet in fluxu uentris maior est nota,
minor habetur ex parte quia sanguinis missio habet uirtutem infri
gidandi, quae omnibus medicis necessaria est in calida intemperie, dic
tarum partium accidit ad rem, quod in alui fluxu originem tra
hente ex intestinorum ulcera aut inflammatione nullum re
medium magis conueniens potest excogitari, quam ipsam sanguinis mi
ssionem ex uenis brachij quod soluere uentrem et sanguinem mi
ttere in fluxu uentris optimum auxilium est et non timorosum
ut Au. dicit.

R. Cuius difficultis soluere, dico, qd alui fluxus pot duobus modis
consideravi uno mo qtenus excitatus ab arte, et alio mo qtenus fit sponte
ab ipsa na, sine exibitione alicuius medicamenti. Si consideretur alui fluxus
prout fuit excitatus ab arte intuentu alicuius medicamenti purgantis
exibiti in moderata quantitate et qualitate, et consideretur qtenus post debitum
tempus administrationis medicamenti eius retardatur operatio, aut pigre et
imperfecte procedit tunc licet provocare euacuationem in die incipientis
s. inchoatam adiuuare, in iecto clistere aut exibito aliquo medicamento
nota leuiter euacuante, ut sic compleatur debita operatio, sed in isto casu,
nulla ratione, licet propinare aliquod medicamentum, simile illi, qd prius ex
ibitum fuit quia in tali casu, soluere uentrem super medicamentis so
lutionem, est ualde timorosum, cum absque dubio potest contingere superpurgatio.
At uero qdo medicamentum purgans post exibitionem breui transacto tempo
nota re fuit reiectatum per uomitum, tunc licet aliud simile medicamentum propina
ri in minori tamen doxi et quantitate, ne imperfecta operatio relin
quatur, cum intuentu prioris medicamenti humores moueat motus et multa tam
ta nocent, que si non mouerentur non nocerent.

At uero qdo alui fluxus sponte prouenit a natura nullo exibi
mento, si euacuatio sit in ea quantitate, que conueniat totum negotium naturae
relinquere, qdo tamen imperfecte et pigre procedit, in die critica uicio
sos humores euacuandos licet medico defectum naturae supplere et adiu
mento purganti eam adiuuare ad euacuandos reliquas humores sicut
no è liuondaria in die critica sed 2a nota die
ut ex fen 2a 4i tract. I. cap. 64. dictum est, non in die critica
sed in sequenti, postquam medico satis constitit impetum naturae cessasse

Si alius fiat periculum imminet, quia solet natura remisse et segniter incipere et deinde impetum assumere, quare si exhiberetur medicamentum aliquod praecipitaretur et nimium excederet. ne natura impetum faciat

Quando alui fluxus sponte proveniens a natura non est criticus sed symphomaticus, nec debet adiuvari, nec debet prohiberi, quamvis nota prava dispositionis signum existat. non debet prohiberi quia si detineatur ille fluxus, vel retrocedet humor ad venas vel in aliquod principale et sic talis retrocessus erit causa maioris nocumenti. non debet adiuvari, exhibito aliquo medicamento purgante, quia cum talis evacuatio symphomatica fiat natura irritata, interveniente medicamento magis irritabitur, nimium excedet in evacuando, et dissolvetur: quod tamen alui fluxus perseverat et apparet utilis ut colligitur ex conferentia et tollerantia, quamvis non sit pro multitudinis tamen si medicus intelligat ex robore naturae posse integre evacuare non est opus alia evacuatione sed totum negotium naturae relinquitur

Quod tamen perseverat fluxus et medicus intelligit virtutem eius robustam quae potens est multo maiorem evacuationem tollerare et talis evacuatio symphomatica est pigra quae non sufficiat morbum expellere tunc convenit in febre cum alui fluxu purgare per colessum. quod dicta nostra est contra Avicenna. Sic neque contra Gal. in libro de Glauc. cito, quia ille loquitur de febre cum alui fluxu, in debilibus corporibus quod libenter fatemur, nos autem loquimur de febre cum alui fluxu, virtute robusta existente, quae utramque evacuationem potest tollerare.

quo tn̄ alui fluxus perseuerat pluribus diebus, et noceat tunc conueniens est talem fluxum sistere et cohibere, exibito aliquo medicamento purganti quod secum habeat frenum, hoc est quod roboret uentriculum et intestina et quod simul auferre ualeat causam efficientem alui fluxum, talia medicamenta sunt. De barbari et cortices mirabolanorum citrinorum, que medicamenta sint leniter torrefacta magis aut minus iuxta uarias dispositiones fluxus, similiter reddite, syrupus rosaceus ex quo infusione factus ex rosis rubris, Castelanis appellatis.

Que dicta oportet intellecta luce meridiana clarius constat quod solvere uentrem, seu uentris solutio est timendum et quod non, deinde in quibus casibus liceat in alui fluxu cum febre et sine illa uentrem soluere. Ad textum Galeni ex 1° ad Glaucon cap. 14. certis dicimus Galeno esse intelligendum, de alui fluxu symptomatico et non de critico, cum ibi agat de febre cum symptomatibus. Dicimus similiter quod talis Galeni sententia non est absolute et simpliciter accipienda de omni fluxu uentris, sed solum de illo qui cepit esse utilis deque iudicat medicus quod non eua cuatione humoris peccantis complebit. Que solutio non est ad mentem Galeni nisi euacuat cum difficultate. quare

Dicimus nos solum fuisse Galenum loquutum in illo cap. de febre cum symptomatibus in corporibus debilibus, ut explicuimus et non in corporibus robustis quem fuisse expressio Galeni mentem inde colligo quod in isto cap. 14 ad Glaucon 1° libri multum crasos et multum graciles ineptos ad quascumque euacuationes constituat, cum in praxi, 1um exercicam 2° inde colligo quod in tempore calido et in tempore frigido prohibet sanguinis missionem, cum autem urgente necessitate in quouis tempore si euacua

3° inde Collige quod dicat Senes et imbecilles ab ira mortuos fuisse, cum tamen in lib. 2° de symp. caus. in cap. 5° dicat ab ira neminem interisse, ut potentem neque eius robore soluto neque eius calore extincto, Sic in magnis doloribus prohibet evacuationes Cum tamen in lib. 1° aph. 23. dicat ipse et ad fin. Comentarij in vehementissimis doloribus se nullum maius remedium invenisse quam evacuare usque ad animi deliquium, quod et in cap. allegato, negat evacuationes in febre cum symptomatibus in aegris cum virtutis imbecillitate, et non cum virium robore ratione fundatis est, quia in dicta febre cum symptomatibus frequenter dissoluitur virtus ex vehementia symptomatum, quae non potest tollerare evacuationes. Haec doctrina habetur expresse a pr. Hipp. in ipso aph. 23. quod dicit evacuationes esse exercendas usque ad animi deliquium si aeger potest tollerare,

Pari ratione quod in lib. 4° acut. cibo Hipp. et Galenus negant Sanguinis missionem in profluvio ventris intelligantur in debilibus, et non in robustioribus. Sed dices 2° illam doctrinam non esse utiliter intelligendam de quocunque ventris profluvio cum in diarrea biliosa cum febre et in dissenteria soleat esse magnum remedium Sanguinis missio, non solum ad removendam causam fluxionis, sed etiam ad attemperandam excedentem caliditatem hepatis, intestinorum aut aliarum partium calidarum et sic solum in diarrea pituitosa et melancholica atque in illis fluxibus quae pendent ex Iecoris imbecillitate ventriculi intestinorum aut venarum non conveniet Sanguinis missio, quod quam est doctrinam. Hi autem loca Hipp.

[illegible]

ex lib. de locis in hõie, ex lib. 6° epid citis, qdo asserunt hipp. et Gal. uomitũ cũ uomitu fluxũ cũ fluxu sanari qdo scz corpore extente robusto euacuata ea q irritabat euacuões uomitus et fluxus remouentur. Silr dm ẽ dctum hipp. ex I° aph. 20 et 21. Judm ei qd dũ nã imꝑfecte euacuat siue talis euacuão, sit critica siue symptomatica qd dẽt adiuuari simili motu excitato ab arte, ut opte declaratũ ẽ aqꝑ nil aliud uoluit Aũa in fen 2ª 4i et in Iª 4i capp. citis ut opte docuit ipse Gal. in lib. 9° meth. cap. 5° sz qd si temp.e mittendi sanguinẽ scz posito expto in euacuãe ꝑ uterũ, ꝑ emoroidas et ꝑ nares qdo nã euacuat imꝑfecte reliq argo q ꝑ sanguinẽ ẽe mittendũ in uentris fluxũ originẽ ducente l. ex calida intemperia Jecoris .l. intestinorũ l. uenarum ad infrigidm et reuellendũ satis ꝑint ex his q dicta s. cũ in oĩb. dictis casib. ad euacuões ꝑsuponatr uirtus robusta q põit tollerare utrãq euacuõẽ, q dꝑiente nullo mõ celebranda ẽ euacuão sz solũ tractandũ de roborando uirtute, et sic opte mẽt explicatur Aũ.e textus q citr dẽt intelgi qdo dixit, soluere uentrẽ sup uentris solutõe ualde timorosũ ẽ

2° dicto in sz. uacuitas itaq sine dubio ut dẽt Aũa hic qd inter res q põint impedire euacuões una ẽ uacuit

Siue innanitio, et iure optimo, quia sicuti repletio quae est sanguinis copia et aliorum humorum indicat sui remotionem per euacuationem quod plenitudini contrarium est sic, uacuitas quae nil aliud est quam innanitio seu defectus sanguinis et aliorum humorum, cum sit contra statum naturalem indicat sui remotionem per contrariam uacuitati et innationi scilicet per refectionem, et additionem in sanguine et in aliis humoribus, quia defectus non exposcit euacuationem, sed adiectionem ex Galeno lib. 1° aphorismorum 17. in quo defectus indiget adiectione et corruptio distemperamento ratio finitalis est quia innanitio curatur repletione et repletio euacuatione ut optime dicit Hippocrates 2 aphorismorum 22. atque ista est causa quare macies et extenuatio, quae allicit propter defectum sanguinis et spiritus omnes euacuationes impediat, sic dicturus est infra Avicenna in cap. 20 sequenti, in corporibus fortis maciei cauendum est phlebotomiam et Galenus 1° ad Glauconem 14. in gracilibus negat euacuationes.

Ista Avicennae et Galeni dicta quod macies seu uacuitas impediant euacuationes, non est intelligenda quando macies et uacuitas proueniunt ex nota copia sanguinis uitiosi et aliorum humorum, quia in tali casu, ista macies et defectus non repugnant euacuationi sed maxime conueniunt, ut Galenus docet 6° epidemiorum sect. 4° 25. quia tunc succedunt uacuitas et macies propter copiam uitiosam sanguinis et aliorum humorum quia licet partes indigeant, neque apetunt neque attrahunt neque nutriuntur, cum uitio sanguinis et aliorum humorum redundantium extinguitur apetitus, languescunt facultates, attractrix et secretrix.

Istā dñam egregie ꝯfirmat Gal. in eodē lib. 6 epid.
Sect. 3ª text. 29. exposito illius mulieris q maxi erat m
ciata ꝓp. copiā uitiosi sanguinis q cū laboraret, diuturna
mensiū suppsione, sanguinē misso copiose sanata fuit ꝯ
ꝯīoē oīū medicorū, qtenꝫ euacuato sanguine uitioso,
alius optimus denouo restitutus ē, ex iniectis alimentis opti
ubi Gal. refert se alias plurimas fœminas extenuat
ꝓ sanasse p sanguinis mīssionē seruatis scopis nariis ad
talē euacuoē, erant aut scopi: inueterata mensiū supp
tumor et urinarū liuor, ac iō sanguis q ex uena secta
emanabat, erat sitis pileis liquati, in colore et in substa
Sed obiꝫ ꝯ ꝯditā detraōē ipsiꝰ Aut. assetencē 1ª 3
tract. 2º cap. 25. p curaōē doda ex uenere coire sang
nis missiōē et purgaōē, sed tunc aderit inanitio et desti
tuōe ueneris q male dicit Au. qd uacuitas et inani
tio impediunt euacuōes. Vt satisfaciamꝰ huic obi
ꝯsiderare opꝫ duplicē ēē inanitioē euacuōē una uti
totius corporis et alia peculiarē unius pteis destracte, et
qq. inanitio, unius pteis destracte, vt v. g. qdo iecur aut ue
ptes inanitae, nō impediunt euacuōē uentris et intestinorum
qdo ꝑ pleno, in quo casu loquutus ē Au. cū dicit
capitis dolorē ex uenere resultantē p uentrem repleti
corpo

Hic casus intermissis nobis euenit in muliere laborante splenetica obstruōē et mensiū diuturna suppsione et sola sanguinis missioē fuit sanata. ?

[illegible] nista [illegible] sa fara.

Cantes vapores fraudolentos;

§. Haec aut cu fuerint &c. signoe &a. postquam annu merauit Alli. scopos narios ad recta eualure, dicit ulte rius in isto §. qd dum isti scopi fuerint qui phibent eua cuoe, pcauit dne explicoe adito, qd oia illa q coindi cant euacuoe, intidu dissentiunt, pri alioribus scopis, indicatibus euacuoe, et tunc sine mora euacuao celebranda e, ali quando eh dgit ut aliq ex illis reb, coindicantib, dis sentiat, et aliq repugnent et strad icant, in quo casu minus et cautius euacuandu e et quanto plura ex illis decem rebus dissentiunt et stradicunt no solu imminuunt euacuoe sed aliqdo phibent in totu sic Gal in lib. 11. meth. cap 14. dicebat, et oic qde no mittis sanguini, in tempore aestatis et regione aestuosa et caeli statu calido ac sicc parū detrahes in reliquis anni temporib, tu regione tu caeli statu &c. [...] uti in febre sanguinea putrida qmuis uirtus ualeat et aetas florens extat, si hus aegrotantis laxus et molis gracilis et albus sit, deinde aeger heat venas exigiles in tempore aestatis et in regione aestuosa, solet impediri uene sectio, qa in tali casu, licet astet uirtus celeriter tñ resoluitur, qre uiriu robur no solu e nā riu, ad euacuoes de psenti, sd eh nariu e ut deserviret in futuru

ad hoc ut æger possit perdurare usque ad morbi vigorem.

.9. Et debilitas cum debilitas &c. dixit Auicenna hic quod alia ex rebus quae impediunt evacuationes est imbecillitas virtutis, per virtutem intelligit tres facultates principes, scilicet vitalem, animalem et naturalem, statuens ex langore et imbecillitate, unius cuiusque ex his tribus facultatibus, impediri evacuationem huius doctrinae ratio est quoniam omnia remedia evacuantia fatali necessitate semper lædunt vires ut egregie dixit Galenus in lib. 9 meth. cap. 10 post med. in 9. quoniam cum virtus tantopere necessaria sit et in lib. de optima secta ad Trasib. cap. 40 et 41. quod semper omnia remedia evacuantia detrahunt aliquid naturalis et congenitae substantiae, sive talis evacuatio sit sanguinis sive aliorum humorum, sive puris sive humoris aquosi, et sic Hipp. 6 aph. 27. agens de hydrope dicebat in his qui secantur aut uruntur, si universum pus aut aqua effluxerint moriuntur iam simul cum sanguine et reliquiis humoris, cum pure aut aqua spiritus sunt permixti exquorum intempestiva evacuatione non solum animi deliquium sed etiam syncopis et mors solent allidere. quod si in evacuatione aquae et puris aut alterius excrementi ista damna eveniunt, quanto magis in evacuatione sanguinis. 9. quam causam dicit Auicenna in 4 fen 1. 1. doctrina 4 cap. 1 in omni evacuatione debilitare virtutem, unde ortum est illud commune axioma cuilibet evacuationi est anexus casus virtutis.

Ista tñ nora nõ semp. ē eq̃lis, q̃a intdũ ē ita leuis, ut negligatr, ac si nulla ēēt ut qdo uirtus ĩ robusta et plenitudo m̃a dictris sublato eo aqua tanq̃m ab oñe premebatr mãxe iu uatr, at ũo qdo affiil indiget copiosa euacuõe et uirtus nõ satis ostat ut eã põsl sollevare, mãxe solet ledi extalli eua cuõe ut dit Gls 9° meth. lo inf. ob q̃m cãm in cap. 11. sequenti agens de uncūsatiõe semp. nãias ee ualentes uires deludit, et p robore uirtutis magis aut minus ee euacuandũ, taliter ut qdo uirtus ostat, p magnitudine morbi sit euacuandũ at ũo qdo uirtus nõ ostat, tunc nec p magnitudine morbi nec p redundãa humoris exercenda ē euacuão, q̃ q̃m cã hipp. in lib. 4° de rõe uictus, 19. tex sanguinis missionẽ, ro bur uirtutis ee nãriũ statuit, hipp. sequti Gls in lib. 4°. meth. 6. in lo meth. 14. et in 13 meth. cap. 11. et in lib. de cur. rõe p sang. miss. cap. 6°. nõ solũ ad sanguinis missionẽ requirit uirtutis robur, sed etĩ ad purgõẽ ex lib. 4° meth. ẽ cito, ex 1° aff. 45. rõo funtalis ē q̃a si uirtus languet, l. p morbosã intemperaturã p̃ũ, l. p defum sanguinis copiis, l. p uitiũ et corruptã q̃litatẽ, illorũ si aliqdo de nouo cellebretr euacuão effata de ĩ grauã necessario cadite uirtus, q̃ oĩa intelligatr de uiriũ imbecillitate p eẽntiã nõ aũt de imbecilltãe p agrauãõẽ et irritoẽ. nota.
q̃a ista ulta debilitas nãrio indiget euacuãe ex lib 2° aff. 48

nota Et ex 4° meth. 10. Dicitur ista vera intelligentia est, declarare et imbecillitatem totius corporis non tamen de imbecillitate ... Cuius, detractis, particulis, ut declarabitur, et sic intelligitur Avicenna contextus quando asseruit quod debilitas cuiuscunque virtutis prohibet evacuationem.

Ut tamen ista vera optime intelligatur quaeritur cum expositione

Q. 1. in presenti. Utrum ad celebrandas insignes evacuationes sit necessarium robur omnium facultatum. Et hic affirmativa est Avicenne in isto textu ... debilitas uniuscuiusque trium virtutum impedire evacuationem ergo robur omnium facultatum est necessarium. 2° quaelibet facultate sive naturali sive animali, sive vitali, pereunte, reliquum est reliquas unam pereunt sed quaecunque ex his tribus debili existente et de novo facta evacuatione, magis ac magis laeduntur reliquae ergo debilitas unius facultatis impedit evacuationem. maior est Galeni 9° meth. 10. Minor quia facultates servare, nihil aliud est quam vitam servare ... et cap. 15. sequenti. in textu maxima igitur dignitas est ipsarum virium, quoniam ipsum vivere nobis ex harum custodia constat. Cum vita, nihil aliud sit quam ipsae vires aut ipsarum actiones; 3° in omnibus morbis maxime est necessarium robur omnium facultatum, quia imbecillitas cuiuscunque virtutis prohibet evacuationem, cuius est Galeni in 11 meth. cap. 9 ad medium ubi agens de curatione febris putridae sic dicit. neque non pulsus dumtaxat vires ad huiusmodi agendam, firmas requirimus sed etiam neque facultas quae voluntarium motum praestat, sed ipsius concoctricis, etc.

4º. in morbis thoracis ut sanitas ad gratiam naturam ē q̄d
via peccans, sequatis et excernatis, q̄d in morbis thoracis
māe coctio, et expulsio, fiunt natura à facultate nāli
et āli. g.º ad euacuões robur oium facultū nārium ē maxime
ē Gli in lib. 2º pnost. 67. itaqз necessū ē et scoctū ee
morbū, ēxcerni recte, excreatiōnes, affectiones thoracis
q̄ in sanite vtarius ē et minor prāti q̄a illa q̄ stinentr
inq̄ cungs̄ pte interna thoracis nō poūnt foras expelli
nī ualido motu thoracis dicente Gto ipso in lib. 5º de
locis cap. 3º ante f. in n. nisi n. uehemente ad muire, tho
rax pulmoni oī expte oprimat, humores in arteriarū
asperarū, ora recipi nō poterit, et q̄n coctionē fieri
à facultate nāli certissimū ē g.º ad euacuões robur oiū facul
tatū nārium ē. et sequente, imbecillitas cuiusqз facult
tis, impedit euacuões.

Rp pe nega, q̄d nō sit narium robur oiū facultatū, ad euacuões
magnas excusandas prāti Gto, in lib. 4º de rōe uictus, in
ubi pueros excludit excludit, à sanguinis missione, p
natiuā et ingenitā resoluōe q̄nuis robustā obtineant
facultatē uitalē, q̄ sola ista facultas robusta attendenda
ē ad euacuões. et in lib. de cur. rōe, p sang. miss. cap. 13 agens
de scopis narijs ad sanguis missionē, post q̄m duos tm annu
merauit scj morbi magnitudē et uiriū robur, post med cap.
dicit Gti; dedidicisti autj uehēnti pulsui, cū aequalitate, tanquā mina
fallaci

virium robustatum, signo, fidem semper habendam esse &c. quod si a
sanguinis mittione est natium virium robur, quod expulsum ta
qua signo minime fallaci cognitum, sola facultas vita
lis ad evacuationes. Sic eodem in lib. cap. 12. quod fieri de
sanguinis missio usque ad animi deliquium, dicit oportet pulsum demi
nutionem, animum advertere tangendo eos etiam sanguine fluente
ut cum virtus pulsifica incipit delinquere, sanguis suppri
me nobis in opinatis propter deliquio animi succedat mors, quem ad m
multis accidisse refert in eodem cap. & 9 meth. cap. 10
duos namque &c. quia facultatis vitalis robur, non solum sufficiente
dicit in praesens, virium & in futurum, ergo sola vitalis facultas
ad evacuationes consideranda est.

2° probatur eadem pars sic probo, robur facultatis naturalis non est n[...]
rium ad omnes evacuationes, ergo eius imbecillitas non prohibet e[vacua]
tiones, antecedens probatur de sanguinis missione, ad quam exercen[dam]
in nullo tempore morbi robur facultatis naturalis attenditur, quia t[amen]
per morborum initium, ad hunc morbis crudis existentibus, si m[...]
secetione sanguis copiose extrahitur, & nihil omnino n[...]
de illius robore. Cum non solum cognatis exsignis Gal[enus]
lib. de sanguinis miss. cap. 6. in med. lib. 1° ad Glauc. cap.
14. ad finem. neque attenditur in augmento morbi, quia cum tunc n[...]
semper sit aliquo, obscura appareat coctio, nullum autem obs[...]
rum iudicium formari potest, de robore aut imbecilitate facultatis
naturalis

Neq3 attenditi in statu, cu tunc neq3 sanguinē mittere neq3 purgare cōiat dicente Ho 2° aph. 29. §§. §§. aut, hac uena sectio cō nūnquā purgāo quorū neutrū, opēt morbo iā cōsistente adhibere &. q̄d in declinōe nō cōiat certissū ē, qn ridiculū ēēt morbis iā declinantib; sanguinē mittere.

q̄d autj robur facultis nālis nō sit ad purgōē nārīu in p. īcremto cōstatu, l' uti q̄dā lege, detratū reliquit hipp. 1° aph. 22. p illā sentiā, cōcotta medicari mouerīq; nō cruda &. cō n̄l oīus talis euacuāo cocti h̄ūoris nō ē cellebranda nī in declinōe cū in reliqs antecedentib; temporib; de cura methodica cō regulari nō liceat tentare euacuōē ab arte. cō cōfirmatā hac rōe in hydro pe anasarcha, cō p̄ncipue in illo, q̄ originē trahit, ex sup sione mensiū, nārio cōīt sanguinis missio, s̄ anasarcha ē signū infalibile, facultatis nālis imbecile, q° ad euacuāes eius robur nō reqrītr, maior p̄bo ē hipp. cō Gli inlib. 4° allu text. 111. minor prati, q̄a qualunq3 hidropis spēs, p̄cedit ex uitiosa sangui ficōē de bilis facultis nālis in hepate residentis

3° cō p̄rialitr p̄bo de facultati āīli q̄d eius robur, nānē sit nārīū, ad oēs euacuōēs exercendas, q̄a in sanguinis missiōē q̄ fit usq3 ad āī deliqiu, reqrītr lapsus cō imbecilitas facultis āīlis siuerū ē āī deliqiū ēē symphthoma os tenj languoēē cō imbecilitate facultis āīlis resolutionē. 2° q̄a inapoplexia

Et in aliis capitis morbis, ubi adsit cerebri et facult-
atis imbecillitas Sanguine mictimus et per menta purgamus
Cuamus

4° et ultimo quia sic iubebit Au. in isto nostro §. dicens
Desuntam quandoque plus elligimus alicuius uirtutis debili-
tatem impedimentum reliquendi euacuationem, et hoc quidem est, in uirtute
Sensibili, et motiuis &c.

Pro cuius difficultatis declaratione suppono primo in animalibus perfectis,
tres esse facultates principes, atque universum animal gubernantes, dicente Gal.
in lib. quod melius cap. 10 in principio, et tales facultates esse destinctas in
essentia, instrumentis et subiectis, istae tamen facultates ita inter se, naturae uinculo sunt con-
iunctae, ut una sine reliquis non possit seruari, nec diutius permanere
sed una ex istis pereunte, necessum est reliquas unico perire, ut a
Gal. dictum dictum est. quia uitalis facultas merito respirationis indiget
animali potentia, ut conseruaretur naturalis temperatura cordis, et generatur spiritus
tam uitalis in corde, quam animalis in cerebro, ex Gal. 4° de causis pulsuum
cap. 2° ante finem. sed nos iam diximus actionem esse peculiarem sed indiguit
etiam uitalis facultate naturali ut tribueret et ministraret ei
debitum pabulum et materiam in opere nutritionis ac deinde pro reg-
neratione, spiritus uitalis, qui adeo necessarius est pro conseruatione uitae: pari ratione
animalis facultas, indiguit facultate naturali, quae tribueret nutrimentum
et pabulum pro cerebro, et regeneratione spiritus animalis, quae sunt instrumenta facultatis
animalis. indiguit similiter facultas animalis, facultate uitali, quae semper
tribuit cerebro calorem et uitalem influxum, sine quo neque

Vitq servari post cor deinde qa tribuit Cerebro uitalis spus agg. grantu atis pro ulteriore ellaboroe;

facultas natis etiam indiguit uitali, quoniam sine influxu Cordis et facultatis uitalis adminiculo no poterat operari qa Calor Cordis, e instru coe oim facultatum, qd signabat Artis, Lib. 5o de gnoe atium, dicens sic se hre spum et Calore, in reb, aia constitutis, sicuti se hbet malleus inarte fabrili quo oia fiunt. et tn tribuit calori et spui uitali, Gli ut dixerit in lib. 2o de sympt. cais capo 5o ad med. aut ad ee calore et spum, aut his uti tanqua instris indiguit etiam facultas natis facultate ali, pro motu et sum, sic Gli in lib. 5o de usu pciu cap. 9o post p. Tria namqz dis agens de trib nervorum utilitatib, pro quas aia fuerunt producti, dicit tertia nervoru utilitate ee ut oib, alijs atis partis, tribuerent, ut que sibi dolore et molestia afferrent dignoscerent;

Caeteru qa dictae tres facultes destinguntur in eentia et in particulari membro cui insunt, inde pvenit ut una laedatur sine laesioe alterius, qdo tn ista laesio, unius facultatis e maxa aut diutina, naris noxa illa coicatur reliquis facultatib et trahit illas in consensu, q dra intelligatur, quando aliq caeterib, dictis facultib, laeditur in so seu in radice, et membro pncipali a quo dimanat, qm no e impoibile ut qda estaru laedatur in membro particulari absqz eo qd alias trahat in consenu

Ut est patiantes, ut v. g. qdo aliq pars uiuit et sentit ut
no tn nutritr sed extenuatr, et v. g. qd in paralesi, pars
q affa uiuit et nutritr ut antea no tn sentit, aliter ma
qd nulla roe pot distingere in istis facultib, qdo laedunt i
radice et in se qa quacunq laesa, necessu e reliquas una l
fatemr tn no oes istas facultes laedi in tempore aeq
qa deficiente facultte uitali reliquae sprius deficiunt, et defic
entib facultte nali et ali, no illico deficit facultas uitalis s
uis fatali necessite deat deficere, diutius mnt, iuxta Gli
dram in lib. 5o de loc. aff. cap. 1o iuxta qm est dram Gli
ipse in lib. 2o de roe uictus 47. in med. dicebat uelocissi
mortes accidere corde patiente, deinde cerebro affo, tardissime
uo hepate laborante.
2o Suppono duplicem ee imbecillitatem et langorem ex Glo et hip
2o acut. 47. et 48. una p se q dr imbecillitas p essentia al
tera ex accidenti q dr imbecillitas, p agrauatione, opressione seu irritoe
appellatr, imbecillitas p se et p essentia qdo nalis temperamtum e c
tum, i. qdo spus et sanguis, et substia humidi substificii se d
pata, aut maligno aliq et uenenata qlite, inquinata qn in is
substiis uires consistunt, 12 meth. cap. 5o, imbecillitas p accid
agrauatione et irritoe dicta illa appellatr, q caus ss. acutie, et magn
dine morbi, ss. doloris uehementia, ss. humoris multitudine et
acrimonia ss. obstructiois abcessus, et inflamatiois uitiu ut Dec
dicemus in tractatu de pulsib,
3o Suppono qd inter euacuoes una considerate, qteus e integra
absoluta q uniuersa caam morbi euacuat, alia considerati euacuao

ꝑ nõ euacuat, vniuersã mãm peccantẽ, sed aliqm illius portionẽ q̃ lꝫ nõ euacuet uniuersã mãm, vi tn̄ utilis q̃tenꝰ leuiorẽ reddit morbũ, ut uidere ē in euacuãoĩbꝰ, in ꝑ morborũ cellebratis q̃ mi norando mãm reddit ipsũ morbũ magis benignũ, alia 3ᵒ cõside rati euacuãõ, tam exigua et inutilis ut nõ conferat ꝓ morbor exacta curõe, et iuxta istã drãm aliud ē q̃rere, vtrũ imbelilla uirtus ꝓhibeat robustas euacuões, aliud uõ imbelilla uirtus ꝓhibeat euacuões moderatas et exiguas.

His iactis fũntis, in hac difficultate, sit 1ᵃ cõo, ad euacuões cellebrandas simplr et absolute ē nr̃iũ robur, et firmitudo oĩũ triũ facultatũ principũ, scꝫ uitalis n̄ralis nalis et aĩalis, sed p̃ratius facul tatis uitalis rão fũitalis ē q̃ facultas uitalis r̃u, aliarũ facultatũ, se hẽt, l. uti actus, l. uti frã et ꝑfectio, cũ sit cãulis oĩũ operõnũ, q̃ in aĩali cellebrantr, ista cõo ꝓbr satis argumentis ꝓ p̃e affirma addutis et nil aliud uoluit signare Gal, in lib 1ᵒ meth. cap. ulto in ꝟ. mãxa igit ē cordis officij dignitas, atq3 in ægrotantibꝰ mãxe nr̃aria et.

2ᵃ cõo tam in cõseruãe sanitatis qm in rimotione ægri tudinũ, uti loquendo potissũ indigemꝰ facultate uitali, 2ᵒ loco facult. n̄ali 3ᵒ facult. aĩli, q̃ria respõrõis, istã cõe, hetr exp̃sse apd Glm, in lib 7ᵒ meth. cap. 13 citi, p̃ratr similibꝰ oĩbꝰ argũtꝰ ꝓ utraq3 p̃i addutis, et clarius explicabitr infra.

3° Cto ad cellebrandas magnas, et integras euacuatio-
nes requirit firmum et absolutum robur omnium facultatum, at u-
ad euacuationes mediocres satis est quod medicus constet de robore uirtu-
quod potest tollerare talles euacuationes mediocres, licet cum aliq-
alterura facultatum. ista Cto absque dubio est vera, in isto
centis, quod imbecillitas, uniuscuiusque trium facultatum, impedit euac-
uatio finitalis quia, canonice loquendo, cum nomine euacuationes, intellig-
et quaecunque euacuationes quae cellebrantur ab arte, et non solum parua
et mediocris solleant exerceri, sed etiam integra euacuatio, hinc
quod etiam magna euacuatio, qualis illa est quae fit usque ad animi deliq-
requirat robur absolutum omnium facultatum, et consequente, bene dicitur
quod imbecillitas omnium uirtutum, prohibet euacuationes.

Cognitis imbecillitas, per agrauationem, ex pulsu intelligitur et cum naturam exonerentur reddit magnus et aequalis. at uero debilitas per essentiam, si detur euacuatio, reddit pulsum debiliorem ac erat.

Ex qq. Ctis et ex uniuersa doctrina adducta collige 1° quod su-
imbecillitas per essentiam, potest impedire euacuationes, nam imbecillitas
per agrauationem tantum abest ut prohibeat euacuationes ut eas potiu-
expostulet, tanquam adaequatum remedium, cuius interuentu
illa imbecillitas et naturae oppressio quae causatur per agrauationem.

2° collige in curatione morborum, petita indicatione a uirt-
simpliciter, et uniuersaliter loquendo, potissima indicatio, ad euacuandum, desumi-
est a facultate uitali, deinde a naturali et ultimo ab animali. at uero sin-
proprius et peculiaris sit hepatis, a facultate naturali, potissima
indicatio desumitur, quemadmodum in morbis cerebri a facultate animali ut
docuit Galenus in lib. cui titulus est, compendium pulsuum cap. 21

Et magnam dixi, haec enim in magnis morbis non solum requirit robur facultatis, cum respirationis, sed etiam ad faciendam excreationem, sed etiam facilem [illegible] deinde, ad facilem motum in lecto, quia eius defectu, pingues et crassi solent interire, immo ex langore et imbecillitate, facultatis uitalis, tam facultatis motiuae, quam sensitiuae, multa presagia, securissima, desumpta ex facultate uitali nobis reliquit Hipp. in lib. 1° prognost. [illegible] usque ad f. lib.

3° Collligo, quod ad hoc ut assequamur euacuationis iustam mensuram sint cellebranda, quod magnitudo, morbi cum robore uirtutis, comparanda est quia dum morbus est magnus et uirium robur firmum, magna euacuatio exercenda est unica uice, inquantum continuo, ut uidere est in euacuationibus usque ad animi deliquium, quemadmodum docet Hipp. in aphorismis, 1° aph. 3° et 23. ~~[illegible]~~ inquantum discreta ut x. g. quando euacuamus per uices, quod debet exerceri, ut medico uisum sit conuenire ut quando morbus est magnus et uirium robur mediocre, ne sequitur unica magna euacuatione, uirtus in totum exsoluatur. quam scopis [illegible] euacuatio est augenda est, imminutis imminuenda et tantum de euacuatione detrahendum, quantum imminuitur, ratio indicandi in scopis, uariis ad euacuationes, ut optime dicit Gal. in lib. de curandi ratione per sanguinis missionem cap. 13. in p. Et sic quando morbus est magnus et uirtus debillis, neque tamen est euacuanda, quia non consentiente uirtute irrita omnia fiunt, et si immineat, ingens periculum, ut in angina strangulante ut in saeua pleuritide, tunc licet tentare, moderatissimas euacuationes, per fomenta, per clisteres et similia

Sumo primu uirtus refeciatr, Cōienti aliqñ sd exigua

His Iactis fūntis fati Dj sed argā ꝓpi nega

ducta sed ꝓm Dj qd ñi Gtr & Alij AA. aliqdo solū uidere

robur faculltis uitalis, solū ē obillius principatū, qn oīu

xi reqritr, & qn dēse certiores & euidentiores notas tribue

petitas expultu, q solū à facultate uitali fit ꝓ.qd nō

diti, necessitas roboris aliorū facultatū.

Ad 2u argū Dj negando qd nō sit nariu, robur faculltis nālis

euacuōes qa tūc in p. e tmpr cruditas, nō pōt exacte cogni,

faculltis nālis ex defū coctionis q tunc nō adest, nil oīus tn nō

inde sqtr, qd nō sit nāria ad euacuōes magnas qa tunc

mur, ēē languidā ꝓ agrauaōe & nō pōentiā mixe cū implicare

uideatr, in magnis morbis magnā ēē copiā huōrū & qd facul

nālis sit languida, cū ipsa sit cā priātis sus robore effi

ens plenitudē illā, addo facultatē nālem in p. ēē ualidā, cū

accidat ut in primis mbi dieb, eger sit debilis, dicente

in lib. Io meth. cap. 2u in f. & debilitas illa q solet à p

sit ꝓpressioni & irritaōe, qd si aliqdo, in p. et morbori

tas nālis, aliqdo sit debilis ꝓ eīentiā qd nō pōum in fili

absqz dubio etj uitalis erit imbecilla & sic nō celebrabi

euacuāo. ad ꝯfirmaōe, priantē nō cōire facultatis nālis robur

purgaōe, qa Hipp. solū purgat huōres coctos. Debitr intr

in ꝓpria qe. inteti tn dicimj qd reqritr robur huius fa

cultatis ut huōres pōint ꝯcoqr & aliqdo celebrari euacuāo ꝓ

purg

ut latius, dilemus. Ad ofirmioe de Anasarcha D3 ex dictis nullo
roe coire euacuoe, quo uirtus adeo debilis e, q eintra ut no
poit tollerari moderatam aliqm euacuoe, ut ex ipse dicit Hip.
in text. et Gls in comet; ubi dicit, in talli casu dari plenitudi
ne expressa aliqua euacuoe, q uteru aut hemorroides, neq
tm in coieris e plenitudine ee, hiiris crudi, et qd sit naria eua
cuao, qn est ignis suffocatur & multitude, lignoru uiridium
et sitit calor riatis ex Serapione in lib. breuiarij tract 4o
Cap. 7o de hidrope, sed in isto casu, ad faciendam sanguinis mi
sione in anasarcha, seruari det regulla Gli ex lib. 4o
de sanite tuenda Cap. 4o post med; ubi imperat, qd animad
uertarij ut si maior sit copia sanguinis laudabilis qm
aliorum, hiioru, qd tunc, mitatur sanguis cu moderaoe, at
io si e 3o si maior sit copia, hiioru crudoru, qm sanguinis
nulla roe sellabitur uena, qa istis uiriu robur decst,

Ad 3u D3 qd du morbus urget solent medici euacuare
cu aliquo periculo, et cu euidenti lesioe uirtutu, quo d3 spe
rant qd talis lesio pot facile corrigi quiescente morbo, hoc
tn fit maiori cu securitate, cu lesioe illius facultatis, q e mi
nus naria, qlis facultas atis extit, ut ex dra Gli, dictu e
q facultas aliud het adiunctu, qd facile dissoluitur et facile
reparatur qa atis spus cu sit tenuissimus, prompte dissolui
tr, et prompte reparatur qre, p tio magna euacuois, statuitr
aiu deliqu q e lapsus facultatis atis, p ueniens a facultemin.
naria

q facilius labitur et reparatur, at uo in morbis cerebri, eua
[illegible] p. sanguinis missione et purgatione, quando imbecillitas est
agrauiore non tamen presentia, et sic intelligatur Au. in dicto [illegible] dicens
Verum aliquando plus eligimus alicuius uirtutis imbecillitatem quam
impedimentum relinquendi, euacuationem &. dicens quando magna est opt
et irritatio. et elige dese [illegible].

2. q. Vt tamen ista defficultas plenius intelligatur, ulterius
quaeritur, utrum ad magnas euacuationes cellebrandas, requiratur maius
robur, in uenae sectione, quam in purgatione. Ratio dubitandi de
sumitur ab Au. in fen 1a 3i tract 5o cap. 2o ad med. ubi dicit
quod asselare bis aut ter, in die, excusat à sanguinis missione
quod maius robur uirtutis requiritur ad purgationem si uno sanguinis
missio suplitur, bis aut ter euacuando per alui fluxum.
2o. Venae sectio solum laedit euacuando, sed purgatio laedit
euacuando, agitando et inflamando, quod maior uirtus requiritur
ad purgationem minori [illegible] quia minuta purgia, semper nocent, per
febricitantibus calorem ad augendo ex [illegible] in lib. quos qq. [illegible]
3o euacuatio per exhibitionem minuti purgantis, semper nocet, sanis,
sanguinis missio non semper nocet quod maior facultas requiritur ad
purgationem, maior [illegible] adducitur ab Hipp. 2o aph. per illa uerba
carnes sanas habentes defficulter ferunt medicos. minor patet ad
sum et confirmatur ex Hipp. in lib. de minutis purgantibus, q. [illegible]
timorem per ueniente ex nixo purgationis, statuit in febribus alle
tis nunquam esse purgandum, donec febris remittatur 4o [illegible] in li
de uenae sect. [illegible] Erasistr. Cap. 1o lib. de sang. mis. cap. [illegible]

Et in lib. 2° acut. 11. dixit, securius, auxiliũ ẽẽ sanguis missioni, quia mensura evacuationis melius cognitis inuenitur ... tione quam in purgatione, 1° ratione coloris, qui mutatur, aut in sangui ne aut in ægro, 2° quia mitiori sanguine, utisse ad ai deliqui ũ nõ autem purgationi, 3° quia ex pulsu, ex impetu fluentis san guinis, cognimus sistendã ẽẽ evacuationẽ sanguinis nõ autem pur gatione, 4° quia sanguinis missioni sistimus quando volumus purgationẽ aut detinere nõ ẽ in nostra potestate.

Ulterius exibito medicamento alii plus iusto evacuantur, alii evacuantur cũ gravissimis symptomatibus alii mouentur et nõ evacuantur, quod quæ omnia maioris virtutis requirunt, quam sanguinis missio, cũ quando ex assumptione medicamenti purgantis, suscipiant maiora damna ægrotantes absque dubio videtur dum maius virtutis robur ẽẽ necessariũ ad purgationẽ, quam ad sanguinis missionẽ.

Præterea tempore, quod ẽ 3ª ad sanguinis missionẽ, maior requiratur virtus deducitur ex Galeno ex 4° de sanit. tuenda cap. 4° post medium. ubi dicit Galenus, quod si aliquis propter timorẽ, aut propter ætatẽ, aut propter imbecillitatẽ aut ob aliã causam respuat sanguinis missionẽ, quod huic alvus largius soluatur, et si copiosa ventris evacuatio supplet loco sanguinis missionis moderatæ, et maius re quiritur robur ad sanguinis missionẽ quam ad purgationẽ.

2° sanguinis missio ẽ evacuatio sanguinis, purgatio ẽ humoris peccantis, sed magis languescit virtus evacuato humore sibi fami liari, quam evacuato humore vitioso, quod maius requiritur robur, ad san guinis

ad missionẽ sanguinis

3.° Si dare̅tr, m̅entū Sanguini evacuans, talle ẽet univ
2° m̅enta purg̃a, reliquos humores benigna, nõ s. ue
nosa, q° ad Sanguinis evacuatiõe, maius reqrit robur
q̃m ad purgõe, maior, e Gal. in lib. de purgan. medic.
facultat. Cap. 4°, §. q̃m m̅enta oia. &c minor cū obliqa
de se p̅ent.

4.° Ad Copiosas evacuatiões p̃ Sanguinis missiõe, imperat Gal.
pulsū in manu tenere, et illius, mutaões attendere; s.° ad
purgõe, hoc nõ pōt fieri, neq; e narium q qa maius robur
reqrit ad Sanguinis missiõe, q̃m ad purgõe.

Dicit p̃senti deficulte Vales. in 7° contro. cap. lo
cum q̃ detrat dicens, unicuiq; evacuatõi suū, certū g̃um
e detratū uirtutis, rere, et absq; dubio, maius uirtutis
robur, ẽe nãriū, ad Sanguinis missionẽ, q̃m ad purgõe
s.° hoc nõ obstante, medicū magis dire ẽe certū, de
robore uirtutis ad purgõe, q̃m ad Sanguinis missionẽ,
qa si in purgõe semel deliberatū, nõ ita poterit eni
dari error, cū semel exhibito m̅ento nõ sit in nostra
potestate eius operõe definere. at uõ, Sanguinis miss.
possumus sistere, qdo uoluerimus posito digito sup uenā, sec
tā, concludit iuxta hanc doctrinam, uirtute dere ẽe magis
robustā ad Sanguinis missiõe nisi dius tri, collectura arti
ficiali p̃ria uiriti, medicū dere ẽe magis certū de r.
uirtutis ad purgõe, quouis uirtus de facto debeat ẽe remiss.

ad talli euacuatione, et ponit exemplum, quod si medicus sit anceps, de uirium robore magis debet esse audax ad sanguinis missionem quam ad purgationem, ergo numquam est purgandum nisi cum uirtutis robore certo, et uario ad purgationem.

Haec tamen sententia licet uideatur acuta, non soluit de similibus quia medicus magnam debet delligentiam adhibere in cognoscendo statum uirtutis, tam per exhibitione medicinae purgantis, quam per sanguinis missione et non potest cognoscere statum uirtutis per purgationem quin etiam cognoscat statum uirtutis per sanguinis missione, quam ut elleganter dicit Galenus in libro de plenitudine cap. 7° per statum, quod praecipue pertinet med. in hoc non modo ob actionum firmitudinem, quae actio et uirtus dicuntur ad consequentiam, et non possunt separari, quia si uirtus est robusta necessario est fortitudo actionum, et e contra si adest fortitudo actionum, adest robur uirium, ergo certitudo roboris uirtutis eadem ratione cognita tam sanguinis missione quam ad purgationem, et consequenter cum uirium robur sit scopus necessarius tam euacuationis medicinae tam quamlibet euacuatione, certus, et numquam dubius de robore uirtutis, debet accedere quare Valesij sententia nec uera nec secura uidetur in praxi.

quare aliter Dominus si dicam, 1° quod dum inter sanguinis missione et purgatione, seruatur aequalitas ut v. g. quando euacuatio per sanguinis missione et purgatione, est moderata ab arte facta, et simul cum hoc

medicus cognit ægrotantis nām in orde ad solleria uti
usqs euacuōis, tunc maiori robore uirtutis indigeret
ad sanguinis missiōe, qm ad purgōe.

Rāo formalis ē, qa in sanguinis missiōe quomodocumqs fiat
euacuatr sanguis et spūs, q. s. familiarissa nāæ, et ueluti thesauri
uitæ, at uo in purgōe moderata, q̄ celebratr methodice ab arte
priatius euacuantr, hūores peccantes, et licet talis euacuaō n̄
pōt celebrari, sine alterōe cata, i calore mēnti, et ab eius pertur
batione, nil oius tn minus læditr uirtus ab ista euacuaōe qm
à sanginis missiōe, licet aliqdo p una sectionē, euacuet sanguis
uitiosus et putris, qa semp simul cū sanguine uitioso euacuatr
magna quantitas spūu et sanguinis laudabilis, q nodu putris ō
uitiosus ē unde, qmuis menta purgia euacuent suo calore sim
alterando et calefaciendo corpora, multū iuuant, euacuando hu
mores noxios, et caliditas derelicta à mentis in pēb, in abs
tia mēnti, facile corrigitr, ab ipsa nā aut ab arte, at uo
sanguis nō expostulat, euacuōē, cū nō sit q̄ratus à nā ut euacu
et inde qa semel euacuatus, nō sic reparatr, et restitu
itr ut coit.

Dico 2º qd dū nō seruatr æqlitas in moderantia purgōis et
nō cognitr nā ægri, quomō se deat, hēre ad purgōe, qd in tali
casu, osideratis maioribs periculis q pount resultare ex pur
gāōe nō solū æqli uirtute s maiori opus ē ad purgōe

ssa periculu uitæ, ut opte phabant, arga p° pē, q̄ dn̄, hac ssa rōe priati, qd nunquā liceat purgare usq³ ad aī deliqui qm uis hipp. et gl̄ id uideant, asserere, in lib. 1° aph. 23. et tn̄ licet sanguinē mittere usq³ ad aī deliqū, ut suo loco dicemꝰ.

Arg̃a aut in 2ᵘ adducta . mint soluta ex seriē disputōs qn̄ ōrā priant depurgōe reguroſa, qdo nō cognimꝰ nām ægrotantis in quo casu, iam dictū ē, qd oīb, periculisꝰ ꝯsideratis q̄ pōint accidere, maior uirtus regrit ad purgāre, qm ad sanginis missiōe, at ād alia arg̃a, q̄ priant ē d° maiorē regri uirtutē ad sanguinis missiōe, intligatur de moderatis euacuatiōib, ab arte factis.

S. ꝯplexio quoq³ calida et sicca &c. in isto loco agit Au° de indicōib, petitis ā temperamt°, in ordine ad euacuōes, statuens, qd inter illa, q̄ phibent, euacuōes ē nāle temperamtū calidū et siccū, clarioris tn̄ dnē, gr̄a, tres adducit rōes qq. hoc declaret. fen 1 l'dn̄ 1 cap. 3.

1ᵃ rō temperamtū calidū et siccū, phibet euacuōes ista rō hīt expsse, apd glm in lib. 1° de arte cur. cap. 14. post. p. in S. in hac dignitionis pē temperatū & hīt in lib. 1° meth. cap. 5° ubi gl̄ p temperaturā calidā et siccā, nō solū intligit, illa corpora, q̄ ā prīo grōis talia euaserunt, sꝫ illa, et

q posterius ex callido et sicco, victu, ex immodico excitio
vigilijs, solicitudinib, et curis, regione calida et sicca temp.
aestiuo, coeli statu, callido et sicco, tali temperie [illegible] assequi
huius cons, duplex assignatur rao et utraq ex Gto petita. 1o
ex 1o ad Glauc. cito, qa tallia corpora calida et sicca qlia
[illegible] billiosa hent raram dtexturam abundant, huore billioso et tenui
cuius merito velocius excandescunt et inflamantur, aut ex illius
huoris delubito, ad uentriculum, cruciatus, anxietudines, et lapsus
virtutis allidunt, q deteriora solent reddi tentata euacuat
et maxe cu mnta purgia sint calida, et frangant uires
1o aph. 24., 2o aliut. 12. 4o aliut. 44. in f. addo qd ista corpa
cu paucu heant sanguine facile resoluuntur et inflamantur.
2a rao, huius cons, adducitr a Gto in lib. 1o meth. 5o cito,
ante f. qa talib temperaturis viriu robur deficit, siu nr dic
Gts sic porro hi, sicco temperamto ac calido, aut a primo ortu,
aut certe illo tempe. rpiet tum virib, nario imbecilis &; et
no solu talia corpora phibent euacues p sanguis missionem
et purgoe, sd etiam alias, p quas roes inedia phibetr in iisdem
nais 8 meth. 8. et 10 meth. 5o cito inp. sitib, usus ueneris,
e pnicios, ex Gto, 6o de sanitate tuend. cap. 3o et 4o. o p cas
traditas no solu oia ista corpora [illegible] inepta ad euacues, sd
etiam huores billiosos et tenues, maxa cu premeditoe, ee euacuandos
docet Aia, 1a 1i dra 4a. cap. 2o ad f. in [illegible] de sauj [illegible]

Ista cts sic explata, intelligenda e, de temperamto calido et sicco, ualde lapso, hoc .n. e qd euacuare phibet, qa du tale temperamentu, a mediocritate paru recedit ta uitijs solet ista re, et post euacuati minus tn et cautius, qa tunc tale temperamtu calidu et siccu, oris uice symptomatis, qd tollit, aut imminuit, euacuoe, eius tn temperamti signa qq copiate addiciunt Gs in lib. artis med. cap. 86. et 7 meth. 2°. unde qmuis in dictis corporib, res aduersissima sit inedia, multo magis aduersatr, sanguinis missio et purgao, qa Gs in 1° ad Glauc. cap. cito phibens inistis nais sanguis missioe et purgoe pmittit eas eua cuari moderatis inedijs.

qd si obij nas calidas et siccas, amplas hre uenas ex Gs 2° de temp. cap. 5° et 7°. et uenaru amplitudine sanguine libera lius ei detrahendu suadere, qr talia corpora n repugnant eua cuatib, dices huic obj uieru ee, qd du uasa .s. angusta, absqs dubio paucu sanguis quante otinent, atqs obid sanguinis missio parca exercenda e, at uo qdo .s. ampla, licet multa quantiti ostendant no tn semp illa quantas sanguinis e, qa otingitur cu pauco sanguine magna quantas billis otineatr, ut in corpo re billioso otingit, et si in tali casu sanguine mitas, absqs dubio lddes, e iuxta ista drim, dicendus e Au infra in cap 20. a med. cau, neagru pcutas ad colericoru ebulitione. Si 2° dices qd licet amplitudo uenaru, indicat, copiosiore faciunda ee euacuatione, qd aliqdo uinciti ista indicao, ab alijs q suadent parciore ee celebrandam, ut 2.g. na calida et silla multu

lapsa

Dᵃ Cclō. Temperatura frigida et humida nō hēns libertatē, aut debilī eā hēns, phibet euacuōes, huius cclōs fundam̄ ē, q̄a sanguis euacuatus, ē remediū refrigeratoriū ex accenti, tū quia sanguine euacuato, frigidius talle corpus reddet, et humores fletuitosi qq. abundant tallia corpora frigidiorēs redduntur, et recrudescunt, hoc ē qd dicebat Avᵃ in iiiᵗᵃ fen cap. 20 cclō caue ne ægrū pducas ad colericorū ebullitionē, et frigidorū cruditatem &. ut in pp̄pera facta tali euacuōe, seq̄tr, cachexia, idē malus corporis hns, hydrops, et alij frigidi affūs hoc uoluit signare ipse Avᵃ in cap. 20 cclō, post. p. in d. et dēs, Scire, qd nō quotiens nominata signa, repletiōis apparuerit, opet ut minuas, imo quandoqʒ ē repletio ex humorib. crudis, et ē tunc flebotomia multū impediens &.

Ista cclō ē intelligenda de temperatura frigida et humida multū lapsa, et multū recedente, ā mediocrita, q̄ uassa hēt exigua gracilia, destituta sanguine et calore, qā ādū parū recedit, ā medio temperamᵗᵒ, tum mediocres tollerat euacuōes. dicit Avᵃ in cclōe corpora frigida et humida calidita, nō hēntia .i. dalli debilē, &. ut assignat eū loq de nāis frigidis et humidis ā principio ortus et nō de accentalitr. tallib, ex abundā humorū crudorū, q̄ a pp̄io ortus st. calidæ, nec dēt intelligi ista cclō. rū oīū euacuōnū q̄a inedia q̄ ē spēs euacuōis, utilis extit in istis nāis uedotuit, Gal. in lib. 8ᵒ meth. cap. 8 ad f. q̄a inter uentu, inediæ, pituita, cōuertitr in sanguinē, p ulteriorē ellaboraōe, atqʒ calor natiuus q̄ sopitus erat excitatr et corp

Signa q̃ cognātr ista temperantur, adducuntur a Gal. in lib. artis cap. 58.

Ex q̃ Au. ppõe pari rõe colligo nãs frigidas et siccas q̃les s. melancholice, phibere sanguinis missionẽ q̃a h̃ent uenas angustas paucũ sanguinẽ et tarde reficiuntr. Cũ hoc tñ stat, ut minus lædantr ab euacũoibꝫ q̃m nãe frigidæ et humidæ cuius dũersa rão ẽ q̃a minus resoluitr siccũ temperamtũ q̃m humidũ. 2º q̃a periculũ cruditis ẽ maius in petuito q̃m in melancholico 3º q̃a promptius p uenæ sectionẽ extrahitr hũor melancholicus cũ sit fex, et subsidentia ipsius sanguis q̃m hũr petuitosus. 4º q̃a in copia hũoris melancholici nõ sic phibetr sanguinis missio ut in copia hũorũ crudorũ ex Au. cap. 20 cito post p. S. nõ autẽ ẽ incoiens ut ille in quo melancholia supabũndat minuatr &. et Gal. lib. de sang. miss. cap. 10. S. adqꝫ in melancholica nominata redundio, sanguinẽ mittere praestat &. ista tñ corpora frigida et sicca phibent euacũoẽ factã p inediã q̃a ab eo imodice læduntr et longo temporis tractu restituũtr, ex Gal. in lib. 8 meth. cap. 8. qrõ mõ autẽ cognatr nã frigida et sicca tradit Gal. in lib. artis med. cap. 59. q̃ corpora phibent euacũoẽ p inediam q̃a cũ sint corpora frigida et sicca, imodice læduntr, sublato allimto et nõ reficiunt nĩ transacto, longo temporis spatio ut late docet Gal. in lib. 8 meth. cap. 8.

3º cito corpora calida et humida multo melius, poiunt euacuari

et fortes tollerare euacuões pro reliq. corpora ista ctoe
apd Gtm. in lib. de cur. roe p. sang. miss. cap. 13; ubi Gtis
14.um anni, sanguine mitit in pueris quoru nã ẽ sanguinea quo
extit calida et humida. rão huius ctõis ẽ qa talis nã hẽt
uenas amplas, multã sanguinis copiã, robustũ corporis, hũm
et fãle inediã ferunt, et 2.o de temp. cap. 4.o ante med.

qd di obi. 3.o istã ctoe Gtm asserente in lib. 9.o meth.
cap. ultõ in p. corpora calida et humida qm fãlime dissipan
et resoluunts nõ ee euacuanda, qd tenerã laxã et molle hãnt
carnẽ, q fãle difluit, et oĩa ista repugnare euacuõi
dicente Gto in lib. de sang. missiõe cap. 13. in p.o ad Glauc.
cap. 14. post p. et in I.o allut 44. ante med. et confirmatt
qm Gtis ipse in lib. II. meth. cap. 14, nõ alia rõe, negat san
guinis missiõe in pueris ante 14.um anu, ni qa puerorũ nã ca
lida et humida ẽ, q prompte digerits et euaporatt, q mani
festũ ẽ ab Au. nãs calidas et humidas melius et fortius
poẽe euacuari.

Dices huic obj Gtm, fuisse loquutũ de nãs calidis et humi
cũ laxite et molitie carnis, q̃lis in uenits in pueris q multũ
humidi extant, sine excessu caloris, at uo Au. loquutus ẽ
de iuuenib. et addolescentib. musculosis, carnosis et sangui
neis, quorũ sũbia solida, spacta et succulenta ẽ, q intẽsiõe
caloris solidescit, et firma redditt, quorũ nã pñe accedi

ad optimu temperamtu ex eodc Gto 2° aph 44. quod na
opte et cu securitate pot euacuari, cuius dna, firtis, e qa
robur, et subia uiriu, spu copioso, carnosa spe, et pels
solidis oplete, ex lib. 11 meth. cap. 3°. ista tn na
calida et humida, no debuit ee humida in excessu, cu
talis na sit q hit subia laxa, molle, et dissolunte q
no pot tollerare euacuões neqs pot tollerare inedia,
diru magna noxa, de qq. nais intelligat, loquutus fuisse
ipse Au. in fen 1a 4i tract 2a cap. 8 vadf. in ¶. inhib.
¶. corpora, exuberantis carnis, so cu deliniotr cibus ab eis, debi
litante, et exteniuae incurrunt &. e tn intellgda dna de nas
calidis et humidis temperatis quo ad iustitia quas nas p
xi accedere ad media temperatura ia dictu e.

¶. figura aut, &. in isto loco dot Au. iudiciu su
mere ex figura corporis in ordine ad euacuões q dent fi
eri, aut exerceri, p figura intelligit, hitm corporis raru
et densu, duru et molle, gracile et pingue, ita ut qdo
figura seu hit corporis, rarus e et laxus, hens graciles
et exiguas tam uenas qm arterias, repugnat euacuaioi,
ex Gto, in lib. 9° meth. cap. 5° ante med. ex lib. 11
meth. cap. 14. ex lib. de sang. miss. et ex 1° lib. ad Glauc.
de morbis cap. 14. ut tn, uniuersa dna Au. penitius in
telligat, ipsius Au. otextu, diuidito et explicate, p 4or magis
priales

Propositiones. I^a propositio huius corporis quod est rarus, mollis et gracilis prohibet evacuationes ista contra Galeni dicere expresse apud Galenum in lib. I^o ad Glauc. Cap. 14. post p. in quo loco, ferunt Galenus, multum pingues et multum graciles, ineptos esse, ad evacuationes dicere est in lib. quo meth. 5° ante f. in li. meth. 14 et alibi. Ratio huius conclusionis praesentis est quia talia corpora habent paucum sanguinis propter exiguitatem venarum. velociter resolvuntur ob raritatem et laxitatem tarde restituuntur propter imbecillitatem, ob sanguinis defectum, dicente Galeno 2° aph.

2^a propositio. 28. 2^a propositio Corpora imbecillia extenuata et gracilia, humoribus billiosis plena non sunt evacuanda sed victu infrigidante, et humectante

restituenda est contra Galenum in lib. 2° aph. 28. Sed nec mirum videri debet, in his quod ita se habent imbecillitas est causa extenuationis et 2^a pars propositionis habetur apud Galenum I^o aph. 17. in sanguinis defectus exigit adiectionem, et corruptio temperamenti, ratio huius propositionis est quia conveniente hac victus ratione corrigitur humores peccans L. corpus, roboratur, et constituitur in eo statu ut possit tollerare evacuationes. hac dicta non solum observanda est quando universalis corporis status est languidus, cum extenuatione et redundantia humoris billiosi sed etiam quando os ventriculi valde sensibile est, aut languidum aut a mara bille solet infestari ut in picrocolis de quibus agit Galenus ex mente Hipp. in lib. 2° de ratione victus in acut. text 29. tales namque non debent evacuari nisi cum magna cautela et prius habita consideratione virium alias magnum imminet periculum vitae, ut adtestatur Galenus ipse in I^o ad Glauc. Cap. 14 in p.

3^a propositio Corpora quae sunt assueta exiguis allimentis non sunt evacuanda

Durus p[ro]p[ri]o[rum] functu[m] ē, q[ui]a ut dicit Gal. in lib. de sang. miss. Cap. 14. paucitas et assueta abstinentia, ab allim[en]tis nariis, ē ca[usa] exolutionis virtutis. Ista t[ame]n Au[icen]ae sententia intelligenda ē q[ua]n[d]o aeger p[er]seuerat in talli assuetudine pauci allim[en]ti, q[uonia]m si paru[m] ante mbil talem reliq[ue]rit assuetudinē, et ob[ten]tis talli mentis sit usus, in o[mn]ia q[ua]ntitate, bene pot[est] euacuari, q[ui]a illo q[uo]d p[rae]ter assuetudinē additu[m] ē expectat euacuationē,

S[ecun]do obj. Gal[enu]m in 1.o ad Glauc. Cap. 14 Cito asserente, Corpora assueta plurimis allim[en]tis no[n] ē e euacuanda et aliquos fuisse assuetos paucis allimentis quos o[mn]i[n]o pot[est] euacuare, q[uo]d sententia Au[icen]ae n[on] ex p[ro]p[ri]a vera no[n] ē, et confirmatur ex Gal. d[oct]rina, in lib. de sang. miss. Cap. 7. II. na[m] intemperantes vinosos q[ue] ac ventriculo et gulae deditos, neq[ue] purgatione neq[ue] Sanguinis missione magnopore ad iuueris &c. dices 1.o Huic obj. Gal[enu]m in lib. 1.o ad Glau. p[er] allim[en]to plurima intellexi, de allimentoru[m] et Crapullae excessu, quoru[m] illatione magna Cruditas consurgit, q[uae] impediat euacuationē. 2.o dices ut Gal. dicit in 1.o aph. 44. q[uo]d in curatione unius et eiusdē morbi no[n] semp[er] convenit eadē victus ratio q[ui]a sepius coniungitur de indicans, v. g. si aliquis ē assuetus paulo allim[en]to et antea qua[m] aegrotet sic usus plurimis allimentis, cu[m] o[mn]i[n]o in talis aeger, victu[m] tenuē et inediā req[ui]rit, duplici t[itu]lo, 1.o p[ro]p[ter] antiq[u]a[m] assuetudinē, qua[m] debemus servare, 2.o p[ro]p[ter] nouā repletionē

qm̄ debemꝯ tollere, at uo si æger, pluribꝯ allimentis assuetus et antea qm̄ ægrotet, aliqq. diebꝯ paucis utatꝯ allimentis et parū nutrientibꝯ, talis æger eodē laborans morbo requirit uictū pleniorē, ratōe antiquæ consuetudinis et rōe recentis inanitiōis et sic pari lege, de sanguinis missiōe et purgōe pensitandū ē. Aū autē solū loquitur de assuetis paucis allimentis, et perseuerantibꝯ in eadē uictus rōe, q potius indigent repletiōe.

Ista ppōo Corpora multū pinguia prohibent euacuatiōes ista ppōsitio hēt apd Gal̄m, 1° ad Glauc. cito, apd Aetiū in lib. 1° tetrabiblibi sermone 3° cap. 23 in f. fundamentū eius adducit ab Aū in contextu, qa ex euacuatiōe in corporibꝯ multū pinguibꝯ, consurgit periculū ne in frigidetꝯ corpus, 2° ē periculū, ne caro uenas uenas inanitas comprimens, prohibeat debitā uentilatiōē sic et cū suffocatiōe caloris
+ natiuꝯ q in tallibꝯ corporibꝯ languidus extat. ac deniq ē periculū, ne intruentu, illius compressionis uasorū, excrementa, retrocidant ad interiora, cuius dīcæ rāo ē, qa in oī corpore, uasa .s. ampliora in interiobꝯ ptibꝯ et angustiora in exterioribꝯ istas Aūo cās multo melius explicuit Gal̄ in expositiōe illius sententiæ hipp. 2° aph. 44. qui illi q nā admoum .ss. crassi

Scitius moriantur q̄m graciles; dicens in Comētario Corpora pinguia, hēre uenas et arterias angustas, hēre paucū Sanguinem et spūm, quorū oīū defignatiuus Calor corrumpitur eoq cito q3 Cā:

Hec tn̄ Au.o Gli et hipp. dr̄a, intelligātur de illis q̄ sua nā .s. obesi, copiose adipe abundantes, nō autem de corpulentis et musculosis quos plurimo Sanguine et copioso calore abundare, ellegantissime docuit Gli in lib. 2o de temp. Cap. 4o f. totū et Iuxta istā dr̄am loquutus ē Gli in lib. II meth. cap. 14. in fin. si .n. cui Sanguis mittis, triginta annos natus sit, sed Laxus et mollis, pinguis et albus, ac gracilibus uenis, huic aut plane Sanguinē nō mittes aut parū detrahes &

S. alia quoq3 malla &; dīt Au.o inter ea q̄ phibent euacuāes annumerari, alia seu mala symptomata, q̄lia .s. aspitudo corporis seu Collicā passionē, et inclinaāo seu spasmū seu conuulsioni, q̄liter tn̄ sit accipienda ista dr̄a, ā nobis defuse fuit explatū tm. p̄ huius cap. in 2o notabili ubi satis docuimus q̄do possimus purgare et Sanguinē mittere in alui fluxu, solū tn̄ in p̄senti, considerare opit q̄o licet Collirica passio seu Collera nil aliud sit, q̄m immoderata

uentris perturbatio, et euacuatio superius per uomitum et inferius per secessum, propter offensionem uentriculi; Citata ex Tralliano lib. 7° cap. 14. ex paul. lib. 3° cap. 39. ex Aetio lib. tetrabiblibi serm. 1° cap. 12. et ex Avic. 16.a 3i tract. 2° cap. 39. sed praecipue ex Gal. lib. 3° de sijmptom. caus. cap. 2° 3° de facul. natur. cap. 13. quod nomine Coliricae passionis debet etiam intelligere in praesenti, quam cumque alium fluxum in quem corpora apta incidere, vel ex accidenti, vel ex propria natura aegrotantium; ratio fundamentalis est quam imminet periculum, ne duabus euacuationibus tentatis et simul copulatis, ut sanguinis missione cum fluxu vel eadem euacuatione per secessum, adaucta, interueniente medicamento purgantis, languescat uirtus, ac pereat aeger.

Per spasmum intelligit Avic. Conuulsionem tam ex repletione quam ex inanitione; ex repletione quoniam purgationibus interuenientibus humores commoti et agitati, facile suscipiuntur a neruis, sua natura inclinatis ad suscipiendam repletionem, ex inanitione, quoniam nerui sua natura sicci, interueniente euacuatione magis inaniuntur, ac desiccantur, et sequuntur dilatatae conuulsiones ex inanitione et siccitate.

§. Aetas perfecta quo non dum ad augmenti complementum peruenit et in hac parte dixit Avic. quod indicatio petita ex aetate

nō sit euacuandū, ut hoc autē defert,, tale statuit, Cōne,
q(uo)d ætas q(uæ) nondū attingit, cōplementū augmenti, et q(uæ) iā
decrementi, iā tetigit, p(ro)hibet euacuatiōes p(er) ætatē q(uæ) nō
dū tetigit cōplementū augmenti, intelligit pueritiā,
p(er) reliquā intelligit senectutē. ista Cōo h(abe)t duas p(ar)tes 1ª
q(uo)d ætas pueritiæ p(ro)hibet sanguinis missiōē, et alias eua-
cuatiōes 2ª, q(uo)d ætas senectutis, etiā p(ro)hibet, euacuatiōes nōie
pueritiæ, intelligitur etiā infantia, sicuti nōie senectutis,
sicuti intelligitur ætas decrepita. 1ª pars Cōis h(abe)tur apud
Galm in lib. 11 meth. 14. in §. at si in puero incidat
q(ui) nondū 14 ānū attingit &c. h(abe)tur in 13 meth. cap. 21. §.
itaq(ue) incidenda in talibus affectibus &c. h(abe)tur lib. de sang.
miss. cap. 9. et 4° aph. text. 19 in §. at certe pueri
quanquā uitali facultate ualeant &c. neq(ue) ij sanguinis
missionē sustinent &c.

2ª pars Cōis h(abe)tur apud Galm, lib. de sang. miss. cap. 9 Cōo 4°
aph. 23. et alibi sæpe, huius d(ic)ti fundamentū ē, q(uia) in pueris, inuenitur
insita cōnatiua euacuatio, p(ro)p(ter) q(uia) uelociter resoluuntur, et natiua
humiditas euaporatur, at uero senes, h(abe)nt uirtutē imbecillā, q(uare) ōia
repugnant euacuatiōibus.

Circa d(ic)ta occasione, solet in hac p(ar)te disputari, an in pueris, ante 14.m ānū conuenit sanguinis missio, aut alia, cuiusuis generis euacuatio

q° cellebratiss.ª de pueris an licet euacuari ante 14 annum [illegible]

Sed qñ ista difficultas, Comodius agitur in cap. 20 huius
fen, & grauiora nos spectant, nostri muniat infacta
Sub breuib, dicendū existimo, nō Solū in ætate, pueritiæ
ante 14 anū. Sanguinē ēē mittendū, & purgatiōe, ad ministrari
~~[illegible]~~ lo & 8. anno S^d ess 4° ℥ & 2°. tuto una sola
pōie. ista dña confirmat, expientia, qa nā puerorū & infant
Solet per fluxū sanguinis ex narib, & per fluxū uentris ab
ipsa nā tentatū, Sponte & sine munito. a pluribus morbis liberari
ut experientia apertum ē. Deinde qa Abensoar inter Ara
bes medicos, præstantissimus ut testatur, Auerr. 7° Collig. 3^ius
unā Secuit, filio suo triū annorū, cuius interuentu
liberatus fuit, ab illa ægritudine.

Ē & tñ ista dña intelligenda, de sanguinis missiōe nō integra
idē in ea quantitate, quam expostulat affectionis suæ magnitu
dinis, Sed habita consideratiōe, ad insitā & natiuā, euacua
quam sunt pueri per resolutionē, cū fatali necessitate
illorū substātia, resoluatur & euaporetur, qa molles & teneri
Sint, ut v. g. Si magnitudo alicuius morbi in pueris e
postulat, ut extrahantur, lo vncia sanguinis solum
extrahemus .v. relinquentes aliā medietatē per insitā u
natiua euacuatiōe, q fit per resolutiōe. huius dñæ aute
ē Gal, in lib. 9° meth. cap. ulto. V. quo minus uacuatiū consid

Aqua

...eger.

Cum hēat de se ipsa, unde nascitr, quaueritr et loqtr de pueritia, 1° ad Glauc. cap. 14 post. p. §. hoc etiā aetas, annumeranda ē et ubi dicit pueros et ualde senes n pōē tollerare integras euacuōes et 13 meth. 5°. immed. §. expedit igitr, parcius id, ob casum facere ac uacuare, put māxe, tum aetati laborantis, tum nāe, ogruere uidebitr, et lib. de sang. miss. cap. 14 §. inde, minus detrahimus qm plenitudo commonet, quo ad aetates qdē attinet, in pueris et ē etiā A. hipp in lib. 4° aleut. 25. dicens sanguinē qd auferre inspecta 2m hūm, aetatē, q pluris minoris uē rōe et ē etiā A. Au infra in cap. 20 §. tibi quoq3 cauere debes, a minutione, in aetate q ē minor quatuordeci annis quanto plus poteris et p minutionē intelligit Au sanguinis missiōē.

Uniuersa tm̄ ista dra ē intelligenda de pueris sanguineis bene educatis boni hūs, et nibc alicuo laborantib, in qq. aspicitr tumor urinarū, et sic elligantisse dicebat, Cornelius Celsus in lib. 2° sui operis cap. 10, interest. n. nō q aetas sit, nec qd in corpore intus gratur sd q uires sint et qd prius dixerat Gal lib. de sang. miss cap. 13. agens de aetate senili, nō annorū numero, ēē attendendū ad sanguinis missionē, qm aetates nō bene describuntr, annorū nō, sd robore et firmitudine uirtutis, sic dis

Gle

ff. istā cām sanguinis poci missi in sene, septuagenar.
et nō in sene sexagenario.

ōes tn̄ doctus Gal.; q affirmant ante, 14ᵘ annū, nō ēē euacuandū in pueris. (qd qd alij dicant) intelligāt regularitr loquendo, de magnis et integris euacuōib; qq. Gal. celebrabat, in sua tempestate, et pari rōe dīn ē, purgōes utilitr in pueris ad ministrari, cū meñtis tn̄ clementiorib;, put ętas expostulare uidebitr.

Vniuersa ista dīa, q de euacuōib; adducta ē, ā pueros, eēj intelligatr, de senib; tam, de euacuōe, p sanguīs missiōe, qm de purgōe, ut ex loco Gal.; in lib. de sang. miss. cap. 13 demōnstratū ē, et expse in pprijs tr̄is ipse Au.ª, declarat in 2ᵒ pē cantici ppōe 102. et 103. q ōia cum uera sint, rōi, et experimento consentanea, dīn eēj Au.ª in isto ff. quando dixit pueritiā et senectutē phibere euacuōes, locutū fuisse, de magnis et integris euacuōib;, et nō de moderatis, ut satis declaratū ē. Dīn 2ᵒ loquutū fuisse Au.ª de cura methodica et regulari cum ętas puerilis et senilis, excludantr, ab euacuōib; p 3ᵘ illū scopū, sej p ętatē florentē, q nāra ē, ad methodicas et regulares euacuōes, celebrandas.

ff. Hora quoqs multū calida &. Statuit insup. Au.ª qd intr ea q phibent euacuōes debemj annumerare, horā

multū calid.

et multũ frigidã, per horã intelligit Au.a tempus, precius.
dicta ex dicta intelligia, debemus ad memoriã reducere, illa
quae adduximus in cap. 1o huius fen. ad f. cap. quod explicatione
illius §. ex regulis prta quae obseruare dies & ubi docuit Au.
quod in temporibus fortibus fortes omittamus medicationes, et nos ibi
docuimus quod per tempora fortia intelligit multũ calidã ut
statẽ et multũ frigida ut hiemem, ut ipse Au. declarat
in cap. 5o sequenti ad f. §. et scito quod tempus & in
quo loco posterius uidere egregiã ennarratione, de medicatione
quae sint per tempore in ordine ad euacuationes et quomodo, de cura
coacta, debemus euacuare in quouis tempore;
quae dicta bene intellecta, satis etiam assequemur, regionẽ
calidissimã et frigidissimã ob easdẽ cãs prohibere euacuationes
sicut quod tempora et regiones intemperata, repugnant
euacuationibus, sic regiones et tempora temperata, conducunt, ad eua
cuationes per aeris temperiẽ et robur uirtutis; et sic tempus ueris
est omnium temporum maxime accomodatum, aut uero tempus autum
ni, licet constituatur temperatum in actiuis, quia tamen eius
temperies est inaequalis, uirtutem et calorem naturalem offendens,
non ita conueniens est licet magis extat accomodatum, quam tempus
aestatis et hiemis;
Sed addendum est quod in tempore aestatis magis conueniens est
purgatio quam sanguinis missio licet utraque euacuatio repug
net

qa tunc uirtus magis resoluitur, sanguine misso; et qa tum magis infestat, cachochymia quam plenitudo illa tribus seruari lex, qod purgatio non exerceatur, per minus purgationes fortia, sed per clementiora, q simul lenire et attemperare ualeant; at uero in temporibus et regionibus frigidissimis, magis, conueniens est sanguinis missio, quam purgatio qa ratione ambientis facta, reconcentratione, uirtus est magis robusta, caliditas magis augetur, et cum plurimo utuntur allimento, plenitudinem efficiunt, ex Io apho 15, et in istis temporibus et regionibus, qod conuenit purgatio, ualidis minutis est exercenda, ut patet experientia

S. parua quoque euacuandi consuetudo &c. per ista uerba concludit Auctor, partem priorem cap. tradendo indicationes desumptas a consuetudine et ablatione, dicens, parua consuetudinem euacuandi esse prohibere euacuationes et sitiliter artem, cui non iuncta est euacuatio, ut patet de seruientibus in balneo, qui ratione caloris aeris ambientis, uocantis humores, a centro ad circumferentiam immodice resoluuntur, et euacuantur, ut patet, in baiulantibus onera dorso, q etiam immodice assumunt, et euacuant, de substantia corporis.

Consuetudinem magnam habere uim ad euacuationes celebrandas docuit Gal. in lib. Io de Glauc. cap. 14 post. §.

§. Consuetudo n(on) parui momenti ē, tum ad alia, tum p(rae)cipue
ad euacuationes indicandas q(uod) docuit in 2° de glauc. [illegible] in
§. §. aetatē igit(ur) et tempus q(uod) docuit in lib. quos q(uo)q(ue)
[illegible] ante med. §. consuetudo quoq(ue) q(uod) et alibi saepe quam dicta
prius adduxerat Hipp. in lib. 2° aph. 49. p(er) illa uerba
consueti solitos labores ferre, et si sint imbecilles q(uod) q(uo)q(ue) ut
docet Gal. in lib. 8 meth. cap. ulto, de med. a consuetudi
ne ē semper indicatio sumptum, quod ad, qui aegrotant hoies
q(ui) huius dicta sumptu ē q(uo)m p(ro) consuetudine n(on) solum aegritudines eua
cuationes tollenda, sed etiam necessitatis indigentia ex Gal. dicta 13 meth.
cap. 11. in quo loco inter ea, q(uae) indicant euacuationes recenset, consue
tudinē, sic experientia apertum ē, aliquos ē solitos pati fluxum
sanguinis p(er) interualla aut ex emorroidibus, aut ex naso, aut ex
singulis aut p(er) uomitum, alij patiuntur diarream, aut coliacam passionē
q(uae) euacuationes, utiliter totius corporis redundantiā depromunt, ex co
[illegible] de Gal. in lib. 7° meth. cap. 11. ante med. in §. q(uo)q(ue) diarrea
et collera q(uo)q(ue) euacuationibus cessantibus uariae et grauissimae, consurgunt aegri
tudines ut necessum sit tales euacuationes denuo excitare, ut optime
dicit Aui(cenna) adf. huius nostri cap. in §. Cumq(ue) astrictio uentris q(uae)
fluere solebat, aliquā aegritudinē possidere facile illius reditio
ē medella, q(uonia)m consuetudo n(on) solum inducit facile tollenda eua
cuationes sed illius necessitatis indigentia, usq(ue) adeo ē uera ista dicta ut
Gal. in lib. 3° aph. 15. uersus. f. §. si uis quispiā uoluerit.

bis mense

aut semel & repleat, ostinua et assidua purgatione, ne extra evacuationem, fiet nocumenta illata ad gratis malla consuetud. Sic consuetudo balneandi expostulat balneari, sic consuetudo exercitij exposcit exercitari, sic consuetudo clysteris expostulat clysteres infundi, quia ista consuetudo reddit naturam oblita, et ignaviam proprij muneris ut constat experientia.

Sed obij contra istam doctrinam Galenum ipsum in lib. de consuetudine cap. ultimo post. asserentem mihi non videri, & corpora assueta evacuationibus, propter consuetudinem non indigere talibus evacuationibus, ex eo quod consuetudo, sit causa, quae id expostulet, sed ut signum, ostendens corpora esse solita repleri, deficiente consueta evacuatione ex tali repletione remedio esse auferenda, aut consueta evacuatione, aut magno exercitio, quod consuetudo non indicat, indigentiam necessitatis evacuationis. Dices huic obij consuetudinem esse suaquidem natura non expostulare evacuationes tamquam si esset quis scopus principalis requisitus, ad evacuationes, sed tamquam signum aliarum rerum, quae indicant evacuationes et in isto sensu consuetudo indicat, non solum tollerantiam evacuationis sed etiam illius indigentiam, sic intelligatur Galenus in 13 meth. 11. lib. 3 cap. 15. citatis, sic intelligenter Hipp. et Galenus in lib. 6° aphor. quando in diuturnis emorroidibus imperant ut una remaneat ne, a
[illegible]tata consuetudo evacuationis ostendentes, illius indigentiam e[illegible]

grauiss[illegible]

mbus q solent accidere ex retentioe, ɔsuete, evacuõis &c. Siluti,
ɔsuetudo evacuandi, expostulat evacuõe et ostendit saltem
tolleriã, sic ɔsuetudo nõ evacuandi repugnat evacuati, et
ostendit futurã cã desitem tollerantiã; q plura desi
derat, de ɔsuetudine, legat peramatu in suo lib. de temp. qui
acute et ingeniose disputat ea q de ɔsuetudine deficiunt, de
indicõe üo ab arte, seu a vitæ instituto, quomõ ꝓhibeat
evacuões, colligite ex ɔtextu Au.æ et ex his q dicta s. 2.o pars cap.

§. Scias ꝓterea qd intentio in õi evacuõe &. ista ẽ
2.a et pricalis pars huius cap. in q I.a Au. ostit, in ad
ministrõe recta, evacuõis quinq ẽe ɔsiderandã, docuit
succesq q indicant aut ꝓhibent evacuões dõt mõ, q nãria
s. ad excindas evacuões indicatas, qã dum aliq evacuao
legriti nõ simplr, ad eã accidere opẽt, sd prius ɔduit
de re, q mã sit evacuanda. 2.o qua inclinaõe, et urgẽ
tiã, scẽat, an sq ad vomitũ, an ad sudorẽ an ꝑ alui fluxu
et silia. 3.o ꝑ qm regionẽ, dẽat evacuari 4.o in quo temp.
et.o illo in q mensura et quãnte, ista Au.æ dña, bẽti ex ꝓse
a go hipp. cõtm in lib. 6.o epid. sect. 2.a text. 33. sigi
lati tñ istas ɔditiones supꝑscripta adduit hipp. et declarat
cõtr 1.o aph. á ɔo usq in f. sd qm in istis quinq ɔdi tiorib;

Dissoluti totius curationis cardo, ideo de una quaestione seu ordine fuit agendum et primo de materia quae sit evacuanda.

Inde petito exordio, quod evacuatio ut dicit fernelius in lib. 2 therapeutices cap. 1 in principio nihil aliud est, quam eorum quae in corpore praeter naturam (definitio purgationis) continentur expulsio, per quam definitionem explicatur illa, quae adducitur a Galeno in lib. artis med. cap. 89. quod dicit illam appellari evacuationem per quam materia a corpore educitur, et cum humor qui dignus est ut evacuetur est ille qui peccat, qualitate aut quantitate, vel utroque simul, hinc fit, quod in utriusque evacuationis materia, primo sit considerandum, quis humor est evacuandus, cum materia illa possit adduci; quam ut docuit Hipp. in lib. 1 de natura humana text. 19. cum sequentibus, humores ut bene se habeant, debent servare certam et definitam mediocritatem, non solum in quantitate et qualitate, sed etiam in mixtione, quia dum recedunt a praedicta mediocritate vel actu nocent, vel proxime sunt parati nocere. Nomine peccati in qualitate, non solum debemus intelligere recessum in primis qualitatibus aut in 2is, sed etiam putredinem, venenosam malignam et pestilentem qualitatem. unde quando humor peccat in qualitate ratione putredinis veneni, malignitatis et pestilentiae simul peccat in quantitate, quoniam ille humor suscipere gratiam naturae; et fit praeter naturam tota illa quantitas humoris expellenda a corpore aliquando humor peccat in quantitate sine vitio in qualitate ut quando sanguis plurimus est benignus et integer, in substantia et qualitatibus, ut videre est in plenitudine quoad vasa et in plenitudine quoad vires aliquando etiam humor peccat in sola qualitate, ut quando sanguis aut flava bilis ebulliunt

et effervescunt, et tunc nō dēnt evacuari, q̄a sola actiōe n̄ae corriguntur, et reducuntur, ad benignū et mediocritatē; nō solum qd humores peccans in q̄titate sint, et poñint corrigi n̄a alteratiōe, nō p evacuandi, s̄d etiā qd virtus, ob sui imbecillitatē maxā nō tolleraret evacuatiōe etiā si humor peccans sit putridus ut aut Au. istā cōditionē firmā statuat, debitam illud ēē certū signū, qd evacuatur humor q dēt evacuari, qdo ad tales evacuatiōes sequuntur, cōferētia et tolleratia, ut ōptime dicit Hipp. in 1 aph. 2. 23. et 25. et in lib. 4o aph. 3o.

Cōferētia attenditur r̄u morbi, et r̄u symptū, q̄a dū evacuatur humor peccans morbus et symptomata remittuntur. l. cessant, et tunc dicitur evacuatio utilis et cōferre.

Tollerantia attenditur ex p̄te virtutis, qn si ex evacuatiōe, nō dissoluitur virtus, aut si dissoluatur talis dissolutio et imbecillitas exigua ē q̄ facilē corrigitur et reparatur, tunc illā evacuatiōe facile fert et tollerat virtus.

Ex q̄ dta aliqdo nō ē secura illa statio q̄ avertit Au. dicens, q̄ aliqdo, humor peccans, de facto evacuatur sine tollerātia et cōferētia, pp quatuor cās, 1a qdo evacuatio adeo ē immodica ut nō solū humor peccans evacuetur, s̄d etiā alius q utilis et benignus ē ut pt in illa evacuatiōe q̄ appellatur superpurgatio, et in imodica sanguinis missiōe. 2o de facto evacuatur humor peccans, sine cōferētia et tollerātia, qdo exibetur aliqd medicamentū purgans, valde calidū, acre et efferū, cuius interventu humores calefiunt

agitant, ebulliunt, consurgit febris frangunt vires, excitant anxietudines, sitis immodica, urinarum cruciatus, et intestinorum mordicatio. 3° evacuati humores sunt conferentia et tolleria, quando via et meatus, per quos debuit evacuari, humor non sunt aperta et patentia, sed clausa, et obstructa, aut quando ipsi humores sunt crassi viscidi et lenti, ideo ut expurgatio sit conferentia et tolleria optime dicebat hipp. in lib. 2° aph. 9° corpora cum quis purgare voluerit oportet fluida facere; ita ut intelligatur praecipue de corpore patiente, et de corpore quod est humor, sicuti in lib. 6° epid. sect. 3a text 33 dicebat in evacuationibus convenire meatus aperire ulla cum est quando aliquis morbus extat in propinquis regionis, per quam humor debet evacuari, ut cum quis quando evacuatio est futura per secessum, et in veniter in intestinis ulcus et inflamatio, aut quando evacuatio futura est per vias urinae in quibus ulcero aut inflamatio extat tum si exibeatur medicamentum purgans, ad augetur ulcus, excitata mordicatione a duabus causis, scilicet a medicamento et a bile transeunte per vias ulceratas, ob quam causam in lib. 13 meth. cap. 11. optime admonuit Galenus in evacuationibus exercendis, longissime a parte tentata fluxione, quod redundat revellere est, neque quam ad eam trahere convenire.

Secundo obijcitur contra istam definitionem, si ad evacuationem humoris peccantis sequuntur conferentia et tolleria, quomodo hipp. in lib. 4° aph. 22 evacuationem atrabilis in principijs morborum factam, tanquam perniciosam et lethalem reprobat, quomodo 2° prorrhet. 22 tanquam exitiales reprobat evacuationes nigras

Liuidas cruentas et fœtidas; dices cum Gto in lib. 4° aph. 47. Euacuões cuius cumqȝ hũoris et p quancũqȝ regionẽ factas, sunt reprobari quo male exeunt, at ñ sunt eē optas et laudari quo opte exeunt tunc bene dicuntr exire, quo adsunt signa coctiõis, at ñ sunt dicuntr male exire, p quãcũqȝ regi onẽ, etsi quo exeunt sine coctiõis signis et iuxta illã, dña utopte dixit Gtus in coment. Ipse in particulari annumerare, to quã prauas euacuões liuidas nigras, et cruentas, fœtidas et billiosas qa tales euacuões adueniunt sine signis coctiõis et sic ostẽdũt praua signa illius malæ dispõis, q reperitr in corpore, cuius dictæ exẽplum, adducit Gts de ulcerib malig nis, aqq solent emanare, sicores uirulentiæ et maligni ipsi ulceri nil aferentes, imo potius, s. praua signa malæ dispõis repertæ in ipsis ulcerib ponit eẽ exẽplum in alterib supu ratis et ruptis aqq dimanat pus, coctum, cũ magna utilite ipsius abcessus q pari rõe, de euacuõib iudicandũ ē, qã dum, hũor peccans, nulla pcedente coctiõe symptomatice excernitr talis euacuão ē sine sferia et solleria, ex sola irritaõe cãta, q aut ostendit nãæ imbecillite, aut immodicã hũoris qũatẽ, aut malignũ illorũ qlitatem q õia efficiunt ut hũor nõ retineatr, in corpore donec alte rete, scogtr et superetr a nã, unde, licet uetum sit, melius eē quo euacuentr pessimi et maligni, hũores qm ut retineantr. nil onus tñ qtenj tales hũores, signãt uirtutis imbecillitatẽ

humoris malignam qualitatem, aut immodicam quantitatem quae non potest gubernari à natura et consequenter significat quod maxima pars humoris peccantis relinquitur in corpore et non pauca quantitas humoris laudabilis, simul cum humore peccante sit evacuata, et consequenter significat magnam agitationem et conturbationem factam, ex irritamento naturae, hinc est quod tales evacuationes, intempestive factae, fiunt sine conferentia et sine tolerantia et sequenti reprobentur. hoc voluit significare hipp. ipse, in 1° aph. 2° per illa verba, talia, qualia, insinuans per verbum qualia non solum esse intelligendam speciem humoris peccantis, sed etiam quod ille humor habeat notas coctionis, ut Gal. advertit, in comment: 23. lib. 1° de ratione victus in acutis, explanans illam sententiam hipp. at si os madescat et quae à pulmonibus excernuntur et universam istam doctrinam docuit ellegantissime Gal. in lib. 4° aph. 22, per totum atque ideo post longam enarrationem concludebat, operare, post coctionem, subsequitur discretionem et postea evacuationem, si bona crisis futura est et infirmus in sanitatem iturus est.

2a conditio quae requiritur in evacuatione artefitiosa est ut fiat iuxta urgentiam humoris et iuxta urgentiam et inclinationem naturae expresse docet hipp. 1° aph. 21. per illa verba, quae ducere oportet quorum urgit et cuius directio, fuerit illa est, quia dum aliquando celebratur evacuatio contra inclinationem naturae et contra inclinationem humoris neque sequitur tolleria, neque conferia, cum eo tempore humoris non evacuentur imo potius agitentur, et iminceat periculum ne decumbat in aliquo parum principe et tunc non solum operationis

& est operatio ipsius medici, solet frustrari, sicuti est quando euacuatio
fit iuxta inclinationem naturae, et humoris urgentiam, optime succedit euacuatio
cum eo tempore habeamus naturam adminiculantem, et humores noxios
obedientes, ratione inclinationis ipsorum. Iuxta quam doctrinam Hipp. in lib. 2° de
ratione uictus text. 10. et 11. in pleuritide ascendenti, cuius materia peccans,
urgit ad superiora, docuit talem aegritudinem esse curandam sangui
ne misso ex uena uasilica eiusdem lateris, at uero in pleuritide
descendenti, cuius humor urgit et inclinat ad inferiora, debitam
talem aegritudinem, exhibito tali munere purganti esse remouen
dam, iuxta urgentiam humoris, ut Galenus admittit in comment. sic est
Hipp. 4° aph. 18. in doloribus thoracis indigentibus purgationem,
quando urgunt ad superiora per uomitum et quando urgent ad inferi
ora per secessum euacuationem, esse exercendam statuit, similiter quando
humor urgit ad uentriculum purgatione per uomitum talem humorem
esse euacuandum docet, et cognosci talis humoris urgentia, quando
sine febre ex cibi fastidio ex morsu oris uentriculi
ex uertigini et oris amaretudine, 4° aph. 14. sicuti, quando
urgit ad inferiora aliquis humor, debet euacuari per alui fluxu
sed cognosci ista urgentia, quando est sine febre, ex torminibus
intestinorum, genuum grauitate, et lumborum dolore, ex Hipp.
4° aph. 20.
quando tamen nulla cognita sit in humore urgentia et inclinatio ad
aliquam determinatam regionem tunc, est in uniuersa euacuatione quo debeat
fieri per hanc aut illam regionem, cognoscendo, naturae robur secundum primam 1a 2a
humoris peccantis, natura per ut grauior aut leuior existit, facilius
euacuari

3ª per hanc aut illam regionem. debemus etiam Cognoscere tempus patientis
et quando evacuatio futura est ab ipsa natura, l. quando debeamus
derivare per vicinas partes aut quando debeamus revellere ad contra.
4ª debemus etiam Cognoscere an humores sint crassi viscidi et lenti
quia tunc solemus elligere vias magis amplas et manifestas
etiam si humor sit inclinatus ad aliam regionem, ad hoc quod ne
humor sua crassitie, viscidite et lentore ad augeat obstructiones
et Claudat vias, ad quas vergit et inclinat. Et ita quoniam dictam
intelligatur hipp. in 4º aph. 41. quando asseruit sudorem multum
Tempore somni emanantem, absque manifesta causa significare unum
ex duobus aut quod aeger + plurimo utatur allimento, l. quod indi
geat alia evacuatione, et in tali casu, prius est facienda eva
cuatio per alvum, ut per vias magis patentes, et deinde
per urinas ut advertit Gal. in 7º meth. ultimo.

+ ex viscidite et lentore humorum

3ª conditio quoniam Avicenna adducit ad hoc ut recta sit eva
cuatio, est, ut fiat per convenientem regionem, ista conditio adducitur
ab hipp. in Iº aph. 21. quoniam vergit per loca conferentia &c. ubi
per naturam debemus intelligere naturam humoris, et naturam ipsius corporis,
ut Gal. dixit in Comment. adducitur etiam haec dicta conditio a Gal.
in lib. 7º meth. cap. 13. et in lib. 13 meth. cap. 11. loca
conferentia evacuationibus, destinata ad ventris fluxum, existunt
intestina. ad vomitum ventriculus, at evacuationem per urinas
renes et vasa urinaria. ad sudorem cutis. ad fluxum sanguinis

naves, uterum, et hemorroides, et denique alias regiones ad pe
culiares evacuationes ut suo loco dicemus.

Ut tamen ista dicta melius intelligatur necessarium est adno
tare, quod evacuatio aut est utilis totius corporis, aut alicuius
partis detracta, et particularis unde certum sit evacuationem
ut[ilem], regionem utilem expostulare, et evacuationem particularem
eius regionem particularem. advertit Aut. hic et Gal. 1° aph. 22.
in 2° quod non possit fieri evacuatio per convenientem regionem, nisi aliquae
observantur conditiones. 1a conditio sit quod in tali evacuatione servetur
rectitudo et consensus, cum parte affecta ut eius dicit Gal. lib. artis med. 1° conditio
cap. 99. versus f. et quando consideratur, in pleuritide dextra, et
in inflamatione hepatis vena, vasilica dextra est conveniens locus
ut fiat evacuatio et non vena vasilica sinistra. similiter in affectibus
hepatis, quae extant in parte cava locus conveniens ad evacuationem, sunt in
testina, per alvi fluxum, at vero quando extant in parte giba, (?) locus
tum conveniens est per vias urina et contra istam doctrinam dicebat Hipp. in
lib. 3° porrit. 33. sanguinis eructioni ad latus diversum esse quando
ut dixit Gal. in lib. de trem. rig. et palp. cap. 5° ad f. tales
evacuationes ex latere diverso provenientes, partem affectam non iuvant
et partem sanam laedunt, ob quam causam quando evacuatio fit per discovenientem
regionem cohibenda est et ad partem convenientem revellenda, ex lib. 6°
Epid. sect. 2a text 29. et comit. 33. et sic ad bonam crisim
ut possit esse laudabilis eius requiritur tum accomodatus
dicente Gal. 3° de Crisibus cap. 3°. 2a conditio est

notanda

est requisitus accomodatus, dicente Gal. 3° de crisib. 3.a ē

2.a cdio — cditio ē, qd pars illa p qm celebratur euacuao nō sit pars nobilis

& princeps, cuius dna illa cstituatur ro qa cū pēs principes sint

pria illarū facultatū, qrū actiões. V. Cor ē nata uniuerso

corpori, hinc fit ut ex lesione istarū pcū est noxa p sentiatur in

uniuerso corpore, et ob istā cam ipse Au. in cap. 1° ante huius

fen. dicebat cauendū ē ne fiat transitus sup membra pncipalia

et ob istā cam qdo in affectib. thoracis ppr maiorē utilitatē, pus

ctentū in eius cauitate, euacuatur p uias urinae, aliqdo transit p cor

& nō sine magna noxa ipsius cordis, sic in febrib. malignis, qdo cēitantur, parotides, aut fluxus sanguinis nārio transitur p cerebrū, qd ē unū ex membris pncipalib. sic etiā excitanti, purgāti ab arte, in aegritudinib. cerebri, et pcū superiorū, p medicamenta purgia, in qq. euacuatiōib. nārio transit humor

p cor, sd nō sine noxa, immo aliqdo noxa adeo magna ē

ut pereat aeger. Sic intelligatur illa sntia Hipp. in coacis

pnotionib. post med. libri dicentis, supuratis pulmonis p

aluū pus cedere lethale ē. Cuius euentus, nulla alia cā

quare lethale ē pus p aluū cedere — pōt adduci, ni qd purulenta mā, ctenta in regione thoracis

ut transeat p cor, et descendat ad intestina ualbulas in duob.

3.a cdio — uentriclis cordis abrumpit. 3.a cditio ē ut illa pars, p qm celebratur euacuao sit destinata a nā, talib. euacuatiōib. et

tales pēs V. intestina uentriclus, cutis, uterus, nasus, pallatum

et os, ex qq. pēb. ille locus q magis csuetus ē euacuationi

extit magis idoneus, nō alia decā, Gł ipse in lib. 7° meth. cap. ulto ad fi: magis comendat euacuōē p alvū, quā p vomitum nō solum quia intestina in rōe principatus, rū ventriculi, sint ignobilia, sed etiā quia nā fuerunt fabricata p receptione extrementorū, et sic magis sūt assueta ad suscipiendas fluxiões et excrementa aliarū ptiū. 4ᵃ oditio q requirit, ē, ut in illo, membro p qd ē facienda euacuāo, nullus sit mbus psens antiquus aut recens, l. qd de pxo nō immineat et timeati, ista oditio adducitr a Gło in lib. 13 meth. cap. 6° ante med. §. neq igitur ... ult. ... sedem, et in eodē lib. cap. 11. ad med. §. quin rem, si quis faceret in iecinore, et ubi in inflamaōe ventriculi, ... ris et intestinorū reprobat euacuōes p minta purgia, in renū, et vesicae inflamaōe, reprobat minta q excitant euacuōes p urinas, et in uteri inflamaōib, reprobat minta q purgant menses ista oditionē, observans ipse Avi. in fen 16. 3ⁱ trac. 2° cap. 3° in med. in dissenteria et alijs ulceribus intestinorū ... pessantē euacuat p vomitū, sic Hipp. in lib. 4° aph. 8. — Tabidos euacuat p inferiora et dicit in euacuāib p minta purgia cavenda ēē superiora loca aut regiōes sic eti qdo hō, ē pnus et obnoxius ut corripiati affebus linguae, palatiū et faucium et qdo ē paratus ut corripiati angina, pulmonia, pleuritide, aut alijs aegritudinib q solent accidere, ptib extentib in regione thoracis nō cōiunt minta q euacuant p sputū humores extentes in capite

qa semp a pie tentata fluxioe, huiot ē separandu, et no ad
ea adducandu, sitis qd hi ē paratus et noxius, Lienteri
Celiricæ passioni, et diarrea, fugienda s. minta purgia, f alui
fluxu, et qdo aliti fieri no pot tales euacuōs s. faciend
Cu cautella et hii in tali Casu administrantes minta q affu
et symptib, no noceant, aut q minus ledant q lia s. rebarba
rum tosta et mirabolani citrini, torrefacti et sirup. ros. rub
ex noue infus. q no ad augent fluxu sed potius ad illu s.
remedia intestina roborando et huores eficientes fluxum
euacuando.
exista hi euacuoe maior sequit utilitas qm sit noxa, unde

Commodano tatio. Ex universa ista dicta collego qd licet unu sit ois hu
dempto sanguini poie euacuari, p plures regiones tam super
ores qm inferiores, p uomitu p secessu, p urinas p sudore
et oes istas regiones ei conuenientes. qd principali decet
illa regio ad qm via huoris ē via ipsius alis. s. magis in

notao. nata, [ab ista regula tn excipic atram bilem q nunq
det expurgari p pes superiores sed p inferiores ex Gali
decretis, in lib. quod qq. et qdo et ob istu cam eius uomitus
semp reprobat tanquam lethalis, p atra bilem intelligo cu ente
Glo, illa melancholia ptr natem q fermentat terra et abig
muscas destincta a melancholia nati qm poie euacuari
p uomitu docuit, Gli l° ad Glauc. cap. de quartana

Ns atra bi... p in...

ubi dicit Gal. quartanas, aliquando in totum abscindi & erradicare per uomitum.

Pro solum considerenda est humoris natura ut elligamus conuenientem regionem secundum eius motum substantie, quia humores crassi indicant euacuationem faciendam esse per inferiorem regionem ut magis conuenientem, at uero tenues & magis leues per partem superiorem & sic bilis melius expurgatur per uomitum.

3° Cognita regio ex quantitate humoris quia humores in multa quantitate per plures regiones sunt euacuandi, & quando extiterit in parua quantitate sunt euacuandi per unam regionem tantum dicente Galeno in lib. 7° cap. ultimo.

4° Cognita regio conueniens ex ipso morbo ut in genere. Si est febris continua per sanguinis fluxum ex naribus si est febris biliosa per sudorem & uomitum, si est pituitosa frequentius per secessum et aliquando per abcessum, at uero si est morbus partis alicuius species dictitatur per illam regionem quae magis respiciat unaquamque partem

4a conditio prialis quae requiritur esse recta euacuatione est hora conueniens, per horam intelligit Auicenna tempus accomodatum euacuationi sub consideratione temporis, duo intelligantur, primum est tempus ipsius anni, in quo debet euacuatio exerceri, & 2° tempus ipsius morbi, tamen uide quam partem, de electione temporis conuenientis uero ipsius anni non agit hic Auicenna sed in cap. 1° ad fi. §§. ex regulis ... est sup. in isto nostro cap. in §. hora quoque

. 1ma ... mibi

multu calida, in qq. tis docuimus extrinsecus Au. hipp. cu. in fortib; temporib; omittendas ee fortes euacuões, ex plurimis dictis q. sint tempora fortia phibentia euacuões ad q. loca uos remitto, ubi inuenietis egregia enarratõe de hac re, qd Au. itaq3 egit Au. in psenti de tempore accomodato euacuõi rõe ipsius mbi; hoc aut ee uerum ostendunt uerba Au. dicentis ex 6ti. drã, 1o ad Glauc. cap. 11. lib. quor. qq. 8. in med, et 1o aph. 24 q in mbis cronicis ad exercendã euacuõe semp e spectanda coctio et in acutis qdo humores turgent no e spectanda coctio, sd potius qdo. 8. geti, uult g. Au. p hora ut intelligamus tempora istius mbi, scj prium augmentu, statu et declinaõe q. distinguntur inter se signis coctiõis etiã etj iste Au. ctextus poit ampliari ad tempora partia, mbi iam defacto sint accomodanda, qm uis hic Au. nulla faciat mentione, de temporib; particularib; uolumus nos in utroq3 sensu explicari Au. qd scj ab euacuõe, e elligendu tempus accomodatu, tã ucle, qm partle, sd cu dixerit in cronicis mbis, semp ee spectandã coctione et in acutis solum qdo. 8. geti et n turgent occasiõe huius drie agitanda e illa qo q. utq3 in psente die multoru torquet ingenia an in mbis coiat exercere purgãe arte scoctione mbo extenite credo et mã no turgente

An possit exerceri purgatio morbo
existente crudo et materia turgente.

Primus quidem dubitandi ratio, deducitur ex varijs Hipp. et Galeni textibus in quibus varie censisse videntur. Et pro parte tamen affirmativa, quod ante coctionem materia existente cruda, oportiat purgationem exercere, haec videntur suadere argumenta. Primum deducitur ex Hipp. in lib. 2° aphor. 29. ubi dicit, inchoantibus morbis si quid tibi videtur movendum move, in cuius aphorismi comment. determinat Galenus illa auxilia, quae in principijs morborum, dicit, Hipp. nos posse movere corpora esse venae sectionem et purgationem, ergo in principio cruditatis debemus uti purgatione. nisi aliud obstet contraindicans.

2° in pleuritide descendente et illas costas occupante quae existunt sub septo transverso, purgatio exercenda est nigro elleboro et peplio et non solum cocta sed cruda, et evacuanda, ait enim Hipp. in lib. 2° acut. text 11. Quae quidem autem evidens est neque potest aliquis dicere fuisse loquutum Hipp. de materia turgenti quia dicit si causis partis quae sub septo transverso et dolor infestat etc. et ... surgens ad hoc ut sit talis non debet esse inclinatus, et aliquem partem determinata ut dicit Galenus et de ipse, 2° Galenus cap. 3° deinde quia in textu 76. in pleuritide, purgat in 4° die et Galenus in comment. in 1°. in 2° in 3° et in sequentibus ergo purgatio cruda existente materia exercenda est. ideo quod non sit inflammatio propria sed ex flatuoso humore.

3° Hipp. 4° acut. 64; in morbis tendentibus ad 14 diem in principio nulla existente coctione, ante diem 3um commendat purgationem et confirmatur quia Hipp. in lib. 2 de fracturis text 27., in luxatione calcanei in prima die purgat elleboro quod est fortissimum medicamentum, sic 4 acut. in luxatione calcanei sine febre colligitur ex Galeni com.

37. in angina cuius dolor, decendit ad lumbos, comendi purgãoē a Hci Dri text 43. cū urina crasa, et nebulosa in p. imperat purgãoē, g° nō solū purgão exercendo est bũorũ coctiōē.

4° euacuões factæ in principijs mbõrũ sponte ab ipsa nã sed bue bũorib, extentib, crudis, seuære liberant ēt ægritudinē tollunt g° simlr euacuões factæ ab arte cõtra nã, dlga euidens ē 1° qã medicus ē imitator nãe, 2° qã euacuão ab arte nō solū bēt nãm, adminiculante sed etiã ipsum mēntū, cū purgão fiat a nã expellente et mēnto attrahente, 2° ap 5. 22. ans aut prati, ex deficillimo illo Hipp. ctextu, 3° epid; sect. 3ª text 24; in historia Methonis, qui dicit Hipp. ab ægritudine fuisse liberatũ, copioso sanguis fluxu ex narib, nã tn extente cruda, qã urina aparuit tenuis et subnigra, g° si talis bũori malignus potuit superari a nã, p euacuãē cũ eēt cruda g° multo melius ab arte, aliq̃ tentata euacuõe; ex cõquenti colligimus de 1° ad ultum, bũores crudos in p mbõrũ, utilitr ēē euacuandos.

Nō solum hac dña ē grauissimi senis, sed etiã Gal, q. in lib. 4° meth. cap. 6° in herpete, ad ueniente ulcerib, cõmendat purgãoē in 3° meth. 11. oculorũ incipientes fluxiões e inflamatiões sola purgãoē, se iactat, & ... sanat

14. meth. 8. sexagenariu seni, ægrotante, tumore linguæ uexatu, nulla expectata coctione pillulis ex aloe, scamoneo et collsquintide paratis, persanauit, in 5° meth. 12. enarrat circumuente purgatione corpora castillata, aperte fuisse liberata, cu talia corpora ante inuasionem illius morbi abundarent crudis humoribus, in lib. 7° meth. cap. 11. humores tenues et serosos uentriculo imbibitos, statim euacuat, sine preparatione in lib. quos qq. et qdo, tenues et aquosos humores statim im p. euacuat, et clarissime in lib. 1° 2a [illegible], in Alopesia morbo satis diutino purgat in illius exordio

5° et principaliter probatur sic, ideo necessariu est morbo existente crudo materiam turgentem euacuare, quia periculum est ne humor decumbat in partem principem et interficiat, atque quo multo magis necessariu est purgare quando humor crudus actu mouetur in partem principem. ant. est Gal. in lib 4° aph. 10. [illegible] ergo euidens est..

6° in febribus malignis et pestilentibus in qq. materia non turget, morbo existente crudo, conuenit purgationem exercere quia in [illegible] morborum sine turgentia materiæ possumus euacuare ant. est Gal. in lib. 5° meth. 12. in lib. 1° de diff. feb. cap. 4° in qq. [illegible] dicit Gal. a febre pestilenti illos fuisse liberatos, in qq. a principio, materia peccans excernebatur per uomitum

et calefactu.

Dicto praeti ex nostro Au.o in fen 1.a 4.i tract 2.o l. 1.o post med. et si times uictoria humoris magis naria cautela euacuatio in principio. Subiti in isto cap. quod si mobiles fuerint et ubi uidetur Au.a tres casus insinuare in quibus cruda existente materia conueniat purgatio 1.us casus est quando humores turgent 2.us quando sunt tenues, 3.us quando extunt in cauitatibus, uenis et non in ipsis membris contra Hipp. et Gal. et Au. et ex ipsa rae mit praetu[?] mihi existente crudo ante coctionem possumus purgationem exercere.

Hanc adeo clara et fortissima Hipp. et Gal. testimonia ut fortasse eis, aut aliis rationibus ductus Daseus, in lib. 1.o [...] nentis cap. 2.o folio 339 non fuerit ausus recipere hanc propositionem quod nunquam debeamus euacuare ante coctionem, et fortasse ex aliis, ex antiquioribus falsam eam existimantes non reposuit inter alios Hipp. aphorismos illam sententiam concocta medicari et ut Gal. dixit in suo coment. et sic statuit Daseus pro c[...] ad purgationem non esse spectanda coctionem, sed posse fieri in membrorum adhuc cruda existente materia, quod ut se obtulerint o[...] imo hanc suam sententiam his probat rationibus et sic, ideo timemus expurgationem humorum ante coctionem, quia medicamenta purgantia sunt calida et commouent humores, sed dantur medicamenta purgantia quae nec calefaciunt neque commouent humores, ergo ad purgationem non est spectanda

coc[...]

Maior ē nota, minorē pbo qa dantr minta, purgā q̄ frigida ut mirabolani, deinde qa minta purgia refrigerant corpora educendo, huōres calidos.

2° in quocunq̄ mōbi tempore lit sanguinē mittere q° in quo cūq̄ mōbi tempore lēt, purgāoē exercere, āns pōdas ex Gal° q° meth. 3° post p̄ .§. op̄ tu igitr factu ē &c. et lib. de cur. rōē, p sang. mis. cap. 20. inq. tū fatetr Gal. nō nō dierū, sed uni uiriū roborj attendendū ēē ad euacuōes, deq̄ pbāt, qa loco sanguinis mittendi, securius exercetr purgāo ex Gal° 4° de sanitē tuenda cap. 4° post med. dicente si aliquis pp etatē, tū pp aliā cā, sanguinis missionē respuat, huic aluus largius, saluatr.

3° in ꝯplicaōe mōrū desciente, rōe credendū ē ex dirimento, sd in morbo regio, origini ducente, a rūa multa virosa neglecta purgaēē, deq̄ ē hidropes, q° in p. ē faciēnda purgatio āns pēt experia, deqa pōunt pbare ex elleborj, Gal. ꝯtextu in lib 11 meth. cap. lo post p̄. in .§. at curabitr, qd obstructio iā facta ē, et .§. ubi Gal agens de obstruc. dicit, illā, qd de obstruōe facta ē curari p ea q̄ obstructa liberant, illā autē qd futurū ē obstruōes p ea q̄ tollunt affluxū, huōrū obstruentiū q° si talis huores peccant qtitē purgaōe, in p. .§. euacuandi, cū sic spectent coctionem nō inhibitr

q.° futurū erat obstruēris.

4.° Si purgāo nō ē exercenda ante Coctionē, q.° in nullo tempore cellebranda ē, ꝯsequens ē falsū, q.° ante coctionē possumꝰ purgare. Sequellā possumꝰ prāre ꝯ sufferenti pēū emiraōe. P.° nō possumꝰ purgare in p.° causta. Au.ᵃ sentia in idto cap. ex illo apho. hippo. ꝯcocta medicari ꝯ nō in augmento et in statu, ex apho. 2.ᵃ q. 2.ᵃ Sectionis in eboo-dib. mbis. Si qd tibi uidetur mouendū moue, cū uō disturo melius ē gescere nō in declinaōe ex apho. 20 1.ᵃ Sectiōis q.ᵃ iudicantur et iudicata &. integre &. possumꝰ etiā ꝯfirmare ex eodē Au.ᵒ pā. ti. trait. 2.° Cap. ss. de cura febris putridos dicente Ego autē nō dilligo expectaōē Coctionis. sed opēt ut primū aliqd euacueti et deinde postea ꝯcoqūt, possumꝰ etiā ꝯprāre ex idto cap. 2.° S. et similis cū nō fuerimꝰ securi q.ᵈ uirtus usqꝫ ad maturatiōē durabit, ꝯsilio euacuabimꝰ &.

Averroes etiā in lib. 7.° Colliget Cap. 9.° uidit istā sententiā Razi, qā ut uerā laudat, et ꝯfirmat dicē, in māiā allutis quando cā morbi ē humor tenuis nō ē necesse separe q.° statī in p.° ē purgandus, ans prāt experiā et ēt auctoritatē in libro quoꝝ 99. ergo, ꝯsequa euidens ē.

2.° in apoplexia, epilepsia et similibꝰ ægritudinibꝰ statim

exerceat purgãõ nulla spectata coctiõe q in p. mbo existente crudo poiimus euacuare aiis ẽ notu qa si omittamus purgãõe et spectemus coctiõe in acutis ægritudinibus prius morietur ho.
Ratio in morbis pendentibus à mã crassa et petuitosa melius ẽ paulatim euacuare et paulatim decoquere, qo morbu existentibus crudis poiimus euacuare aiis pratti expto desumpto a bonore qo melius ferti de uisu in pluribus pñs, qm integru et scitis pratti ex dicto in lib. 1o de glau. cap. de 4a.
2a Cu Monardus in lib. 13 suaru epistol. ista arga de dei et Auerr. pprie urgere contemplaret, alia forttiora me chinatus est hac est sunt sentiã ex 1u fale ẽ corpora boni hitus qlia s. corpora atletarum, optima ualetudine fruentia s. purganda. qo multo melius illa corpora q ex humoru multitudine alta ægrotant. aiis pratti ex hipi 1o aph. 3o arga pratti, cu plus repugnet purgãõ, corporibus sanis qm ægris ex lib. 2o aph. 37.

2o eadẽ iminent pericula ex mã multa, q imminent ex turgenti, sed in mã turgenti, nulla spectata coctiõe debemus euacuare, qo scitis in mã multa. maior pp pñs, euidens ẽ ex scitis totus discursus cu est mã multa dellata in aliqm prim principis pñt interficere et confirmati qa humores turgentes facilius pñnt corrigi ac reprimi qa alteroe. e futuro

et futuro nocumento, cauerj scit membra pnta rac
do ad q talles huores fluere point.

3° cullopriat ista fuisse expsa sti mente aliqq testi
monijs in p huius qatis adductis.

Ad pu tri nega qd inbo extent crudo no liceat
in illius prio purgam exercere, multa suadere videnti et
ptr. auctorit. Au. inditto sti. et pter auctorite hipp. in ap
22. Solu excipientis huores turgentes, e alia auctorita
hipp. ex lib. de mentis purgantib, post m. dicentis, q cunq
igitr a febrib, fortib, corripiuntr his menta purgia dar
no opet, donec remiserit febris sin minus saltè intra 14 die
intra quatrum mbu dlegtr, ex Glo 4° acut. 64. 3° auct
ritas hetr. in lib. 4° acut. 43 ubi dcedit hipp. purgaoe
in p et in illis agris quoru urina s. crasa et nebulosam
aut tenue e° ctr in comit, exponens sentiam hipp. dit ur
crasas et nebulosas heri notas coctiois. at uo urinas tenues
ee oio crudas. 4a auctoritas heti in lib. 4° acut 44. ubi
tuit hipp. in p mbou coire clisteres et neqqm menta purg
ut Gls 2 firmat in coment. 5a auctoritas heti in lib. 4° acu
22. ubi in p inflamaou. idco phibet menta purgia qa
va passio no ceoit, et mento exhibito eo tempore corp
absumitr, colligitr et dissoluitr vires.

No solu p hac pe e hipp. sed etj Gls qui in lib. 3° epid.
sect 3° c 56. et 57. q dicit in qda pestilenti obtinuit

ões illos methodicos fuisse, in qq. à principio exercebant euacuões.
è etiã in lib. 4° aph. 22. quo dicit eo tempore in quo à [illegible]
agitare facientib. nã grauare, et adest cruditas, humiditum
aliquo utiliter posse euacuare ẽ impossibile, è etiã elegans tex
apud ipsum Galen. in lib. 4° de Sanit. tuend. cap. 1° in p. ubi agens
de affu ulceroso, cũ humorũ cruditate existente in primis uenis
nõ solũ sanguinis missiõe, sed etiã purgatione reprobat, dicens,
deiectio n. inter alia tormina, erosiones, et [illegible] creat,
et alia quam plurima nocumenta ab eo recensita, concludens ideo
apte hoc fuisse detractũ ab Hipp. in illo oraculo, collata me
dicari &c. q° ex sententia Hipp. et Gal. morbo extante crudo,
nulla rõe conit purgatio.

Haec Hipp. et Gal. testimonia adeo firma sunt ut coege
rint medicos posteriores, firmiter asseuerare et obseruare, nunq.
exercendã esse purgatione, neque minoratiuã neque eradicatiuã
morbo extante crudo, nisi dumtaxat quo materia est illis in omnibus ẽ tur
gens idẽ mobilis de loco in locum. quorum sententia idem argumentis
pluimis apparere. Et 1° sic euacuõis facta anã, in principio morborum
cruda extante mã, sunt reprobanda, quia similiter euacuões factae ab arte
anã hoc ẽ Gal. 4° aph. 2°. ubi [illegible] euacuões sponte factae
anã mã extante cruda oes ãt symptomaticas, et praua
cuiusdã dispõis signa quia ad hoc, ut utiles sint, dicit prius
adesse coctio, 2° separatio boni humoris à malo et ultio euacuãõ.
dicente Gal. 4° aph. 22: [illegible] autẽ probo quã morbus decimi
tari nãm

recte operante, 1° et 4° aph. utrobique cap. 2°.

2° illa purgatio non est exercenda materia existente Cruda ex qua m[illegible]
sequitur noxa quam utilitas, sed ex purgatione facta ante Coctionem maior
sequitur noxa, quare in p. non est exercenda purgatio, maior est Gal. 1°
aph. 24. ante med. § quare maiorem oportet esse, noxiorem et minorem
quia ex tempore Cum non habeamus naturam adminiculantem, sed resistentem
Evacuationes natura gravissima, detrahant symptomata ut dicit Gal. 4° de
tuend. cap. 10 in p. et 12 meth. cap. 3°. et confirmatur quia cum in
morbi humor laudabilis sit admixtus cum humore peccanti, et medicamenta
purgantia habeant maiorem similitudinem cum humoribus sanis et integris quam
Cum humoribus vitiosis et putredis, hinc fit, quod exhibito medicamento purg.
maior pars humoris laudabilis attrahatur, Cum natura non possit excernere
humorem noxium sine dono ante coctionem quia motus naturae est determinatus
et ordinatus 3° de Crisibus, 10. in p. natura prius retinet, 2° [illegible]
et eadem actione separat, et post separationem expellit, quia, numquam
facultas expultrix insurgit ad expellendum quod natura [illegible]
[illegible] ni in f. Coctionis 3° de dieb. decretoriis cap. 8. post. p. [illegible]
de purgantibus expulsibus ulto ante f. quod si definite humor [illegible]
quod venus est et exhibeatur medicamentum purgans natura adveniunt vari[illegible]
symptomata quae robur naturae dissolvunt ut dictum est.

3° si in principiis morborum conveniens est purgatio materia existente Cruda
ideo maxime est, ut minorata materia, quae remanet celerius exoquitur, sed
ratio est insufficiens quoniam in principio non est purgandum, dego patet, maior est Gal. 2°
aph. 29. minorem probo quia si portio humoris peccantis utiliter evacuatur
in p. materia existente Cruda quare et universa materia potest utiliter evacuari
radi[illegible]

plurib, uicib, otinuata purgaoe qd ē 3ª oiu medicoru sentiā

4º illa purgao q dr Cellebrari in p. aut ē minoratiua aut erradicatiua, sd nulla i starū pōt exerceri qº. imprimis nō pōt ēē minoratiua qa talis fit a mēito clemente & debili qd māiē magis fortem nō alterabit neqz attrahet, cū nō fiat actio apportione minoris inaequalitis & hūor in p. sit multus crudus & rebellis. neqz pōt ēē erradicatiua, cū talis euacuao. ante coctionē sit impossibilis qº sinedubio, crudo extente mbo nūqua ē purgao exercenda.

Alij grauissi uiri ista difficulte mōāt ēē otemplati asserurunt Aū & hipp. qdo dicunt nō ēē exercenda purgaoē, hūore extente crudo in p. statuunt intelligendos ēē, de purgaoe facta p mēita pūrgria ellectiue, nō tn de purgaoe facta p mēita lenientia, q dicunt nos poēē uti in p. nō aut purgaoe facta p mēita ellectiue euacuantia, pbant, hanc dictā qa uerbū illō mouere, respicit lenientia mēita, & qd uerbū illō medicari respiciat mēita ellectiue euacuantia. Hec sentia ē Brasaudli, qm multi alij sequūtr. Cæterū qd sit falsa hac rōe oujncitr. medicari pte dicit purgaoe ellectiuā mouendi cū, lenitiuā, sd medicari & mouere cruda, phibenti ab hipp. in p. mbi qº nec p lenientia nec p ellectiue euacuantia mēita purgao exercenda ē,

Alij asseruerunt nōie turgiā, hūoru, intelligi ej urgentiam & sic in oi purgaoe q exercetr in p. mā extente cruda, aut, dari turgiā aut urgiā in hūorib, & sic intelligendos ēē hip. & Aūm

Cum ambo ꝓmitant, huõres turgentes euacuare in p̃ncip
coctiõe ꝙ 3o si nõie turgĩa, debemus intelligere urgẽtiã q° in oĩb
mbis dari turgẽa, ꝯsequens ẽ falsũ. sequella uõ ꝓbo q̃a hac
rõe in p. õiu mborũ eẽt purgãi, q̃a semp dari turgẽa l urgẽ
ꝙ ẽ ꝯ ipsũ hipp. cũ dixerit post q̃m ꝓmitit huores tur
gentes euacuandos eẽ in p. plurima uõ nõ turgent:
Alij asseruerunt purgaõe eẽ duplicẽ aliã regularẽ et
methodicã aliã uõ eẽ purgaõẽ coactã, sicut et dari curaõ
duplex regularis et coacta; Iuxta q̃m dũa dicunt hipp
q̃do ꝓhibet purgaõẽ ante coctionẽ loquutũ fuisse de regula
et methodica purgaõe et nõ de coacta q̃ exercet, q̃do necessi
tas cogit et urget, nulla expectata coctiõe q̃ sentia solo nõ
differt ab antecedente cũ purgare coacte, idẽ sit ac pur
gare cũ necessite et urgẽa, nil oĩus tñ ẽt falsa ẽ, tum ob
rõẽ adductã tũ 2° q̃a ideo huore existente crudo exercetur pur
gaõ in p. ut minorata mã q̃ remãt melius ꝯcoq̃tr, q° talis
euacuaõ regularis et nõ coacta dicenda ẽ aũs ẽ ꝓbi. 2° aphi
29. ꝯseq̃a ꝓbo q̃a nõ minus regulare et methodicũ ẽ eua
cuare portionẽ mãe, ut mã ꝯcoquat et expellat, q̃m mãm
coctã expellere. aliter n. illa sentia hipp. 1° aph. 24. in acu
tis passioib, raro in p. et c. et alia 2° aph. 29. incohantib
mbis siq̃d tibi uidetr mouendũ moue etc. nõ ẽ sentiae regula
res et methodicae,
Vidit ꝑsentẽ difficultẽ Rodericus Lusitanus quis comendaõe dignus
in lib. 2° de rõe uictus cap. 14; q̃m ut dissoluat, duo suponit fundamẽ

pro furuni sit qmuis scia ex arte nõ solu constare ex proprijs uniuersalibus et

gradibus, praeceptis sed etiam ex peculiaribus, quae sunt exceptiones ac limi

taões canonu et uniuersaliu praeceptoru. 2º supponit, in quauis scia et in

quauis arte, duos contingere errores, 1um error e, qdo uniuersale praeceptu

ut particulare si eet praeceptu seruatur. 2us error e, qdo,

particulare et singulare praeceptu seruatur, ac si eet uniuersale, unde

qmuis in utroque fiat error maior e in 2º qdo particulare

praeceptu efficitur uniuersale. ista 9º Avic et hipp. sententia qd si sit

exercenda purgaão in principio morbo existente crudo e, praeceptu uniuersale et

generale, arcis qd tres patitur exceptiones et limitaões; 1a e ni

humor peccans sit mobilis ut dicit Avic. aut sit turgens et furi

osus ut dicit hipp. 2a limitaão e in acutis morbis, raro et cum me

ditatione in principio purgandum e 1º aph. 24. 3a limitaão sit, in cho

antibus morbis si qd tibi uidetur mouendum iam moue 2º aph. 29 quas

tres sententias ee exceptiones et limitaões, ab uniuersali praecepto eductas

assequimur, si consideremus qd dicit hipp. (mõ nõ turgeant) et quo

dicat in acutis (passionibus raro) et qdo in ultima asseruit

(si qd tibi uidetur mouendu moue) qdo ergo quisquis curando aegrotu

mis in principio morborum, mentis purgantibus moues sententiã illã hipp.

inchoantibus morbis &; (quae particularis e,) itidem constituis et nunquam

purgaão exercetis mã cruda existente contra Avic et hipp; concludit

ennarraõe, statuens tanquam uerum et uniuersale praeceptum, nunquam ee purg

andum in principio morbo existente crudo ni solum in tribus casibus 1º in mã

turgenti

2° in mã rõe q̃litis. 3° in mã, rõe quantis, iuxta periculũ mini
Haec sententia, quamuis sit allata, quam sequi Coiſ opiõ, et q̃ tu-
tari põe uideatur tñ sic explicata nõ uidetur uera, imo e
mente Auc. et ipsius Hipp. ut expresa ṽba ipsius Brudi osten-
dam. retorquendo argũm in ipsũ. Hac rõe, nullus datur mbus
alluctus q̃ nõ mineter periculũ uitæ. I. rõe turgẽa huius
I. rõe q̃litis, I. rõe quantis 9° nunquã exercebitur purgaõ
in mã cocta s̃d in p̃ mbõ existente Crudo, et sequitur ex Brudo
particularia p̃cepta esse inutilia, et sic incidit in Scyllã cupi-
ens uitare Carybdim. q̃re aliter.

P̃ceptor meus Ambrosius nunbes soluit repugniã in com-
tario suo ad aph. 22. Sect. 1ª §. 1° in margine, dicens
illo p̃ceptũ, Auc et Hipp. asserentiũ purgaões nõ ẽe exercendas in
prijs mborũ mã existente Cruda, s̃d ad tales euacuaões, semp ẽe
obseruandã Coctionẽ, nõ ẽe obseruandũ in oĩbus mbis, ind-
criminate, s̃d in illis tm̃ in qq. mã p̃ loca, Coiã tentat,
aut tentauit euacuaõe, s̃d nõ integrẽ et p̃fecte. in his dubio
statuit semp̃ spectandã ẽe Coctionẽ excepto q̃do mã turge-
et nõ in alijs mbis in qq mã nõ tentauit euacuare, s̃d q̃to
fuit quam interpretaõe ellegante deducit ẽe ad mentẽ Hip-
quã cũ in aph. 20 1ª sect. q̃ Iudicantur et Iudicata. §. integ-
dixerit nõ indigere alia auxilio medico et in aph.
21. eiusdẽ sect. docuerit tũm et regionẽ, p̃ quam decãm
Euacu

(quo natura non euacuat integre) elligenda est ad quam natura vergit et inclinata est, ex ipso sequenti, et Avicenna in isto § dicit, tempus inquam debeat fieri purgatio illorum humorum qui nec perfecte iudicanti, nec perfecte iudicati § quales sunt illi humores quos diximus iudicantes euacuare oportet. Soluta est dubitatio humores qui iudicanti et iudicati § integre, verum illi § quos dixere necesse est euacuare per aliquod artificium creature, concludit nulla ratione esse purgandos illos humores ante coctionem qui in principio nec iudicantur, nec iudicati § integre quia sententia est vera, ex dictis et cetera et suppositis oportet declarare.

Et primo quod in morbo extante crudo, nulla euacuatio fiat ex lege naturae secundum propter naturam, dicit Galenus 4º aphorismo 22 § quod aliquis incipit morbus si quod excernitur § in quem ennarrare concludit Galenus mala est euacuatio in principio morborum quia eo tempore semper adest cruditas et sequentur talis euacuatio ab arte non est adiuuanda nec minus purgande quia materia extante crudo nec iudicanti nec iudicata § integre.

Quod si petas quare natura in principio morborum a causis propter naturam grauata non valebit tunc humores peccantes salubriter euacuare. Si eadem natura in tempore status, ab ipsis dictis causis magis grauata salubriter humores peccantes expellit ut demonstrant crises integre liberantes aegros. Dices verum est in tempore status naturam magis agrauari a causis propter naturam, et ab isto morbo, sed euacuans utiles esse et iuuare quia humor nonius eo tempore est coctus qui humor in p.

qa crudus impossibile erat comode a nā expelli. Ideo autem
q. humor coctus comode expellitur a nā, nō autem qdo crudus, ē quia
post coctionē, humor noxius ē separatus a bono, et sic sine
noxa boni humoris euacuari potest, ob id dicebat Gal. 4° aph.
22. cibo, oportet prae coctionē, subseq. discretionē &. q. in ptimo
uentu coctionis separaō, acquisita ē q. permittit noxiū humorem
utiliter euacuari, et ob hanc unio et mixtio boni humoris cū ma
lo ē illud tempore cruditatis male expellatur, qa cū in princ. humor
noxius sit permixtus cū bono ualde a nā retinetur, siue
contineatur in uentre, partibus inflamatis, siue in toto cor uenarum
et arteriarum et sic nā eo tempore grauata, uel nō euacuat
humorē peccantem, uel aliam, uel simul euacuat bonū et malum
humorē, q° q. in princ. morborum imperfecte iudicantur, nō cruda sed
cocta, ab arte euacuanda &. q. aliud uoluit signare
Hipp. 4° aph. 22. qdo in princ. perturbationē, negat pur
gationē esse cruditatis, ni qr humor crudus nō cedat et
aliqd tunc euacuatur, potius laedit, ut eius dictas.
Nō solum euacuatē factā anā in principio morbi crudi nō
est adiuuandā ab arte statuit, sed neqz in augmento, qm
notās apparent, manifesta signa coctionis, ut uidere ē in euacu
ationibus factis in augmento, post aliqam coctionē qz transit
ad melius et euacuant partem illā humoris cocti, sed nō integre
Sanan

qa ad huc sufficiens copia humoris crudi relinquitur in corpore q denouo tentata euacuare, no poterit esse nisi sine noxa, Cu ille humor q relinquitur in corpe ad huc sit crudus, q re ut comode euacuetur, nra e integra coctio, q psente coctione, si nra imperfecte mouet, medicus tenetur tunc ad iuuare euacuatione hoc dixit Gal. 1° aph. 22. ibi sed cu perfecte ipsa mouet &. et Au.a 1° 4i tract. 2° cap 7° ibi. — sinis no mouet

qd si nra no moueri moueri, hora motus eius, hora diximo mouet tus nra e post coctione exqq Gal. et Au.a textus clare, Colligitur ergo ee spectanda coctione ad euacuandu illo, qd nra non fuit euacuatu in criti, f. perfecta l. imperfecta q p deminute iudicata & no dint euacuari, absque ni cocto.

qd si obij 1° aliquos fuisse liberatos a magnis morbis p euacuatis factas, a Ista nra cruda existente ma, ut uidere e ap Hipp. et Gal. in lib. 1° epid. sect. 3a text 30. in illa muliere pregnante trimestri, q integre a mbo acuto liberata e p sudore, cu urina tenui et alba. Rnt, casus raros, et monstruosos no tollere ueritate et doctrina adducta q tanqm uera ut plurimu et maiori ex pte intelligenda e et maxe qd isti rari casus eueniunt, cu magno robore uirtutis et uirtuti potenti nil e defficile. q.

qd vidbj 2° ideo humor turgens euacuatur mbo externo Crudo qa exsit in motu, facile alterabit, l mento, sed humores q lu-
Canti et Iudicati sunt incomplete sed in motu qd ante coctionem prae
Cuacuare et ad Iuuare purgiones a na inchoatas; Maior eam
oib, dicta, mi e ipsius Hipp. dicentis quoniam vergit sed ubi
de se pot. Dicit ubi humores q deminuti Iudicantis et Iudi
Cati et no ee gmbus effiuint, sed illos humores q mouent in tpre
Jpore crudi; At illos humores turgentes sunt q mbos effluunt, et
ibi id sicuti et euacuant, inbus et symptoma remittuntur, et vi
dent euacuari, anteagim decumbant in pem principem
Ista e sentia nostri praeceptoris sub breuib, fideliter
lata qm placuit, diulto examinare qd sit ingeniosa at digna
tanto uiro qua etj nos tanquam uera amplectimur, dum no
intelligati, cu grano salis sed humores q a na mbo externo
crudo iudicantis et Iudicati sunt imperfecte no sunt ab arte eua
cuandi per purgione ni post coctionem et qd euacuatio tenta
a na, nunquam e adiuuanda ab arte, ni dumtaxat q qd hu
q temet adeo e in magna quantitate l prava qlite effus, qd m
dicus intelligat no posse a na alterari et coqui imo potius
si omittatur euacuatio, morietur ho, tunc tali euacuatione facta
a na adiuuare, ad hac crudo externa mbo, dummodo constet medico
de robore uirtutis qd posset durare cu noua illa euacuatione usque
ad mbi majorem et forte hoc uoluit Gal in capo 22 libro sed ubi medicina

hac imbecilius agat, id quod deficit oportet supplere, aliquo minto &
Idem docuit Clarissimus 2° aph. 29 ubi postquam dixit illa time
dia quae debemus mouere inchoantibus morbis cum una scilicet operur
gone sic loquitur ut igitur hoc scitius euuniant melius est
initia euacuare quo minorem sua facta materia facilius non poss.
consequere & hoc eius uoluit Aua ex este in isto textu paru,
infra. textu. et cum non fuerimus securi & quod crudo extenta
... imperfectas nuae Euacuatis, poterimus ad Iuuate, quo remins
quantitas non possit superari a nobis, nec uirtus sit medioeris
perdurare cum eo, quae dicta bene intelligatur, atque sputraque sed nullo
sunt deficultas.
Cum quod intensum sit in quae morbis sit spectanda Coctio
ad purgandum, superest modo ut declaremus in quae morbis nulla spec
tata Coctione oportet euacuare, ut pateat huius euidens est cla
rius, ad illud aph. 2. 9. scilicet 2° inchoantibus morbis & inquo
dump. absque dubio crudis extenctis morbis permittit euacuasy
per sanguinis missionem et purgationem ut bene declarat in omentis so
Cum de sanguinis missione facienda in principio nihil nulla sit dubitatio
solum disputabimus de euacuatione per minta purgatione in qua solum
consistit defficulta et cuius occasione ista quaestio agitata, est ut
sui securo cadamus, placuit quod clos iurite detrarere,
Sit prima clo dum omnibus morbis dipendentibus a materia turgenti
nulla spectata Coctione inquocumque tempore competit purgatio ista
clo

ad verbu e hipp. 4° aph. 10. dicentis, medicari in valde
acutis eade die si ma turgeat &c, et h hipp. 1° aph. 22
et Gal. in coment. ad p(re)dictas sententias et alib. saepe et h in
misto §. et denique e co(mmun)is om(n)iu opio. ra funda(men)talis huius
... q(uia) maiore vim h(abe)t turgia humoris in indican(do)
et expostulando evacuat(io)nes, q(ua)m humoris cruditas in p(ro)hibendo,
ista d(ict)a e vera p(ro)p(ter) multas ca(usa)s. 1° q(uia) hu(mor) turgens e in-
capax coctionis, et sic frustra expectabitur coctio, e incapax
coctionis q(uonia)m ad hoc ut aliquis hu(mor) co(n)coqu(a)tur debet quiescere
q(uonia)m quies iuvat coctione dicente Gal. in lib. de ...
cap. 21. ... elegantissime, dicebat Gal. in lib.
de diff. sympt. cap. 4° ad med. in § 2 nam debet esse
tempus concoquendi et retinendi, ... et cu na(tur)a humoris
turgentis sit ... in motu neq(ue) retinetur neq(ue) retinere
neq(ue) co(n)coqui humor cu repugnet, humore e turgentem ...
cere ut postea dicemus. 2° q(uia) hu(mor) turgens cu sit sepa-
tus et sequestratus ab aliis humoribus, cu sit tenuis, fluxilis
et in motu constitutus paratus e ad evacuatione et facili
exire, quaq(ue) na(tur)a evacuatur, deinde q(uia) in tali evacuat(ione)
debemus na(tur)am adminiculare, cu facultas expultrix n(on) ...
ad operandu ni irritata et humor turgens maxi(me) irritet,
ut Gal. constavit in lib. de crisi. ... et in lib. quinto
et in lib. 4° aph. 1° in quo fo statuit Gal. humori turgen(ti)

ad sui evacuatione, solum indigere aliquo manum porrigente et aliud deducente. 3° quia si omissa purgatione humor turgens detineatur in corpore febris ad augeri virtutes dissolvitur, et denique periculum est, ne humor decumbat in partem principem 4° aph. 10 ante. Ad augeri febris quia humor turgens per motum celerem et inordinatum amplius incalescit efervescit, et universum corpus maiori febre accenditur, vires dissolvuntur, ratione doloris molestiae et anxitudinis quae ab humore turgenti dimanat. est periculum ne decumbat in partem principem, quia cum natura non dominetur, non potest transmittere humores turgentes, ad vias destinatas, pro expurgatione velut in crisi, imo frequenter lacessita et irritata, transmittit sine ordine, ad membra principalia, et sic ob istas causas, cogimur nulla expectata coctione festinare ad purgationem.

Sed contra istam conclusionem insurgit Cardanus in lib. 1° contradictionum tract. 6.° contrad. 15. ostendens non semper esse verum quod in morbis crudis debeamus purgare in principio quamvis humor efficiens talem morbum sit turgens et 1° probat auctoritate Galeni in lib. 1° aph. 24. ad med. ss. nam quicumque multa cruditate laborant. ubi Galenus negat purgationem quando in 1ª corporis regione

In uentre abundantia humorum crudorum, aut a limentorum ciborum et crudorum; deinde quod ipso contra ... tensa et inflata, aut immodice calida et inflamata, accedit ad verum quod in ultimis verbis illius comentarij dicit Galenus quod tunc humores turgeant corpus non est idonee paratum ad purgationem nec ipse morbus postulat inducias, quod non hoc turgente materia, in principio morborum purgatio est, confirmatur ex Galeno in lib. 4° de sanit. tuend. cap. 5° ubi exertens, abundantia humorum crudorum in 1a corporis regione negat purgationem quia in tali casu insurgunt purgationes inducunt tormina rosiones vertigo et syncopis. Deinde quia Galenus in lib. 2° aph. 29 redens causam quare in principio morborum vitiat purgationem statuit ut minorata materia quae remittit in corpore, melius decoquatur a natura, quod ex sententia Galeni tota materia turgens est purgando in principio.

Ultimo ex lib. 13 meth. 11 quando adest inflammatio in uentriculo in iecore in intestinis aut in utero negatur purgatio quod humor turgens non semper est evacuandus in principio.

Non est negandum, istam sententiam Cardani magnam habere ... cum absque dubio rationes et testimonia ab eo adducta plane efficaciter non convincere semper purgationem morbo exitente crudo quia dum humor turgens complicatur, cum inflamatione, immodica calefactione

tensione inflatione, hipocondriorū, aut obstructiōe i regiōe
aut eiusdē regionis instabili cruditē, Casus ē exitialis
et lathalis degeo et sitib, dicit Gl̃e 2° aph. 29 deplo-
ratos nō ēē curandos, s° Solus pgnosticis, relinquendos i°
aph. 8. nā in illis ægris in qq desperata Salus ē,
imprudentis medici fuerit, a pō uulgus infamare sp̄i-
dia medica, q̄ aliis fuere saluti. 11. meth. cap. 9

Nihilominus tñ sententia ista Cardani, ē pnitiosa et erroris plena
ḡa hipp. ḡa Gal̃n, et ḡa uniuersā medicorū scholā, cū dicat hipp.
in lib. 4° aph. 10 medicādo in ualde acutis eadē die &. cū dicat
Gl̃e in lib. 1° aph. 24. post med. uerū in acutis mbis ee. pro-
stati, ee. pro die l. nō ultra 2ā &. qdo hūores turgēnt, ue-
niunt purgādi sine aliq pparatiōe, qā maxīe imminet periculū
uitā et tota spe salutis, pendet ex celeri et ueloci euacuatiōe
hūoris turgentis, et in talib casib, prostat, dictum Cornelij
in lib. 2° cap. 9° dicentis melius ēē anceps periculū experiri
qm nullū qd est dictum, sub nōie tussilidij laudat Gl̃e in lib.
10 meth. cap. 10 post med. dicens, quanto igitr satius ē aliqd
n nulla fiducia l. cū periculo facere qm spe adempta certo pe-
rire, tanto pfecto satius ē, potentib psidiis pugnare, qm
nil agere &. Imo in re desperata aliqdo licet uti curatiōe teme-
raria, sic n. quos rāo nō restituit, temeritas adiuuare solet
ex eodē Celso, sic Au.a in fen. q.a 3i cap. 11 ad f. pcipit quā
ques uehementiores fiunt & in angina desperata, imperat ut scindatur

morituros i̅
ēē relinquendos

aspera arteria, dõns mũm operandi, quẽ sequi sa liabas c
38. et Abensoar in lib. I.o titul. 6o cap. 14. et alijs p
tam ex graecis qm ex Arabibus; imo Albucasis, uocat inexp
et formidolosos q talē sectionē omittunt. Sic etiã cum magno
periculo uitae fiunt apertiones in thorace ad extrahendu
pus, et in regiõe abdominis ad extrahendã aq. hidropi

q suppa dũa satisfaciamus Cardano dicenti, qd dum

+ nota, hipocondria si inflamata, qd tunc nõ cõit purgão sed uena sec
et Cucurbitulae sup dorsũ et nates ad euacuandũ et re
et uriticõe clendũ ad atemperaiõe, inque usu intus et extra, menta in
frigidia et corroborantia sunt aplicanda; qdo tñ ista ñ profun
est utimur mentis clementibus purgantibus, cũ atemperiõe q temp
Gal. et hipp nõ erant in usu. Similiter qdo in uenis abundat
humorũ crudorũ in põ corporis regione aut hipocondria p
tensa et inflata, si mõbus multũ urget nulla spectata
praparaõe exibenda sunt menta clluerũ euacua q uiolenti
humores crudos et humores efficientes obstruaõe euacuent, simul
cũ ipsis humoribus turgentibus rão finalis ẽ, qa in isto casu de
beti purgão nõ solũ humoribus turgentibus sed etiã alijs ut statt
in 2ae cloe diceemus. qdo tñ in dictis casibus mõbus nõ multũ urget
in I.o et 2.o diẽ, tentabimus praparaõe corporis et humorũ, exibend
menta incidentia atenuia, et apientia, et in isto sũ intelligi
Gal.

I° ap° 24. qdo ad mitit pparadē, in mēbris pendentib, d mā turgenti ubi loqtr occasionalitr, et ob id nullo dixit ni qd forte arripiat occasionē, pinandi melicrati, in quo decocti sit aliqd hisopi, .s. origani, .s. tragorigani &. Tūi aut ex 4° de san tuend. cap 5°. nō facit ad rem qā ibi loqtr Gli de cruditē extente ingrē uenoso, qdo sez maior ē copia sanguinis crudi qm sanguinis laudabilis omitto Gln nō fuisse loqutū de cruditē cū turgia sed cū lacetudine, ut pēt ex serie textus.

Vt aut integre et oplete ista Gln ḡ uniuerso dīa intelligati. Scim ē ut docuimus in lib. 4° aph. I° in notabili 3° de mā turgenti ex Gli dīa in I° de crisib, cap. 9° et in comēt aph. citi, hoc nōē turgere, pprie dici de aīib, q̄ adueniē ocitante, et translatū ē ad eas egritudines, q̄ uelocitr mouent, et dependent ab aliquo hūore q inordinate mouetr et in nulla corporis pte quiescit cuius hūoris naā. oplete explicuit Gln in lib. quos qq. sequdo sc ista uerba ocitari uō et mouere hūoris dicunte cū motu uehementer agitantr et abuno lō ad aliū ofluuntes, intr pria mēbri, hoc uexant, doloresq3 ac titilaōē afferendo, egrū qescare nō pmitunt &.

Ex q dīa colligo qd mā furiosa ē hūor errans p corpus

motus a facultate irritata, dr errant per corpus quia non possunt
esse nimia turgens nimobilis citat et non solum dicit esse mobilis
sed debet agitari et moveri per internas corporis partes. d. 2° aph.
cap. 3° ut colligamus humores inclinatos ad aliquam corporis partem
non esse turgentes. ut colligamus 2° humores turgentes non moveri
a se, sed a facultate expultrice irritata, et sic improprie nos
turgere dici de ipsis humoribus cum quia humores turgentes habeant
istam furiositatem naturam et praecipitantem inferant tot damna
recte dictum est, nulla expectata coctione, in principio esse evacuandos
non quacumque minutis sed elective ex fortibus evacuantibus
alia multa desiderantur explicanda de turgentia humorum
quae aliquando a nobis diffuse explicabuntur. Solum enim in praesenti
adduxi quae intrinsece necessaria erant, pro exacta intelligentia nostrae
Clis.

2ª Conclusio quando in viis coctionibus scilicet in ventriculo, intestinis et
venis miseraicis humores vitiosi existunt, in principio adhuc crudo
existente morbo purgatio exercenda est, mentis lenientibus
et lubricantibus ista conclusio est ad mentem Hipp. 4° aph. 43
quae ante coctionem, commendat clisterem ad expurgandos
stiles humores est et ad mentem Gal. 1° ad Glauc. cap. 11. de
4° in quo loco statuit in principio tamen nullum forte minutum
aut leviusculum administrandum esse. sed mollibus clisteribus et deinde
a minus

Vtrū ēē ē Lt ad mentē Aui. L.º 4 tract 2º cap. 55. de curōe quottidianae, in p. §. & ōes eius spēs coiunt in hora priī in trib. reb. in necessite lenificaōis oglis vomitus & ubi ꝓ lenificese ogle intelligit leuē purgaōē, huorū extentiū in uijs coib, et in 1ª corporis regiōne, q̄d aut hoc sit uerū colligitr q̄a postea 2º agit de purgaōe 3º fortia minta dicit ego uō nō dilligo ni spectaōē coctiōis & 2º sij huōr efficiens febrē dit educi, ē eti admentē Auerr. in lib. 7º collig. 1º abi ex dictio Aben Zoar ante sang. miss. putridas mās & uitiosos huōis ex stentes in uijs ductuū, statuit leui minto ei edoucendas

Raō fundalij huius cōis ē q̄a ista menta lenientia & lubricantia solū euacuant feces & mās quas inueniunt in 1ª corporis regione, et n̄ attingant, sua uirtte huōes ex stentes in uenis & si aliq portio illorū aliq̄do euacuatr, ē ex accīnti, dsequutiōe q̄dā ad id q̄d euacuatr ex uijs coib. 2º q̄a ista minta cū sint lenia nō agitant neq3 dturbant huōes, dtentos in uenis, nec frangunt neq3 dissoluunt uires neq3 distrahunt nām ab huōrū coctione. 3º coiens ē purgaō q̄a in intestinis nō solū coaseruatr feces, sed eti recremento Iecoris lienis, & aliarū piū q̄terij

Intestina mediante Iecore, suscipiunt excrem^ta oriu p
ex blo 2° med. 3°. 4° cociens e ista purgão, qñ o
mãe q inveniuntr in primis ductib ob maxi amplitud
propter pingtati magnis effluxib, et qñ menta facime, c
totis suis virib ad eas mãs preveniunt, et qñ ab ipso san
et reliquis humorib tales mãe st separate, maiori c
nullã pparatioe reqrunt et sunt vbl casl sine qbus n
nõ poit sanari; Deniqz qñ tullia menta cu maio
expe sint frigida aut temperata febres nõ augent s
ctius remittunt, qdo tm febris e magna et inflama
ut pleuritis et angina cu sit periculu in mora
exibito mento lenienti, integer dies elapsus in purg
tunc ea omissa dictas mãs exitentes, in 1a corporis r
gione euacuabimus p clistere, et curao incipit a s
quinis missoe in quo su et nõ in alio instigati de s
limi Au fiu infra in cap 20 post s. qdo te p ba
sanguis missioe, in p morbi. redeus Carn. sic dic
in earu prio phlebotomia penitus demitati, qñ supflu
subtiliat et eas p corpus fluere facit et eas sano sa
guini admiscet &.

2.ª q. uerba nõ intendit Au.ª ut sanguinis missio penitus de mitari in p. motu et solum exerceatur a parente coctione ^ eã reprobauit, in illorum motu, periis in qq. crudites sed sunt nõ qde humoris sufficientis motu, sed alterius mãe, in uentri ecto ... primis ductibus existentis, quia expõe est ad mentem ipsius Au.ª tet. colliget. 1.º 4.ª tract. 2.º cap. 1.º de curatione putri ingre, du sic dicit et scias qd phlebotomia qdo e intentio sanguinis nõ e de gñe eius in quo expectatur coctio, spectatõe q. e in solutiuis &c. et cap. 45. de cur. sinochi, multo clarius p ista uerba euacuatio autem nõ e aliq. sicut phlebotomia ex manu in qlunq. accidat hora et nõ expectatur crisis neqz digestio, nisi sit repletio nauseatiua, tunc n. caue eam, et time ipsam &c.

3.º loco credo existente motu in illius pñro exercenda e purgatio p medicamenta electiua, qdo motus urget, multitudine mãe, aut praua et uenenosa aliq. qualitate, ista loco, de multitudine mãe habetur apud Au.ª 1.ª 3.ª tract. 1.º cap. 29. &c. si fuerit mãa multa &c. habetur in isto cap. &c. e sitiens cũ n fuerimus securi qd uirtus usqz ad maturois horam p.. uret euacuabimus &c. habetur etiam expresse apud Galenum in lib. 2.º aph. 29. &c. ut igitur hoc scitius eueniant &c. ubi Gal. insp. statuit exercendas esse purgationes ut mãnorata quantitate, nã remanentem mãm

ꝑoit ꝺloquere. quia ad prava et venenosa q̄lite sibi
-ista ctis apud Avā li. 4i tract 4o cap. 4o de febr.
pestil. ubi dit, cū opit ut incipiat in febre sanat
evacuāre. Si aut sanguinea vincens, fuerit sanguinea fiat vena
sectio et si fuerint aliis humoris evacuentur et similiter
clm in lib. 5o meth. cap. 12, referente, ex diva illas
evacuare illos quorum corpora, per ventre prius fuerunt purga
et exsiccata. Cuius ctois fundu, e, q̄a si humoris turg
tes, coit, crudo extante mbo evacuare, qa n poiunt ꝺcoq
q̄a ex illorū retentioe in corpore, magis augetur febris
et periculū e nide curbant in sui principe. pari opit
in nā multa resoluitur virtus rmodica, copia humoris co
lore sufocante et maligna q̄lite corrumpente ut n
poit fieri coctio, et cū ea humoris copia nō posit
gubernari d nā l. illius maligna q̄litas corrigi, n
plius putrescit, humor augetur febris; adaucta putre
dine et nā irritata quante aut q̄lite coacte, trudit
humores ad pts principes, qo in mbis allutis pendentibus
d nā multa, l. cū maligna q̄lite, necessū e, stati in
prius mborū cruda extante nā purgaois exercere, ut
levata nā, eo quo l. uti sarcina premebatur potentior
reddatur sup. residuū nisi n. minor e rao de sanguinis
missi

inmã multa, et putrida ... u. melo. ls. in med. qm depur
gõe et maxe qd uenenosu ac pestilens hũor n poit
recuperare pristinã nãm qo quanto dlitiu trudi
tr a corpore, tanto melius ẽ cũ sij ditius imoreti
reddet deteriores glitis, et di ut dicit gls 4o de sanit
tuend 3o. illa q corrumpũtr in uentriculo stati e eua
cuanda uomitu aut purgañe quanto magis hũores
praua uenenosa aut pestilenti glite affi in p.
dent euacuari.

Hac cito nõ solu intelligatr de mã multa et de
praua ac ueninosa glite qd stati sit exercenda purgão
in p. mbo existente crudo, s etj ẽ intelligda de glung mbo
ancipite de quo nõ sit certus medicus qd poit nã du
rare cũ talli mbo usq ad uigore ista dia hũti ex
pse inuito cap. B. dicitur cũ nõ fuerimj securi qd
uirtus usq ad maturois hora pduret euacuabimj eius
tri dia finitũ ẽ ẽsolũ met, qd adduximj de mã multa
di de mã praua glite affã.

4a cito quando hũor ẽ in pe principe, l. in pe qtii nõ
sit principe, deat tri magnũ osum cũ pe principe, nulla spe
tata coctione, purgão exercenda, ẽ, ista cito ẽ hipp. in lib. 2o
de fracturis text. 27. q in luxaõe calcis eodẽ die elleboro albo

minto efreni et diu validissimo usus ē, p purgare ad hoc ut
humores dellati in p̄em luxatā, ne dolore et cruciatib. nervos
afficientes et vellentes cerebrū traherent, in cōsūm. Huius etiā
sūntū ē, qā si hūor turgens evacuatr ne decumbat in p̄tem
principē quanto magis evacuari dēt ille hūor q̄ iā extat
in p̄te principē. et hac rōe in epileptia et apoplexia et
similib. capitis affectib. evacuamj nulla spectata coctiōne. imo
in q̄cunq hora diei aut noctis fuerimj vocati pp p̄tis affē
principatū, medicamentū purgans ministramj et māxe qdo dicti
mbi nō dent ḡ cā efenti sanguinē sd alios hūores.
ista ōēs ad hūc verior extet, si cōsideremj p̄ēm illā hūorj
q̄ ē in motu et actu fluit in p̄ēm principē,
Qd si dbj ipsū ōlim asserentē in lib. 1° aph. 22. et in
in lib. 4° aph. 1. illos hūores q in aliq corporis p̄te st. firmi
nō ēē movendos aliquo auxilio, neq purgandos ante cōcti
onē, ḡ malle dicti, ē, hūores extantes in p̄te principe, nulla
spectata coctiōne ēē evacuandos et māxe cū hipp. dicat 4°
acut. 22. oēs illos q stati inter morborū initia ea q̄ inflā
mantis medicamento solvere conantr. nihil ab intensa inflamat
p̄te tollere, qā cruda passio nō cedit, imo q̄ mrbo adversa
et sana extant absumuntr et tabescunt mrbo increvante
et virtute resoluta ac debilitata. dicas huic dbj ōlim

fuisse loquuti de illis humoribus q sunt geti, impacti, ecluti.
in cuneati, in aliq pte, quos aliquo educi minime ante
coctione videtur impossibile, ob id autem dixit, illos autem humores
q in aliq corporis pte sunt firmati, & no autem fuisse loquuti
de illis humoribus q no dum fixi et firmati sunt, sed adhuc existunt
in motu, licet no 2u se totos, fere tn 2u ptem, q humores in
hi ventu, purgatois separanti et dividuntur a pte affa: dices
2°. Galenum no fuisse loquuti de humoribus extentibus in pte prin
cipali, et pcipue extadiu humoru pmanentia in pte quidem
iminet periculu vita in quo casu no solu humores flui
tes sed id influxos intendimus evacuare nos, nisi ut ex se
rie disputois infra pebit.

Sit 5a ctio mbo extente credo in prio purgao remul
sonia exercenda, e, qdo humores positi sunt in motu et fluunt ad
aliqm ptem determinata etsi tales humores no sint turgentes.
ista ctio habetur expse, apd Galenum in lib 4o aphor. 26. Sic
dicenti: nam .s. statu ab initio, priusqm in ptem aliqm cfir
mentur, humores medicandu, .s. postea cu ad maturitatem pducti
fuerint, quam ob cam et prima intidu diei, et 2a et 4a et inter
dui in 5a menta dedimus et no solu in 4o ut his dixit et
habetur etiam apd Galenum in lib. 13 meth. cap. II. ubi incipientes

optalmias idē oculorū inflamatiōs 1.ª die, sola purgaōe sanatas fuisse testatur. rāō fundalis huius ctōis ē, qa hūor fluxus ē positus in motu et influxu, cū moueatur ā facultate expultrice irritata, facile trahitur et diuertitur ā medicamento purganti, ne fluat ad pem, laesā, sed ad uentrē et intestina et reliquas, euacuōibus destinatas, e contra dī hūor postqm ē firmatus et impactus nō cedit medicamento purganti, qa ē imbibitus et incarceratus in pē inflamata. atque ista ē ctō de qua Gal. in lib. quos qq. et qdo in uniuersum dicit, hūores tenues aquosos inter initia purgandos ē ante coctionem etc. maxe si fuerint constituti in motu. et iuxta istam drām Gal. ipse in lib. 2º 2ª tos cap. 1º sect. 1a. de curaōe doloris ex casu ab alto, docuit curaōe incohandā ā sanguinis missiōe et si ff aetatē aut imbecillitē, nō coiat sanguinis missio, tunc imperat purgaōe per aluū cū clisterib. tum ut excremta intestinorum eua-cuentur, tum etiā ut hūores qui fluebant ad tum assum reuellantur.

Ut autē ista ctō perfecte intelligatur opit ad notare purgaōe aut ēē reuulsoriā aut euacuatoriā. purgaō reuulsoria illa ē quae debetur hūorib. fluentib. aut illis qui parati sunt fluere. purgaō euacuatoria illa ē quae debetur hūori iā influxo et impacto. ista ctō solū uenit intelligenda de purgaōe reuulsoria quae debetur hūorib. fluentib. aut paratis fluere. reuulsoria

purgaō

meminit Gal. 11. meth. cap. 10 in p. loquens de curatione obstructionum per ista verba, ac curabitur quod obstructionis iam factum est, per ea quae obstruenda liberant, inhibebitur quod futurum obstructionis est, si affluxum obstruentium succorum compescas etc. quod verum est, quod aliquid creat purgatio, revulsoria ut explicatum est.

6a Ratio non solum morbo existente crudo, purgatio exercenda est in p. in morbis acutis, sed etiam in morbis cronicis pendentibus a materia multa, crassa viscida et frigida, maxime in febribus diuturnis; ista ratio quotidiana experientia comprobata est, et habetur expresse apud Avic. 1a 4i tract. 2 cap. 55. de curatione quotidianae [?] ego autem non diligo nisi expectare digestionem etc. ubi expresse Avic. dicit in febre quotidiana in p. aliquid humoris est purgandum, et postea cogitur, quod remittit de humore, a pd Avenzo. habetur etiam ex mente Rasi in lib. 4e colliget cap. quarto circa f. Ratio fundamentalis huius conclusionis illa est, quia in morbis cronicis etiam in venis, possunt humores pravi in usis cois &c; in ventriculo intestinis et miseraicis venis et sic erit necessaria purgatio per mixta lenientia et lubricantia. 2o quia existente materia multa in morbis istis et in maiori quantitate quam natura potest gubernare necessario portionem illius materiae debemus evacuare ut minori reddita, reddatur natura potentior super residuum. 3o quia cum huius morbi febres diuturnae maiori ex parte pendeant ab obstructione

humori, q. facta ē fiens et in fieri nārio Coiens extit purgāo reuulsoria vel humoris uenientis ad obstruios ad augend. Et vel humoris q. paratus ē fluere, addo mbos et febres diu turnas n. finiri p. Crisim sed p. paulatinā solut. q.r exēnte mā multa multo salutarius ē, pluribus uicibus exim ualis humoris Crasos, stati d. prio euacuare ante Coctio Cuius drē rāo illa ē, qā si humoribus tenuibus q. fatius, uincat aiā quo in magna quante redundant, debete purgāo ing. ut remens mā Coqte quanto magis humoribus mullis Crasis cū defitius point uinci dña,

Ista ctō intligatur quo mbus diutinus et Cronicus cū dictis Cditionibus, nō caret periculo; quo tn ut mbus Cronicus ca ret periculo uirtus ē mediocris q. poit Coquere et humori peccans inmoderato quante tunc absqs dubio spe tanda ē Coctio ad purgaoē, sic Gl. 1.o ad Glauc. Cap. agens de 4.ana q. ē securissima ad exequenda purgaoē spectat Coctionis signa. quo nō soluū in mbus acutis sed etā incroniceis ante Coctionē exequenda ē purgāo mino ratiua, l. lenitiua. l. reuulsoria, put magis hec aut illa apareat indicāo. ut dictū ē.

3a obj. Da istam Conem Galenum asserente in 1° aph. 24 in p. in longis morbis semper opere spectare Coctionem et in lib. quos qq. et quo, post quam dixit tenues et aquosos humores ee purgandos ante Coctionem, addit crassos et viscidos quibus e petuita nò ee purgandos ante Coctionem, quod male dictum est, in morbis Cronicis etiam Coire purgare in p. morbo extente Crudo et nullo spectata coctione. Dicas huic obj Galenum fuisse loquutum de morbis Cronicis et diuturnis quod nec se periculum res pendent a natura multo quod adeo quam virtus gubernare pot, devincere et expellere n autem de morbis diuturnis qui carent periculo et pendent a natura multa quam n potest devinci a natura medicus pro certo sit in quo casu absurdum eet, sarcinam humoris peccantis nò deponere medicum ante purgare in p. ut natura minorato quo remit, post Conc. ete servari usque ad morbi solutionem, sic Galenum ipse in alopesia morbo sa tis diuturno intra quindicim dies bis purgat teste mento 1° pro tes cap. 1°. Sic quod propter aetatem timorem aut aliam causam ali quis omitit sanguinis missione in 4.° de sanit tuend. cap. 4 commu dicit Galenum quod loco sanguinis missionis exercati Copiosa purgatio quod si hoc accidat in p. morbi diuturni quo natura erat sanguinis missio nulla spectata Coctione purgandum est. quod multa morbu gali Cu q est morbus diuturnus, et n alia rone curatur, quam natura a pri

multoties repetita purgaõe ut minorata mã in p. ꝗ rem-
ꝑit alterari, dig. et superari a nã; Tales autẽ purgões
appellamus minoratiuas n[on] q[ui]a fiant medicinis lenientibus et labe-
facientibus [?], s[ed] q[ui]a mãm peccantẽ minorẽ reddunt.

Vt autẽ hec oĩa ꝑfecte intelligatis, sciendũ ẽ n[on] solum inue-
niri purgaõe reuulsoriã et euacuatoriã ut explicatũ ẽ, s[ed]
etiã inueniri purgaõe minoratiuã et purgaõe erradicatiuã.

Purgaõ minoratiua q[uae]

Purgaõ minoratiua illa dĩ q̃ mãm peccantẽ in uenis, s[ed] in cor-
poris hũ existente, minorẽ reddit. Talis autẽ minoratio fit
medicinis electiue euacuantibus, et n[on] alijs q[uia] talia rõe s[ub]-
quorũ uirtus cũ n[on] attingat uenas nullo rõe euacuabunt hũores
existentes in eis et in hũ corporis. Huius purgaõis minoratiuã
meminit Aũ in isto cap. s[ed] et satis si n[on] fuerimus securi
meminit Ia 3i tract. Io cap. 29. ante md. s. illã n[on] [illegible]
ut incipiamus et euacuemus ex ea aliqd. deinde residuũ [illegible]
incipiat &c; meminit Gal. in lib. 2o aph. 29. ut igitur hec
facilius eueniant &c. rõe dicimus q[uod] medica minoratiua q̃ effi-
ciunt purgaõe minoratiuã, q[ui]a sint minora in uirtute exsic-
catiua, q[uam] erradicatiua, cũ saepius attingat illa medicta q[uae]
in p. constituunt minoratiuã euacuaõe q[uo]d in minori dosi ꝑpi-
nata, efficiant euacuaõe erradicatiuam, q[ui]a mã rõe coctionis

ē magis parata ad expulsionē et sic n̄ indiget m̄lto tante virtutis. purgāo autē erradicatiua, illa dr̄, q̄ uniuersū humorē peccantē euacuat. ista autē purgāo exercari ꝺꝫ cre- ta m̄a, qdo m̄a, aut nō iudicauit ægritudinē aut incōplete iudicauit.

Ut autē ad finē imponamus huic difficulti soluēs stat soluere arga p̄ utraq; p̄te adducta et I°. ad oēs aucto- ritates hipp. Gal. et Aui. p̄ p̄te affirma adductas ad p̄bandū in p° morbi cruda existente m̄a, cōire purgāes. Dicimus uerū ēe cū oēs illæ autoritates uideantur p̄bare efficaciter, exercendas eē purgāes in casibꝫ cōclusionū, l. in m̄a turgenti. et nō de- cumbat humor in p̄tem principē. l. qdo in uijs cōibꝫ, scꝫ in uen- triculo intestinis et uenis meseraicis existunt humores uitiosi q̄ delati ad uenas miscent ꝯ sanguine bono. l. qdo m̄a ē multa. l. praua q̄lite affecta quorū intuitu languescit virtus extinguitur calor natūs ut n̄ posset fieri coctio l. qdo m̄a ē in p̄te principe. l. in p̄te q̄ lꝫ n̄ sit princeps h̄eat magnū ꝯsensū cū p̄te principe. l. qdo purgāo reuulsoria ut diuertatur humor et euacuetur, q̄ fertur ad p̄tem afam. et hoc ꝫ in acutis m̄bis. l. qdo ista ꝯcurrunt in m̄bis cronicis

Et Sitis diu ē ad oēs roēs adductas phac pe. Et solur
opiēt exemplari testimonia Hipp. Gl. et Au. ut aplium
purgōes minoratiuas lenitiuas et radicatiuas, reuulsorias
aut euacuatorias, iuxta huius - l. illius testimonij tenorē

Maiorē difficult. in uoluunt testimonia contra ppō nigo
adducta, ad frāndū nū qm ēē extendas purgōes mā extante crudo
et ad 1.um dum Hipp. ex 1.o aph. 22 et Au. in psenti D. Dj
Hipp. et Au.a intelligendos ēē, n. deq. cunqz purgōe sd dumtaxat
[+ eos intelligat] de eradicatiua, deq. fatemur loquutū fuisse 2 aph. 29 atqz Gal.
Hipp. ex lib. de mentis purgat. asserentis in fortib. febrib. n.
coire purgia menta donec remilati febris aut transeat 14.a dies
2.o Rj oīa illa testimonia intelligenda ēē, qd nunquā extante
mbo crudo debemj purgare nī qdo alēqd occurrit qd magis urgeat ut abunde explatū ē, in solutionib. hac solūo pēt
in siti qā Hipp. in lib. 1.o aph. 7, dicit tenuissimo uictu
utēm ēē in mbi uigore, et nil oius Gl. in comēt. dixit aliquos dēre, in ipsius mbi uigore agrū cibare qdo aliquis
supuenerit agrorū uires dissoluens; Sitis dicit Hipp. in lib.
1.o aph. 16. uictū humidū, coire oīb. febricitantib. sd qdo febris
coniungatr cū hidrope uictus humidus pnicosus ē, qā hijs
expostulat exsiccantia, Sitis in lib. 5 meth. cap. 5.to dicit Gal.
ad potū aq. frigida expectandā ēē coctionē, nil oius tm
qdo febris adeo ē ardentissima ut mineti periculū uitæ
aut iminiat periculū ne fiat transitus in hecticā n. ē expe-
ctanda coctio sd ad hec credo ex fonte mā, coit potus aq.
frigide

Tñ id fiat nō sine noxa ægrotantis, et qd alius voluit
signare Avi.a in fen 1.a 4.i tract 2.o cap. 1.o post p.m in §.
Et scias qd quoq3 febris stante vehementia et acuitate, ut
relicto regimine cāl, licet uti infrigidãe ultima §. 3.o
Dj x.a sentia nostri præptoris nō ēē dnām illam, in oībo
servandã qd nunqm debeamj purgare ante coctionē, sd solu
voluisse Hipp. docere expectandã ēē coctionē, ad extirendã pur
gãne illorũ humorũ, q mībo extinto nec iudicante, nec iudicati
§. integre.

Ad testimonia ex 4.o acut. 43 et 44. dicimj q Hipp.
et Gal.i sentiã nō coire mībo extente crudo, mentã purgiã, qdo
sunt inapellans nec ē multa neq3 maligna qd nos libenter
fatemur, at ūō qdo mã ē multa aut maligna q'lite ifa
nō loquunt Hipp. et Gal. qa in tali casu mentã purgiã
nō negarent.

Ad tum Gal.i ex 3.o epid sect 3.a text 56. et 57 dicj
in illa cōstitutiõe pestilenti illos mortuos fuisse in qq. a pro
exercebant evacuiões et psliste roē evacuiõs et qa talij cōsti
tuiō cū ēēt pestilens totto gre erat lethalis, qa uni
versũ corpus colligati et sine auxilio et cū auxilio.
oēs moriebant. dices 2.o oēs mortuos fuisse ex peculiar

uitio uentrili ut Hipp. ipse explēdit in text. quoniā
ē peculiari mōdo extante in uentriculo nō cōibus purgāo.
ut sup. ex mente ipsius Arl dictū ē, in Hipp. 3ta seiq
qd intentio in ōī euacuāe &. in 4a dditione q detri
nulla rōe ē faciendā euacuāe, p illa membra in qq re
perit egritudo antiq aut nouo.

Ad Lum ex 4o aph. 22. Dj illo fuisse loquutū
de euacuāe simplica facta a sola nā in p. mōs. ad
text. ex 4o de sanit. tuenda. cap. 5. Dj 1o qd loqt
ibi. de cruditate complicata cū affū ulatio, qdo ē maior
copia huorū crudorū, in 1a corporis regione, qm sanguinis
laudabilis in uenis q futurus medella, lacitudinis et
cruditati. 2o Dj illum fuisse loquutū, de forti euacuāe
p minita elluctiua, qm ē pniciosa. libenter dicimus
autj loqui de purgāe p lenientia et lubricantia
minita quorū uires, nō attingunt huores extantes in uenis
sd solū euacuat, mās extantes in uijs cōib, ut in 2o libro
abunde de tractū ē.

Sibi satisfaciendū ē argūs ab antiqq. adductis et qm 1o rāo illo
nitib fundat qd medicus ē imitator nāe, recte operantis, sapim ē.

qd dum Gal. dicit medicum debere imitari naturam recte operantem non
debet intelligi quod dum natura recte operatur tamen medicus debeat
operari cum potius tunc debeat quiescere, nec debet intelligi, quod quando
natura quiescit et non operatur medicus etiam debeat cessare con operari
Imo e contra tunc medicus debet operari, quando natura quiescit, dicente
Avicenna I^a 4^i tract. 2° cap. 7° [illegible] et apud statum non moueas
quod si natura non mouet tunc bonus motus eius 8. nec debet intelligi
quod sicuti natura operatur, sic medicus debeat operari, quia
natura concoquit, generat carnem et aglutinat, et ista opera non possunt
fieri a medico, sicuti e contra multa facit medicus quae non possunt
fieri a natura ut ss. ossa luxata et fracta restituere carnes
superfluas tollere et similia ex Gal. in lib. 3° meth. cap. 6°
lib. de constitu. artis cap. 12; sed intelligenda est propositio quod
medicus in omnibus suis actionibus sic debet operari uti natura solet
operari quando recte agit. v.g., sicuti natura quando recte eua
cuat, solum humorem peccantem et non utilem euacuat, sic me
dicus debet intendere euacuare solum humorem peccantem
et sic quando natura recte operatur prius concoquit noxios hu
mores deinde separat et ultimo expellit iste est naturae
ordo.

q. Suppa dicta Ri euacuationes factas a natura impe. semper
ei

significas et prauæ cuiusdã dispõis signũ cũ fiant ante coctionẽ et n̄ soleat nã cumuare, donec pfecta sit coctio lib. 3° de diēb. decretorijs cap. 8 et tales euacuões arguant uirtutis imbecillitẽ aut irritatiõe, cũ ad m̃oi ca. q̃ euacuões qdo uirtus languida ẽ, repbantr, n̄ solũ ut signũ prauæ cuiusdã dispõis s3 etiã tamqã cã efficiens langorẽ et imbecillitẽ uirtutis cũ fiant citra m̃bi leuamen et cũ maiori exulutiõe uirtutis. qñ̃o ãt uirtus n̄ ẽ debilis in contrariũ s3 solũ ꝑ agrauatione aut sine agrauatiõe, bene ualet et operatr ante coctionẽ, tunc illa euacuatio repbatr tanqm signũ prauæ cuiusdã dispõis irritantis et n̄ tanquã cã exulutionis et imbecillitis nãl imo potius, cũ tali euacuõe solet ęgrũ leuamen et utilitẽ ꝑcipere quas euacuões ꝑ se utiles exiunt licet symptõa sint, pñt imitari medici cũ interuentu artis redante magis utiles. huius dr̃ã illa pñt assignari rãõ qa euacuões in ꝑ morbo factã ante, semꝑ pcedunt ex irritamto aut ex imbecillite at uõ euacuões ab arte n̄ pcedunt ex irritamẽto sed a m̃ento elligentis huiõrẽ sibi familiari

Quae omnia in ad mente hipp. lib. 4° aphor. 21 ubi reprobat
deiectiones nigras sponte omnino prouenientes tanquam pessi
mas. et multis deterioris esse dicit, deiectionis dein
sanè coloris, nisi precedant medicamento quas laudatur
meliores.

Ad 2.um argumentum dicendum dicendo illam euacuatione non esse exer
cendam ex quo maior sequitur noxa quam utilitas, sed negamus
ex purgatione facta ab arte, maiorem sequi noxam ut puta
ex ratione. ad confirmationem dicendum concedo, uerum esse in principio
humorem utile esse admixtum cum humore peccanti, sed dicimus
humorem peccanti non retineri omnino quamlibet ac retineri
bonus, cuius ratio illa statuitur ratio quia humor noxius
non est ita familiaris naturae ut est bonus, unde cum purgatio
a medicamento attrahente et natura expellente, in aph. 22. ipsae
partes magis cedunt medicamento attrahenti humorem peccante
quam utili et bono unde, cum magis euacuetur de
humore peccante quam de utili talis euacuatio, conveniens
est, ad hunc modo existente criticè et multo magis
laudanda est, quam euacuatio facta a solo natura in asillo
mento; Ad 3.um argumentum dicendum dicendo in eo modo existente criticè conuenire
purgatione

artefuciale ut minorata mā qd remet melius ꝯseq

Et, qd negamus inde seq qd posit tota mā euacuari radicaliter, pluribus uicibus ꝯtinuata purgatione, qa talis euacuatio ēēt pnicıosa, cū ex ea uirtus imodice resolueretur et maxime cū medicamenta purgantia soleant ēē fortiora in p. qm in f. ut suprā dictū ē.

Ad 4m argumentum Dj dē qd purgatio ꝗ cellebratur in mbo existente crudo, rū causae essentis in mbo, sem̄ dēt ēē minoratiua facta cū medicamentis ellectiue euacuantibus ꝗ sic ꝯ fiet actio ꝯ portione minoris in seq liti at uō qn̄ aliorum humorum existentium in uijs corporis, dēt fieri purgatio cū medicamentis lenientibus et lubricantibus qua non attingant uenas ut diximus in 2a ꝯclusione. reliqua qd desiderantur, petent ex serie disputationis et

A D. Sorra.

Est sciendum qd materiei euacuatio ꝗ pluries medici reuulsione, deriuatione, et euacuatione et opere mixto ex euacuatione et reuulsione, et ex euacuatione et deriuatione. reuulsio et deriuatio inuenta ab hipp. lut remedia imodicae euacuationis auctore olo lib. 5o meth. cap. 3o ubi citat hipp. in lib. de humoribus hipp. in huius rei ꝯfirmatione reuulsio ꝗ a gracis dr antispasis retractio ē humoris ad ꝯa. Sicuti deriuatio auertio humoris

ad latera seu loca vicina, sicuti evacuatio est humorum iam
influxi, et extra vasa sive insensibiliter evacuetur; tunc
coit revulsio quando affluxio est recens, et valentius et im
petuose ruit sicuti tunc derivatio coit, quando fluxio est
antiqua et leniter irruit, ut colligitur ex Galeno 4° meth. 6° cap.
et lib. 5° meth. 3°.

Notandum tamen est, derivationem non solum coire humori influenti
uti Galenus videtur insinuare, lib. 5° meth. 3°. et lib. 6° epid
sect. 2a comment. 7°. ubi de divacuatione agens solum ponit exemplum
in humoribus fluentibus, nam debetur etiam humori influxo, quando non est
extra vasa, sicuti idem Galenus docet lib. 2° ad Glauc. cap. 2°
in med. derivationem medellam esse humorum qui iam partem obsiderunt.
et lib. 4° meth. 6° dicit, tunc coire derivationem, quando fluxio res
titit et membro inhaesit, neque est repugnantia inter Galeni loca,
sed solum ex omnibus locis [illegible] proferenda est ora, quia derivatio non
solum coit, quando fluxio est antiqua et leniter irruit, sed coit
etiam humori influxo, quando per eandem partem evacuari non potest
nam tunc debet evacuari per loca vicina, et tunc non est sola
derivatio, sed opus mixtum ex evacuatione et derivatione, nam quatenus
evacuatur per loca vicina, derivatio est, quatenus tamen evacuatur
humor influxus evacuatio dicitur.

Revulsio semper facienda est servata contrarietate, 2° trinam
dimensionem

2^{a} Longitudinē, a superioribus ad inferiora aut contra. Latitudinē, a dextris ad sinistra, aut contra. aut 3^{a} profunditē quae continet duas dimensiones, intus et extra et retro, sic efficitur revulsio, a partibus anterioribus ad posteriores ab intimis ad externas, aut contra, ut constat ex lib. 5° meth. 3° cap. et 5° aph. 68.

Rursus revulsio aut perficitur remediis uacuantibus sicut uena sectione, cucurbitulis cum scarificatione, cutis, purga[tione] clistere, aut efficitur sine euacuatione frictionibus, ligaturis balneis, ponderibus, et cucurbitulis siccis. et revulsio aut est utilis, quae simpliciter revulsio dicitur, quae efficitur inter partes contrarias aut est revulsio peculiaris quae in eadem parte efficitur 2^{a} 3^{a} dimentione, sicuti quando dolet caput

nota propter posteriorem et secatur uena frontis aut quando dolet pars anterior capitis et aplicatur cucurbitula in parte posteriore et in nuca, et haec revulsio quae est locale remedium ut Galenus dixit 6° epid. sect. 2° Comment. quo in[...] non debet exerceri ante utilis euacuationes, ea tamen revulsio quae utilis est, nulla alia praecedente euacuatione celebrari [...]

Non mediocris est controuersia quod intelligamus per partem contrariam quando dicimus revulsionem esse ... ad contrariam quam Galenus in ...

medica Cap. 9° explat p. 3° pes maxe distantes ee intelligendas & lib. 13 meth. Cap. 6° & 11. id e confirmat Cum dicit, semper fluxio ē ee retrahenda & auertenda ad ptem q̄ ualde distat, & n̄ ad ptem affinem reuocanda ee, lib. 1° ad Glauc. Cap. 14 in med. & in uniuersu retrahere opet & Cap. 13 sequenti inf. dicit considerandā ee fluxioē, unde ferat, & in quē lim confluat, quia l. ad Loca cōia ē retrahendo, l. ad eā ptem q̄ ē origo nota fluxionis, ut qdo fluit sanguis ex nari, si fluat ex nare dextro, aplicanda ē cucurbitula hipocondrio dextro subiecto ē Iecur, qd ē origo illius fluxionis. & qdo fluit ex nare sinistra aplicanda ē cucurbitula hipocondrio sinistro ad sistendā & reuellendā fluxioné quia ibi Lien, ē positus, qd ē origo illius fluxionis. Igitur nō ad pes distantes facienda, ē reuulsio, sed ad originē fluxionis. & pes transmitant pirus in pes uatinas quam in alias uidetur uni consonu, reuulsioné ee faciendā ad pes q̄ maxe distant.

Rndū ē destinctioē adhibita, qdo cōstat de origine fluxionis tunc fluxus reuocanda ē ad eā ptem q̄ ē ptium & origo fluxionis. l. uti cōstat ex hts lib. 5° meth. 13 Cap.

ubi in muliere illa splendida Romana quae laborabat
sanguinis reiectatione per distillationem descendentem ex capite
ad thoracem fluxionem sistit, et revellit ad caput, quoniam
raso capite, iussit aplicare emplastrum ex stercore colum-
bino et tapsia capiti admota, ut scilicet suo calore vehementi
fluxionem descendentem ex capite ad thoracem attraheret, ad ipsum
caput, non quidem ut immoraretur in cerebro, sed ut eva-
cuaretur ad partes extimas capitis, constat etiam haec doctrina ex Gale-
no, lib. 3° de loc. aff. cap. 1°: ubi tradens curationem perversionis
nascentis per consensum cruris, ascendente vapore, uti aura frigida,
ex parte affecta ad caput revellit ipsam, revocando illam ad partem
affectam ligaturis et cucurbitulis aplicitis super partem affectam
et causticis; et etiam ratione quando morbus aliquis trahit originem ex
suppressione mensium, aut hemorroidum, secatur vena in cruribus
ad revocandum humorem ad eam partem quae fuit origo fluxionis
et ut simul promoveantur menses et hemorroides, similiter etiam
quando renes comprimuntur hoc est per venas medias inter superiores
et inferiores, quando recens est inflamatio secatur vena in
cubito ad revellendum et deponendam plenitudinem, nam san-
guis magis abundat in partibus superioribus quam in inferioribus
et quia gravis est potius descendit quam ascendit, quare ratione
consonum est potius confluere ex partibus superioribus quam ex inferi-
oribus

Ideo revulsit una secta in cubito qua partes superiores. &
partes mandantes & origo fluxionis, quando tamen inflamatio erat in
quare non secat unam in cubito, sed in cruribus, non ad revul
sionem sed ad evacuandum, & derivandum humorem in fluxu

Quando non constat de origine fluxionis tunc revulsio
facienda est, ex loco maxime distanti, nam haec revulsio est se
curior quia nullum est periculum propter distantiam maximam, quod revul
rat fluxio ad partem affectam, quare videmus in capitis dolore &
aliis affectibus, ablumentes crura & fricantes ad revellendum, haec
doctrina potissimum intelligenda est in praecautione, & non in curatione
solent enim homines quartanis, & consuetudinariis, pati affectum infla
matorium aut alium affectum, qui indiget una sectione, ad revel
lendum & ad praecavendam futuri morbi generationem, quae facienda, est ex
loco maxime distanti; hoc modo intelligendus est Hipp. in lib. de diis,
in med, & lib. 2° de natura humana text 9. ubi dicit venam esse
secandam longissime a loco ubi maxime sanguis colligitur aut dolor
concitari consuevit, & reddit causam, ut videlicet assuescat natura
in aliam partem transmittere, & partem affectam relinquere. in
curatione, quia non sola habenda est ratio, humoris qui fluit, aut para
tus est fluere, sed eius qui iam fluxit, nam hic principaliter
dicit, & non solum contendimus prohibere incrementum inflamationis
sed inflamationi iam factae mederi, tunc non eligimus ad unam

sectionem

q̄ēim maxe distanté s̄d q̄ minus distat, Seruata d.
q̄ rōe Gtc 13 meth. ll.1 cap. in inflamaōe secons
reuellendā et euacuandū secat axilarē uenā dextr
et supp 2° de rōe uictus in pleuritide ascendēte p̄cipit secā
axilarē eiusdē lateris, nā hac uena sectio n̄ sōlū re
stit huiorē influentē s̄d euacuat huiorē influxū.
q̄d si obij eundē Gtm 13 meth. cap. 6° et 11. ubi a
de curōe inflamaōn, p̄cipit fluxioē longisse ē auertēdo
igitr nō ex sola p̄cautiōē s̄d in curōe, ad reuellendū tūm
distantissū debemj elligere. Rñdū ē cōsiderandā ē nā
affūs inflamatorij, nā q̄do neq̄ urget nec p̄stantia p̄
nec doloris uehementia tunc reuulsio sola pōt exerce
et tūm distantissimū debemj elligere ad uenæ sectionē q̄a
inflamaō p̄stat inducias et ea reuulsio ē multo secur
q̄do tn̄ urget affūs, l. p̄stra p̄eis, l. caloris uehementia
q̄ā celerit debemj succurrere nō sōlū ē reuellendū s̄
ml euacuandū, ideo exīs distantib, tūm minus dist
antē elligimj ut sīj uenæ sectiō pōt attingere p̄m
affūm, et euacuare huiorē influxū.
q̄d si itenū obj Gtm 2° ad Glauc. cap. 2° in med.
ubi extremis p̄eb. laborantib, p̄cipit semp. uenas, cōsugi
ēē secandas siue reuellas, siue deriues et uenā cōiuges
nō .s. ualde distantes, et affūs p̄eū extremarū, ci
ignobil

ignobiles leviores extant, igitur non solum in graviori affectu sed in leviori ea vena quae minus distat est eligenda ad revellendum.

Advertendum est, quod coniuges venas intelligere oportet, venas quae servant rectitudinem et situm, cum venis partis affectae inter quas quaedam magis distant et quaedam minus, et semper rectitudo et situs partium servari debent ad revellendum et ad derivandum et quando solum revellendum est semper debemus elligere venas quae magis distant, sicuti ad derivandum, venas vicinas; ad revellendum et evacuandum simul elligimus venas ex distantibus, quae minus distant et quamvis videatur rationi consonum, mederi et succurrere partis inflamatae, sive graviori sive leviori affectu laboret, quia non est permittendum partem diu laborare si celeriter curari potest, quia talis una ratio curationis sit, quod sit brevius, potissima ratio curationis est quod sit tuta et revulsio quae fit ex loco minus distanti non est ita secura sicuti ea, quae efficitur ex loco magis distanti. Et cum dicimus in initio graviores affectus revulsionem faciendam esse ex loco magis distanti et minus distanti, intelligendum est quando ea pars est accommodata ad revellendum nam si vena secta in capite magis purgari fluxio non est idonea ad revellendum quare Galenus libro 2° ad Glauc. cap. 2° in medio in inflamatione uteri in principio quando convenit revulsio non secat venam in cruribus, etsi magis distentiat, sed potius in brachio quod magis distat ad revocandum et derivandum

tunc secari vena debet in cruribus. Tertium est quod Hipp. 6 epid. sect. 6a text 5o praecepit in dolorib. proximum venter secare intelligendus est in curatione graviorum affectuum, et per proximum venter locum ex consentientibus minus distantem, s. quod ostendimus post revulsionem, cessante fluxione, humore in parte consentiente derivare nam tunc per locum proximum est faciendum erat, sicuti in angina secamus venas linguae, s. intelligi debet quod proxi- mitatis dolor ex causa, quae gravat in parte dolente, s. paulatim colligitur, tunc cum illa per proximum locum evacuari debet, quoniam in dolorib. ventris et intestinorum evacuamus per vomitum aut per alvum, et in dolore nefritico evacuamus per urinam;

Semper revulsio et derivatio, et evacuatio, sive fiat vena sectio sive alia ratione, facienda est servata rectitudine, nam quoniam efficit crisim sive excretionem sive abscessu, si recte operatur semper servat rectitudinem ideo Galenus, inter conditiones optimae crisis recensuit quod fiat recto tramite et recto processu, quam graeci catixysim vocant, ut constat ex Galeno 1o aph. 20 et 3o de crisib. 3o. Sic medicus ut imitetur naturam recte operantem vena secat, ad revellendum et derivandum et evacuandum debet servare rectitudinem ut Galenus lib. de sang. miss. dol. cap. 25. nam vena sectio quae non efficitur servata rectitudine et ea quae efficitur servato rectitudine, ita evidentem utilitatem et celerem afferre, ut appellant

et familiares eorũ soleant stupescere, ut obseruatr in pleuritide et in angina et in alijs affib, inflamatorijs q̃do tri exercite uenę sectio non ex directo ptis laborantis nullã affert utilitaté. l. si aliqũ afert, post longũ interualum, qd in morbis acutis qq. scelerits succurrendũ ẽ, nullius ẽ momẽti et ... ut dõt Gle lib. de sang. miss. cap. 16. ptes n. q̃ seruant rectitudĩ magis inter se cõicant et fruuntr, auctore Gle lib 14 de usu ptiũ cap. 1° et euacuão q̃ fit p uenas immunes et affines q̃ reperiuntr in ptes q̃ maxe cõicant ea õpta et facillima, ẽ, et idem Gle dõt lib. de ... cap. 17. ... et reperitr gralis ...us inter ptes et ... q̃ ...ão ẽ totius, nã ...luxio una, ...ão una ... ...sentiunt, ut dõt Hipp. lib. de allimento; reperitr alius ...us partis q̃ reperitr inter ptes q̃ suscipiunt uenas ... ab eodẽ trunco deductas, ideo una pars alterã magis ...sentit et semp secanda ẽ uena, q̃ ptes affe ...sentit nã q̃do secatr uena alitr, ea uenę sectio ptem affam n̄ iuuat et ptem sanã laedit, qã n̄ euacuat, huĩre ...tentũ in pte affã, uitiosũ et huĩrũ integrũ in pte sana ...tentũ euacuat ut Gle dõt lib. de tremore cap. 5° ... Insurgit q°.

In quo ...sistat rectitudo ad uenę Sectioem.

fernelius 2° de uenę sectioe cap. 5° quẽ sequuti q̃mplurimi ex iunioribus, extimat istã rectitudinẽ ẽẽ reponendã in rectitud̃e

filamētorū uenarū, nā qdo uena secta, extendit suas fibras rectas usq ad pēm affctm, credit tunc eā uenā seruare rectitudinē cū a pē affā; et dicit uena secta sanguinē effundi nō qā transmittat alijs a pēb, sd qā attrahit et sicuti expulsio fit fibris transuersis, et retentio fibris obliquis sic attrahō sanguinis fit, uenis rectis, scilt rō uenæ oē gnū fibrarū et sicuti magnes attrahit ferrū qd pōnit subiec, sic uenæ attrahunt sanguinē, ex uenis et magnes nō attrahit ferrū oblig, sd 2u rectū ut experiēa ostat, igitr sic uenæ 2u rectitudinē fibrarū attrahunt sanguinē. nā cū sit sanguis liqdus et fluxilis semp ferri dēt 2u recti nā experiēa ostat qd aq sup tabulā fluit 2u rectitudinē filamētorū q sētiō nō oblig et in fluminib aq q ingreditr ex riuulis semp fluit 2u rectū p cursū, igitr cū sanguis liqdus sit et fluxilis dēt fluere 2u rectitudinē, fibrarū in qq. hæc rectitudo natōe nāria reposita ē.

Hæc sēntia ē falsa et hoc prātr, multiplici uia 1o qu uena secta, nō effunditr sanguis, qā attrahatr ab ea pē in q uena sectatr, sd potius qā trās mittr ab alijs nā pēs qntūuis ualeant facultē attractiua, sensim et paulatī trahunt, at uō uena secta sæpe effunditr celeritr et magno impetu. 2o qā seqretr qd sanguis uitiltr

in p̄i affā nō evacuatr uena secta qd̄ falsū ē, nā sæpe evacuatr ut ɔstat, ex mutōe coloris sanguis q evacuatur ē, nā ea mutāo coloris ē signū talis evacuōis, p̄t seq̄ lla q̄a p̄es n̄ attrahunt, id qd̄ utiōū ē, sd id qd̄ sibi fa miliare, ē ɔudlunt.

3° p̄ratr q̄a p̄es n̄ attrahunt ni q̄a indigent et pars ing uena secatr n̄ indiget q̄a ɔtatr zullidit sanguis p̄em replens ɔtinuitas, idē ut sq; secatr san guinis ɔtinuitas sil eis uidetr uacuū sullidit sanguis p̄ta cū sit liqdus et pportio n̄ pōt ɔtinerr secta uena, et aperto foramine sullidit et fluit.

4° q̄a cū p̄es interiores sint fortiores in trahendo q̄m exteriores, qndō corpus inanitr nō effunderetr sanguis q̄a p̄es interiores ipsū attraherent, p̄tius q̄m exteriores et p̄tius uena secta, effunditr sanguis q̄a trāsmitr ab alijs p̄es, irritatis, p̄ frictiones p̄ balnea, et p̄ dolorē sectiōs, et qdō n̄ transmitr ab alijs p̄es, suprimitr san guis, et si nō sit clausū foramen, l. uti qdō sanguis ē crassus solet suprimi sanguis missio, et tunc tunica uenarū ɔcidunt ru dett, uacuū,

p̄batr, eis hanc sēntiā eē falsā, q̄a inter Iecur et uenarum dextrā seruatr, rectitudo et otr dict luti inter lienē, et uenarē sinistrā q rectitudo n̄ ɔsistit, in comunione febrarū rec

turū

Anatomes docet saepe interrumpi per deuictionem venarum
Sic etiam Galenus dicit manu laborante, Cruris scarificationem
Chirurgicum esse et servari rectitudinem, quae rectitudo non potest esse in
Communione fibrarum rectarum, Sic etiam in affectibus partium infima
rum secare venam et in cubito et rectitudo quae servatur inter
istas partes non potest esse in communione fibrarum rectarum, cum saepe
per deuictionem venarum interrumpatur, et in inflammatione
Jecoris communis sectio axillaris dextrae et sinistrae non
sicuti fibrae rectae extenduntur per axillarem dextram, sic
etiam extenduntur ad axillarem sinistram, et inter Jecur
et axillarem sinistram non servatur rectitudo;

Praeterea Galenus 14° meth. cap. 8; dicit modum revellendi
sumendum esse ex situ partium [illegible] et situs solum pertinet ad
partes organicas et non ad partes similares quo cum fibrae sint
partes similares ab illis non est petendus modus revellendi
sed solum a partibus organicis in quibus reponitur situs.

Fuit altera sententia rectitudinem collocandam esse in
recta partium positione secundum observationem longitudinis, quae sententia est
falsa nam auctore Galeno lib. 5° de fracturis cap. 10 rec
titudo non solum observatur secundum longitudinem sed etiam secundum lati
tudinem et hoc patet quia Hipp. in pleuritide ascendenti
iubet secare axillarem eiusdem lateris quia servatur rectitudo

quo rectitudo non est secundum longitudinem sed secundum latitudinem, nam brachi
um, in naturali figura constitutum non est pars superior;
sed tamen pectori secundum latitudinem. rursus Galenus 13 meth. 8° cap.
praecepit, altero crurum male habente alterum esse scarifica
ndum, quo rectitudo non est, secundum longitudinem sed secundum latitudinem
Alij extimant rectitudinem collocandam esse, in venis prout
quae suscipiunt venas procedentes ab eodem trunco deductas, quod
insinuare videtur Galenus lib. de sang. miss. cap. 19 in
principio quae sententia eius est falsa nam Galenus 2° ad Glauc. cap.
2° de immed. in inflammatione uteri quae loca muliebria vocat
praecepit secare venam in cubito at vero uterus et cubitus non
suscipiunt venas procedentes ab eodem trunco deductas, sed longi
ssime, sic etiam manu laborante, iubet crurum scarifica
re, et crux et manus non suscipiunt procedentes ab eodem
trunco deductas sed longissime,
facit etiam alia sententia sanguinem fluere per rectum, quia quodli
bet mixtum moveri ad motum ellementi praedominantis et
extimant in sanguine ignem abundare et quod sicut ignis
sursum movetur, motu recto, sic sanguinem extimant, moveri
secundum rectum processum, quae sententia est erronea quia in sanguine non
praedominatur ignis, sed aequalis omnium ellementorum miscella, ut ait
Galenus, lib. 8 de placitis 4° cap. praeterea ignis naturalis motu recto sur
sum

moueti, uidelentur tñ deorsu moueri, et tunc sicuti mouetr motu recto, sic et obliquo motu moueri solet, at uo sanguis sicuti mouetr seruata rectitudine sursu, sic ita fabita descendit motu recto et n obliquo.

Relictis tñ alioru sententijs dim, ē, rectitudine astituenda ēē in recta pēu positione, ut Gal ait Lib 14 de usu pēu cap. 7 et 6o epid sect 2a text 14. nā pp q recta positione hint magis inter se coicant astrud ut Gal ait, hæc coicatio pter recta pēu positione reqrit duu uenaru, q pter abeodē trunco deducuntr. I. Coicatione uenaru p mutua orificia oculta, I. Coicatione p meatus et cauitatis q reperiuntr in musculis et alijs pēb, q licet n apparent in corporib mortuis, pēnt in uiuentib, pp eoru calore, ut adnotauit Gal 3o de facultatib nāltib cap. ultō in p, sic experimr, a pēs superiorib, ad pēs inferiores n obliq. sd 2a rectu passu suoris descendere, et a pēb inferiorib etsi ascendere n obliq. sd motu recto, n solu p uenas et arterias sd p meatus et cauitates quae fenuntr extra uasa sic etsi Gal 6o Lib. epid sect 1a text 2o dicebat laborante uentriculo magis dolere ptem capitis anteriore qm

pīs, et laborante lelore dolere pēm dextrā, et laborante liene dolere pēm sinistrā, et laborante utero et lumbis, dolere pēm capitis posteriorē quā xº rectā pēu positionē cāmbiss-ca magis coīlatis, nā fluxiōs semꝑ fiunt 2ᵘ rectū, ut dis-dicit 6º epid sect 2ª text 12;

Ad reuellendū satis ē qd obliquas uitetur et qd n̄ tran-scendamꝫ ꝑ duas diametros, ut hic Auͦ dicit, qd nil aliud ē, ni qd transcendamꝫ de latere in latus nā intˀ pēs eiusdē lateris, etsi si longissᵉ distent, et n̄ hēant cōū ꝑ uenas pēe abeodē trunco, deductas, ōpta fit reuulsio nā sōlū recto pēu positio suffit, sic ā pēb; superiōb; ad inferiorꝫ, et ab inferiorb; ad superiorꝫ reuellimꝫ. qdo simℓ reuellendū et euacuandū ē, n̄ suffit recta pēu positio, sd opus ē etsi cōū uenarū ita ut ea pars in q̄ uena secatr, et pars affā, suscipiant uenas ꝑ̄ēu abeodē trunco deductas, q̄re Gū lib. de sang. miss. capo. 16, laborantib; superiōb; secat uenā in cobito eiusdē lateris et n̄ in crure, qā simℓ ōtendit reuelle-re et euacuare et intˀ pēs superiorꝫ et uenas cu-biti, ē magnus cōiūs, ut notat Gᵘs, lib. 2º de rōe uictꝰ lo ante f. et 4º de sanit tuend. lo post med. et 13 me-thoi. ⁊ 11, n̄ semꝑ in affib; pēu supnarū, qmlibet uenā

in cubito poēe secare, sed destinctione opus ē, nā qdo
laborant pēs sup iugulū, .i. uti caput ē, et pēs facie
et collum, tunc cephalica secanda ē, qa cū oriatr
ex singulari magis ɔsentit cū pdictis pēb, et qdo la
borant pēs infra iugulū .i. uti iecur, septū transuersū
cor, et pulmo, et thorax, tunc uena axilaris ē
secanda, q oritr ex uena caua, et maxie ɔsentit cū p
dictis pēb. qdo tn̄ affis ē cōis superiorib pēb, et infe
riorib, et in oīb reperitr plenitudo uena media ē secanda
nā cū haec uena media componatr ex basilica et cephali
ca ɔsentit cū oīb pēb et monet Gal. qd qdo basilica
n̄ aparet secetr uena media, et n̄ aparente uena
media, secetr cephalica. qa qlibet istarū uenarū
in pēb superiorib magis ɔsentit, qm uena q ē interum
bj. Sic etiā idem Gal. lib. de sanguinis miss. cap. 18 et
19 laborantib pēb inferiorib secat uenas in cruribus ad
euacuandū et deriuandū.

Et notandū ē ex Gal. 6° epid. sect. 2a. 14. qd oīs ille pēs q
ē sup iecur dicuntr superiores et q ē infra iecur dicuntr
inferiores et pars gibba iecoris, reponitr inter pēs superiores
et pars caua, reponitr inter pēs inferiores; uentriculus repo
nitr inter pēs superiores, renes ambigunt, hoc ē ē pēs medie

ē cũ̄ hac ꝯsideraão, destinctio magni momenti, nã inflamãões
ꝑtiũ supnarũ ꝗ̄ ualde periculosæ, et mortifere, inflamaões
ꝑtiũ infimarũ ptiũ nõ ꝗ̄ ita periculosæ, et pauci ab illis pere
unt, si recta curaão illis adhibeatur, ut Gal inquit lo citato
et quã in cruribus ꝓ̄ uenas popletis, in tallo extrno reperitur
una q̄ dr̃ Sciatica seu extrna et in tallo interno +
reperitur una q̄ uocatr sangeno; Gal lib 6° aphor 36 in et Saphena.
affect uesicæ et ptiũ infimarũ dicit, parũ interesse secare in
teriores l. exteriores quã ꝑte ab eodẽ trunco deducuntur, et
si Hipp in de ficuille urina ꝑcipeat secare interiorẽ
uenã, Avic fen 4a I. cap 2a ꝑoti med et 22a 3i
tract 2° cap. 24 notat, qd etsi, rão insinuet, sectionum
utriusque uenæ æqualis eẽ Iuuamenti, experimentũ dot in do
lore coxendicis et ptiũ extrinorũ, magis ꝓdesse sectionẽ sci
aticæ, qm̃ sagenæ, et in affect ptiũ infimarũ, ut les. ꝗ̄ affect
uteri uesicæ, testiũ, et pudendi, multo magis Iuuare secti
onẽ saphenæ qm̃ sciaticæ, et experimentũ ꝓbatr rõe.
Nam sciatica cũ ptib extrinis, et saphena cũ ptib internis
magis ꝯsentit ꝓpter rectã ptiũ positionẽ, ideo recte traditũ
ē ab Hipp in de ficuille urina secandas eẽ uenas interiores
in ꝗ̄ candẽ drĩm Gal lib. 13 meth. 11 cap. in inflamaõe
Iecoris Iubet secandã eẽ axilarẽ dextrã, quã ē regione ē, et
ampla

uia cū uena caua societatē hēt. Sīlr vlt cū hip. 2°
de rōe victus t° et lib. de sang. miss. 16. ꝑapit secare
axillarē eiusdē lateris, et siue pleuritis ascendat
nota siue descendat siue occupet costas superiores seu in
feriores semp secanda ē axillaris eiusdē lateris, quā axi
laris una cū uenis q nutriunt et membrana q cingit
costas magnū hēt cōiu et pre ab eodē trunco dedu
ct. nā ut anatomici dēt, uena caua antequā, deuidat
In axillares sub iugulo p latera ossis pectoris immitt
ꝓpagines descendentes q deuidunt in alias ꝓpagines q
cōiunguntr cū ꝓpaginib. uene sine cōiuge. et feruntr
uersus ptes externas et rursus a uena axillari oriuntr,
ꝓpagines q disseminantr p mamas et musculos thoracis
q iterū cōiunguntr cū pdictis ꝓpaginib. quare secta uena
axillari emanita, oēs ꝓpagines interna et externa
inaniuntr, quare merito pōt. Sectio uena axillaris
noto in pleuritide, mō sit eiusdē lateris, seu quadrua,
na sicuti nā in plantis carū semina multiplicat, et se
parat unū ab alio intenta earū cōseruōe, sic in alijs
nā sagax duplicauit ptes p meliorē cōseruōe alij ut si una
defieret aut laderetr, eet altera q illi inseruiret. C
sic

fecit duos pedes, duos oculos, duas nares, duos testes, duas,
mamas, et in p̄tib; q̄ unius m̄ [illegible] apparent in duas p̄s eas
deuisit ut constat in cerebro, inthorace, in lingua et in utero
ut redtauit Gl̄i lib 9° de placitis hip. cap. 8 post med.
Sic deuisit alios corpus in dua latera et separauit unū
ab altero, alias sui fine frustraretur. et fecit, q̄d eḡ si
[illegible] grātis reperiatur intr oēs p̄es corporis maxus [illegible]
solti reperiretur intr p̄es eiusdē lateris p̄ neruos p̄ mea
tus et cauitas et p̄ orificia et iste [illegible] eō hic inæq̄lis ē.
nā intrdū ē maior, intrdū minor nā intr p̄es superiores
magnus ē [illegible] intr se, et rursus intr p̄es, ipsas superiores
aliq̄ inæq̄litas reperitur, ut dictū ē, sic de p̄tib; inferiorib;
ē sentiendū.

§ oēs immodica euacuāo; &c. Euacuāo hūoris fridi
calefacit et adūnit, sicuti euacuāo hūoris calidi refrigerat
et adūnit, q̄do immodica ē euacuāo, et efficitur minus pur
gant; et si euacuetur, hūor calidus solet corpus inflama
ri, et sanū accendere, p̄ caliditatē mentis et agitatiōe hūorū
et p̄ surgendi frequentia, q̄rōe Gl̄i, 8. meth 3° inp; et
lib. 1° de d̄ris feb. 3° cap° ante f. cōfirmat, in diarrea
p̄ crudite uentris; et si calida sit, febricitare corpus, ex fre
quentia

Surgendi; nā q̄do nidorosa ē, acrescit multo magis febris
q̄a incalescit uentriculus et mordicatur, et r̄ pbat hipp. 2° aph.
14. frequenti desectioni q̄a parit lassitudinē, et insomni-
tate, q̄ corpus calefacit.

§. Ventris astrictio q̄ fluere solebat et q̄do alleij
euacuaō ē asueta q̄ q̄m recrem.ta corporis et hūr superflui
osi repurgant, liberat et p̄seruat à q̄mplurimis m̄bis q̄do
tn̄ suprimit, et impedit, l. sponte l. ab arte, plurimorū
m̄borū ē cā, et reditus illius euacuaōis ē illorū m̄borū me-
della, ut q̄do 3o solitus ē, p nasū et p pallati, et p
sputū plurima recrem.ta niuosa celebrī expurgare, q̄do
retinet ista euacuaō ē cā capitis doloris, vertiginis,
epilepsiæ, apoplexiæ, paralesis et tremoris qq. m̄bis, suc-
currit reditus et p̄ducaō mā eorū, sic mestrua purgaō
asueta in mulierib. q̄do tempestiue, et indebita quantitate ue-
nit liberat à m̄bis plenitudinis et cathomiæ q̄a, q.
q. mestruā purgaoē n̄ solū euacuat sanguis sup̄fluus,
s. repurgant alij hūores uitiosi, unde, h̄ dicit mes-
trua sanguis euacuaō s̄d menstrua purgaō, ut admonuit
Gal. lib de atra bille cap. 8. et lib. 3° epid sect 3a.
13, et q̄do impedit et suprimit hæc euacuaō, h̄ r̄ōe
retentionis

tunc mulieres cuilibet m[or]bo solent implicari, ut Gal. ad
notavit, lib. de cura sectione 2a Erasistr. 5o cap. et tunc
maxime nocet, quod v.g. post partum supprimitur, nam tunc
non solum insinuat magnum esse, humorum abundantiam in corpore,
sed pravam insinuat eorum qualitatem, quia foetus dum erat
in utero attraxit ad sui nutritionem id quod optimum erat et
reliquit in corpore id quod vitiosum est, ut Gal. dixit 1o epid
sect 3a 27. et lib. 3o epid sect 3a 73. sic et eva
cuatio per emorroides consueta liberat non solum a morbis melan
colicis sed a quamplurimis aliis morbis, quia per emorroides non solum
sanguis melancholicus repurgatur, sed quilibet alius san
guis vitiosus ut colligitur ex hipp. 6o epid sect 3. 37.
.I. sect 5a 25. et 4o aph. 23. quod v.g. impeditur illa
evacuatio tunc homines morbis fenationis corripiuntur, ab hipp
6o epid sect 3a text 30. unde, 6o aph. 12. dicebat,
a diuturnis sanato emorroidibus, si una non servetur periculum
est aquam intercutem, .I. tabem advenire, et quod provocantur e
morroides, solent mederi praedictis morbis sic etiam sentiendum
de evacuatione per fistulas et per fonticulos ut hipp. ad nota
notavit 6o epid sect 3a 39. et quod aliquis assuetus est
pati ulcera, scabiem, et pruritum, liberatur a quamplurimis
morbis quia humores vitiosi transmittuntur, a partibus principis ad
partes

Cetinas et ignobiles, ergo cessat huiusmodi affluxus qui hu-
res uitiosos intus retinenet grauissimis morbis redditur ho-
obnoxius quapropter reditus ulcerum scabiei et pruritus maxime
succurrit, sic est sentiendum de euacuatione per uomitum
per alui fluxum, per urinam, et per sanguinis fluxum, ergo
homo solitus est podragam pati et morbus articulare huius
morbi inter uentu, solet liberari, a grauioribus morbis, et ergo non
tempestiue curante, periciose solent aegrotare quia humores re
currunt ad partes principes vel detinentur in uenis et putrescunt
in quo solita spes salutis, est si iterum recurrant humores
isti ad articulos, vel uti Gal. dicit 2° lib. de ratione uictus text
8° inf.

Hoc dicta sic intelligenda est. omnes euacuationes per abcessus et
ulcera perseruare et curare nam quicumque morbos factos tollunt
eosdem futuros fieri prohibent, hipp. 6 epid sect 3 4
text, qui morbus non dicit cum factus et habitus nam tunc est
nota si redeat, et purietas euacuatio morbo non succurrit, ut si retendi
mensibus, aut emorroidibus, superueniat tabes aut hydrops et si
producentur istae euacuationes non soluitur morbus, et solum in morbo
sicuti in dispositione uerit bet, et ergo cessat euacuatio tempes
tiue ad debita curatione, hoc est ex acta uictus ratione insti
tuta corroboratis et attemperatis uisceribus, aut ea parte in
qua humor uitiosus grauabat. ~.

An cōïat evacuare usq3 ad āi deliqum. 9°

Et pe nega, ē Aa text I° cap. 7: ubi agens de curōi febris putridæ, repbat maxe evacuōe plurimū et re pente factā q̄ris ē usq3 ad āi deliq̄ū, et extimat mul tiplōe nūi meliorē ēē multiplicōe quāntes. idq3 pbat tribq3 rōibq3 I°. ē q̄a in tali evacuōe, simul pcipitantr, bona cū malis, et medicus in suis evacuōibq3 solū dēt eva cuare hūorē peccantē, ad cuius evacuōē sequtr aferia et tolleria nā ad evacuōē hūoris utilis nec sequtr aferia neq3 tolleria; 2a rāo, ē, q̄a ex talli evacuōe dissolvitr uirtus ita, ut n̄ sufficiat criti expectatæ, nā pp eva cuōē sanguis et hūoris utilis deficit uirtus et calor ita ut neq3 coquere poēt hūorē peccantē, neq3 separare, in u tille et ab utili, neq3 expellere, s3 manens in corpore et nō gubernetr ā nā deterior redditr 3a rāo, ē, q̄a tiē ex cusaō in sanguine ad reliquas evacuōes q̄ s̄ nariæ curōe febris putridæ, nā putrido et obstrūo et cacochimia desiderant remedia aperientia detergentia et purgantia ideo ut uirtus sufficiat ad spatiū curōis et ad tolleran das reliquas evacuōes nārias ne intempestiue cogamr nutrire nō ēē extreme evacuandū ne dissoluatr uir tus, q̄m rōē tradit, Gli, 11 meth. cap. 4°.

Auerr. etiã defendit eandẽ s̃entiã Lib. 7° Collig. cap.
ubi reprobat sanguinis missiõe usq ad ãi deliquiũ tanquã
erroneã, et eisdẽ rõib. quas Avã ducit, addit, q medi
cus dẽt imitari nãm recte operantẽ. Sed nã qdo recte
operatr non euacuat usq ad ãi deliquiũ. igitr medicus
si recte operatur no euacuabit usq ad ãi deliquiũ: s
prius dẽt sistere;

Cornelius Celsus Lib. 2° cap. 9 in med. facit eandẽ
sentiã dicens semp. deuitandã ẽe sanguinis missiõe, nã
imprimis leuare opt̃ ægrotantẽ, deinde mõu nã hoc
in uenire melius ẽ, qm õi ui effusa ægrotũ pparatum
idq confirmat ex hipp. 6° aph. 27 ubi in hidrope, et in
Emphiemate, reprobat hipp. euacuiõe puris, et aq. plurimũ
atq repente factã, tanquã exitiale, si in euacuõe huius
aquoris et puris, q s̃ subiẽ ualde aliena ãiã extrema
euacuão ẽ fugienda, multo magis hoc obseruandũ
in euacuõe sanguinis cũ sit subiẽ utilliss.a et thesaurus uitæ

hipp. 2° aph. 51. euacuões plurimũ et repente factas
tanquã nimias et periculosas ualde uitat, imo reprobat, sic
1° aph. 3° nã ut Gal. dicit, in uniuersũ in õi euacuõe, n
solũ opt̃ attendere redundiã, huius euacuandi, sed osider
ri opt̃ nãm, hoc ẽ uires ægrotantis quantũ possint tollerare

na etsi restent, sup.fluites euacuanda si uirtus dissoluitr opet cohibere earu euacuaoe, na in hu, athletaru q bonu e, qa bonis abundat huorib, et uirib, constat et solu hoc het malu, qd ad extrema refectione puenit, ideo opet ipsu euacuari, et sic euacuari det, qd extrema euacuaoem qm periculosa sit fugienda, igit si in athletis euacuao usq ad ai deliqu e fugienda, q multo sangne abundant et uires het robustas, multo magis fugienda e in reliqs alijs.

Phatr secu roe, qa si coicit maxi incalib, quos ponit Gal. I aph. 23 sc in his n coit. no in febrib ardentissimis na A. Aua fen I. I cap. 20. in febrib fortis calefacienis qles s. ardentiss. cauendu inquit e, a minutione, hoc e a sanguinis missioe, neq in uehementissis dolorib nam in hora fortis doloris cauendu e ammnutione ut Aua dot io citato et Gal. etj id pcipit I.o ad Glauc. cap. 14. ubi dot qd qdo uehemens dolor xplicat cu febre multo minu euacuandu e, qm febris et plenitudo demant, qa relinquendu e aliqd qmpti uires dissoluenti, nec in maxis inflamoib, qa in p. no e maxa inflamao, in statu, qdo maxa e, no coit talis sangnis missio, qa tunc potius aut supurandu aut resoluendu e, mintis idoneis.

Ipse affirmat ē Hipp 1° aph. 23 ubi dicit qd qdo expedit
et æger pōt tollerare euacuandū ē usqꝫ ad āi deliq.
et Gal. in comēt dicit in ardentissimis febrib. et uehementis-
simis doloribus et maxīs inflamōib. se nullū maius remedium
inuenisse qm Sanguinē mittere usqꝫ ad āi deliquium
et lib. 9° meth. 4° cap. in iuuene illo palestra perito
Sinocho ex feruore laboranti, Sanguinē missit grauissimo
āiō languenti et lib. de sang. missione cap. 12 infert
quod mitti ex multitudine sanguinis ferventis maxime comendat
sanguinis missionē usqꝫ ad āi deliqu.

Ad residuum huius definitionis notandum ē 1° extrema
euacuatio dici l. rōe uirtutis l. rōe humoris l. rōe uirtu-
tis nā qdo uirtus tollerat euacuationem sine noxa
et fatu digna, extrema dr. l. qdo eā n pōt tollerare
sine magna noxa et periculo, tunc proprie extrema
dr rōe uirtutis, rōe tn humoris tunc dr extrema qdo
humores pellens euacuatio et eradicatiua ē, qdo tn sic
inaniuntur uasa ut eorū tunica decidant, dr extrema
rōe uirtutis.

2° Notandum ē tres reperiri, tres reperiri affectus qui
solum differunt, maioris et minoris rōe, exolutionem
āi deliquiū et syncopē, exolutio ē qdo facultas actiua
incipit dissolui et n deficit, qdo facultas actiua defi-
cit in motu et in sensu, dr āi defectus, seu āi deliqu.

A graecis vocatr lipotomia et liposypia, qdo deficit facul
tas vitalis et 9sequutior qdā, deficit alijs et nātis
dr̄ syncope q̄ē 9lapsē virtū lapsus, ut definit Gal.
lib. 12 meth. cap. 5o inp. q̄ nil aliud ē qm̄ 9cisio
et 9urberatio oīum virtutum ut noīe insinuat. Avi.
11a 3i. tract 2o cap. 6. definit syncopē hoc mō, ē dis
solutio maioris p̄tis plurīu virtutū, virtutis motiuae et
sensitiuae, ǭ defio potius dīl āī defīu, qm̄ syncopi
exolutio minor affūs ē, et ex minori cā 9uenit, et
antecedit āī defīum et syncopē, āī defīu grauior ē
affūs et ex maiori cā 9uenit qm̄ exolutio, et antece
dit syncopē, syncope multo grauior affūs ē, et ex
maiori cā 9uenit ut colligitr ex Gal. l. de loc. affect.
cap. 14 ante med, ubi Gal. uidetr 9fundere exolu
tionē virīu cū syncope qdo dicit, āī defīum ante
cedere exolutionē, et syncopē, qā in syncope virtus
nō incipit dissolui, sed oīo dissoluitr, nā qdo 9pleta
ē syncopi, et facta videlicet qdo caput delabitr
sup thoracē et amititr flos in figura et in colo
re, qā mutatr ad colorē viridem et plumbeū, nō
redit hō ex syncope, sed moritr, ut Avi. inquit in lō
citato, hoc n. ē q̄ uocatr syncope 9firmata et illa

q̃ trahit i[n]gnē exca fixa et p̄manenti: oia q̃ desi-
-cunt Sangñē et sp̄um, et humida p̄cū Substantiam
ematuunt et corrumpunt, temperaturā totius, aut
principiorū, aut mala q̃lite et uenenosa inficiunt
Corporis Substias, aut maxe irritant, aut oprimunt
uirtutē aut suffocant calorē natiuū sub p̄dictorum
affiuū cā ut Constat ex Gᵃᵉⁿᵒ lib. 12 meth. 5º inōū
patitr cor, ut cstat ex imotoe caloris p̄ retraoē sangñs
et spus ad cor, et ex immutoē pulsus, q̃ signant
pati cor et facultē uitalē, in ãi deffic. patitr cere
brū p̄ ᵃᵈ cōsēsū, et magis patitr qm cor, nā in ipso de
fecit facultas atis, á motu et sēsu, et facultas ui
talis nō defecit, sd tm imminuitr, et hujus euen
tus duplex ē rō, una ē qa facultas aīs im
Becilior ē qm uitalis ex nā sua, qa ad suas acti
nes utitr spu ati, q tenuior ē, et minor inquanti
qm uitalis adeo multo promptius dissoluitr et fa
cultas aīs defecit in suis actionibus. ex q̃ Ĉrā
intelligitr Gᵃⁱ locus 2º aph. 29 inf. cū dicit in
mōrū statu facultē atim ee defatigatā ē fa
cultē uitalē et nātim ee robustas qa ex mltā u
hementia, et sijmptū et ex euacaoib; factis abun

l. aria aliis facultas q̃a imbecillior ẽ magis patitur et defatigatur, quã reliq̃

His suppositis D.J ad quesitũ hac cõne q̃do illa trahit originẽ ex multitudine sanguinis feruentis et uirtus cõstat, si urget et periculosus ẽ, ut ĩ sinochus et inflãmão interna, l. externa expedit, san guinẽ mittere usq̃ ad ãĩ deliquiũ q̃a extremũ, et con uenientissimũ remediũ ẽ ut Gal. ait lib 9°. meth. 4° cap. q̃a facta uena sectiõe usq̃ ad ãĩ deliquiũ deposita plenitudine leuatur nã, et corpus redit ad pristinũ habitum q̃a refrigeratur cõuentilatur, et transpirat, õr nil utilius neq̃ iucundius reperiri põt, in febre cõtinẽti q̃a deposita plenitudĩe leuatur nã et refrigerato corporis habitu recreatur nã, et recreata, agreditur exer nere humores pellacenis aut p sudorẽ aut p uomitũ aut alia uia ut Gal. dõt 9 meth. cap. 4° et lib 1° ap̃h. 23. hac rão Gali uidetur, includere falsitatẽ, q̃a sanguinis missio refrigerat et leuat nãm p euacuõẽ sanguinis q̃ cũ partita euacuõẽ põt extrahi eadẽ san guinis quantitas siluti euacuõe copiosa semel facta et q̃d efficit euacuão copiosa celerius facta id efficit cõstat euacuão partita, et ẽ multo securior. .

Pt° quo m° dicit Gts ex euacuaõe copiosa
facta usq: ad ai deliqu febre remitti, et iugula
ri qa potius uidetur accendi, na in ai deliqo san
guis et huores feruidi, recurrunt ad cor, et ipsu
magis debent inflamare. Si igitur febris caliditas e
accensa in corde et pp euacuaõe facta, ad ai deli
qu, inflamatur magis cor, no debet remitti et iugu
lari febris sed magis accendi et augeri

Pri roe Gti docta est et allata qa pp ai deliqu no
solu magis refrigeratur corpus sed magis uentilatur
et transpirat uniuersu corpus qa facta euacuaõe
usq; ad ai deliqu, inanitis uenis et arterijs
atrahitur multitudo aeris, q uentilatur corpus, et attem
peratur. et sicuti in exterioribus, uidemus qd uentilatio
exigua aut mediocris no extinguit flamam i
nis sed potius accendit et auget, qdo tn multa et
ualida, e, extinguit flamam igne, hoc ide est seru
atur in atis corpore, na ea uentilaõ q efficitur
a partita euacuaõe, no extinguit febre ea tn q eff
citur a copiosa euacuaõe qa multa et ualida
e pot extinguere febre, et ueru e dicere, in
ai deliqo sangne et huores feruidos recurrere ad
cor

ad Cor. ut illi opem ferant, afflicto, et nō incalescit Cor, q̄a illic paru͂ imorant, nā stati recurunt ad p̄tes ultimas et ad reliquas p̄tes quo motu, facultas expul trix p̄cip̄ iuvat ad expellendos humores pellantes, unde subseqt̄r evacuaō. l. p sudore, l. p vomitu, l. p alvu͂ ut Gle āit et nō solu͂ remittit, sed solet iu galari febris.

Hoc autē āi deliqu͂ qđ ē trūs sanguinis missiōis nō dēt ēē imminens sed p̄sens et inactu, q̄a solu͂ ex āi deliqo p̄senti solet refrigerari corpus, p̄ot refrigerari corpus ad hoc ut extinguatr febris, et āi deliqu͂ nō dēt ēē ex timore, neq ex motu corporis neq ex morsu oris ventriculi, sed dēt ēē, post copiosā evacutioné et dēt ēē leue, ita ut facile corrigatr, et nō dēt ēē validu͂ neq dēt ēē sincope, nā hoc solu͂ terret ægrotantes et astantes et solent interficere q̄a nō redeunt, et q̄a difficile ē agnoscere statū virtutis vitalis q̄a sola coniectura cognitr et interdu͂ fallit, nā hæc ē vāō coniectura et q̄a lēt facultas vitalis ex nā sua sit robustior facilē āti, in qqđā hōib, facultas vitalis ē imbelior āti, in illis sed in qq cor.

ē intemperatū et imbecillū. et cerebrū ē temperatū et robustū, in qq. prius defecit vitalis qm aliis et ne q̄ ās deliqo Syncope aut mors succedat, p̄cipit Gal. lib. de sanguinis miss. cap. 12 vena secta et sangūe fluente, pulsū manu tangere, et diligentem mentē adhibere nā cū primū mutaev in magnitudine et vehementia ad tarditatē et langorē aut immutaev in aeq̄litē, ita ut videat inaeq̄lis cessandū ē et n̄ ē pmittendū amplius sangui fluere nā ut ibi Gal. dīt et lib. 9° meth. 10, ex huius mi sangūis missiōe facta usq ad ās deliqiū n̄o tempore oportuno nec debita mensura aliquos aegrotos periisse in manib. medicorū n̄ citra eorū infamiam alios n̄o statī, sed postea periisse qq. virtutis imbecillitati, aut in m̄bos cronicos incidisse, et alios cū n̄ immodicā evacuōēs n̄o point resarcire, ita qui refrigerati et imbecilliti ut f̄ali exiguis occasiōe laederentur, s. manserunt decolorati, aut cū mallo corporis h̄u cialy in m̄bos exitiales inciderunt, sq. in agm inter cilī, orpsionē viri virtutē imbecilitē, apoplexiā et delirium et qā deliriū qdō n̄ ē melancholicū, semper cum

ex causa calida, nã officiũ caloris ē agitare, permis
cere et effundere, sic delirium qd error ē et mentis
depravatus facultatis rectricis ut Gal. ait lib. de diff.
symp. cap. 3° qd nõ provenit ex vitiũ organi et medij semp
provenit ex ca calida et nõ ex ca frigida, qa munus fri
goris ē imminuere actiones aut tollere; q̃re frigiditas
nõ deliriũ sed mentis imbecillitate aut stupiditate inducit
q̃re alia in lib. 9° meth. cap. 10. nõ leguntur deliriũ
sed parapoplexiã, qa sanguinis missio facta usq ad
ãi deliquium, de cuius noxis ibi Gal. agit, nõ calefacit
sed refrigerat et parapoplexia afuis ē proxĩs apople
xia qa ē resolutio unius lateris, aut diminius puisq
deg̃r apoplexiã aut epileptiã malignã qd nõ trahit
ad mortem ut dot Gal. lib. 4° de rõe victus 27.

Videtur tñ qd recte legi põit deliriũ, nã Hip. 6°
Epid. sect. 7ª sentia 102. in historia alienensis re
fert ægrotũ illũ passũ fuisse dolorẽ capitis et auriũ
in hieme et secta vena 2ᵃ maximãcũ, factus fuit
frenitilis et obijt, qa evacuatus fuit, et cerebrũ refrigeratũ
ē

ubi hipp uidetr fauere uulgari opini, de sectione Cap
lile in affectr capitis qr insaniā dicitr.

q̄ sentiā nō ē recipienda nā qdo sanguinis
missio exercetr ut cōit in affectr, uidelicet q̄ trahunt
origini ex plenitudine, et hūorr calidis merito sola
videsse ut sup demostratū ē et secta cephalica, qn
de sanguis extrahi pōt, l. uti Gal fecit in clarum
illo cōsulis Romani oftalmia laboranti ut ipse refert
lib de sang. miss 17. qdo cerebrū ē debile frigidū et
+ nota siccū nō cōit sectio cephalicae, qā auget imbecillitat
cerebri et illius intemperiā frigidā euacuando san
guini ex cerebro. et tunc nocet inducendo imbe
cillitatē mentis, et stupiditatē. sic etr qdo succi cru
di abundant in cerebro solet nocare qā deminuit
cerebri calore et imbecillitata uirtute, succi crudi
nō pount cōcoqr sd relicti, a gubernōe nāe, putrescunt
nota et pp putredini delirium cōcitant, et cōlitati lethargi
qui naro seqtr delirium, et solet uocare hipp fre
niticos ōes illos q̄ delirant cū febre, licet ppri nō sint.
freniti

sed solū illi, q̄ p inflamaōe cerebri aut membranarū
delirant, q̄ ēt in uenæ sectio pōt ēē cā lethargi ī cā
delirij.

Tertiū q̄ supē d. fuerunt pposita sic p̄ dissol
uenda, Av. Auerr. et reliq. Arabes fuerunt timidi et
maxe cauti in sangnē mittendo q̄a Arabia quā habita
bant ē regio calidissima q̄ nō tollerat copiosas eua
cuōes ut Gal. dīt I ad Glauc. cap. 14 et sup traditū
ē hoc psenti cap. ab Av. græci fuerunt audaciores in
sangne mittendo q̄a græcia quā habitabant erat re
gio temperata aut minus calida q̄ copiosas eua
cuōes tollerat, p virtutis cōstiā, et Av. in isto cap.
ccedit sanguis missiōe usq ad ai deliquiū quo expe
dit hoc ē quo morbus maxe urget et virtus ex pleni
tudine.

Ad Iam Rōn Av. P̄ij in utili et bona evacuōe inter
dū pmittendū ēē utilē et benignā substiā extrahi et
cōstantes vires alliquantulū dissolui, ut sēj mōbi continua
et tota mōbi cā extrahatur, quo noxa contracta facilè
corrigi pōt ut doctisse admitt Fernel. lib 2o de uenæ sectione
cap. 10. Cū igitr ea noxa virtutis q̄ contrahitr ex evacuōe

facta usq ad ãi deliqu, fate reseruati, et cu exercit
atr, cu magna utilitate qa soluits oĩbus recte licebit me
dico ea exercare · ad 2ª Roe Dj qd uirtus nõ dissol
uits ex tali euacuõe ita ut ñ suffiat ccitis spectan
na cu creat in mĩbs plitatis ex plenitude, facta, b
iusmi euacuõe, soluunts et stelerits tranits ad sa
lute. Ad 3ª roe Dj in febre putrida qdo pellat sanguis
cu alijs huoĩb, nõ soluits febris etj si fiat euacua
sanguis usq ad ãi deliqu qa remine huores uitios
q dent decoq et expurgari ut febris soluats
ut uirtus sufficiat ad spatiu curõis qd det extrahi
copiose sanguis, ut abundia illius et febris desideri
tant, sd aliqd sanguis relinquendu e ad spatiu cu
rationis ne uirtus dissoluatr, et in tempestiue mo
\+ re cogamr, ut Gal dicit ad uo in sinocho, sinitiu
nota qd fit, ex feruore sanguis facta sanguis missio
usq ad ãi deliqu statĩ soluits febris qa ñ remin
huores alij uitiosi, q dent decoq et expurgari et si
aliq remint, qa sanguis p feruore degenerat in
bille, statĩ nã eos externit, ut recte insinuat

Ad 4.am R.oi Auerrois D.j q.d medicus cu sit artifex rationalis multa molitur q. no attingit na. nesc.a solet efficere q.a no ducitur r.oe s.d instinctu natu. D.j 2.o q.d in tardu na, no solu in euacuat.e symptica, s.d in critica, immodice irritata solet euacuare usq. ad a.i deliqu. citra noxa. effatu digna.

Ad Cornelio celso sui satisfaciendu e in tem. p.o diuturni et in hydrope disparem ee r.oe q.a in his affe. uirtus no ualet, ideo no tollerat copiosa euacuatio. huius inutilis. at u.o in sinocho et in inflamat.o maxis supponimus uirtute ostare q. copiosas euacuat.es subito factas p.ot tollerare sine multa noxa, et noxa q. otrahitur facile reparatur.

Ad 3.m Hipp. r.ndu e, extremas euacuat.es et r.oe uirtutis et r.oe humoris euacuandi, et factas usq. ad a.i deliqu. reprobandas ee in cura regulari et ordinaria q. efficitur sine periculo et sine laes.oe effatu digna, at u.o in curat.oe coacta et extra ordinaria q. tunc exercetur q.do morbus urget et minatur uitae periculu tunc solet exerceri cu periculo et noxa effatu digna p.p maius bonu

fugiendo morte tunc co[n]ve[n]i[un]t extrema evacuat[ion]es na[m] extremi
mbil extrema remedia co[n]venit ut Hip ait I° aph. 6°
occasio[n]e o[mn]io[n]e ultimi argu. nascuntur. Frel de fiinalli
I a e;

An in febre ardenti co[n]veniat
Sanguinis missio. ?
usq[ue] ad a[n]i de

Ass[er]e nega videtur, q[uo]d n[on] solu[m] sanguinis missio usq[ue] ad a[n]i deliqu[ium] co[n]veniat p[ro] curatione illius quin imo nec simplex sanguinis missio illi co[n]veniat q[uo]d p[ro]batur I° q[ui]a Paulus lib 2° cap. 3° et Ætius quaternione I° ser. I° cap. 78. et Trallianus lib. 12 cap. 3 cu[m] agunt de curatione febris ardentis p[rae]termittunt sanguinis missione[m] co[n]sulto q[ui]a illi no[n] co[n]venit et Gal. lib I° ad Glauc. cap. 9° in curatione 3[ertianae] exquisitae p[rae]termittit uenae sectione[m] et curatio 3[ertianae] exquisi[tae] et febris ardentis eade[m] e[st] q[ui]a si n[on] co[n]venit sanguinis missio in curatione 3° exquisitae ut Gal. intimuat nequ[e] co[n]venit etiam in curatione febris ardentis si utriusq[ue] eade[m] e[st] curatio ut ait ait fen I° 4° tract 2° cap. 42

2° p[ro]batur q[ui]a Gal. 2° aph. 8 et 6° aph. 47. et lib de sang. miss. c. 7°. advertit ad elligenda[m] sp[eci]em evacuat[ionis] co[n]sideranda[m] e[ss]e sp[eci]em seu q[u]alite[m] humoris peccantis q[ui]a in plenitudine q[uae] co[n]sistit in redundantia o[mn]iu[m] humoru[m] ex aequo aut si

Sanguis coit sanguinem mittere et in cacohimia q̃ consistit in redundantia aut vitio aliorum humorum a sanguine coit purgatio et n̄ vene sectio q̃ cum in febre ardentia abun det flava bilis expellet n̄ coit sanguinis missio, sed po tius purgatio, nec n̄ alia ratione Gal. lib 14 meth. 3° ap. et lib 2° ad Glauc. 2° in med. in herpete et erisipelata q̃a germina [?] billiosa fluxionis in cute bonorum affectuum prohi bet vene sectionem, et loco vene sectionis consulit purgationem et secunda ratione hipp. lib 6° epid. sect 3ª inter impedimenta vene sectionis reponit abundantia flave bi lis q̃ reperitur in febre ardenti.

3° probatur ex Avic.ª infra cap. 20 ubi in febribus fortis ca lefactionis prohibet phlebotomiam qualis e febris ardens n̄a vene secta in febre ardenti, extracto sanguine et ebu llit et efrenitat billis et caumdiu [?] e ne aegrotos adhi bita phlebotomia producamus ad colericorum ebullitionem et frigidorum cruditatem ut id e Avic.ª dicit cito [?].

Pro [?] affirmativa e Gal. lib 11 meth. cap. 15. in med. [?] Saluberrimum e ut praediximus, ubi in omni febre putrida consulit sanguinem mittere [?] probatur, febris ardens tradit ad salutem fluxu sanguinis per nares ut constat ex hip. [?] 1° Epid. sect 2ª q°. et 4° de ratione victus [?] et 3° de Crisib. 3°

Si g° medicus dēt imitari nām̄ recte operantē sicu
ni recte agens in febri ardenti euacuat hūōrē pe
Sic ꝑ sanguī fluxū sic pōterit medicus euacuare
sanguis missiōe neq̄ periculū ē q̄d uena secta
extracto sanguī efferuescat billis et sincerior et
deterior reddatr qā uena secta et aperto orifici
euacuantr hūōres ut erant in uenis et manent si
eadē ꝓportiōe in minori tn̄ quantē sicuti si u
aliqd sit repletū uino dilluto et euacuato alij
ꝓportione uini dilluti, nō remāt uinū purius aut
sincerius s₃ in eadē ꝓportione, ita dillutū ut
erat antea in minore tn̄ qntē eodē mō qd
abundat flaua billis intra uenas simultū san
guine, euacuatr flaua billis et n̄ remāt sincerior nec
purior adeo ut efferuescat et effremitet, s₃ in ea
ꝓportiōe q̄ erat antea in minori tn̄ quantē
3° ꝓbatr, Gal lib de sang. miss. 12 ꝓcipit sanguīs
missiōe usq̄ ad āi deliqū ut sic refrigeretr corpo
ris hūi et extinguatr febris, tum etiā ut ꝓhib
de cubitus hūōris, in aliqm pēm principē, s₃ febr
an

ē q̄ maxe indiget refrigeroē et in q̄ maxe timetr de elu
bitu huiois in p̄ēm aliq̄m principē et atrimonia
tenuite et mobilite huiois. q̄ n̄o solū sanguis missio
simplex coit in curoē febris ardentis s̄ tātū usq̄ ad
āi deliquiū. et confirmatr hec pars q̄a Gl. in sinocho
sanguinē mitie usq̄ ad āi deliquiū, q̄a post huiusmi,
euacuoē, stati sequtr sequtr euacuao p̄ sudorē aut
p̄ uomitū aut p̄ aluū, s̄d febris ardens ē q̄ maxe
solet trāri p̄ huiusmi excretiones A. Gl. 3° de Crisib
3° cap. Igitr in febre ardenti ut succedant p̄dictae,
euacues coit sanguis missio.

P̄ solutiōe huius defficultis notā ē febrē ardētē
duplicē eē, q̄dā ē q̄ ardens dr̄ q̄ illi, caloris q̄ uris
t̄ mordax ē q̄lis ē sulfrosa ē hec duplex ē altera
ē exq̄sita q̄ nascitr ex flaua bille sincera q̄ multū
distat a n̄ā sanguis q̄ caliditē siccitē et acrimo
niā het multū excedentē et corripit n̄ās calidas
et siccas in tempe calido in regione calida p̄cedente
uictus roē calida in q̄ febre, n̄o coit sanguis missio
p̄ illius curoē roē uirtutis q̄a eā n̄ tollerat p̄cipue
si ualde calida et sicca sit, n̄ā hec cū p̄m incedit in febrē

viribus dissoluitur, et solet in buttem transire ut notauit

Gal. lo meth. 5° inp. nisi coit sanguis mistio ra

tione quia flaua billis multum recedit inea d na sanguinis

et A. eadem Gal. 4° de sanit tuend 4° in med. quod humores

multum recedunt a na sanguinis siue sint ultra sanguinem

qualis est flaua billis et melancholia quae dicuntur humores

ultra sanguinem quia maiorem coctionem susceperunt ad suam

generationem quam sanguis siue sint citra sanguinem qualis est

petuita et humores crudi qui minorem coctionem suscepe

runt quam sanguis ad introductionem suae formae, quod multum

recedunt a na sanguinis, hoc est quod suas qualitates habent ex

cedentes et longe diuersas a na sanguinis tunc non coit

sanguis mistio quia una secta extrahitur magna copia

sanguinis et exigua reliquorum et sanguis sua beni

gnitate retundit et corrigit acrimoniam et cruditatem aliorum

humorum A Gal. 4° de san tuend. 2° ut si ti primum

eorum ut dici solet, quare extracto sanguine humores reli

quiores et deteriores cedunt et deteriores qualitates ad

quirunt, fit sunt intra uenas et tunc incidimus

in canonem Au.° cum dicit, Superte caue tibi ne aegritu

dines ducas ad coleritonem ebullitionem s. frigiditatem cruditatem

Et quando humores uitiosi sunt extra uenas licet sint in
1a corporis regione aut 3a et extraheretur sanguis
tunc uena secta extrahitur sanguis bonus qui erat
in uenis et uenis innanitis rapiunt ex 1a corporis re-
gione et ex 3a humores uitiosos quos melius erat ibi
manere quia ibi minus laedebant, quia abstracti ad uenas ad-
secus, et sanguinem inficiunt et corrumpunt et sic fit
inludimus in canone Avicennae de sanguinis missione tunc adhibita
quando febris ardens non est exquisita qualis est illa quae corri-
pit naturas temperatas, aut calidas et humidas, in quibus
uirtus ualet et flaua billis non multum distat a natura san-
guinis, tunc conuenit sanguinis missio quia uirtus eam tollerat et
quando flaua billis non multum distat a natura sanguinis sed illi proxima
est tunc consulit Gal. lib. 4o de sanit. tuend. 4o cap. cito san-
guinem mittere et quia reliquos humores ut notat Gal. ibi; aut mul-
tum aut parum aut mediocriter recedunt a natura sanguinis affi-
rmatque quando mediocriter recedunt opus est distinctione.
Si sanguis bonus sit exiguus nullo modo est uena secanda, quando
tamen plurimus est et abundat, tenetur medicus uenam secare sicuti
obseruatur in putredine billiosa, pituitosa et melancholica et
quia non soluitur febris per sanguinis missionem quia relinquit
humores bilinos in corpore febrem consumans et accendens non dicitur

copiosa sanguinis missio quia huius ille indiget tempore ad hoc
ut decoquatur et expellatur ab arte sua [illegible], et virtus aliquo
modo debet ut sufficiat ad spatium curiis.

E et altera febris ardens non ratione caloris quia calidi
tas illius non est acris et mordax, sed mitis et vaporosa, sed rati
one caloris, quia caliditas illius est sicut ubi flamma,
et fervor ratione est sanguinea in qua convenit sanguinis missio
copiosa et usque ad animi deliquium, proferendo quod accidit
ex solo fervore, quia ex tali evacuatione solvitur febris
ut dictum est quod sunt ortae ex putredine sanguinis non convenit
ita copiosa evacuatio, quod leviter putrescit sanguis
ut est in principio febris, tunc copiose sanguis extrahi potest
quia virtus tolleret et humoris non solvatur, febris remi
titur. quod si iam putrescit sanguis, quia per putredinem,
transit in flavam bilem, et atram, est moderatius sanguis
extrahendus, quia sanguine extracto, remanent humores vitiosi
qui debent concoqui et expurgari, et ut virtus sufficiat ut
dissolvatur ad spatium curiis aliquid sanguinis relinquendum
ne intempestive cogamur nutrire ut Galenus praecipit 11 methodi
11.
Ex hac doctrina constat, solutio difficultatis. et quid sit,
respondeo

ad 2m nã in febre ardenti exqsita et 3a exqsita palus
Ætius trahanus et Gti, ꝯsulto ꝓtermitent uenæ sectiõe
qa nõ coit. et rõe uirtutis qa nõ tolleraret et rõe cãe
qa flaua billis potius euacuanda ĩ purgaõe qm uenæ
sectiõi, nã sicuti uenæ sectio ĩ remediũ plenitudinis
sic purgaõ ẽ remediũ cacochymiæ, et qd flaua bilis
multũ distat a nã sanguis, maxe cauet Gti, a sang
nis missiõe ergo, ꝯsulit uenæ sectio, in 3a exqsita
et in febri ardenti, ut Avia facit cap. de curõe 3æ puræ
et illo, ergo tibi uideri usqs ad tres periodos fac
ubi de sanguis missiõe legitur, nõ ꝯsulit uenæ sectio
tanqm remediũ euacuatoriũ, sed tanqm remediũ
refrigeratoriũ et uentilatoriũ.

Et qd in herpete et erisipelate qa sũ germi
na billosa fluxiõis, ꝓhibet Gte sanguis missiõe, et ꝯsulit
purgaõe. Solũ ꝓhibet uenæ sectiõe tanqm remediũ eua
cuatoriũ, nã si ꝯsideratur qtenus refrigerat euenti
lat, mõ uirtus nõ repugnet coit, sic etiã ꝯuenit, sicuti
remediũ reuulsoriũ nã nõ ẽ ꝯtemnenda uenæ sectio
tanqm, remediũ reuulsoriũ ut Gti ait 9o meth. II. et
lib. de sang. miss. cap. II. et tunc uenæ sectio dẽt ẽẽ mo
derata et intercualis nã sic ẽ efficatior, et qd hip 6o
epid.

Sed 3º ulto affirmat abundãa flauæ billis impedire ue-
næ sectioẽ recte dicit qđ n̄ flaua billis multũ distat
à nã sanguis maxĩe caueri deb. uenæ sectio, refrige
riis et uentilors gra expedit introdũ eã adhibere, nã
Credim ẽ, qđ sicuti aq. pmisceti cũ uino in uino dilluto
qđ sic flaua bilis, dit pmixta sangui, qã nõ ẽ p
mixta ꝯ illi pria intra uenas. qre uena secta et
aperto orifici egreditr sanguis in magna quantit
et egreditr exigua portio flau billis qre ꝑ. euacuat
sanguis I. ꝑ. defiũ, resoluitr uittus et flaua billis
qremit intra uenas nõ sic pot gubernari à nã ut ante
et redditr synceriox, et deteriores qlites adqrit qre ebullit
et effrenitat et maxĩe lædit qđ tñ uas uino dilluto
repletũ euacuatr 2ª aliqm pẽm, remel uinũ dilluto
ut erat antea, sub minori quantte. at uõ in sangui
et flaua bille res aliter se hẽt.

Et qm uis febris ardens maxĩe indigeat refrige
ratoẽ, et in ea timeatr, delubitus huĩni in pẽm aliqm ꝑo
ꝑẽ ꝑbis xplendis nõ opus ẽ sanguis missiõe qã pur
gão suffit nã hæc reuellendo et euacuando ꝓhi
bet, impetũ hũns et refrigerat exaltern; euacuando hu
mori

Calidum et uena sectio nō potest tunc exerceri, sine magno periculo. quia dissolueretur uirtus ita ut nō sufficiat ad crisi perficiendā, per sudorē per uomitū, et alui fluxū, quibus euacuationibus solet febris ardoris dupli cari, at uero in similibus propter uirtutis constantiā, recte tollerate copiosa sanguinis missio et manet uirtus sufficiens, ad crisim perficiendā. 2a. deficultas ē.

An in uehementissimo dollore conueniat Sanguinis missio usque ad animi de liquium.

Cui quaestioni sic satisfaciendū ē, quando dollor concitatur ex casu, ex percusione, ex flatu, et intemperie frigida tunc conuenit sanguinis missio ad reuellendā fluxionē quia ad tumorē dolloris, sanguis et spiritus et humores calidi confluunt, et inflamationes sollent concitari, ni ut reuellantur, et tunc sanguinis missio nō debet eē copiosa. sed moderata et ex interuallis. quia sic maiorē uim habet reuellendi. quando dollor excitatur, ex multitudine sanguinis feruentis, tunc conuenit copiosa euacuatio et usque ad animi deliquium. ut Galenus ait. quando tamen dollor excitatur ex causa frigida, ut in colli ē dollor collicus, explicatur

Cũ febre aut alio mбо q requirit uena sectionẽ ad sui Curõẽ, tunc q̃a dolor uires resoluit, illius rõe mi nus sanguinis extrahendũ ẽ, qm̃ febris & plenitudo de mostrant, nã aliqđ sanguinis relinqm̃ ẽ simpli uirtu dissoluenti; hoc mõ intelligendus ẽ Gal. 1º ad Glauc. 14 & Aũ infra cap. 20.

Erat 3ª deficultas. An ad maxĩã infla
maõẽ Coiãt euacuão usq̃
ad animi deliqũ.

& Dicendũ ẽ, qđ qñ inflamão puenit ex multi tude sanguĩs feruentis & uires cõstant tunc cõu̇ dicta euacuão, in p. qđ timeo sẽt nõ sit maxĩã q̃ futura sit maxã ex doloris uehementia, ex
petu fluxionis & ex quantis redundia.

extrema euacuão qm̃ uirtus põt tollerare sine noxa & statu digno, tanqm̃ utilis exercenda ẽ, extrema euacuão qm̃ uirtus nõ tollerat sine magna noxa tanqm̃ periculosa ẽ fugienda. extrema euacuão ...

nō ē exercenda qā subitē mortis eēt cā qdo tñ
ē partis euacuāō, uentrili intertinorū uesica
uteri et thoracis, tunc sine periculo extrema et tota
lis exerceri pōt extrema euacuāō tōi hūōrs pecca
antis, tunc solum coit qdo hūor peccans paucus
ē et uirtus ē fortis nā qdo multus ē, ē ualde
periculosa talis euacuāō. ideo melius ē infra
subsistere qm exquisite euacuare unica euacuāōe
partita euacuāō et paulatina coit in aliqq cāsi
ut hic aūt dōt. 3us casus ē, qdo uirtus Languet, et
adest hūorū corruptelo nā tunc uirtus paulati ē
reficienda et corroboranda, et hūores paulati corrig
ēi et euacuandi ut uocant medici ... eu
... epicrasi, hoc ē p otemperamtu. Cuius ... meme
... Lib ... cap. lo inf. et cap. 13 sequenti
ante f.
2us casus ē, inquo coit paulatina euacuāō, qdo hūōrs
abundant crasi et uiscidi, ut obseruati in ...tis petui
tosis et melancholicis inqq hūores paulati ... paran
di

et equandi, minus incidentibus et extenuantibus, et paulatim s. euacuandi quod ratione ostendit lib. de sang. mis. 12 in abundantia succorum crudorum, praecepit paulatim ipsos concoquere minus incidentibus et extenuantibus, et paulatim sanguinem mitti

3 tertius casus est quando humores qui abundant s. in specie detantibus extra naturam sua terminales ad euacuationem, quod ratione in arthritide, in morbo gallico, in scabie et in prurittu et furunculis sive euacuandum sit per sudorem sive per uomitum sive per aluum, seu per urinam paulatim id faciendum est pluribus diebus

Postremus casus quando morbus est in parte aliqua principali quae est principium uirtutis quae ad gubernat, scilicet in cerebro, cor et iecur, et tunc non sit principium uirtutis est tamen illarum actio toti naturae, ut est uentriculus, tunc humores in illa parte contentus non unica uice sed pluribus, uacuandus est quia dissolueretur uirtus, et corrumperetur actio partis ut constat ex ostensis 7 meth. casu ultimo immed. à aliis inclinationibus

Insermoni, m̄bius curatus ē et ideo periit ut Gal. dixit
2° ad Glauco. 2° post med. ubi agit de indicatione
quæ sumitur ex dignitate partis. finis huius 3' cap.

Cum. A. Gal. lib de crisib. 1° cap. 7° triplex
gradus coctionis ponit, obscura et incipiens coctio, ma
nifesta coctio, et perfecta coctio. dubitatur quæ
coctio ad expurgationem sit spectanda.

Hip. perfectam coctionem videtur desiderare, cum dicit
concocta medicari atque movere non cruda nam quæ incipiunt
coctionem aut manifeste concoquuntur non sunt concocta et
Gal. lib quos purg. et quando affirmat humores esse expur
gandos post quam sunt concocti et probatur ratione quia non
nisi administratur nisi post perfectam coctionem facta
sequestratione ut Gal. dicit, quæ simpliciter perfecta coctio
ē spectanda.

Pro 2° videtur quod manifesta coctio solum
requiratur alias non relinquitur tempus in quo purgatio
possit exerceri non in principio quia morbus ē crudus non in statu
quia tunc melius ē gesare non in declinatione quia tunc morbus
iam ē iudicatus. igitur si manifesta coctio non sufficit.

q̃ aparet in aucment: nõ relinqtr tempus idon
purgõi.

Dioscorides imperat p̃ curanda epilepsia
assumere p̃ integrũ annũ. quotidie assumere, radicem
peoniæ in quãnte ʒj.

Cap. 4ᵘ de purgaõe.

In isto cap. agit Aũ de purgaõe et mẽntis pur
gantib, et in p̃ cap. dõt corpis ẽẽ p̃parandũ ad
expurgãõe ut feliciis succedat purgãõ, hæc
p̃paraõ cõsistit in apertione uiarũ et incisione
et extenuaõe humoris ut notat Gl. lib. quorq̃. et qdo
et I. aph. 24. 2ᵒ aph. 9ᵒ. sic redditr corpus fluidũ
ut Hip. reqrit et hæc p̃paraõ efficitr mẽntis deob
gentib, incindentib, attenuantib, et aperientib, et q̃
liberant ab infarctu, de qq. Gl. agit 5ᵒ [illegible] simpl. cap.
et 7ᵒ simp. cap. de calamintha. q̃ mẽnta interdũ sũ
frida. interdũ calida. q̃lia sũ dulcia alia amara
et nitrosa. p̃ficitr et, corporis p̃paraõ hũs p̃
humorum

et laxant. Juti ē quies balneu, cibus humec
tans ut Hip. dd 4° aph. 13 et 6° epid sect 8°
29. nā qdo uia sū astrictae ſpp̄ siccitē, humectatae
et laxatae aperiuntr et qm̄ magis et qdo, hō de
ficulter uomit aut defficulter aluus subducitr, prius
opr̄t assuefacere hoē, euacuaoi, faciendae huiōi,
uomitorijs aut clisterib, aut allimentis et me
dicamtis q̄ leuitr aluū subducant qd admonuit
Hip. 7° aph. 66.

Ostē tn̄ 2° aph. 9° addtos qd lcet hoc intrdū
sit nārīū māxe ē in corporis pparaoe nā ppa
rāo corporis potissima et nāria, ad hoc ut pur
gāo recte succedat cōsistit in instinctione
et extenuaoe hūoris et uiarū et meatuū apertiōe
notat eti hic Au. qd ante purgāoe expedit
uti plurib, cibis et p.s et repugnantes uirtutes
hentib, nā sicuti assumere unicū cibū in moderata

aut pauca

aut pauca quantitate est talia ut ventriculus melius illud retineat, et concoquat sic econtra plures cibos admixte et repugnantes disponit ad vomitum ut habetur ex Hipp et Galeno in lib de victu privatorum sententia 20. 21. et 22.ª contra Aliquo hoc loco dicitur quod unico cibo assumpto et in pauca quantitate redditur ventriculus avarus in retinendo contra tamen quando plures cibi assumuntur et irritatur ad expellendum sursum vel deorsum.

Haec doctrina videtur falsa et periculosa, quia quando plures cibi assumuntur et non disponitur ad purgationem sed potius redditur magis ineptum, quia sunt causa cruditatis et corruptela et cruditas parit obstructiones et malorum vitium et abundantiam; contra tamen parsimonia et victus tenuis liberat ab infarctu et vias reddit planas et patentiores ut admonuit Celsus lib. de causis morborum cap 14. ~

Dim. Iii. e, pluribus diebus documentum Au. no ee exe
quendu qa eet valde periculosu ut argu
deludit in die Iii immediato ante purgatione fec
uti varijs cibis repugnantib, qa cruditas et corrup
tella cu sit relens no e destributa remanet in ven
trito et intestinis, mins irritando ventriculu et intes
tina ad expulsione et facile eduxit amixto cu hu
orib, vitiosis.

Dulit deinde Au in sanis corporibus no ee ex
ercendas purgones quo pt. 8. in culpeta sanitas qui
no abundant reliquem vel nec vitiosis humorib, qa nullu
dent delictu in excrementis A. sto lib Artis 85. ant
f. Ca igitur medica purgiua no in veniant hures vitio
sos sibi familiares, sanguine et carne coliquant
ut inde qd suu e alliciant, ideo Hipp. lib 2°
aph. 36 et 37. maxe reprobat purgationes in sanis cor
poribus, quo vice sana 8. na 8. corpora q apar
ent sana et parietta 8. egrotare qa etiam mobi
fica collecta sint, q purgatione indigent et ea
fatti

Tollerant

Au. in fen 3a 1 dra 2a cap. 1o de exercitio

Affirmat evacuatione nostram esse in completam quia semper in ope-
nis coctionis remanent superfluitates in parte quae indigent ex-
purgatione nam facultas expellit nisi irritata quando superfluitates
liter et recrementa non sub quantitate quae illam sed qualitate irritant
sed plerumque quod paulatim colliguntur et postea illius abundantia
expurgantur tamen et absumuntur exercitio ideo in conservatione
Sanitatis exercitium non solum est utile sed necessarium, quem doctrinam
prius tradiderat Hip. 3a aph. 15. ubi reddens causam quare hippocrates
dicat Aquilonias Siccas Salubriores esse quam humidas et
pluviosas, dicit, in exercitiis superfluitates absumi, at non
institutis humidis non absumuntur sed conservantur et putres-
cunt nisi quis eas exercitio evacuet et si minus medica-
menta purgantia purgant et inveterant et soli Loca
valde indigentibus, et ex longis intervallis et quod
aliquis evitetur ne superfluitatum multitudo in corpore ge-
neretur, semel in mente illis abitis, propterea quod nocent
in prava consuetudine corporis deducunt quia reddunt naturam
ignavam et socordem ita ut non recordetur sui muneris nisi
a simili medicamento excitetur.

Quod si aliquis obijciat Gal. 5o de usu part. 3o cap. ubi agit
de recremento billioso dicit ex ordine et lege naturae

transmitti ad ventriculum sed ad intestina via fit sicut re
crementum petuitosum et crudum gravat in intestinis, sic gravat
in intestinis varia deiectione expectoratori et crudioni
chyli; ideo ventriculus vocatur, lacuna petuitae Avicenna fen.
13 3i tract. 1o capo. 16. et sicuti ex recrementi petuito
so nisi repurgaretur proveniunt quamplurimi morbi periculo
si; sic ex merito petuitoso, et ventriculo deinde provenire
morbi periculosiores cum sit nobilior pars et sensitivior, quod sicuti
necessarium fuit ut assidue transmitteretur recrementum billiosum
ad intestina ut suo acrimonia et virtute abstersiva
abstergeret petuitam et irritaret intestina ad excreti
onem sic debebat transmitti ad ventriculum ut repurga
retur ventriculus a petuita. Satis facit textui dicens
quod si billis flava ad ventriculum immitteretur magna
incommoda sequerentur, tum quia perturbata coctione subs
verteretur ventriculus et irritaretur ad expulsionem
ante perfectam coctionem propter sui acuitatem suis, tum etiam
quia excitaret nauseam et vomitum unde sequeretur maior noxa
quam utilitas non tamen quaelibet quantitas aut qualitas re
crementi indiget purgari sed solum illam quae naturam gra
vat atque in homine in culpatae sanitatis tunc verum sit quod aliqua
portio

retrementi relinquit in ventriculo et post facultas expultrix expellere aut inedia uel exercitio vel balneum.

Quo si curae in morbis uenae sectione et purgatione opus est quando peccant alij humores simul cum sanguine cum sint magna remedia quae nisi mediocre faciant et laedant naturam et agitant humores, perturbent corpus et diverso modo moveant, quia purgatio movet a circumferentia ad centrum hoc est a partibus extimis ad intimas et vena sectio movet a partibus intimis ad extimas, ad eam enim pertinet ad quam vena secatur. tamen etsi moveant a partibus extimis ad intimas propter quas causas haec remedia non debent complicari, ut uno ad hibito ante alterius applicatione re ficiatur virtus et cesset agitatio humorum. item in eodem die non simul debent applicari nisi morbus urgeat et quando utroque remedio opus est, post contra virtuti ~

An sanguinismissio praecedere debeat purgationem aut e contra.

q° I.

In qua difficultate hic insurgit 4° de ratione victus 2° ubi recensens catalogum morborum qui sui curae indigent vena sectione et purgatione dicit vena sectione esse praemittendam quod videtur sequi Galenus text 22 sequenti et 6° epidemiorum sect 1 sent

ante f. dōt q̄ pro utroq̄ remedio opus ē, uenaesectiō dēat antecedere purgāoē q̄ sentia pbatr alliqs rōib;

1ª rāo ē qa uenae sectio ē uñle et ux remediū et sōllū ē remediū plenitudinis et cachomia nā simul cū sanguine uena secta talis humōres obtenti inuenis euacuantr, et purgāo sōllius cachomia ē remediū et remedia uñtra et coīa debēt antecedere partic, sic euacuāo uñlis antecedit partem et euacuāo sōllius pcedit euacuāē pēis.

2ª rāo uenae sectio ē tutius remediū purgāoē ut notat Gāl 2º de rōe uictus u. in t et lib de sang. mis. 12 in p. et lib de uena sect. dº Erasistr. cap. 7º pta ē multo facilius remediū, qa minori indiget apparatu et tutius aplicatr at uō purgāo maiori indiget aparatu et longiori tempore, et á facilimis et securioribus remediis curāo dēt incipere

Pbatr eis rōe pm addidit Gāl in aphorismās eiusm sentia, in lib de remā usum dignotiōe cap. 4º q̄ talis ē, uena secta nō sōllū deponitr plenitudo et leuatr nā uerū eis uena et arteria, et meatus q. s. opleti, huiōm multitudē, inaniuntr et patentōres fiunt sic mentū purgans exhibitū post uena sectionē facilius destribuitr.

Et humores melius expurgantur 2ª ro si cacochimia cum plenitudine purgans ante venae sectionem cum venae sint repletae, nec medicamentum per corpus distribui nec humores expurgari posset sed sistit medicamentum et nihil facit aut mali aliquid facit, commovendo humores et in cacochimia dico sic ad dictam febris et varia symptomata adveniunt quae permanent post purgationem ut dicit Avicenna dicto.

Pro petri 2ª videtur quod recte purgatio possit antecedere venae sectionem nam Galenus 4º de sanitate tuenda. 4º ante med. et post m. dicit quod quando opus est venae sectione et impeditur venae sectio propter aliquam causam quae propter timorem aegrotantis aut parentum aut imbecillitatem aut aetatem tunc aliud largius est subducendam hoc est effugiendum est ad purgationem per alvum, in lib 4º meth. 6º in p. dicit praesente plenitudine non semper venam est secandam quia saepe inedia frictio balneum, exercitatio, et purgatio satis faciunt si igitur in plenitudine quando sola sanguinis missio coit supplet vicem illius purgatio, quando utraque evacuatio opus est sine errore immo cum utilitate purgatio potest antecedere, et Avicenna 11 3ª tract. 5º cap. 2º in f. agens de curatione plenitudinis in qua maxime coit sanguinis missio dicit

Ascellare bis aut ter in die excusat à phlebotomia. Si igitur purgatio est vicaria venae sectionis sine errore potest antecedere.

Confirmatur haec sententia quia quando sanguis abundat in venis et est cacochymia in prima corporis regione aut in 2.a si non antecederet purgatio ad venae sectio, tunc sanguine evacuato, per venae sectionem venae inanitae raperent succos vitiosos magna laesione, quia iccirco et sanguis ab illis maxime vitiaretur, et incideremus in canonem Avicennae de cholericorum ebullitione et frigidorum cruditate.

Ad haec desiderabile sui est videndum quod aliquis humor à sanguine abundat in venis simul cum ipso sanguine ut in plenitudine biliosa, pituitosa et melancholica, tunc quia utroque remedio opus est, et aequalis est necessitas utriusque debet praecedere venae sectio purgationem quia venae sectio disponit ad purgationem quia laxat et aperit vias quo ad expurgationem nil utilius. At vero purgatio non disponit ad venae sectionem sed potius impedit, nam dissolvit vires quo ad venae sectionem ad venae sectionem nil periculo-

siu[s]

C. Sicut repletio impedit purgãõe nõ sic impuritas repugnat uenæ sectioni, in corpore impuritati, quia sanguine puriori reddito ad purgãõe; accedit etiam quod uenæ sectio, pparat ad purgãõe, nã post sanguinis missiõe sponte solet succedere purgão p aluũ fluxu[m] l. p uomitu, ut cstat ex Ho q.a med. t. 1.a l. 9. sap. 28 sic .n. effundi[tu]r sanguis post purgãõe. Sollat m[or] tua purgão e q solet subseq purgãõe, qa mine purgãa sicuti soluunt uentrẽ, sic prouocant mensis

quod tm̃ alius sciat a sanguine et pforti si multũ distat, a nã sanguis pellat inpresentia sanguis in uenis, cæterũ magis pellat abundat qui sanguis. Et uerũ sit utroq remedio opus ẽẽ qa mĩn ẽ necessitas purgãõis. tunc dẽt antecedere purgão uenæ sectiõe ut dic Au.a dot. qa opet ualido a inquinantis humoris abundia deminuere, ut agatur cũ sanguine et facta cuatuõe, tunc uenæ sectio ẽ adhibenda. et post uenæ sectiõe purgão, cetadica tiue

nota

dēt subseq nā si in hoc casu antecederet una sectio nō
cū una secta plus sanguis extrahatr q̄m alterius
hūoris nō remāt sub eadē proportione, unde allius hūor
destitutus benignitate sanguis remāt purior et sincē nō
rior. et incidimꝰ in canonē Avi. qđ tū abundat
sanguis in uenis et cacochimia ē in prima cor
poris regione, tunc dēt pcedere purgāo una nō
sectione minto aliquo clementi et lenienti, cuius
uirtus nō francendat lclus, nec agitat hūores in ue
nis ɔtentos, et hūores q̄ s. in I.ª corporis regione,
et in uijs dietuū facte expurgante, si n. tunc u
na sectio antecederet, a uenis inanitis hūores uitiosi
a prima corporis regione ad ipsas traherent cū mag
na lesiōe hoc autē intelligendū ē nō morbus urgeat nō
sua accutie et periculū uite minetr, tūa tunc ma
ior necessitas una sectionis ē, et ē pmitenda deinde
nō aliquo temporis transacto clistere acri aut nō
minto aliquo clementi, I corporis regio ē expurgā

Qdo tn̄ humores uitiosi sunt in 1ª corporis regione 24

aut á partibus internis ad externas fuerint expulsi

nota tunc nec uene sectio nec purgatio conuenit, sed fricti

onibus, unctionibus, balneis, et exercitiis humores

illi sunt resoluendi. Quando tamen abundat in uenis cum san

guine, tunc 1º [illegible] uena est secanda deinde purgatio

adhibenda et post hec humores sunt resoluendi, et ad tem

perandi qui sunt in corporis habitu; et quando cacochimia solum

est in 1ª corporis regione tunc initium curationis sumen

dum est á leui purgatione, et hoc maxime obseruandum

nota est in scabie in pruritu, et aliis affectibus cutaneis.

Ad 2ᵐ. Adducta quibus uidentur probare purgationem

posse antecedere sine errore, est reponendum, quod quando ex

directe substituenda est purgatio pro uene sectione nedum

proprie et absolute est infligendum, sed adhibita destinatio

na quando sola est plenitudo, pro uene sectione non potest

adhiberi purgatio sed potius tunc conueniunt media frictio

et balneum, quae remedia sunt plenitudinis sicuti et

sanguinis

missio. hoc tn̄ ē discrimen, qđ sanguinis missio se
lenitr et ꝯferti euacuat, illa uo paulati, et long
temporis tractu; qđ tn̄ sanguis ꝓ feruorē aut pu
tredinē degenerauit in alios hūores, tunc purgaō ē uica
ria uenę sectionis. ñ rōe sanguinis s; rōe hūorū
in quos degenerauit, qđ tn̄ simł cū sanguine peccat
alius hūor ut in plenitudine [illegible] aut simili tunc
qđo impedita uenę sectio ꝓ aliqm cām aut alui
fluxus sponte sup̄uenit tunc talis euacuaō utilis
ē et substituit ꝑ uena sectionē qā alio hūore a san
guine euacuato nā remāt potentior. unde sanguinē
remanentē multo melius corrigit et ꝯcoquit et reducit
ad benignū ꝑ nutritiōe peū. l. illū resoluit alio eua
cuāis mō,

§. T.o oēs euacuaōes &c. nō solum qđo abundant
hūores et ē peccatū inquantum aut qlit nāria ē euacuaō
s; saepe etiam peccatū inquantū et qlitate adhibenda ē eua
cuaō [illegible] mōs in magnitudine et hoc nō solū ē obseruandū
in uenę sectiōe s; etiā in purgaōe ut obseruarunt multi.

6.° ubi dixit quod interdum sanguis est mittendus circa plenitudinem [illegible] si [illegible] redundia expers cadem exaltto aut plutiati, tunc coit vena sectio si uir tus ostat quia corpore euacuato [illegible] retinent sanguinem et humores reliquos et non permitunt agitari neque commoueri de parte in partem et sic prohibetur [illegible] febris putride [illegible] alicuius magne inflamationis quod idem iterum docuit lib de sanguinis miss. cap. 8. in p. et 4.° de ratione uictus in morb. in f. sic infert Galenus lib 4.° meth. 6.° et lib de sang. mis cap. et sic infert scopum vene sectionis [illegible] plenitudinem solam morbi magnitudinem cum uirium robore quod magnitudo morbi [illegible] dicit esse morbi presentis [illegible] imminentis.

Hec dicta aparet falsa quia Galenus et Hip. [illegible] aph. 2.° et 4.° aph. 2.° docent quod intentio et scopus in omni euacuatione est humorem peccantem et mollestum euacuare sic [illegible] et [illegible] dixit seq. talem euacuationem natura ad euacuationem utilis humoris, quod neque aliter necessitate [illegible] pellat non sequetur [illegible] et [illegible], et Hip. eius 2.° aph. 22. et Galenus in coment. dixit euacuatione repletioni et

morbi magnitudo est scopus uene sectionis non solum plenitudo presentis imminens et sic cadem exaltatio [illegible] magnitudini morbi imminenti.

multitudini ee q et tm ee illius remediu, igitr si humor
n peccat neq abundat, nec replet n pot ee naria
euacuao, sd cu errore et noxa adhibetr,

Postremo mbi magnitudo no pot indicare eua
cuoe, qa s. qmplurimi mbi magni ut e febris hectica
et diaria q s. mbi magni in contra et exstra
peis qq no coit uena sectio neq purgao, et intempe
rie cordis, cerebri, iecoris, et uentriculi, immatis s.
magne exstantia peis qq nullo mo coit euacuao,
sd sola alterao et cirrus et edema iecoris n indicant
sanguinis missioe luti sirochu ex feruore tec mbus sit
magnus no indicat purgaoe, igitr sola mbi magnitudo
no indicat neq sanguis missioe neq purgaoe sd solu
indicat magnu remediu, et hoc multiplex, e, sc uena
sectio purgao, extrema alterao ustio et sectio qd uo
hoc .i. illd remediu magnu deat aplicari, pendet ex naa
affcus, et ca illius, qa si mbus dicatr ex plenitude coit
uena sectio. Si ex cacohimia purgao, si ex nuda intem
perie sine ma coit sola alterao, ut qs alia remedia

alteria

alterantia et euacuantia n̄ cōducant cōfugimus ad
sectiōes et ustiones tangim ad ista remedia igit semp
euacuāo dēt exerceri, quando ē peccatū in quanto
l. qlite hūōrū.

Tenendū ē in oī euacuāe utili et artificiosa semp
euacuandū eē hūōrē peccantē q intrdū lædit actu
et peccat intrdū sola pōa nā etsi in psenti n̄ lædat
aptus ē lædere et molestare, ut qdo hō cadit ex alto
et pcutitr nō ē hūor q actu lædat, uerū ni euacu
ētr, ab hūōre agitato et incalescenti et putrescent
cōcitaretr febris acuta aut cōflueret ad aliqm pem
nobilē et cōcitaret magnā inflamaōē. Si tunc san
guis mittitr, pseruatr corpus ab his mbis qā hūrs
l. uti manu tenentr ā pib, innanitis et ideo nec
putrescunt neqs fluxionē cōcitant, et mbi mag
nitudo, let nulla adsit abundā nec peccatū in
hūōrib, qā uehementia symptū et sua acutie
agitat et calefacit hūōres et ē cā qd corrumpi
tr, aut qd cōfluant in aliqm pem et illā fluxi.

lusti

repleant, et offendant; Indicant s. sanguinis missionem s. purgationem citra alicuius succi abundantiam quia licet humor non abundet nec peccet in presenti, paratus est abundare et offendere deinceps;

I. Saepe adest repletio et pellantur inquantitate et non exercetur aliqua evacuatio quia impeditur per aliquam causam ut est imbecillitas virtutis aetas pueritiae aut senectutis gestatio foetus in utero, praesertim in postremis mensibus, timor aegrotantis, immodicum cibi fastidium et periculum syncopis aut animi deliquii; et tunc si sola adest plenitudo, confugiendum est ad remedia ad frictiones ad deambulationes et exercitia et balnea naturalia quae virtute sua sentiunt deponendi plenitudinem et quando est cachochimia fugiendum est ad quietem somnum et ad abstinentiam, hoc est ad victus rationem tenuem boni succi facilis coctionis contemperamentum, et quae qualitates habentia. note

Adducit Avicenna hoc loco ubi dicta 4° de sanit. tuend. 4° cap. ante f. ubi agens de curatione lassitudinis ulcerosae dicit quod quando humores crudi, et semicocti abundant in venis

Cū Sangūe et in q̄re carnoso cumulante et conservanti humores mordaces et vitiosi tunc n̄aria ē Sanguinis missio et purgaō, q̄do impedit p̄p aliqm cām tunc aggrediendā ē alia curandi raō q̄ lic̄ nō sit ita brevis et op̄ta, q̄ sistit in unctione corporis blanda frictione suavi, balneo et otio, et mino ac deniq; in p̄ba victus r̄one q̄a sic acquiruntur humores et utiles fiunt nutritioni et q̄ inutiles s. insensibiliter resolvuntur, et c.

§. Amplius evacuões &. p̄ explicaōe huius loci nostri ē q̄d Gal. dixit in arte med. cap. 88. et 11 meth. cap. 2°. et 2° aph. 22, reperiri curaōem solam, aut p̄cautionē solam aut opus mixtū ex curaōe et p̄cautione; curaō sola debetur mbo facto et iā p̄ducto, p̄cautio sola cōit mbo futuro fieri, opus mixtū ex p̄cautione et curaōe cōit mbo fienti et in g̃rōe cuius aliq̄ pars ē facta cui debetur curaō et aliq̄ pars futura fieri cui debetur p̄cautio mixta evacuaō cāe semp p̄tinet ad p̄em p̄cautoriā; q̄do evacuatur cā q̄ mbū cœpit efficere, dr sola p̄cautio, curā p̄ mixta

et hoc e cu gre Gtl 4° de Sanit tuend. I cap. agens de laxitudine dixit eandē ēē rōē curōis et pcautionis rā ut hip dicebat 6° epid sect 3ª 40. gluneqz mōrs factos tollunt, eos fieri phibent, et pcautio pstantior ē curaēe, ut Gtl docuit, lib de sang miss. q° inp. nā Sicuti nauis gubernatori Longe pstabilior ē, anteagm in tempestatē incidat itor absoluere qm fluctudnē periclitatiqz euadere, Sic medico magis pstat hōē á mbo imminente liberare qm mbu pnt tollere ut Gtl ait in introduiōe cap. 8.

De tempore oportuno ad euacuōes pcautorias agit die A ua et dicit reperiri mōrs q n̄ hent tempus detrāti quo repetunt ğles 8. illi q nō exca ūti sd ex parti dimanant qlis ē error in uictu, et tunc mbus repetit qdo accidit error. S. alij mōri q tempus hent determinatū quo repetant singulis anis qa cām hent ūtem.

I. ut mōi articulares Solent moueri tempore ueris et autumni ut hip dicebat 6° aph. 56. et in uere accidunt sanguinis pfluuia, mbi melancholici raucedines, grauedines et mbi cutanei, ut hip dicebat 3° aph. 20. nā cu in hieme pp. alimtōs multitudē qq. hōēs tunc utuntur et dōnt uti ut hip notat I° aph. 15. et pp. frigiditē aeris ambientis

phibita diflari, et refrigeratis corporibus, manent in corporis
profundo luti concreti et immobiles, et accedente calore ueris, incipiunt colligi et agitari et expelluntur ad partes externas et
debiles et morbos generant et in autumno humores uitiosi qui
in aestate grabantur, magna eorum portio per caliditatem ac
recentis apertis poris et extenuatis humoribus resoluuntur
accedente tamen autumno propter illius temperaturam iam non
soluuntur humores sed potius manent in corporis profundo in quo
putrescunt et febres malignas accedunt, et a partibus intimis
transmittuntur ad partes imbecilliores.

Tempus magis oportunum ad euacuationem per cauteria est
tempus ueris quia tempus illud est maxime temperatum, et uirtus
uallet et calor est fortis. A. Gal. 3° de cau. puls. 6.° au
tumnus non est ita idoneum tempus quia nec uirtus, nec calor
ualent cum sit tempus uitae 3.m quia in patiuis uergit
ad siccitatem, in actiuis tamen licet temperatus dicatur magis
uergit ad frigiditatem quam ad caliditatem, et illius temperatura
est inaequalis, quia modo calet modo friget quae inaequalitas
uirtutem et calorem maxime resoluit, modo reuocando san
guinem et spiritum ad partes intimas propter frigiditatem et modo ad partes
extimas

ꝑ caliditē ideo maxe ex statis ab hip: 3° aph 4° et 9°

et hanc inequalitē dēt auctumnus, ꝑ tenuitē aeris, q̄ remit

in aestate, et ea q̄ tenuia ꝗ fatē alterante, in utroꝗ ex

tremū, uel tn̄ dic temperatus ē, ut temꝑ seruet suā

temperiē ꝑ crassitiē aeris quām ex hieme ante adquirent

ut Avic. dēt in fen 2ª 1i doctrina 2ª Suma 1ª cap 3° de

nāis corporū unde lēt auctumnus mediet inter aestatē et

hiemē, sicuti et uer, nō ē temperatus ut uer, nec dic

assimilari ueri, ut cōstat ex tō Avic° cito, et fen 2ª 1i

doctrina 3ª Suma de pulsib, cap 9° Tēt Gle lib 3° de cāis puls

Cap: de immutatiōe pulsus ex anni temp: uideatur dū,

sentire ꝑ rōē cōī, ideo in auctumno fugienda ꝗ eua

cuāis nā multo melius ē qd huōres meant ꝑ eti, l. uelū

hominibus qbus dēt curari qdo iam uadit aut qdo imminet

dēt ꝑcaueri, tunc in auctumno exercenda ē euacuao

et nil ē qd magis lādat, auctumnū, ad ferendas euacuāōs

quām multitudo pluuiarū corrigens imoditā siccitē illius

ut adnotauit Avic in fen 3° 1i doctrina 5ª 1 cap.

et Auerr. 2° collig cap. 40.

Gle lib 6° aph. 47. et lib quos qq. et qdo ꝑꝑ. dēt

Euacuões pseruatoriae potẽ exerceri et in p. ueris et in f-

illius, et principio aestatis hoc tamẽ adhibita destinc-

tione, in mbis mellancholicis et pituitosis conuenit eua-

cuão pseruatoria in p. ueris, quia humor pituitosus et me-

lancholicus grauis est in hieme, in qua non laedit quia est cras-

sus et immotus, adueniente tamẽ uere, propter eius calidi[tatem]

incipiunt colligi et agitari et nisi euacuarentur laede-

rent in mbis billiosis euacuão pseruatoria adhibenda est

in f. ueris et in p. aestatis nam humor billiosus non abundat

in hieme, sed potius procedente uere et aestate accrescit

ideo antequam aestas repente adueniat, et bilis accendi[tur]

et agitet est euacuanda euacuãe pseruatoria.

In mbis sanguineis conuenit euacuão pseruatoria

in p. ueris et f. et in p. aestatis nam quando sangu[is a]-

bundat in hieme in p. ueris conuenit uenae sectio, quod tunc

accrescit sanguis propter temperaturam ueris tunc etiam in p.

et in f. ueris et p. aestatis uena est secanda unde dice-

bat Galenus quod propter istam causam iumenta et sibi solent

sanguinem detrahere 1o aph. 15. inf. et in iumentis

accidit alia causa ad sanguinem detrahendum, quae [illegible]

pastu. pōt tñ aliqs dīcj quomō euacuāo p̄lantoria p̄t exerceri in p̄ueris, si tunc coincidit l'quinoctiū q̄d maxīe fugiendū ē, ad euacuōis et uarias medicas ope rōes ut ∂stat ex lib. de tūs aere et aquis. Quo in æquinoctiis secuti in ∂iunctione et oppositione lunæ satis ē tres aut 4or dies fugere, q̄do purgāi ē, at uō in ortu Caniculæ et in illius occasū, opt. ut p̄tereant 20 dies uel ∂ip dōt, q̄a multo maiorē mutaōē efficit in corporib. humanis. Si 2° dīcj quomō uer ē temperatū et tēpus oportunū ad p̄cautiones q̄, ualde ē morbosū, ē, ut ∂stat ex 3° aph. 20. et lib. 6° epid. sect. 3. 24, 12. dicit aptumū tabidis ē mali status et uer, dēo tempus ueris ex nā sua ēē salutare ex accīnti tñ si inuenit corpus impurum et plenū, morbosū ē cā: sit se. n. sicuti exercitāo, q̄ corpora sana et pura reddit saniora et fortiora, at uō si corpus ē impurū, et plenū, grauissimorū morbōr ē cā sic ex p̄stat ex 3° aph. 20. et tempus ueris ex accīnti solet nocere tabidis, q̄m mouet destilaōēs colliquādo suo calore tepido excrementa q̄ s. in cerebro, destilaōis et tussi irritando, s. cā tabis et augent

Tab. peu, principiu ultis, pp in aqli tempori muti luti tempore auctumno.

§. Dentib. quodq apostema in inflamaoib. thoracis et abdominis defectus et periculosa pur gaoes, et lipue q fiunt p vomitu, qa in purgaoib. musculi abdominis et septu transversu naro mouentr, et mouentr; et pp. opsione dolent, et dolor, auget fluxioe, et inflamaoe, oe. n. inflamatu integra qete expostulat na dum mouentr ptes oprimuntr et aslciuntr, et maxe fluxioe infestat ut ait Gle lib 5o de dificult resp cap q inp et hoc e cu qre idem Gls lib 13 meth cap. 6o affirmat qd qde crura inflamata, neq cursu neq deambuloe e ptm et hip lib de ulcerib, pott p ff. cande cam preipit in ulcerib. crurum neq standu neq sedendu nec deambuladu, aut cursa ex utin, sd tm opet quiescere et otio vacare qm sentia dicit Gle lib de tremore 4o cap. at pbml qd in estate lu pis no iudeant moueri valde laborant et agunt. i etiam 2a ea, qre timente purgaoes qa cu sint sine commi commenta purgia agitant de novo humes, periculu e qd potius ferantr in ptem inflamata qm qd foras expellantr, qa na inclinata e versus inflamata ptem, et jam infla

ppter calore immodicu attrahit aut irritat fluxio.

ē etiā 3ª cā, qā inflamaões interne ɔcitant febre

acuta et uehemete, q ppter calore medicamētoru magis accenditur,

ē et postrema cā, qā usus medicamētoru purgantiu, pertim

Sim agnoscis nām ægrotantis, ē ualde periculosus, ut sa

pe dictū, ē, nā qdā nō purgantes sō mouentes, alij plus

iusto euacuantes, alij euacuantes cū grauissimis symptōib;

qui noxas grauissas induunt, et qn interdū sic urget infla

matio ut opus sit purgaōe, et ad reuellendū et euacu

andū qā magna ex pte inflamaões interne gignuntur, l.

ex sanguine l. ex bille l. ex sanguine billioso et raro ex

fluxioē pituitosa et melancholica, et ad reuellendū tutius

et efficatius remediū, ē uena sectio et celerius succurrit

qa humores fluunt p uenas, et dū p uena sectioē impetus

sanguis ad aliā ptem reuocatur, simul et alij humores cū

sanguine reuocantur, et hac ē cā potissa, qre Gls in pleu

ritide descendeti purgaōe nūā putat, in uena sectiōe

qmuis Gls, alias cās pter has adducat, et qdō tanta

ē quantitas humoris billiosi q ē cā ōns et ɔiuncta inflā

maōis qā humor ē q facile euacuatur solū utm ē me

dicamentis clementib; et atemperatis, ut ē manna cassea

fistula

Sirup. uiolaceus ex pluribus infuss. dissoluti Rebarbari et quando est fluxio pituitosa aut melancholica. utendum in Carthamo polipodio, Sena, et agarico trocischato in liq-tura.

Gal. 13 meth. cap. 11. in inflamatione Iecoris uentriculi et mesenterij maxime reprobat usus mitiorum purgantium, Sic in inflamatione uteri, reprobat eos qui menses prouocan[t] et in inflamatione uesicae et renum, reprobat ea quae mouent urinas quia augent fluxionem et inflamationem, quod intelligendum est eo tempore quo humores fluunt, nam cessante fluxione et corpore euacuato, tunc licet uti, mitis deiectorijs, et diureticis et ijs quae menses prouocant ut dixit faciendum, Idem 13 meth. cap. 15, agens de Iecoris inflamatione ubi non solum clementibus medicis utitur, sed quando non sufficiunt, et hoc quando inflamatio est [illegible]rrosa, utitur ualentioribus mentis cortutis, nam utitur [illegible]tro, et Coloquintida, et cap. 18. sequenti dicit quod [illegible] in inflamatione oculorum propter tenuitatem tunicae, semper aliquid resultat, sic in inflamationibus internis propter tenuitatem tunicae quae ambit uiscera sic aliquid resultat, quod expurg[andum] est assidue unde in pleuritide et in peripneumonia utitur sirupo, qui lambendo sumitur, sic in inflamatione Iec[oris]

et uen

quotiens [illegible] fluunt in purg[illegible] [illegible]

et uentriculi et pecu(?) uentris assidue, utim(?) e clisteriis, detersentibus, et mictis q(ui) modice agant et moueant urina ad expurgm id q(uod) resultat

¶. Hipp. Igitur. D(icit). facienda e(st) euacuatio p(er) inclinationem et uergentia humoris q(ui) nesciatur l. ex impetu facultatis expultricis q(ue) sursu aut deorsu transmittit, aut extra humoris na(tura) humor calidus tenuis et leuis facile sursu mouetur, contra humor frigidus crassus suapte na(tura) deorsu fertur, die hip. dicebat 4° aph. 4° medicari aestate superiores magis hieme uero inferiores, na(m) ut Gal. dicit in coment. tunc abundat flaua bilis et p(er) caliditate aeris ambientis sursu elleuatur, ideo superius purganda e(st), contra in hieme abundat pituita grauis et frigiditas aeris ambientis deorsu mittens ideo tunc medicandu e(st) p(er) inferiora. Huic dicto repugnare uidetur ide(m) hip. in lib. de uictu priuatoru cap. 15. ubi p(re)cepit in hieme uomendu ee, et in aestate euacuandu ee p(er) aluu, qua(m) sententia secutus fuit Celsus 1° lib. cap. 3° post med.

Deiga in coment p(re)dicti aph. soluit repugnia dicendo hip. in aph. no(n) agere de euacuat(ione) p(er) uomitu aut p(er) aluu nec tradere loca p(er) q(ue) euacuationes s(unt) faciendae, sed solu docere loca euacuanda, q(uae) in aestate s(unt) uenae et arteriae, et cauitas thoracis

& cerebri nã istud ẽ cauitas superioris qã hip. nõe
uentris intelligit oẽm cauitẽm ut l. aph. 20. ꝑta cauitas
supna ꝑ qm efficitur euacuaõ, unica tm ẽ, sed uentricu[li]
& cauitates euacuandæ sunt plures; si igitur hip. dicit,
medicari æstate superioris in nõ plurali, n agit de to ꝑ qm
efficitur euacuaõ, sed solũ de cauitatibus euacuandis. hæc
sñtia repugnat sti sñtiæ, qa lib 4° aph 4° & 6°
affirmat æstate superius ꝑ uomitũ euacuandũ ẽẽ, qa tũc
abundat flaua bilis q̃ sursũ mouetur. eff. caliditate aeris
ambientis sursũ elleuatur, & ꝯ° inclinaõẽ humoris semper
euacuaõ ẽ facienda, ut hip. docuit 1° aph. 21.

Melius uidetur oli soluere repugnã in lib de uictu pri
uatorũ, in comit illius sñtia dicens, si ꝑtis euacuaõ facienda
ẽ ex toto corpore, ea ꝯ° inclinaõẽ humoris ẽ facienda, sic
æstate exercenda ẽ ꝑ uomitũ, & in hieme ꝑ uentrẽ inferiorẽ
ut in aphis ẽ relatũ, qñ tñ partibus euacuaõ ex uentribus & intesti
nis ẽ facienda, q̃ debet exerceri cũ aliq. reuulsiõe, hæc in hieme
facienda ẽ, ꝑ uomitũ, & in æstate ꝑ uentrẽ inferiorẽ, de q̃
hip. tñ agit in lib de uictu priuatorũ

Videtur tñ hæc oli dña n dũ soluere ꝯtradictiõẽ nã hip
redens cam, q̃re in hieme sit uomendũ dicit qa id tempus ẽ
petuitosũ & mtis caput tenetur, & regiones sub septũ trans
uersũ, & in æstate utilẽ ẽẽ purgaõẽ ꝑ uentrẽ inferiorẽ qa id
tempus

torridu e, et billiosu, et nobi infestant pes infra septu trans
uersu, na adsunt tormina lumbor dolor et genuu grauitas, ut
dixit hipp 4o aph. 18, dolores sup septu transuersu, qdo purgaoe
indigent, purgaoe p superiora indigere signant, sicuti dolores
q sunt infra septu, indigent purgaoe p inferiora, et sentia 17.
ante et 2o subsequenti itm dot, na ut Gal aduertit in comnt sic
faciendu e, qa spectat facura euacuoe 2a inclinaoe huoris igitur
in hieme si dolores et nobi infestant pes superiores no 3 incli
naoe huoris, sd potius 2a inclinaoe efficitur euacuao.

Rs Gal dram uera ee na qdo partis aliq euacuao facien
da, e, ut qdo huor paulati grate et coaceruate, in aliq pte
si accidit qd petuita grete in hieme in uentrito et ibi coacer
uets pp alimtor multitudie et crasitudiem, et qa refrigerat
uentriculus et petuita cu sit grauis et deorsu feratr, e euacuada
p uomitu ut hip ait, qdo sic euacuatr, reuellitr prompte
et facte qa uia illa p esophagu e breuior, et magis expedita
illa tn q tendit ad aluu et recte intestinu e longior et
anfractuosa, et ideo desilior, qdo petuita tn coaceruatr aut huor
billiosus paulati in intestinis et mesenterio, ut accidit in estate
tunc n euacuao p uomitu, sd p uentre inferiore cuit, q efficitr
cu aliq reuulsioe, na flaua billis regurgitat ad superiora
ca. n. q in intestinis stinentr, n s. apta euacuari p uomitu, sd solu
p aluu

ex nãe ordine et qdo euacuatio p uomitu' c'a nãe ordinē é et ualde uiolentu' et extitiosu', et solu' hoc aparet in illiaca lethali ut admonuit Gal. 4° aph. 12 et 3° de sympt caus Cap. 2° ante med. qdo tn̄ hũor aliunde cfluit et exuniuerso Corp. tunc utilis euacuão cu' cũ inclinãoe hũoris, sic n' facilis ē cu' hũor n' resistit m̃nto trahenti q in estate p uomitu' in hieme p aluu' exercenda ē, et qdo hũor cfluit ad p̃es superiores aut inferiores cditatis dolor, q signu' ē motus illius.

Hac tn̄ drã intelligenda ē, tn̄ qdo medici scopus ē solu' euacuare, nã qdo scopus ē reuellere et euacuare, nō cũ inclinãoe hũoris sd c'a illius inclinãoe ē facienda, qa hac ē cãgre in pleuritide in angina, in m̃bis capitis uitiis purgãoe p aluu' sicuti in m̃bis pẽu' infimarū, sapeutimr uomitu.

Nō solum debt aũt euacũoe ēe facienda cũ inclinãoe hũoris sd sumenda ēe indicãoe ex corporis nã et corporis hi ex csuetude, et anni temp. p exercenda euacũe, et admuit hyp in lib 4° aph. 7°. q dicit graciles et facili uomentes purgandos ēe p superiora caluentes hiemi, mediocriter tn̄ carnosos et difficulter uomentes, purgandos ēe, p inferiora caualtes estatem, q drã ut recte intelligatr.

Notãn, ē, n' oẽs graciles idoneos ēe ad uomendu', nã gla' s' emaciati et extenuati ex m̃bo, ṗṗ atrophia, q potius, agent repleoe et refectioe, qm̃ euacũoe et inepti s' nō solu' ad uomitu' sd ad oẽ euacũoe, q graciliter sint, et extenuati

In hipocondriis et regione abdominis, inepti sunt ad omnem evacuationem
Hipp. docuit 2° aph. 33. nam sicuti in omni morbo, et in universum
bonum est crassitudinem habere in dictis partibus, ita quod sint bene carnosi
est bonum et ut signum et ut causa, quia significant robur virtutis et caloris
in ventriculo in Iecore in splene et partibus vicinis, et postea corroborat
virtutem et calorem earum partium et auxiliatur evacuationi per alvum,
et per vomitum, quia indigent compressione musculorum abdominis, et
actuatione mediocriter. Contra tamen quod hipocondria et ventris regio est valde
extenuata est malum, et ut signum et ut causa, et impedit evacuationem
per alvum et per vomitum quia minime non possunt actuari, et humores alteri
acti ad ventriculum et intestina propter imbecillitatem harum partium, et imbeci
litatem musculorum abdominis non possunt expelli cum igitur, ut ex plus
iusto immorentur, fieri sic non potest quin maxime laedant.

Tabidi sunt inepti ad purgationes, praesertim ad vomitum, non solum
propter maciem et consumptionem totius, sed quia ulcus pulmonis, aut thora
cis nam vomitus, partes thoracis maxime vexat et concutit, sed etiam billi
osi qui graciles sunt propter defectum carnis et pinguedinis quod partes
solidas validas habent, hi commode possunt evacuari per vomitum
quod sunt assueti vomere, nam tamen non laeduntur ex vomitu, et
in illis abundat flava billis quae sponte sursum fertur, quod
tamen billiosi sunt extreme lapsi, quales sunt illi qui habitum squalidum
patiuntur de quibus agit Galenus lib. 10 meth. cap. 3° 4° 5° et 6°
Item ita sunt rarae staturae, in partibus solidis, ut viribus non valeant.
quia celerrime dissolvuntur. nam isti sunt inepti ad omnem evacuationem

petuitosi iō pō mediocriter ꝑ carnosi, et defficulter uomunt ꝑ evacuandi ꝑ uomitu, q̄ ꝑ aluu, q̄a in iis abundat petuita q̄ facile deorsu trahitur, q̄do petuitosi ꝑ admodu crassi et obesi, licet abundet a petuita, ex sullis creditis, inepti ꝑ ad istiusmodi evacuōe sollecitanda. q̄a nec uirib; valent, tum etiā q̄a ꝑ evacuōes uena et arteriæ innanitis, ā multitudine pinguedinis n̄ valent resistere, opprimuntr ita ut impedita, difflatiōe suffocetur calor, et ꝑ ꝑ expressionē magnā humoris intus stenti expellentr in p̄tes principes, et repentinæ mortis ē cā ut sup. cap. 3° fortt ꝑ docuerat Auic.

Notat Hipp. uomitu oi tempore estiuo et hieme ēē fugiendū, q̄a ꝑ ꝑ frigiditatē aeris ambientis humoris in vasa[?] et crescunt, et immediate veniunt ut promptius descendant q̄m ascedant, et evacuāo ꝑ aluu magis cōit reliquis temporibus q̄m in estate nā ꝑ immoderatā caliditatē ambientis humoris extenuantr, et subtiles fiunt, et promptius sup. trahūtr q̄m infra unde Hip. 4° aph. 12. in dissenteria q̄do ꝑ uomit ꝑ affluxū humoris corrodentis et exulcerantis intestina in qua maxe cōit evacuāo ꝑ uomitu, ad evacuandū et revellendū reprobat istā evacuōē in hieme et dicit malū ēē tunc sup. medicari.

Semp. evacuāo ꝑ uomitu ē difficilior et magis periculosa q̄m evacuāo ꝑ aluu ut Gal. dicit 1° aph. 21. et 2° aph. 35. nā evacuāo

p. uomitu e magis uiolenta et minus dificilis: 2° tn̄ euacuatio p. alvum e magis assueta et familiaris ut Gal. dicit 1° meth. alto in f. nā intestina cū sint ignobilia, et sint facta ad exci piendas recrem. h. sollicitudine uentris et iecoris et totius corporis ta lent accursu recrementor. uentriculus uo cū sit pars princeps et organū coctionis, et indigentia nō e destinatus a nā ad exci piendas superfluitates et licet duplex orificiū habeat, quo s. lu expellere ex nā ordine orificio superiori attrahit, et in feriori expellit, ut Gal. ait 3° de simpt. cāis cap. antem.

Tertia inter motus naturales patet, nō reperitur motus euidentior nec maior quam sit uomitus, qa in proprio loco exaltamus dicitur, et sic sprimitur, ut fundus uentriculi ascendat ad orificiū supremū, nā sicuti mouetur uterus in partu, sic uentriculus mouetur in uomitu, ut Gal. ait 2° de simpt. cāis cap. 3° et in partu sic asprimitur uterus ut fundus ascendat ad ceruicē, ut Gal. dicit 3° de facultatibus naturalibus, cap. 3° propter quas cās magis agitat corpus inflamat et resoluit, ideo in febribus tam intermittentibus quam continuis p. ulteriori euacuatione sollicitus, magis conuenit euacuatio p. aluum quam p. uomitum, accedit etiā qd cū humores ferantur, ex le core et ex uenis ad uenas miseraicas, ex uenis mesaraicis facilius transmittunt, humores ad intestina, quam ad uentriculum propter quod in 4.nis quotidianis et 3.nis in actiuis prio maxe

comēdat uomitus, ut qñ huōs cōtentus in uentrīculo aut su
ens ex pūb, uicinis cū sit comotas cōsultū fuerat, satius
Euacuare p uomitū qm p aluū, et in affēbus pūis in
fernari comēdatur uomitus tanq remediū euacuatoriū
et reuulsoriū et etiā qūo in regiōe abdominis reperiunt
obstructiōes desētes, aut scirrus, l. ędema, et qā huōs sic
impactus, ē, ut ñ cedat mēntis eiectoriis, tunc cōmē
datū uomitus, qā cū in uomitu uentricūlus concutiatur,
et pūs uicina simul cū illo concutiuntur, ut si uirga p cute
rēt pp illā motiōne, facile huōres impactos remittunt

§ Sctio II. Agit iā Au de purgaōe quā
est effectus amēnto attrahente et nā expellente. in surgunt
hoc lo multo qūes desētes. Iª ē.

Q. Quomō mēnta purgā
attrahant huōres.

Imprimis est de simpl. mēt facultib, cap. 24 et 25. dict
demōstratū ē, in 3º de facultib natib, tractiōnes ñ solū
ā calore et ui uacui, sed etiā p sili sititudē qlitatū, q̄ 8. in
subiis. sic pūs attrahunt alim̄ta sibi sīlia, sic magnes
attrahit ferrū sibi sīle, sic micū et agaricus attrahunt
pituitā sibi familiarē, et oīa mēnta purgā attrahunt
huōres

Sibi similes, ut docet Gal. 5° simpl. cap. 17. repetens eandem sen
tentiam.

Contra tamen 2° est primum argumentum quia si medicamenta purgantia attraherent
ea quae familiaritate substantiae, medicamenta purgantia magis conmuta
magis attraherent, quam non conmutata; hoc autem falsum est, consequentia probatur
sequella quia propter conmutationem omnia reddunt familiaria et similia. 2°
2° Elleborus attrahit pituitam et succum melancholicum; igitur
si medicamenta purgantia attraherent similitudine substantiae, elleborus haberet duas
formas, scilicet pituita et succus melancholicus retinerent eandem formam
utrumque autem falsum est; probatur sequella, quia similitudo in totius
rei substantia est similitudo in essentia ut docet Gal. 5° simp. cap. 17.
et essentia et quidditas rei est forma illius, docet Arist. 2° de anima 2°
cap. 15. de iis quae conveniunt ex iis quae comeduntur et bibuntur
totius rei substantiam vocat formam specificam, si igitur unius rei
unica est forma per quam una res destinguitur ab alia, impossi
bile est quod elleborus habet duas formas, aut quod pituita et
succus melancholicus, cum sint specie destincti, unam et eam
dem habeant formam.

3°. quia sequeretur quod scamoneum attraheret, attraheret re
barbarum quod est falsum, probatur sequella quia rebarbarum attrahit
bilem, quia illi est familiare, et quia est potentius bile, et scamo
neum attrahit etiam bilem, quia est illi familiare et quaecunque
sunt similia uni 3° sunt similia inter se, igitur scamonium est familiare

rebarbaro

& Cū sit potentius rebarbo si attrahit, familiaritā
Subiæ ualebit ipsū attrahere.

4°. qā uidetur qd potius predicta purgia s. dissimilitudinē
humorū, quos attrahunt, quam similitudinē, qā agaricus attrahit pi
tuitā qā ē dissimilis, qā agaricus ē calidus & siccus, &
pituita frigida & humida. & Euphorbiū attrahit humores
aqueos, qā calidissimū ē & ualdē dissimile humori aqueo;
qd si dicas, similitudinē n̄ consistere in temperamento & qualitatibus
manifestis, sed in mō subiæ, nō satisfacit hæc responsio
qā mōs subiæ, seu proprietas temperamenti q. sic uocari
solet a qualitatibus, nascitur ex impari ellementorū miscella, ut
doctis fallit ut bene ait 4° Simpl. 13 cū igitur tempera
mentū manifestū sequitur eadem ellementorū miscellā & qualis ē elle
mentorū miscella, tale insurgit temperamentū igitur q. conueniunt
in mō subiæ, debent conuenire in temperamento & q. dissimilia sunt in
temperamento manifesto, erunt etiam dissimilia in mō subiæ

5°. qā ex hac sententia sequeretur medicamenta purgia n̄ in
digere reductione de potentia ad actum nā sicuti partes quæ attra
hunt allimentū sibi familiare, retinent actu potentiā attra
ctiuā, & sicuti magnes attrahit ferrū familiaritate su
biæ actu & n̄ potentia, retinet illā uirtutē, eodē mō medicamenta
si similitudine attrahunt humores sibi familiares actu retine
bunt

illā virtutē et n̄ indigebunt, reductione de pōa ad actū. nā ellimt. miscella cuius solūtas ē talis pōa, actu retinerit, et ex reductiōe illā n̄ indigent.

6° q̄a sequeret qd potius allimenta, q̄m medicm̄ta humores attraherent, q̄a allimta in nō sunt & magis familiaria qd si dicas allimta vinci et expoliari ā sua virtute, p coctiones atq medicm̄ta n̄ vinci, sed manere secū suā virtutē, n̄ satisfacit hac responsio ergo q̄a saepe allimta ment immutata s. pp immoderā quanti s. ff intempestivum usū eorū.

Postremo et 7° q̄a si medicm̄ta purgīa attrahunt humores sibi familiares s. attraherent humores integros s. putres et corruptos, neutrū ē dom, q̄a humores integros n̄ possunt attrahere q̄a retinentur manu ana, nec humores corruptos, nā pp corruptiōē degenerabunt in aliā speciem, ergo hunc ē s. difficilis et dorti.

Pro solutiōe huius difficultatis notā ē medicm̄ta purgīa dic vocari, q̄a purū reddunt sanguinē ab aliis noxiis humorib, ut placet, Sth lib. de medicinis purg. cap. 4° et medicinē purgans in cōi significatiōe, dicitur de ōi medicm̄to, qd evacuat excremta et noxios humores p quemcunq ptem, sic medicinā errinū dicitur, qd evacuat p nasū, apophlegmatismū, qd evacuat p palatū, medicm̄ta bechica p sputū, medicm̄ta diuretica p urinā, et q̄ evacuant p menses et p sudorē, medicm̄ta purgīa in stricta significatiōe solū dicuntur

illa q̄ evacuant p alvu͂ aut p vomitu͂, et p excellentia

solum illud dr̄ medicamentu͂ purgans q̄d p alvu͂ aut vomitu͂ eva

cuat, electiue attrahendo humore͂ sibi familiare͂, et reliq̄

n̄ attingendo ut Gal. ait 5° simpl. 20.

20 Notu͂ ē, de hac re varias fuisse Ant. sententias nam

Erasistratus, ut constat ex Gal. lib. de facultatibus medicamentorum purg

capp. 1°. existimauit medicamenta purgantia n̄o habere virtutem

attrahendi humore͂ sibi familiare͂ et indiferentes et aequaliter

humores evacuare in modu͂ venae sectionis, et solu͂ differre quia

vena sectio evacuat oēs humores simul continentes in venis

at uo medicamenta purgantia evacuant humores n̄ ut sunt in venis sed succ.

emulgendo, ideo prius evacuat id q̄d tenue, et liquidu͂ ē, deinde

id q̄d mediocre ē, et postremo id q̄d ē crassissimu͂. 2° differunt

quia medicamenta purgantia evacuant cu͂ immutatione et corruptione, et ideo

post quam evacuati sunt humores n̄o possunt agnosci et affirmo

bant evacuatione͂ facta͂ a medicamento purgante, simari per ob

evacuatione͂ et quia evacuati sunt aut ille humor.

Hac Erasistrati sententia videtur probabilis q̄ suaderi potest

n̄a sup traditu͂ ē, purgatione͂ substitui p vena sectione͂

et ee illius vicaria͂ igitur sicuti vena sectio aequaliter

et indeferenter evacuat, sic etiam purgatio. 2° Gal. 2°

de vict. ratione cap. 11. in pleuritide descendenti, commutat purgatione͂

in uena sectioē qd alienū eēt a rōe si uena sectio et pur
gāo nō sic euacuarent, et in pleuritide descendēti, pur
gāoe utitur Hip. peplio et elleboro q' mēnta solū euacuant
pituitā aut succū melancholicum, et nō bilem, at uo pleuritis
q' causa sit magna ex pē ex sanguīe bilioso nascitur, q'
predicta mēnta nō iuuant in pleuritide decendēti, ni
rōe coīs euacuōis qa indiferenter euacuat

Sentiā Erasist deniat ōes eē falsā qā dū hōi mbo
regio laborantes sine febre exibeantur mēnta q' billem,
euacuant, solent maxe iuuari qa dū exibeatur qd pitu
itā aut succū melanchū educit nō iuuatur, sed maxe lo
ditur igitur mēnta nō iuuant solum euacuando, sed detrāo
dunc aut illū huōrē attrahendo,

1° reprobatur qa sequeretur qd · mēgm euacuaretur melan,
cholia rei port imodicas purgaōis pot [illegible] qa euacuatur † sup purgatis dicunt,
huōr leuotes 2° euacuatur bilis 3° sanguis 4° pituitā
postremo succus melancholicus q' grauior ē oībus, sicuti
obseruatur in sup purgeoib, q' mortem cecidunt

Postremo reprobatur, qa sequeretur qd mēnta q' euacuant
melancholiā eēnt oībus, fortiora, hoc autem ē falsū nā
mēnta q' euacuant huōrē aquorū sunt fortissa. [illegible] uti ē
elleterū, et q' euacuant melancholiā sunt debilia ut ē,
sena et epithima, et rōes q' p hac sentia p ponuntur nil ualent

na licet verum sit, purgationem substitui pro vena sectione non absolute hoc intelligendum est, sed solum quando alij humores abundant cum sanguine et tunc si effectus supplet, vicem venae sectionis. Secundo quod ... aliquo modo valet nimium levare quia si in differentes evacuat omnes humores, et ideo in pleuritide descendenti utitur purgatione, pro vena sectione non quia sic evacuat sed quia est tutius remedium et in hoc ad revulsionem est multo efficatius remedium, et pleuritis licet magna ex parte oriatur ex sanguine billioso sicuti pulmonia ex sanguine pituitoso, quandoque interdum ex fluxione pituitosa et melancholica ... solet ei descendens, ideo Hipp. in pleuritide descendente, utitur veratro et peplio, quae evacuant pituitam aut succum melancholicum.

Fuit alia sententia Asclepiadis, ut refert Galenus in libro de facultatibus medicamentorum purgantium 1° et 2° cap. qui asserebat medicamenta purgantia determinate evacuare hunc aut illum humorem qui illi erant familiares, cum immutatione et corruptella dicebat tamen, hunc humorem nec esse in venis neque in corpore sed generari a medicamento purganti ita ut, si exibeatur medicamentum quod billem evacuat, hanc billem ex alijs humoribus generari virtute medicamenti unde purgatio ex mente Asclepiadis, nihil aliud est quam generatio alicuius humoris et evacuatio illius. Reprobatur ista sententia in libro predictis et 2° de alimentorum facultatibus 3° quia haec opinio eadem est cum opinione Erasistrati nam si medicamenti

multum grat. humorē quē evacuat, ut declinat massā san
guineā & ipsā corrumpat, & mutet in suā nām; oēs humo
res indiferenter æqualiter evacuari, transmutando oēs in hu
morē sibi familiarē.

Hæc tn̄ asclepiadis sentēa nō videtr absurda nec ptr mētē
hip. nā si hōi sano, cuius corpus mundū & purū ē ab oī humore
supfluo exhibetr mēntū qd billē educat aut aliū hūorē hoc
mentū evacuabit cæterū hūōi q evacuatr, cū n̄ eēt in corpore
det grāri de novo a mēntō qd visus ē insinuare Gtr
qdo dicit, qd tunc mētū sangnē & carnē colliquat, ut inde
q suū ē eliciat. Pj qd in sanis corpori, exhibito mētō fiunt
purgaōis nā d mētū ē debile frustratr purgāo qā cū nō
sit hūōi supfluus qd ptn̄ utilis maxē retinetr ānā & n̄ cedit
& qdo mentū validum, ē, efficitr immodica purgāo, qlis ē sup
purgāo qā aperiuntr orificia venarū & resolvit virtutē
vasorū, maxe irritans, dum ostendit flavā billē aliis hūōib, gmix
tā & ānā relentā retrahere & separare.

Est et alia sentēa. Au. hoc ē, mētā nō attrahere hūōem
nec vacuare sētitude sūbstā, ut Gtr inquit qā tunc inquit seqretr,
qd maius ferrū attraheret minus ferrū & maius aurū attraheret
minus aurū. Gtr 3° Simp. cap. 25. pmit hoc argūm & dicit
mētā nō attrahere hūōres ideratne & sēlitude, unde mētū qd
ptuitā vacuat nō ē ptuitosū, sed ptuitosū & qd billē nō ē billis
sed billiosū opet tn̄ penitius ociderare Au. sentēā, qā n̄ videtr.

carere probabile ratione Aristoteles 10 methaphysice 6° cap. agens de similitudine dicit similia esse ea quae conveniunt in specie vel similia, sicuti linea maior est similis lineae minori, igitur maius ferrum cum sit simile minori ferro et in maiori quanto erit maior virtus, si attractio fit a similitudine substantiae et id quod imbecillius est ipsius fortia trahitur a fortiori, ut probatur dicto agens colligitur quod maius ferrum debet trahere minus.

Et confirmatur quod unum attrahitur ab altero quod immutatur in illius naturam, ratione trahitur, ut fruatur eo et conservetur, nam ut probatur dicto 3° de facultatibus naturalibus 6° cap., nihil attrahit propter ipsum attrahere sed ut attractio fruatur; sed fruitio et conservatio fit ab illis quae conveniunt in specie ut constat in alimento tritici quod ad sui conservationem ea quae coeunt in specie ut poterit attrahere alterum.

2° sic omnis actio fit ratione contrarii nam agens non agit in simile sed in contrarium ut assimilet ipsum, et attractio humoris a medicamento actio est, quae humores quae medicamenta non sunt ergo contraria evacuantur, igitur potius per contrarietatem quam per similitudinem efficiunt. Et confirmatur quia videmus quam plurimas tractiones quae fiunt per contrarium nam cor calidum attrahit aerem frigidum pro sui conservatione et ventositas calidum attrahit experientia cibum et potum frigidum ad sui tutelam.

Postremo probatur quia relatio non est activa sed sola qualitas et similitudo est relatio, igitur non est potentia activa, igitur medicamenta purgantia non attrahunt humores per similitudinem substantiae.

Nihilominus istae rationes probabiles non redarguunt neque convincunt sententiam quam fatentur solvuntur, et absolvuntur 1a ratio notandum est, Aristotelem 10 methaphysice cap. 5° identitatem sumere ex unitate substantiae, similitudinem ex unitate quia re

dersite in ea, s; solu sumitur ex unita qlitis q intentioe premiti
oni patit; sic duo corpa q dersa sint subia alba, siue
eque intensa beant albedine, siue unu beat intentiore albedine, qa
aliud dicuntur silia qa conueniunt in albedine cu dersite subia dicitur
etia et silia, q in nulla una qlite conueniunt, et disconueniunt in alijs
sic stannum silie dicitur argento, auru igni qa conueniunt in colore et
differunt no solu in subia s; in alijs qlitibus attractio q efficitur
cu silitude subia solu efficitur in ijs q sic silia s;, ut conueniant
in una qlite et differant in alijs no id qd trahitur ad aliud ea roe
nisi trahitur ut efficiatur et melius conseruetur, na hec e rao fralis fralis [illegible]
tractionis. qre debet adquirere aliqm qlite q melius se beat qm antea
n beba; unde colligitur recte ole attractioe no fieri in entite subia, sed
qlitis q s; in uno s; in altero [illegible] deinde pot adquirere et
alterius tritici si grana melius conseruantur qm dispersa illud e exaeri
denti qa minus alterantur ab aere ambienti et male colligit [illegible], si attrac
tio fit a silitude subia nario debet fieri identitate, qa res p dersa
identitas et silitudo nec ois silitudo e ca atractionis ut dictu e, et sic
soluitur 1a rao cu confirmaoe.

Ad 2m Dj actione corruptiua pfici act. [illegible] conglomineri, e 2tur
Zeneo e fatior, actio tn perfectiua efficitur a siti et cognato,
qre roe sensibile agit in suu ut deinat [illegible] p eu cas. 6o et
attractio humoris a mento et ferri a magnete n e corruptiua sed pfec
tiua na ad qrit aliqm qlite q efficitur, et uerum e dicere in ali
qq tractionibus reperiri stu luti cor attrahit aere frigidu p otigu
tn rao attractionis aeris a corde n fit p 3te s; p cas illas quas tradit

60

6° de unipeu 15. ubi dicit, cor aerẽ attrahere õi trahendi rõe ĩ
calore, et ne detur uacuũ, et familiaritate subiectũ, et qã cor periclitatur
ꝑ immodicũ calorẽ et assiduũ motũ ne efferuescat et incalescat
ꝑter nãm, aerẽ quẽ attrahit & familiaritate subiecta apetit ẽe frigidũ
ut corrigatur caloris excessus ꝑ eode mõ uentrulus calidus apetit cibũ
et potum frigidũ qd ꝑter nãm debet et ut redeat ad naturalem
statũ et simplr, n apetit id qd frigidũ ẽ, q̃ in nã abo
bili et potabile q familiaris sit adstiuri subiecto, nã quouis
apetitus alis feratur inq̃d libet frigidũ uentrulus tñ solum
apetit apetentia alis id eis nãli, q eis nãli q detrãt apa
titũ sensiuũ ad certã mãm cognatã et familiarẽ.

Adultimũ dic tractiõ huius effili ẽ frã uirtuti mediante nãli
q̃dã poã efferenti adducere similitudinem, tanq̃m cãm sine qua nõ qã mena
potius attrahit humorem humorẽ q̃m illũ qã sit familiaris ẽ illi uo rini
Caeterũ tota rão tractionis, nõ in istã solitudĩ ẽ reuocanda, q̃ in instru
menti et eius uirtutẽ.

Ex 4° sententia Aris. I sectiõe ꝑblem. q̃ 43 et 48. ubi affir
mat, menta purgãa ea rõe purgare et euacuare humores qã sint
cotilia et ñ superantur a calore, affirmat tñ extenuari et resol
ui et ꝑ totũ corpus ꝑmeare et agitare humores et cũ meant
cũ sua q̃lito uictricã, dicit retrocadere et relabi ꝑ eadem uias ꝑ
quas ꝑmeauerat et humores commotos secũ deferre. et sic purgãoẽ
efficit, nã si allimta inquit q sua pte nã apta sit uinci q̃do concoqu
muntur et ñ superantur, ꝑ contrarij ex casũ, efficiuntur menta purgã

et uentris subducunt, in lacte melle et oleo, multo magis senti
endu(m) e(st) de mineris q(uae) ex n(atur)a sua s(unt) apta uinci; metalla uentre(m)
n(on) subducunt, q(uo)d sic dixit in coctilia n(on) extenuantur nec colliquantur
et aliquando medicamenta purgia n(on) solum n(on) patiuntur a calore, sed agi
tant et mouent humores, et de co s(unt) amara et fetida, q(uia) haec ex n(atur)a sua
agitant et perturbant

Haec Arist(oteli)s sententia sincera, consideratis aliq(ui)b(us) in q(ui)b(us) consentit cu(m)
dict(is) ... et aliq(ui)b(us) distinct in q(ui)b(us) maxime dissentit, q(uae) sunt recipi
enda et sunt reijcienda, n(am) id q(uo)d dicit medicamenta n(on) superari a ca
lore, extenuari, ac resolui, et per corpus permeare, traditu(m) e(st) rec
te, q(uia) si medicamenta purgia si operari debent manere debent in illo cu(m)
sua uirtute et debent actuari et reductio de p(otent)ia ad actu(m) efficitur per
extenuatione(m) per colliquatione(m) et motu(m) assimilatio(nis); id t(ame)n q(uo)d affirmat, medicamenta
sponte retrocedere et secu(m) deferre humores agitatos falsu(m) e(st) q(uia) medicamenta
sponte n(on) retrocedunt, sed potius cu(m) irritant partes sese cu(m) humorib(us) commotis
partes irritatae sua facultate expultrice transmittunt et humores et medicamenta
ad locu(m) signatu(m); et id q(uo)d dicit de melle oleo et lacte aggrere
uim purgandi ex cruditate falsu(m) e(st), q(uia) ex n(atur)a sua h(abe)nt uim leniendi
abstergendi et irritandi et ex cruditate et ex immodica quantitate illu(d)
adgerunt q(uo)d irritent partes, et partes irritatae ipsa expellunt, et sequitur
q(uan)doque cu(m) id q(uo)d euacuatur solet expelli aliquid de uitiosis humorib(us);
q(uo)d co(mmun)e e(st), alijs alimentis q(uae) n(on) concoquuntur, et id q(uo)d dicit medicamenta pur
gia e(ss)e amara et fetida ut humores et corpora perturbent falsu(m) e(st),
q(uia) reperiuntur q(uam) plurima q(uae) s(unt) multo magis amara et fetida et n(on)
purgant ut constat in opio cicuta et absentio. ~

et eaq fetida et amaro 8. qteni 8 ingrata gustui et olfactui
perturbant hos sius cerebru et uentriculum, n tn commouent
huores nisi per peculiare uirtute, qm hnt medicamenta purgan

Alia alia sententia medica purgia n attrahere familiaria
aria substa nra hec attractio sem e corpus uiuentibus per solam
nutrioe, cu g medica purgia n uiuunt nec nutriantur n pot
erunt attrahere huores familiaritate substa. hac sententia
qa medica purgia solu imprimunt qlite qda in uentric
in intestinis in iecore et in uenis, cuius ptate pes asse
attrahunt huores erga huores 8 uitiosi n retinentur nec
transmituntur ab illis sed expelluntur ergo ista qlitas medi
meat impressa statim existit, ex nausea, et anxietudin
ergo sola qlitas imprimatur sine substa medicamenti probat qr
saepe una l. duabus horis transactis euomitur medicamentu, et
nihil remanet pter qlite, ergo qd in medium explastri adhibetur
medicamentu uentrile et umbelicalis, fetidissimis elis solet succedere
purgao, et tunc n comeatur substa, sed sola qlitas, ex
mo quo medicamenta solu odorata purgant, tunc sola qlitas
comeatur, igitur pes 8 asse illa qlite q pes trahat sibi nutri
tioni huores, et per uitiu huoris n nutriuntur ab illis, sed
ipsos expellunt.

Hac sententia n placet qa attractio a totius rei substa.

n̄ solū viventibꝫ cōit sed rebꝫ inanimatis ut ꝯstat in mag
nete q̄ attrahit ferrū familiarit[er] subā et n̄ vivit
et sic medicīa purgīa citra hoc q̄ vivant poīnt attrahere
et tūc medicīis purgantibꝫ imprimantur q̄litas eorū in spēbꝫ p̄s
attrahunt ꝓpria virtute humores familiares et utiles ad nutriō
n̄ humores viciosos q̄les s[unt] illi q̄ in purgōibꝫ evacuantur, sed
simul cū q̄lite remanet in corpore pars tenuis et vaporosa
medicīi; itaq̄ potestas vis purgatoria medicīi remanet et ꝯsistit,
et hoc ē cā q̄re quamvis medicīo purganti feliciter sape
dat purgāo, quo n̄ nulla pars medicīi remanet, tunc ꝯ sape
dat purgāo, sicut ubi quo assumuntur cataputia, et integra
solent evomi, aut quo dimittit medicīm liquidū et statim evo
mitit, et quo medicīa purgia ventriculo et umbelico adhibita
extrinsecus evacuant, illud n̄ accidit q̄a sola q̄litas sit cōi
cata p̄tibꝫ internis sed simul cōicatur pars tenuis et vaporosa
medicīi et hoc maxime ꝯstat, nā quo ꝓ curatione morbi gallici,
applicantur unctione p̄tibꝫ externis et p̄tibꝫ extremis, q̄ efficiuntur
cū unguento parato ex argento vivo, medicīum illud extrin
secus adhibitum movet humores ad p̄tes superiores et ad fauces
et evacuant p[er] sputum, et tunc p̄tibꝫ interioribꝫ n̄ sola q̄litas
medicīi sed subā cōicatur, p[er] meatus corporis, ut ꝯstat, nā si

frustrū auri

in re detinati, pingitur colore argenti uiui,

pro habitis alicui sententiis. dicendum est in hac questione medicamenta purgantia que elluuiem euacuant, humores attrahere à similitudine et familiaritate totius rei substantiae, traditur est ab Hippocrate de natura humana text 31 ubi Hippocrates dicit, quod sicut plantae et semina in terra proiecta quodlibet attrahit quod sibi affine et cognatum est, sic medicamenta purgantia intra corpus ingressa attrahunt humores sibi familiares et cognatos, quam sententiam amplexus Galenus 2° lib de allimentis 5° cap. et 3° de facult. natural. 13 Scaliger 3° simpl. cap. 23. 5° simpl. 17. et communiter medici et probatur ex tempore in quo tamen consistat similitudo, haec ac similitudo totius rei substantiae non est facta in uenire.

Inter Iuniores fernelius 3° de purg. ratione cap. 4° contineuit non esse constituenda nec intemperamento nec in qualitate aliqua sensibili neque in manifesta, sed infra, quia multa sunt medicamenta purgantia quae attrahunt humores, quo si dissimilia in temperamento et qualitate sensibili, nam agaricus cum sit calidum medicamentum, attrahit pituitam frigidam et euphorbium, et elaterium calidissima attrahunt humorem serosum et frigidum, et rosa rubea, et uiola cerulea, et thamarindi, nigri, ac denique fistula cassia nigra attrahunt bilem flauam quae non intemperamento neque in qualitate sensibili dicit reponi, pariter non est constituenda in manifesta, nam ad materiam pertinet

sit grauis l. leuis, rara l. densa, laxa l. adstricta mollis
et dura, et uidemus quod agaricus rarus et leuis attrahit pituitam
grauem et densam, et reubarbarum graue attrahit billem leuem et tenuem
Cum sit leuis et rara attrahit saltem melancoliam grauem et den
sam. igitur haec totius rei substantia Sitiendo non est constituenda in
qualitate sensibili neque in una sed solum in forma, nam in mixtis forma
haec nil aliud in uirtute.

Accedit etiam quod Galenus 5° simpl. 17. dicit totius rei substantiam esse
rei essentiam, quare est forma, nam haec est qualitas et essentia rei idem Auicenna
in fen 2a primi doctrina 2a summa 2a, cap. 15. uocat formam specificam
quia actiones et effectus qui dimanant a forma non possunt deduci in
qualitatem manifestam, dicuntur emergere a qualitate occulta.

Haec tamen Fernelii sententia non apparet philosophica nec uerbis confor
mis, nam totius rei substantia naturalis propria potentia est, qua menta purgat, attra
hit, quod non forma substantialis sed qualitas. 2° reprobatur sic, quia color agit
in sensum uisus, et odor in olfatum, a totius rei substantia ergo non in qua
litas sua, et color rubeus mouet sanguinem et spiritus ad partes ex
teriores a totius rei substantia et color flauus mouet billem, et
odor fetidus fugat uterum, sicuti odor gratus attrahit uterum
a totius rei substantia, odor tamen et color non sunt formae substantiales sed
accidentales qui propria uirtute praedictos effectus efficiunt et non
uirtute formae substantialis, et non cuiuscumque rei color et odor praedic
tos effectus

efficiunt q cuntus ē argum certiss̄m h uirte fre effpri
uirte operare. 3ta segrete, q corrupta fra subiati
minti, corrumperet uis purgatoria illius, aut corruptaeuir
tute purgatrice, corrumperet fra subiatis utrunq̄ ē falsu
na tetarthara et eloquintis et alia minta extincta seruat
uirtute purgatrice et alios lcta, amissa uirtute purgatria
seruat frm subiatem.

Ctr 4° Simpl. 35. dot totius rei subiea et pprietē temperam
dimanare ex imperi ellementor miscella ut sors talli in alla
mixta grents, ex mis alla ellemtoi sub imperi pportione,
et uarios mis alles ellemtoi uersa dimanant pprietates
temperamti nō sicuti ex eisdē literis uario mō pponit
uersa dimanant dictiones et syllabas, et sicuti ex iisdem
tallis pponunt campana, q uerto mō mixtoris metallori
uersos efficiunt sonos, sic mixta q uario mō mixtionis uerse
uirtutes et pprites acqrunt.

Qm sentia amplecti Aurroes 5° collig cap. 21. ubi dot
ces actois mixtorū referendas ē inqlitte ellentorū et diu
dit ipā actiones ut ē calefactio et refrigeratio et ext
nuāo resoluo, ogellaō et induraō dimanans ā prim
qlitibz absolute ut talles. at uō oēs ille actiones q dicunt di
manare, ā 2a l. 3a uirtute, s. uti ē abractio ferri ā magnete

a magnete.

et alia similes oẽs dimanant ã calore n̄ absoluto, s̄ qui comixturã ã frigiditate et reliqs qlitib, hoc l. illo mõ et qa iste mixs comensurõs n̄ agnoscit, oẽs effes q sic queniunt, dicunt dimanare ã qlitate occulta, hoc

Haec Sentia n̄ aparet oĩ bona, qa si p̃prietas temperamti et totius rei Subia, dimanaret eximpari ellemtõr mixtione q̃ cunqs coiunt in hac totius rei Subia, et p̃prietate temperamti debent coire intemperamto manifesto, nã sicuti p̃prietas temperamti soboles ẽ mixtiõs ellemẽtõr, sic et temperamtũ manifestũ, go oĩa illa q coiũnt, in p̃prieta temperamti, debent ẽe etiã Sotia in temperamto manifesto q falsũ ẽ, ut ostat, in agarico et p̃etuita.

Ad. in I.o de uirib, cordis cap. 11. dicit p̃prietate hance temperamti ẽe nãm in uenã, in comixtis corporib, p̃cedente ã sup.ã nãm et amplissa influentia, x.o p̃ paradoxã mãa, et nũm mixtionis ellemtõr et dicit q nã et p̃prietas temperamtinõ destinguit, l.uti res diuersa, s̄ l.uti coẽ et parte. hip. l. efid sect. 3.a I.o Ducit ad dignoscendos mbos opere medicũ agnoscere, unius cuiusq hoĩs n̄ solũ coẽ et p̃priã nãm, q̃o ẽ p̃priã addiscit Gl. I.o ad Glauc. I.o p̃pria nã n̄ cognitio Scia neqs ex libris sicuti coĩs s̄ experina, q tm cognitio ab eo q sepe in egrotante eã inspexit, ut n̄stat Gl. 2.o 2.u loci I.o cap. in p. sic Gl. delaba 3.o meth. 7.o si uniuscuiusq

nãm

pro prima cognitione qualitatis fuit Esculapius, tale me mente recipere
per quam operatio est primum merito nam vocari ab Aristotele
Ergo ut haec Vestra Dominatio intelligat, notandum est, quod ad generatione
mixtorum simul cum ellementis concurrunt corpora caelestia suo motu
luce et lumine, et cum ellementa miscentur ex mutua actione
et passione suarum qualitatum, dimanat temperies ut calliditas
complexionalis, quae commensurata cum frigiditate et reliquis qualitatibus
et directa a callore caelesti, est primum generationis, nam haec callidi
tas quando optinet maximam disponit ad speciem et formam, et quando non
potest optinere maximam res putrescunt, et corrumpuntur ut Aristoteles
docet 4° metheororum cap. 1. Et enim se ista calliditas luti calli
ditas artificialis, quae calliditas est ignis commensurata tamen ab
artifice, ut opificium desiderat, producit effectum artificialem
sic calliditas illa ellementaris ex mixtione ellementorum orta,
et temperata ut forma mixti indiget producit hoc aut illud
mixtum et corpora caelestia concurrunt non solum motu et lumine
et influentia et effectus deorsum influxum caelestium, mixta
virtutes et proprietates acquirunt quae dicuntur super qualitates ellementorum
2° notandum est, quod mixtis mixtorum ellementorum et comparatio mixti
et temperies introductum est ea quae antecedit formam substantialem et
illam requirit, quia complexio illi est necessaria quia sine illa neque intro
duci

neqȝ conservari neqȝ operari potest, et ideo dicitur frattis quia simpliciter est naturalis forme sub quadam latitudine gradus illius, que reperitur in quolibet rerum specie.

Est et altera temperies secundum comparationem materie que non dicitur frattis quia cum forma non indicat, nec ad sui conservationem nec ad operationem aliquam sibi propriam, sed vocatur mattis, que in materia reperitur, pro aliqua virtute pecu liari et operatione, sicuti si homo temperatus aut sanguineus genera sua debet esse liberalis, aut propensus ad venerem, si odio vsum veneris haberet, et esset avarus aut fur. Sic etiam si homo tempe ratus, temperatum vescibilem habens odio haberet lactilinia aut aliquem cibum bonum suavi aut alterius nature, hec temperies vocatur mattis et aliquam comparationem materie partis insinuat, ratione cuius, participatur virtus illa que super vallum mixtionis communis ellementorum existit, et alterius ordinis est, interdum in omnibus, indivi duis eiusdem speciei est, ratione nam in omni magnete reperitur vir tus attrahendi ferrum, et in omni reubarbaro invenitur virtus attrahendi billem, non repugnat dictis individua creari in tempera mento fratti et matti et saepe sic reperitur hoc proprius temperamentum in uno individuo quo ille proprietate distinctum ratione individui, nam ut Porfirius inquit cap. de specie collectio proprietatum que est in uno non est in alio etc. proprietatem proprietate temperamenti vide Aver. 6.° Colig. 1.° cap. quod docuerat Ole prius lib. de optima secta ad Trasib. 2.° et 3.° cap. quod fecit medicina scripta sint

perpetuo

e certa, euentus in medicina s. inuenti, qa actus uariu hin
euitti in partib, qj ista proprietate et totius rei substa, un ꝫ sugi
duos hoies eiusde temperamenti ꝫsti, unu p uenire ad optu finem
ide diutissime et salubriter uiuere alterum tn peruenire ad malu fine
qr agrotat et celeriter perit tet in eade regione uiuant, et eade
uictus roe fruentes. ex hac igitr dria constat, qd totius rei subst
substa seu proprietas temperanti n solu e qlitas ellementaris sed e
celestis et alterius originis et hac sentia sequutus e Mesues
in canonib, uniuers intentione 1a 1 cap. ubi cu platone in thymeo
affirmat res uocatas e uirtute ellementali et celesti et minta
purgia ee trahentia et laxantia n qa d. res qa substa, nec
qa s. calida nec frigida, sd qa tali uirtute s. pdita regu
lante mixtioe et hec sentia tanqm probabilior e recipienda.

uirtus minti n e fra sd nalis qda poa seu uirtus ellementaris et celestis

Qre ad 1m argu Dj nec minta ꝫuta melius atrahere
qm dissuta, imo 5m e dm, qa p ꝫsuetude minus atrahunt qm
q n e eode minto utm, qa uirtus illius na ꝫtemnit qr n irritat
ad expulsio cu certu sit ab assuetis n fieri passioe.

Ad 2m Dj neq hone totius rei substa ee fram subtili
cu sit fra ellementaris q solu in reb dersis pot reperiri, et in
una et eade re, in dersis pteb, possunt reperiri derse fre ellta
les et dersa uirtutes qa res tu aparcant simplices et omogenea
s. etherogenea et dersas ptes hent.

Ad 3m Dj uiru ee scamoneu et rebarbaru ee solutiu
oris billiosi et inter se n altu sd poa, et qdo atrahunt humore billi
osu de uenire diu, de poa ad actu qa unumqdq agit in qntu e in
actu

et qa extra corpus nec scamoneu et rebarbaru, et alia talia sd pōa ideo scamoneum agit nec attrahit rebarbaru; intra corpus vi fieri sunt qa reducuntr de pōa ad actu, scamoneu attrahet et rebarbaru.

Ad 4um Rj fieri poē qd res apareat dissimilaris et dissitis colore et temperamto cmā in suffic et in pfundo sint sites. Dicitur alio mō, qd sicuti fra subialis in aliq spē reqrit tempere et mum mixtioys ellemtor n semp introducit cu eade temperatura ut addat in spē huma, reqrit n fra idonea temperis n tn semp eam de et eode mō, hae fra accitalis reqrit idoneu mum mixtioys ad hoc ut recipiatr, n tn semp eunde, ideo hi res sint diversi in temperamto et mō mixtioys possunt recipere eande virtute celeste et hec e ca qa cu queni confin hoc ce fra subiali solet vocari specifica fra.

Ad 5um Rj ex Gto 5o simp. 26. inter mita purgra qda reperiri alia talia et qda sola pōa, sicuti reperiuntr caustica et mita purgra, potentia, reducuntr, vi pōa ad actu n sicuti mita calida q ad grunt calore ex corpore sd sicuti mita frigida, q p coliquationē et motu, astutiu, alia talia fiunt et nil aliud a corpore ad grunt sd ex nā sua hent frigiditē

Ad 6um Rj allimta lcet familiaria sint humorib, n attrahere qa vincutr a corpore et deperdunt sua virtute, et qa munt immutata ea sunt alia talia sd pōa

Ad ultum. Rj mita purgra maxa silitude hent cu humorib,

integris

n͂ tn͂ eos attrahere q͂a impedimentu a͂ia q͂a maxe eos retinet et retinet cu͂ dilectione cu͂ huoribus putredis et eos trahunt sto-agaricus petentia evacuat et reubarb billis putrel et Sena millorem cholica putrida q͂a adhuc retinent proprias fras, na͂ putredo n͂ e corruptio intro sed in via et q͂do huor corrumpitur et degenerat in alium huorem sed in atra bilem, tun n͂ attrahitur atra billis a͂ medicamento colagogo ut pote dissimili, sed a͂ medto melanagogo et familiari, et q͂do succus melancholicus corrumpitur et degenerat in aliam substantiam evacuatur a͂ medicamento melanagogo, n͂ q͂a attrahatur, sed q͂a expellitur a pe͂ibus irritatis na͂ simul cu͂ huore melancholico expellitur a͂ pe͂ibus, sequuntur quidam, ad id q͂d evacuatur.

Q.a 2a.

Quomodo medta purgia attrahant huores an permanentia in ventriculo intestinis immota, an destribuantur per corpus et moveantur ad huores distantes.

Ad hoc q͂to videtur insinuare medta purgia n͂ per venire ad p͂tes distantes q͂do in illis huores continentur, sed manentia in ventriculo quieta et solum communicata virtute huores attrahere, quam sententiam sequitur ethi mesues intentione 1a cap 2o in can. univ., que sententia multis rationibus potest confirmari. 1a e͂, q͂a sicuti magnes attrahit ferrum, sic medta purgia attrahunt huores, sed magnes attrahit ferrum manens quietus in proprio loco, ergo medta purgia citra hoc q͂d moveantur, manentia in ventriculo et intestinis poterunt attrahere huores

2ª rão, Si mēta mouent ad pēs distantes ut attrahant humores in illis ɔtentos dent moueri l. qa trahuntur a pēb, l. ab humorib, l. qa sponte mouentr. nullu horu affirmari pōt; n pm, qa mēta n attrahuntr a pēb, qa e illis molesta, et 2ª. illis n natiuata, et qd solu attrahunt qd cōens ē et reliq reijciunt et respuunt. n 2m qa humores potius attrahuntr qm attrahant n 3m qa tunc segreti, mēta purgia moueri motu pgressiuo, qd soli aīli cōit, nā aliorū moueri p solu corpus ē impoībili; qd si dicas humores moueri ad mēta purgia sicuti grauia et leuia mouētr ad pprīa loca et ea rāe uocari mēta purgia attrahentia, ē falsu qa grauia et leuia mouētr ad ppria loca sub qlcūq quantr sīca sit maxima siue sit minima et ex qcunq distantia at uō ferru n mouetr ad magnetē sub qcunq quaīte, et ex qcunq distta, et sic de humorib, ē sensiendu; ppterea n hīt uirtutē efficientē trahendi grauia et leuia ad se qd solu grauia et leuia finaliter mouētr ad ppria loca. at uō magnes et mēta purgia pticulare hīnt uirtutē effectricē trahendi qreirsa ē rāo et aliter ferru ad magnētē et humores ad mēta purgia mouentr, qm grauia et leuia ad ppria loca.

3ª rāo Si mēta mouerent et puenirent ad humores nunq efficerent purgāoē post segtta, nā qn ferru ɔiunctu ē magneti n amplius mouetr, e mūt quieti, igitr si mēta puenient ad humores cu humores cu illis ɔiungātr manebunt quieti, et n euacuabūtr. qd si dicas tunc humores euacuari, et suadere purgāoē, qa et a mētis et humorib, pēs irritatae ɔtendunt humores expellere. segreti exitta res

pontūe

multo melius et felicius fieri purgões insanis, qm in aegrot[is]
qd falsu e. qm pot seqlla qa magis ualeri facultas expultri
ce, et qto facultas expultrix robustior, e irritata melius ex
pellit

Stto qa sequres minta purgia n semp p aluu aut p uomitu
expurgare sd p alias regiones pot seqlla qa si minta, p
corpus destribuitr et p uenit ad cerebru tunc potius expurga
det effici p nasu et pallati, qm p aluu et uomitu, nec reg
ones quenientes qq cerebri expurgatio e relrementi uitiosi
uitiosi humoris, ista s. eodo p uenit ad thorace tunc expurg
atio p sputu det effici, sicut qdo p uenit ad uenas et renes
potius p urina qm p aluu det euacuari, nec humori stento in
renibus, uenis et uesica, hec euacuatio e magis conveniens.

Falsitas pa e Artes 1a sect pblem 43 ubi affirmat minta
destribui et totu corpus p uadere, quae sentia mullis argutis potest
demonstrari pro e, qa uidemus qdo ppinatur rebarb aut sena
aut cassia fistula ex certu urina infecta colore minti,
qd n poet euenire nisi mintu p uenirret ad uenas aqq ue un
niti urina et Au in 2o canonis affirmat cap de bon
modactilis evacuare de iuncturis et ibi stipticitate relinq
qd n poet accidere nisi ponis partia minti p uenirret ad iuncturas
et in fen 6a 3i cap 3o, precipit in affectu lingue minta
ei sumida post cibu, ut prompte subea minti corceti
lingue, siu practici deulunt, in affectu capitis sumida ei
catapo

post cœnā, ut fætius cibi subito ad caput perveniat,

2° demonstratur, quia si completa et perfecta purgatione statim surgat ex lecto et exponat se aeri frigido, tunc solet succedere superpurgatio, cuius rei non alia causa reddi potest nisi quia densata cute, prohibetur resolutio earum partium, quæ remanent ex medicinis in toto corpore quæ cum sint vaporosæ et tenues facile resolvuntur, nisi impediretur resolutio, quæ partes denovo irritant, et commota retrocedentes ad partes intimas, sic etiam quando incipiente aut dimidia purgatione si evomitur medicina post duas aut tres horas, ita ut ex eo in ventriculo nihil relinquatur, solet succedere feliciter purgatio propter partes medicinæ destributas quæ manent in corpore post vomitum

3° probatur, quia cum attractio sit actio post efficientem contactum igitur, si medicamenta purgantia attrahunt humores debent prius pervenire ad humores ut ipsos attingant, quod si dicas solo contactu virtutis, medicamenta humores attrahere, videtur magnum inconveniens emergere, quia cum virtus illa sit accidens non potest migrare de subiecto in subiectum quod opus est, aliquod subiectum medicamenti, quod deferat virtutem in illa.

Confirmatur Aristoteles 7° physicorum 2° inter motus locales qui efficiuntur a principio extrinseco, reponitur attractio et dicit Aristoteles quod non solum id quod attrahit sed id quod attrahitur debet moveri et attractivum velociorem esse motu attrahentis.

Ergo medicamenta purgantia, non manent quieta in ventriculo et intestinis, quando attrahunt humores, sed debent moveri et pervenire ad humores.

Dissolvitur dubia 171. solvit difficultatem dicendo medicamenta

nec p uenire ad partes sua subia corporea, nec manere, q
in uentriculo et intestinis, se moueri et destribui usqz ad certa
distiā et ab illa distātia creare uirtute suā, in pītib distan
tib, extensis, realiter intentionaliter in mōm odoris.

Hec tn̄ Sentia atqūe ppositis facile pōt redargui.
Dicendū tn̄, ē absolutioē huius defficultatis medicamenta purgātia, 2ū aliqm
suī pīm manere in uentriculo et intestinis et 2ū aliqm pīm mo
ueri et destribui p uniuersū corpus, qa medicamenta purgātia acciā
caloris qd reducuntur depoē ad actū, agrauant fere ōia, quantum
excrementi, et multum actioni adgrant, unde natūra, xsequutione, ā
mentis elleuantur pīs tenues et uaporosa, q p uenas et arterias ad
pīs superiores ppria leuitate ascendunt, et qd impediti, ascensu
reflectuntur ad latera et pīs inferiores, ut accidit fumo q elle
uati ex lignis ardentiū, et accidit uaporib, q elleuantur ex ali
mentis et excrementis. hoc idem accidit pīs tenuib et uaporosis mēd
et pīs crassiores mentī mīne in uentriculo et intestinis nā experim
tū solū incipiente purgāsi magnā pīm menti emmere.

2º tn̄ dīo ē, menta extnā sua, apprice magis respiūt
unā pīm qm aliā et magis iuuare aut sedare unā pīm qm
aliā, nā p amicitiā aut inimicitiā qm hent magis impri
munt suas uirtutes, et uelocius ad pīs p ueniunt, et diutius in
illis immorantur, magis qm in pīb mediis, hoc. n. ē ca q̄re capares
aut felenū maxe iuuant lienē qm aliā pīm, et cupatoriū
et abtintiū pontiū potissū iuuant iecur. A Glo 13
multi

Cap. 17. Sic cap. vertert maxe Iuuat thoraci, betonica Saluia et maiorana caput; Cantalides tm potissu ledunt renes et uesicam et lupus marinus maxe ledit pulmoni ut dtat ex Gto in lib de theriaca ad pis. cap. 4°. et 1° 2ª gra cap. 1°.

Fo oe mo menta purgia tā simplicia qm oposita euacuant ex determinatis locis et ad determinata loca huores familiares. unde catapocia, et cochea et aurea, magis euacuant ex capite qm ex aliis pcib. et pilule lucis potissu euacuant ex oculis, et pilule arthetice ex iuncturis, et agaricu etsi uniuersu euacuat, potissu ex thorace, et ex utero euacuat. Sic cantalides ingtu cu os pe pposita mouent huores et euacuant p urinā. et angelu uiuu, ingtu cunss pe positu mouet huores ad superiora et euacuant p sputū Sic experiuntur menta deiectoria et uomitoria, et ex hoc sua fere hec menta purgia, magis euacuant p aluu qm p uomitu qa menta descendunt ad fundu uentriculi inque orificiu inferiu sciu intestinis respondit, p qui menta facta descendunt ad intestina, et ultra Gale A. Gto 3° de simpl cāis cap. 2° ante med.

\+ orificio inferiori potissimu utilis ad expulsion, sicuti superiori ad attrahendu, et ex hoc ordinat ad uena, q attrahunt huores magis ptinent ad intestina qm ad uentriculum, et intestinos uene s multo maiores et ampliores et intestina s. ignobiliora et na in excrementis et uitiosis huorib excernēdis potius elligit uiā proximiorē, ampliorē et ignobiliorē ut recte adnotauit mesues in intētiōe 1ª cap. 2° ex 9. gra

\+ ventriculis

Pt solũo difficultatis ꝓpositæ.

Ad 1m argum Rj qd magnes solo contactu virtutis attrahit ferrũ, et cũ actu retineat potã trahendi, n indiget aliq alteratiõe ut reducatr de pota ad actũ; ideo sola collata virte p aerẽ ambientẽ, et n alio vis neq corpusculis insensibilibus ferrũ attrahat. mta purgãtia cũ fere õia sint pota talia, indigent reductiõe de pota ad actũ et cũ reducuntur consequuntur qdã naturã dent elevari ptes tenues et vaporosæ, q universũ corpus apta st pervadere. unde n solo contactu virtutis, sed contactu corporeo mta purgãa humores attingunt, qdo mentũ purgans actu tale ē, in mõ magnetis poterit humores attrahere solo contactu virtutis et exilitatis ad q tendit virtus.

Ad 2m Rj mta purgãa pervenire ad humores n qa attrahentur a ptibus, neq ab humoribus, nec motu pgressivo pveniunt, sed p prius sensibile acquisita, actiõe caloris ptes tenues et vaporosæ p venas et arterias ad corporis meatus universo corpe poterunt comunicari.

Ad 3m Rj n impediri purgatiõe licet mta purgãa pveniant ad humores, n sicuti ferrũ, si prius confricatr magnete, promptius trahitr a magnete. eodẽ mõ humores, qdo a ptibus tenuibus et vaporosis immutantur, a mto relicto in ventriculo et intestinis promptius attrahuntur, et ptes illæ tenues et vaporosæ celeriter resolvuntr. accidit etiã qd ptes irritatæ expellunt et humores et mentũ; in sanis tn corporibus n accidit purgão licet valeat mtũ ppter naturæ illius repugnã ut dictũ.

Ad ultim Rj qd licet mta distribuantr et pveniant ad humores

humores discerniti in corpore non evacuantur per nasum, vel per pallatum, sed per alvum et vomitum quia in ventriculo et intestinis remanet medicamentum secundum contrarium et maiorem sui partem, vocans humores ad se, si non esset medicamentum quod vocaret et attraheret ad ventriculum et intestina, cerebrum potius expurgaretur, per dictas regiones ut pote proximiores et magis illi convenientes quam per alvum et vomitum, licet non sit negandum quod exhibito medicamento purganti, per alias regiones, aliquando purgatio succedat, scilicet per urinam, per sputum, per nasum, et per pallatum, ut experientia testatur,

Videtur praeterea quod pharmaca cum attrahant alimenta distantia et manentia quieta eo quod magnes cum attrahit ferrum citra hoc quod moveatur, et quod medicamentum purgans secundum maiorem et crassiorem sui partem, maneat quietum in ventriculo et humores attrahat distantes cum Aristoteles contra pugnare 7° physicorum 2° ubi in omni tractione affirmat Aristoteles quod simul id quod trahitur et id quod trahit debet moveri; Averroes 7° colliget commento 10, solvit hanc repugnantiam dicendo duplicem esse tractionem, quaedam est, quae vere et proprie tractio dicitur, quoniam ipse relationem ut quando homo manu, vel fune trahit ad se, in qua tractione simul movetur, trahens et tractum et velocitas motus attracti sequitur velocitatem motus trahentis, de qua tractione intelligendus est Aristoteles et est altera attractio, quae improprie et aequivoce dicitur talis est illa qua gravia et levia dicuntur attrahi a proprio loco et qua alimentum attrahitur a partibus, et ferrum a magnete et humores a medicamento purganti in qua attractione inquit non est necessarium quod id quod trahit moveatur, quia non indiget causa efficiens attrahente sed indiget causa finali movente, quod Averroes contra Aristotelem in motu gravium et levium auctore habeat, quia tamen

nō hēt uirtutē effectricē atrahendi grauia et leuia, sed solū fi-
naliter mouētur, ipsis tn̄ uiuentis et magnes, et mēta purgātia, om-
[illegible] et medicamentorū [illegible], hent uirtutē effectricē, trahendi, qd fate-
tur Commentator, ptim attrahunt, ex determinata distātia, et sub determināta
quantitate nā uirtus cū sit finita hēt determinatā sphærā acti-
uitatis et nō agit sup quālibet quantitatē, quæ tn̄ q mouētur fina-
liter tm̄, sicuti sūt grauia et leuia ex quacūq distātia et sub qua-
cūq quantitate, mouētur ad ppria loca; igitur sicuti in tiratione
ut Auerroes inquit id qd trahit simul mouetur cū attracto, quo
mouetur effectiue sic in attractiōe magnetis et purgātiū et medicamēti
simul cū iis q attrahuntur debent moueri.

Ad 3m qdo tractio ē uiolenta qualis ē tiratio id qd trahi-
tur resistit sc. ei qd trahit, et id qd trahit debet moueri, de qua intelli-
gendum ē Aristoteles ut recte Auerr. dicit. At uero qdo tractio
ē uiolenta sed id qd trahitur pp cōmoditatem cadit et nō resi-
stit tunc nō opus ē qd id qd trahit moueatur, sed satis
contactus uirtutis, et tractio ferrea a magnete ē huius modi
nā sicuti magnes hēt uirtutē efficientē trahendi ferrum
sic ferrū finaliter mouetur ad magnetē, quare sola cōicatione uir-
tute ferri mouetur ad magnetē, et de hac nō ē intelligendum
Aristoteles. sed tantū de tractione uiolenti, et de hac tractione intellectum
ē pronunciandū.

Q. 3

An dentur medicamenta attrahentia et evacuantia sanguinem

Et quod dentur medicamenta purgantia quae evacuant sanguinem 1° ex allatis res est manifesta; nam medicamenta quae movent menses, aperiendo orificia venarum et uteri et liberando ab infarctu, evacuant sanguinem per uterum; 2° quia medicamenta purgantia sua acrimonia et malignitate, aperiunt orificia venarum intestinorum, et imbecillitant, evacuant sanguinem per alvum, ut observatur in super purgatis; Sed an vero dentur medicamenta quae ex natura sua attrahant sanguinem et evacuent habet difficultas, nam Hip. cum de hac re agit 1° de natura humana text 31. videtur insinuare sanguinem non effundi ex corpore attractum ab aliquo medicamento sicuti observatur in aliis humoribus, sed solum evacuari sectione venae aut jugulari,

Mesues intentione 1ª cap. 2° negat reperiri medicamentum quod per se evacuet sanguinem nam sanguis quia est naturae nostrae tam sit valde familiaris natura maxime retinetur, quod corrumpitur et putrescit non mutatur sub propria forma, sed degenerat in alios humores qui evacuantur, ab his medicamentis quae bilem flavam vel atram evacuant. Sed in lib. de facultatibus medicamentorum purgantium cap. 4° solvit quae dicens, reperiri medicamenta quae sanguinem attrahunt et evacuant et melius est ea reticere quam exponere quia dentur reponi inter venena cum interficiant et non potest vocari medicamentum purgans quia medicamentum dicitur purgans quod reddit sanguinem purum a vitiosis humoribus et in confirmatione suae sententiae adducit historiam cuiusdam herbarii quam ipse observavit

tum esset puer.

In Tracia uicinia' incollentis, a quibusdam historia et ea quae dicit ipse aliqua occurrunt de factis. Primum est quomodo herba illa quae supra fuit iecori sub illo posita dixit attrahere sanguinem ex iecore, quia cum sit propria talis non habebat unde reduceretur de potentia ad actum. Quod si dicas actu retinuisse uirtutem attrahendi, quomodo ex iecore, sublato illo extracto iam ex cadauere, tanta sanguinis quantitas extracta est ut dicere ipse riuulos sanguinis confluxisse ad herbam; contra quomodo dicit ipse hoc medicamentum reponendum esse inter uenena; nam ipse 3° simpl. cap 24. ea ratione probat attrahere humores solitudine subiecta, quia quando frustatur purgans mutante in humorem sibi familiarem, et quando medicamentum est uenenosum, transit in humorem deleterium, et quando caret malignitate, transit in allimentum, hoc est in humorem utilem quae per mixtum sanguini et aliis humoribus potest nutrire, quod medicamentum est magogum cum sit familiare sanguini benigno non erit uenenum. Addit quod ipse 6° epid sect 6ª sententia 5ª in s. dicit, medicamenta purgia deleteriorum et ueneris, quia uenena sub nulla quantitate possunt prodesse quod sed solum at uero medicamenta purgia in modica quantitate sunt ualde utilia; medicamentum euacuans sanguinem, contrario quod est familiare sanguini habet se lenti uenena secundum quod non reponitur inter uenena.

Cap. 3° de purgante.

In hoc cap. docet Auctor omnia ea quae pagentia sunt ante exhibitionem medicamenti purgantis et post illius exhibitionem, et in primo cap. tradit omnia illa quae faciunt ad corporis praeparationem de quibus supra cap. praecedenti actum est.

§. q assuetus ē n̄ assumere m̄ntū &c. Quo ad aliqs indiget purgaōe. Et dissuetus ē mentis purgantib, ualde periculosū ē, illi exibere m̄ntū purgans q̄a n̄ solū desficultr illo ūtirat, q̄ dessu etudine cōmitādi q̄ temperam^ti oppositate, ē illi uenenū, et turpis calamitas ē, m̄nto dato hōē occidere, ut Hip. ait lib. de purgantib m̄tis unde recte consulit Av^a in fen 1^a 3^i tract 1° cap. 29. post p̄ n̄cē administrandas medicinas laxatiuas antequā fiducia hēās de consuetudine ægroti, n̄ m̄ntū sicuti solutiū, sic solet tendere ad q̄ni ciē et corruptionē, et Gāl. 2° de vic uictus, 11. inf. afirmat, usū m̄nti purgantis ēē periculosū ni prius agnoscatr nā ægrotantis nā q̄dā exibito m̄nto purganti n̄ euacuant, alij plus iusto euacuant, alij cū grauissimis sijmptib, q̄ oīa graues noxias inducunt, consulit tn̄ hic Av^a, ut dissuetis n̄ ēē ppinanda m̄nta fortia sed solum debilia et benigna q̄ secutiora &c.

§. ille q bibit m̄tū n̄ dormire dīt &c. Exponit do cam̄ētū id Av^a obseruandū ē somnū postquam assumptū ē m̄tū purgans et destinguit Av^a dilicus triplex tempus tunc p̄ōē cōsiderari, 1^u ē, totū illd tempus antequā m̄tū incipiat operari, et ē illd, quo m̄ntū reducitr de p̄ōā ad actū. 2^u tempus ē, in quo iā incipit operari, et p̄cedit purgaō. ultū ē, quo iā cōpleta et finita ē purgaō, in hoc postremo temp^e maxē cōit somnus q̄a tūc corpus m̄ēāt defatigatū et resolutū ex m̄to cōmento, ex euacuaōe et exsurgendi frequentia maxe indiget requie et uirium refectione, et somnus tunc conuenientibu ē, ut ea q remouet laxitudi

nē

et defatigatione et relevat vires. Coit etiam ut signum, quia significat perfectam purgationem, quoniam somnus non est molestus, sed placidus, natura enim corpus repurgatum a vitiosis humoribus somnus qui tunc succedit non est nisi ex solutione, et suavi evaporatione alimenti et sanguinis.

In tempore illo in quo incipit et expedit purgatio non coit somnus, nisi fuerit immoderatus, quia somnus tunc fortes evacuationes retinet, quia sufficientia auxilio facultatis [illegible], ut auferatur per somnum, et

nota — tunc natura cum sit ligamentum sensuum, tollendo sensum tollit irritationem naturae ad hoc ut facultas expultrix externae, sicuti colligitur ex 4o aph. 14. de quo re latius egimus in fen 2a 5i dicta 2a summa 1a cap. 13. in primo tempore antequam morbus incipiat per quod reducitur de potentia ad actum, destinguit Avicenna naturam aut morbo [illegible] et tunc coit somnus, quia per somnum revertitur calor ad viscera et ibi unitur et corroboratur, quo tempore melius reducit morbum de potentia ad actum. Si morbus sit debilis, tunc non coit somnus, quia cum [illegible] illius corroboratur calor, non reducit morbum debilem de potentia ad actum, sed vincit, tollit virtutem purgatricem illius.

Ex hac sententia videtur [illegible] eidem Avicenna quia in fen 1a 4i tract. 2o cap. 42. in declinatione febris praecipit propinare aquam tamarindorum, et dormire super ipsa quia quando morbus debilis est, quod si dicas, non repugnare tamen istum [illegible] aquam thamarindorum in febribus, potest propinari non solum ad solvendum sed ad refrigerandum et tunc propinatur ab Avicenna non ut solvat, sed ut remedium refrigeratorium, sic syrupi et aqua [illegible] solent propinari, et iubemus super ea dormire. Idem [illegible] Avicenna in fen 1a 3i tract. 1. cap. 29 in med. agens de pillulis, [illegible]

et si

mētū debile et ꝯplexis sumi das ēē ā cena, et dormire sup eas igit post
mentū debile cōit somnus.

Nulla ē repugnia in Au° dr̄a, nā mentū dr̄ forte unō mō ex nā
sua, qā validū ē in evacuando et sine dubio sup hoc cōit somnus;
aliud ē mentū forte, n̄ solū qā tale ē ex nā sua, sꝫ dr̄ forte, qā multū resistit
reductiōi repōa ad actū, et ē tardū in sua operōe, et hoc illi accidit
ex mō subitie et ꝯpōis, ut qn assumuntr infrā solida, intrdū hoc
ꝯūnt ex nā sua, siti ē aloes, et menta q̄ ex illa ꝯponuntr, qn mentū mul
tū resistit et ē tardū in operōe, lʒ debile sit regrit somnū, et hoc
ē cā, q̄re oēs pillulæ cuiuscūq māa fuerint noctu debent assumi, ꝑꝑ som
nū nāriūād actuāōs, sic deficiente somno, male et impfecte succedit
purgāo qn, mentū ē debile et n̄ resistit reductiōi multā tunc
n̄ cōit somnus, ꝑtrgro in debilib, et senib, nā in ijs ꝑ natiuā imbe
cillitatē caloris et si aliquātulū roborētr calor ꝑ somnū,

Solum debilia menta ex nā sua et ex mō ꝯpōis, ꝑsertim
dr̄ aliqd alimētitiū hēant ꝯiunctū, n̄ regrunt somnū.

Docet Au demceps, qd agēo sit ne evomatr mentū assumptū, — qd agēo ne evomatr mentū
nā suo sapore et odore molestat uentriculum nauseā et uomitū ꝯcitans.
et ꝯplexit ꝯfacienda ēē ea q̄ suauitr olent, et gratū hēant saporem
nā sicuti q̄ fœtida sꝫ ꝯgrauitr olent lædunt uentriculum, et subuer
tunt, sic ea q̄ suauitr olent, corroborant uentriculum ut docuit Gal
8. 2i
Loc 3° cap immed. et 2° de roē uictꝰ 12: et lib quos ff:
inf. hoc ē cā q̄re mentis purgantib, ꝑmiscenda sint odorata
ut hip. dōt Galn. 2° de roē uictꝰ 11. q̄ odorata q̄ ꝑmiscentr,
cū mentis purgantib, n̄ solū iuuant hac roē sꝫ etiā dillatando uias
et extenuando hūores solent ꝑdesse ut etiā notauit, ꝑdictis locis et

ꝯplexit Au

nasu cera e obturandus, aut cocipio, seu coto malaxato, aut digitis e adstringendu, et obscurandu saporē mēnti; pcipit masticare ea q sua uiter olent, et gratu hent saporē, et deglutire eoru succu, qdo uim hēt astringendi, ut s. citonea, pira, oliua, et folia, et qdo hoc n sufficit pcipit, stupefacere linguā et pallatū et gingiuas medicto aliquo opiato, et n solū ē, sup agim, q opit maxē, distrahere nam fricationib, et distendo digitos manuu et peduu, ac dolorē inferrendo ne pcipiat noxa uentricli.

Ptea asidue subito agm inspergo sup faciē, na sic pterrita nā distrahitr ad pts extimas et capite elleuato cauendu ne corps moueat, na ad motu corporis mouetr mentu, et magis irritat ptea corroborare opet uentriculum, pserti ptem superiorē, ne facile aipiat, qd pficitr fomentis q parantr ex uino aliquo aromatico et foleis stomaticis inspersō aliquo puluere, sup uentriculo q uim hēt corroborandi. ut sic Rx. formenti ℥iiij succi cithoneoru ℥ij

\+ spinalli odoriferi ℥ij. lentisci q. s. soluantr, ℔ ddo pul. mastichis. absinthij et corallorum

ana ℥j. I. corroborat ei mica panis tosta, et irrorata uino aliquo aroma

Diarrod. Abatis tico et sup inspersō puluere diarrodonis aut aromatici rosati

et f. empl. aut corallorum rubeor. aut mastichs et cinamomi. Comendatr ei mica fermenti calidu inspersu, et malaxatū succo citoneorū aut pirorum aut uino aliquo aromatico, sup inspersō, puluere restrictiuo diarrodonis, et admoueri dēt, p horā ante assumptionē mēnti, et transactis trib, aut 4or horis dēt remoueri. Sic ei aplicari possunt oia alia medta q ualeant ad uomitu retinendu q n solu sup uentriculu sed sup iugulu possunt admoueri, in temps calid.

et in naẽs billiosis et in febrib. billiosis, solet mane ꝑdesse, imitore maius assidue magis frigidã nã hec corroborat uentriculum, atrahẽdo calorẽ ad interiora.

§. Post aposima tepidum bibatur. quo menti purgans in firma potabili assumitur, capiendũ ẽ actu calidũ, nõ n̄ debet immodicũ calorẽ, nã sic ledit linguam esophagũ et astringit uentriculum, et coarctat uires, et impeditur purgaõ; at uo qui hẽt moderatũ calorẽ, iuuat ad actioẽ menti, corroborando calorẽ nãlem et iuuat purgaõẽ, extenuando humores et dillatando uias. Et ẽ contra actu frigidũ multũ impedit actuaõẽ menti, immutando calorẽ et imminuit purgaõẽ, minoratiũ astringendo uias et inerassando humores, solum n. in tempore calido, et in naẽs billiosis et in febrib. billiosis et sanguineis menta actu frigidũ assumi pot quia tunc necesse impedit actuaõẽ nec purgaõẽ, immo iuuat nã ꝑ immodicã intemperiẽ calidã calor nãlis languet, et uia ẽ restricta et corrugata ꝑ similẽ qui desequis calorem, et ex frigido menti dtemperato calore, corroboratur calor et laxantur uia nõ ẽ sumẽda mentũ tepidũ quia ea q̃ tepida ẽ robur uentriculi dissoluunt relaxando ut dr̃ dot de morb. et ideo prouocant ad uomitũ nã licet ea q̃ tepida ẽ quodammõ uideant dilia calori nãli, et sic rõe deant ipsũ iuuare, et roborare, tñ emolliunt et imbebunt, et ea rõe relaxant, et dissoluunt facultẽ retentricẽ q̃ gaudet siccis.

§. Post ex[illegible] aq. calida. Et post asumptionẽ menti

ꝓbat Av.ª, Cũ reliqs Arabibus, aquã calidã cũ saccaro, aut cũ mel
& io illius solet ꝓpinari ius ꝓulli aut galinæ aut serũ lactis
caprini, aut aqua aq. hordei cũ saccaro q. exibentur ad deferendũ
mĩnti, ad fundũ uentriculi, & ad abstergendas reliqas q. re
mĩnt in Esophago & in pte superiori uentriculi & ut mĩntũ q.
solidum ẽ aut infra media liq. fiat, in uentriculo, sic n. facilius
actuatr & destribuitr. hip. 2º de rõe uictus text 12 post pur
um & ellebori & scetia mĩnta. Multi ꝓpinare tipsanã ad ꝓbã
utilitas ꝑplendas, multi credunt õ cẽ exibendã tipsanã, sed sol
hordei qua melius ꝓstat qd intenditr qm tipsana verũ ẽt ꝓ
quos qq. & ego inf. cũ referat hip. sententiã & afirmet pultu
aã exibendã. optime ꝓpinari põt tipsana nã ut hip ait l. de
rõe uictus id. tipsana n. solũ refrigerat & humectat, sed
it & abstergit, & maxe põt defendere ex uentriculi ab iniuria
mĩnti, & nil sit qd tam magnifice ꝓsit citra hoc qd noua
ex aliq pte ut ẽẽ ait il meth. 11. inf. n. ẽ mirandũ ꝓ
tipsana tuẽ hcat aliqm noxã.

Incipiente purgãõe nec cibus nec potus dẽnt ꝓpinari qa
infringitr & exoluitr uirtus mĩnti purgantis ex mis cela
cibi & potus ꝓterea distraitr nã ab expulsione, cũ incipiat reti
nere & coquere cibũ, ꝓterea cibus corrumpitr & solet euom
simul cũ mĩnto solũ in debilib, & billiosis & senib, et
uentriculi ualde debili incipiente aut media purgãõe põt
iberi ius galinæ cũ omphacio, aut hepar galinæ, aut ti
sana l. panatella cũ sucão granatorũ, ut videlicet a

humoris billiosi atracti defendatur os ventriculi, aliter regurgitat medicamentum et anxietatem et aliquid de eo reliquum infirmendo vires dissolvit et tunc de cura Avalta pro maiori utilitate cum aliquibus noxalibus propinatur, completa purgatione A. dixit 2° de ratione victus 13 ad restituendas vires debet exiberi cibus boni succi, facilis coctionis et in modica quantitate quia cum ventriculus languet, si fuerit alium cibus contrarie, unde non sine errore homines inde purgationis plenius tabentur, et quando nec febris nec aliud symptoma impedit maxime vinum conveniens est, ad roborandum ventriculum et restituendas vires

vinum propinare dummodo non meracum nam hoc excitat et calefacit ventriculum et sitim et anxietatem excitat. nota

Ante propinationem cibi ad abstergendas reliquias medicamenti quae manent in intestinis oportet exiberet aliquid quod abluat et abstergat reliquias illas, ne ultra pergat purgatio, in quem usum solet exiberi ius Galinae aut pulli, aut aqua calida cum zaccaro, aut aqua hordei calida cum zaccaro, aut seri lactis caprini cum zaccaro et ius non debet esse pingue, quia emolit et relaxat et tunc relaxatione non est opus sed sola abstertione, ut melius roborentur intestina et ventriculus nec debet habere multum salis quia immodice excitat et irritat, habet non sal, ut habetur ex Dios corid. lib 5° cap. de sale et ex Galeno 11 lib. simpl. cap. de sale inf. habet vim exsiccandi, irritandi, digerendi astringendi et reprimendi; et hoc ius nequam 4or horis transactis aut quinque aut sex, ab assumptione medicamenti purgantis debet propinari nam ut communiter fieri solet, quia hac in re nil perfectum et certum detrahi potest nam variat hoc tempus pro varietate medicamenti nam quoddam est quod celeriter irritat, et evacuat, aliud quod pigre et

morose

Sic ethi variatis nã huius pradamenti nã huius billeriis celeritate Cuatis, altio petuitorus et mulenehus retardatis, dicebat n. hipp. lib de fract Comit 42 in med; in medicina nil eē p petuum nec certū, pp magnā variet q̄ morbi, reperitis tamen n. dēt exhi- ri qdo iā xpleta ē purgão, et hoc agnoscitr artificiū ad- Fura, ex siti, sup venienti q̄ antea n erat, ex somno placido ex mutóe extrim.tor ac deniq ex rfexãa et tollerantia

notā intrdū ante xpletā purgãoē, sicuti p pinatis cibus sui p pi- nari ius galina sūna pigre p ledit nã ex leui irritãoē fa- ctā abstersionē irritatr nã ad expellim.

Cspicit Au.o exibendū eē mentū purgans ventre vacu- dietas cãs, mō n̄ sit ventribus famelicus, nã ubi famis i- laborandū n̄ ē, ut hipp. dicebat 2° aph. 16. nã tunc ventricu- assumpto mento maxe solet excitari, et irritari. p̄ qu sit auidus in retinendo vincit mentū, aut sallē exsolu- it virtutē illius. paulus lib 1° cap. 43 videtr insinuare aloē post canā eē sumēdā, quē multi sequati, in affctibz capitis et linguæ pr canā p pinant catapocia, ut eoru virtus melius coilet. ... paulus 7° lib. 5 cap. et Actius gualem 1° serm. 3° cap. 14 affirmat, melius eē ante cibū ventre vacuo p pinare, aliter cōtri- rit cibus et exolvitr vis menti et corruptellā cibi videtr mentū magis ventrē subducere, solū ea menta q̄ levant alterando et roborando post canā pount p pinari ... remedia purgia

notā qdo sutis mentis qd n̄ elluimenvacuat, et leniendo solū et lu- cando, abstergendo et irritando n̄ solū ante xpletā evacuaoē quin imo antequā mentū incipiat operari, assumendus ē cibus breui aliquo tempore transacto ab assumptioē menti ut Actis docuit galen. 2° de fac

31.

Agens de prunis decoctis cu melicrato, nã cu sint mita ... ne non efferata cibus qui uincant, à corpore et transeant in chili et in sanguine quod non accidit minoris quæ ellectium euacuant, non nulli spatium de media hora interponunt, alij spatiu unius horæ, alij plus alij minus, tantum temporis interponendum est ut mentum descendat ad fundum uentriculi, et illic sessiat, et quod descendat ad intestina, ut uentriculus uacuus meat à mento, aliter ex debilitate uirtutis mixti aut corrumpitur aut crudus descendit ad intestina, contra Gal. 2° de alim. facult. c. 9. agens de psiliis ea allimentum quæ celeriter subducunt, assumenda esse ante alios cibos ut sic uia in ueniant et externant non post accidere si in post mensam sumatur, quia tunc cruda celeriter descendunt ad intestina.

Agit Au. deinde de super purgatione quæ agracis, hyperlatacis dicitur, à Latinis effrenitatio, hoc est immodica super purgatio quæ tunc solet accidere quando mentum purgans adeo inualescat ut mordicationem et apertionem relinquat in orificiis uenarum et imbecillitatem uenarum misenteriis nam quæ his affuis accidit uentre ad extremam imbecillitatem duceto nam tunc per uomitum per alui fluxum infestatis solis affuis accidit uenis, quod facultas retentrix maxime imbecillitatem quia tunc humores non possunt retineri, sed fluunt, sicuti ex corpore inanimo ut Gal. ait, 3° symp. cap. 21. unde triplicem causam super purgationis imbecillitas uenarum, mordicatio, et apertio orificiorum uenarum imbecillitas nascitur ex labore ex defatigatione, inducta a mento et ex euacuatione quam sequitur intemperiem mordicatio et apertio nascitur ex maligna qualitate mentum sibi allrimonia ut patet ex Gal. 3° symp. cap. 27. et 28. sola imbecillitas sufficiens causa est super purgationis et quando

simul

ut datur pulpa cassiæ aut prunis damascenis dicit Gal. ... rosatum una hora ante sumptionem dicit dari cibus ne uitietur illa in ex fluxu

alliciunt
mordicaõ et apertio orificiorũ maiori cũ vĩo expatendabus
purgaõ, et mẽti i cã sup̃gõis l. quãtã l. q̃lite, qđo mentũ catti
et malignũ ut Cologuintis Scamoneũ elleborus antimoniũ, et
reliq̃ menta effrenia sua q̃lite mordicando, expariendo et im
becillitando sup̃ purgaõe efficiunt, et qđo m̃etũ assuitur in mai
quãte qm̃ par sit et qđi sit benedicta et familiare, e cã sup̃
purgõis, et hoc ñ solũ obseruatur in m̃etis q̃ uirtute electiua hũo
ut e agaricũ rebarb. Sane, sed in m̃ntis etiã q̃ solũ leni ordi
lubricando et abstergo euacuant ut e asca fistula, salla
rosaceũ alexand. et Sitia, q̃ assumpta in maiori quãte aut
Crebro repetita, im becillitando uenas meseraij s. cã sup̃ purgõis
et adn̈tendũ est in dictis locis in sup̃ purgõe postqđo mentũ
purgans attraxit humorẽ sibi familiarẽ, religuos humores
cernit ordine tenuitatis et crassitudinis, cõuenie et in cõuenie,
nã prius excernitur humor tenuis qa facilius euacuatur, deinde
humor minus crassus post hac crassius et postremo tã sanguis
qa cũ sit familiaris nãe et tanq̃ filius dilectus illius ma
gis retinetur, ideo prius reliq̃ humores excernuntur qa s. minus
cõuenientes et inter ipsos soluatur ordo tenuitatis et crassi
tudinis nã si exibeatur m̃etũ phlegmagogũ, post euacuaõẽ
pituitæ qđo minus excedat l.o loco euacuatur humor acrosus
deinde biliosus postea melancolicus, postremo sanguis et qđo
exibetur m̃etũ collagogũ post euacuaõẽ flaue bilis excernuntur
humor acrosus, deinde pituitosus postea melancolicus, postremo
sanguis et qđo exibetur m̃etũ melanagogũ post euacuaõẽ
humorj

melanchi; familiaris, evacuat, I° hum. cerosus, deinde billiosus postremo pituita ac denique sanguis. Observatur est ordo propinquitatis et distantiae multitudinis et paucitatis et hoc non in solo superpurgatione, sed in purgatione est medica, nam quando exibetur medicina colagogum et abundat billis in venis, et pituita abundat in I° corporis regione prius evacuatur pituita quam billis quia est propinquior, sic est quod unus humor magis abundat quam alius, licet crassior sit solet prius expelli ante, sic pituita et melancholica solent expurgari ante flavam billem quia cum magis abundent, magis irritant, et prius natura contendit expellere eos facta irritatione,

Est magna defficultas in superpurgatione quando accidit propter capitis dispositionem nam non ulli homines parati ad superpurgationes quales sunt illi qui assidue alui fluxum patiuntur, propter ventris imbecillitatem I. quando natura parata est cito efficere propter alui fluxum, tunc quolibet minimo, quod natura porrigat licet non ellectiue evacuet solet supervenire purgatio sic est quando homo purgandus multis et tenuibus humoribus abundat, tunc ex quolibet minimo, facta commotione et irritata natura superuenit superpurgatio sicut quando paries, ruinam minatur, tunc quolibet lapide extracto cadet sic est accidit superpurgatio ab extrinseco quando homo assumpto medicamento vehementer movetur aut aere frigido se exponit, illud est defficultas quando medicamentum ellectiue evacuat et nimio calore, si postquam atraxit humorem sibi familiarem, atrahat reliquos humores

Non hoc solum cum Hip. lib. I° de nat. hum. text 31. videtur insinuare, quod medicamenta purgia postquam attraxerunt humorem sibi familiarem postea reliquos humores atrahere non sciat, plantis quod externum acciderunt quod

sibi

familiare si deficiat eis attrahunt quod debile est, et per alias quae attra-
hunt familiariter humorem in defectu allimiti recrementa et humores
vitiosos licet non sint familiares solent atrahere natura sicuti alia
esurientia quod non invenit cibum quem appetunt solent devorare
saltim et terram quod observatur in pochis aliis ut Gal. 1° de usu partium cap.
1° igitur medicamenta purgantia postquam attrahunt humorem familiarem in illius
defectu cessarent ab operatione reliquos humores attrahunt quoniam
aliquis abundat flava bilis et quantitas rebarbari ad evacuan-
dam bilem est ab una ʒ usque ad ʒiij. et quod in alio homine abundat
pituita iusta quantitas agarici ad illius expurgationem extenditur
usque ad ʒij et quod succus melancholicus in alio homine iusta quantitas
senae extenditur usque ad ℥ij si in uno et eodem homine omnes humores si-
mul abundant non debet propinari tres ʒ rebarbari duo agarici
℥ij senae, quia immoderata efficeretur purgatio et etiam mortis causa, sed ad eva-
cuandos omnes hos humores sufficit ʒj rebarb. alterius agarici et dimi-
dia ℥ senae, si igitur feliciter succedit purgatio necessario hoc
tria medicamenta mutuo se debent iuvare aliter purgatio fieret im-
perfecta et humores manent commoti cum magna noxa et detri-
mento salutis sed sicuti quod plures homines trahunt navim aut portant
aliquod onus grave, mutuo se iuvant intrahendo sic ratione omnino
quod plura medicamenta in modica quantitate permiscentur, si feliciter suc-
cedit purgatio quod medicamenta mutuo se iuvant in attrahendo humorem
igitur virtute non solum trahendi humorem sibi familiarem, sed et reliquos

Ex altera parte videtur, quod sicuti magnes solum habet virtutem trahendi
ferrum et non reliqua metalla quia attrahit familiarem sibi, quod si medi-

Eodē mō attraheret solū q[uo]d sibi familiare ē, deiit attrahere n[on] ā magna
sed nulla dispōe et sub qualunq[ue] quāte nil attrahet ni[si] formā
Igitur mētii cholagogū sub q[ua]lunq[ue] quāte et sub q[ua]c[un]q[ue] dispōe
n[on] poterit attrahere ni[si] humorē biliosū; et c[on]firmat hoc sētia q[uia]
sequeret q[uo]d nunquā cessaret ab attractiōe humoris familiaris antequ[am]
reliquos attraheret et prius mīno cholagogo attraheret tota bilis
q[uo]d falsū ē, n[on] sicut deficiente uni alimēto, a[n]i[m]alis vita n[on] p[otes]t ser-
vari q[uia] destrueret fabrica a[n]i[m]alis eodē mō, deficiente ōio aliquo
humore n[on] c[on]servaret vita ut sepe dix[it] dicit 1° de ro[?] Igitur mētii
purgans n[on] h[ab]et virtutē attrahendi reliquos humores q[uia] ipsos n[on] attra-
heret ni[si] in defectu humoris familiaris q[uo]d ē impossibile servata vita
Averro. 5° colli[get] cap. 21 solvit difficultā dicens mēta
purgia, potestate ē talia, et reduci dispōa ad actū in corpore
huo, actiōe caloris et q[ui]c[un]q[ue] geniti indebita quāte solū alquere
virtutē determinatā q[ue] fereret in humorē sibi familiarē q[uo]d sumitur
in magna quāte adquirere virtutē indefinitā, q[ue] fereret in oēs humores
q[uo]d tunc evacuaret rōe minori ordine tenuitis et crassitudinis nāl.°
liquidiora et tenuiora, deinceps minus crasa, postremo crassiora
excerneret; hec tñ Averrois sētia ē falsa q[uia] sequeret q[uo]d q[uan]do
exiberet mētiū melanagogū in maiori quāte q[uam] par sit ante
evacuatiōe humoris melancholici prius reliq[uos] humores excerneret q[uo]d ē falsū
et c[ontr]a Gal. dīa et c[ontr]a veritē et est incidere in opiniōe Erasistrati q[uo]d m[ult]o
reprobat Gal. lib. de fac. med. purg. 1° capp.

In hac difficultate sic sentiendū ē, mēta purgiam solā p[ro]pri-
attrahunt ss[?] humores irritando aperiendo vasa venarū et imbeci-
llitando et imbecilādo venas. Sicut dolor d[ici]t attrahere p[er] vere ne[?] p[ro]pri-
sed solū irritando p[ar]tes ut Gal. explat 13 meth. 3° sed re vera mēta pur-
gantia

attrahunt oẽs humores n̄ soli calore, nã tunc zinziber, piretrũ, et multa
siq̃ menta calidissima in 4.º gradu attraherent oẽs humores magis quam medica-
menta purgantia, ut recte demonstrauit pãlus lib. 1.º 4.º cap. tñ n̄ sũt negandũ, medica-
menta purgantia in trahendo humorem calidita auxiliari, ut Gal. ait 5.º lib. sympt.
cap. 17. et ideo fere õia menta purgantia ẽ calida, s.d uirtute
sunt propria effectiuẽ, attrahendo humores q̃ uirtus interdũ ẽ partis
interdũ totius substantiæ, ẽ q̃ solũ fortis in humore sibi familiarem
quandoque interdũ in una et eadẽ minuto, duplex reperitur, nã in rebarbaro
et agarico, reperitur peculiaris uirtus attrahendi humorem biliosum
et pituitosũ, et in elleboro reperitur uirtus attrahendi humorem pituito-
sum et melancholicũ, et pñs uirtutẽ partem reperitur uirtus totius substantiæ
q̃ menta purgantia feruntur in oẽs humores et eos ualent attrahere
nã hi oẽs humores premes in corpore ex eadem mã scz chylo, affinitatem
et conuenientiã sunt inter se,
Haec tñ uirtus totius obscuratur a uirtute partis et solã aparet quando
mentũ mutũ accedit in sua operatione quã partis uirtus ẽ fortior,
in humore familiari et maiorẽ habitudinem, ẽ minor resistentia, ideo
prius et facilius attrahitur ex hac igitur dñã constat quomodo fiat
illa menta, in modica quantitate sumpta oẽs humores illos tres euacuant
euacuant quã uirtute illa cõi mutuo se iuuant et quã in magnete ideo
reperitur uirtus partis q̃ fortis in ferrũ solũ ferrũ attrahit, quando
reperiuntur aliq̃ metallo q̃ cũ ferro affinitatẽ retinent fortasse ipsa
attraheret sicuti hoc accidit minuto, et in suis purgationibus n̄ attrahitur
humor familiaris õis minuto, quã ex intentione nãe q̃ uitio contingit
aliq̃ portio illius maxime retinetur, aũa, ut pote uita maxime nãtura ut
Hipp. dixit. ./.

Cap. 6.° de purgatione

In hoc cap. tradit Au.a signa quae per fecta euacuatio sit cognoscenda et dixit cognoscenda esse exitu intus uenienti, ex immutatione recrementorum, et ex somno, sitis non simpliciter et absolute signat perfectam purgationem quando intus aparet sitis quae dicitur praeocupans quae festinat antequam medicamentum purgans incipiat operari cum sint assumpti et deducti de potentia ad actum quae solet accidere propter dispositionem uentriculi calidam aut siccam nam qui habent uentriculos distemperatura assumpta, celeriter sitiunt et sunt sitibundi ut constat ex Gal. in arte med. cap. 6. et 64. nam in illo reperitur ea sitis quae vel ex caloris copia vel ex humoris inopia procedit, ut Gal. dicit 1° simpl. cap. 20. solet etiam conuenire propterea nam medicamenti assumpti quod calidum est atque et mordax, quam hoc habet uim exsiccandi et absumendi humidum roridum, ad cuius absumptionem sequitur sitis quae apetitus est frigidi et humidi solet etiam conuenire, propterea nam humoris qui expurgatur nam quod billiosus est aut salsus cum abrahatur ad uentriculum calefaciendo et exsiccando, excitat sitim, hoc tamen sitis semper aparet cum labore et tristitia. est et alia sitis quae comitatur nimiam purgationem ad quam sequitur exsiccatio totius corporis et absumptio humidi roridi non in solo uentriculo sed in toto corpore et hoc sitis est ualde molesta quia nec potione corrigi potest. est alia sitis quae mediocrem et sufficientem purgationem comitatur cum referia tollitur quando humor peccans sufficienter est euacuatus et haec sitis non est laboriosa neque molesta sed aparet cum quiete et tranquillitate, et de hac intelligendus est Au. hoc loco, et Hip. 4 aph. 19.

Quae sententia ut recte intelligatur notandum est 1.° pertinere non solum ad partem prognosticam sed etiam ad partem curatiuam tamquam inea docet Hip. assumpto medicamento purganti non esse complendam purgationem ex defectu sitis, nec debes colliges

Colligere eam igitur cum apparet sitis fit repleta et perfecta purgatio nam introductum solet apparere antequam medicamentum incipiat operari et introductum apparet post nimiam purgationem quam infert, ad primum curatoriam quam in ea docet sistendam a operatione medicamenti purgantis quando apparet sitis quae antea non erat.

2° notandum est, tribus modis potest explicari hip. sententia 9n 4 aph. 19. Primo post assumptionem medicamenti purgantis non esse quiescendum, id est non esse cessandum a repetitione medicamenti quousque sit hoc sitialem nam cum

non integre purgatus est, semel et infertur unica vice evacuare et ad extremam evacuationem ducere utile medicamento purganti assumpto periculosum est valde, nam multiplicatio nimis melior est, multiplicatione quantitatis et hoc potissimum quando abundant humores frigidi

nota crassi et tenaces qui unica vice non possunt evacuari, quod magis sui repugniam et partita evacuatione indigent nam tunc eius medicamenti purgantis, non est cessandum, quousque appareat sitis quae antea non erat; quam interpretationem secutus menus in canonibus utilibus intentione 4a 6 cap. quae est vera et utilis est. verum et utilis est sententia quoniam solum continet veritatem in partita evacuatione et in ea quae unica vice afficitur. 2° explicari potest exhibito medicamento purganti non esse quiescendum hoc est cessandum a medicamento antequam sitis appareat nam docuerat hip. sententia 14 et 15 antecedentibus eiusdem lib. 4i aph. assumpto elleboro aut alio medicamento purganti ad iuvandam purgationem movendum esse corpus nam ad motum corporis moventur humores sicuti ad motum vasis moventur, humores intus contentus et sicuti quiescente vase silet mo-

Liquet hoc idem accidit bonis, et bonis comedi fatuis trahatis in mento et multis bonis comedi magis irritant potius magis irritate magis expellunt, q dicta hipp magna destinctione indiget non componem assumi menti, si corpus moueati debet impediri purgatio et non iuuari qa euenti menti, et impedito et retardato fedicto menti de parua ad actum distracta naa non motus quod tam menti dinata et incipit operari pigre et difficulter tunc motus iuuat purgari, non si sit asimens moderatus quia eger non debet febrecitare nec uiris languentur tunc ex motu maxi offenderetis potius indiget quiete et quomodo me dicus intendit purgare et quolare, uometu motus debet esse in aquibus in uenis loci duas ductu deorsum ante et retro, dextrorsum et sinistrorsum, quibus accidit in mouigori dieta et cursu, et motus ille q fit in gyrum non quod motus est aquibus, quibus est ambulatio et equitatio non prouocat uomitum, Caterum etiam in febribus et in ultimo ualet iuuare. dicit igitur hipp corpus eo usque mouendum est post assumptionem meati purgantis quo usque sitiat, et cum primum sitiet non amplius est corpus mouendum qa efficitur purgatio immodica et effrenitatur mentum.

Postremo explicari potest hoc sententia quod hip. mea ostendat docere quomodo nimia purgatio sit corrigenda et impediendaque non si assumpto mento purganti et post mediocrem et sufficientem purgationem si se incipiat sitire, cum antea non sitiret quiesco hoc est impediendum eo... etiam

nota

nota

nota

minti purgantis quã si ultra p̃cedit mũ excedit, ex hac q̃ hyp̃m
oĩs colligunt sitĩ superuenientẽ post expirationẽ, evacuatione q̃ antea
ñ apparebat, signũ eẽ cõpletum effectũ purgãois, q̃ sententia
stroverilla ẽ, quã in uentriculo calido assumpto medicamento calida
arue cõpletã purgãoẽ festinat sitis et in uentriculo frigido
et humido irriguo ẽ tardus contra sic solet retardari
sitis ut ñ operari incipiat nĩ postq̃ purgãõ ẽ nimia et
imodica, quia sic absumitur humidũ vitidum, qd ẽ cõmune
et utile et in morbo calido q̃ trahit originẽ ex parte bi
lioso aut salsuginoso, tunc ẽ sitis apparens q̃ antea ñ erat
signat cõpletã purgãoẽ, et corpus reduci in naturalem statũ
nã in huiusmodi morbo rõne causæ adest vehemens sitis, et purgata illa
sicuti cessat aut remittitur morbus sic sitis q̃ ẽ symptoma illius
debet cessare aut remitti, et in morbo pituitoso solet retardari
sitis quousq̃ medicamentũ purgans ñ solũ evacuat humorẽ p̃
ctũ sed iã incipit exsiccare pẽs et absumere humidũ m
dũ illius, et tunc purgãõ ta ẽ imodica.

Alij satisfaciunt huic mõ difficultati dõ, in uentriculo tem
perato, quia tõc illa uera ẽ nã incalida festinat sitis ante
qm medicamentũ incipiat operari et in frigido et humido retar
dari et ñ apparere antequam purgãõ sit immodica a
lij aliter rñnt dõ, in morbo frigido uehementiore sitĩ eẽ sign

Perfecta purgatio et in morbo ~~pituitoso~~ bellioso, sitis incipiente in completa evacuatione signare; verum cum sententia illa sit doctrinalis dicta est communis de contrito et omni morbo et non quando ... assignata est, utilis quia inquit ad omnem purgationem sequitur sitis, et quilibet minutum quamvis sit benignum, latente ... calidis et adurimonia, propter quascumque causas, naturaliter sequitur sitis; quare potius dicendum est ut Mesues dicit sitim post mediocrem evacuationem factam cum confortia et tollerantia si aparet cum quiete et tranquilitate, perfectam signare purgationem in morbo pituitoso quod incipit aparere, in morbo tamen bellioso et calido, remissio sitis, ita ut tollerari possit est signum perfectae evacuationis, nam quod deficiat sitis propter causam a ... traditam est impossibile, ea tamen sitis est placida et modica et non cum tristitia et labore nam haec dicunt cessare, impossibile non est quod humor peccans evacuetur sine evacuatione eius quod utile est, verum quod excernitur cum confortia et tollerantia exigua est portio humoris utilis et convenientis, quae excernitur, et contemperatur propter maiorem utilitatem et ea evacuatio non nimia sed modica est, sitis est si portio humidi radicalis absumatur, quod conveniens est naturae, non debet reputari purgatio tanquam nimia

Posset aliquis dubitare quare sola sitis constituatur signum integrae purgationis

pungois

et n̄ fames, cū soleat fames siti antecedere. R̄ʒ in nāli
statu famē siti antecedere, cuius rei cā n̄ ē, qd prius
deficiat humidū subsistū qm roridū, nā licet ea nā sua
sit tenuis tardius evacuatr, qa magis abundat, n̄ ea
rāo ē nullius momenti, qa humidū subsistū cū sit crassi
et lentū et solidius, multo tardius et defficilius absumitr,
hoc sit in minimi quātte, nā in exteriorib3 experimr
qd ydo portio aliq̄ sachari, p mixta multitudie aq̄
ferveat, multo magis absumitr aq̄ qm sachari, et prius
solvitr aq̄ qm sacharū, hoc idem accidit in alr corpe
nā humidū subsistū perpeis nutriuntr, et humidū roridūq
humectantr et irrigantr vōc caloris natiui absumitr, igiō
prius debt absumi, humidū roridū, qm subsistū, licet
magis abundet, potius dmē, hoc accidere ex intentiōe
nāe, qa potus n̄ solū ē ccessus, atib3 ad extinguendā sitim
et reparandū humidū roridū cū huiusmi, effui valer
cunite exitiis so tm ē atib3 donatus in subsidiū cibi
ad lavandā mixtionē; et coctionē ventriti, q elixaōi similis
ē et ad iuuandā distribuiōē cibori, et qa cū pm cibus, ecoq
nota elleuanti habitus calidi q calfaciunt et exsiccant os ven
triculi nāria sequi sitis q ē apetitus potus nā frigidū
et humidū in nā potabili ē obtū sitis, sicuti calidū et
siccū

in mā cibabili ā dētā famis & uocatā calidū & sicū factū & humidū nō simplr, s. facta cparāōe unius ad alterū nā humidū salsficu si cparetr cū rorido, recte calidū & sicū uocari pōt. in egrotantibus, cōsumpto mentō, excitatur sitis sine fame, nā si mentū nīm excedit ffl irritaōē et ffl imbecillitāē et ffl intemperiā, pūs nō trahunt et sic sequitur inapetentia fami d., et qdo mediocriter operatr, pūs cū sint occupata ad expellendos humores nō sugunt nec trahunt, et ideo nō excitatur fames;

¶ Aū 13 3ⁱ tract 2° cap. 1°. rīdens cāam qre dolēs febres longo tempe sine cibo uiuunt uiuere dicit cām eē, qa pūs cū sint occupata in coquendis uitiosis humōibus & expellendis nō sugunt et ideo nō appetunt nec multū resoluuntur, mētū hri sive modice sive immodice operetur nāris exsiccat uel sitim et absumit humidū roridū, ad cuius defectum, excitatur sitis accedit etiā qd fames qdo nālis ē, nō cōsequitur sola inanitiōē uentriculi, nisi etiā antecedat inanitio totius corporis, et sitis nālis citra absumptionē humidi roridi in toto corpore qdo solū absumitur in uentriculo potens ē sitim nālem excitare ideo tempe purgōis nō apparet famis, cōpleta nō purgaōē et uentriculo corroborato, iā pūs repurgatis a uitiosis humōibus et cessante earū irritaōē, cū meatus inanita sugunt et uentriculus roboratus sentiens suctione famescit transactis aliqq. horis post cōpletā purgaōē

Alterum signum completae purgationis e mutatio eorum quae excer-
nuntur, nam si alicui hominis expurgetur flava bilis excitatis
multis colluviem, si post evacuationem flavae bilis incipiunt
excerni pituita, aut sullus melancholicus integram evacuationem humoris
billiosi ostendit. quod dra ut veritatem habeat, esse decipiatur me-
dicus oportet advertere, per introdum sunt colorem minus observatis
humoris, et ante perfectam purgationem apparet alios humores ex-
cerni, sicuti quando praesentis humoris pellantur, quem ostendisset e-
vacuare si reperiatur in corpore alius humor propinquus
viis ductibus, ante completam evacuationem illius humoris, quem ostendisset
evacuare, apparet mutatio excrementorum, sic etiam quando invicem
pellantur duorum humorum cum omnes excernantur simul, aut unus
post alterum, antequam unus perfecte expurgetur, solet alter
evacuare. nam hoc deinde deficere ad hoc quod mutatio excre-
mentorum significet perfectam evacuationem et hoc modo intelligendus
Hip. 2° aph. 14 quando dixit, in profluviis alvi, mutatio
excrementorum, iuvat, nisi ad malam fiat mutatio.

quando l. sponte aut l. assumptio medicamento purgante excer-
nitur humores pellant cum [illegible] et tollerantia deinde non appa-
ret deiectio cruenta aut pinguis aut nigra et foeti-
da debet maxime [illegible] probari hoc mutatio tamquam pessima quia de-
iectio cruenta non solet apparere nisi sunt ulcus intestino-
rum

aut imbecillitas iecoris et uenarum, quod prouenit quando mentum minim
excedit aut per consfluxum humoris biliosi ad intestina. Quando
die accenditur caliditas ut colliquet carnem et pinguedinem
solet apparere deiectio pinguis et quando tanta est ut adurat
sanguinem et reliquos humores, tunc apparet urina nigra
et fætida.

Post aliquos dies excedit Hip. 2° prog. t. 23, ubi deiectionem uersi
colorem maxime reprobat quia l. mortem, l. nimis diuturnitatem signat, cum
uirtute languida, quia celeriter succumbit mortem signat cum uirtute
robusta signat nimis diuturnitatem nam deiectio quae diuersos habet
colores signat peccare humores diuersos et uarios affectu cum quibus natura
est pugnatura, qui longo tempore indigent, ut Gal. demonstrat in
comment. et 3° de crisib. cap. 11 inf. et 4° aph. 4°, igitur in effu
uium alui mutatio recretionis non debet commendari sed uituperari
uocatur, deiectio uersicolor quae simili diuersos habet colores ut solent
apparere in collo columbae et cauda pauonis l. quodam modo
unum habet colorem modo alium.

Satis fuit est huic difficultati cum Alu. in 2° 4i tract. 1 cap
17. ubi dicit diuersitatem deiectionum in duabus horis esse laudabilem
una est in hora crisis quando ~~tunc~~ euenit in die crisis, praecedente
te coctione nam tunc signat integram corporis capur
quando et robur naturae tunc non quando multiplicis apparent deiecti
ones uersae et pessimae debent commendari quia tunc exeunt

ut docet hip 4° aph 47, dis excretiones cruentas liuidas
uirides nigras et fetidas qdo bene exeunt laudat et dicit
bene exire ut notat Gal in coment, qdo aparet cum conferio
et tolleria et precedente coctione, 2° tn qdo male exeun
hoc e, sine conferia et tolleria et n precedente coctione
cum conueniat pp irritatione nae et prauam corporis dispo
maxe repugnante qm licet multi leuamen uires dissoluun
sic ergo comedatur diuersitas deiectionum in hora purgationis
qdo uarii pellant humores et exibetur mentem quod illos
liceat euacuare, ea diuersitas deiectionum n sequitur irritatione
nae nec prauam corporis dispone, sed nam et conditio
menti purgantis, hoc uisus e insinuare hip 4° aph
cum dicit, deiectiones nigre qlis e sanguis niger siue
febre siue sine febre pessime, cum munto uo melius est
colores fuerint plures, h minus, exq dis dra ... lud
dbj na in his solis casib, comedatur in reliquis uo reproban
qd si ihend dbj ex hip 2° prorr sent 38, ubi uo
itioni sincera et simplici uituperat, comedat tn uomi
tioni commixta, igitur diuersitas in uomitione in alui de
iectione in urina n debet reprobari sed comedari; in oib
in hiis sitis et aqlis e rao, ut adnotauit Gal 2° prr
28. male igitur deiectio uersicolor, cum sit commixta

respirati. Talis autem est huius dicti sinceram esse permixto, et per diversos
dixit colores, opinor ei quod simpliciter habet colorem, simplex igitur
decretio aut vomitio, est ea quae omogenea est, et unicum tantum habet co
lorem, et quando intelligo habet colorem non solum simplex, sed sincera
dicitur, et dicitur vinum dicitur purum, quia nullam habet aquae mixtionem aut
quae ita potens est ut si misceatur aliqua portio aquae dissolvit
in sua forma, dicitur huius vocatio sinceritas, sinceritas permixti
onis aut sinceritas qualitatis et excretio illius respirati, semper
quia signat excessum intemperatum naturalium intaduana (?) virtutis
naturae et tanta fieri naturalis (?) videtur quod huius sincerum
genus in corpore non per accidens inter pena, quod tamen simplex
est, et non habet colorem intensum sed remissum commendatur, quia dig
natur robur naturae potentis, decoquere et permiscere, ut si ex
cernatur flava bilis aut porracea aut eruginosa signat
excessum caloris, absumentis humiditatem cerosam quae remittit illius
colorem eaque in naturali dispositione debet esse permixta sed tamen
si per vomitum aut alvum excernatur, pallida nimis aut bilis
subrufa vel subflava commendatur quia signat robur naturae
potentis decoquere et permiscere et si adesse excedentem calo
rem absumentem naturam permiscuisse (?) calidam bilem aut pituitam grossam,
bilis naturalis commendatur igitur ab his vomitio permixta

et q̃ uerius dēt colores et p̃ q̃m debiti humores excernuntur et hec
simplex excretio q̃ remissã dēt colorẽ scz citrinũ.

Postremũ signũ perfecte purgationis ẽ somnus placidus
post mediocrem purgationẽ n̄ grauis nec profundus nec interrupt
ns q̃do corpus ẽ repurgatũ a uitiosis humoribus et remanet defatigatũ et dissolutũ, ex euacuatione et ex surgendi frequentia
ex mento tunc cũ indigeat quiete et refectione appetit
dormire sicuti post immodicum laborẽ nã somnus placidus
post mediocre et laudabilem cibũ paratus ẽ ad re
splendũ laxitudinis reficiendas uires humectandũ cor
pus et cũ meat corpus purũ a uitiosis humoribus, ex sangui
et ex allimento ascendunt uapores benigni ad cerebrũ q̃ placidũ somnũ efficiunt, nã q̃do incipiente
purgatione aut media accedit somnus, ut frequẽter euenire solet n̄ ẽ somnus placidus sed interruptus
cũ anxietatione, aut solũ propensio ad dormiendũ q̃a
ex mento et humore agitato ascendunt uapores calidi
et acres q̃ tñ sua multitudine agrauando caput efficiunt propensionẽ ad somnũ, et solent dormire au
di dormiunt et stati interrumpitur somnus q̃a uapores
illi sua facultate acri excitant facultatẽ a som. etc.

p michine gescere. hec dicta in morbis colericis et melancolicis quos comitatur immodica uigilia, intelligenda est, eodem modo periculosis quos grauis et profundus somnus comitatur nam sicuti in illis somnus indicat corpus redire ad statum naturalem, sic in istis uigilia signat redire ad naturalem dispositionem quod maxime commendandum est. Et hec de purgatione

Finis feliciter impositus

Vniuerso Tractui de purgatione ~.

Est principium Cap. 2o de Sanguinis missione ~.

Cap. 20. De phlebotomia.

De Sanguinis missione.

In isto cap. instituit Aut. sermonem de sanguinis missione tradens omnia precepta que necessario servari debent in quolibet venae sectione que pertinent ad scopos illius et quantum sanguinis extrahendum sit et loca in quibus venae secari debent. et ea que ante venae sectionem et post venae sectionem sunt agenda cum sit artificiosa et utilis et in principio capitis proponit definitionem sanguinis missionis dicens quod est evacuatio utilis que humorum multitudinem evacuat.

Pro cuius definitionis explicatione duo sunt notanda primum est evacuationem nil aliud esse quam excretionem eorum que sunt naturaliter in corpore continentur et omnia que continentur in corpore aut sunt recrementa 1a 2a et 3a coctionis aut sunt spiritus et humores. ex humoribus quantum partes et in illis continentur, et ab illis permanent et conservantur et ideo bonus natura in illis consistit ut Hip. dicit, et quando humores servant debitam proportionem et quantitatem convenientem naturae et bonam, habent temperiem et qualitatem sunt permixti et contemperati tunc animal valet et sanum existit, 2a tamen quando non servant medium, neque in quantitate neque in qualitate neque in modo mixtionis tunc animal aegrotat, ut tradidit Hip. ab initio 1o de natura humana text 18. et 19. et 20. et tunc dimanant duo humorum vitia. plenitudo et cacochymia.

Plenitudo seu multitudo que a graecis dicitur plethora est abundantia omnium humorum, ex aequo aut solius sanguinis, sic cum Galeno definitur 2o 2um ... cap. 1o post. p. et 13 meth. 6o cap.

particula illa, (ex aequo) intelligenda e ut Gal. exponit lib. de plenit. cap. 10 post med. servata antiqua proportione naturali in naturali statu multo maior quantitas sanguinis reperitur quam alicuius humoris et inter reliquos humores magis abundat petuita quo igitur servata veteri proportione humores acrescunt ultra quantitatem convenientem naturae et idoneas hinc aequaliter tunc dicitur plenitudo s. quo solus sanguis exuperat non non e de facili intelligere solum sanguinem posse abundare nam sit verum quod in nullo alimento quantum vis temperato et decore temperatissimo solum sanguinem generari sed semper cum ipso reliquos humores generare sic verum e dicere, quod inter reliquos humores servata veteri proportione, sanguinem magis acrescere sicuti solet acrescere petuita aut flava bilis aut melancholia, magis quam alii humores in statu naturali et hoc solet provenire ex natura temporis quod magis favet generationi humoris huius quam alterius, proportione et similitudinem sic Hip. 1o de natura humana text 23 cum sequentibus asserit petuitam magis abundare in hieme in vere sanguinem in estate flavam bilem, in autumno melancholiam. setiens hoc provenit ex naturali temperatura

ex etate ex rõe allimenti, quo plus huius quam illius generatur. Et ideo Gal. dicit plenitudine est redundantia oium humorum ex equo aut solius sanguinis et si noie sanguis solet Gal. intelligere totam massam sanguineam in defitiõe plenitudinis 4or humorem intelligit, aliâs nugaretur. Et qdo solus sanguis abundat aut humores ex equo, absolute et simpliciter dr plenitudo; qdo sanguis exuperat non cum oib. humorib. sed cum uno tm. dr plenitudo 2a qd est cum appositione, nã si flaua billis simil exuperat, uocatur plenitudo billiosa, et qdo petuita simil abundat aut melancholia, uocatur plenitudo petuitosa aut melancholica ut monstrauimus Gal. predictis [illegible].

Et hac plenitudo duplex est s. quoad uasa s. quoad uires nã plenitudo affius est eius qd otinet, et id qd otinet intelligere se habet s. uti uas et receptaculum, interdum solum fratticus et imminentis dr otinere, qa regit sic oia dr otinere corpus, et uirtus dr otinere humores unde plenitudo. s. referetur ad uasa quae ipsos otinet et est qdo uena et arteria, pro sanguis et humorum multitudine ita sunt replete ut maxime distendendantur et turgeant quod periculosa est

+ uirtus.

et terroris plena ut constat ex hip. ex Gal. 1° aph. 3° et 4° de rat. victus 23 et lib. de plenit. cap. 8. nam impedita disflatione et ventilatione extinguitur calor, aut vasa maxime distenta rumpuntur, sicuti in doliis observamus in utre, et timetur de subitis humoris in aliqua parte proruptione, etc. intersicient. Sicuti et in ista plenitudine non opprimuntur neque agravantur vires cum bona servant temperiem, et optime nutriuntur, et simul acrescunt vires.

Est et alia plenitudo quae refertur ad vires, quae non repletiva ex natura sua quam inea non reperiuntur vasa distenta sed in contracto, sed ipsa premit et gravat vires vocatur plenitudo ... Sicuti in exterioribus consideratur mobile et motor ergo acrescit mobile, et simul acrescit vis in motore non premitur motor ... re, sed illo facile solet movere, quando tamen acrescit mobile et non acrescit virtus in motore, tunc gravatur et premitur sic etiam quando non acrescit mobile, et imminuitur in motore, solet premi et gravari motor, hoc sicuti accidit aliis corpori ut Gal. explat lib. de plenit. cap. 10 nam si omnes humores acrescunt et simul vires acrescunt et corroborantur magis non debent opprimi nec gravari ex multitudine illa cum remaneat eadem proportio mobilis ad motorem

at uō qdo imminuitr uirtus e n̄ acrescunt hūres sd seruant
unde quant̄ qū imminuta ē pportio inobilis ad maiorē
ea abundā dr plenitudo quo ad uires, q̄ premit e grauat, sic etiā qdo n̄ imminuitr uirtus neqȝ acrescit,
acrescunt tn̄ hūrs, citra hoc qd uasa distendant, dr
plenitudo quoadvires, e hec multitudo quoad uires
nō solū ē peculiaris sanguīs multitudi sd etiā cacho
cemie.

Auīa fen 2a 2i drā 3a cap. 6o agens de signis plenitudiis qm ipse repletionē uocat asserit in plenitude
quoad uasa, hūres solla quante peccare e nō malla aliqualite, at uō in plenitude quoad uires, refert hūres nō
peccare quante, sd in malla qlite e ideo inobedientes cū
nāa e qlitis malitia nām uincere, qre inquit, pmi
sunt mbos putredinis.

Gal. 1o de drijs feb. cap. 3o ante f. e 2o aph. 17.
inf. dōt plenitudinē quoad uires posse incipere sine
malla qlite e corruptela nā id qd mediocre ē uir
tuti languidae tn̄ sit utile e benignū, solet ēi molli
e graue ee tn̄ insp. hūres sint integri in hac plenitūe

qñ virtus ē invalida q̄ nō pōt cōtinere neq̄ guberna-
re humores scilicet à gubernatione naturae nō solū mala qualitate
afficiuntur sed et corrumpuntur, eandē doctrinā insinuavit
Gal. q. lib. meth. cap. II. ubi agens, de venae sectione dicit
exercendā esse tunc quando sanguis ē inutilis naturae, ita ut
nō valeat nutrire vel ubi quando malā qualitatē, contraxit. vel
citra malā qualitatē ita multitudine crevit, ut vel vires gra-
vat vel vasa distendat

In plenitudine quoad vires solet reperiri virtutis
imbecillitas cū aliqua abundantia sanguinis laudabilis naturalis
... quantitatis et proportionis naturalis quam ex lege naturae debet
... sed ... virtutis luti solet accidere quando hominibus
per inediā aut per imodicos labores, dissoluto spiritu debili
... et si ... plurimo tempore, victus ratio lau-
dabilis ... et plurimi suavi tunc solet reperiri
plenitudo quoad vires quā remittit modicus sanguis lau-
dabilis cū virtute languida. Sic etiam quando homo ex morbo
... vel cronico ē convalescens, si cibis laudabilibus
et boni suavi et plurimi, atque satis ... utatur; tunc so-
let accidere plenitudo quoad vires ... ex morbo manet virtus
languida quae ... nō refici nec roborari pōt sed semper

... paulo

Cũ igit ex uictus rõe acrescat Sanguis et pp imbecillitã
põe in oĩb. pẽb. nõ pŏt recte uinci et transmutari ab
illis nãrio uirtus õmitti et grauari, ut Gal insinuat 2°
aph. 8. et 32.

Haec plenitudo q ad uires refertã, aut refertr, ... nõtãs,
ad facultẽ uitalẽ aut aĩtem aut nãtem. plenitudo
q̃ ẽparatr ad facultẽ aĩtem et ipsa premit et molestat
agnoscitr ex peculiari illius actione, ex motu
sc̃ et siu, nã in ea reperitr segnities, et defficultas motus
et grauitas siis; plenitudo q̃ ẽparatr ad facultẽ uitalẽ et nãtem nõ satis agnoscitr. hoc signo, qã uenæ et arteriæ nõ hñt sum acutũ et solũ in iis q̃ acutum sẽ siĩ ẽdũti, grauitas siis ẽcipitr, obscura ut Gal
ait lib de plenit. Cap. 11. in p. q̃re agnoscendo ẽ ex
peculiari actiõe uitalis sc̃ ex ordinis ẽturbaẽe, et ex
inæqlite pulsus collectiua in magnitud, paruite, ueheme
mentiã, et langore in celerite et tardite pulsãõu, ut notauit
Gal nõ solũ ẽdictis locis, ucrũ in lib de pulsib. ad tirones
Cap. 9° et 2° de caus pulsuu Cap. 1° et lib 3° de cois
pulsuũ Cap. 16. nã qdo uirtus ẽ impedita et opressa

neq; cu orde neq; cu eqlite, pot operari, et similiter cum inæqlite et ordinis perturbatione agnoscitur quantitas plenitudinis et noxæ magnitudo nam quanto pulsationes maiores et uehementiores et celeriores fiunt tanto minor e noxa, et quanto pauciores existunt et exuperant tanto maior e noxa ut ibi Gal. dicit. plenitudo quæ aduenas et facultati naturali comparatur, nullum habet signum sufficiens artificiale et proprium ut Gal. dicit lib. de plen. 4° cap; quoniam tum ex ordinis perturbatione et inæqlite pulsus per mutuam communicationem inter uenas et arterias, nam humores transfluunt et currunt ex uenis ad arterias, nisi admodum crassi et lenti sint; nam tunc non possunt communicari et tunc talis plenitudo ex pulsu non cognoscitur sed recurrendum e ad signa communia ad colorem corporis ad nutritionem, ad sanguificationem et ad excrementa 1ª et 2ª coctionis, nam ex ijs dispositio facultatis naturalis agnoscitur in robore et in imbecillitate, ut admonuit Gal. 1° ad Glauc. cap. 14, et lib. de sang. 6° cap.

Hec multitudo quæ ad uires quæ uires premit uidetur esse quod sit cum cacochimiæ sint abundantia sanguinis nam quilibet humor abundans habet conuenientem habitudinem qualitatem suæ naturæ, pot premere uires et grauare quare quando premitur uirtus, et adest sensus grauitatis particulari

aliq̄ destinctio opus ē ad destinguendā nām humoris pe
cantis q̄ finit ex urina ex pulsu et ex victu, et ex
vitæ studio, ex temperatura, ex regione et anni temp.
sola flaua billis pp tenuitē et leuitatē, ante q̄ro ita
abundet, solet sup. uniri illi alia affectio, antea q̄m
apareat sūs grauitatis seu sūs ulleris pp. suā altimo
niā A. Glo lib de plenitud cap. 11. post med. et 4° lib
de ualetud tuend. cap. 2°.

Plenitudo juxtā uasa agnoscitr ex tumor uenarū,
ex sūi distentionis dolorifica et ex, rubore nō n. p̄terit
exts na aliq̄ cā calefaciens, et mouens humores ad pes ex
tremas, l. uti ē insolaō, ignis exercitiū, balneū, ira
et excandescentia, et febribus affuū et corpus sit aq̄liter affum
ut Glē dit lib de plenitud. cap. 10. et 11. et lib de sang
miss. 6°. q̄ta agnoscitr, q̄a p̄cessit demissio exercitij
et uita otiosa, et uictus laudabilis, et plurimus et susp
sio euacuōis sanḡnis, et pulsus ē magnus et uehemen
et urina crassa et rubra.

Alterū peccatū humorū ē cachimia q̄ suauorū uitiū, de
prauatio et corruptella dr, q̄ A. Glo 13 meth. 6° cap.
et lib de plenitude cap. 11. post p. ē abundātia aliorū huorū
a sanguine

qdo n. peccant alij humores à sanguine sive sola q̄lite siu utraq3 rōe d̄r cacochimia. dubitant medici an quādo mūm, in sanguine dat. peccatū in quāte, sive peccū q̄litis sic in cacochimia hoc observet. nā videtr rōi, Donū, qd post abundare flava bilis, et pituita, et conveniente servant q̄lite sua nāe.

Ex altera pte videtr qd semp peccatū in quāte, comitetr peccatū in q̄lite, nā purgāo q̄ ē remediū cacochimiæ sicuti venā sectio plenitudis evacuāo ē humorū q̄ sua q̄lite molestant, ut cstat ex Gño 1° aph. 2° et 2° aph. 17. ante f. et 2° prog. 14. q si qdo alij humores à sanguine abundant, d̄et expurgari, nō alia rōe ni, q̄a q̄litate peccant, igitr semp cū peccant q̄nte peccare dn q̄lite; et hoc rōi valde csentaneū ē, nā cū reliqui humores à sangue qndo abundant cū n̄ sint familiares nāe relicti a gubernāoē illius transmutante, et alienā q̄litem adqrunt,

Solutio huius difficultatis notā ē, qd peccatū in q̄lite d̄r aut q̄a humor exorbitat à p̄pria temperie in primis q̄litatibus aut 2is, at in putridine et corruptella aut q̄a q̄litas illa q̄cunq3 sit sive exorbitet, sive nō adversatr sanitati et peccatū in quāte d̄r, aut q̄a humor excedit quantē sibi

debitā aut q̄a illa quantas ē excrescenda q̄a ꝯtr nām ē et Indicat sui remotionē.

Hoc suppō illj hūōre ā sangne destinctū pōt ex ce-
dere quātē sibi debitā seruata cōienti sibi qualit-
ucrā q̄litas illius, ad uersate sanitati, nā cū abundet
flaua billis aut pituita q̄a in maiore quanto ꝯsiu ē maior
caliditas aut frigiditas ñrio intemperati corpus et re-
ddit calidius et frigidius iusto. unde semp in corpo-
rīs hūani, quando alius hūor ā sangne abundat, semp
peccatū in quāte comitatr peccatū in q̄lite nō rā hūōis
q̄d rā corporis, celerrime tñ, aliena q̄litē adqrit et sibi
et corpori. q̄d nō obseruatr in sangne nā diu ꝑ eius fami-
liaritē ꝯseruatr ā corruptione, et aliena q̄lite, exqmtū uis
accrescat sangeus nō intemperat corpus nā q̄do simł cū
sangne alij hūōres abundant, cū ꝯ̄ar hēant q̄litas se ad
inuicē ~~[illegible]~~ ꝯtemperant, et q̄do solus sanguis exuperat,
cū illius caliditas sit tepida et moderata et ualde si
milis calori ꝑrio potius iuuat et auxiliatr, q̄m faciat
exorbitare ā ꝑpria nā et temperie. et q̄do alij hūōres
ā sangne peccant in q̄lite nō semp peccant in quāte
nā interdū minor quāntas hūōis q̄m ēē dēt in corpore re-

perit

ut sæpe ostat in progresu multi biliosi et petuitosi inveniuntur biliosus malla qualite affectus reperitur, et cum minori quantite qm esse dcet.

Quo autem alij dicunt de sangue, pellant putredo aut corruptella quam sunt inutiles nutritioni et debent a corpore expelli, et uti alieni dicuntur peccare in quantitate, et excedant semper quantitate debitam, quia talis quantitas a corpore est rejicienda, quo pellant in primis et 2° qualitatis, quae alteratione possunt corrigi et fieri utiles nutritioni non indigeant evacuatione, et ideo peccatis in qualitate utraque re in illis reperiri dicuntur pellatis in quantitate, et sicuti cacochimia reperitur ultra limites sanitatis quia non semper in alijs de sangue abundant, sed ægrotat sed paratus est, eodem modo utraque plenitudo potest reperiri, ultra sanitatis nam sicuti sed non cum primum omnis ægrotat, sic nec omnis qui laborant plenitudine, sed tali ægrotant ni scilicet illi indicatur de medendo plenitudine, de sang. miss. 4° cap.

Notum est 2° ex dicto 4° aph. 2° evacuatione aut

sed parati sunt ægrotare

aut partem, uniuersalis euacuatio est illa quae totum corpus euacuat qualis est uena sectio, nam quaecumque uena secta inanitur corpus ex toto 2° de rationis uictus Io et est purgatio et euacuatio per sudorem et urinam et quae efficitur per mediam per balneum, per exercitium, per frictiones et Onctiones, et sic dicitur insensibilis euacuatio. particularis Euacuatio illa, est quae aliquam partem seu regionem euacuat, qualis est quae fit clystere et uomitu et quae per neruum et palatum 2 officitur et per sputum, aut uentosa resolluentia alicui parti applicita — particularis euacuatio

Et rursus euacuatio uniuersalis quaedam est quae aequaliter corpus euacuat alia quae inaequaliter euacuat, dico, euacuatio aequalis corpus euacuare non quia omnes partes aequaliter euacuet et immediate, sed quasdam prius et immediatius et magis euacuat. alias secundario et mediate et minus euacuat, sicuti uena sectio, Io et immediate magis euacuat uenas 2dario et minus uiscera, minus et posterius corporis habitum sic et purgatio prius euacuat uentrem et intestina 2° uiscera et postea corporis habitum

Pa tri euacuāo q̄ fit p sudore, prius et immedi atius euacuat corporis hum, 2° uiscera et uenas nec dicitr etiā āglitr corpus euacuare, qa oēs hūores āglitr euacuentr qa cū oēs hūores in inequali mixtura reperiant et ualde dispari nulla euacuāe potuit euacuari, s; dr āglitr euacuare qa oēs hūores indifferentr, euacuat, ut reperiuntr in corpore et occurrunt, inter quas euacuāes exquisita i uenæ sectio et p̄pria uenæ sectiōi, ē q̄ p fieri p cutis scarificāe, p balnea, p exercitia et p in diā ut olē dicit 2° aph. 17. inf. ea tri euacuāe dr in āglitr euacuari q̄ā euacuat cū delectu euacuando unū humore et abstinendo a reliquis qlis ē euacuāo q̄ p fieri p mentū purgans mo nō sit immodica et effrenis

ex his suppositis, facile intelligētr de fiō q habet mia tradita ab Au° mō adhibeatr uenæ sectiōi adhibe ri interdū p mgm remediū euacuatoriū euacuandi

ci

Intrādū gra reuulsiōis ut ble admitauit lib de Sang. 11. et qº meth. 11. Solet ets ad liberi una Sectio uentilbz et refrigeroīs grā, et distaris nā una Sectio refrigerat exallenti, euacuando Subiā calidā ut ble ait 10 meth. 10 insp. Solet ets una Sectio fieri tentandi grā ad in uestiganda dispōe Sanguis sic ble 3º dictis cap. to in med. agens de curōe melancholia, et 1º ad Glauc cap. 11 insp. agens de curōe quartanā Precipit unā Secare et dit qd si una Secta egre ditr Sanguis tenuis et flauus sistenda ē Sang missio et nō ē pmitendū amplius fluere, ad si egreditr Sanguis niger et crasus et fæculentus tunc pmitendū Sanguē mitere copiose, id ē fluere copiose qmuis Auª in 1º 3º fenet 4º cap. 15 de curōe melancolia hoc nō ē sic obseruandū nā in trādū insp. una Secta egreditr Sanguis lau dabilis et postea Succedit Sanguis uitiōsus q in uenis magnis et trunco corporis ptinetr nā hoc

Solet

saepe accidere qa per extima extrahunt eius
sanguinem purum puriorem, et relinquit in uasis ma-
ris id quod uitiosum est, sicuti in inflamatione quando
febris extimis detineatur sanguis uitiosus per interi-
ora pellitur, et in uasis maioris sit sanguis laudab-
Sic etiam in lepra, ad inuestigandum sit ne morbus cura-
bilis nec ne, consulitur uenam secare non tanquam remedium
curatorium, sed ad inspiciendam naturam sanguinis contenti in
uenis nam quando sanguis qui egreditur sic adultus est ut sit fri-
bilis, in modum arenae non est spes salutis quia certe
570 uena sectio tanquam remedium euacuatorium requirit ple-
nitudinem quam euacuat quod est remedium reuulsorium non requi-
rit plenitudinem quin imo in casu de plenitudini ad-
deberet, nam quando corpus per imodicum sanguinis fluxum
ualde est innanitum, tunc solet adhiberi ad prohibendum
fluxionem ut Galenus dicit lib. de sang. miss. cap. 11. ...
Sic etiam quando adhibetur uentosis quam aut ad tenta-
dum non requirit plenitudinem
§. Primo autem est phlebotomandus. Sanguinis missio-
Si

Cõit ægrotantib; et ijs q parati s. incidere in ægritudines reperiunt. n. interdũ hões q sani s. in qq. imminent morbi, et pña ẽ eorũ grãs gã incorũ corporib; ẽ plenitudo, ij. ia s. corpora q dicunt neutra, delidentiæ, et qdo istæ ægritudines pueniunt ex sangnis multitudine aut ex sangnis uitio et corruptelle, tunc cõit sangnis missio pseruaõis grã, ad phibendã morbũ gnõẽ. Vti podraga, sciatica, arcetitide, et immoto ica passioe, in epilepsia, uertigine, apoplexia angina pulmonio, pleuritide, et alijs inflamaõib; internis et infestib; acutis siue sint psentes siue immineant cõit sangnis missio.

Gal. Lib. de sangnis 7° et 10 cap. a qq. lis desumpsit Au. istã drã dubitat an semp in pseruaõe õium morbõ qdo aparent notæ plenitudinis semp cõiat sangnis missio et soluit dubitoẽ ad hibita destinctione qdo hões hñt corporis structurã in culpatã, et nullã pũm hñt imbecillẽ, cũ s. hões temperantes et sobrij tunc nõ

ẽ nañia

Sanguinis missio quam sine uenae sectione, plenitudoque
tunc aparet tolli potest inedia frictionibus, deambula
tionibus, unctionibus, et balneis, quando homines sunt intemperantes
quam assidue augetur plenitudo non potest prohiberi morbus quo
ni uena secta sic etiam quando homines sentiunt primum aliquam
languidam sui ipsius si fuerit in thorace et pulmone
celerrime uena est secanda nam non solum per imbecillitatem sed
per motum et pectus laxitatem maxime adest uocat fluxi
onem et grauem morbum, et hoc potissimum faciendum est
quando plenitudo prouenit per suppressionem mensium et hemi
rroidum licet antea morbum non sit expertus nam fieri
potest quod non dum in morbum inciderit, quam corpus
erat mundum per euacuationem illam quae cum primum supprimitur, cele
rrime potest morbum excitare nisi succurramus demendo
plenitudinem uenae sectione et prouocando talem eua
cuationem, et in plenitudine melancholica debemus fugere
ad uenae sectionem et ad purgationem quam per crassitiem humoris nec
uictu tenui nec balneis nec deambulationibus nec fri
tionibus, nec unctionibus sufficienter tollitur, plenitudo. in ple
nitudine tamen petulitora, uictus tenuis et menta in tendemus

et extenuantia solent suscitare qa coacti sanguis et transit in pecu subita et ideo magna e, tunc debet sectio venae q securius adhibetur imminenti morbo qa virtus magis constat qm iam psenti; qa tunc virtus no ita constat

occasione explanationis huius loci agendu e;

de. Scopis venae sectionis. — quos describit Gal 4° de ro: victus cap. 19. quos dicit ee tres. scz morbi magnitudie, viriu robur, et aetate florente. et Gal in Comet Luti lib de sang miss 9°. referens Hipp dnu admitit morbi magnitudie et viriu robur ee scopos, na nos ad vena sectione et no solu aetati florenti sed antecedenti et subsequenti admitere venae secti one et sola aetate puerile et senile excludendas ee et aetate senitem excludi, a viriu robore, et aetate puerile no admitere vena sectionu pp imbecillite na pueri constant facille vitali, s qa celerime di flanti et dissoluuntur, et in morbori curae n solu opet considerare psente virtutis constia s ppe sufficiat ad morbi usqs vigore et n deficiat ut Hip dicebat Cap. 9.

De scopo ætatis late disputat, sicuti de uirium ro
sup cap. 3° præcedenti, de morbi magnitudine hoc loco di
ē, quia ut Gal. dicit in lib. de totius morbi temp. ca
2° duplex ē in propria specie et facta comparatione ad
naturam morbus solet uocari magnus l. equus dr ma
l. qui superior ē uiribus et exitialis exstit, et
quoniam omnis morbus lædit actiones et infert ui naturæ dr
nitudinem hære lib 4° meth. 6° et 9° meth. 12. a
de morbi magnitudine affirmat ē triplici quodam
in propria quæ sumitur a uehementia et specie morbi 2° ē q
sumitur a substantia partis affectæ sic morbus cuiuscunque p
principis magnus dr et postremo morbus magnus
— cacoethē l. malignum quoniam . et quia quibet mo
malignus lædit facultates quæ nos gubernant et con
actiones dr ē morbus magnus propter substantiam actionis
læsæ oppositæ malignitate
Idem Gal. 3° de crisibus 4° cap. destinguit magnit
-dinem a more ad quem pertinet malignitas et benignitas n
nam reperiuntur febres ardentes magnæ, mites et sine
riculo et reperiuntur febres exiguæ et pusillæ ualde

et maligna, et confundens Celsi magnitudē cū more, affirmat quod quamuis rōe dicatur mōbus magnus, siue hac siue illa rōe scopus ē expostulans uenæ sectionē, quā magnis mōbis magna remedia conueniunt, et uenæ sectio insigne et magnū remediū ē, A. Gal. 2° de rōe uictus 1°, et cap. 29. Hæc tamen opinio apparet falsa, quā intemperies frigida Iecoris Cerebri et Cordis, et sinus Iecoris et lienis et edema sunt mōbi magni, propter distantiā peius affa, quæ ægritudines exposcunt uenæ sectionē et febris diaria quæ magna ē in propria specie et propter distantiā peius affa, quæ nō indiget uenæ sectione, Igitur mōbi magnitudo nō ē scopus uenæ sectionis. nec satisfacit responsio di in prædictis affectibus nō conuenire uenæ sectionē propter uirtutis imbecillitatē, nā di in febre diaria semper constant uires et in reliquis affectibus præpositis sæpe constant sui rōe nō indigent uenæ sectione.

uenæ sectio magnū ex Galeno.

Argent. lib. de diis mōrū cap. 9° agens de mōbo magno, affirmat mōbi magnitudinē quod scopus ē uenæ sectionis

Candē ēē Cū uehementia mbi, Luti uisus ē insinu
are Gls 4° de rōe uictus 1 q. in p. et qū uehemēs
illo dr̄ qd magnitudinē dēt, et celeritē mouetis
ut placet Glo 3° de diis pulsuū 5° cap. credit
magnitudinē q̄ scopus ē una sectionis solū ēē acuti
mbi nā soli mbi acuti q. magnitudinē dēnt
et celerit mouent ad statū A. Glo 2° apho
2 q.
q̄ sēntia ē falsa qa Glo 4° de rōe uictus 1 q.
asserit nō solū in acutis mbis sed etiā in cronicis uenā
ēē secandā qa subiacent dictis trib scopis nam
mbi cronici magni etiā dicuntur. Dr̄ndū ē solam
magnitudinē mbi nō expostulare uenæ sectionē
sed solū magnū remediū nā sicuti extremis mbis
extrema remedia coiunt, sic magnis mbis magna
remedia adducunt. et magna remedia sunt uenæ
sectio et purgāo et uehemens alterāo. qd hoc
illo coiat remediū magnū nō ex sola magnitudē
petendū sed ex nā mbi et cā illius nā qdo mbus
3 Cū

Ex plenitudīe aut ex sanguis uitio tunc cōnt uena
sectio. q̄d si ex so[lo] a cachomia ꝓueniat nō uenæ,
sectio sed purgāō ɔuenit. q̄ rōe et ꝓpem affus et ꝓpem
cāe destinguere opʒ ut Gal sentit faliendū lib de sang
miss. 1º cap. et 6º insp. et 7º sequenti et hoc iterū ad
uertit 2º aph. 23 inf. et 2º aph. 8. et 6º aph. 47.
ꝓbrici igitur morbi etsi n̄ magni sint q̄u nō ꝑ ex nō corri
ꝑ trahunt originē ex multitudīe et sanguis uitio nō
indigent uenæ sectiōe
q̄d n̄ obij ɔª istā Gal diam. ipsū Galenū q̄ lib
de sanguis missiōe 19 et 4º de rōe uictus. 19. Luti 4º
meth. 6º ubi negat plenitudīe scopū ēē uenæ sectionis
q̄a sæpe citra plenitudinē uena solet secari, Luti
q̄od si aliqs redundia expers cadit ab alto l.
ꝑcutitur l. uulneratur, tunc oēs ɔfugiunt ad ue
na sectionē et sæpe ꝑsente plenitudine nō dēt
secari uena, q̄u inedia frictionib, deambulatoib, et
purgatōe pōt corrigi plenetudo. Et rursus Gal 11.
meth. cap. 15. in med. ꝑ. saluberrimū ē ꝑ. ꝑcipit
in oī febre putrida uenā secare. nō tn̄ oīs febris putri
da

nascitur ex plenitudine aut sanguinis vitio quam scilicet

nascitur ex cacochimia. propterea saepe necessaria est vena sectio

pro curatione morbi et solet impediri propter legitimam causam

et tunc confugimus ad purgationem et interdum necessaria erit

purgatio pro curatione morbi et commutamus ipsam in vena sectionem

ergo pro exercenda vena sectione aut purgatione non est opus

dicta causa. Dicimus ad 1.am obiectionem quod quando vena secatur non

non placet quod aliud vitium sit quod sanguis curatur cacochimia et confert quo quocumque sanguinis conferret

tanquam remedium curatorium sed tanquam remedium praeservatorium potest exerceri citra plenitudinem quin immo

in ipsa plenitudine exerceretur utilius ut admonet

Gal. in lib. de sang. miss. 11. inf. et hoc modo

intelligendus est Gal. in praedictis locis, et 11. meth. dicendus est de omni febri putrida, praesente plenitudine

quam insinuavit in particula illa ut praediximus in cap.

praecedenti eiusdem lib. in f. praesupponit seagere

de febre putrida cum plenitudine et ad postremum

obiectionem patet solutio ex cap. 4.o ante.

t.

S. Et Debes Scire. &c. Nõ leuis controuersia
ē inter medicos an sicuti cruditas uentriculi impedit uene
sectioẽ. Sic cruditas uenarũ impediat uene sectionẽ ita
ut coctio earũ sit spectanda ad uene sectionẽ, qã Au
hoc lõ pcm affirmãm uidetur tenere, nã post qm docuerat
sanguis missioẽ conuẽ pseruoẽs quã in his q parati s.
incidere in uertiginẽ in epilepsiã in apoplexiã in an
ginã, pulmoniã, pleuritidẽ podagrã et artetidẽ affirm
at qd qdo psentes s. iste egritudines demittenda ē phle
botomia inearũ pño, et post qm apparuerit maturatõ
et morbus pterierit priũ incrementũ et statũ, tunc exer
cendã ēē copiosã phlebotomiã et redit rõẽ, qã phlebotomia
subtiliat humores et facit eos currere et fluere et pmis
cet malignũ cũ benigno et paulo infra, s. et
si grossi fuerint huores pceperunt antiq: pcipit ex
antiquorũ sñtia, qdo huores s. crassi et uiscidi ante phlebo
tomiã utĩ ēē balneo et his q incindunt et attenuant
huores sicuti docuerat olĩ 6° epid seu 5a tex. 29 et lib
de sang. miss. cap. 12. et iterũ in hoc cap. uersus med. S.
in febre autẽ sanguea, subet in febre sanguinea in p. illius
paruã conte sanguis missioẽ, deinde in pgressu apparente coctioe
sanguĩ

Sanguis ē extrahendū, cōprobatur igitur ad uenae Sectionē
praeparaōe et Coctiōe opus ē.

Ad 2.ᵃᵐ pē ē fernel. 2º de uenae Sectiōe Cap. 14 ubi
referens hanc sñᵃᵐ sententiā dicit ēē inconsideratā et
sanguinem inconsideratā ēē reijciendā. quia reuera falsū
nā falsū ē dicere humores extenuare, nā secta uena
humores ut erant in uenis euacuantur, et manent sub
eadē proportione l. dispoē q̄ erant antea et n̄ tenu
iores, et quādo nō manerent sub eadē dispoē potius de
bebant incrasari quā extenuari, ut pote, pē tenuiori
et fluxibiliori sanguinis euacuato, sic eq̄ falsum ē
asserere flebotomiā humores agitare. nā si multitudo
et feruor sanguinis, agitoes ē cā irritando naām,
si uenae sectiōe demitti plenitudo et cessat ferm
debet cessare perturbaō humorū, et potius deq̄titrtran
quilitas quā agitaō, et alienū cōrōe ē, uenae sectione
permiscere benignū cū maligno si nō expectetur coctio
nā Coctio expectanda ē ad purgādē, quia post ipsa fit
separaō humores utilis ab inutili ut utilis sit retin
ata, et inutilis euacuetur sponte naāe, l. ui minti. at
uenae sectio cū indiferenter humores euacuet, ut erant
in uenis

et occurrunt nō indiget ista sequestratione, ideo à prin
cipio existente crudo pōt exerceri. nā si spectatur coctio
et facta sequestratiōe secetur uena, nō solū humor inutilis
et impurus euacuatur, sed simul cū ipso, humor utilis et
purus. et huius q remanet in uenis, facta agitatiōe per
miscentur, et inquinantur. et similiter in parte inflammata,
facta suppuratiōe, pus illud nō euacuatur uenæ sectione
sed potius per eandē partem facta apertione aut proxima
ut in pleuritide et pulmonia facta coctione id quod
coctū ē, nō per phlebotomia sed per sputum expurgatur, et
in inflamatiōe Iecoris id quod in cauo illius continetur,
expurgatur, per aluū et id quod in gibbo, continetur ex
purgatur solū per urinā in inflamatiōe Iecoris et
nō uenæ sectiōe, sic in febribus putridis præsente pleni
tudine in earū principio existente febre cruda, ad leuā
dā nām competit sanguinis missio, deinde uō post coctiōē
id quod coctū ē debet euacuari, nō sanguinis missiōe, sed
purgatiōe per aluū aut per uomitū aut per urinā aut per
sudorē ut latius ostendimus [illegible] methodi. cap. 8 et 9°.
Igitur nō ē quod spectetur coctio ad sanguinis missiōē. addidi[?]

ef[?]

q.o quo motus trahit originē ex multitudine sanguinis, aut
urget si cum motus celeriter auferri potest ita ut cesset
periculum e contrarius quando non est differre venae sectionem
et permittere motum ingravescere et aegrotum periclitari
et hoc praecipue quo motus exitialis est in quo non est expectan-
da coctio, et idem Avicenna 1o 4i tract 2o cap 1o simul
dicebat et scias quod plebotomia non est de genere eius in
quo expectatur coctio quae expectatur in solutivis
et quo praeponitur plebotomia non est amplius ei intentio
pro solutione huius difficultatis dico est, quod quod sanguis spectat
s. sola quantitate s. sola qualitate quae fervet aut putrescit non est
expectanda praeparatio nec coctio, quod festinare oportet ad venae
sectionem, ut Galenus praecipit faciendum, lib. 9o meth. cap. 4o, et 5o
ut corpus transpiret et levetur natura. quod sanguis peccat
qualitate quae permiscetur alienus humoris plus iusto, crassus
sit aut maxime lentus est, sicuti in plenitudine melancho-
lica et pituitosa accidit, tum praeparatio et coctionem opus
est ad sanguinis missionem, nam licet nisi sanguis extenuetur et incidatur
non egreditur ut debet, stricta vena, nam bene venae sectio-
ne bonum sanguinem rapit et vitiosum in corpore relin-
quit, quia sanguis bonus cum sit tenuior et fluxilior. primus
egreditur

et remit crasus et lentus in urinis, hoc etiam insinuavit Avi
in fen 2a 1i d(octri)na 1a Cap. 5o post p. ℞. et ē cū cā māti
ex q̄ apostemata imminentia grantr. q̄ diversa ē ...
humorib, nō impedientib, 2ū suas q̄lites, et p(ro)p(te)r ℞. evacuati
l. mō nāti ut in partu, l. mō nō nāti ut in vulnere
remanent humores puri et singulares, agg. impediti nā, et hec
ē cā q̄re post sanguinis fluxū l. ex naso l. ex utero,
l. ex hemorroidib, l. ex vulnere, grantr febres diuturne
et fumeces, ut p(rop)te relictis in corpore crasis et vitiosis
humorib, et evacuatis tenuiorib, et benignioribus, et p(ro)p(te)r eandē
cām post sanguinis fluxū in toto corpore solent apparere
pustule, tubercula, et furunculi; si nā nō mit multū
dissoluta ex tali evacuatiōe.

In febre pituitosa ubi plenitudo degravans ē in p(rin)c(ipi)o lēt
aliqd sanguinis extrahere in quantitate modica ad levandā nām
deinde nō p(ro)cedente febre, qā pituita coqt et transit
in sanguinē, lēt copiosius sanguinē mittere; et in plenitudine
cū abundantia humorū crudorū antequā membris invadat, cauta
evacuandū ē p(er) sanguinis missiōē nā p(ro)p(te)r q(uo)d virtus languet, aut
humus crudus maxe distat a nā sanguinis, et ē valde refri
geratus p(rese)rti in hieme, tunc fugienda ē sanguinis missio.
at nā si virtus sit robusta, aut humus crudus nō sit maxe refri
geratus

Tunc erit sanguinis missio antequam motus invadat, quia tunc virtus magis constat. at vero quando iam febris praesens est, et invadit, in illius principio demittenda est sanguinis missio, nam tunc cum virtus minus constet, propter morbi potentiam deficiens tolleraret sanguinis missionem, deinde vero quando humores crudi sequuntur, comestibilibus mixtis incidentibus, extenuantibus, fricationibus, et unctionibus idoneis, quia transeunt in sanguinem et postea solent magis nutriri, et vires robur congruunt, tunc erit sanguinis missio, ut colligitur ex isto lib. de sang. miss. 6° et 10 cap. et hanc conclusionem addidit Avicenna dicens, ideo constat etiam quod licet sanguinis missio conveniat in morbis per eorum curationem et praecautionem, licet magis necessaria sit in curatione, quam in praecautione, cum morbus iam urgeat, tutior et securior est in praecautione quia virtus magis constat.

§. Et phlebotomia et ventris purgatio. explicatio cuius loci petenda est ex his quae tradita fuere in fen 1a 4i tract. 2° cap. 1°, §. et non moveas in die motus aegritudinis &.

§. et cum aegritudo &. semper in morbis quando vena secatur quantitas sanguinis debet evacuari pro morbi magnitudine, ita ut satisfaciat et pro virium robore ut recte et sine noxa istud tum digno, quantum sanguinis quae evacuatur tolleret ut dixit ...

et semper euacuandum est tamen, quanto super naturalem statum est ad aucta
na omni illo quod redundat, cum sit secundum naturam euacuari dicit;
notat hic Avicenna quod quando egritudo est cronica et longe distat
status, ut virtus sufficiat usque ad morbi vigorem, et ne in tempore
postive cogamur nutrire, aliquid sanguinis relinquendum est,
pro morbi longitudine, et minus euacuandum est quam morbus et
redundantia sanguinis requirunt per Avicennam Cam. Ste. 11 meth.
cap. 14 in febribus putridis quia putredo non curatur sanguinis
missione, sed potius remediis aperientibus, extenuantibus, re-
frigerantibus, detergentibus, et euacuantibus, per aluum aut vo-
mitum, aut per alias regiones aliquid sanguinis relinquendum
est ad spatium curationis ne per defectum virtutis ante vigorem
in tempore postive cogamur nutrire dicit etiam lib. I° ad Glauc.
cap. 14 agens de symptomatibus que febres comitantur precipit
quod quando occurrit aliquid symptoma vires dissoluens sicuti est,
dolor vehemens vigilia immodica, conuulsio, vomitus aut
alius fluxus, non est euacuandum per morbi magnitudinem et quantae
redundantia, sed minus quod condonandum est aliquid symptomati, dicit
etiam Iubet considerare aeris tempus regionis temperatu
ram aetatem corporis habitum et vitae studium quia non aequaliter
homines sunt resolui in prouincijs et ideo aetati nostrae, regioni
et tempori, et reliquis que vires dissoluunt et corpus muniunt aliquid
est relinquendum

et n̄ adag̃te euacuandi.

§. Et cū longū tempus ꝑtransierit, q̄do hō utit ꝗa uictus rōe, et longū tempus intercessit ex quo n̄ ē ꝑlebotomatus, neq̄ aliqm sanguis euacuare passus ē et m̄i sit assuetus ē ꝑlebotomari, et incipit iā ꝑcipere lassitudem tensiuā aut ꝑhlegmonosā, opꝫ festinare ad sanguinis missionē ut m̄ti magni imminentis grāo ꝑcaueat.

In hieme multo minor quantitas sanguinis extrahi dꝫ, ut sic sanguis deseruiat libeg̃aturus ut resistat frigiditati aeris ambientis et ne extinguatur calor ut ōes insinuauit l̄ apīs ubi dubitat cur hīs in hieme copiosius nutriat q̄m aliis temporib, nā quantitas cibori dꝫ adhiberi ꝑ quantā resolutiō et in hieme corpꝰ minus dissoluunt, satisfacit ōes dicens in hieme copiosius ēē cibandū, nō ꝑꝑ maiorē resolutiōē, s͡ut corpora magis abundent sangn̄e et sp̄u et carne, nā sic magis resistunt frigiditati aeris ambientis aliter periculosius ne extinguatur calor.

§. Amplius ꝑlebotomia sic solet exerceri sanguinis missio q̄m revellit et uocat ad exteriora, hoc ē ad p̄m in q̄ uena secatur, nā uene consentiunt cū p̄tib interiorib et cū p̄tib exteriorib et ōēs uene colicant inter se et hoc ē cā q̄re

Vena secta ea q. s. in pectus extimis soleant remigrare ad partes interiores; et ea q. s. in pectus intimis soleant revocari ad extimas, unde in motu atris venenosi, in variolis et morbillis in exantematibus, et in affectibus cutaneis, si corpus non est plenum solet nocere vena sectio et in motu atris venenosi maxime damnatur; 2° tamen in inflamationibus internis utilissima est, et haec est causa quare phlebotomia restringat ventrem, quae se tot ca allinei soleat provocare ventrem et reliquas evacuationes quoniam exonerat naturam et reddit potentiorem ad expellendum ut scribit in Sinuavit 1° aph. 23. et 9° meth. 14 agens de sanguinis missione usque ad animi deliquium et quando immodica est dissolutus fluxus alvi est causa imbecillitatis ventris ut recte Aut. paulo infra innuit; phlebotomia et colica raro eveniant, quia dolor colicus maxime indiget relaxatione ventris quae omni studio est tentanda et phlebotomia ventrem restringit. Contra dolor colicus magna ex parte, oritur ex causa frigida, et ex faecibus retentis cui non convenit vena sectio, solum non quando dolor collicus fit ex inflamatione aut ex causa calida potest convenire. nota.

Venae sectio in diarrea billosa et dissenteria debet convenienter dari tanquam remedium extremum, quia revellit refrigerat et temperat acrimoniam humoris. Quando tamen alvi fluxus provenit propter imbecillitatem ventriculi et intestinorum non convenit vena sectio, nam licet revellat humoris impetum quoniam augere imbecillitatem maxime nota

tot

Hoc mo intelligdus e Gts Cu Hip 4º de rōe victus 16 au
fluenti mora nō ē Sectanda, ante uentris ɔfirmāoē.

§ Pregnans et menstruata dī Mulieres qm temperat
qā s. aliquantulu frigidiores maris, et pp uite studiu qā
uiuunt sub diu, nec sub claro sole, sd domi ɔtinente, illar
Sanguis grant qm resoluant, ideo sponte multitudo Sanguis
Coaceruant, Cuius multitudis nāle remediu ē menstrua purg
atio ut Gts dicit lib de uenis sect 2ª Erasist Cap. 5º ubi
qdo mulieres, neqz utero gerunt, nec lactant, tunc redun
dat Sanguis q paulati transmissus ad uteru, exlege nāe
et pp imbecillitatem, qūs qdo nō absumits i fætu in utero
ɔtento, ex intrualis excernits p menstrua purgāoē et
qā p eiusdē euacuoē n solu deponits Sanguis multi
tudo, sd eti uitiosi humores repurgant, ideo nō Sanguis ex
cretio, sd menstrua purgāo dī, ut adnotatur Gts lib d
attra bille Cap. 3º Cu igitr menstrua purgāo sit nāle
remediu multitudis et cacochemie et fœminaru corpa
reddat purat menstrua purgāo liberat fæminas
agrm plurimis mrbis grauissimis, qdo uerb. q. Temp[illegible]
et indebita quante efficit aña. 2º tri qdo supprimits
aut imminuits, qā fœminaru corpa redunt impura cuibet
mbo sd obnoxia A. Gto lib de uena sect 2ª Erasist
Cap. 5º

et tñ semp revocat supsio mensiũ mãre nocet, post partũ qã
tunc nõ solũ insinuat humorũ abundiã, sᵈ magnã eorum
pravitatẽ A. Gtõ 1º epid sect 3ª 22. et lib 3º epid sect 3ª
73. et redit Gts Cam, qã fetus utero alligatus, tm̃ attrahit
qᵈ convenis et optimũ ẽ, et relinquit vitiosũ, et novũ mensiũ spa
tio humores vitiosi in corpore relicti nõ solũ acres sint sᵈ
deteriores redduntur ut cõstat ex Gto 1º de sanit tuend. c cap
5º aph. 37; ubi in huius rei cõfirmatiõẽ adducit hipp lib de nã
pueri.

Et qᵈo supressio alicuius evacuatiõis ẽ morbi cã, reditus illius ẽ
morbi medella ut sup traditũ ẽ cap 3º, ideo in morbis excitatis ex
mensiũ suppressione mensiũ provocatõ maxĩ medetr, q tentanda
ẽ frictiõis et balneis cruriũ, cũ medicamentis aperientibus intus
assumptis, et secta vena in cruribus, et qᵈo in morbis q indi
gent sanguinis missiõe sponte menses erumpunt, et tempore nota
oportuno tunc qã hoc evacuatio ẽ magni momenti nõ ẽ vena
secanda, sᵈ oportet cõsiderare impetũ sanguinis fluentis
et qᵈo satisfacit, redundiã et morbi magnitudini demi
tenda ẽ vena sectio, et totũ negotiũ nãe ẽ reling
uendũ et qᵈo sanguinis fluentis impetus nõ ẽ ut expe
dit, tunc vero nõ totũ negotiũ nãe ẽ relinquendũ, sᵈ vena
secanda ẽ in cruribus adiuvando motũ nãe ut ex utroq pficiatr
id qᵈ

desiderat ut Gal. docet faciendu in lib. 9° meth. cap. 5° post
med. & si tempore mittendi sangue et non sciuti sectio
uenaru cubiti, reuellendo ad superiora sistit mentes, sci sectio
facta in crurib. prouocat menses, ut Gal. dicit lib. de sang. miss.
17.
Est co[n]gestatio fetus in utero et lactatio sit sp[ecie]s euacuationis
quia redundia sanguis et humores absumit, et consumit.

Anp[re]gnatio et lactatio impediant
sanguis missionem.

Ca dubitoque quia Hip. 5° aph. 31. affirmat uterogerente sangui
misso, abortu pati, et hoc magis patiti, quo fetus e maior
nam fetus du e in utero requirit sangue ad sui nutritionem
et incrementu et sine eo neque uiuit neque conseruatur, et siculi
per inedia et sanguis fluxu deficit alimentu fetui, sic
uena secta illi substraitur et quo maior e fetus copiosius
alimento indiget ut conseruetur, ideo deficiente alimento fetus
magis periclitatur, et in lib. 5° aph. 55. affirmat Gal. utero
gerentes non tollerare ualida remedia ut est uene sectio
et purgatio, neque exquisita uictus ratione qualis e inedia, tamen
non e ca inquit que dicat Hip. utero gerentes quorum biemi
habitant febre aut mediocram sine occasione manifesta
q[uo]d

qd pariunt cū periculo aut abortū facientes periclitantur qa curari nō possunt ut decet, cū nō tollerent validia remedia, neqꝫ exqsitā victus rōe, rōe fœtus q tenelus ē, unde magna expꝑ. qꝫ desūm curōis legitima uberim. labo rant ergo febris remitt, iterū revertitur, sic ex febris vehementia et ex succorū initio febris ~~remitt~~, corrumpitur ergo non valet d. sistere usqꝫ ad tempus partus, cū sit valetudinarius et languidus, et mulier sit languida, ergo parit cū maxo periculo, nā ad securitē partus ergo opus ē robore matris et robore fœtus.

Ptā videtr qd sanguis missio nō coiat uterogerentib, nā si coierit maxē in primis mensib, in qq fœtus cū sit exiguus indiget, pauco allimto. A. Glo lib 1o de sympt caus cap. 7o in med. nā postqm adductus ē, et postremis mensib, multo indiget allimto et oē succorū redundā absumit, sd in 1is mensib, abortus nō imminet, ni qa allestabula, qq fœtus colligati in utero, sit. ileorib, plena quorum rōe plus iusto humectantur et laxantur, ita ut fœtū pondere nō poit sustinere, et rumpuntur et fit abortus ut hip docuit 5o aph. 45. et sanguis missio nō evacuat recremto muscilaginosa in allestabulis ptenta, qd si dicas iis

mensib,

Coire grauidis sanguis missioe ad tollenda plenitudi et cor-
rigendu sanguis uitiu no satisfacit qa fetus, qmtu uis corpus
grauidae, sit plenu no attrahit ni qd sibi conuenien(s) e, et
tn massa sanguinea sit uitiosa, fetus n allicit ni qd sibi
dulce et optu e, in sanguine igitr n timetr, aborsus ppr pleni-
tude et sanguis uitiu.

Pro pte 2a e Aua hoc loco et Celsus lib 2o cap 10o q
afirmant grauidas tuto poe curari, qdo mbo acuto labo-
rant sanguis missioe nec sine periculo tollerant eam, n sollu
in primis sd in medijs et postremis mensib, et n sollu semel
sd bis et sepius, qdo calidae s. et plenae, et mbo acuto
laborant, ~~[illegible]~~ quoru sentia recepta e a Iuniorib, et
frequenti experia cpbata nec deficit rao qa medius
det imitari na sd uidemj qd grauidae solent pati
sanguis fluxu copiosu p nasu, et p emoroides, sine
aborsu, qd magis e in primis mensib habet mestrua purgat(io)
copiosa citra abortu, igit si mulier mbo acuto laborat
et robusta e et plena recte poterit curari sanguis missio
qa tunc no iminet periculu defectus alimenti

In hac dificulta sic sentiendu e ut ueritas elu-
cidetr, in grauidis dificile e instituere pba uictus roe

et idoneam curatione que fficitur uena sectione et purgatione, nam si
reperies morbum, et instituas aietam ut morbus requirit, fetus,
tenellus non poterit illam tollerare, citra hoc, quod dissoluatur,
et corrumpatur, cum dicat esse tenuis aut tenuissimus, si tamen copiose
nutrias ut fetus requirit ad sui conseruationem augetur morbus et infice
ret matrem, et consequutione quodam fetum, eodem modo si euacuas
uena sectione aut purgatione ut morbus et illius causa requirunt corru
pis fetum et fit abortus. si tamen non euacues perseuerat
morbus et augetur, corrumpens matrem et fetum, et quam quod si
duae indicationes que maxime pugnant inter se, cum sit preferenda ea
que dignior et perfectior est altera non neglecta ut Gal. saepe
dicit ideo quod gravida acuto morbo laborat, cum sit prefe
renda indicatio morbi quam nisi curetur, morbus perit atque, consi
mul mater cum fetu, tunc conit sanguinis missio ratione tamen fetus cui
aliquid est condonandum, ne corrumpatur per sanguinis missionem defici
ente alimento quantitas sanguinis extrahenda debet esse multo mi
nor quam morbus et remedia desiderant, unde quod hip. obstitu
sant uena sectionem ingrauidis non tollunt sed uena sectionem
dehortantur medicos ut caute sanguinem mittant ingrauidis
semper habendo rationem fetus, et quod corpus plenum est, si moderate
te sanguis extrahitur non solet deficere alimentum matri nec
fetui quod sola multitudo deponitur, et hoc precipue in
primis

mentib, qa tunc cu fetus sit pusillus paulo indiget san
guine ad sui nutritionem et conservationem et ideo in primis mensibus im
nota minet abortus ut refert mascellaginensis in bibetarum in alijs
Fabulis tunc n causa abortus sanguinis missio sed potius
purgatio et absolutio illorum refert at vero ideo timetur abor
tus ut plenitudinem aut sanguinis vitium, nam multo sanguine
affluente ad uterum, rumpuntur allegtabula, immo dicunt
plena et distenta aut impedita ventilatione suffocari fetus
et ideo sanguis vitiosus e nario debet aegrotare fetum et dissolui
et ideo fetus in utero continetur, cum sit illi alligatus per allegtabu
lla attrahit ad sui nutritionem et incrementum sanguinem ex venis
et pro hoc quia transmittunt sanguinem ad uterum, contingit dissolutio
allegenia, tunc uterus non attrahat menses, sed solum fetus in illo
contentus, ut bene adnotavit 5o symposiis 22. ubi agens de menstruis
et provocant menses et lac, affirmat menstrua provocantia multa
esse fortiora his quae provocant lac quia menses transmissi ab alijs
menses fluunt partibus ferunt in uterum: utero ad dellationem eorum nil conferente
contrahunt rente. at vero sanguis fertur in mammas, non solum quia ferat
lac trahitur ab alijs partibus sed quia attrahitur a mamis.

Ex hac doctrina constat quomodo solvantur quae de fin. 2a pars adduc
ta ex Galeno et Hipp. et ideo moderata e sanguinis missio, licito

alimenti defectum et periculosus abortus potest excerceri; Copiosa
sanguinis missio semper est uitanda, nec in hoc medicus debet immi
tari naturam, quia natura in suis euacuationibus utilibus temperamento spiritu
et fibris scilicet uti instrumentis, et euacuat discernendo utile ab inutili
et retinet id quod utile est, et excernit id quod inutile est, at uero
uenae sectio est instrumentum uiolentum, et quod sine delectu sanguinem
et humores euacuat

2° dicendum est, in grauidis timeri abortum scilicet propter commotionem agi
tationem, acceptabulorum scilicet propter alimenti defectum, in primis et postremis
mensibus maxime timeri commotio, nam illius ratione, facile rumpuntur,
nam in primis mensibus propter humiditatis excessum sunt mollia, et in
postremis mensibus propter excessum siccitatis sunt friabilia, ideo facile rum
puntur, in mediis mensibus sunt firmiora et minus rumpuntur,
quia nec plus iusto humectantur, nec exsiccantur, sed mediocrem
habent temperiem ~~in~~ humiditate et siccitate, quod admonemur a pedi
culi quemadmodum fructus arboribus alligantur in sui principio, aut quando illi fructus
immaturi sunt tenella, et imbecilla sunt et ex qualunque commotione
solent, fere fructus decidere, at uero in medio tempore
firmius adhaerent, quod quidem accidit acceptabulis, quibus fetus alliga
tur cum secundina et utero, ut Galenus inquit 4° aph. 1° et haec
est causa quare grauidae propter istam commotionem difficilius tollerent purgationem

in primis

et postremis mensib. q̄m in medijs, ꝑ allim.ti gratiam timet abortus, in postremis mensib. et in medijs, q.a in primis mensib. cu sit exiguus ita ut si mercatu uos embrionis, sed solum dapsus exiguo indiget allim.to q.d securius adhibetur tunc uenæ sectio q̄m in medijs et postremis

Hal dn̄a sectio tradita sit ꝺ Gtō 1.o de simpl. cur. cap. 1.o in med; Ab Artt.o 4.o de gn̄e alim.t cap. 8. ubi affirmat q.d q.o fœtus magis ac magis ꝑficitur, plus superest excrem.ti q.a dulce et coctu, absumitur. uo postq̄m ꝑfectus ē, et ad eius fini exiguo indiget nutrim.to igitur si postremis mensib. plus redundat et fœtus minus indiget allim.to securius tunc poterit exerceri uenæ sectio q̄m medijs et ijs mensib.

R. Artis. tum sic ēe indignum, in medijs mensib. si uideretur corporis incremt.u factum maius ē q̄m q.d efficitur postremis mensib. uerū q.o in postremis mensib. fœtus ē max. tamen minus alescant q̄m in medijs mensib. ad sui nutrit.m et increm.tu mediocri, copiosiori indiget allim.to q̄m in medijs mensib. et plus absumit sanguinis q̄m in prioribus mensib. ut cap. 6.o ante docuerat, et in illo t.o so[...] agit de lactis gn̄e, q.d a parte postremis mensib. ex legem nat. et ex institutione originali ut ait Artes. ut sic allim.to illo q.d fœtui

In utero suppeditabat, fetu edito iã in lucẽ, convertũ in lac
iterũ illi suppeditaretr, ẽ n. menstruus sanguis germanus lacti
ut ait Gal. 3° Simpl. 22. et lib. de venae sect. 3° Erasis
5° cap. p̃ta n̄aria sequutiõe apparet lac in mãmis qã quanto
magis fetus acrescit et maiore lũm occupat, tanto magis dis
tendit pet abdominis et oprimit venas illas q̃ cõis utero et
mamis. p quas ex pib. superiõb. cõicatr sanguis ad uterũ, et qã
tunc p̃t opp̃ssione venarũ n̄ pōt deferri, regurgitat ad mamas et nota
ibi detinetr, et convertitr in lac p carũ nutriõe, et qã tunc abundã
tior sanguis cõfluit ad mamas incipit lac apparere qã iã
redundat in illis q̃re si tunc apparet lac, n̄ ẽ qã minus abu
nat sanguis, fetus, sd qã p opp̃ssioni venarũ n̄ deferti ue
antea. in postremis mensib. timetr abortus p̃t defectũ allimẽti
et p cõmotiõne et agitõe, qm vitat venae sectio, p̃sertĩ in timidis
et debilib., nã venae sectio agitat et pturbat humores et seq
utiõe q̃dã pes ut Avic. ibi dicit q cõmotio uterũ attingit in
primis mensib. timetr abortus ex phlebotomia n̄ p defectũ allimẽti
sd p agitõe acceptabulorũ, in medijs mensib. timendus ẽ abor
tus ex phlebotomiã n̄ p cõmotiõe qã tunc acceptabula ma
gis iniurijs resistunt cũ sint firmiora sd solũ p defectũ
allimẽti.

Et quis Aph. 4° aph. 1° et 5° aph. 29. in gravidis in me
dijs mensib. mã turgente admittat purgaõe, ad fugiẽ mortis peri
culũ

Et 5° aph. 31. uideatur grauidis denegare uena sectioẽ in omni tempore non e admitenda, purgaão ingrauidis tang. tutius remediũ, uena sectioẽ, quia hipp. in predicto loco non denegat uenæ sectioẽ absolute, sed solũ reddit medicũ cautũ, ut ingrauidis non exerceat uenæ sectioẽ nisi magna urgẽte necessitate et in modica quantitate quoniam fœtus non absolute uenæ sectio, securius remediũ ẽ, purgaõe, A. Bto lib de sang. miss. 12 lib 2° de rõe uictus in ac. et lib de uenæ sect. 3a parte sist cap. 7°. et ingrauidis adhuc in postremis mensibus tutior ẽ uenæ sectio, purgaõe, non quando modica ẽ non substrahit allimtũ nec fœtui nec matri, sed solũ demit plenitudinem et prestat alias utilitates nãrias in curatione mihi adactio remanet sanguis sufficiẽs fœtui et matri et purgão non solum illa quæ efficitur ualidis et deleteriis medicamentis quorũ usus familiaris fuit antiquis sed ea quæ efficitur medicamentis clementibus et benignis non illa non solũ ingrauidis sed in omnibus ẽ fugienda. hæc securius adhibetur ingrauidis et non sic timenda ẽ, et in omnibus mensibus, celebrari potest, dicitur Aua in fen 21. 3i tract 2° cap. 10. et quia fiunt deriuationes humores confluentes ad uterum et ad intestina quia intestinũ rectũ conjunctũ ẽ utero, nãrio propter uicinia et dũm irritatur uterus ad irritaõẽ recti intestini. propterea purgão non potest celebrari citra hoc quod musculi abdomi

cõprimunt intestina, et sicuti cõprimunt intestina, sic cõpri-
mum uesicã et uterũ, cum sint pes illis subiecta ꝑ quãtum
cõpressionẽ cõprimitis uteris et irritatis ad expulsionẽ fetum
reliq̃ q̃ ꝑtinent ad purgatiõẽ et uictus rõẽ, utero gre
rium n̈ 8. huius loci

Et debes scire quod n̄ quotiescumq; dixi ꝑ ex-
plicatiõẽ huius loci dubitatur an abundãtia succorũ crudorum
ualeat impedire uenæ sectiõẽ Gal. lib. de sang. miss. q.
ꝑ'st quãm docuerat scopos uenæ sectiõis esse morbi magnitudinẽ et
uirtutis robur, exceptis á sermone ætate pueri et senili
subiungit quod quãdo adest abundãtia succorũ crudorũ impeditur ue-
næ sectio ꝑ uirtutis imbecillitatẽ, quã nullũ tale robur uirtutis
adest, nã ut ipse dixit 12 meth. cap. 5º inf. agens de ãi deliq.
et sincope affirmat humores crudos suffocando et extinguendo
calorẽ et obstruendo et coarctando uias impedire nutritiõẽ
ꝑ quã ꝑ quas cãs dissoluitur uirtus, et ãi deliquiũ et sincope so-
let euenire, ex succorũ crudorũ multitudine, et in eodẽ 12 meth.
cap. 3º inp. agens de curatiõẽ febris syncopalis q̃ excitatur ex
succorũ cruditate affirmat, n̄ cõuenire nec uenæ sectiõẽ nec pur-
gatiõẽ ꝑ uirtutis debilitatẽ, nã citra syncopẽ imbecillitas cos
ægros et citra uenæ sectiõẽ, et purgatiõẽ, syncope illos inua-
dit, supponit igitur Gal. cũ abundãtia succorũ crudorũ n̄ posse

cõstare

virtute. Alexandr trali lib 12 cap. 3° et Ras. lib 16 ctinet cap. 2° quos iuniores sequuntr. Credunt suppone ee falsa na fieri pot qd cu abundia succorum crudorum ctit virtus ad tollerada una sectione et magna cu utilite pote exerceri, na sicuti qdo multitudo lignorum viridium pjicitr sup igne, ni indignis portio eorum detractatr extinguitr ignis 3° tn aliq portione detracta accendit ignes et vires assumit hoc ide observatr in calore natiuo, et extimant qdo abundant hurs crudi, cui huic subscribere sentit, lib de sang mis 6° cap. qdo qdo multitudo e degrauans et abundat succus crudus ri e una secanda ni videretr status virtutis na qn exoluta e virtus sanguis n e mitendus ni qdo ctat, ut cu admittit cu abundia succorum crudorum robur virtutis et admittit una sectione.

Psolutio huius dificultatis maxe ntm e, qd qdo abundant succi crudi debemus considerare quanti sint succi crudi, mum cruditatis, tum in quo ctat tunt hurs crudi et desum, quis hurs crudi in corpore in tidacui et simul dispone virtutis, quantas 1° lo videranda, e, ut cts docui faciendum 4° de sanit. tuend. 4°. ante f. na qdo sanguis bonus exiguus e, et succi crudi maxe abundant tunc nullo mo ctit sanguis missio qa tunc phlebotomia bonu sangne rapit et vitiosu hure in venis relinquit, na tii na semp stendat magis retinere hure utiler, qm

qm inutili, qa impeditur et irritata e[st] id n[on] assequi, Cum igitur
aperto orificio uenae, humores q[ui] in uenis continentur, sint fluidi
n[on] possunt contineri et quo fluxiliores eo tanto magis fluunt, et hic
Cum igitur sanguis bonus sit tenuis et fluxilis et humores crudi sint
crassi et lenti, et pigri ad motum, prius et facilius egreditur bonus
sanguis qm humores crudi et uiciosi, et sic eodem modo exeant, ut conti
nentur in uenis qa uene secta semp[er] plus sanguinis extrahitur, qm mali
orum humorum, qa plus eius qd debebat retineri expellitur, et illi
us qd debebat excerni minus excernitur; et ideo sanguis bonus
plurimus e[st], et n[on] multum abundant humores crudi, tunc copiose
sit sanguinem mittere, n[on] semel sed partita uena sectione
et tunc utendum e[st] his medijs q[ui] uim habent incidendi et extenuandi
ut adnotauit Gal. lib. de sang. miss. cap. 12

Quarta considerare oportet mum cruditatis, ut Gal. consulit 4° de sa
nitate tuenda 4° cap. ante f. qa sanguis e[st] in medio pituitosorum et
biliosorum, qa maiorem coctionem suscipit qm pituita, na pituita
e[st] sanguis deminute coctus, q[ui] per ulteriorem ellaborationem uertitur in
sanguinem et bilis maiorem coctionem et ellaborationem suscipit qm sanguis
unde, ex loquor magis sanguis et plus iusto in calescat, et sic
transit in bilem, et humores illi q[ui] s[unt] citra sanguinem aut s[unt] crudi et incocti
aut initium coctionis suscipiunt. alij s[unt] semi cocti, et q[ui] parum distant

ana

sanguis. Sic humores q. s. ultra sanguinem q̄les s. biliosi aut pro distant a natura sanguinis aut mediocriter distant aut multum distant quod multum distant precipit ut nullo modo sanguinem esse mittendum nam tunc sanguine misso, si abundat humores crudi, remanent crudiores et frigidiores propter defectum caloris et virtutis, nam sanguine extracto refrigerantur, et dissolvuntur. humores biliosi post sanguinis missionem remanent sinceriores acutiores et calidiores. unde magis irritant et efferitant et efervescunt, hoc modo intelligendum est quod dicit caue ne aegrum ad unam duarum rerum perducas, ad contrariorum calidorum et frigidorum cruditatem.

Considerate est oportet locum in quo succi crudi existunt, quia aut sunt in prima corporis regione, et mesenterii venis, aut in secunda regione in vasis maximis aut in tertia corporis regione, hoc est in venis gracilibus, et corporis habitu; quod humores crudi sunt in prima corporis regione tantum, non convenit sanguinis missio nam tunc una secum bonum sanguinem contentum in venis evacuaret, et tunc illius venae attraherent ex prima corporis regione succos crudos, et sequeretur mala, sine aliqua utilitate. nam melius est succos crudos ibi manere, et deinde quam crudos distribui per corpus ut dicit Galenus 4° de sanitate tuenda. 8° in principio et sicuti non convenit sanguinis missio sic etiam non convenit purgatio, quia succi crudi cum sint crassi, et frigidi, et obstruant venas

uenas meseterij et sint impacti nec ipsi expurgantur et impediunt ss. quominus alij humores possint expurgari. unde purgatio tormina, cum dixi[illegible] et [illegible] deligui [illegible] tunc induxit, ut[illegible] Gal. caplat 10 cibo; Sic intelligitur Hip. 1. aph. 22. quod dicit, concocta medicari atque mouere non cruda neque [illegible] neque exercitatio, neque balneum tunc conuenit, sed potius utendum est [illegible] et [illegible] minutis quae uim habent incindendi et extenuandi citra manifestum calorem ut dicit ibi [illegible], et ne ante coctionem distribuatur et ferantur per corpus cum magno periculo; quod succi crudi existunt in 3a corporis regione, tunc nullo modo conuenit sanguinis missio quia euacuaretur bonus sanguis et retrocederent humores crudi ad uenas attracti ab illis.

quod etiam sentiendum est de humoribus biliosis, ut caplat Gal. 4o de sanitate tuenda quoniam tunc nec uenae sectio nec purgatio conuenit, sed solum utendum est unctionibus, frictionibus, balneo, et exercitatione, quae ualent humores illos concoquere, extenuare et resoluere. postea uero ss. in 2a corporis regione, tunc ut dictum est, concoquere et minuere cruditates oportere oportet, et destinatione [illegible] sanguinis mittere postremo, attendere oportet effectum quem succi crudi imprimunt in corpore, nam quod succi crudi abundant sua frigiditate, imminuunt calorem, et sua multitudine suffocant, obstruunt etiam uias crassitie et lentore et impediunt nutritionem, per quas causas uirtus non potest durare multum, et quo magis immorantur in corpore, quia magis imprimunt, magis nocent et uirtus minus durat, unde postquam multum durauerunt febrem accendunt quia putrescunt, atque est relictos esse a gubernatione naturae per defectum caloris et uirtutis, ideo uirtus non ita potest durare sicuti antea, quo non[illegible] non erat productus, sed tamen imminebat, ideo Gal. lib. de sang. miss. 10 dicebat

ubi succi crudi exsuperant caute cum cautelis ubi non febris la inuadit nullomodo sanguis est mittendus nam tunc uirtus exsoluta non tolleraret sanguinis miss. ut sup. cap. 6° tradiderat, idem Gal.

Non mediocris est dubitatio an in abundantia succorum crudorum conveniant frictiones nam Gal. lib. 12 meth. 3° cap. agens de febre syncopali quae nascitur ex multitudine succorum crudorum, commendat Gal. assiduas frictiones totius corporis tanquam extremum remedium, et in lib. de sang. miss. 6° quando in abundantia succorum crudorum non liceat sanguinem mittere, propter uirtutis exolutionem, praecipit frictionibus, unctionibus, et mentis extenuantibus uti.

pro parte 2a est Gal. 4° de sanit. tuend. 5° cap. in p. ubi quando abundant succi crudi maxime prohibet balneum, exercitationem et motum, et reliqua quae iuuant destribuere succorum crudorum per totum corpus quoniam si frictiones et uti balneis et exercitatio, iuuant ad destribuendum et ducant humores ex corporis profundo ad cutem, debent ergo reprobari, nam non solum meatus cutis obstruuntur sed aliis affectibus cutaneos poterunt producere nam quando corpus impurum est si exercitatur aut fricetur solet affici ulceribus, et scabie, ergo tunc non conveniunt frictiones et quando conveniunt non poterunt esse utiles nisi post evacuationes uti(?) celebratas per purgationem et uena sectionem.

Ex praedicta doctrina potest teneri, quod quando abundantia succorum crudorum est in 1a aut 2a regione corporis, tunc nocent frictiones sicuti et balneum et exercitatio; at uero quando in 3a corporis regione abundant humores crudi tunc ad coquendos, et discutiendos eos humores conveniunt frictiones ut Gal. ait 4° de sanit. tuend. 5° quando prohibet balneum et exercitium est quando succi crudi sunt in 1a corporis regione, haec ratio(?) — nota

ponsio non soluit repugnantiam nec destruit(?) nam Gal. lib. 12 meth. — nota
3° cap. in feb. syncopali sumopere commendat frictiones

q̃ febris excitat ex succis crudis, q n̄ solũ abundant in 3ª corporis regione et corporis ambitu sed etiã in 1ª, nã q̃ã succi crudi reperiũtr in uentriclo, comprimunt et lædunt os uentriculi, compatiente corde oritr sincope, igitr solũo tradita nulla ẽ.

Rendũ ẽ semp in abundia succorũ crudorũ in q̃cunq̃ pte existant coiunt frictiones n̄ balneũ, neq̃ exercitaõ nã qdo existunt in 1ª corporis regiõe aut 2ª aliena sũt balneũ et exercitiũ sicuti etiã in plenitudine, nã balneũ et exercitiũ corpus n̄ tollerat qdo plenũ ẽ aut impurum, q̃ã agitant hũores et liquefaciunt et parũ resoluunt et sic cadẽ se rantes in ptes principes, aut qr agitati putrescant, et febres excitent et adaugent, nota

Tradit Aã qr in isto cap. sanguinẽ mitendũ ẽẽ qdo adest plenitudo et affectus urget, si uirtus multũ constat unica uice redundiã sanguis extrahere opt et intrdũ usq̃ ad ãi deliquiũ et qdo uirtus ẽ debilis quãtũuis morbus et ca exposulent unã sectiõẽ, dent impediri quousq̃ uirtus reficiatr q̃ã indicatio uirtutis ẽ efficatior et constantior, qm indicaõ morbi, nã custodire uires nil aliud ẽ qm uitã seruare ut Gal. dicit 9 meth. cap. 13. qdo uirtus parũ constat, et aliquo mõ ẽ debilis tunc si urget affectus n̄ impedit oio frena sectio, sed opt partiri sanguinis missiõẽ et unica uice n̄ multũ sanguis extrahit del q̃ã dissolueretr et caderet uirtus ita ut n̄ pot refici, et post unã sectiõẽ reficitr uirtus, et facta refectiõẽ reiteranda ẽ, una sectio et hoc eadẽ die effici pot, nã sepe cõit eadẽ die, n̄ solũ bis sed et ter uenã secare. intrdũ differtr una sectio ad 2ũ intrdũ ad 3ũ et ad 4ũ diẽ, et hoc pendet ex nã morbi expostulantis, et ex dispõẽ uirtutis q̃ tollerat, nã si ualde urget morbus festinare opt ad sanguinis missiõẽ eadẽ die et si uirtus parũ constat

paulatim extrahatur sanguis et paulatim reficiatur virtus et quando potest
inducias mittere, aut virtus est debilis, interponere oportet longius tempus
inter sanguinis missionem, ut recreetur virtus.
Proponit aliud documentum maxime observandum in vena sectione et quod fora-
men venae sectionis, in tempore calido et quando peccat sanguis tenuis
et biliosus debet esse angustum quia tunc velociter egreditur sanguis et ni-
mis dissolvitur virtus et quando sanguis est crassus qualis est phlegmaticus
et melancholicus et in tempore frigido partes comprimente et congu-
lante humores foramen debet esse latum, si esset angustum egrederetur
sanguis tenuis et dilatus, et vitiosus in corpore relinqueretur. Propo-
nit etiam aliud documentum maxime observandum, et est hominem numquam esse phlebo-
tomandum sedentem aut excubitum et stantem sed debet esse in lecto
et gestum et pronum ut bene docuit 1° aph. 23 nam sic laborat
minus facultas animalis et viscera et intestina cum magis pendent
ex pectore, vitalibus et ex ventriculo magnam inferunt molestiam et quae agi-
tant humores, confluunt facile ad ventriculum et quando os ventriculi aut
languidum est, maxime offenditur, et solet supervenire animi deliquium et hic
corpore compatiente corde allidit etiam quod nos post sup. proponimus dormi-
entes, lecti et ... sic omnes partes magis quietae et post
principes inter se magis coeunt et fruuntur, sic id quod deficit
et resolvitur per sanguinis missionem facilius reparatur.
Admonet etiam aliud documentum desumptum ex libro 1° ad Glauc.
cap. 14 post quod quando complicatur febris quae eget sanguinis missio-
ne cum convulsione quia convulsio dolorem infert, et vigilias adducit
sanguinem et spiritum resolvit et vires imbecillitat quare tunc in-
ceditur venae sectio non convulsionis vires dissolventis, aut saltem sine
impedi-

oño, minus Sanguinis extrahi dēt qm febris et illius cā expostu
lant et Simptõ illi aliqd Sangnis ē relinquendū ne uirtus de
ficiat ante febris Curre, Sic qdo febris cplicatr cū tremore tremore cū feb
ualido, et q diutius durat tunc Solet impediri uena sectione
tremoris (?) ꝑ duas cās alta ē, qā tremor ñ efficitr ab huore stento in
uenis ſ ab huore egresso ex uenis et recepto in ægris et sic ꝑ
ue sectioe Sanguis ille remigrabit ad uenas et Sangnē inficiet
2ª cā ē, qā tremor ualidus et diuturnus ñ ɔcitatr magna ex pte
ni ab huore craso et frigido q ñ una sectiõe ſ alia rõe eua
cuari dēt, nā ꝑte id qd ñ euacuaretr crassior et frigidior red
retr euacuato Sangne et spũ, Solū qdo tremor trahit originē
ex multitude Sangnis suffocante calorē eiq si affuit sit frigidus tremor ex sang. multitud.
et potius calefactiõe qm refrigerõe indigeat, ɔuenit uena,
Sectio ad deponendā plenitudinē, nā sic magis excitatr calor
et uirtus reditr potentior, sicuti bte docuit lib detrem: cap. 5º post
med. ubi adducit Sētiā quandā q hētr 2º epid sect 4ª et ɔtinet hist
toriā Amilæ, q post qm enixa, ē, Subito dolore in coxa et femo
re, tremore in toto corpore, ꝑ multitudē Sangnis detenti Secta uena in
tallo Sanata fuit, et addit hip. Sectā fuisse uenā ñ respiciendo
affum, ſ cām illius et fomitē. Sic in hydrope impeditr uena sectio
qā refrigerat ex alienti, et hic affus ñ indiget refrigerõe ſ potius
calefacē, in Sola Anasarcha q trahit orignē ex huius mōi mentiū ñ nota
respiciendo affum ſ cām illius, et fomitē. Cōu Sanguis missio, in As
cite et timpanite inquit, nemo autus ē Sangnē mittere ut ɔstat
ex hisp fo de rõe uictus Sent. III. ubi de hydrope agit.
Tradit etiā aliud documētū, emaciatos et extenuatos ñ eē
phlebotomandos qā potius indigent refectione, qm aliqā euacuãe
unde ualetudinarios qdo bene ɔualescant, ñ indigent ne tollerent
Sang. missiõe

na cu morbus integre sit solutus et cessauerit ca morbifica et simul,
ppr inedia et remedia euacuatiua et ppr uehementiam morbi, et illius
symptomata magna portio sanguinis et spus et humidi natiui fuerit
absumpta spus remanent inaniti et emaciati et languidi, ad
actiones itaut inutiles sint ad aliquas actiones ut demum Galenus lib.
de sanitate tuenda Cap. 7o. q refectione et restauratione indigent ut
corroborentur et utiles sint ad actiones. Sic Galenus in arte med. cap.
[illegible] dat uictus rone restaurantem dicere, conualescentibus, de q Galenus [illegible]
lib. 7o meth. Cap. 6o ante f. et dicit medicamentis ea quae debentur sanis
et ea quae debentur aegrotis quo uere non conualescunt, ppr reliquias morbi, aut
causae morbificae quae in corpore fuerunt relictae qua residua faciunt ut
Hipp. inquit 2o aph. 12, tunc et purgatione et uena sectione opus est aut
alteratione xta dispositionem causae, na saepe non remanet ca mali sed intemperies
calida, in iecore, et in uenis quae est ca regenerationis huius uitiosi et
residua, morbi simul cu intemperie ca aliq materies relinquitur, quod si
no sit sanguis quo relinquitur in uenis et spectat in quantitate sanguinis
quod extrahi uena sectione, ut admonuit Auicenna in fen 2a 4i tract. 1 cap.
nota 99 de regimine conualescentia et signa quae cognoscuntur ea quae relinquitur
in morbis, tradita sunt ab Hipp. 6o epid. sect. 2a 19. et sunt, cita insu
uitas, displicentia et cibi fastidium, sic cu impedit uena sectio propter
fastidium, na cu spus priuentur alimento resoluuntur, et languent
et si tunc uena secaretur maxime laederetur uirtus
Haec dicta de malie et cibi fastidio non absolute et simpliciter est recipienda na
si malie contingat ppr uitium sanguinis, ita ut spus renuant trahere ipsum
ad sui nutritionem tunc oportet sanguinem illum uitiosum extrahere uena sec
tione et loco illius, per ca. uictus rone bonum sanguinem generare na sic tollitur
malie

et tenuão ut Gal. addit 6° epid. sect. 3a. 29. post p. ubi refert historiã
cuiusdã mulieris q̃ ualde erat emaciata, ita ut ppter maciē alij medici ne
garent sangnẽ mittere, ingt Gal. ter sangnẽ misit, et 1a uice lib. unã
cum dextrã extraxit 2a uice unicã lib. 3a demidiã, et sanguis extrac
tus erat uitiosus, et solet pueri ligda... cibi fastidiũ venit
ppter inflamationẽ intrnã, aut uehementiã febris, tunc n impedit uenae sec nota
tionẽ nã simul ẽ remediũ mbi et cibi fastidij et pariti eg gro...
tan, cibi fastidiũ ppter abundãã sanguinis in iecore et in uenis nã
tunc neq̃ fit ... nec appetitus ... q n cã quaerimus ... esuriat, nu
trimenti in iecore ut Gal. ait 3° de facultat. natur. 13 post. q. quom cibi
fastidiũ accidit ppter humores ... et uitiosos in uentriculo contentos, aut nota
ppter nudã intemperiem aut ppter extinctionẽ facultatis appetitiuae natur. et
alis bene maxe fugienda ẽ uena sectio. Sitis

Sitiens et, qa inedia ... ẽ euacuõs exalienti ut Gal. ait
2° aph. 17. inf. et 4° aph. 2. qa diuturna ẽ et ualida qa uires resol
uit, solet impedire uenae sectionẽ sic Gal. 1° meth. cap. 13 inp.
in mulier. illa splendida Romana q ppter destillatiõ, capit sang
uinẽ tussi eijcere, n secuit Gal. uenã qa inediã quatriduanã fuerat
passa, nã ubi fames ẽ ... ẽ, ut Hip. dicit 2° aph. 16 q sitis
ut Gal. dixit incomitantis ẽ, et sanis et aegrotis nã famescentes sani n dent
exercari qa maxe resoluunt, sic et aegrotantes ... patientes inediã
n uena sectio nec purgao. spectat qa nimis resoluerent. hoc aut intelli
gitur ẽ de inedia ualida et diuturna nã in morbis acutis n solũ in uictu
tenui, sed cũ omnimoda abstinentia cibi, si uirtus solida est uenã nota
secamus et purgamus ad bibemus qa inedia breuis ẽ.

Tradit etiam aliud documentum valde necessarium et est quod sicuti venae sectio debet exerceri tempore opportuno et non quovis tempore, nam venae sectio expurgatio, et reliqua alia quae remedia et auxilia a medicis vocantur solum sunt auxiliorum materia, et industria, ad hoc ut possint iuvare aut nocere quod tempestiue applicantur efficiuntur remedia sin minus solent nocere A. Gal. 11 meth. c. 6 et pro sect. 5 de vict. 1a post p. sic requiritur ad venae sectionem idoneam corporis praeparatio

noto — et haec est bona dispositio ventriculi et puritas et expurgatio illius, et intestinorum, et venarum meseraicarum unde vitia quae impediunt venae sectionem sunt: ventriculus imbecillis aut valde sensibilis aut quod amara bilis abundat, aut aliorum humorum abundantia in ipso reperitur aut quae in ipso fuit genita aut aliunde confluxit ut a cerebro ex liene ex venis ex iecore, ex folliculo felis, haec solet confluere ad ventriculum ipsum laedens.

Quarta alvus astricta et exsiccata os ventriculi, est valde sensibile, quoniam nervi qui oriuntur ex 6a pari plurimum, ventriculo implantantur sunt mites tenues et nudi, et hoc cognitum quod maxime laeditur a bacribus, solitis [illegible]

noto — teris nam his assumptis dolet et singultit sic inter vitia quae impediunt sanguinis missionem reperitur quod amaricat flava bilis, ut observatum in [illegible] corbolis, pars superiori nam A Gal. 2o de rat. victu 29 reperiuntur picrocoli iuxta inferiori iam assidue flava bilis per alvum deijciunt et reperiuntur picrocoli parte superiori, qui singulis diebus flavam bilem vomunt quos infelicissima vocamus nam ex errore in dispositione hoc solet evenire quod scilicet meatus ille per quem expurgatur recrementa biliosa, ex folliculo felis qui solet implantari in medio duodeni et ieiuni, quae re [illegible]

billiosu ad intestina descendit et n regurgitat ad ventriculu. quod tri-
-error e in ppo, et meatus ille implantatur in p. duodeni, totu excre
mentu billiosu evomitur, in ventriculo luti adnotauit Gal 2° de temp.
Cap. 6° ante med. quo loco eius adstruit quod sicuti in quadrupedibus re
peritur geminus meatus et maior insertus in medio duodeni et ieiuni
et minor in fundo, hoc e in p. duodeni. si accidat error et mutetur
meatus sicuti in quodam hoie obseruatu e, tunc patientes aluii as
tricta et assidue bilis evomunt et notat eius Gal predicto ppter errore
in ppo reperiri hoie petuitosu, picrocolu in parte superiori laborant
paulus Rethor, cuius meminit Gal 2° de roe victus 29 et in arte
med. cap. 74. de summe assidue bilis evomenti sicuti reperitur
picrocolus pi inferiori q. billiosus cu sit n solet bilis evomere sed
assidua diarrea billiosa patitur, qlis erat Eudemus philus cuius
eius Gal meminit 2° de roe victus 29.

Haec eius vitia tradita impediunt sanguinis mission idee Gal 9°
meth. 5° ante f. ms scopos q dehortantes sanguinis missione exponit
ea, na tunc phlebotomia agitet et turbet humores qui in ventriculo
in iecore et venis, et precipue cu biliosa sint mobiliores et fluunt
ad ventriculum et morsu anxietude dissolutioe et ai deliquiu indu
cunt, ni prius corroborets ventriculus, et illius prudentior secatur,
qre Gal 1° ad Glauc. cap. 14 in p. precipit ante vena sectioe prius
his hois, prudentem ee, na q cunque tentarunt vena secare ante
ventriculi prudentia, aegrotos extreme, laeserunt ita ut interimant.
et Au in isto cap. agens de iis corporibus q ventriculos vald e sensile

aut languidu

Deinde aut quando in eo abundat flaua billis dicitur quod quando plebotomantur, concurrit ventriculi os, frigidum allidit inde, magnus timor,
nota — et imminens mors; unde constat quod absolute praedicta vitia impediunt
sanguinis missionem et solum retardant quousque ventriculus provideatur
et prudentia consistit in hoc quod roboretur ventriculus, extrinsecus ipsum
fouendo libris abunde callentibus: Citoneorum, absinthij, mastices
nota — et spica, et insuper inspergere oportet pulvere diarrhodon Abbatis
aut aromatici rosati aut corall. rub. aut aliud simile. et intus
sia de oro — assumere oportet, breui aliquo tempore ante venae sectionem, galinae
assatae hepar, et maceratum in spiritu, aut succo allelosie, aut
allelosiae cibi, cum eis biscochi bene tosta inspersa vino aromatico
matico aut syrupi de corticibus citri aut mira Citoneorum
cum aromate et hoc cum, quod ventriculus languet, per intemperiem
nota — frigidam nam quod laboret intemperia calida cum sint,
cerasa acida granata dulcida aut mala medica acida
saccaro inspersa, nam haec corroborant ventriculum temperant humorem alimonia exhibent alienam billis ad ventriculum quod humidorum abundia, aut alimentorum humorum colluuies repentina in ventriculo
nota — et in mesenterio et in inferiori corporis regione tunc quantum urgens non
sit vena sectio retardari debet quousque humores vitiosi ex
inferiori corporis regione fuerint repurgati nam vena secta
nota — distribuuntur ad hepar et ad venas, non citra magna laesione
ipse si humores impetum faciunt ad ventriculum quod cognitum ex nausea
cibi fastidio oris amaritudine et insuauitate ex dolore ventriculi

Et uomitu mento absque uomitorio leni euacuandus ē, postea facta nota
Corroborōe uentriculi, peruenitendū ē ad uenæ sectiōem, et qdo uergant ad
uentrē inferiorē, qd agnoscitr ex rugitu, ex dolore uentris, ex
alui deiectione, et tenesmo tunc tentandū ē, euacuare eos, mi
to aliquo deiectorio clementi, cuius uirtus nō transcendat secun nota
dos humores q̄ in uenis agitantur, et putrescant magis qd pleri
solet cassea, manna, diacaro rosaceo alexād. sirup. rosi l.
aut psillo ex pluribus infusionibus et sirup. canato et hoc nō semel,
s. iterū atqz iterū exerceri pōt, ut exposcit necessitas pta qdo aluus
ē astricta aut adest cruditas cibi nup assumpti, solet impediri
uenæ sectio, ne intempestiue uenæ inanitæ per uenæ sectionum
rapiant cibos crudos, aqz obstructiōes et putredines proueniunt, omni
graviores fiunt, aut ex fæcibus induratis, rapiunt nō solū ua
pores tetros s. portione aliqm fæculentā q̄ ē, cū ut inquit
et corrumpat sanguis. q̄re Gal. lib. de sang. miss. cap. 20. dicu
lit uenæ sectiōē nō ē celebrandā ante coctiōē uentriculi et q. lib.
meth. 4° ante med. in iuuene illo palestra perito sinocho ex
feruore laboranti distulit uenæ sectiōnē in alium diē qa nu
per cibū assumpserat et ut expectaret coctiō illius et q. meth.
5° ante f. agens de sinocho ex putredine pcipit festinādū
ēē ad uenæ sectiōē et nō ēē diriendo, s. solum tm temporis
dirierre opet, qntū opus fuerit ad coctiōnē ciboru, ut de
cendat ad intestina, nec satis ē, qd decendant s. qd illius
excrementū sit depositū, nā qdo aluus sponte sufficiens nō sit s. astricta asta
ē

a lenius ē arcē uenā secare, antequam uenter emolliatur, et eu
cuetur à fecib; l. clisteri, l. mēto aliquo lubricanti, ut glande

quando nihil urget in dilatione uenae sectionis periculū uitae consistit aut

quando minus urget in dilatione uenae sectionis nec periculū uitae

prorogationis mōbi, tunc quamuis aluus sit astricta, exercitata ante usū clis
teris debet exercere uenae sectio et aliquo tempore interposito, utimur clister
emollienti ut cesset incomodū predictū. Sic hip. in pluritide quā urget
lib 4° de rōe uictus 15. prius uenā secat, et post uenae sectionem
iubet uti clistere et Aa in I° 3i cap. de curatione frenitidis in fine
fide prius phlebotomat, deinde utitur clistere et quando clister abluti
ē, qui non solū euacuat intestina, sed iecur et uenas et totū corpus
Cū uiet bona purgatoris ante usū illius uena debet secari, sic intelligendus
ē hip. 4 de rōe uictus 21. et quando post uenae sectionē solet aluus
solui lenati et relaxata nā ut Gal. ait, qui meth. cap. 4 et 1 aph. 23
tunc post uenae sectionē optimē solū habet usus clisteris abluti
ad purgatione illius, unde intelligenus Gal. At. in isto cap. ante si
cū dicit, phlebotomia duas habet horas, electā et ordinariā hora electā,
quae tamen obseruatur in uenae sectione, per cautionis gratia est in morbis qui post
inducias et ē, hora matutina in lumine diei, non breue sole ex
nota
citatis et destribuitur sanguis, et facta sequestrationē excrem
post coctionē tenuis serenus et fluxilis mūt, et debet esse hora
matutina et non meridiana neque post meridiana per perturbationē quali
debet sanguini per calorē solis et luci illius et corporis motum
et non debet somno torqueri, sed debet excitari à somno, et ante uenae
sectionē ad minus, debent transire unā horā insomnē, ista hora ellec

reqrit qd Coctio sit cellebrata in uentriculo in Iecore, ergo facta nota
sit mundificaõ superfluitatu uenis.

Hora narrata ẽ, in q nil phibitoriu attendit, s tñ mbis capos
bullantis uena sectioẽ, rõ hcte, q in mbis acutis q ñ pstant induclias
q periculu minãtr, et in qq collatio inmediatẽ mora pcipi, ẽ hora
electa, et dõt fugere oppositioẽ Lunae, et coniunctioẽ ortus et occasu
Sydera Eclipses, Equinoctia et Solstitia qa agitant huores, et ualde
ledunt corpora, 3a tñ in mbis acutis oĩs obseruaõ Astrologica nota
ẽ contemnenda, et tñ uirtutis et ... rõ hñda ẽ, sic etj qdo postpon
diu aut cenã aliqs decidit ex alto, aut uulneratr, aut angina ris obseruaõ as
aut pleuritide aut alio mbo acuto corripitr, ñ ẽ diferenda uena trologica contemp
sectio nec spectanda ẽ coctio uentriculi, s contemnẽda ẽ, ante uena nenda ẽ
sectioẽ cibos euomere, et post uomitu uenã secare ut celentr mbo nota
succurrat.

Tradit etj aliud pceptu maxe obseruãdu inspiciendã ẽ mutatioẽ
coloris effluentis sanguinis ñ n. satis ẽ agnoscere affectus qq uena sectio
coit, necss scopos qq duci dẽt, ad exercendã uena sectioẽ, nec satis ĩ ag
noscere, idoneã corporis dispõẽ ad uenã secandã, s opt etj metiri
quantũ et finem sanguinis extrahendu, oẽs n. coueniẽt tñ sanguis
extrahendu ẽẽ quantũ expedit et hoc cõsistit in eo qd redundãtia san
guinis peccantis euacuetr, et qd uirtus tolleret, nã quãuis
sanguis sit uitiosus, si uirtus langet, qa ñ tollerat sanguinis
missioẽ cohibere opt talẽ euacuatioẽ ut Gal ait 1o aph. 3o

Hec tñ quantitas seu mensura difficultr agnoscitr et
coniectura artificiosa indiget nã ut Gal ait in lib de sang. miss. 12

nil ē qd seq arte medicatim & lecturali efficiat, sicuti cui usq
remedij quantitas et rursus in 3° meth. 3° dicit nil ē in arte
medica qd scripto scibili nō sit, qd uō nec dici nec scribi pōt quantitas
in unoquoq ē, et in lib. de uena sect. c. Erasist. cap. 7 ostendit
Gal. terminum in uenire in sanguinis missione, et dicit, interdū ē āi deliq
ut docuerat hip. I aph. 23 interdū ē mutatio coloris, q scilicet uidetur
not in facie aegrotantis, nā qdo effluente sanguine, incipit color mutari
qdo ē supprimenda et albescit aut pallescat facies et oscitatio et pandiculationes superue
niunt, tunc supprimi dēt sanguinis missio et nō ē permittere, amplius
sanguinē fluere, qr signat uirtutē dissolui et cor incipere pati
defectum sanguinis et spūs, propter quē defectum ex partibus extimis retro
cedit sanguis et spūs ad cor conseruandum, et naturā immutatur color
et color partiū solidarū manifestatur, propter eandē cām cū uirtus defi
ciat in parte musculosa, propter caloris defectum, uapores et excrementa
nota q antea insensibiliter resoluebantur n̄ possunt tolerari et irritando
musculos faciei et aliarū partiū proueniunt motus illi inordinati
q in oscitantibus et pandiculantibus reperiuntur.

Considerandū ē etiā alia mutatio coloris in sanguine fluenti conne
xeta ideo sanguis n̄ uno loco uase sed pluribus colligendus ē, ut cognoscatur
diuersitas coloris et existentiae sanguinis q 1° uel 2° et 3° extrahitur
+ aut argentea in quotilis q colla n̄ dicunt ei stannea, sed uitrea, aut aerea, et demum
capi, tegi nec radijs solis aut pulueri et fumo immutetur color
qdo uitiis [illegible] ē, et nulla pars ē priuati affecta tunc totus sanguis
q in uenis continetur ē unius [illegible], et talis coloris, qdo tamen aliq pars
ē inflammata tunc sanguis q in parte inflamata continetur diuersus
sit

Colore, nã cũ Sanguis sit impactus et n̄ põt difflari, putrescit et mutat colorẽ, et vitiũ, et qũ pars inflamata, immodice callet adunis sanguis, unde si sanguis aliani põũ albicat, aut flavescit rubore ægrit qã intenditur color, et qũo aliarũ põũ sanguis rubeus ẽ per adustionẽ fit viridis, et niger, et hac ẽ cagre hipp. 2° de rõe victus 10 phip. Sanguinẽ mittere usq ad mutatẽ coloris nã mutão coloris sanguis signat sanguinẽ evacuare, q ẽ cã diuta et pũa inflameris neqõ n. solũ põt inflamari nisi sanguis q ẽ cõ illius evacuetur, ut Gal. dicit 13 meth. q et sicuti hoc observat in pleuritide sic observũ ẽ in reliqs inflamaõib, intnis, ex trahendo sanguinẽ aut unica vice aut pluribs usq ad mutaõẽ coloris nota

Gal. lib de sang. missiõe 14. notavit hoc practico n̄ ẽe obseruandũ nã si virtus sanguis nõ tolleret tã copiosã evacuatẽ qũ q requirit ut appareat mutão in colore, sic etiã qdo fluxio ẽ valde astricta impacta et maligna n̄ ẽ spectanda mutão in colore qã prius sanguis totius corporis evacueretur, nã sanguis in spã affu detentus maxe resistit, qre in pdicto casu n̄ sanguinis missione sed cucurbitula scarificata cã inflamaõis extrahi dẽt. nota

Põt aliqs merito dubitare quo mõ in pleuritide et inflamãcib, intnis spectanda ẽ in sanguis missiõe mutão coloris ue extrahatur cã inflamaõis nã hoc videtur impõssibile qd p unã sectionẽ extrahi põit, qã n̄ põt fiari inflamão ni sanguis egrediatur ex venis et arterijs et repleat meatus, et spatia pũs carnosarũ, et aliani q p vicina sui tũ sanguis n̄ põt remi

grare

in uenas neq; arterias q̃a multo Crassior redditus ē q̃m erat antea, dissoluta p̃te tenuiori et facta illius q̃gellaõe, et ex[...]tione.

Deñõu ē, Solũ p̃ uena sectioẽ poẽ euacuari Sanguĩ q̃ in uenis p̃tis affe stinet q̃ ēt mutat. Calorẽ p̃ calorẽ p̃tis et huiusq; nã p̃tis Sanguinẽ extrauasatũ p̃t in sensũ resoluere, q̃ satis ē, ad curaõẽ inflamaõis uerũ n̄ solũ hoc accidit q̃ p̃ uenã sectionẽ Sanguis q̃ ex uasis egressus ē, in g̃re carnoso p̃t retrocedere ad uenas l. attractus auenis in nanilis l. expulsus a p̃te inflammata; A. Gto 13 meth. cap q̃r et in arte med. cap. 93. post. p̃. p̃tis. n. q̃ multitudĩe irritata suo robore expellunt a p̃tes imbecilliores q̃e inaniuntur et indigent, et attrahunt et suscipiunt a p̃tib; imbecillioribus q̃r indigent et repleta ut dr̃. Gto 3º de facultatib; natib; post. p̃ cap. 13. et pars inflamata irritata humorẽ extrauasatũ ad alios transmittere solet. sic p̃ pleuritides mutatis in peripneumoniã et inflamaõ unius p̃tis mutatur in inflamaõẽ alterius p̃tis. pbat n. Gto 3º de facultatib; natib. 13 ante med. ex apic; extimis, ex g̃re carnoso alimẽto et excremẽto, poẽ recurrere ad uiscera et intestina. et adducit Hipp. in huius rei q̃firmaõẽ lib de allimẽto et 6º epid. Sect. 6º 5º

Et pbatur, nã in uariolis et morbillis et ex antemalis; stipata cute frigiditate aeris ambientis retrocedunt humores q̃ erant in cute et in g̃re carnoso. ad uenas et uiscera et p̃p ista cũm Gto

4° de Sanit tuend. Io inf; p curanda Laxitude phemenoria e ulceris not.
Iubet uenā Secare & reiterandā cō uena sectiōe ut Sanguis uiti
osus q ex corporis toti ad uenas remigrauit itērū uena Sectione ex
trahatr
Gl I° ad Glauc. cap 11. & 3° de ptis 7 immed. 5. his iō pmittatis
pcipit p curōe 4ane quoniam melanchī sangnē mittere cōsulit uena
Secta inspicere colorē & cōsistētā sangnis nā qdo sanguis q egreditr
ē tenuis & flauus stati supprime opet sangnis euacuiōe qdo san
guis q egreditr ē Crasus niger & faeculentus Copiose uacuari pot
nā tunc uacuatr Sanguis qlis uacuari dēt
Au fen 1a 3e tract 4° cap. 19. de curōe melancholiē refe
rens istā curā cōsulit n̄ cū obseruandā qa Solet in p. Sanguis bonus
extrahi deinde uō pseuerante Sangnis euacuaē extrahitr sanguis
uitiosus q erat in uis caribz & uenis maioribz qdo plenitudo melan
cha ē in toto corpe & nulla pars ē priuata affa tunc Sanguis q
extrahitr 1° 2° 3° & 4to lo semp ē uitiosus niger & Crasus & euacuatr
Sanguis qlis euacuari dēt; qdo plenitudo melanchā ē partis &
Solū in liene et pcibz uicinis cōsistit; tunc sanguis q 1° egre
ditr ē bonus, q 2° & 3° lo euacuatr ē uitiosus & qa n pōt euacuari
p una Sectionē nī prius bonus euacuatr nū necesse ē uenas bra
chij inanire ut innanitæ trahant sangnē uitiosū ex liene
qr f militi ē, bonū sangnē extrahere ut sequutiōe qd ani
tiosus extrahatr, qdo uiscera recte se hīnt & q̄ius cernosū
et pīs extimo sanguine, tunc qa uiscera hūores uitiosos transferunt
ad pēs extimas Sanguis q egreditr 1° lo ex uno aut altero brachio

sibi ē uitiosus deinde q sequtr ē multo melior q̄a succedit

Sanguis q erat in uisceribus et uasis maxis, 2° tn̄ si uiscera sint

intemperata et langueant et p̄s extrema recte se hēant Sanguis

q. 1° egreditr ē bonus pp Sanitē p̄tiū extremarū q̄ uo suc-

dit ē deterior pp uitiū uiscerū, unde multo melius ē, 1° sa

Sanguinē uitiosū exire et deinde succedere bonū q̄m c° nā hoc

Signat uiscera male se hēre, illud uo signat tm̄ ē mbū ingelu

extimis qd multo p̄stantius ē q̄m qd sit mbus interioribus

Ex hac dña eti ostat, q̄re Sanguis q egreditr ex uno brachio

sit uitiosus pp peculiarē affum brachij aut uisceris illo latere

ostituto et sanguis q egreditr ex alto brachio solet ē bonus q̄a

neq in brachio neq in uiscere illius lateris uitiū existit.

Vlt. 1° Gal. de cura. Sectio 5 Erasist. ostituit aliud Signū

ad dignoscendā mensurā Sanguinis missionis dicens extrahendū ē San-

guinē quousq impetus Sanguinis fluentis flaccescat et remittatur

nā cum jam impetus flaccescit debet supprimi Sanguinis missio et

cessare et n ē pmittenr amplius fluere q̄a signat uirtutē debili-

tari et uasa sic inaniri ut n pmittant Sanguinē fluere,

sed indigna incipiant retinere hoc autē intelligendū ē qdo remittitur

pp copiosā euacuōe et n pp uitiū uulneris et angustiā illius

aut q̄a ocrescit sanguis et impedit Sanguinis fluxū.

Pter hac signo idem Gal. lib de Sang. miss. c. 13 et 14 ppo-

nit aliud Signū maxe obseruā et ē qdo pulsus q erat magnus et

ualidus æqlis et ordinatus incipit mutari ad inæqlitē et ad

perturbaõe et ad imbecillitatẽ et paruitatẽ: nã lumpm̃. alidri multãs cessare dũ sanguis missio q̃a euidentr resoluitr uitalis uirtus dissipat q̃o pulsus erat inaq̃lis in oib; driis et uena secta et fluente sangue pulsus magnificat dillatat, et magis aut minus inaequalis redditr q̃a signat plenitudẽ deponi et nãm potẽ fieri reddi capitalius dum uacuari pot; sic q̃o incipit apparere inaequalitas q̃ antea n erat, cu paruitat et imbecillitat ita ut plures sint pulsus parua et languida, q̃m erant antea cessare dũ sanguis missio. sic ĩtr in p̃dictis locis dicit, uena secta sangue fluente pulsũ manu tangendũ ẽ, et illi sanguis signo minime falaci ãnũ ẽ attendũ. aliter solet succedere ãi deliquĩ et intrdũ ẽ ãi deliquio sincope et mors subcedit si sollã rideres dispoẽ facultatis ãtis nã ẽ saepe ãtis facultas sit languidior et minus resistat intrdũ ãtis facultas ẽ ualidior et magis resistit q̃m facultas uitalis pp peculiare uitiũ cordis

Adiungit etiã Au. aliud p̃ceptũ desumptũ ex Gal. lib de sanguis miss. 20 et q̃ meth. 5°. ad uena sectioẽ n ẽẽ alm̃ numdierũ nã multi ueteres credebant post quartũ diũ sanguis n ẽ mittendũ inter quos fuit Celsus ut dstat lib 2° sui operis cap q°. et reddit cãm q̃a uirtus incipit languere et n tollerat uena sectioẽ sine noxa. et cã mths ex hauritr ita ut uena sectiõ oppõni sit

2° quod statuit Gal. n. nō diem ee atendū, sed tm̄ hēnda ē rō
mbi expostulantis et virtutis recte tollerantis, nā qñcunq
tempus mbu expostulat et virtus tollerat nō nil est qd
impediat uena secanda ē, post 4m uel 6m nā sepe in mbi p cess
tēt virtus incipiat dissolui, sic obstat ut omnino o uena secti
tolleret et sepe cū si rō prio mbi incipiat Euacuari tn in
in passu mbi tanta ē ut regrat euacuatē p uena sectionem
qm sentiā secutus hip. in Anaxione 8. die secuit uenā
ut hētr 3° epid sect. 3° .79 in quo agroto solū hipp. inter
illos agrotos quos refert, 1° et 3° epid fecit mentiōē uenæ
sectionis n. qa in illo solo uenā secuerit sd in quā plurimis alijs
secuit uenā, secutus suā rōnē, cū plerisq laborarint mbis alle
tis uena sectiōe indigentibus sd id ab hip. factū ē, ut notat Gal
in coment ut odemnaret antiquorū sentiā q̄ lati lege sanxeret
debant post quartū diē uenā n. secare.

Sitis iubet Gal, horarū nūm n. eē cōsiderandū, ut deleri
faciebant q n. uenā secabant nisi tempe matutino usq ad horā
quintā, nā q̄cunq hora mbus expostulat nō n. impedia
impetus allexionis uena secari dēt. nā in allenois impetu
nota sanguiē mittere ē hōē iugulare ut dicebat Celsus 2° Cap
9° unde n. solū tempe matutino, sd uespertino et noct
no uena secanda. sic Gal lib de sang mis 12 nō uertebat
uenā secare. fuit n. audax Gal in sanguē mittendo nā qualib

et qualibet hora copiose sanguinem mittebat non extrahebat sanguinem uni
ca uice non solum sed tres coctillas, quandoque et sex, ut constat ex lib de san nota
guinis miss. 12 14 et 17. Coctila n. siue sit attica siue italica
continet decem aut duodecim uncias, et sicuti tempore hip. homines erant
robustiores et ideo copiosas euacuationes et ualida remedia sine
noxa tollerabant ut notat Gal. 2° de fract text 27. sic nostro
temp. homines sunt imbecilliores quam temp. Gal. et quam cum non ita co
piose euacuari possunt quia non semper per aerem debilitando ut elle
gantissime mat. consiliator, dicit 11. nullis rebus, neque est non est,
quod Gal. interdum euacuabat sanguinem sicut et nos euacuare sole
mus non in puero post 14 annum precepit quattuor coctillas sanguinis
extrahere et quando opus est reiteratione, adijcit alterius coctile de
midium ut constat lib de sang miss. 13. et in muliere illa enun
ciata cuius historiam refert 6° epid sect 3. 29. secta uice
Iª uena, extrahit lib. j cum demidia et 2ª uice unica lib. postre
ma uice extrahit demidiam lib. et lib de sang. miss 14 refert
se malignis aegrotis extraxisse coctillam unam cum demidia, quod si plus
sanguinis extraxisset cum magno periculo uitae sanguinis ex
traxeret.

Post uena sectionem consulit Au. non statim ei dormiendum nota
non propter id quod imminet periculum, ut soluatur uinculum et effundatur
sanguis immodice nocturno sequitur constrictio et laxitudo, quam post sanguinis
miss

nota Et ff somnũ maxĩe ꝯfugit sanguis cũ sp̃u ad p̃es interiores et
ꝑ defectum sanguinis et sp̃us p̃es exteriores languent, et sentiunt
inplacabilitatẽ et ꝯfractionẽ et interdũ tanta ẽ retractio sanguinis
et sp̃us ut sequatr ãi deliquiũ et syncopis extremas ac̃tũ gi
Cet 3° I dn̄a 2° cap. q̃ necẽ stati auimæ sectiõe cibũ ẽ, q̃a t
nota mũt ꝯturbatio facta ã uena sectiõe in uentriculo et in toto corpore
agitatis humorib, unde uentriculus nec appetit necẽ retinet necẽ
ꝑfecte ꝯcoquit et cũ uenæ remaneant inanitæ et indigeant omnia loca
onẽ cibos crudos rapiunt, quos fale uentriculus concedit, post duas
scilicet horas aut una hora saltẽ transacta cibũ ẽ, ut ols hortatr
facim cẽ lib 4° meth. cap. 4° nã in iuuene illo synocho c
ferente laboranti sanguinẽ misit usq ad ãi deliquiũ post to
horas cibauit et iuuenẽ, dixit, usq ad q essent et lib 4 meth.
nota 4° ante f. in curatiõe febris diariæ ex obstructiõe sanguinẽ misit
et sanguine misso post q̃m interposuit aliquod temporis spatiũ ꝑpi
nauit allimta q̃ uirtutẽ habent abstergendi, dicunt ẽ alli
menta q̃ tunc debent ꝑpinari, modica horũ succi fatis consp
et det eã grata uentriculo nã sic retinetur et ꝯcoqtr, ante q̃m
uenæ inanitæ ipsũ rapiant, et n̄ debent repleri ut ols
hortatr, lib 4° de sanit tuend. ult. nã sic multis succis cru
dis solent repleri ff q̃m cũ denegat ols in tempore
nota fib, uino gulleq dediti sanguinis missiõe nã ff iuta intemp
rantiã celerrime multitudĩ succorũ crudorũ ꝯgerunt et

De elevisione venarū
q̃ secari solent

ex Gal. lib. de sang. miss. 7°

Inter ea q̃ maxē s̄t cōsideranda cā uenæ sectiōis ut sit utilis ī elli
gere uenā et pēm, in q̃ uena secari dēt. in mīb⁹ois q̃lis ē febrilis
et arthritis q̃ndo plenitudo ē uitiis siue ad p̄cautiōē, siue ad curatiō
uena cæcūsēti, q̃libet parti accōmodata ē ad sanguinis euacuatiōē ut do
cuit Gal. lib. de sanguinis miss. 19. nā q̃cunq̃ uena secta innanitr
corpus et deponitr plenitudo unde tunc n̄ ē, res magni momēti
siue secetr uena in brachio siue in crure siue cetis in umbla
tere siue in altero, uasilica uero oēs uenas et uasa magna
et pēs principes celerrime et maxē euacuat ut tradita ē a hip
et Gal. 4° de rōē uictus 24. q̃ in uno et alt̄o brachio altirnatī seca
nda ē ff. eq libriū nā lz̄ quācunq̃ uasilica secta totū corpus
pōit manirī, uasilica dextra ff. maiorē rectitudē et situ
qua seruat cū pēb; dextris magis et celerius eas euacuat, sic
uasilica sinistra magis et celerius euacuat pēs sinistras ut q°
æqliter oēs euacuarentr, pbtat implenitudē uti mō unā mō altē
secare. accedit etiā q° ff. frequentē sectionē incadi pē colli
dit pēm inflamari q̃a nā assidue et maxē ad eā trāsmi
tit ex aliis pēb; ff. dolorē sectionis q̃dō tn̄ mībus pātis
ē, res aliter se h̄et q̃re agnoscere oportet diversitatē uenarū,
et secandi uenarū cū pēb; ut recte exerceatr sanguinis missio, q̃rā

Traduntur ab Ar.° in p̄senti cap. et in ... et diis scire q̄d uenas q̄ phlebotomātr et in 3.° p̄s huius cap. dicit Ar. n̄ solū uenas s.d et arterias phlebotomari. ueteres n. arterias uenas uocabant ut constat 6.° epid. sect. 6. c. 20. unde sub uena sed arteria etiā continetur sanguis n. q̄ mittitur q̄ phlebotomia n̄ solis uenis s.d arterijs continetur ut constat ex illis oīb. q̄d sanguis in arterijs contineatur.

Est tn̄ discrimē ut constat 6.° de usu p̄tiū 5.° meth. 7. nā sanguis q̄ in uenis continetur rubes ē et crassus et pigre et lente mouetur ille tn̄ q̄ in arterijs continetur tenuis ē et flauus et impetu quodā et saltu prumpit fere in oīb p̄tib. uenas solinē secari, magna tn̄ expē in cruribus et brachiis secantur. ... adūtū ē, q̄d corpus humanum ab Ar.° lib. de sang. miss. 16 et 18. deuiditur in p̄tes superiores et inferiores et medias p̄tes q̄ s. sup. renes et ileum diluntur superiores, s. uti ē caput transuersū pleura pulmo guttur cor capud et facies, q̄ uero s. infra renes inferiores dicuntur, s. uti ē uterus uesica coxendix et alia q̄m plura, iecur tn̄ et renes ambigunt uocanturq medie q̄m deuiso ilium tradit Gal. 6 epid. sect. 14. nō solū ad dignoscen̄ situ p̄tiū p̄ uena secetur s.d explorandā ipsarū dignitē, et p̄ dignitē p̄tis agnoscē magnitudē et periculū p̄tis. —

q[ui]b[us] [pectoribus] Superiorib[us] male aff[ectis] Secanda e[st] una brachiorum q[uod] l[icet] Secanti in cubito l[icet] in manu; in cubito t[amen] tres p[rin]cip[ales] uenae Secari Solent. Secatur n[am] q[uan]do uena q[uae] externa, humeralis aut cephalica d[icitu]r, Seu capitalis uocatur, hispane uena de la Cabeça. Secatur et[iam] alia uena q[uae] interna axilaris et uasilica nuncupatur hispane uena dellarca. Secatur et[iam] alt[er]a uena 3a q[uae] media nigra aut corporalis uocatur hispane uena comum. de de todo el cuerpo; et hae co[m]ponit[ur] ex uena interna et externa in flexura cubiti, aut post flexuram q[uan]do plenitudo e[st] infra Iugulu[m], basilica Secanda e[st], et p[ost] Cand[em] Ca[usa]m q[uan]do Co[mmun]is e[st] plenitudo, pect[oribus] Sup[ra] et infra Iugu lu[m] uena media d[ebe]t Secari ut Ga[lenus] doc[e]t 4o de Sanit[ate] tuend[a] lo. et 2o de r[ati]o[n]e uictus lo. Cephalica uena Secatur Citra periculu[m] uena t[amen] media et uasilica Secatur cum magno periculo. na[m] Sub uena media Subiicitur neruus l[icet] tendo et Sub uasilica uena Subiicitur arteria, et Saepe neruus et utriq[ue] Solent adiacere arteriae ut hic Au[tor] doc[e]t. et n[on] leue periculu[m] e[st], pungere neruu[m] l[icet] tendo nem et Secare arteria[m], ideo Actius quat[er] l[ibr]o Serm[one] 3o cap 12 [illegible] uena[m] media[m] et interna[m] n[on] e[ss]e Secanda[m] ni[si] magna urgente neces[s]itate Secanti istas uenas incid[end]u[m] Sectione transuersa, et hoc q[uan]do n[on] e[st] repetenda uena Sectio q[uam] facit consolidatione intendu[m] t[amen] fit Sectio 2a recta, q[uae] defficit consolidati p[er] flexuram bra chii et tunc hoc fit q[uan]do uena Sectio e[st] repetenda q[uae] t[amen] obliq[ua] fit

nota

nota

n[on] Cephalica Secatur [illegible]

quo m[odo] [illegible] Secanda uena

[illegible] Semel [illegible] [illegible] 2a [illegible]

Illius sectione [illegible] ... medio modo debet inssolidari et fit cum minore errore et
spectionis experiorum videntibus, aparet, quia in ea sanguis di
manans retorquetur et luti cudluies, in egressu, ut Aetius
ostendit quatu I.o sequenti.
Recipit deinde Du. hoc loco praedictas uenas secandas in
flexura cubiti quae dicta solet retinet uirite in uena Cap
hilica et uasilica, non tamen in uena media quia illa magna est
in flexura cubiti aut post flexuram, componitur ex uena interna
et externa uasilica cum minori periculo secatur in praeflexura cubiti; caeterum quia solet intibari et uentositas mi
specista est sanguinis detractio. in summa manu solent
alie tres uenae secari quae sunt rami expugnes praedictarum
uenarum ramus caphalicae, qui est Du. hic finem brachij uolet
et quem plenius non citra aliquem errorem in affectibus oculorum
et capitis solent secari inter pollicem et indicem, cum uena
quae ibi secatur, potius sit ramus uenae communis quam caphalicae
aliquando tamen solent utilitatem afferre in praedictis oculorum et
capitis affectibus huius uenae sectio quoniam aliquo modo participat uena caphalica et tollit plenitudinem, quod non est cum
secatur eius ramus uenae caphalicae, quia Du. hic statim uolet
quae uena fertur per partem superiorem brachij ad partem exteriorem et finitur ad tratu [illegible] digitum proximum [illegible] alter ramus
uasilicae, quae in manu dextra salvatella dicitur in sinistra [illegible] splenetica

Sectio inter pollicem et indicem in affectibus oculorum est non recte erronea

nota

ramus [illegible] [illegible] lila [illegible] iuxta minimum

et fertur per interiorem cubitus et in carpo reuertitur ad partem externam
et in summa manu inter minimum et annularem digitum per-
ruit. Solet coire cum ramo cephalica, et hoc est causa quare
nulli affirmant saluatellam non esse secandam sed tamen in carpo
ubi non participat ramum cephalicum sed sola est.

Deceptio 2° de vene sectione Io et 23 meth. 11. non apparente — non aparente basilica et sic. 23 meth. 11°
te uasilica illius ramum est secandum, et sic de reliquis uenis est
sentiendum. ergo non aparet uasilica neque illius ramus uenam
mediam seu communem secandam esse iubet, et quando uena etiam non
aparet nec uasilica cephalica secanda est, quia ut supra fuit
explicatum quacumque uena secta deponitur plenitudo, inanitur
corpus et quaelibet pars euacuari potest, licet non ita prompte
nec celeriter. nam uena illa quae finis est et rectitudine seruant
cum parte affecta, promptius et celerius id praestant. uenae in summa — nota
manu inter minimum et anularem digitum solent secari, quales
sunt saluatella et splenitica quae efficacissime reuellunt, et multo
magis quam sectio uasilicae, cum reuulsio tunc fiat ex loco
distantiori secante ea, hoc uena quando non aparet uasilica — nota
aut quando uirtus languet, nam ex tali sectione uirtus minus
dissoluitur quia minus spiritus resoluuntur.

Et in inflammatione iecoris et lienis tertiana antiqua et infelici — nota
his utiliori quando contrahuntur, praesertim quando proueniunt ex obstructione
iecoris

et intemperiã Calidã illius Sumnopere tñ additũ ẽ qd hoc
deb fieri post ulti euacuões totius Corporis, nã experi
mtu testatũ post sectionẽ uasilicæ et purgaões maxã utili
tati afferre et remediũ in cantamti apparere in solu
ũ ribus quos sup numerauimus. nã ñ solũ deobstruit et
liberat ab infarcta et mane refrigerat Iecur et exqui
ta uiscera et simul efficit qd nã exonerata residuũ humi
...: celerius a Iecore expellat.

1 nota Sectio Saluatellæ post ultes euacuões

Nõ nulli ... huiusmi uena sectioẽ tangm inutilẽ
aut salti qd minus sit utilis qm sectio uasilicæ nã ... 3o
de anat admi. 5o et 6o et de sang. miss. 11. refert ueteres lien
male affõ sollicitos ẽ mane in manu sinistra secare
huius uenã inter anulare et minimũ digitũ putantes lienẽ
Inde Iuuari, et sinebant Sanguinẽ fluere, quousqß sponte
sisteret uñ ... nec renuit nec admitit Sanguinis huiusmi
sectionẽ. lib. tñ de sang. miss. 16 inp. dicit sectionẽ huiusmõ
ñ aeq iuuare sicuti iuuant sectiones uenæ uasilicæ, qd p la
triplici rõe deduci pot 1o qã ista uena gracilis parũ
et angusta .ß. et exiguo quantas humoris q exilis di
manat ut ... insinuauit et separat eas cũ uenis in angulo
oculorũ. 2a rão ẽ qã utraqß uasilica maiorẽ rectitudĩ hẽt ...
Iecore et liene, ẽ. n. multo rectiores et magis ampla et mi ...
ramificata. postremo qã saluatella et splenetica in ...
in quo solent secari admitunt ramos cephalicæ

et ideo minus sentiunt cum lecore
3a tamen sentia confirmat frequens experimentum et paulus
3° lib cap. 49. de inflam lienis et lib 6° cap. 40 Iorf. et
Tral. lib 8. cap. 10. cum dot utillissima esse sectio nes hara unarum
rum et iecori et lieni magnum iuvamentum afferre, qualis cunque san
guinis missio exilis fiat, Avicenna etiam hanc sentiam amplectitur, nam 22
3i tract 2° Cap. 24. cassie inquit in ulceris a fico utilioris 1070
est sectio salvatella quam vena vasilica, sicuti in dolore coxin
dicis utilior est phlebotomia quae fit in pede inter minimum et 2um
digitum, quam vena ciathica cuius est ramus quae tamen sit ratio quare,
actiones hara unarumque salvatellae et splenetica tantam
utilitatem afferant, difficile est invenire cum ex annathomia constet
maiorem situm et rectitudinem habere utranque vasilicam cum iecore et
liene; alique extimant tantam vim habere quod manus sunt emune
toria iecoris et lienis. et ratio est, quia quando iecur incalescit et
male affectum est, manus dextra etiam incalescit et in ea ulcera et im
petigines aparent et eodem ad ritus in manu sinistra liene
male affecto et incales ante et sicuti natura ad emunctoria hu
ores uitiosos, extus quasi parante, solet transmittere, sic iecur
et lien, quando post evacuationes utiles in summa manu dicta ve
na secante solet exonerari, ante vero minime natura eorum fa
cultas expultrix ante utiles evacuationes non pot dominari super humo
ris multitude et ideo citra utilitatem in praedictis locis fit humi
agitatio

Hec tn̄ sententia n̄ e recipienda q̄a manus n̄ ponunt uo
cari emunctoria hecoris et lienis q̄a emunctoria n̄ distant
a diuina et illi partibus, q̄ru' excrementa suscipiunt, tumesq' q̄a
emunctoria solent esse partes ignobiles q̄d de manibus n̄ pōt dici
ulto q̄a emunctoria dent hēre constructione, idonea excrement
recipiendi, ideo ut in plurimu' hec emunctoria sunt
laxa et uenosa constant, manus uo contra se hent na' et nerue
sa et carnosa.

Alij dixerunt huiusmi phlebotomia in predictis locis facta, magna' utili
hēre q̄a partes exteriores pollent facultate attractrice et manifeste magis attrahunt
ex partibus plenis, cu' igitur hecur et lien male se hēant, l. p obstructione
l. inflamatione, l. alias causas morales excitatur facultas attractrix ad
attrahendum ex predictis locis, ex talli phlebotomia, hec sententia e contris plena
et n̄ pōt sustineri ut Gal. in lib. de Marasmo cap. 5° et 3° de sa
nitate 13, ex q̄q locis colligitur, partes internas robustiores e in attrahendo
partibus extrinsecis ideo potius uidetur dici cu' paulo lib 3° cap. 49. huius
rei causam referenda' e in naturalem cognationem q̄ reperitur, inter iecur
et manu' dextra', liene' et manu' sinistra' na' cu' ista pēt male affi
ciuntur statim male se hent et cafficiunt manu' pter q̄a ex fi
gura manus dispositione iecoris cognimus. Au. n. fert. 1a. 3i tract.
cap. 3° ex breuitate aut longitudine digitoru' manus deb. agnos
cenda e paruitate et amplitudine iecoris. hec igitur cognatio et
sympathia e causa q̄d sectio saluatelle et splenetice in affe
hecoris et lienis tanta' hent utilitate mō n̄ adhibeatur in

resolutio

nota

Sed in progressu notabis post sectionem, alicuius venarum et purgationis, potius ratione ex tali sectione irritatur facultas expultrix ad expellendum et simul aliqua refrigeratio et ventilatio sequitur ex quibus dictis duo inferuntur primum est, non citra magnum errorem recedere ab antiquorum praeceptis qui praecipiunt saluatellam non esse secandam in summa manu, sed in carpo, ubi non admittit ramum cephalicae, sed sola efficitur, nam dum illa natura ratione cuius pertinet illi phlebotomia non invenitur inter iecur et brachia, sed inter iecur et manum dextram et ratio utilitatis huius phlebotomiae non pendet ex venarum situ et rectitudine, nam tunc utilior esset sectio vasilica, cum maiorem habeat situm, et rectitudinem cum iecore, sed pendet ex analogia partium quae dignoscitur a posteriori.

2um quod infertur est, fere eandem utilitatem praestare sectiones alicuius venarum quae sunt in summa manu, propter eandem causam et saluatella non debet secari inter minimum et anularem sed inter anularem et medium, quae magis secatur quam reliquae quia comodius et facilius secari potest. Tu si illa obstabit de sang. mis. 16, quae huic dicto videtur repugnare non est legendum negative sed affirmative et particula illa; (saluatella) est tollenda ut dicitur in margine ibi.

In affectibus partium infernarum secatur vena in cruribus, vena poplitis cuius sectio maxime ab antiquis est comendata in affectibus vesicae et lumbi nostris tamen temporibus non secatur propter illius difficultatem secatur illius loco saphena dicta quae in tallo est collocata et quando requiritur secari secatur quidam ramus qui ex illa oritur in tarso.

nota

post sectionem alicuius venae et purgationem etc.

cognatio notanda inter iecur et brachium

nota

nec ratio ista sufficit in situ venarum

nota

saluatella debet secari inter anularem et medium

nota

na sicuti in pedibus, super quo non apparet basilica aut com[unis], aut
cephalica illarum ramos secamus sic in cubiti intervallo id contingit
intervallo tibi extrino solue secari alia vena sciatica dicta
in dolore coxendicis et in affectibus externis et quo hac non appar[et]
secatur ramus illius in tarso. Avic. 22 3i tract 2o cap. 24
afirmat quod quemadmodum phlebotomia vena salvatella utilior
utilior est sectio in ramo sciatica quam in ipsa. est sceleris affectuum quam phlebotomia vena basilica eodem modo
phlebotomia quae exercetur in ramo sciaticae utilior et com-
modior est quam eiusdem sciatica in dolore coxendicis
Gal. 6o aph. 36 ennarans hip. sententia, si difficultate urina ve-
secta iuvat, secare vero interiores, dubitat quare potius hip. dix-
it secandas esse venas interiores et non exteriores in cruribus, quando
comparia ~~idem~~ habet, sive dicat secare interiores sive exteriores
quia ambae ab eodem trunco trahunt originem et aequalem situm et
rectitudinem servant. Avic. in isto cap. et 22 3i loco hic citato af-
in affectibus externis mat consulto ab hip. id dictum esse, ~~ut~~ ~~in~~ dolore coxendicis et
sciatica est secan- substantiis venarum experimentum testatur, utiliorem esse venam sciaticam quam saphena
da in ipsis exteriori sectionem et in pedibus internis affectibus quibus R. testes et vena utili-
in affectibus vero internis secanda est saphena orem sectionem saphena quam sciatica, nec de castratione ipse
experimentum confirmatur. quia rectitudo non solum in situ et conti-
nuatione sed in recta partium positione collocari debet, cum igitur in
vena sciatica et coxa maior rectitudo reperiatur, ideo ma-
iorem utilitatem praestat, sectio venae sciaticae in dolore coxen-
dicis, sic etiam per eandem causam cum maior rectitudo reperiatur

inter uenam saphenam et pes internas merito, dixit Hip. secandas esse uenas interiores in difficulte urinae. quo pes media male afficiunti solent iuvari uena secta in cubito, et in cruribus, nam si v.g. renes laborant phlegmone solet secari uena in cubito et in cruribus. sic in affectu nefritico quod recens est, uena uasilica in cubito secari, debet quia sanguis magis abundat in partibus superioribus, et suapte natura potius decendit quam ascendat ideo tune uasilica secanda est, cum pes ille superiores magis inariant. quando tamen si affectus est iam antiquus et partem affectam, ostendimus euacuare cum aliquo derivatione uena in poplite, et in tallo secari debet ut colligitur ex Galeno lib. de sang. mis. 18 et 6° epid sect 5ª 18. — in nefritide et affectu renum in 5ª uasilica et reuulsiendo postea saphena — nota — Gal. de san. 18.

Praeter istas uenas solet etiam secari uena frontis, inter supercilia in affectibus capitis, et praesertim in eius dolore, quo occupat partem posteriorem ut Hip. dicit 5° aph. 68. uerum cum sit localis hoc remedium, ut Gal. dicit 6° epid sect 2ª int. et sentia 22. sequenti, non debet exerceri, ante euacuationem uniuersalem potius celebrata iam sanguinis missione et purgatione. alias periculum est ne magis laedat quam iuvet, repellendo partem immodice. paulus tamen et Trallianus plurimum in frenitide secare uenam frontis ante quam praecedant sectiones aliarum uenarum maiorum, id tamen intelligendum est de cura exacta et non de cura regulari ut ipsi cortunt, et ita debet fieri si potest ut ante sectionem illius antecedant reuulsiones et subsequantur quae fiant uinculis et frictionibus ualidis ut in cura frenitidis — nota

Sectio venaru[m] retro aures facit steriles

q[uia] ex cerebro demandat sp[irit]us gig[nitivus] [illegible] steriles

n[on] sine nullo cu[m] utilit[at]e solet fieri. Solent e[ti]a[m] secari venae in temporib[us] in capitis et oculoru[m] affect[ibus]. Secatur e[ti]a[m] alia vena in summitate capitis in Emicrania et ulcerib[us] eiusd[em] capitis. Sic e[ti]a[m] retro aures secantur venae in vertiginosis et oculoru[m] et capitis dolorib[us]. Hipp. 6° epid. sect. 5ª 22. in defluxionib[us] ex capite ad crura et coxas p[rae]cipit secari venas aurium. Sed in com[m]ent[ario] dicit venas auriu[m] exiguas et graciles esse q[uae] fere n[on] apparent, q[uonia]m s[unt] p[ro]pe exangues et cartilaginosas, et docet potius esse secandas venas q[uae] s[unt] retro aures q[uae] s[unt] maiores et ampliores et magis tractabiles ita ut sine periculo in illis sectio possit exerceri. Solent Empirici in defluxionib[us] capitis ad p[ar]tes inferiores urere cartilagine[m] interna[m] auriu[m] q[uae] e[st] x[ta] meatu[m] auditoriu[m], q[uo]d ego minime ap[pro]bo no[n] ex tali ustione imminet maximu[m] periculu[m] p[ro]p[ter] viciniam cerebri et nervoru[m] auditus. Apud gentes Barbaras solent urere in p[arti]b[us] inferiorib[us], secare, secantur cu[m] aliq[ua] utilit[at]e, et hoc instruxit(?) Hipp. loco cit[at]o, Sectiones t[ame]n venaru[m] retro aures timet Hipp. lib. 6° de l[ocis] aere et aq[uis], tanq[ua]m causa[m] sterilitatis, q[ua]m sententia[m] adducit Av[icenna] 13 3ⁱ tract. 1° cap. 3° q[uae] sententia n[on] e[st] co[n]temnenda sed potius amplectenda q[uia] multis experimentis e[st] confirmata. Nam s[per]mus no[n] ex cerebro nec ex universo corp[ore] semen decidat s[e]d t[ame]n ex vasis p[re]parantib[us] et testib[us], veru[m] tamen fraliter(?) ex cerebro decidit, na[m] sp[irit]us genitivus q[ui] e[st] organu[m] facult[at]is generativae n[on] solu[m] co[n]stat sp[irit]u vitali s[ed]

n[atur]ali

Sed etiam ex aliis. Secantur etiam aliae venae quae sunt in angulis oculorum ut in obtalmia antiqua et affectibus palpebrarum et dolore capitis. Secatur etiam alia vena in lepore nasi, inter cartillagines quae in summitate nasi, et secantur in affectibus capitis et oculorum, in rubore et prurritu faciei licet Avicenna in 3° capitulo dicat istam phlebotomiam potius inducere ruborem in facie. Secantur etiam venae intra nasum in capitis affectibus, verum cum sint remedia localia, ut secure adhibeantur corpus prius vacuatum esse debet.

Secantur etiam aliae venae sub lingua, quas leonicas vocant, in affectibus linguae et angina. Secantur aliae venae sub mento inter linguam et labrum, in fetore oris et doloribus gingivarum. Secatur etiam vena iugularis in apoplexia, et sanguinis multitudine in angina, pulmonia et asmate. Sed advertendum est, quod prius debet secari axillaris et cum sectio in iugularibus debet fieri transversaliter ~~per omnes sapientes traditur~~

Praeter dictas venas quae in affectibus huius corporis solent secari, plurimae etiam arteriae ab antiquis secari solebant, quarum sectio est maxime periculosa, ideo nostris temporibus non sine ratione per multos casus earum sectio reformidatur, et ob id parum est in usu, praeterquam quod hae non admodum sunt manifestae propter earum motum, praeterea quia earum sectio difficile coalescit, quia arteria secta requirit conglutinari propter duritiem et crassitiem tunicae ut docet Galenus 6° de usu partium 6° et 5° de simini cap. 13 ubi asserit arteriam a vena discedere in crassitie sexcupla proportione et ideo propter difficultatem conglutinationis effluxio sanguinis

arterialis

saepe n̄ sistitur et maxa spiritu uitaliu copia, sectis arterijs resoluitur, ne tn̄ uera scē nullā arteriā magnā sine uitae periculo aut maxo supstantiae damno. pp sup dictas rōnes facit medicos secare. aliq tn̄ parties arteriae, in inue-

nota teratis calidis affeb: qq. uenarū sectio et alioni remediorū debita administratio n̄ sufft comode secari poun̄t. sic artia q̄ in temporib. & in affeb in ueteratis callidis oculorū uti- liter secantur. illa uō q̄ post aures in uertigine et dolore capitis antiquo ā cā calida ꝓueniente, ꝑcipue si pulsatio-

nota nis fuerit oīo secari potun̄ in in ueterato elq aurium ti- nitu qdo a cā calida oritur. sarā uenarū sectio utilitē afferre.

Cum sup dictu sit oēs dictas uenas secari poēe n̄ tn̄ o spē sit explatū autē reuulsiōs & diriuoīs grā secentur, ideo ꝓ coplemēto huius tractatus, hoc ꝑit declarare, ac magis spē cificari. qd ut melius intelegat reuocandū ē in memoriā, sarā uenarū sectiones fieri aliqdo cā euacuōs, aō ungm reuulsio- nis et tandē deriuoīs. in affeb. q° capitis qn̄ reuulsioēs cā

nota aliq uena scatr, oēs uena secari dēt, n̄ uterus aut alii inferior pars sit mandans, tunc n̄ uena talli secanda ē,

nota in ā, id qd incapite ē inpartū maxe urgeat. si uō deriuāt et euacuoīs cā cephalica ē secanda. reuellit ibē haec aliqm tulit a capite pp ptē q̄ inter superiores et inferiores pēt uersat.

nota si uō sola euacuōe uti ꝯueniat, uena frontis inter sup[er]ci- lia ē secanda q̄ in affeb, capitis reuulsiōs cā, q[uo]m sae pe

si affeb, capitis si uenes sit mandans et ē urgeat multi dolor in talis ...

secari solet.

Iam aurium motis et affectib. anterioris partis cerebri uenae quae tem nota
pora percurrunt, euacuos solutu cum comode secanti. quae admod
quae post aures et occipitis affectib. securrime quae aliis uenasque ad
angulos oculi eueniunt in affectib. oculorum utiliter cindunte, quae nota
uero in summitate nasi et in doloribus et aliis affectib. qui anteriorem
eius partem occupant, leuamentu afferunt. recti uena talli
una sectione audere introducere quod parum euacuare tali. n. u
na secta paruo sanguinis portio emanat multus quod dolor fit
et sic magis ad affectum partem trahit quam ex ea euacuet, constabit
quod eius loco uena frontis secare quod cum sit magis ampla maior
quantitas sanguinis extrahitur et sic melius habitu intentu, uenas
quae sub lingua et in forti synanchia secari debent harum omnium ista
partium uenarum sectiones aliae quae ex maioribus, uenis in brachiis
fiunt antecedent, alias. n. cum ex una et detracta parti parti cu
cunt humoris adeo rapto impetu feruntur quod maioris mali erit
causa in affectib. a chauicula usque ad renes extentib. uena axi nota
laris cius brachii secari debet nisi ex menstruorum purgationibus supressione nota
aut hemorroidarum defectu nascantur. ut ad fluxionibus hum. pectora nota
tes humores trahantur nisi affectus maxime urgeat. nam tunc axilaris se
canda est illius. n. sectio maxime ex illis partib. euacuat deriuat
item et uicinitatem quam cum parte affecta sit, ac tandem reuellit potest.
quae inter interiores et exteriores partes uersatur. quod si hoc non possit com
ode.

in ueniri uena Cois eius loco secari, dict si no aliqs
mbus decubaris potius q a Angulo usq. ad renes &. e lon
ginquo timeatis uena talli e directo renis lateris inque
affus futurus timetis, &. secanda ut longius distracta no hũor
minus fluat, in pts quas uexare solebat. in affectibus aut[em]
nota chioni ex tallo e directo renis uena secanda e, ut humores
dextru ferentes ne in pem affam decumbant bene tu si pleni
nota tudo ad fuerit opositi brachij uena secari pot ut dicta
plenitudo melius deminuatur; postea q. uena talli e secanda
e. ~~[illegible]~~ de hac fen 4a 1i. Au. ...

~~Finis~~ Cap. 2o de ~~[illegible]~~
~~Tomia~~

In afect. tu pulmonis sive dextri lateris sive sinistri melius
notae melius ex axilari u sinistra sanguine extrahere q. ipsi
pulmones a uena arteriosa nutrimentu suscipiunt, q. a latere
dextro cordis exit & a uena magna q. axilaris uenatis prius
sanguis exhibitis & ea media a uena arteriosa e pulmonis
in latere dextro cordis e. c. eius pem sinistra implicatis,
hic e ut maior rectitudo seruetur secta uena axilari
in latere sinistro si no aliqs mbus decubuerit q. a angulo
usq. ad renes &. e longinquo timeatis uena talli ex directo
renis lateris in quo affus futurus timetis &. secanda.
ut longius distracta na hũor minus in pem qm uexari
solebat fluat;

In affect. pect. q. infra renes &c. si solu revulsioni qa una
dellati, ex brachiis affi lateris, e secanda basilica aut una co
mi sucor in affe pe. stentus aut qad ea fluit maligna aut uenino
Si glitis fuerint affes tunc n. ex talo facienda e uenae sectio nam — nota
sindrelo casu una brachij affi secata, ad cauitj humores trahentj
ruminata glite magis insufficientes sicuo euacuiones ca in affe, diu
ari pect. fiat una sectio ex talo, aut ex interna popleteis uena,
talis sanguinis missio fiet exceptis affect. intestinorum in his n.
minime. tec. infra renes sigdo intestina &c. cu n. allim. suscipiant
ex una portae q. sup renes mascit. semp in cordis affect. exaci — nota
laris una secanda e in schiade aut exterioris talli uena aut popletis
ex direcle renis lateris euaciuis gra comode secate. revellit n. nisi
pecant uenam infernam sectio, in affect. infra renes in tumore cor
poris extensis, pp. strum. q. mts interiores et exteriores pes uet sate
diriuat. item pp. maxa uicinite qm cu his affect. pect. sit.
In renum affect. renu melius axilaris brachij qm saphena — nota
talli euacuis ca comode pot secari, cu iusenmos n. renes euacuari
amant, melius tn in cordis affect. una axilaris revulsionis et deriuoy
gra, sellati una aut talli, euaciois et diroes simil. in cruri u. ite
affect. revulsionis ca l. axilaris brachij, e recto renis secanda
e, deriuois uo dalig. lis euacuas simul alterius cruris uena secan
da e, in affect. uo totius corporis in totium senutade l. cachecx
mia sanguinis missio expostente ex lori uena seu totius corporis sanguis
euacuando u, e, hoc n. uniuersi corporis innanit, sicuo hec n.
comode in ueniat, secta una basilica comode eis eua
cuati

quam magis est truncus corporis in quo maior sanguinis et alimenti
[et] ... copia viget quum sanguis extrahitur, citius
plenitudo melius deponitur.

De Corrigendis Symptomatibus.

Cum autem in praesenti casu ... habeat in succurrendo symptomatibus sanguinis missioni superuenientibus, ideo cum in his sicut de reliquis sequamur, de omnibus his accidentibus sigillatim agere solent. nimirum sella tam praua symptomata superuenire ut nisi corrigantur humanum corpus ... maxime solent, et multoties succedit mors. Vocantur syncope, animi deliquium, resolutio, arteriae repentina aneurisma, punctio nerui vel tendonis, inflammatio partis cuius vena secta ... correctione ... agro est.

De Syncope

Primo de syncope simul et de animi deliquio ... correctio simul eadem remedia debent administrari solum quia magis et minus sit differentia agitur quod ... de hoc ... tamquam de ... non qui syncope corripiuntur. Iacent sicuti mortui et frigidi et ... et motu destituti ... quod destituantur ... ui qua ... uitali quae a corde omnibus partibus corporis impertitur, et sic refertur, huius symptomata ad actionem abolitam facultatis uitalis, ea seruata quae actio uitalis uita permanente ... durare ... ut potius dicam refertur ad actionem uitalem maxime deminutam et quasi paene ... ab omnibus ... extinctam. Cum quibus omnibus fere alteratio ... auferuntur. Est enim syncopes ... subitus uirium lapsus, sic definitur a ... lib. 17 meth. ... uirium lapsus ... sit cordis et facultatis uitalis ... qua ... si in syncope ... afficiatur.

facultas vitalis venit cum reliquis facultatibus tam in quibus proprijs quam in alijs quibus negeant suas actiones exercere sine actione vitali et influxu cordis pereunte particulari naturo peius aliis pereunte facultate vitali ut Galenus dixit 5° de locis I°
facultas quod vitalis dicitur se habet fundamentum, perfectio reliquarum facultatum et actionum
et supponit quod quando deficit facultas vitalis statim reliquae facultates deficiant,
quas omnes haec syncope sit primario cordis affectus et vitalis facultatis
defectus a quo prolapsum omnium facultatum. Cum igitur in sanguine misceantur spiritus vitales
simul cum sanguine valuntur si eorum maxima fiat resolutio vitalis virtus
necessario deficit et simul cum ea aliae omnes quae non recipiunt corpori sufficiens spiritum
vitalem et influentis caloris copiam quo omnes facultates ad exercendas suas actiones
indigent et sic fit syncope.

De animi deliquio

In animi vero deliquio, et eiusdem affectu quod est similis syncopi et sic cum excessu
in ea per affectionem in modo dispositionis et solum differunt maiori et minori ratione, 2° quam
quando in animi deliquio facultas animalis deficit, actionem et motum, quod spiritus animales
dissolvuntur et vitalis facultas retrahitur ad proprium principium animalis est deficit
in organis motus et sensus et ideo tale symptoma dicitur animi deliquium sive defectus
sensus et motus, quod tamen facultas animalis resolvitur non tamen deficit in actione
eiusdem. in animi quo deliquio solum laborat facultas animalis sensibilis facultas
autem vitalis et cor nullam in se lesionem patiuntur. Ceterum tam
animi deliquium quam syncope sunt passiones cordis et facultatis vitalis et hoc
conveniunt in causa, in affectu in modo dispositionis ut supra dictum est cum hoc tamen magis nobis
placet, animum quorundam distinguendi hos affectus, scilicet quod animi deliquium sit casus
facultatis animalis syncope vero facultatis vitalis ratio est quia facultas vi-
talis est

ē fortior facultati atī, ac proinde magis renititur iniurijs antequam

a r. aliq. cū resistente facultas uitalis aliqd effatu dignum

patiatur, facultas a. tū incipit deficere, q. affectus ai deliqū dr

ad qm defectum ducendi s.ut agris qui diligimus in euacuatiōibus sangnis

ē mitendo usq ad ai deliqū, qd Euidentius patet ex Gal. lib. de

Sang. miss. c. 12 ubi agens de huiusmi euacuatione dicit faciendā

ēē cū primum pulsus incipit mutari, q. si diceret n ēē euacuandum quousq insigniter ledatur. negari tn n pot uitalis

facultas in ai deliqo p se ēē narta ad passiones facultatis

uitalis qa adest totius corporis refrigeratio negatur tn huiusmi

refrigerōi ēē deliqū facultatis uitalis; ratio ē qa sanguinis missio

p se ledit facultatē uitalē qa euacuat sanguinē & magnā spirituum

uitalium copiā, ueruntamen hac lesio antequam efficiatur deliqū

facultas uitalis facile refugere sangnē & spiritum ad cor cuius

rōe facultas atis in cerebro stati ac destitui sangne et spū

incipit deficere, qa cū nā sua cerebrum sit frigidum & exsangue

summope indiget et cordis influxu, bene dicimus ai deliqū

incipere q.dc a facultate uitali tn defectus facultatis atis ante adit

defectum facultatis uitalis, qa atis imbecillior ē, & ideo promptius & magis patitur, & in hoc affectu sine dubio uerificatur

aliqdo affectum p.sū ēē grauiorē affectū pprio.

Adhibita q.o sit hom. affectū destinct. fit syncope in missiōe

Sanguinis duplex I.o primaria affect. ꝯ patiente corde, ex l. qa ui

talis spūs in magna quantitate simul cū sangne s. euacuati.

2.u fit

2° fit ergo ventriculus debilis sit aut exaltiss. adstans seu ex obid. rōe commotio-nis in sanguinis missiōe facta, humores ad ipsu(m) veniant eumq. imbecillitent et ꝑ cōsensu(m) qu(em) cum corde h(ab)et spūs vitales maxe resoluuntur seu ai deliq. iu(m) et ex debilis in pendul. affliguntur. pis 1° affect.ᵘ ꝑ̄ ꝑatiente cerebro quando sanguine extracto maxa copia ātiu spūu simul sit extracta et q̄ā alis faultas sit debilis reddita, aium linquit ægrotans.

2° fit ai deliqu. ꝑ cōsensu cu(m) corde quo sij evacuata nimia quātitas spūu vitalium cor, ai sese ꝑtribuit valida facultate attractrice q̄ maxᵉ pollet sanguine et spum et sino collecto sufficiens quantitas in ati callidi et vitalis spūs ipsis sō cerebro ad suas operationes exercendas, dividens vires atius linquitur.

3° fit ꝑ cōsensu cu(m) ventriculo mō iā ꝑdicto, quo sincope eiusmōi accidit. Cognitis sincope ex subito defectu in aliis actionibus ex pulsu parvo debili et in æquali exfrigiditate ꝑtiu(m) externaru(m) pallore faciei et sudore frigido ꝑtiu(m) ꝑ̄ a cerculi. Cognitis ai deliqu. ex casu tam celeri, aitiu actionu(m) et designis faciei pallore sine eo quo adsit pulsuu(m) parvitas et debilitas effatu digna et si aliq. aparet leui tn̄, et licet in hoc affu adsit externaru(m) ꝑtiu(m) frigiditas, n̄ tn̄ tanta ac in sincope fit, fit q. ai deliqu. sine sudore q. in sincope accidit ꝑ ꝑ eximiā vitaliu(m) facultatu(m) debilitate n̄ potentiu(m), se rotā humiditate in serviee et faciei extente retinere et cu(m) in ai deliqo n̄ adsit hani facultatu(m) debilitas n̄ accidit in eo talis sudor.

Cognitis ergo in sanguinis miss.ᵉ venturu(m) ai deliqu. ex signis q. signant vires ipsas rōe evacuationis collabi. hæc autem s.t. flaves centia, sanguinis impetus, palidus faciei color, auriu(m) tinitus, oscitationes, expandi, rotæ cularis oculoru(m) suffusiones, singultus, nausea, pulsus debilitas, parvitas et inæqualitas.

De curat.e

Si sincope accidat ex primaria cordis affectione ut in plurimum accidit in sanguinis missione quia sicut tunc evacuatur maxima spirituum vitalium copia sic evacuabatur. Cuius medella in tribus, primo consistit primo in cohibere resolutione sanguinis et spiritus 2° vires reficere regenerando sanguinem et spiritus de novo 3° excitare facultatem vitalem et ab his in corpus externas revocando sanguinem et spiritum.

1.a intentio assequitur aspersione aquae rosaceae, aut frigidae aut vini astringentis supra faciem et cutis condensatione, et prohibeatur effluvium spirituum et caloris nativi quod mirifice dixit Gal. 12 Meth. c. 11 etiam ex tali irroratione facta in facie et facta maxima actu spirituum reconcentratione ad cerebrum et his viribus liberatis et fortasse novo impetu excitatur ut accidit in somno. Cum dormiens aqua frigida in facie irroratur.

2.um quod a medico est praestandum per potentissima odoramenta quae citissime vires reficiant scilicet uti si est herbarum et fructuum redolentium id est aqua naphae et rosarum tantumdem vini albi mirifice prodest admixta et nares apprimantur, id est efficit odor moschi et Ambrae et aliis similibus aromatibus laudabili odore praestantibus. Praestat etiam hoc panis recentis coctus, statim ac a furno extrahitur aqua naphae aut vino albo grosso irroratus et desuper inspergere pulverem diamargariti frigidi diambrae dulcis diamoschi, aut galliae muscatae Mesue.

Praestantius autem vires reficiunt mica panis in vino groso imbuta et potione etiam ipsi nutrimento potius praestat, nam a fame praestantius potu quam cibo solvitur, quia aegri non valent comedere inter potiones autem nulla est praestantior vino quia celeriter nutrit et vires reficit et citissime elogatur et distribuitur 2° aph. 18. et 3° de temp. 1. et sic mirum quod magna egestas alterae et hoc est causa quare Av.a 3 1. tract. 2.a cap 8 dicit vinum esse maxime penetrantem, in hoc sunt inspiciantur Avert. 7 colliget

Cap 6.°

Ubi dictu vinu in syncope dicendu e tñ lege mauris ee phibitu, qa celerrime nutrit
et reficit Cum hoc tn 6to 1a ad Glauc. cap. 4 pcipit in syncope abstinendu e a uino
qdo adest interna inflamaco et qdo adest ingens capitis dolor l delirium aut
febris ue hemens ha in vit calidis plura mala inseno sibi a hepetuuito
Calidu lo vini in aliis e pdictis calid, et ad extrema viriu deiectione pdoni
mi uti aq carnis q multiplr parari pot. e n aut lus caponis aut ga · nota
lina, aut arietis aut duiu simul pmixtoru aut sullus dictaru carniu
assatarum, extractus p opsiu in torculari aut ex dictis carnib extrahatr,
aq p destilaco in uase extr aut in balneo maria · hec e indust uase.
Ptemi etiam pdictis pmiscere cu aq carnis diamarg frigd. aut marg
p par. aut electu de gemis aut dictu Jacinth · pot etia alio mo dei
stu aq carnis parari sumendo dicta carne et pdicto menta pcisa pro
nobis oia in masa facta ingenti cauitate et bene coperta e cu eade
maso et illa in furno pone donec sint carnes fbe in furno crebo, postea
p quada orificiu cu cultello factu extrahitur lus aut aq ousu seruetr.
alia etia multa pscripta in hunc finem poss parari q relinquuntur
medici prudentiae · sed cu facultas uitalis sit q 2o patitr hunc affu
ut dicta intentio medicus assegtr n solu uti debemus remedis intus assump
tis sed et exterius aplicatis qtra · Sepithemata saculi ung. et alia hui in
sup cordis regione posita erit q ex usu sequens epithema.
℞ ros. melisa bugl. naph. ana ℥vj. Sand. oiu citriis? scord
ana ʒj pul diamarg frig ʒß · Camphoris g iiij Crusci pulverisati
ʒß uini albi pasu mc et f. epithe. qd actu calidu debet aplicari · nota
cordi et aliqn uicib die ac nocte. Cº ad eande utilite unguentu hoc
paratr. ℞ olei ros et naph ana ℥j Sand. rub. et ros. ru beari
ana ℥j moschi et ambre ana g vj diamarg frig ʒß cu ceras f
ung.

Potest etiam sacculus pro eadem utilitate parari hoc modo. Recipe foliorum boraginis, buglossi, rosarum, rorismarini, ana ℥ij; pulveris diamargariti frigidi ʒi et ʒs; sandali rubri ʒij; diambrae et diamoschi ana ʒʒ; moschi et ambrae ana gr. iij; misce et fiat sacculus in serico rubro pro corde. Hic poterat dubitari quomodo odores nutriant et propter temporis brevitatem casus minime dimissus.

Sed quod erat exercendum tamen hac affectione syncopali, erat excitare facultatem vitalem et animalem ac potentias revocando sanguinem et spiritus a primis partibus interioribus ad externas quae propter situm apertiorem aeque frigida ut dictum est, praecipue tamen usque adhibendo fricationes et ingentes ligaturas tam partium supernarum quam internarum. Nam syncopalis affectio, provenit a nausea seu vomitu propter a decursu sanguinis ad ventriculum exagitatione facta ex sanguinis missione, nam tunc potius frictiones et ligaturas exercendas, in partibus inferioribus fiunt etiam dictae ligaturae ne spiritus vitalis et remanens sanguis rapto impetu ad easdem corporis partes fortasse parvi caloris nativi cordis suffocationis periculum immineat.

Si vero syncope fiat propter humorum decursum ad ventriculum quod cognoscitur ex vellicatione oris ventriculi et anxietate in eo existente, curatur hoc evacuato et contemperato restauratisque spiritibus modo supradicto. Humoris in evacuatione nam si nausea abundans fuerit ventriculusque levi vomitione provocata fit immissis digitis in os vel penna oleo inuncta vel assumpto amelio cum hordei decocto cum oximelite. Si vero ventriculus nausea confirmatis, deiectio provocanda est enemate posito aut levi clistere in vicem quilis est quod fit ex hordeo malva parietaria et jorimus decocto admixto iure gallinae oleo rosaceo. Sale cum pauca in facto sat sit.

Fit autẽ humorũ ↄtemperatiõ. Si calidus fuerit assumpta aq̃ frigida
aut ros. aut syrup. granator. cũ aq̃ ros. Si uero humor sit frigidus, uino
assumpto aq̃ naphe aut mele rosato cũ aq̃ Borson. aut melisophili;
Si aũt debilitas qũ pdũ cũ uentilo fiat aut ↄpria cerebri passiõe eodẽ mõ
Curabitur. De syncope ex multis causis fluniens, leuioribus tñ remediis
Cũ .n. sit leuis affectus leuius curandus ẽ qđ idẽ ẽ dicendũ de exolutiõe,
q̃ ut in plurimũ ãi deliquiũ antecedit.

De arteriae cisura corrigenda

Si dum uena secatur, scindatur arteria, cognitũ ex eo qđ sanguis cũ
saltu exiat eodẽ mõ quo pulsatiõ fit et ex sanguinis colore rubro ad flauũ
inclinante, et ex eo qđ uires parua eductiõe sanguinis quantitas euacuata
magis resoluantur. medella huius praui symptomatis fit, admoto cisurae
emplastro ↄfecto ex thure aloe mirra bollo armeno albumine
oui et pillis leporis. qđ si hoc ñ suffecerit et sanguinis emorragia — sistens sanguinẽ.
sisti nullo mõ poterit, ↄsulendus ẽ expertus chirurgus q̃ arteriã cisã
intotũ secet.

De corrigendo Aneurismate

Solet post arteriae rupturã, aneurisma sequi qđ fit l. qñ arteria interio-
ri tunica coalescit, interiori dissoluta remanente, et inter unã et aliã
tunicã arteriosus sanguis colligitur. l. qñ rupta arteria s. cisura carnis fit ad
iuncta arteriã s. cisura cutis ea remanente, et sic expulsus sanguis ab arteria
in cauis carnis detinetur. cognitũ ex eo qđ tumor fiat q̃ pulsatilẽ motum
referat et fine intẽtio curica in hoc casu ẽ primo fortiter astringere et
ↄfortare ut spirituus sanguis ad eã ñ fluat neqz ab arteria
pellatur. arteriã ↄsolidare ne talis sanguis exeat, et humorẽ
iã extra uasatũ resoluere quare aplicandũ ẽ primo emplastrũ;

qd fit ex carrodiis cupressi minutiss. tritis, et vino nigro crasso ex toti
Rum extracto, comixti. Lemplastrum contra rupturam aut de pelle
arietina pri admoueatur, aut albumine ovi cu pulu. ros. sumac
Aloes nucu cupressi pillis leporis admixtis qd si haec n sufficiant
et magni momenti tumor fuerit sine eo qd aneurisma reparet,
arterias utrinque filo liganda e, et postea p medium utrinque ligaturam
incidenda e, tunc n tumor in vena apertissimu rumperi potuit si ne
ass.m fuerit. Solet item aliquo tumor ex sanguine extrauasato
scissa vena fieri q aneurisma n sentat pulsatile motum
n het q fit ex eo qd vena n coalescat cute ipsa coalescente
talis sanguis a vena expulsus in cauitate in carnosis ptibus facto
contineatur, q remediis astringentibus resoluentibus et diutius curabitur qd si
haec n fuerint, et ad maturitatem pducatur aperiendus e

De corrigenda nerui et tendonis punct.a

Cognitis nerui punctura ab excedente dolore et stupore nimis et
et motu conuulsiuo qd si de eius punctura timeat n sufficere vulnus
coalescere admodo porita pri oleo oliuarum et anethino qd si his
transactis diebus dolor affectat et stupor et alia accid. conuersa
et tendonis puncture solent conuenire nisi vulnus sine vul
nus coalescens si n minus apertu contineatur, si igitur eius fuerit
aperiatur magis ut pus possit exire recte et supra vulnus admouebitur
minta calida et euacuantia fortius et quum habent eius candi
extra, qd qd ad puncturam nerui confluent dui pars oleo sambuci
no et anetino leniatur extent. et ipsa item tere cl tina

Cum alig.li euphorbij portione et inunctas uno aq. dictos neruos ne. oleo uulpino et rosaceo admixto assidue inungat de cerebri spina et neruorum confortat ut spasmum p̃caueat. et in longe a uulta p̃e in ipsius circumferentia ut huius fluxus p̃caueatur unctio ite fiat cu' oleo ros. q̃d si hec n̄ sufficiant, uocetur chirurgus et adhibendus et eodem modo ten donis punctura debet curari.

De corrig.do inflam. quadu' sect.e seq.te

Solet aliquo pars cuius uena secatur inflammari, ratione dolores, l. quia debilis sit aut ob alias dictas causas ad ea aduocatis humoris, et si inflamatio leuis sit sat erit primum remedium in inflamatam partem paruo oleo rosaceo inungere mox camomelino admixto, ut simul humor qui in parte est resoluatur et simul alterius fluxus ad ea impediatur. Si uero maiori impetu humor in partem fluat, flec mone excitans in p. repercussiua m.ta et partem s. admouenda ut huius impetus sistatur cum cuius executione ad mouebitur panni oxicrati. l. albumi oui cu' oleo ros. l. aq. ros. l. cataplasma ex farina hordei cu' decocto camimali et ros. addito oleo ros. et semini sit parabili et p̃ui inflamata admouetur. id q̃d in parte est resoluatur et simul fluxus impediatur digerentia et repercussiua admixta ex usu s. in unguentario ut oleo ros. et camomelino admixtis l. lenimentum ex sepo et aq. ros. albo et croco parato, aut cataplasma fiat ex farina hordei et fenugraeci cu' oleo camomel. et ros. admixtis ad hoc ut ad supuratione tendat humor maturatiua menta ad hibendi erit adhibendus p̃e chirurgus ut tumore aperiat.

De cucurbitulatione

Cum tertius modus sectionis est per cucurbitularum scarificationem sanguis cura auxilio medico dicitur sine uena incisione etiam per cucurbitulas non intra quidem dicitur nota intelligimus cuius figura sphaerica est ut potest q̄ capaces sunt cuius materia comunis esse solebat nunc uero ex uitreo fabricantur quae aptior est quam propter suis diaphanitatem non prohibetur inspiciatur sanguis qui extrahitur ut ait Gentilis 3 fen 4 tr. 1 cap. 12. Trahunt autem cucurbitulae non debere, uacuum, carnis ipsam et humores et flatus in ea extinctos nam cum primo in cauitate aliquis sint in igne conuertatur statim quam a parte affigitur igne statim suffocatur cito conuertitur in aerem et fumum qui minus spatium occupant nam ignis cum sit rarior maiorem spatium occupat quam fumus et aer, quare ut non succedat uacuum cucurbitulae cutem ipsam et superficiales partem immediate euacuant sic tamen oblatione adeo quod euacuant trahunt etiam humores a partibus

nota internis ad externas euocando et hic felici successu in quamplurimis affectibus applicantur et ipserti in soporosis morbis capitis et in freneside, et in aliqua parte ab aliquo animali uenenoso demorsa aut ueneno externo infecta, et carbunculo magno et alijs tumoribus

nota uenenosis tempore pestis solent supuenire et ad eandem rationem oriuntur in his malignis febribus cucurbitulae quod diuersorum assequitur, maligna qualitate et humores uitiosos intus existentes ut quod in superficie applicantur et eo magis quo maior est malignitas eiusdem.

nota Hoc in casu igitur cucurbitulari est remedium quod sane in febre maligna nullam substantias et melius inueni ac scimus quamquam priminentis est laudandum cucurbitulae numquam scarificatione sanguinem minuunt citra sensibilem et cum reuulsionem

-tunt cum calorem reuocando interum, et humorem malignum ab interioribus ad exteriores partes attrahunt, et sic aegrum leuare et a morte liberare solent ualde.

Sed contra ista satis probata ratione et experientia comprobata scilicet de utilitate cucurbitularum insurgunt aliqui doctores antiqui, inter quos est Baptista Montanus in suis consultationibus, inquit quod reprobat in febre punticulari usum cucurbitularum affirmans magis nocere quam iuuare. ratio inquit est, quia cucurbitulae sanguinem attrahunt ad locum ubi extrahunt in quo aplicantur. motus autem naturae in isto punticulari, et alio uenenoso affectu est ad totius corporis superficiem ut postea ad interiora posteriora superiora et inferiora et non solum ad posteriora ubi cucurbitulae aplicantur. igitur cucurbitulae dorso et ceruici aplicatae cum impediant naturae motum ad alias partes magis nocebunt, quam iuuabunt. bene infert iste A. in scriptis, motus cute inunctionibus, et fricationibus totius corporis quod ipse seruat optimum est. haec tamen sententia est reijcienda tanquam periculosa et erronea quia experientia ipsa docet cucurbitulas praesentaneum esse remedium sub seruatur namque quotidie in hac febre hoc remedium. quare quamplurimos in hac febre a morte liberatos esse, et sic fuit ad nos illius cucurbitulas iuuare non solum foras euocando sed etiam reuellendo a partibus principibus, et ipsas exonerando, et ideo aplicantur in regioni cordis et iecoris et non solum in dorso et ceruici quando partes principue leuatis natura redditur potentior ad expellendum quae ex interni iuuant, motum naturae ad uniuersum corpus.

aliquid tamen notanda sunt pro administratione cucurbitularum in febribus malignis expediri in illis inquam punticula solent aparere. 1. est quod non in quolibet tempore huius febris cucurbitulae possunt aplicari sed tantum in eo tempore quo sanguine iam extracto per plures uices et corpore bene purgato aeger anxius et defatigatus et inquietus adhuc remanet

Cucurbitulae debent aplicari sanguine iam bene [illegible]

nota — et n[on] p[otes]t utilit[er] uena secari [illegible] q[uando] uires [illegible] imbecilles et n[on] [illegible]
[illegible] missio p[er] una Sectione tunc [illegible] euacuati [illegible]
facta n[on] ut in plurimu[m] uires defatigantur [illegible]

2.um e[st] q[uo]d q[uan]do in hac febre maligna uires restant et huiusmodi
cucurbitule aplicantur [illegible] semel aut bis [illegible] saepius [illegible]
[illegible] malignitas et uehementia cu[m] scarifica[ti]one cutis q[uo]d si uires fuerint ualde
debiles sine cutis scarificat[ione] poss[unt] aplicari et [illegible] de in [illegible] dorso et ceruici
ut [illegible] faciunt medici [illegible] corpus [illegible] sic melius [illegible]
q[uo]d impediant motu[m] uap[orum] uenenosi [illegible] ad exteriores et longin-
quas p[ar]tes a corde euocant, aplicabuntur et[iam] ceruici scapulis dorso [illegible]
cruribus, sub axilis et sub mamis et aliquando [illegible] et licet ut [illegible]
[illegible] ex his [illegible] ualeant [illegible]

nota — 3.º adtende q[uo]d q[uan]do mulieribus fluunt menses et post partu[m] et post
abortu[m] aut huiusmodi febris maligna [illegible] ex suppressione mensium tunc
nota — cucurbitule cruribus aplicari debent et p[raeci]pue in talis in [illegible] inferio-
ribus femoris et aliquando cu[m] cutis scarificatione et aliquando sine ipsa
nota — [illegible] aplicatio illa inferius ad [illegible] melius [illegible] effectus q[uo]d [illegible]
da subsequuntur [illegible] q[uo]d [illegible] menses et sic melius [illegible] effic[itur] q[uo]d
suppressio [illegible] cu[m] magna [illegible] euacuatione [illegible]
medella. 2.um comodu[m] e[st] cu[m] ca[usa] huius [illegible] sic maligna melius
e[st] in longinquas p[ar]tes cam [illegible] reuellere cuius [illegible]
[illegible] de [illegible] facienda e[st] q[uan]do cucurbitule aplicantur
nota — sub axilis aut [illegible] in [illegible] ubi fuerunt [illegible]
scorpionis [illegible] aut [illegible] magna.

[illegible] adtende q[uo]d [illegible] ex [illegible]
[illegible] cucurbitulas in febre maligna [illegible]

bonus

[Left margin notes, partly legible:]
not[a] — [illegible] corpus
[illegible]
sub axilis
sub mamis
[illegible]
[illegible]

Sanguis bonus [illegible] — si bonū [illegible] — si uitiosus — ē pessimū et mortale

ĩ integer ē, neq; bonū augēt neq; malū ꝓhibet, si uō ualde uitiosus et corruptus fuerit
signū ē uitiosū et ualde lethale taliter ut nullus saluus usq; adhuc
euasisse cū huiusmi signo. Significat namq; tanta ē malignitate
humorū putredinis et corruptionis ut neq; sanguis in extremis uenis x.ª cuti
de nutriendo repertitus corruptione careat. et quod tanta corruptio cū malignitate
coniuncta, maximū malū ostendit. Ergo saepe adhibitae sunt cucurbitulae
cū cutis scarificatione citra aliquam utilitatem, imo cū euidenti noxa, tumefa
ciendū ē aduenae sectioni. quia significat quod sanguis cui maligna qualitas adhae
ret per cucurbitulas neq; euacuari neq; foras educi possit et hoc
cipue contingit quod ipsa malignitas adhaeret humoribus, petulantiae et uisci
dis. sunt n. tunc tenaces adeo et cū [illegible] aglutinati ut nō solū per cucurbi
tulas [illegible] scarificatae imo nec per purgantia nec sanguinis missione possunt
educi.

Sanguis [illegible] utilitas [illegible] — [illegible]

Ex his quae diximus, [illegible] in febre maligna usū cucurbitularum
[illegible] ut humorum uniuersitas corporis [illegible] ad partes extremas [illegible]
ut dictum ē applicantur siue scarificatione, aut cū illa siue scarificatione
applicantur [illegible] uires n. obstant [illegible] n. possunt ferre sanguinis missionem
[illegible] ualeamus [illegible] extrahere ē humor subtilis ad cuius ex
tractionem n. ē opus scarificatione. Cucurbitulae n. semper tenuem humorem
trahunt n. autem crasum, ut bene [illegible] dixit cucurbitulas [illegible] ita [illegible]
in corporibus crassis et obesis sicuti calidis et emaciatis cuius ratio
ē [illegible] quia corpora crassa et obesa habent [illegible] carnis [illegible] uenas [illegible] cucur
bitulae [illegible] attingit uasa in quibus sanguis continetur. Sicuti [illegible]
in emaciatis. 2.ª [illegible] quia in tali corpore sanguis ē crassus et
pori constricti, quare difficilime attrahunt cucurbitulae humo
res.

Secundo in corpore emaciato et non ita denso sanguis subtilis est et pori sunt aperti quo in illo melius cucurbitulae tenent ad se humores et ad extra vocare.

Applicantur autem cum scarificatione ut quod ... magis evocare ad partes exteriores ... sentientibus, aut quando id quod evacuare volumus humor est et non subtilis tenuis sicuti in inflatis non in inflatis est scarificatio facienda.

Quinto de his que notatque ad electionem humoris crassi non sicuti cucurbitulis nisi precesserit extenuatio humoris quam doctrinam servat Avicenna loco allegato dicens non ... quod statim post balneum non licet cucurbitulas adhibere nisi humor sit crassus nam tunc una hora transacta post cucurbitulae applicari ut inquit ipse Avicenna cuius doctrinae ratio est quia cum balneum humores extenuat fundat et liquet et ad partes exteriores trahat, si statim post balneum tunc cucurbitulae applicarentur fieret magna attractio et sic ex multitudine humoris fluentis ad cutim poris sic patentibus aeger nimis resolveretur et ideo quando adest humoris crassities iubet Avicenna ut prius balneum exerceatur, ut humor per balneum liquetur et extenuetur, nam si crassus remaneret non posset a cucurbitulis attrahi cum ideo quod per cucurbitulas evacuatur per poros et angusta foramina debeat transire. Statim vero transacta una hora et cessante agitatione humoris cucurbitulae applicari possunt. Hinc colligitur cum Gentile 4° primi cap. de ventositatibus non esse

nota applicandas cucurbitulas fronti et temporibus neque capiti

quare cum caput anterius nervi demandet ... tunc suis intenius sine exhausto a — nota
cucurbitula spiritu suis manifeste seducunt ut ... est ideo cum nisi fortasse sit
magna necessitas. Scribit etiam cucurbitula quae ponitur in nucha ... mox
commendatur in affectibus oculorum quia maxime relevat et iuvat in memoria; — occi
aggravando ... capite fortiori.
Scribit ideo allegato dicit ... quod cucurbitulae applicantur — Cucurb. supra omoplatas debilitant stomachum
inter omoplatas quia super ossa quae ... allegatur debilitant stomachum
quia per internam partem huius loci inter homoplatas descendit gula
quae ... ventriculo, et ex inanito spiritu et sanguine debilitatur.
Apponuntur etiam cucurbitulae super mammas quae menses prohibent. — nota
Cuius ratio ex anathomia petenda est quod ... vena cava descen-
dens biforcatur, ad quam tunc mittit ramos ad uterum, et ab eodem ...
mittit alium ramum super musculos abdominis. Sic autem cum ... cum alio
qui procedens a vena cava quod, quod sursum biforcatur, ad brachia descendit
per internam partem ... extrinsecus et ad mamas et ad musculos pectoris ra-
mos immittit. Quare ex applicatione cucurbitulae in hac parte non mirum est
quod menses sistantur.
Iussit etiam ... cap. de ... cucurbitulas apponendas esse, occi — occipiti ... applicandae
piti et dixit curari amentiam et ... dixit vero id cum ... esse
esse faciendum. nam si materia tunc recenti fluit ad caput, adhuc si ventosae ap- — nota ... fluit ad caput
plicentur magis affluxum augent, quare maiorem inducunt dementiam, et materia ...
... sistit ... tunc ... quod fluxus iam cessavit ponendae sunt ut resolvatur
materia, et si apponantur medietati capitis tunc magis patiuntur affectus
in imaginativa ... et si super suturam coronalem ponuntur, quia cum haec su- — nota
tura sit expurgatorium cerebri apposita cucurbitula attra-
hit humores ... [illegible] cum periculo ... [illegible] ... resolutione
spiritus a ...

Sed assentitati Av. dicens in cucurbitulas occipiti aplicatas retardare
canitiem quod, ut inducere defficultatem, quia cum canities sequatur,
frigiditatem et siccitatem cerebri et aplicatio cucurbitularum frige facit
et exsiccat extrahendo humiditatem calidam et humidam et spiritus ut
potius canitiem inducere.

In probacione rei veritate advertendum est, quod cum canities tunc fiat
quando plagiones quae elevantur ob caloris debilitatem, ita sed aquas [illegible]
necesse calfaciens ut nigrescant sed remanent albiores, canities [illegible]
quia frigidi pillos faciunt molles et rutilantes et ad albedinem
tendentes. quod ob caloris defectum accidit canitiem, verum est quod
posita potius cucurbitula in capite canitiem augetur
Si vero fiat [illegible]. Et in principio aetatis, et in his que ad
Iuventutem ad primum canescunt fit hoc ob materiam collegiam
putrem, quae in parua quantitate conservatur sub cute capitis
et hoc auctoritati extrahitur quam salutem tradit galenus
et Av. in allegato tradit. Sub mento est aponi licet
Ad dentium dolorem [illegible] curando humorem inferentem dolorem
aegri sanant.

nota Applicantur est cucurbitula dextro hipocondrio et
hepati in fluxu sanguinis per nares si fluit ex nare
dextra. Si vero ex nare sinistra fluat sinistro hipo
condrio et aplicanda quod experientia comprobatum est.

nota Menisfile est Iuvare dicit a spiritus unitat quod
cibos non retinet [illegible] ab assumpto cibo quod est dicitur fieri

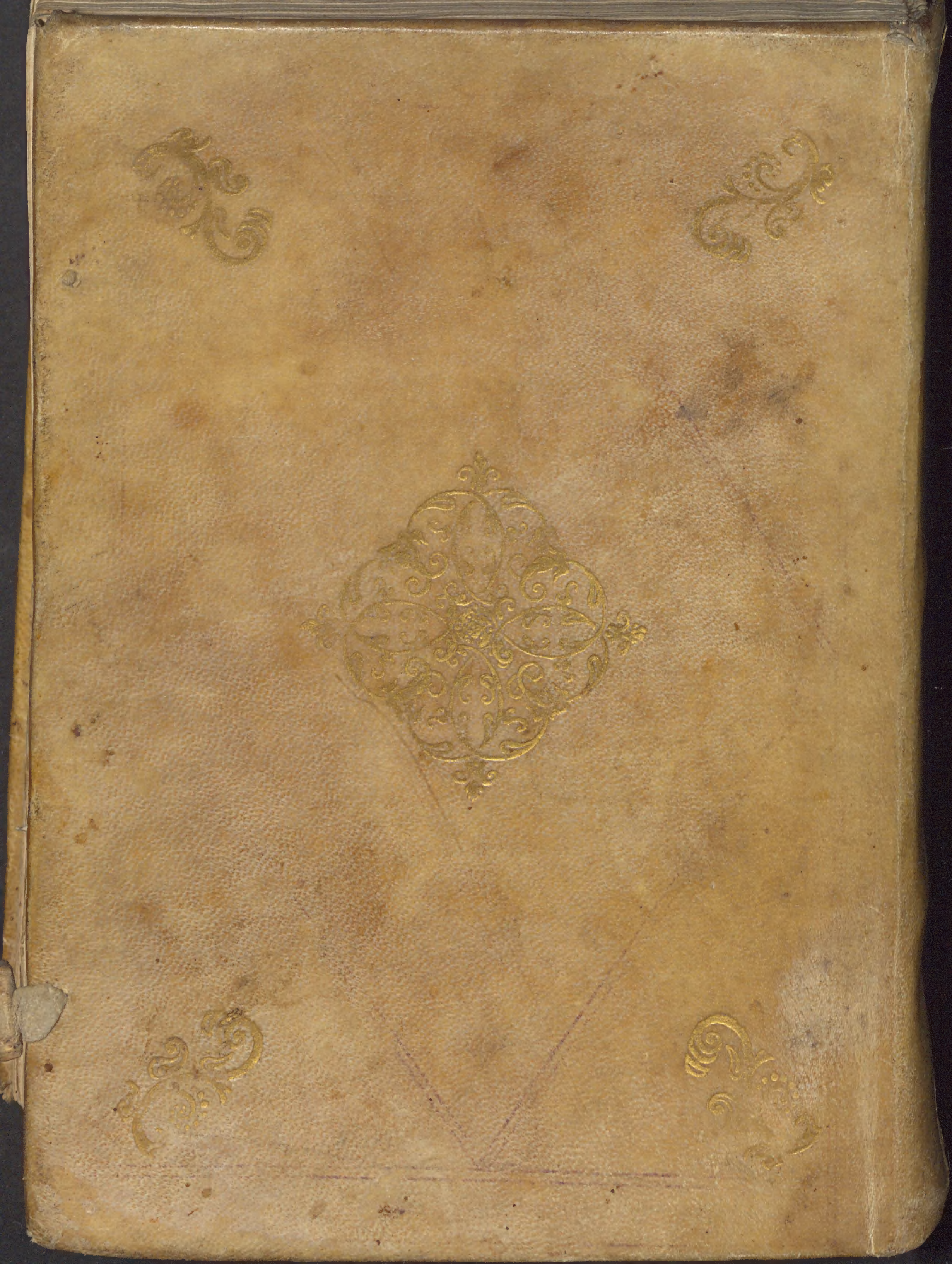
quo a quo non retinet menstrua surgant.

C. Administrantur etiam cucurbitulae in tabulis femorum ad menses provocandos quod oportet faciunt sanguinem a toto corpore ad partes inferiores evocando, subdit illico quod cucurbitulae inferius aplicari debent in tallo. Ct. hic in parte interna et de menstrua aut in externa; si in interna et de menstrua aplicentur debet provocare menses si vero in exteriori conferri in doloribus ancarum. in dolorib. [illegible] in exter[illegible]

Dubium autem quod potest excitari de hoc solutum est cum diximus de secta ad talli. Galla sententia hip. cap. 36. cum inquit de fistule urinae una secta iuvat secare in interiores.

Landem completo huius tractatus inquit A°. quod aliquod in inguine posita fuit, apostemate ab humoribus attractis inguinis casu iubet fovendum et partem spongia madefacta aqua calida quam postea ponitur cucurbitula [illegible] fit promissa [illegible] totius corporis [illegible] adhibere fotos calidos ut [illegible] ut resoluta materia attracta a cucurbitula cesset apostema ista quam si locoso [illegible] fus calidi ponerentur repercussiva medicamenta ut impediret apostema frustaretur ventosae utilitas, quam attraxit et advocavit ad partes exteriores iterum intra repelleremus. Venit namque cucurbitulas ad mamas debet aponi quod circa ipsas quam habent substantiam laxam quae facile recipit [illegible] [illegible] calli reponi et facile apostemata et hoc sufficiant. Si apostem[illegible] nota

In laudem et gloriam Dei O. M.
Necnon Deiparis V. Mariae
Beati Francisci et Antonii quos
a veneunte aetate defen
sores elegi Anno
1612.

3